Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna

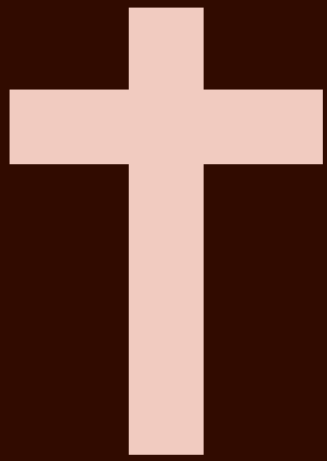

Auhelawa: Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna New Testamen

Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna
’Auhelawa: Yaubada Yana Walo Yemidi Vauvauna New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: 'Auhelawa (’Auhelawa)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source files dated 10 May 2025
71cb24db-0710-5822-a3b6-8c7e6b3b45bd

Contents

Madiu 1
Maki 49
Luke 79
Yoni 130
Paihowa 166
Loma 210
1 Kolinita 231
2 Kolinita 250
Galetiya 263
Epeso 270
Pilipai 277
Kolose 282
1 Tesalonaika 287
2 Tesalonaika 291
1 Timoti 294
2 Timoti 300
Taito 304
Pilimoni 307
Hibulu 309
Yemesa 324
1 Pita 329
2 Pita 335
1 Yoni 339
2 Yoni 344
3 Yoni 345
Yude 346
Mehe'ita'ita 348

MADIU

Yeisu Besinana ana mumugao
(Luke 3:23-38)

1 Laulele teina Besinana Yeisu ana mumugao vehabadi. Yeisu tubuna Deivida, na
Deivida tubuna mugamugaina Abelaham.
2 Wuwuna teina dova: Abelaham iya natuna Aisake, na Aisake natuna Yakobo, na
Yakobo natunao Yuda matahinao.
3 Yuda natunao Pelesi yo Selaha na hinadi Temali, Pelesi natuna Hesiloni, na Hesiloni
natuna Alam,
4 na Alam natuna Aminadaba, na Aminadaba natuna Nasoni, na Nasoni natuna
Salimoni,
5 na Salimoni mwanena Lehabi na natudi Boasa, na Boasa mwanena Ludi, na Boasa
yo Ludi natudi Obedi, na Obedi natuna Yesi.
6 Yesi natuna Deivida, iya Tauwasawasa, na Deivida Ulaya hiwapena itawaholai, na
natudi Solomoni hilabahi.
7 Solomoni natuna Lehobouma, Lehobouma natuna Abaya, na Abaya natuna Esa.
8 Esa natuna Yehosepata, na Yehosepata natuna Yolam, na Yolam natuna Usaya.
9 Usaya natuna Yodam, na Yodam natuna Ehasi, na Ehasi natuna Hesekaya.
10 Hesekaya natuna Manasa, na Manasa natuna Amoni, Amoni natuna Yosaya.
11 Yosaya natunao Yekonaya matahinao, na yadi haugai Babiloniwone hilaoma ta
Yudeyaone hi'abi avivinidi na hilalawedine tupwa Babiloni ainai ta himiyamiya.
12 Hauganane Babiloni ainai himiyamiya, Yekonaya natuna Selatiyeli, na Selatiyeli
natuna Selubabela.
13 Selubabela natuna Abiyuda, na Abiyuda natuna Elayakim, na Elayakim natuna Esoli.
14 Esoli natuna Sadoka, na Sadoka natuna Ekim, na Ekim natuna Eliyuda.
15 Eliyuda natuna Eliyesa, na Eliyesa natuna Madani, na Madani natuna Yakobo.
16 Yakobo natuna Yosepa, iya Meli mwanena, na Meli natuna Yeisu, na Yeisu hi'awa
Besinanaei.*
17 Ebe Abelaham ainaena na tavahilidima Deivida ainai, neta yaso adi bagibagili
14. Eeta ebe Deivida ainaena yaso tavahilidima haugana Babiloniwone Yudeyaone
hilalawedine Babiloni ainai, neta adi bagibagili 14. Na yadi hauga Babiloni ainaena
na Besinana towahona yana hauga ainai yaso adi bagibagili hinage 14.

Yeisu ana labahi
(Luke 2:1-17)

18 Teina dova Yeisu Besinana ana labahine. Yeisu hinana Meli hiwalo abi'abiyei Yosepa
ainai, na howola nigele hiyamiya bwau na Meli hesi ihiuma'o na yana hiumane neta
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena.
19 Na mwanena Yosepa towaho dumwadumwaluna ta nigele ebeha Meli yana hiumane
iyata'eyei ana geluwo aidiyai, na inuwavitai ta ebeha yana nuwatuwu dawaniyena
ita'wata'wataei.
20 Na Yosepa yana nuwatuwu howola ipaipaihowa, na yana hauga eno ainai
niviniviyena Yaubada yana tausagenawasa ehebo ainai iwalo, ‘Yosepa, owa Deivida
tubuna, havena unuwanuwayababa Meli yana hiumane vehabana, neta Alu'aluwa
Ve'ahihi ainaena, na hesi bada ulauvai mwanem.
21 Howola abo natuna towahona ilabahi, na yehana umwauwi Yeisu, wuwuna iya yana
bodao yadi pwanoliwo aidiyena mata ilivahidi.’
22 Ginauli teina bada himahalava'o wuwuna mwalona tauwalo mahalava ehebo
Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei ta Buki Ve'ahihi ainai ilelelene, iwalo:
23 ‘Vahala nuwanuwapuyona mata ihiuma yo natuna towahona ilabahi, na yehana
himwauwi Imanuweli’.
Na Imanuweli ana bui ‘Yaubada baidada’.
24 Eeta Yosepa eno'enowena itowolo na tausagenawasanane yana walo imulitaei, ta
Meli itatawaholaine,
25 na nigele 'wapina iya'abitowoi ta ana higa ilabalaba na Yosepa gamane yehana
imwau Yeisu.

---

* **1:16** Giliki alinadiyena hiwalo Keliso, na Hibulu alinadiyena hiwalo Mesaya.

2

Tausonogao yadi taubo'e gama Yeisu ainai

1 Yeisu hilabahi Betelehem ainai, haugana Helodi iya iloiloina Yudeya holanai. Na
hauganane ainai tausonogao tupwa bomatuwena hilaoma ta Yelusalemaone aidiyai
hipanivila,
2 hiwalo, ‘Havaidova Yudeya yami wasawasa vauvauna hilabahi? Ahanapuiya'o bada
hilabahiya'o, wuwuna ana ve'ive'ilala utui a'itaya'o tupwa bomatuwena ipoetaohanine,
ainaena alaoma habi pwagogo ainai.’
3 Yadi walo teina wasawasa Helodi ibenalei na i'aluwagavai mwala'ina yo hinage
Yelusalemao bagibagilidi hi'aluwagavai walo teina vehabana.
4 Ainaena Helodi Yudeyaone yadi taupwaoli mwala'idi yo yadi loina ana tauve'itao
iyoga ahaidi na aidiyai ipanivila, iwalo, ‘Havaidova ainai Besinana towahona hilal-
abahine?’
5 Na hiwalo, ‘Betelehem ainai, neta Yudeya holanai, dova tauwalo mahalava yana
walomahalava Buki Ve'ahihi holanai, iwalo:
6 “Vehabana Betelehem dalava wasawasa na mwala'ina Yudeya dalavanao maudoidi
aidiyena. Wuwuna Betelehem holanaena howola abo Isileli adi tauloina
imahalava, na iya yagu bodao imugaiyedi.” ’
7 Ta Helodi tausonogaowa iyoga dawaniyedima, na ipanivilaedi aiteya hauga ainai
utuine imamahalavane.
8 Eeta Helodi yadi walo ibenaledi na iloinaedi, iwalo, ‘Amlau Betelehem ainai na
gamanane ambehaei, na ebe amlobai amwuyoma amvenuwamwauwegau, ta ebe yau
hinage yalau na yapwagogo ainai’.
9 Wasawasa alinana hibenalei na hiso'e'eli ta hilau na utuiwa mwalona tupwa bo-
matuwena hi'i'itawa mehediyai imahalava na ihinahinali eeta himulitaei na gamanane
yana abamiya itowolove'ilala na ainai himamahalavane,
10 na utuiwa vehabana hiyaliyaya mwala'ina.
11 Hiluwu vadai ta gamanawa hinana Meli baidana hi'i'itadine, na hipwagogo gamane
ainai. Na velauwowa hivavaidimawa gamanane ainai himwamwauwidine, neta goula
yo gado'a yo emodi.
12 Na mulitai niviniviyena Yaubada ivenuwamwauwedi ebeha havena Helodi ainai
hiwuyowuyouyo, eeta hitowolo na vali amwahaena hilau gwaipile yadi dalavai.

Yosepa yo gama mahinana hidena Itipita ainai

13 Na tausonogao bada hilao'o na masigiliyena Yaubada yana tausagenawasa
niviniviyena Yosepa ainai imahalava ta ivenuwamwauwei iwalo, ‘Utowolo na gama
mahinana ulauvaidi ta amdena tupwa Itipita ainai, na nemai ammiyamiya ana higa
yavenuwamwauwegomiu, abo amlau gwaipilema. Yami dena teina wuwuna, Helodi
mata gama teina ibehaei na ebeha i'oiye mwalowoi.’
14 Eeta masigilinane ainai Yosepa itowolo ta gamane mahinana ilauvaidi na hidede-
nane Itipita.
15 Na nemai Itipita himiyamiya ana higa Helodi imwamwalowoine. Yadi vetaumana
ainaena Yaubada yana walomahalava, neta ehebo tauwalo mahalava iwalo mahalava
mugaiyei, iwalo:
‘Itipita ainaena natugu yayogaenama’.
16 Na Helodi tausonogaowa iha'wa'ahayaidi ta nigele hiyalau gwaipilema. Yadi oyama
vehabana imodi'i'ini mwala'ina, eeta Helodi yana tau'alehao ivetamaledi Betelehem
dalavanao aidiyai, yo ebeha hedaheda towatowahodi hiya adi bolimai bwau ainaena
i'aituluyo, hi'oiye mwalowoidi. Wuwuna tausonogao yadi aubabada ainaena bada
ihanapuiya'o aiteya hauga ainai gamanane itutubuine.
17 Ainaena hauganane imahalava hava tauwalo mahalava Yelemaya mwalona iwalo
mahalava mugaiyei, iwalo:
18 ‘Dou ta'eta'e dalava Lama'a ainena yabenalei.
Muya na mehelino hidou ta'eta'eyedi.
Letiyeli idoudou natunao vehabadi,
na yana dou ainaena nigele howahowana iyaliyaya,
natunao yadi mwalowoi vehabana.’

Yadi laugwaipile Nasaleti ainai

19 Eeta Helodi yana mwalowoi tuluhanai Yaubada yana tausagenawasa imahalava
Yosepa ainai, haugana Itipita ainai howola himiyamiya, na niviniviyena iwalo ainai,

20 iwalo, ‘Yosepa utowolo na gama mahinana ulauvaidi na amwuyo Isileli, wuwuna
gamane ana alehawa bada imwalowoi'o’.
21 Na Yosepa itowolo, ta gamane yo hinanane ilauvaidi, na hiwuwuyone Isileli.
22 Na haugana hiwuyo Yosepa wasa ibenalei ebeha Helodi natuna Akeleyosi
ive'aivelaheyei na ivetauwasawasa Yudeya holanai, eeta Yosepa imeheuhi na nige
nuwana ilau gwaipile Yudeya, eena niviniviyena ve'ita Yaubada imohei ta hita'i'ili Galili
tupwanane ainai.
23 Na Nasaleti ainai hivedalava ta himiyamiya. Teina ainaena tauwalo mahalava yadi
walomahalava mugamugaina iwalo: ‘Iya yehana himwauwi towaho Nasaleti’.

3

Yoni tau'abiye bapitaiso
(Maki 1:1-8; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala awawai tupwa
Yudeya holanai na iguguya, iwalo, 2 ‘Mumugamiu yababadi aidiyena amnuwabui
wuwuna Yaubada mata muhamuhana alidai ivetauloina’.
3 Tauwalo mahalava Aisaya mugai Yoni vehabana iwalo mahalava, iwalo:
‘Towaho ehebo tupwa balabala awawai alinana mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo:
“Bada yana amwaha amsepa na am'abiye duyedumwalu”.’
4 Yoni ana ale'o lagulagu kameli wiyawiyana, na ana tulituli kameli 'wapina, na ana
mwaimwai'e'e yo mwagagau ta'i.
5 Na Yoni balabala awawai iloguguguya na Yelusalemaone yo Yudeyaone yo we'aha
Yolidani papalinane ana taumiyaone maudoidi hilaoma Yoni ainai,
6 na mumugadi yababadi hiwalo mahalavaedi ainai, eena i'abi'abiye bapitaisodi
we'aha Yolidani ainai.
7 Na Palisiwone yo Sadusiwone bagibagilidi hinage hilaolaoma habi bapitaiso, na Yoni
i'itadi ta iwalowedi, iwalo, ‘Tau'oyamao! omiu dova weso! Na yami nuwatuwu ebeha
mata Yaubada yana modi'ini ainaena amdena, awa?
8 Ainaena ilowoinanegomiu yo yami nuwabui moiha amve'itaedi yami paihowa
namwanamwadi aidiyena.
9 Na havena amnuwahaehae wuwuna ebeha omiu Abelaham tubunao na hesi Yaubada
howahowana yo gaimao teina aidiyena Abelaham tubunao ipaihowaidi.
10 Na ebe mumugamiu nigele namwanamwana mata Yaubada iwalo yagaigomiu, dova
aiwa, ebe nigele ainona namwanamwana tomowa higoha vehuludi ta aiwa ala'alahina
ainai hivehuludi na i'alahidi.
11 ‘Na ebe amnuwabui, yau we'ahaena ya'abiye bapitaisogomiu na hesi howola
abo ehebo towaho ilalaoma, iya imwala'i gabaegau, na nigele howahowagu na aena
ana huma ya'avalai. Na towahonane mata ilaoma na Alu'aluwa Ve'ahihi, dova aiwa
ala'alahina ainaena i'abiye bapitaisogomiu.
12 Na towaho teina yana goliyena mata ai'ai dova pegapega itapidi yo ainodi hiholu na
mulitai ainodi namwanamwadi ivehae yana vadavada ainai, na mohomohodine aiwa
ala'alahina miyamiya vateyaina ainai igabudi.’

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Maki 1:9-11; Luke 3:21-22)

13 Hauga tenem ainai Yeisu tupwa Galili ilauvehulu na ilau Yolidani Yoni ainai habi
bapitaiso.
14 Eeta Yoni itowoi na Yeisu yana nuwatuwu higwaipile ta iwalo, ‘Ilowoinanei na owa
u'abiye bapitaisogau, na vedova ta ulaoma ta ebeha yau ya'abiye bapitaisogo?’
15 Na Yeisu Yoni yana walone iyemaihane, iwalo, ‘Nigele. Hesi teina dova. Owa u'abiye
bapitaisogau, wuwuna teina ainaena loina maudoidi namwanamwadi tamulitaedi.’
16 Eeta Yoni italam ta Yeisu i'abiye bapitaisone. Na Yeisu howola bwahiyena igayogayo
taohani, na galewa ilotaho'e na Yeisu Yaubada Alu'aluwana i'i'itane ana oleya dova
gabubu i'aituluma na ainai itotowane.
17 Na hinage ehebo alinana galewaena hibenalei iwalo, ‘Teina natugu yavelauwei iya
vehabana yayaliyaya mwala'ina’.

4

Yeisu ana towoi Tomodulele ainaena
(Maki 1:12-13; Luke 4:1-13)

1 Teina ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ilauvai ta ilalaweine balabala awawai ta
ebeha ana towoi Tomodulele ainaena ilobai. 2 Na ahubena 40 holanai nigele iya'ai, ta
ainaena ivahali mwala'ina.
3 Na tautowoinane imahalava na iwalo, Ebe owa Yaubada Natuna, gaima teina
uloinaedi ta hiyemala ai'ai'.
4 Na Yeisu iwalo, 'Buki Ve'ahihi holanai loina imiyamiya ebeha:
"Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena, na hesi walowo maudoidi Yaubada
awanaena hilaoma iya tomowa yadi abanamwanamwa".'
5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ta ilalaweine Yelusalem, na vada tapwalolo
mwala'ina ewa'alilinai ihahaeyeine,
6 na ainai iwalo, 'Ebe owa Yaubada Natuna, teina ainaena ugavai, na mata nigele
howahowana uyasilahe. Wuwuna Buki Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o, iwalo:
"Yaubada yana tausagenawasao iloinaedi ta hi'ita avivinigo".
Yo hinage iwalo:
"Nimadiyena hi'avalaigo, na ebe havena aem hisilasilahe gaima aidiyai".'
7 Na Yeisu hinage iwalo, 'Ehebo walo Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya iwalo:
"Havena yam Bada Yaubada utowotowoi".'
8 Na Tomodulele Yeisu ilauvai ilawei oya mwala'ina ewanai na tenem ainai dalava
wasawasaowa bale'uwai maudoidi Yeisu iveve'itane,
9 na hinage itowouyoi, iwalo, 'Tupwa tenem maudoina mata yamohego. Ebe ube'u
aitulu na aliguwai upwagogo, na ebe abaloinaone yamohego.'
10 Eena Yeisu iwalouyo, iwalo, 'Tomodulele, ulau vehulugau! Buki Ve'ahihi holanai
loina imiyamiya ebeha:
"Yam Yaubada ibom ainai upwagogo yo utapwalolo yo ibom yana walo upaihowai".'
11 Ainaena Tomodulele Yeisu ilauvehulu na mulitai tausagenawasao himahalava ta
hihahaguine.

Yeisu yana paihowa ivetuwuni tupwa Galili ainai
(Maki 1:14-15; Luke 4:14-15)

12 Na mulitai Yeisu wasa ibenalei ebeha Yoni vada abapaiyai himwauluwuwena'o,
ainaena iwuyo Nasaleti Galili tupwanai.
13 Na Nasaleti ilauvehulu ta imimiyane Kapaneum le'awanai, neta huhuwone Sebuloni
yo Napitalai yadi toputopuwai.
14 Ginauli teina vehabana tauwalo mahalava Aisaya mwalona iwalo mahalava na Buki
Ve'ahihi ainai ilelelene iwalo:
15 'Sebuloni yo Napitalai yadi dalavao neta ni'u yo bwahi Yolidani ahipudiyai,
nigele Yudeyao yadi tupwa yehana Galili.
16 Hibom guguyou yana tupwa ainai himiyamiya na hesi teina hauga masele mwala'ina
bada hi'itaya'o.
Wuwuna mwalona mwalowoi yana tupwa yababana ainai himiyamiya
na teina hauga bada masele aidiyai i'alataohani'o.'
17 Hauga tenem ainaena Yeisu yana guguya ivetuwuni na iwalo, 'Yami paihowa
yababadi aidiyena amnuwabui, wuwuna hauga bada imahalava'o na Yaubada ive-
tauloina alidai'.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Maki 1:16-20; Luke 5:1-11)

18 Na ehebo hauga Yeisu ni'u Galili le'awanai ivasavasane na tauyama hitau bwau
matahina ilolobaidine yadi vinaya hiyahuyahuwei, ehebo Saimoni, iya hinage hiyogaei
Pita, na tahina yehana Andulu.
19 Na iyogaedima na iwalo, 'Ammulitaegau na tomowa am'onadi'.
20 Tenem ainai yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu himumulitaeine.
21 Na hinage tupwana ivasanelau na tauyamao hitau tonuga wagai yadi vinaya
hi'atu'atububunidi i'i'ita lobaidine, hiya Yemesa yo Yoni yo tamadi, ibom yehana Sebedi.
Eeta Yemesa matahina iyogaedi,
22 na hitowolo mwayamwayau tamadiwa wagai hilalaugabaeine, na Yeisu himumuli-
taeine.

Yeisu tomowa bagibagilidi ihaguidi
(Luke 6:17-19)

23 Yeisu Galili maudoina ita'i'iliyei na yadi vada tapwalolo aidiyai iguguya, na wasa
namwanamwana Yaubada yana loina vehabana iwalo mahalava, na hinage tomowa adi
lovalao vagadi yo vagadi aidiyena i'abiye namwanamwadi.

24 Ainaena Yeisu wasana imahalava Siliya dalavanao maudoidi aidiyai, eeta taulovalao
bagibagilidi hilawelawedi ainai, hiya hilovala mwala'ina na hiya ma'adi muyamuyao yo
hiya vi'avi'a i'abiye yauyauledi yo hiya adi lovala ainaena hi'abi'abivelolo, yo hinage
taupeuwo, na Yeisu i'abiye namwanamwadi maudoidi.
25 Teina wuwuna boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei. Hiya Galiliyena yo
Dekapolisiyena yo Yelusalemaena yo Yudeyaena yo hinage Yolidani vali tupwanaena.

5

Yeisu yana ve'ita oyai
(Luke 6:20-23)

1 Yeisu boda mwala'ina i'i'itadine, na ihae oyai ta tenemai imimiyane, na ana
taumulitao hinage hihahaene,
2 na Yeisu ivetuwuni ive'ita aidiyai, iwalo,
3 ‘Omiu mayami nuwadobi amyaliyaya wuwuna Yaubada yana Abaloina alimiyai.
4 Omiu taudou hinage amyaliyaya, wuwuna mata Yaubada i'abiye yaliyayagomiu.
5 Omiu mumugamiu hegohegoyadi amyaliyaya, wuwuna howola abo Yaubada bale'u
maudoina imohegomiu.
6 Na ebe omiu mumuga dumwaluna nuwanuwamiu na amvahavahali amyaliyaya,
yo hinage amgadogadomaguni vehabana amyaliyaya, wuwuna mumuga
namwanamwana mata atemiyai imwala'i.
7 Na omiu tau'atemuyamuya amyaliyaya, wuwuna Yaubada hinage mata i'atemuya
muyaegomiu.
8 Omiu atemiu masemaseledi amyaliyaya, wuwuna howola abo Yaubada am'ita.
9 Omiu tau'abiye nuwadaumwali amyaliyaya, wuwuna Yaubada mata i'awa natunae-
gomiu.
10 Na omiu yami paihowa namwanamwana vehabadi tomowa hive'ave'alehaegomiu,
amyaliyaya wuwuna Yaubada yana Abaloina alimiyai.
11 Na ebe vehabagu tomowa hi'ulu'ulumiyaegomiu yo ive'ave'alehaegomiu yo yadi
oyamaena hi'awa'awa yababaegomiu, amyaliyaya ta'i.
12 Moiha ta'i howahowana amyaliyaya mwala'ina, wuwuna howola abo ami maiha
namwanamwana galewai mata amlobai. Na omiu dova Yaubada yana tauwalo
mahalavao mwalona. Wuwuna hiya hinage yadi miyavitai hilobaidi tomowa aidiyena.’

Yagahu na masele vehabadi
(Maki 9:50; Luke 14:34-35)

13 ‘Omiu dova yagahu taumiya bale'u vehabadi. Na amnuwatuwu avivini ebe
yagahu yana wahiyala i'ovi nigele howahowana na inamwanamwauyo, ainaena
tata'wata'wataei na tahiwavehulu amwahai.
14-15 Na hinage omiu dova masele taumiya bale'u vehabadi. Ebe lampa tagabu havena
walata ainaena ta'oi'oihamui, na hesi ewai tamwauwi, ta vada maudoina imasele.
Hinage dova ebe oya vahupounai tadalava sepa nigele howahowana dalavanane
tadawani.
16 Omiu masele tomowa aidiyai, eeta howahowana yami paihowa namwanamwadi
hi'ita na Tamamiu galewai hino'owei.

Loina vehabana

17 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau yalaoma na Mosese yana loinao nuwana
tauwalo mahalavao yadi ve'itao yavaivehuludi. Na hesi yalaoma ebeha ya'abiye
mahalava ili'ilimanidi.
18 Yawalo moiha alimiyai, mata bale'u na galewa hisawali, na loina mwala'ina yo iu'iu
iso'isosolina mata nigele hiya'ovi na hesi ainodi mata himahalava.
19 Na ebe yaiya loinadine ehebo aidiyena iu'iu iso'isosolina ita'wata'wataei yo tomowa
hinage nigele iyave'itadi, iya Yaubada yana Abaloina holanai duya'ali'aliyai moiha, na
hesi ebeha loinadine upaihowaidi yo uve'itaedi, yeham mata imwala'i Yaubada yana
Abaloina holanai.
20 ‘Hinage yawalo alimiyai ebe mumugamiu inamwanamwa mata Palisiwone yo loina
ana tauve'itaone mumugadine omiu mumugamiune inamwanamwa gabaedi. Na ebe
nigele, mata nigele Yaubada yana Abaloina ainai amyaluwu.

Manini vehabana

21 ‘Loina mugamugaina tubudao aidiyai amhanapuiya'o, iwalo, “Havena yemwalowoi,
ebe yaiya i'yemwalowoi mata loina ilobai”.

22 ‘Na yau yaloinaegomiu ebe yaiya owa tahim ainai umodi'ini loina ulobai. Na ebe
tahim u'awa yabayababaei loina ulobai, tauloinao aidiyena. Na hinage ebe tahim u'awa
yauyauleyei, howola abo dalava ala'alahina uve'alo.
23 ‘Yaiya owa yam velau uvaiyama yo upwaoliyei Yaubada ainai na ebe unuwatuwui
ehebo tahim mayana nuwayababaowa mumugam vehabana,
24 ilowoinanego yo yam velaune umwauwi abapwaoline vahalinai na uwuyo tahim
ainai na utowoi ta baidam amve'au'augeluyo, eena mulitai uwuyoma abo yam velauwa
Yaubada ainai upwaoliyei.
25 ‘Na ebe ehebo towaho ive'ewaigo na ilawego habi lauvetalaego, ilowoinanego ebe
mugai pwanoli u'abiye dumwadumwalu mwayamwayauwei baidam. Na ebe nigele,
mata am tauve'ewane ilawego tauloina ainai na am loina ulobai, neta himwauwigo
vada abapaiyai.
26 Moiha ta'i, nigele mata uyamahalava ana higa am vagavaga maudoina upaihowai.’

Nuwatuwu dawani vehabana

27 ‘Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo, “Havena meheganawali”.
28 Na yau yaloinaegomiu neta ebe yaiya towaho bo waihiu ainai inuwatuwu dawani,
iya atenai bada ipwanoli'o.
29 Ainaena ebe mehe tautuwam yana vinunuwena i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe
uwunihi vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya
mwala'i alilina ebe mehem vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava
ala'alahina ainai.
30 ‘Hinage dova ebe nima tautuwam yana paihowaena i'abiye be'ugo ilowoinanego
ebe utom vehulu. Muya nigele mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya
mwala'i alilina ebe nimam vehabana Yaubada taum maudoina igabae aituluwei dalava
ala'alahina ainai.

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:9; Maki 10:11-12; Luke 16:18)

31 ‘Loina mugamugaina hinage iwalo: “Ebe towaho ehebo nuwanuwana na mwanena
ivinawaheyei, towahonane leta ilele na mwanenane imohei ta ebe hivinawahe”.
32 Na yau yaloinaegomiu neta, ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na towaho
ta'i ivinawahe ta itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena
mugamugaina bada i'abiye be'uya'o ebe waihiunane itawahola geyo'awa vali towaho
ainai. Eeta towahowa ebe itawahola waihiu vinavinawahena ainai neta towahonane
hinage ipwanoli'o.

Awatamada vehabana

33 ‘Hinage loina miyamiyana bada amhanahanapui iwalo: “Ebe am'awa tamada,
havena yami walowone amho'eho'edi na hesi Yaubada vehabana ampaihowaidi”.
34 Na alimiyai yawalo, havena galewa vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna
Yaubada yana abamiya.
35 Hinage havena bale'u vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna aena ana abamwau,
hinage havena Yelusalem vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna tauloina mwala'ina
yana dalava.
36 Hinage havena ulu'ulumiu vehabana am'awa'awa tamada, wuwuna nigele howa-
howamiu na vahumiu ehebo amloinaei ta ihewa nuwana igiba, awa?
37 Na hesi ebe utalam, uwalo, “Ehewa”, na ebe uuvala, uwalo, “Nigele”. Wuwuna ebe
aubabada bagibagilina, neta Tomodulele ainaena.

Havena yababana amyemayemaiha
(Luke 6:29-30)

38 ‘Loina miyamiyana amhanapuiya'o iwalo, “Mehe ehebo ana maiha mehe ehebo, na
sala ana maiha hinage sala ehebo”.
39 Na yau yaloinaegomiu ebeha havena amvaivai maiha, na hesi ebe yaiya navanava
tautuwamwena igoha, havena nimanane uyemayemaiha, na hesi vali navanavamne
hinage utalamwei ta ainai igoha.
40 Na hinage ebe yaiya lauvetala ainaena am ale'o ivai, hinage am abobone umohei.
41 ‘Hinage ebe yaiya iloinaego na yana tobwatobwa u'avalai ehebo dalava ainaena
ulau ehebo dalava ainai, howahowana utalam dalava bwauna hinage ainai ulawei.
42 ‘Na hinage ebe yaiya i'awanoi alimwai ehebo ginauli vehabana, ginaulinane
umohei, na yaiya yam tobwatobwa i'awanoiyei na iyepaihowa, havena unuwanuwavi.

Tavelau ada alehao aidiyai
(Luke 6:27-28, 32-36)

43 'Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo, "Ami geluwo amvelauwedi, na
hesi ami alahao amsosomanaedi".
44 Na yau yaloinaegomiu ami alehao amvelauwedi na hiya hi'abi'abiye muyagomiu
vehabadi am'awanoi ta Yaubada ihaguidi.
45 Teina ainaena Tamada galewai i'awa natunaegomiu, wuwuna ibom velau wuwuna,
na ibom yana mahana ihinahinali tauyababa yo hinage taunamwanamwa aidiyai, na
hinage yana 'wesu italamwei taudumwaluwo yo hinage hiya nigele taudumwalu aidiyai.
46 'Na ebe ami geluwo a'ava amvelauwedi, nigele howahowana na paula
namwanamwana Yaubada ainaena amlobai, wuwuna tauyababao, dova takesi ana
tauvaiwo, mumugadi dova yami velaune, adi geluwo a'ava hivelavelauwedi.
47 'Hinage ebe tahi'a'avamiyao am'awa heliheliyamwedi mata mumugamiu gana-
muli mumugadi nigele iyanamwanamwa gabaedi, wuwuna hiya adi geluwo a'ava
hiveve'au'augeluwedi, eeta hiya na omiu bada mumugamiu hitoyatoyawa'o.
48 'Na omiu ilowoinanegomiu na bale'uwai mumugamiu hinamwanamwa ta dova
Tamamiu galewai.'

6

Velau vehabana

1 Yeisu iwalo, 'Ebe nuwanuwamiu amvelau hiya wewelohedi aidiyai, havena tomowa
mehediyai ampaipaihowai. Ebe dova ampaihowai, mata nigele awanamwanamwa
nuwana maiha amyalobai Tamamiu galewai ainaena.
2 'Eeta haugana amvelau wewelohedi aidiyai havena yoguli amyuviyuvi, dova
tau'oyamao hiya vada tapwalolo nuwana dalava aidiyai yadi velau tuluhanai yoguli
hiyuvidi ta ebeha tomowa hino'owedi. Bada neta adi maiha hauga teina ta'i ainai
hilobalobai na hesi hauga ilalaoma nigele maiha mata hiyalobai.
3 Eeta omiu haugana velau ampaihowai, bada ammohe dawaniyei, ta nima tau-
tuwamiu yana velau, havena nima eha'ehamiu ihanahanapui,
4 ta ebe havena tomowa hi'ita'ita, na Tamamiu ibom yami velau dawani i'itaya'o mata
mulitai maiha namwanamwana imohegomiu.'

Awanoi vehabana
(Luke 11:2-4)

5 'Yami awanoi teina dova, ebe am'awanoi Yaubada ainai havena tau'oya'oyamao dova
am'awa'awanoi, wuwuna hiya nuwanuwadi na tomowa mehediyai nuwana tapwalolo
holanai nuwana dalava aidiyai hitowotowolo na hi'awa'awanoi. Bada neta adi no'o
hauga teina hilobalobai.
6 Na owa ebe u'awanoi, uluwu mugai yam vada holanai na awa'eda ugudu'auhi na
u'awanoi dawani Tamada ainai, na ibom i'itago na mulitai maiha namwanamwana
imohego.
7 'Na hinage yam awanoi aidiyai havena walo u'ata'ataiuyoi dova hiya taumiya
guguyou yadi oba'obao. Hiya yadi yemidi ebeha walo bagibagilidi aidiyena Yaubada
yadi awanoi ibenalei.
8 Havena omiu dova, wuwuna omiu Tamamiu imiyamiya, na iya yami nuwatuwu
dawani ihanapuidi'o na abo mulitai vehabadi am'awanoi.
9 "Ainaena awanoi ana hauga aidiyai teina dova am'awanoi:
Tamamai owa galewai yeham ave'ahihiyei,
10 na a'awanoi ta owa uloinaegai, ta yam nuwatuwu ebeha apaihowai bale'uwai dova
hiya galewai hipaipaihowai.
11 Amai ahubena ehebo ehebo ainai umohegai.
12 Na mumugamai yababana unuwahamuidi, dova ai hinage ama geluwo mumugadi
yababadi alimaiyai anuwahamuidi.
13 Havena utowotowoigai, na hesi iya yababanane ainaena uhaguigai."*
14 'Ebe omiu ami geluwo yadi yababao alimiyai amnuwahamuidi, Tamamiu galewai
hinage yami yababao alimiyai inuwahamuidi.
15 Na ebe ami geluwo yadi yababao alimiyai nigele amyanuwahamuidi, Tamamiu
hinage omiu yami yababao mata nigele iyanuwahamuidi.

Ai'ai ana hudi vehabana

* **6:13** Buki tupwadi mwalona hiwalo, 'Owa yam abaloina; owa yam wahiyala; owa yam wasawasa, mata teina ta hauga hilalaoma, Moiha'.

16 ‘Ebe haugana tapwalolo vehabana amhudi, havena ami oleya hiyabayababa dova
taunuwayababa. Teina tau'oyama yadi paihowa dova, wuwuna hiya adi ita hi'abiye
yababadi ta ebeha yadi hudi tomowa hihanapui. Bada neta adi no'o hauga teina
hilobalobai.
17 Na omiu hesi haugana am hudi tapwalolo vehabana, ammani'abi yo amhuwali, ta
ami oleya hinamwanamwa tomowa aidiyai,
18 ta ebe tomowa yami hudine havena hihanahanapui, na Tamamiu ta'i hava atemiyai
imiyamiya ihanapuiya'o, na ana maiha namwanamwana imohegomiu.

Maiha galewai vehabana

19 ‘Havena yami wasawasa bale'uwai amtautau'ahaidi, wuwuna wesoweso na pwaha,
wasawasa bale'u hi'abi'abiye yababadi na hinage tau'aivavali hiluwuluwu yami vada
aidiyai habi aivavali,
20 na hesi howahowana na yami wasawasa galewa vehabana am'aipate wahiwahiyala.
Wuwuna galewai nigele wesoweso na pwaha ainai hiyamiyamiya. Ainaena yami
wasawasa mata nigele hiya'abiye yababadi na hinage nigele tau'aivavali.
21 Eeta aiteya tupwa ainai yami wasawasa imiyamiya, neta tupwanane ainai yami
nuwatuwu hisagena.

Tauda ana masele
(Luke 11:34-36)

22 ‘Meheda dova tauda ana masele. Eeta ebe meheda ausaladi tauda maudoina
himasele,
23 na ebe meheda hiyababa tauda hinage maudoina higuguyou, na ebe maselene alidai
iboho, mata guguyou mwala'ina ita'i'iliyegita.

Yada taubada ehebo ta'i
(Luke 16:13)

24 ‘Taupaihowa ehebo nigele howahowana na ipaihowa tautaubadao bwau
aidiyai, mata ehebo ita'wata'wataei na ehebo vehabana ipaihowa, na ehebo i'awa
namwanamwaei na ehebo i'awa yababaei. Dova hinage nigele howahowana Yaubada
yana paihowa na wasawasa bale'uwai ta'abi bwauwedi.

Havena atehawawali
(Luke 12:22-34)

25 ‘Na yawalo auligomiu ebeha havena yami miyamiya bale'uwai vehabana am-
nuwatuwu mwala'ina, ai'ai yo ami bwahi yo ami ale'o vehabadi. Wuwuna yawahida
ginauli mwala'ina alidai, na tobwatobwa 'wapi vehabadi nigele ginauli mwala'ina.
26 ‘Teina ehebo aba'ita yamohegomiu lowolowo ainaena, hiya nigele hiyalaulaupeli na
nigele hiyalaulau'eli, na hinage nigele yadi vadavada. Lowolowowone ginauli iu'iudi na
hesi Tamadane galewai hauga maudoina ai'ai imohemohedi. Na amnuwatuwu avivini
ebeha omiu ginauli mwala'ina Yaubada ainai.
27 Na viha alimiyena howahowana yana nuwatuwuwena mata yana hauga bale'uwai
i'abi'abiye daodao? Nigele, awa?
28 ‘Na hava vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina ami ale'o vehabadi? Na ehebo
hinage teina aba'ita, vane yadi ini dalavai vehabana amnuwatuwu behabehaei. Hauga
maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowaidi.
29 Na moiha, Solomoni ana ale'owo yo ana pasao adi ita namwanamwadi, na vane adi
ita hesi inamwanamwa alili.
30 Eeta amnuwatuwu avivini Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya
awahi ive'aupasadi vane namwanamwadi aidiyena. Mata vane hitaya na i'ahubenama
hiwelai yo higabudi, na omiu awahi amnamwanamwa gabaei. Na moiha, ami ale'owo
imohegomiu. Ainaena yami yemidi Yaubada ainai havena itapitapiya.
31 ‘Na havena amnuwanuwatuwu pwano amwalowalo, “Hava a'ai?” nuwana “Hava
anuma?” nuwana “Hava ali'wa?”
32 Walo teina dova hiya howola guguyou ainai himiyamiya yadi aubabada. Na hava
yami nuwatuwu Tamamiu galewai bada ihanapuiya'o, dova ai'ai yo ami bwahi yo hinage
ami ale'o, na imohemohegomiu.
33 ‘Eeta howahowana ebe mugai Yaubada yana loina yo yana amwaha dumwad-
umwaluna ambehaei na ammulitaei, ta ebe ai'ai yo hinage ami ale'o imohegomiu.
34 ‘Ahubena ehebo ehebo ana nuwanuwatuwu himiyamiya; mata vehabana na
i'ahubena vehabana. Eeta mata havena am nuwanuwatuwu i'ahubena vehabana.

7

Awayabayababa
(Luke 6:37-38, 41-42)

1 ‘Havena tomowa am'awa'awa yababaedi mata dova ta Yaubada hinage i'awa
yababaegomiu.
2 Wuwuna aiteya ginauli aidiyena tomowa am'awa yababaedi mata aidiyena Yaubada
i'awa yababaegomiu, na hinage vedova mumugamiu tomowa aidiyai Yaubada dova
hinage imumuga alimiyai.
3 ‘Na nigele howahowana tahim ainai uwalo ebeha mehenai aiwa mu'amu'alina
imiyamiya, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya, ta nigele uya'ita.
4 Eeta havena tahim uwalowalo ainai ebeha aiwa mu'amu'alina mehenaena uvaive-
hulu, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya.
5 Moiha tau'oyama ehebo owa, awa? Na hesi etupwane mehemwena uvaimugaiyei,
na ainaena uvinunu ili'ilimani na mulitai abo tahimne mehenaena aiwa mu'amu'alina
uvaivehulu.
6 ‘Havena Yaubada yana paulao edewa umohemohedi, mata dova ta hita'wata'wataedi
na hi'alahigo. Nigele howahowana hinage yami bagi maheya ammohemohedi mata dova
ta hiwutuye bi'ibi'idi.

Awanoi vehabana
(Luke 11:9-13)

7 ‘Am'awanoi, na Yaubada imohegomiu. Na ambeha ta amlobai. Na hinage
am'aigohagoha ta awa'eda hiho'e.
8 Moiha ebe ta'awanoi, Yaubada imohegita na ebe tabeha howola abo talobai, na
hinage ebe ta'aigohagoha awa'eda hiho'e vehabada.
9 ‘Na vedova omiu hedaheda tamadiyao, ebe natumiyao ai'ai vehabana hi'awa'awanoi,
mata gaima ammohedi?
10 Nuwana ebe yama vehabana hi'awa'awanoi weso ammohedi? Mata nigele!
11 Moiha omiu tauyababa, na yami aiyauya natumiyao aidiyai bada amhanahanapui,
ebeha ginauli namwanamwa a'avadi ammohemohedi, dova hinage Tamamiu galewai,
ebe am'awanoi ainai, ihanapuiya'o hava namwanamwana ilowoinanegomiu na imohe-
gomiu.
12 ‘Na ebe hava nuwanuwamiu na tomowa alimiyai hipaihowai omiu hinage dova
aidiyai ampaihowai, wuwuna teina Mosese yo tauwalo mahalavao yadi loina ana uini.

Amwaha dinodinona
(Luke 18:24)

13 ‘Amwaha dinodinona ainaena amluwu na havena amwaha tabatabana ainaena,
neta abasilahe ana amwaha. Amwahane tabatabanane ana lau malamalaina, na ainaena
tomowa bagibagilidi hilaulau.
14 Na yawahi namwanamwana ana amwaha ana lau vitaina na ana awa'eda
dinodinona ta'i, ainaena tomowa vihavihadi hiluwuluwu.

Aiwa na ainona
(Luke 6:43-44)

15 ‘Tauyewasao oya'oyama aidiyena am'ita avivinigomiu. Wuwuna mata tupwadi
howola abo alimiyai hilaowa, adi ita dova sipi manamanahamdi, na holadiyai hesi dova
edewa manimanini.
16 Na yadi paihowa aidiyena howola mata abo amhanapuidi. Wuwuna haihaili
nigele howahowana na ainona iyemala sibweya. Buyubuyuwa hinage dova nigele
howahowana na ainona iyemala damaya.
17 Wuwuna aiwa namwanamwadi ainodi ausaladi, na aiwa newanewalidi ainodi
yababadi.
18 Neta moiha, aiwa ausaladi nigele howahowana na ainodi newanewalidi hi'ainowedi,
na aiwa newanewalidi hinage dova nigele howahowana na ainodi namwanamwadi
hi'ainowedi.
19 Ainaena ebe aiwa nigele hiya'aino namwanamwa tagoha vehuludi na tagabudi.
20 Dova hinage tauwalo mahalava oya'oyama yadi paihowa aidiyena howahowana
amhanapuidi.

Tau'oyamao
(Luke 15:25-27)

21 ‘Bagibagilidi aliguwai hi'awa'awa taubada na hesi mata nigele hiyaluwu Yaubada
yana Abaloina ainai, na yaiyadiwo hiya Tamagu galewai yana walo ana taupaihowao
hiya hibom.
22 Hauga ilalaoma ainai tomowa bagibagilidi howola abo aliguwai hiwalo, “Taubada
vehabam apapaihowane, neta yehamwena awalo mahalava yo vi'avi'a tomowa aidiyena
agabae mahalavaedi yo paihowa abanuwapwanopwano apapaihowaidine”.
23 ‘Mata aidiyai yawalo, “Nigele yayahanapuigomiu yaiyadiwo omiu, amwuyo na
havena amluwuluwuma wuwuna omiu tauyababao”.

Vada ana wahuwahu
(Luke 6:47-49)
24 ‘Yagu walo teina ebe yaiya ibenaledi na ipaihowaidi iya dova ehebo tau'abi vada
hanahanapuna, yana wahuwahu gaima ainai i'a'abine,
25 na mulitai 'wesu italu na abaita isagena yo hinage yaumai mwala'ina itowa na hesi
yana vadane nigele iyabuiyei, wuwuna ana logidiwone gaima ainai hi'abi avivini'o.
26 ‘Na ebe yaiya yagu walowone teina ibenaledi'o na nigele iyapaihowaidi, iya dova
tauvada'abi yauyaulena yana wahuwahu namonamo ainai i'a'abine,
27 na mulitai 'wesu mwala'ina italu na abaita isagena na hinage yaumai mwala'ina
itowa mata vadanane ibuiyei na i'oilo'elo'e moiha.’
28 Haugana ve'itaone teina Yeisu ive'ovidi bodaone nuwadi hipwanopwano,
29 na hiwalo, ‘Ve'ita teina dumwadumwaluna na wahiwahiyalana, na ita yada loina
ana tauve'itao yadi ve'ita tapitapiyadi’.

8

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa
(Maki 1:40-45; Luke 5:12-16)
1 Oyaena Yeisu idobima ta boda mwala'ina himumulitaeine.
2 Na ehebo aidiyena mayana lepelo ilaoma Yeisu ainai ipwagogo na iwalo, ‘Taubada,
ebe nuwanuwam, howahowana u'abiye namwanamwagau?’
3 Eeta Yeisu nimanaena towahowa i'abisawahi, na iwalo, ‘Ehe, nuwanuwagu. Un-
amwanamwa’. Ta towahowa ana lepelo i'ovi mwayamwayau na inamwanamwauyone.
4 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau na havena teya yaiya hinage ainai uwalowalo mahalavaegau,
na hesi udumwalu ulau taupwaoli ainai ta i'itago na hinage upwaoli Yaubada ainai
hava dova ada loina Mosese ainaena, eeta ebe tomowa hihanapuigo ebeha bada
namwanamwa ulobaiya'o’.

Tau'aleha adi taumugai yana hevali ana abiye namwanamwa
(Luke 7:1-10; Yoni 4:43-54)
5 Yeisu ilaoma dalava Kapeneum ainai, na tau'alehao hiya Loma adi taumugai ehebo
ilaoma na i'awanoi Yeisu ainai,
6 iwalo, ‘Taubada yagu hevali ehebo ilovala na vadai ma'ana muya mwala'ina
i'eno'eno, na nigele yana wahiyala’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Mata yalaowa na ya'abiye namwanamwa’.
8 Na towahowa Yeisu yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Taubada, nigele iyalowoinanego ebe
yagu vadai uluwu, na hesi u'aubabada mohili na yagu hevaline inamwanamwa.
9 Wuwuna yau loina yahanahanapui, na agu tauloinao yadi walo ana tau'awa abi,
na hinage yagu tau'alehao yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo, “Ulau” ilau ta'i, na
ehebo ainai yawalo, “Ulaoma” mata ilaoma; na ebe yagu taupaihowa ehebo yawalo auli
na yawalo, “Teina upaihowai” mata ipaihowai.’
10 Towahowa yana aubabada teina vehabana Yeisu i'aluwagavai mwala'ina, na iwutu
gwaipile ta bodaowa himulimulitaeiwa iwalo aulidi, iwalo, ‘Yawalo moiha, nigele teya
yaiya yayalobai omiu Isileli alimiyena yana yemidi towaho teina dova,
11 na yawalo mahalava alimiyai neta tomowa bagibagili alilidi howola abo tupwa
maudoina aidiyena hiho'eyama na Abelaham yo Aisake yo Yakobo baidadiyao hi'ai
toyawa Yaubada yana Abaloina holanai,
12 na omiu hesi ebeha Yaubada natunaowa igabae mahalavaegomiu guguyou holanai
na nemai amdoudou muya ainaena.’
13 Badagi na Yeisu tau'alehaone adi taumugaiwa ainai iwalo, ‘Ausala, uwuyo.
Yam hevaline mata inamwanamwa, dova yam yemidine’. Tenem hauganane ainai
taulovalawa yana wahiyala ilolobauyoine.

Tomowa bahudi Yeisu i'abiye namwanamwadi
(Maki 1:29-34; Luke 4:38-41)

14 Mulitai Yeisu Pita yana vadai iluwu, na Pita lawana i'ita ilovala, tauna
i'ala'alawowoli, 15 eeta ilau, nimanai i'abi, na ana lovalawa itatalune, na itowolo ta ai'ai
i'a'atububunine Yeisu vehabana.
16 Lavilaviyena dalavane tanitaniwagadiyaone tupwadi tomowa hilawedima, hiya
vi'avi'a aidiyai himiyamiya, ta Yeisu vi'avi'aone yana walowena igabae mahalavaedi
na hinage taulovala maudoidi i'abiye namwanamwadine.
17 Ginauli teina himahalava na ainaena Aisaya tauwalo mahalava yana walo mahalava
mugai imahalava, dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo, ‘Iya ada muyao na
ada lovalao ana tau'avala’.

Tomowa ebeha Yeisu himulitaei
(Luke 9:57-62)

18 Hauga tenem ainai Yeisu boda mwala'ina i'itadi hinoinoini, ainaena ana taumulitao
iloinaedi ta wagaena higeyo'awa vali tupwai.
19 Na ehebo loina ana tauve'ita ilaoma, Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Tauve'ita,
nuwanuwagu yamulitaego. Havaidova ainai ulau, yau baidam talau’.
20 Na Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Lagulagu nu'ula mayadi guda, na hinage
lowolowo ewai mayadi noi, na yau Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno’.
21 Eena ehebo hinage taumulita ilaoma ta Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, utalamwegau
na mugai yawuyo ta tamagu yaha'waha'wai yana mwalowoi, yamwauwi magaiyai, na
abo yamulitaego’.
22 Na Yeisu iwalo, ‘Badagi! Nemai tamamne, na ulaoma umulitaegau, na hiya abo
mwalomwalowoidi yadi taumwalowoiwo himagaiyedi’.

Yeisu yaumai mwala'ina i'abiye daumwali
(Maki 4:35-41; Luke 8:22-25)

23 Yeisu mayana taumulitao higelu wagai,
24 na hi'u'e higeyogeyo'awa vali tupwai, eena wagai Yeisu i'eno i'iwahi'o. Hi'ada'adau
ta yaumai mwala'ina itotowamane ta bagodu ihiwahiwa do'odo'owei wagai na
muhamuhana hihanene.
25 Ainaena Yeisu hivanoi na hiwalo, ‘Taubada uhaguigita mata tahanene’.
26 Na Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana ammeheuhi? Vedova ta nigele yami yemidine,
awa?’ Na itowolo ta yaumai yo bagodu iwalo yagaidi, iwalo, ‘Amlaumwau!’ Na ni'u
maudoina idadaumwaline.
27 Idaumwali, eeta ana taumulitaowa nuwadi hipwanopwano na hiwalo, ‘Towaho
havahava teina, ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei?’

Yeisu vi'avi'a igabae mahalavaedi
(Maki 5:1-20; Luke 8:26-39)

28 Na bada higeyo'awa'o ta hiluluwune Gadalawone yadi tupwai, na towatowaho hitau
bwau vi'avi'a i'abiye yauyauledi ta magai holanaena himamahalavane. Na mayadi
modi'ini, ainaena nigele howahowana teya yaiya yadi tupwai ilau.
29 Hitaubwauwone Yeisu hi'ita na hilohagali, hiwalo, ‘Ee! Owa Yaubada Natuna,
hava utowotowoi na ebeha upaihowai alimaiyai? Lauvetala ana hauga howola, hava
vehabana wau ulaoma habi vesilahegai?’
30 Na vahalidiyai maheya hidumudumuli, na adi tau'ita aviviniwone hi'ita'ita avivinidi.
31 Na vi'avi'aowa Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, ‘Ebe ugabae mahalavaegai, howa-
howana na maheyaone tenem aidiyai uvetamalegai?’
32 Na Yeisu iwalo, ‘Ammahalava!’ Eeta towatowahowowa bwauwowa aidiyena
vi'avi'aowa himahalava ta hidedenane maheyaowa aidiyai hiluluwune, na maheyaowa
maudoidi hisagena ali'alili ta tapatapai hiholu ta ni'uwai hihahanenene.
33 Na maheyaowa adi tau'ita'ita aviviniwowa yadi meheuhi ainaena hidena ta
hilalaune yadi dalavai, na ginauliwone hi'i'itadiwa maudoina hiwalo mahamahalavaedi
dalava tanitaniwagadiyao aidiyai, neta hava imamahalavane yauyaulewowa aidiyai.
34 Eeta dalava ana taumiyao maudoidi himahalava Yeisu habi itana, na hauganane
hi'ita lobai, hisosomanaei ta ebeha yadi dalavane ilauvehulu.

9

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Maki 2:1-12; Luke 5:17-26)

1 Yeisu wagai igelu ta higegeyo'awauyo yana dalavai.

2 Na ehebo towaho peupeuna boda hi'avalai yana aba'eno ainaena ta hilawei Yeisu
ainai. Bodaone yadi yemidi Yeisu ihanapuiya'o ta taupeuwa iwalo auli iwalo, ‘Natugu,
uyaliyaya, mumugam yababadi adi nuwahamu bada ulobaiya'o’.
3 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu yana walo hibenalei ta hibom aidiyai
hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yeisu teina iwalowalo hinahinali Yaubada ainai’.
4 Yadi nuwatuwune Yeisu bada ihanapuiya'o ta iwalo aulidi iwalo, ‘Hava vehabana
am nuwanuwatuwu pwano?
5 Na hava amnuwatuwui ebe yawalowei towaho teina ainai, nuwana yawalo,
“Mumugam yababadi bada yanuwahamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo na ulau”?
6 Na amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai ta tomowa
mumugadi yababadi yanuwahamuidi.’ Na taupeuwa iwalo auli, iwalo, ‘Utowolo na yam
aba'eno u'avalai na ulau yam dalavai’.
7 Eeta taupeuwa itowolo na ilalaune yana dalavai.
8 Na bodaowa paihowa teina hi'ita na ainaena hive'ahihi yo Yaubada hino'owei,
wuwunane iya Yeisu ana tau'abiye wahiyala.

Yeisu Madiu iyogaei
(Maki 2:13-17; Luke 5:27-32)

9 Yeisu tupwa teina ilauvehulu ta ilau na towaho ehebo ilobai, yehana Madiu, takesi
ana vadane ainai imiyamiya na iwalo auli, iwalo, ‘Madiu, umulitaegau!’ Eeta Madiu
itowolo ta Yeisu imumulitaeine.
10 Mulitai vada ehebo ainai Yeisu iluwu habi ai na tauyababao dova takesi adi
tauvaiwo yo hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu mayana taumulitao baidadiyao
himimiya'ahaine.
11 Eeta tupwadi Palisiwo hi'i'itane ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo,
‘Hava vehabana yami tauve'itane takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao
baidanao hi'ai'aitoyawa?’
12 Na Yeisu walo teina ibenalei ta iwalo, ‘Hiya ausaladi nigele nuwanuwadi taulaumu-
lamula, na hesi tau'asiyebwao nuwanuwadi taulaumulamula.
13 Ainaena ilowoinanegomiu ebe Yaubada yana walo ainai amnuwamasele Buki
Ve'ahihi ainai iwalo, “Nuwanuwagu atemuyamuya, na nigele nuwagu pwaoli”. Teina
yalaoma nigele taudumwadumwalu vehabadi, na hesi tauyababao habi haguidi.’

Yeisu yana walo hudi vehabana
(Maki 2:18-22; Luke 5:17-26)

14 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Ai na Palisiwone
yama tapwalolo vehabana ahudihudi, na vedova ta owa am taumulitaone baidamwao
nigele amyahudihudine?’
15 Yeisu walo vegevegedi imohedi, iwalo, ‘Vedova, howahowana tawahola ana
tauvinunuwo hinuwavitai ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaliyaya? Bo nigele
awa? Na amnuwatuwu avivini ebeha haugana tautawahola towahonane ilaugabaidi
mata hinuwayababa na hihudi.’
16 Na ehebo hinage walovegevegedi ainaena iwalo aulidi, iwalo, ‘Nigele howahowana
ebe ale'o vauvauna tupwatupwana ainaena luwuluwu miyamiyana tahaili auhi mata
dova ta lotapulihinawa imwala'i.
17 Na nigele hinage howahowana ebe waini vauvauna wahiwahiyalana tahiwai 'wapi
abahiwa miyamiyana ainai. Ebe teina dova tapaihowai, we'ahane yana seseha ainaena
'wapiwa ilotapulihi na we'ahane ilotapahiwai, na isagenavehulu. Hesi ilowainanei
ebe waini vauvauna na wahiwahiyalana tahiwai abahiwa vauvauna holanai, eeta ebe
maudoina namwanamwana.’

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Maki 5:21-43; Luke 8:40-50)

18 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo tauloina ilaoma ta Yeisu mehenai ipwagogo,
na iwalo, ‘Taubada, natugu waihiuna wau imwalowoi'o, na nuwanuwagu ulaoma ta
tauna u'abitowoi na itowolouyo’.
19 Eeta Yeisu mayana taumulitao tauloinane himumulitaeine.
20 Hilaulau na waihiu ehebo 'wahinana isagesagena bolimai 12, tuluhadiyena ilaoma
ta Yeisu ana ale'one papalinane i'a'abitowoine,
21 wuwuna yana nuwatuwu atenai iwalo, ‘Bada ebe Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi
mata yanamwanamwa’.

22 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waihiunane i'i'itane, na iwalo, ‘Yauwedo natugu, yam yemidi ainaena bada unamwanamwa'o’. Na hauga tenem ainai waihiuwa inamwanamwane.
23 Eena Yeisu ilau tauloinane yana vadai imahalava na i'itadi huwehuwena adi taulauyuviwo hilaulauyuvi yadi nuwavitai vehabana, na hidoudou alinadi mwala'ina moiha.
24 Eeta iwalo aulidi iwalo, ‘Ammahalava! Gamahinene teina nigele iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o’. Walo teina ainaena na maudoidi himaluwei.
25 Ta bodaowa himahalava na Yeisu iluwu ta gamahinewa nimanai i'a'abine na mayawahina itowolo.
26 Na mulitai wasa teina hiyewasaei dalava maudoina aidiyai.

Yeisu taumehegibugibu bwau i'abiye namwanamwadi
27 Tupwa tenem Yeisu ilaugabaei na ilaulau, na taumehe gibugibu bwau himulimulitaei na hiyogayoga alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, ‘Deivida tubuna yo, u'atemuyamuyaegai!’.
28 Eena vadai iluwu ta taumehe gibugibuwowa hilaoma ainai na Yeisu iwalo, ‘Vedova, amyemidiyegau ebeha howahowagu mehemiu ya'abiye maseledi?’
Na hiya hiwalo, ‘Taubada, howahowam’.
29 Ainaena mehedi i'abitowoidi na iwalo, ‘Yami yemidiyena mehemiu himaseleuyo'o’,
30 na mehedi himamaseleuyone. Na Yeisu loina yaiyaina imohedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau’.
31 Na hesi hilau ta Yeisu yana walo hidi'wai ta yana paihowawa aidiyai hiwalo mahalavaei dalava maudoina aidiyai.

Yeisu yauyaule ehebo i'abiye namwanamwa
32 Na Yeisu mayana taumulitao hilaulau na ehebo towaho alawai memenana i'a'abigwaipilene, ta hilauvaiyama Yeisu ainai.
33 Eeta Yeisu alawaiwa iheusili, na towahowa inamwanamwa ta i'a'aubabadane. Na bodaone mayadi yaliyaya Yeisu hino'owei, na hiwalo, ‘Nigele dova yaiya yana paihowa teina dova taya'ita Isileli holanai’.
34 Na hesi Palisiwone hiwalo, ‘Alawaiwowa yadi taubada yana wahiyalaena Yeisu alawaiwone iheuheusilidine, na nigele Yaubada yana wahiyalaena’.

Yeisu tomowa i'atemuyamuyaedi
35 Ainaena Yeisu dalava mwala'idi yo iu'iudi aidiyai ita'i'ili, na yadi vada tapwalolowo aidiyai ive'ive'ita na iloguguya Yaubada yana loina wasana vehabana, na hinage lovala bagibagilidi aidiyena tomowa i'abiye namwanamwadi.
36 Na bodaone i'itadi na i'atemuyamuyaedi, wuwuna adi vitai aidiyena nigele adi tauhagu, dova sipi nigele adi tau'ita avivini.
37 Na ana taumulitao iwalo aulidi, ‘Laulau'eli namwanamwana na omiu taulau'eliwone nigele bagibagilimiu,
38 ainaena oyane taniwagana ainai am'awanoi ta taupaihowa ivetamaledima yana oyane hi'eli’.

10

Yeisu ana tauyewasao yehadi
(Maki 3:13-19; Luke 6:12-16)
1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyogaedi na loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hivai vehuludi yo lovala na tapiya tomowa aidiyena hi'abiye namwanamwadi.
2 Yeisu ana tauyewasao hiya yehadi tauwalo mahalava: Mugai Saimoni, iya iyogaei Pita, na tahina Andulu, yo Yemesa na tahina Yoni, hiya tamadi Sebedi,
3 yo Pilipi yo Batolomiu yo Tomasi yo Madiu, iya takesi ana tauvai, na hinage vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, yo Tadiusa,
4 na hinage vali Saimoni, iya tauhamadudu mwala'ina Isileli yana miyawahi Loma yana abaloina ainaena vehabana, yo Yudasa Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu ana tauyewasao yadi paihowa
(Maki 6:7-13; Luke 9:1-6)
5 Yeisu hitau 12 iloinaedi na ivetamaledi, iwalo, ‘Havena amlaulau nigele Yudeyaone aidiyai, na hinage havena Sameliya dalavanao aidiyai amluwuluwu,
6 na hesi sipi sawasawalidi aidiyai amlau, hiya neta yada bodao Isileliwone,

7 na aidiyai amwalo mahalava ebeha Yaubada yana loina bada ilaoma'o.
8 Taulovalao am'abiye yawahaidi yo taumwalowoiwo am'abiye towolodi yo taulepelowo am'abiye namwanamwadi, na hinage vi'avi'a tomowa aidiyena amgabae mahalavaedi. Yaubada yana wahiyala bada imohegomiu'o, ainaena omiu hinage ilowoinanegomiu yo amvelau tomowa aidiyai.
9 ‘Na yami ta'i'iline ainai havena teya mane yami pehai amdo'odo'oi tamahina vehabana.
10 Havena hinage peha amvaivai. Havena hinage ami ale'o bwauna amvaivaidi, nuwana aemiu ana huma bwauna, nuwana yami digona bwauna amvaivaidi, wuwuna paihowa ai'aina howahowana amlobai.
11 ‘Na ebe dalava mwala'ina bo iu'iuna ainai amluwu, ambeha mugai yaiya mumugana namwanamwana, na ainai amvetaumana ana higa dalavanane amlauvehulu.
12 Haugana amluwu vada teya ainai mugai amwalo velau tomowanane ainai na amwalo, “Yaubada yana nuwadaumwali baidam ammiyamiya”, na abo amluwu.
13 Na ebe wuwunidiyaone yami walovelau ilauwoinanedi, yami velau imiyamiya, na ebe nigele iyalauwoinanedi, yami walovelau iwuyouyowa alimiyai.
14 ‘Na ebe nigele teya yaiya iyalauvaigomiu yana vadai, bo yami walo nigele iyabenaledi, dalavanane ainaena ammahalava na aemiu gawalanane am'oiye hoyeholu dalavanane ainai, neta aba'ita dalavane taniwagadiyaone aidiyai, eena mulitai abo dalavanane amlauvehulu.
15 Yawalo moiha, howola abo Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai hiya dalavaowa hita'wata'wataegomiuwa muya mwala'i ali'alilina hilobai, na Sodomaowa yo Gomolaowa yadi muya mata i'iu'iu.

Muya mehedai vehabana
(Maki 13:9-13; Luke 21:12-17)
16 ‘Amnuwatuwu avivini ebeha yau yavetamalegomiu dova omiu sipi manamanahamiu amlalau edewa manimaninidi ahi'ahipudiyai, ainaena howahowana amnuwatuwu hanapu weso dova, na hesi ammumuga hegoya dova gabubu.
17 ‘Eeta am'ita avivinigomiu, wuwuna howola abo tomowa hilawegomiu lauvetala vehabana yo hinage vada tapwalolo aidiyai howola abo hi'aitutuwegomiu,
18 yo hilauvaigomiu na hilawegomiu tauloina yo tauwasawasa mehediyai na hive'ewaigomiu wuwuna omiu ebeha yagu bodao, na wasagu aidiyai am'au'aubabadaedi, yo hinage taumiya ganamuli yami walomahalava hibenalei.
19 ‘Na ebe mehediyai hivetowologomiu havena am'ate'atehawawali ebeha vedova mata amwalone, wuwuna howola abo hauganane ainai Yaubada yami aubabada imohegomiu,
20 na nigele ebeha omiu am'au'aubabadane na hesi Tamamiu Alu'aluwana alimiyena i'a'aubabadane.
21 ‘Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu holanai aleha himahalava vehabagu, neta towaho tahina ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage dova tama natuna ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage hedaheda hinadiyao yo tamadiyao hi'alehaedi na hiyemwalowoidi.
22 Mata tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo. Na ebe yaiyadiwo hi'alama'i'ita na hitowolo wahiyala ana higa hauga yana aba'ovi ainai, yaliyaya miyamiya vateyaina hilobai.
23 ‘Na ebe ehebo tupwa ainai hitalatalaigomiu amdena vali dalava ainai. Yawalo moiha mata nigele dalava maudoina Isileli holanai amyapaihowa ve'ovi na yau Tomowa Moihagu yalaoma.
24 ‘Taumulita nigele howahowana na yana tauve'ita imwala'i gabaei. Dova hinage taupaihowa nigele howahowana na yana taubada iloinaei.
25 Na hesi inamwanamwa ebe omiu agu taumulitao baidaguwao tatoyatoyawa. Na yau bada yehagu himwauya'o Tomodulele, omiu yagu bodaone howola abo hi'awa yababaegomiu moiha.

Meheuhi vehabana
(Luke 12:2-9)
26 ‘Na havena tomowa ammehemeheuhedi, wuwuna ginauliwone dawadawanidi howola abo Yaubada i'abiye mahalavadi na himasele.
27 Na hava guguyou ainai ya'au'aubabadaeine alimiyai ahubenai amwalo mahalavaedi tomowa maudoidi aidiyai na hava yawalo himhimwedi alimiyai amwalo mahalavaedi yami vatavata ewadiyena.

28 ‘Na hiya taumiu hi'oi'oiye mwalowoidi havena ammehemeheuhedi wuwuna hiya
taumiu howahowana hi'oiye mwalowoi na hesi alu'aluwamiu nigele howahowadi. Hesi
Yaubada ammeheuhei, wuwuna ibom howahowana dalava ala'alahina ainai taumiu na
alu'aluwamiu iveyababa bwauwedi.
29 ‘Aba'ita teina, ebe mesimesisi'wa bwau tagimwalaidi adi maiha neta toea ehebo, na
hesi Yaubada i'ita'ita avivinidi, na ebe ehebo imwalowoi neta Tamamiu yana nuwatuwu
ainaena.
30 Na omiu hinage nigele howahowana na vahu amvahili ehebo ulu'ulu ainai, Yaubada
adi bagibagili ihanahanapuidi.
31 Eeta havena am mehemeheuhi, wuwuna omiu am hae alili, na abo mesimesisi'wa
maudoidi.
32 ‘Ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava vehabagu tomowa mehediyai, howola abo galewai
yau hinage vehabadi yawalo mahalava Tamagu mehenai.
33 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediyai, yau hinage howola abo galewai
Tamagu mehenai yauvalaedi.

Nigele ve'au'augelu Yeisu iyalawenama na aleha hinage
(Luke 12:51-53; 14:26-27)

34 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha nuwadaumwali yalawenama bale'uwai. Nigele,
na aleha hinage.
35 Yagu laoma ainai towaho tamana mata ive'alehaei, na hinage waihiu hinana
ive'alehaei, na hinage waihiu lawana iva'alehaei,
36 na towaho yana huhu hive'alehaei.
37 ‘Na ebe yaiya tamana yo hinana ivelauwedi mwala'ina na yau iu'iuna, iya nigele
howahowana na imulitaegau. Na ebe yaiya natuna towahona bo waihiuna ivelauwei
mwala'ina na yau iu'iuna, iya nigele howahowana na imulitaegau.
38 Na ebe yaiya yawahina nigele iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai,
dova yau, iya nigele howahowana na imulitaegau.
39 Na ebe yaiya iya yawahina vehabana ipaipaihowa, howola abo ivesawali. Na ebe
yaiya yawahina ivesawali vehabagu, howola abo yawahina namwanamwana ilobai.

Maiha vehabana
(Maki 9:41)

40 ‘Na omiu ebe yaiya ilauvaigomiu, yau na agu tauvetamalene hinage ilauvaigai.
41 Na ebe owa tauwalo mahalava ulauvai yana walomahalava vehabana, howola
abo walomahalava ana maiha ulobai. Na ebe owa towaho namwanamwana ulauvai
mumugana namwanamwa vehabana, howola abo towaho namwanamwana ana maiha
ulobai.
42 Na ebe yaiya tauyemidi vauvauna bwahi gwagwama imohei wuwuna iya agu
taumulita yawalo auligo howola abo ana maiha namwanamwana ulobai.’

11

1 Yeisu yana guguya ana taumulitao hitau 12 aidiyai ive'ovi na tupwanane ilauvehulu
ta itata'i'iline dalava ehebo ehebo aidiyai, ive'ita na iloguguya.

Yoni tau'abiye bapitaiso Yeisu wasana ibenalei
(Luke 7:18-35)

2 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso bada vada abapai ainai himwauwiya'o
na Besinana towahona yana paihowa wasana ibenalei ta tupwadi ana taumulitao
ivetamaledi hilalaune Yeisu ainai
3 na hipanivila hiwalo, ‘Vedova owa Besinana towahonawa vehabam aha'waha'wane
bo vali towaho aha'wai?’
4 Na yadi walo Yeisu iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo na Yoni ainai am'aubabada
ginauliwone aliguwena bada ambenaledi'o na am'itadi'o, neta,
5 taumehegibugibu mehedi bada himasele'o daladaladi bada hinamwanamwa'o ta
hilaulau, taulepelo taudi bada hinamwanamwauyo'o na talina 'waba'wabalidi bada walo
hibenaledi'o, taumwalowoi hitowolouyo, na hinage wewelohe wasa namwanamwana
bada hibenalena'o.
6 Yaiya nigele vehabagu iyanuwatuwu bwaubwau iya mata iyaliyaya.’
7 Haugana Yoni ana taumulitao hilaulau gwaipile, Yeisu ivetuwuni na boda aidiyai Yoni
vehabana i'au'aubabada, iwalo, ‘Mwalona maudoimiu tupwa balabala awawai amlau
Yoni habi benaleina, na hava nuwanuwamiu ebeha am'ita? Nuwana yami nuwatuwu
ehebo gwelugwelulu yaumai inu'unu'uvi am'ita, bo?

8 Nuwana ehebo towaho ana ale'o wasawasa habi itana? Nigele, wuwuna hiya ma'adi
ale'o wasawasa tauloina mwala'idi yadi tupwai himiyamiya.
9 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai? Nuwana yami nuwatuwu
ebeha mata ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Yawalo moiha, towahone am'i'itane
tauwalo mahalavao maudoidi imwala'i gabaedi.
10 Yoni vehabana mwalona Yaubada yana walo Buki Ve'ahihi ainai teina dova iwalo
mahalava, iwalo:
“Teina yagu tauyewasa yavetamale mugaiyei na yam amwaha isepa”.’
11 Na Yeisu hinage i'aubabada iwalo, ‘Moiha, Yoni tau'abiye bapitaiso, iya taumiya
bale'u maudoidi imwala'i gabaedi, na hesi maudoidi hiya Yaubada yana Abaloina
holanai Yoni himwala'i gabaei.
12 ‘Haugana Yoni tau'abiye bapitaiso yana hauga ainai ta ilaoma wau, tauwahiyala
yadi wahiyalaena Yaubada yana Abaloina holanai hiluwuluwu.
13 Mwalona tauwalo mahalava maudoidi yadi walowo yo Mosese yana loinao aidiyena
waloyemidi hiwalo mugaiyedi ta ana higa Yoni ilaoma.
14 Na ebe nuwanuwamiu amnuwamasele Yoni vehabana, amhanapui ebeha iya
Elaitiya ta'i vehabana amha'waha'wane.
15 Na ebe yaiya matalinana walo teina ibenaledi.
16 ‘Omiu teina yasone vedova ebe yayepateyegomiu? Nuwana yawalo omiu bada ta'i
dova hedaheda maketi holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi geluwo aidiyai hiwuiwui, hiwalo:
17 “Ama geluwo vedova ta ai alaulauhi sinaha na nigele amyasobune? Na hinage
a'ala'alagumgum, na nigele amyadoune?”
18 ‘Waloyepatu teina ana hanapu ebeha Yoni ilaoma na nigele iya'ai na nigele iyanuma,
na amwalo, “Ebeha alu'aluwa yababana Yoni i'abiye yauyauleya'o”.
19 Na yau Tomowa Moihagu yalaoma, ya'ai'ai na yanumanuma na hinage ve-
habagu am'ulu'ulumiyai, amwalo, “Towaho teina tau'ai na taunuma ala'alabili, na
hinage takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao nuwana taupwano-
liwo ive'au'augeluwedi”. Na hiya tauhanapu moiha howola abo yadi paihowa
namwanamwadi aidiyena hanapu moiha himahalava.’

Tupwadi dalava yababadi howola abo Yaubada yana lauvetala hilobai
(Luke 10:13-15)

20 Na Yeisu dalavadine aidiyai yana paihowa wahiwahiyalana hi'itadi na nigele
hiyanuwabui yadi pwanoliwo aidiyena, hiya vehabadi i'ahoni, na iwalo,
21 ‘Aiyoi Kolasiniwo! Aiyoi Bedesaidawo! Atemuyamuyamiu ta'i. Wuwuna abanuwap-
wanopwanowo bada yapaihowaidi'o alimiyai, na hesi nigele amyanuwabui, na ebe
Taya yo Saidoni aidiyai yapaihowa mugaiyei, nuwana mwalona ebe bada hinuwabui'o,
ta maudoidi sibauwa adi ale'o hili'wadi yo pwa'ahu aidiyena hilopwa'ahuyoidi, na
hive'itaedi ebeha mumugadi yababadi aidiyena bada hinuwabui'o.
22 Na hesi omiu nigele, ainaena Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai Yaubada
mata Tayawone yo Saidoniwone i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.
23 ‘Na Kapeneumiwone omiu vedova? Ebeha ambom am'abihinigomiu galewai,
awa? Nigele! Na hesi mata Bwebweso duyanai higabae aituluwegomiu, wuwuna
abanuwapwanopwanowo bada yapaihowaidi'o alimiyai. Na hesi nigele amyanuwabui.
Na ebe Sodoma aidiyai yapaihowa mugaiyei nuwana mwalona bada hinuwabui'o,
ainaena Yaubada nigele iyalamanidi, na wau yadi dalavane imiyamiya.
24 Eeta Yaubada yana loina ana ahubena ainai, mata Sodomaone i'atemuyamuyaedi,
na omiu nigele.’

Aiyawasi Yeisu ainaena
(Luke 10:21-22)

25 Hauga tenem ainai Yeisu iwalo, ‘Yauwedo Tamagu, owa galewa na bale'u adi
tauloina, hanapu teina udadawanine tauhanapuwo yo taunuwamaselewo aidiyena, na
hesi taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaedine.
26 Moiha ta'i Tamagu, yam nuwatuwu teina namwanamwana.’
27 Na hinage iwalo, ‘Ginauli maudoina bada Tamagu nimaguwai imwaudi'o, na
Tamagu ibom ihanapuigau'o, na yau hinage Tamagu yahanahanapui, na hinage
ebe yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu yave'itaei aidiyai, hiya hinage Tamagune
hihanapui.
28 ‘Eena omiu yaiyadiwo ami ava'avala yo yami paihowa vitaina, amlaoma aliguwai,
na yave'aiyawasigomiu.
29 Na omiu amve'ao'aonaegau ta baidaguwao tapaihowa, na ainaena alu'aluwamiu
yadi aiyawasi hilobai, wuwuna yau mumugagu hegohegoyana yo taunuwadobi.

30 Eena paihowa yo ava'avala yamohegomiu, malamalaidi.’

12

Yeisu iya Tapwalolo ana Taubada
(Maki 2:23-28; Luke 6:1-5)

1 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi holanaena hilaulau, na ana taumulitaone hivahali, ta ai'ai dova pegapega hi'abiloloidi na hi'ai'ai.
2 Na hauganane Palisiwone hi'itadi, Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Taubada, hava vehabana ta am taumulitaone Tapwalolo ana loina hididi'waine?’
3 Na Yeisu yadi walone iyemaiha, iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o Deivida vehabana ebe amvahili, amhanapui ebeha ma'ana geluwo hivahali,
4 ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ave'ahihina ivai ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina, ebeha taupwaoli a'ava adi talam hi'ai na nigele teya yaiya.
5 Buki Ve'ahihi holanai loina hinage imiyamiya ebeha vada tapwalolo ana taupwaoliwo Tapwalolo ana loina hiho'eho'e, na hesi neta nigele pwanoli.
6 Yawalo moiha, vada tapwalolo ginauli mwala'ina, na hesi ehebo ginauli mwala'i ali'alilina neta,
7 Yaubada yana walo ebeha, “Pwaoli nigele nuwagu na atemuyamuya hesi”. Ebe walo teina ana hanapu amhanahanapui, havena agu taumulitaone am'awa'awa yababaedi.
8 Wuwuna yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana tauloina.’

Towaho nima giyogiyona
(Maki 3:1-6; Luke 6:6-11)

9 Tenem ainaena Yeisu ilau ta yadi vada tapwalolo ainai iluwu.
10 Na nemai towaho nimana giyogiyona ilobai. Na Palisiwone Yeisu ainai hipanivila hiwalo, ‘Taubada, vedova, howahowana na Tapwalolo ainai tomowa ta'abiye namwanamwadi?’ Na hesi yadi panivila teina wuwuna ebeha Yeisu iwalo pwano, na ainaena hive'ewai tauloina mehenai.
11 Na yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Vedova omiu ebe teya mayana lagulagu ehebo mohimohili, na ahubenane Tapwalolo ainai guda holanai ibe'u, howahowana na iniulihini, bo nigele?
12 Eena lagulagu ginauli iu'iuna, na tomowa teina ginauli mwala'ina. Tapwalolo ainai howahowana paihowa namwanamwadi tapaihowaidi.’
13 Eeta Yeisu towahowa iwalo auline, iwalo, ‘Nimam utuwu’. Na towahone nimanane itautuwu ta inamwanamwauyone, dova hali nimanane.
14 Eena Palisiwone mayadi modi'ini himahalava na hibom hiloiloina vedova ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

Yaubada yana taupaihowa

15 Na yadi loina dawanine Yeisu bada ihanapuiya'o, ainaena tupwa tenem ilauvehulu na ilalaune vali tupwai, na tomowa bagibagilidi himulitaei, na tenem ainai taulovala maudoidi i'a'abiye namwanamwadine,
16 na hinage iloinaedi havena hiwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai.
17 Yana paihowa teina mwalona Aisaya tauwalo mahalava Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:
18 ‘Am'ita yagu taupaihowa teina ita'itasipwana na ateguwena yavelauwei mayagu yaliyaya.
Alu'aluwagu yamwauwi ainai na loina dumwadumwaludi iwalo mahalavaedi taumiya ganamuli boda maumaudoidi aidiyai.
19 Iya mata nigele iya'awa pa'ipa'i'i bo iyalohalohagali, bo dalava holanai iya'au'aubabada alinana mwala'inaena.
20 Tautapitapiya yadi digona lotalotagodudi nigele mata iyata'wata'wataedi.
Na hinage wodam butabutana nigele mata iyagabaei, ana higa ibom ainaena loina dumwadumwaluna iwahiyala,
21 yo hinage iya yehanaena taumiya ganamuli boda maumaudoidi hiyemidi.’

Yeisu na Tomodulele
(Maki 3:20-30; Luke 11:14-23; 12:10)

22 Ehebo towaho, mwalona alawai yadi paihowaena mehena higigibuine, na hinage memenana hibui, eeta hilawei Yeisu ainai na i'abiye namwanamwane, na mulitai towahonane ivetuwuni na i'aubabada na ivinunu.
23 Ainaena tomowa bagibagilidi nuwadi ipwanopwano na hiwalo, ‘Towaho teina Besinana towahona, Deivida yana huhuwena, nuwana?’

24 Na Palisiwone paihowa teina wasana hibenalei na hiwalo, ‘Nigele, na hesi
alawaiwowa yadi taubada Tomodulele yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi igebegebe
mahalavaedi’.
25 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo aulidi, iwalo, ‘Tomodulele iya
ana geluwo nigele hiyagebe mahalavaedi’. Na hinage iwalo, ‘Ebe ehebo abaloina ainai
tomowa hiwahewahei na hibom hilolo'alehauyoidi, mata abaloinanane itapiya na ibe'u.
Dalava nuwana huhu hinage dova, ebe wahei imahalava, howola abo hitapiya na hibe'u.
26 Tomodulele hinage dova, ebe mayana bodao hibom hilolo'alehauyoidi mata yana
abaloinane ibe'u.
27 Bada amwalo'o ebeha yau Tomodulele yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi yage-
begebe mahalavaedi, eeta yaiya yede yana wahiyalaena omiu ami geluwo higebegebe
mahalavaedine? Tomodulele ainaena, bo nuwana Yaubada ainaena? Teina vehabana
amnuwanuwatuwu na ebe amhanapui yau yaiya.
28 Na ebe Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe
mahalavaedi, ainaena amhanapui ebeha Yaubada yana Abaloina bada imahalava'o
alimiyai.
29 ‘Aba'ita towaho wahiwahiyalana yana vadai. Nigele howahowana na yaiya teya
iluwu na yana tobwatobwa ivaidi, na hesi ebe ehebo towaho balavaiyena tauwahiyalane
nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na abo mulitai howahowana iluwu vadai ta yana
tobwatobwane ivaidi.
30 ‘Ebe yaiyadiwo nigele hiyahaguhaguigau, hiya agu alehao. Na hinage yaiyadiwo
hiya nigele baidaguwao ayapaipaihowa toyatoyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye
yababa.
31 Eena teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa yadi pwanoliwo yo yadi
walo yababadi maudoina Yaubada mata inuwahamuidi. Ebe Alu'aluwa Ve'ahihi hi'awa
yabayababaei, mata nigele Yaubada iyanuwahamuidi.
32 Yau Tomowa Moihagu na ebe yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada mata walonane
inuwahamui, na ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei nigele howahowana
Yaubada inuwahamui, hauga teina ainai na hauga hilalaoma aidiyai.’

Aiwa ainodi
(Luke 6:43-45)

33 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Aiwa ebe ausalana, ainona hinage
namwanamwana, na ebe aiwa newanewalina, ainona hinage yababadi. Eeta aiwa
ehebo ehebo ainodi aidiyena ta'ita'ita lobaidi.
34 ‘Omiu tauyababao dova weso natunao, ainaena nigele howahowana na
walo namwanamwadi am'ataidi, wuwuna maudoimiu yababamiu, na hinage yami
nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya hauga maudoina awamiyena hima-
hamahalava.
35 Wuwuna towaho namwanamwana atenaena ginauli namwanamwadi himahama-
halava, na towaho yababana atenaena ginauli yababadi himahamahalava.
36 ‘Na yawalo alimiyai ahubenanane Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai omiu
yami walo yababao maudoidi vehabadi Yaubada ipanivilaegomiu na vehabadi amwalo
mahalavaedi.
37 Yam walo aidiyena Yaubada abo i'awa namwanamwaego bo i'awa yababaego.’

Ve'ive'ilala vehabana
(Maki 8:11-12; Luke 11:29-32)

38 Eeta loina ana tauve'itao yo tupwana Palisiwo Yeisu hiwalo auline, hiwalo,
‘Tauve'ita, nuwanuwamai ebe ve'ive'ila ehebo upaihowai na a'ita’.
39 Na Yeisu iwalo, ‘Yaso teina omiu yababamiu na mehemehe'ayomiu, neta wuwuna
ve'ive'ilala ambehabeha na ebeha aidiyena amhanapu ili'ilimanigau ebeha Yaubada
ainaena yalaoma, na mata nigele ve'ive'ilalaone amya'itadi. Na hesi tauwalo mahalava
Yona vehabana amnuwatuwu avivini, iya ve'ive'ilalaede vehabamiu,
40 wuwuna Yona ahubena tonuga na boniyai tonuga aidiyai yama mwala'ina diyanai
imiyamiya, na yau Tomowa Moihagu hinage dova ahubena tonuga na boniyai tonuga
bale'u holanai mata yamiyamiya.
41 ‘Howola abo Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Ninevaone hitowolo
na yasomiune teina hive'ewaigomiu, wuwuna Yona Ninevaone aidiyai iguguya na
mumugadi yababadi aidiyena hinuwabui, na yawalo auligomiu teina ainai towaho teya
ihae alili abo Yona.
42 Hinage dova alawata tupwa yalasi ainaena ilaoma Solomoni yana walo hanahanapu
habi benaleina, na howola mata Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai itowolo

na omiu teina yasone ive'ewaigomiu, wuwuna iya amwaha daodaowena ilau Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina. Na yawalo auligomiu, teina ainai towaho teya ihae alili abo Solomoni.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipileuyo towaho holanai
(Luke 11:24-26)

43 'Ebe alu'aluwa yababana towaho ehebo holanaena imahalava, mata towahonane
inamwanamwa, na alu'aluwa yababanane imahalava maseleyai ilowolowouhi na yana
aba'aiyawasi ibehabeha na ebe nigele iyalobai.
44 Mata alu'aluwanane ibom ainai iwalo, "Nuwana ana ita dova yalau gwaipileuyo
yagu abamiyawa mugamugainawa ainai". Eeta ilau gwaipile ta abamiyanawa ilobai
wagawaga a'avana na masemaselena yo atu'atubununina.
45 Na ainaena ilau ta alu'aluwa hitau 7 yababa alilidi ilauvaidima ta baidanao hiluwu
abamiyawa holanai himiya na abo hi'abi'abiye yababa ilimani, mwalona nigele dova.
Omiu yasone teina dova na mata yami yababa himwala'i alili.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Maki 3:31-35; Luke 8:19-21)

46 Yeisu howola boda aidiyai i'au'aubabada na hinana yo tahinao hilaoma ta maseleyai
hitowotowolo na hibehabeha vedova ebe ainai hi'aubabada.
47 Eeta ehebo towaho alinadi ilawei Yeisu ainai, na iwalo, 'Tahimwone, hinamne
baidadi nuwanuwadi na ebeha am'aubabada'.
48 Na Yeisu towahonane yana walo iyemaiha, iwalo, 'Yaiya yede hinagu na yaiyadiwo
tahiguwone?'
49 Eena ana taumulitaone i'ainima veleleyedi na iwalo, 'Omiu teina hinaguwowede yo
tahiguwowede.
50 Wuwuna ebe yaiyadiwo Tamagu galewai yana nuwatuwu himulimulitaedi, hiya
tahiguwao nuhuguwao hinaguwao'.

13

Patu adi tauvehulu budebudeyana
(Maki 4:1-9; Luke 8:4-8)

1 Ahubena tenem ainai Yeisu vadane ainaena imahalava ta idobi le'awai imimiyane.
2 Eena boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, ta ehebo waga i'ava'avai ainai igelu ta
imiyamiya, na bodaone le'awai hitowotowolo.
3 Na ve'ita bagibagilidi ive'itaedi walo vegevegediyena, iwalo, 'Taupaihowa ehebo yana
tanovi ainai ilau, ta patu ivehulu budebudeyanaei,
4 ta tupwadi patune amwaha papalinai hibebe'une, ainaena lowolowo hi'itadi ta
hi'aitulu na hi'a'aidine.
5 Na tupwadi patu toputopu malagaigaimana ainai hibebe'une, na hi'ini
mwayamwayau, wuwuna toputopune nigele iyabado,
6 eeta mahana ihinalidi ta hiwewelaine, wuwuna lamlamdi nigele toputopu gwagwa-
mana hiyalobai.
7 Na tupwadi patu haihaili womawomalina aidiyai hibebe'une ta hi'ini toyawa na
haihailine iwahiyala ta ihailiye mwalowoidine.
8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibebe'une, na hi'ini na
himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na
tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.
9 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.'

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:10-12; Luke 8:9-10)

10 Na ana taumulitao hilau ta Yeisu ainai hiwalo, 'Hava wuwuna walo vegevegediyena
bodaone aidiyai uve'ive'itane?'
11 Ainaena Yeisu iwalo, 'Omiu Yaubada yana Abaloina holana moiha ana tauhana-
puwo, na boda teina nigele.
12 Ebe yaiyadiwo dova mayadi nuwamasele, mata abihepoi mwala'i alilina hilobai, na
hesi ebe yaiyadiwo nigele yadi nuwamasele na hava nuwana aidiyai imiyamiya mata
maudoina hivesawalidi.
13 Teina wuwuna ta walovegevegedi yave'ita aidiyai, wuwuna yadi vinunu aidiyena
nigele hiya'ita ili'ilimani, na hinage yadi benali aidiyena nigele hiyanuwamasele.
14 'Tomowa teina vehabadi mwalona tauwalo mahalava Aisaya iwalo mugayedi, iwalo:

“Mata ambenalei na nigele nuwamiu hiyamasele. Na hinage mata am'ita, na mata nigele nuwamiu hiyamasele.
15 Wuwuna tomowa teina nuwadi hipwanopwano, ta talinadi hi'wabali'o, na hinage mehedi higibu'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita, na talinadiyena hibenali na hinuwamasele, na aliguwai hi'ita gwaipile, ta ya'abiye namwanamwadi.”
16 ‘Na omiu mayami yaliyaya, wuwuna mehemiyena am'itaya'o na talinamiyena ambenalena'o.
17 Yawalo moiha, ginauli teina am'ita'itadine na ambenabenaledine mwalona tauwalo mahalava yo taudumwadumwaluwo nuwanuwadi mwala'ina ebe hi'itadi yo hibenaledi, na nigele hiyalobaidi.

Patu walovegevegedina ana livahi
(Maki 4:13-20; Luke 8:11-15)

18 ‘Ainaena patu ana vehulu budebudeyana ana hanapu ambenalei.
19 Ebe yaiya Yaubada yana Abaloina aubabadana ibenali mohilei, na nigele iyanuwa-masele, mata howola abo tauyababawa ilaoma na walowowa towaho atenaena ivaivehuludi. Neta patuwa hibebe'une amwaha papalinai ana masele.
20 Na hinage patuwowa toputopu malagaigaimana ainai hibebe'une neta hiya wasa namwanamwana hibenalei ta mayadi yaliyaya hitalam,
21 na hesi nigele lamlamdi hiya yaiyai ainaena hauga ahu'ahubalina ta'i ainai himiyamiya, na ebe aiteya hauga ainai wasa namwanamwana ana yemidi vehabana vitai bo aleha hilobai mata hibe'u mwayamwayau.
22 Na patuwowa haihaili talitalina aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na hesi yadi nuwatuwu bale'u vehabana, na hinage wasawasa ana hamwawo aidiyena wasa namwanamwana hiyemwalowoi, ainaena nigele howahowana na hi'aino.
23 Na patuwa toputopu namwanamwadi aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na ana nuwatuwu aidiyai imiyamiya ta ainodi namwanamwadi imwauwidi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.’

Walovegevegedi patu na awahi vehabadi

24 Na walovegevegedi ehebo hinage Yeisu imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina bada dova ehebo towaho patu namwanamwadi yana tanoviyai ivehuludi.
25 Na boniyaiyena hi'eno i'iwahi'o na ana aleha ehebo ilaoma tanoviyai na awahi ana ita ehebo dova patu hinage ivevehuludine patu mohiliwa holadiyai, na mulitai ilalaune.
26 Na maudoidi hi'ini ta hi'aino na taubadane yana taupaihowao awahiwone hi'ita lobaidi.
27 ‘Eena taupaihowaowa hilaoma ta hiwalo auline, “Taubada, patu namwanamwana yam tanovi holanai mwalona tavehuludi, na vedova ta awahi baidadiyao hi'ini ovi'ovine?”
28 ‘Na tanovi taniwagana iwalo, “Nuwana agu aleha ehebo ivevehuludine”.
‘Na yana taupaihowao hiwalo, “Vedova? Howahowana ebe awahine adavaidi?”
29 ‘Na taubadane iwalo, “Badagi! Ammwauwi ta hi'ini ehebo, wuwuna ebe amtowoi na awahi amdavaidi, mata tupwana patu hinage baidadi amdavai eheboidi.
30 Na hauganane laulau'eli hesi ainai taupaihowa yaloinaedi ta awahi hitano'ahai mugaiyedi ta hi'uinidi na higabuvehuludi, abo patu hitano'ahaidi ta yagu vadavada holanai hihiwahinidi.” ’

Patu iu'iuna yo aba'abiye seseha adi walovegevegedi
(Maki 4:30-32; Luke 13:18-21)

31 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina bada dova magimagi patuna ehebo towaho ivai na tanovi holanai i'u'umaine.
32 Magimagi patuna iu'iuna ta'i na yana ini tuluhanai ive'aiwa yo ainaena lowolowo hilaoma na lagalagana aidiyai yadi noi hi'abidi.’
33 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina dova pwalawa ana aba'abiye seseha. Iu'iuna ta'i waihiu ivai na pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, na maudoina isesehane.’

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:33-34)

34 Yeisu yana aubabada teina maudoina walovegevegedi aidiyena tomowa ive'itadi, wuwuna ibom hauga maudoina walovegevegediyena ive'ive'ita tomowa aidiyai.

35 Teina ainaena tauwalo mahalava yana waloyemidi imahalava, neta mwalona iwalo
mahalava mugai, iwalo:
‘Walo vegevegediyena ya'aubabada, na hava Yaubada imwau dawanidi bale'u ana
paihowa vegai ainaena yawalowei’.
Awahi yana paihowa ana hanapu.
36 Na Yeisu boda itauvehuludi ta iluwu vadai, na ana taumulitao hilaoma na ainai
hiwalo, ‘Walovegevegedi awahi tanovi ainai ana hanapu ulivahi ta anuwamaselei’.
37 Na Yeisu iwalo, ‘Patune ana tau'uma neta yau Tomowa Moihagu,
38 na tanovine neta bale'u maudoina, na patu namwanamwadi neta hiya Yaubada
yana Abaloina ana taumulitao, na awahi neta hiya yababana ana taupaihowao,
39 na awahi ana tauvehulu budebudeyana neta ada alehane, iya Tomodulele, na hauga
laulau'eli neta hauga yana aba'ovi, na taulau'eliwo hiya tausagenawasa,
40 na hauga ana aba'ovi ainai tauyababao hiya dova awahi hitano'ahaidi ta higabu
vehuludi.
41 Na yau Tomowa Moihagu yagu tausagenawasao yavetamaledi ta yababana ana
tauve'itao yo ana taupaihowao hitano'ahaidima ta yagu abaloina ainaena,
42 higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai, neta tupwane ainai tomowao hidou
na saladi hivetau'alahedi muya mwala'ina ainaena.
43 Yo mulitai taudumwadumwaluwo Tamadi yana abaloina holanai himasele, dova
mahana ihinahinali. Ebe yaiya matalinana ibenalei.

Walovegevegedi tonuga hinage
44 ‘Yaubada yana Abaloina bada dova wasawasa tobwatobwa mwala'ina, toputopu
holanai. Na ehebo towaho ilobai, na idawaniuyoi. Ainaena mayana yaliyaya ilau ta yana
tobwatobwa maudoina igimwalaedi, na adi maiha ivai na toputopunane igigimwalaine.
45 ‘Yaubada yana Abaloina dova giniuba mehena namwanamwana imiyamiya na
tomowa ehebo yana venuwa ebe bada ta'i ilobai.
46 Eeta yana tobwatobwa igabaedi ta aivelahena giniuba mehena namwanamwa
alilina ivai.
47 ‘Na Yaubada yana Abaloina bada dova vinaya tomowa hiyahuwei ni'uwai, vali yama
yo vali yama hi'onadi,
48 na vinayanane imwau yabayababa moiha ta hiniulihini magumaguwai, na himiya,
na yama maudoina hive'ahadi, ta yama namwanamwadi gaeba aidiyai himwauwidi na
yama yababadi higabaedi.
49 Dova hinage, hauga yana aba'ovi ainai, tausagenawasao hilaoma ta tauyababao
hive'ahadi na hiwaheidi taunamwanamwa aidiyena,
50 ta higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai, na ainai hidoudou na saladi
hivetau'alahedi muya ainaena.’

Tobwatobwa wasawasa vauvaudi na miyamiyadi
51 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, ‘Vedova, walovegevegedi teina bagibagilidi amhana-
puidi'o?’
Na hitalam, hiwalo, ‘Ehe!’
52 Na aidiyai iwalo, ‘Teina ta'i amhanapui ebeha loina ana tauve'itao ebe Yaubada yana
Abaloina himulitaei, hiya dova ehebo henala taniwagana yana tobwatobwa miyamiyadi
na vauvaudi imwau hinidi yana vada ainaena’.

Nasaletiwone Yeisu hita'wata'wataei
(Maki 6:1-6; Luke 4:16-30)
53 Yeisu yana walovegevegedi teina ive'ovidi, na tupwa tenem ilauvehulu,
54 ta iwuwuyone yana dalavai, na yadi vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ive'ita, na
tomowa nuwadi ipwanopwano na hiwalo, ‘Towaho teina havaena yana hanapu yo yana
paihowa wahiwahiyaladi ivavaidine?’
55 Na hinage hiwalo, ‘Towaho teina iya taulaulau'abi natuna? Na hinana Meli, na
tahinao Yemesa yo Yosepa yo Saimoni yo Yudasa,
56 na hinage nuhunao baidadao tamiyamiya. Na vedova ta towaho teina ihahanapu
aliline?’
57 Ainaena hisosomanaei, na Yeisu iwalo aulidine, iwalo, ‘Tauwalo mahalava adi
ve'ahihi hilobai vali dalavao aidiyai. Na yana dalavai yo yana huhuwo nigele
hiyave'ahihiyei.’
58 Ainaena Yeisu nemai yana paihowa wahiwahiyaladi nigele bagibagilidi iyapai-
howaidi, wuwuna nigele hiyayemidiyei.

14

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Maki 6:14-29; Luke 9:7-9)

1 Hauga tenem ainai Helodi iya Galili ana Tauwasawasa, Yeisu yana paihowa wasana
ibenalei,
2 na yana taupaihowao iwalo aulidi, iwalo, ‘Nuwana towahone iya Yoni tau'abiye
bapitaiso bada ebeha mwalowoiyena itowolouyo ta wahiyala teina ipaipaihowaine’.
3 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini na ipai ta vada abapai ainai
imwamwauwine. Na Yoni ana abimomohi ehebo waihiu yehana Helodiyasa neta Helodi
tahina Pilipi asolena,
4 na Helodi ihaloi ta itatawaholaine, na Yoni Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Neta nigele
mumuga namwanmawana wuwuna tahim mwanena utatawaholaine’.
5 Neta wuwuna Helodi nuwanuwana Yoni i'oiye mwalowoi, na hesi tomowa bag-
ibagilidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaei, eeta Helodi imeheuhi ta nigele Yoni iya'oiye
mwalowoi.
6 Mulitai Helodi yana ahubena abalabahina ana abanuwatuwu avivini guyauna ainai
tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, na Helodiyasa natuna waihiuna boda mehediyai
iselo na Helodi i'abiye yaliyaya.
7 Na Helodi vahalane ainai iwalovelau yo ebeha hava nuwanuwana imohei ta'i, na
hinage i'awa tamada.
8 Eeta hinanane iwalo vahalawa ainai ta ainaena vahalawa Helodi iwalo auline, iwalo,
‘Nuwanuwagu Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai umwauwi na umohegau’.
9 Eeta Helodi nuwana iyababa mwala'ina. Na hesi yana awatamadawa vehabana
inuwatuwu avivini, na boda bada yana walo hibenalena'o, eeta italam,
10 na yana taupaihowao ivetamaledi vada abapaiyai, ta Yoni gadona hitotomne,
11 na ulu'uluna gaebai hido'oi ta hilawenama, na vahalawa himomoheine. Na
vahalawa ivai ta ilalaweine hinanane ainai.
12 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yoni tauna hivai ta himamagaiyeine, na mulitai
hilau Yeisu ainai na ginauli teina hiwalo mahalavaei.

Boda mwala'ina Yeisu ive'aidi
(Maki 6:30-44; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

13 Na Yeisu ginauli teina ibenaledi, ainaena imahalava ta wagai igelu ta ilalaune
balabala awawai. Na bodaone Yeisu yana lau wasana hibenalei, eeta yadi dalava
aidiyena himahalava ta amwahaena hilalaune Yeisu ainai.
14 Na hauganane Yeisu wagaena i'aitulu maguwai boda mwala'ina i'i'itadine, na
atemuyamuyaena tau'asi'asiyebwao i'abiye namwanamwadi.
15 Na lavilaviyena ana taumulitaone Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Taubada, tupwa
teina balabala awawa na mata iguguyou. Na boda teina uvetamaledi ta hilau, na adi
higimwala dalava vahalidiyai.’
16 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hilaulau, omiu hesi ai'ai ammohedi ta hi'ai’.
17 Eena hiwalo, ‘Ya! Amaine nigele bahuna, neta bada beledi nima ehe'ehebo na yama
bwau.’
18 Na Yeisu iwalo, ‘Beledine yo yamane ammohegau’.
19 Na bodaowa iloinaedi ta awahine ainai himimiyane na beledi nima ehe'ehebo yo
yama bwau ivaidi, na i'ita hae galewai, ta ai'aiwone vehabadi i'awa yauwedo, na mulitai
itomwahidi, na ana taumulitao imohedi ta hiya tomowa aidiyai higuguyauwedine.
20 Eena maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi moiha, na ai'ai hi'ai yetupwa hitano ahaidi, neta
boha 12 hi'oiye mwaudi.
21 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5,000 dova, na waiwaihiu yo hedaheda
maudoidi nigele hiyavahilidi.

Yeisu ni'u ewanaena ilau
(Maki 6:45-52; Yoni 6:15-21)

22 Tenem ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena higelu yo ebeha himugai vali
tupwai. Na iya ebeha tomowa maudoidi ivetamaledi hiwuyo yadi dalavai.
23 Eeta higelu, na Yeisu boda ivetamaledi, na mulitai ibom oyai ihae habi awanoi
Yaubada ainai. Ta bada iboni'o, na Yeisu ibom imiyamiya.
24 Na ana taumulitaowowa yadi wagane hiwohedobiyei ni'u awawai, na bagodu
mwala'ina hilobai ta yadi wagawa igohagoha buibuiyei na hinage yaumai mehediyena
ilaolaoma.

25 Na ahubena yana tupwa ainai Yeisu ni'u ewanaena ilaolaoma ana taumulitao
vahalidiyai.
26 Tenem ainai ana taumulitaowa Yeisu hi'i'itane ni'u ewanaena ilaolaoma, ta
himeheuhi mwala'ina, eeta hiloma'aya'aya, yadi nuwatuwu ebeha alawai hi'i'itane.
27 Na Yeisu iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi! Yau ta'i, bada yami Taubada.’
28 Na Pita i'aubabada, iwalo, ‘Taubada, uwalo auligau ta ni'u ewanaena yalaowa
alimwai’.
29 Na Yeisu iwalo, ‘Ulaoma!’ Eeta Pita wagaena i'aitulu na ni'u ewanaena ilaulau Yeisu
ainai.
30 Hauganane ilaulau yaumai mala'ina i'ita, na imeheuhi, ta ni'uwai ihahanenene, na
iwui, ‘Taubada, uyayovigau!’.
31 Na Yeisu ilomwayamwayau ta Pita i'abi avivini na iwalo, ‘Yam yemidi iu'iuna, hava
vehabana unuwanuwatuwu bwaubwau?’
32 Eena hitau bwauwowa higegelune wagai, na yaumai idaumwali.
33 Na hiya wagane ana taumiyaone hipwagogo Yeisu ainai, na hiwalo, ‘Moiha ta'i, owa
Yaubada Natuna’.

Tau'asiyebwao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Maki 6:55-56)

34 Ainaena higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta hi'a'aitulune le'awai.
35 Na tupwane ana taumiyaone Yeisu hi'ataiya'o, eeta wasa hivetamaledi dalavaone
maudoidi aidiyai ta yadi taulovalovalao maudoidi hilawedi Yeisu ainai,
36 na hi'awanoiyei, hiwalo, ‘Taubada, howahowana na taulovalovalaone teina am ale'o
papali a'avana hi'abitowoi?’ Na Yeisu italam, ta yaiyadiwo hiya ana ale'o hi'abitowoine
hinanamwanamwane.

15

Yudeya tubudiyao mumugadi
(Maki 7:1-23)

1 Mulitai Palisiwone na loina ana tauve'itao Yelusalemaena hilaoma Yeisu ainai, na
hiwalo auli, hiwalo,
2 ‘Hava wuwuna am taumulitaone ebe ai i'ovi nigele nimadi hiyauwadine, neta
tubudao yadi loina hiho'eho'e?’
3 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu hinage Yaubada yana loina amho'eho'e, wuwuna tubumiyaone
mumugadi ammulimulitaedi.
4 Yaubada yana loina bwau teina, ehebo iwalo, “Tamam yo hinam uve'ahihiyedi”,
na bwauna hinage iwalo, “Ebe yaiya tamana nuwana hinana i'awa yabayababaei,
ilowoinanei na am'oiye mwalowoi”.
5 Na omiu yami ve'ita oya'oyama, amwalo, “Ebe yaiya hinana yo tamana iwalo aulidi,
iwalo, ‘Yagu tobwatobwa bada yatalamwedi'o Yaubada ainai, nigele howahowana na
yahaguigomiu’.”
6 Eeta neta towahone yana hagu yo yana ve'ahihi tamana na hinana aidiyai i'ovi'o.
Tubumiyao yadi loina teina ainaena Yaubada yana walo amveginauli awa'awawaena'o.
7 ‘Moiha omiu tau'oya'oyama! Mugai tauwalo mahalava Aisaya vehabamiu ilele
mugayei, haugana Yaubada yana walo iwalo mahalavaei, iwalo:
8 “Tomowao teina awadiyena hive'ahihiyegau na atediyena nigele,
9 na hinage aliguwai hitapwalolo awa'awawa,
wuwuna yadi ve'itao yau nigele aliguwena,
na hesi tomowa yadi nuwatuwuwena”.’
10 Eena tomowa iyogaedi na iwalo, ‘Walo teina ambenalei ta amhanapui
11 ebeha ai'aiwone awadaena hiluwuluwu nigele howahowana na hi'abiye bi'igita na
hesi walo awadaena himahamahalavane hiya hesi hi'abi'abiye bi'igita’.
12 Na ana taumulitaowowa Yeisu ainai hilaoma na hiwalo, ‘Taubada, bada ubenalena'o
ebeha Palisiwowa yam walo teina vehabana hihinimaya?’
13 Na Yeisu iwalo, ‘Aiwaowa Tamagu nigele iya'umaidi, mata idavai vehuludi.
14 Na Palisiwone havena himiyamiya ana higa hibe'u, wuwuna ebe taumugaiwo
mehegibugibudi, na adi geluwo mehegibugibudi himugaiyedi, mata maudoidi gudai
hibe'u.’
15 Na Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Walo vegevegedi ana nuwamasele vehabana ulivahi
alimaiyai’.
16 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Nuwana omiu hinage howola nigele nuwamiu iyamasele,

17 ainaena nigele amyahanapui hava awadaena iluwuluwu diyadai, na mulitai ilaulau
mohomoho ainai.
18 Na hesi hava tomowa awadiyena himahamahalava neta atediyena hilaolaoma na
hi'abi'abiye bi'idi,
19 neta nuwatuwu bi'ibi'idi yo lauwunu yo pwanoli yo mehe'ayo yo aivavali yo
walo'oya'oyama yo vehinahinali.
20 Ginauli teina aidiyena tomowa i'abi'abiye bi'idi, na ebe nimada nigele tayauwadi
hauga ai ainai neta alu'aluwada mata nigele iya'abiye bi'idi.'

Kenani waihiuna yana yemidi
(Maki 7:24-30)
21 Tenem ainaena Yeisu Isileli tupwanane ilauvehulu na ilalaune Taya yo Saidoni
tupwadiyaone aidiyai.
22 Na tupwanane ainai Kenani waihiuna ehebo imahalava ta Yeisu iwalo auli, iwalo,
'Taubada owa Deivida yana huhu, u'atemuyamuyaegau, wuwuna natugu waihiuna bada
alu'aluwa yababana i'abiye yauyauleya'o'.
23 Na Yeisu waihiunane yana yoga nigele iyayemaiha, na ana taumulitaone hilaoma ta
Yeisu hi'awanoiyei, hiwalo, 'Waihiune ususomanaei ta ilau, wuwuna ivetalinagudaguda'.
24 Na Yeisu iwalo, 'Yau yalaoma sipi 'wada'wadaleledi Isileli a'ava yana abaloina
holanai vehabadi'.
25 Na hesi waihiunane ilaoma Yeisu mehenai italupwagogo, na iwalo, 'Taubada
uhaguigau'.
26 Na Yeisu iwalo, 'Nigele iyadumwalu na hedaheda adi tamohedi edewa aidiyai'.
27 Na waihiuwa iwalo, 'Taubada, neta walo moiha. Na edewa hedaheda adi
mugumugudi hilemlemhidi.'
28 Eeta Yeisu waihiu alinana iyemaiha, iwalo, 'Waihiu, owa tauyemidi moiha. Ainaena
teina hauga yam yemidi ainona imahalava'. Na hauga tenem ainai waihiunane natuna
inanamwanamwauyone.

Tau'asiyebwao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
29 Na hinage Yeisu tupwanane ilauvehulu na ivasane Galili le'awanaena, ta oyai ihae,
na nemai imimiyane.
30 Na boda mwala'ina yadi tau'asiyebwao hihaeyedi Yeisu ainai, hiya daladaladi, yo
hiya mehedi gibugibudi yo aedi tapitapiyadi yo buwabuwadi yo vali tau'asiyebwao
hinage hiya hilaoma Yeisu aenai himwauwidi ta i'abiye namwanamwadine.
31 Na bodaowa hi'itadi buwabuwadiyaowa hi'au'aubabada yo aedi tapitapiyadi
hiwahiyalauyo yo daladaladi hilaulau dumwadumwalu, yo taumehegibugibu mehedi
hi'itanedi. Ainaena bodaowa hiteibaba na Isileli yadi Yaubada hino'owei.

Yeisu boda ive'aidi
(Maki 8:1-10)
32 Na Yeisu ana taumulitao iyogaedima na iwawalo aulidine, 'Boda teina
ya'atemuyamuyaedi wuwuna hiya ahubena tonuga teinai baidaguwao amiyamiya ta
nigele adi, na nigele nuwagu mavahalidi yavetamaledi yo hiwuyo, mata amwahai
himwalowoi'.
33 Na ana taumulitaone hiwalo auline, hiwalo, 'Tupwa teina balabala awawa, na boda
mwala'ina teina adine mata vedova talobaine?'
34 Na Yeisu ipanivilaedi iwalo, 'Viha ami beledine himiyamiyane?'
Na hiwalo, 'Beledi 7 na yama tupwadi iu'iudi'.
35 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane.
36 Na beledi 7 yo yamaowa ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na
i'abitomwahidine na imohedi ana taumulitao ta bodaone aidiyai higuguyauwedine.
37 Na maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi na mulitai uleya hitano'ahaidi ta boha 7 hi'oiye
mwaudine.
38 Tau'aiwo towatowaho adi bagibagili dova 4,000, na waiwaihiu yo hedaheda
bagibagilidi nigele hiyavahilidi.
39 Mulitai bodaowa ivetamaledi hilalau gwaipilene, na Yeisu wagaena igelu, ta
Megadani tupwanai ilalaune.

16

Ve'ive'ilala vehabadi
(Madiu 12:38-41; Maki 8:11-13; Luke 12:54-56)

1 Ehebo hauga ainai tupwadi Palisi yo Sadusi hilaoma na Yeisu hipanivilaei, habi
towoina, hiwalo, ‘Howahowana ehebo ve'ive'ilala upaihowai na a'awa moiha ebeha yam
wahiyalane Yaubada ainaena ilaoma?’
2 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu ebe mahana am'ita ilulululuvi na galewai yaloyalovi
hihawahawawali, ainaena amhanapui ebeha i'ahubena mahavai namwanamwana.
3 Na ebe malatomtomwai galewa hawahawawalina na guguyou am'ita, neta amwalo
ebeha 'wesu ana ve'ive'ilala. Omiu hauga ana oleya vedova na mata galewa am'ita, na
amwalo yemidiyedi. Na hesi vedova ta teina haugane Yaubada yana paihowa ainona
nigele howahowamiu amwalowei.
4 Yaso teina omiu yababamiu yo mehemehe'ayomiu, neta wuwuna ve'ive'ilala ambe-
habeha ta ebeha aidiyena amhanapuigau moiha ebeha Yaubada ainaena yalalaomane,
na nigele Yona vehabana amyanuwatuwu avivini, iya ta'i ve'ive'ilala vehabamiu.’
Ainaena Yeisu ilauvehuludi na ilalaune.

Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha pwalawa vehabana
(Maki 8:14-21)

5 Eeta vali tupwai higeyogeyo'awa, na ana taumulitaone nigele adi tamahina amwaha
vehabana hiyavai, wuwuna hinuwapwanopwanowedi.
6 Na Yeisu iwalo lau iwalo, ‘Palisiwone yo Sadusiwone adi pwalawa ana aba'abiye
seseha ainaena am'ita avivinigomiu’.
7 Eeta ana taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Nuwana Yeisu yana walo teina
wuwuna wau ada tamahinane tanuwapwanopwanoweine’.
8 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta iwawalo aulidine, ‘Hava wuwuna
am'au'aubabadane na amwalo, “Nigele ada tamahina”? Nigele ami tamahina vehabana
yayawalowalo. Nuwana nigele amyayemidiyegau, awa?
9 Nigele amyanuwamasele hauganane beledi nima ehe'ehebo aidiyena tomowa 5,000
yaveve'aidine, na ai'ai ana tupwa maudoina amtano'ahaidi, na boha ana bagibagili 12
am'o'oiye mwauwidine?
10 Tomowa hinage 4,000, beledi 7 aidiyena yaveve'aidine na ana tupwa maudoina
amtano'ahaidi na boha ana bagibagili 7 hinage am'o'oiye mwauwidine?
11 Na hava wuwuna ta nigele amyanuwamaselene ebeha nigele ai'ai vehabana
yayawalo? Na hesi yawalo vegevegedi Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha
ainaena am'ita avivinigomiu.’
12 Tenem ainai nuwadi imasele ebeha nigele beledi moiha ana aba'abiye seseha
vehabana iya au'aubabada, na hesi ebeha Palisiwone yo Sadusiwone yadi ve'itao
aidiyena hi'ita avivinidi.

Pita yana walomahalava Yeisu vehabana
(Maki 8:27-30; Luke 9:18-21)

13 Na Yeisu ilaoma Sisaliya Pilipai tupwanane ainai na ipanivila ana taumulitao aidiyai,
iwalo, ‘Vedova tomowa yadi walo ebeha yau Tomowa Moihagu yaiya?’
14 Ta hiwalo, ‘Tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi
tomowa hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo owa Yelemaiya bo nuwana
tauwalo mahalava mugamugaina ehebo’.
15 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?’
16 Eeta Saimoni Pita iyemaiha na iwalo, ‘Owa Besinana towahona Yaubada
Mayawahina Natuna’.
17 Na Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, ‘Saimoni, Yona natuna, owa moiha tauyaliyaya
ehebo, wuwuna yam nuwamasele teina nigele tomowa aidiyena, na hesi Tamagu
galewai yana hanapu imomohegone.
18 Eeta yawalo alimwai owa yeham Pita, ana bui gaima, ta mata gaima teina
ewanai yagu boda yavetowolodi ta ebe nigele howahowana mwalowoi yana wahiyala
i'abi'abitowoidi.
19 Na hinage abaloina galewai ana abaho'e yamohego, ta ebe hava bale'uwai ugudui,
galewai hinage higudui, na hinage ebe hava bale'uwai uho'e, galewai hinage hiho'e.’
20 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao venuwamwau wahiwahiyalana aidiyai imwauwi,
iwalo, ‘Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau ebeha yau Besinana
towahona’.

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava
(Maki 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

21 Hauga tenem ainai Yeisu ivetuwuni na ana taumulitao aidiyai ive'ita, iwalo,
‘Ilowoinanei ebe yalau Yelusalem na nemai muya maudoina yalobaidi, tauloinao yo

taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyena, na nemai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau'.
22 Na Pita Yeisu ilauvai, ilawei, ta iwawaloweine iwalo, 'Taubada, ginauli teina havena alimwai imahamahalava!'.
23 Na Yeisu itowolo gwaipile ta Pita ainai iwalo, 'Tomodulele, teina ta'i ulauvehulugau! Havena utautau'auhigau! Yam nuwatuwune dova tomowa mohili yadi nuwatuwu, na nigele Yaubada yana nuwatuwu'.
24 Eeta Yeisu ana taumulitao i'aubabada aidiyai, iwalo, 'Yaiya ebe nuwanuwana imulitaegau, ilowoinanei ebe iya yana nuwatuwu ita'wata'wataedi, na ibom ana aiwa lagalagana i'avalai, na imwalowoi, neta dova agu mulitane ana amwaha.
25 'Na ebe yaiya yawahina inuwavi, howola abo yawahinane ivesawali. Na ebe yaiya yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, iya mata yawahina namwanamwana ilobai.
26 'Ebe yaiya yana tobwatobwa bagibagilidi na Yaubada yana amwaha inuwapwanopwanowei, neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli mwala'ina neta yawahi namwanamwana. Wuwuna ebe yawahi namwanamwana tavesawali, mata nigele teya hinage maihana iyamiyamiya.
27 'Howola abo yau Tomowa Moihagu yawuyouyoma, Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena yalaoma, na hinage tausagenawasao baidaguwao, ta tomowa yadi paihowa ana maiha yamohedi.
28 Yawalo moiha alimiyai ebeha tomowa tupwamiu mata nigele amyamwalowoi ana higa yau Tomowa Moihagu yagu loina wasawasa ainaena am itauyoigau.'

17

Yeisu iyemanibuibui
(Maki 9:2-13; Luke 9:28-36)

1 Ahubena 6 tuluhanai Yeisu ana taumulitao tonuga ilauvaidi, na baidanao hihahaene ehebo oya daodaona ainai. Taumulitaone hiya Pita na Yemesa matahina Yoni.
2 Hauganane hibom himiyamiya oyai Yeisu manina hi'i'itane pigapigabuna dova mahana ana ita, na ana ale'o hewahewana dova masele i'alahi taohani.
3 Na tenem ainai Elaitiya yo Mosese himahalavama na Yeisu baidadi hi'au'aubabada.
4 Na Pita i'apuhini na Yeisu iwalo auline, iwalo, 'Taubada teina dova yada miyane inamwanamwa, ainaena howahowana ebe utalam gwau tonuga ta'abidi, ehebo owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya vehabana'.
5 Pita yana aubabada howola nigele iyave'ovi na hogahoga maselena itauhamuidine, na hogahogane ainaena alina ehebo hibenalei, iwalo, 'Teina Natugu yavelauwei, iya vehabana yayaliyaya mwala'ina, ainaena yana walo ambenaledi'.
6 Na taumulitaowa hitau tonuga alinawa hibenalei ta mayadi meheuhi hitalupwagogo,
7 na Yeisu ilaoma i'abitowoidi, iwalo, 'Amtowolo. Havena ammehemeheuhi'.
8 Eena hilauta'ai ta Yeisu ibom itowotowolo hi'i'itane.
9 Eeta oyaena hi'aitulu na Yeisu iloinaedi, iwalo, 'Ginauliwowa wau am'i'itadine havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma'.
10 Na Yeisu ana taumulitao ainai hipanivila, hiwalo, 'Hava wuwuna loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Elaitiya imugaima na mulitai abo Besinana towahona imahalava?'
11 Na Yeisu iwalo, 'Ehewa, Elaitiya ebeha ilaumugaima ta ebe ginauli maudoina i'abiye dumwaludi.
12 Na hesi Elaitiyanane bada ilaoma'o, na tomowa nigele hiya'atai na hesi himumuga yababaei hava yadi nuwatuwu dova, mata hinage yau Tomowa Moihagu aliguwai mumugadine dova.'
13 Ainaena taumulitaone tenem ainai hinuwatuwui ebeha Yeisu Yoni tau'abiye bapitaiso vehabana i'au'aubabadane.

Ehebo gama Yeisu i'abiye namwanamwa
(Maki 9:14-29; Luke 9:37-43)

14 Hauganane Yeisu mayana taumulitao hi'aitulu boda aidiyai, ehebo towaho ilaoma italupwagogo Yeisu mehenai,
15 na iwalo, 'Taubada, natugu u'atemuyamuyaei na u'abiye namwanamwa, wuwuna hauga maudoina manihubu bwadana ivaivai na abi'abivelolo, na tauna himuyamuya mwala'ina, na tupwana hauga aidiyai aiwa ala'alahina aidiyai ibe'ube'u, na tupwana hauga bwahi ni'uni'una aidiyai ihanehanene.

16 Na am taumulitao aidiyai yalawenama, na nigele howahowadi hi'abiye
namwanamwa.'
17 Na Yeisu iwalo, 'Omiu teina yasone vedova? Ainaena ulu'ulumiune yaiyaidi.
Nuwana nigele amyayemidiyegau awa? Viha hauga mata yamiya vahaligomiu na
yanuwanuwatuwu vehabamiu. Hola gamanane amvaiyama ta ya'ita?'
18 Eeta Yeisu alu'aluwa yababanane iloinaei ta manihubu bwadanawa gamane ainaena
imamahalavane ta inamwanamwauyone.
19 Mulitai Yeisu ana taumulitao hilaoma na hibom Yeisu baidadi, na hiwalo auli,
hiwalo, 'Taubada, vedova ta ai nigele howahowamai alu'aluwa yababanane agabae
mahalavaei'.
20 Na Yeisu iwalo, 'Wuwuna yami yemidine hitapiya. Yawalo moiha ebe yami yemidi
ana wahiyala dova haiyala patuna, howola oyane tenem ainai amwalo, "Teina ainaena
umiyadobi",
21 mata i'awa abi. Dova hinage ginauli maudoina howahowamiu na ampaihowaidi.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalouyo
(Maki 9:30-32; Luke 9:43-45)

22 Galili ainai himiyamiya, na Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, 'Yau Tomowa Moihagu,
howola abo agu tauhuhula i'aiyauyanegau tomowa nimadiyai,
23 na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouy-
oigau'. Yeisu yana walomahalava teina vehabana hinuwayababa mwala'ina.

Yadi takesi vada Ve'ahihi vehabana

24 Mulitai hilau Kapeneum ainai, na takesi vada tapwalolo vehabana ana tautanowo
hilaoma ta Pita ainai hiwalo, 'Vedova, howahowana na yami tauve'itane itakesi, bo?'
25 Na Pita iwalo, 'Ehe, mata yana takesi imwauwi'.
Hauganane Pita iwuyo vadai, Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, 'Saimoni, hava yam
nuwatuwu tauloinaone bale'uwai vehabadi? Yaiyadiwo aidiyena takesi hivaivaine?
Hibom natudiyao aidiyena, bo vali tomowa aidiyena?'
26 Na Pita iwalo, 'Vali tomowa aidiyena'. Na Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, 'Neta
moiha! Na hesi hiya natudiyaone nigele teya adi vitai.
27 Na havena tata'wata'wata, mata dova alidai hinuwayababa. Ainaena teina ta'i
pisilaeni uvai na udobi le'awai ta yama i'aimugai u'atuni, na awanane u'abiye yanali
ta holanai mane uvaiyama ta umohedi, neta owa na yau yada takesi, howahowadai.'

18

Yaiya tomowa mwala'ina Yaubada mehenai
(Maki 9:33-48; Luke 9:46-48; 17:1-2)

1 Hauga tenem ainai Yeisu ana taumulitao hilaoma hiwalo auline, hiwalo, 'Taubada,
yaiya alimaiyena yehana imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai?'
2 Na Yeisu gama ehebo iyogaenama, na gamanane ahi'ahipudiyai ivetowolo,
3 na iwalo aulidine, 'Ebe nigele amyanuwabui na mumugamiu hedaheda iu'iudi dova,
mata nigele amyaluwu yana abaloinane ainai.
4 Yawalo moiha yaiyadiwo omiu ebe amnuwadobi gama teina dova, omiu taumiya
ewa Yaubada yana Abaloina holanai.
5 Ainaena ebe ehebo tomowa gama teina dova ilauvai vehabagu, iya hinage yau
ilauvaigau.
6 Na hesi ebe yaiya agu tauyemidiwo gamane dova teina ehebo i'abiye be'u,
ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hilauhipwai na magaimana higabae aituluwei
ni'uwai ta ihanene.
7 Omiu taumiya bale'u atemuyamuyamiu wuwuna ababe'u bagibagilidi tomowa
ammohemohedi. Moiha, ababe'uwo mata hilaoma, na hesi ebe yaiya ana geluwo i'abiye
be'udi howola abo tomowanane ive'atemuyamuya moiha.
8 'Na ebe nimam bo aem i'abiye be'ugo ilowoinanei na utomvehulu. Neta nigele ana
yababa ebe nimam tomtomna, nuwana aem tomtomna mata yawahi namwanamwana
ulobai. Na hesi iyababa alili alimwai ebe manima bwaubwaum yo ma'ae bwaubwaum
na higabae aituluwego aiwa ala'alahi vateyaina ainai.
9 Mehem hinage dova ebe i'abiye be'ugo uma'i vehulu ta'i, wuwuna nigele hinage
hava ana yababa, ebe mamehe ehe'ehebom mata yawahi namwanamwana ulobai. Na
hesi iyababa ali'alili alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae aituluwego dalava
ala'alahina ainai.

Hedaheda havena amsosomanaedi
(Luke 15:3-7)

10 ‘Hedaheda teina dova havena teya aidiyena amsosososomanaedi.
11 Moiha, hedahedawone adi tau'ita aviviniwo neta tausagenawasao hauga maudoina galewai Tamagu mehenai himiyamiya na hivinuvinunuidi.
12 ‘Na vedova ebe towaho yana sipiwo adi bagibagili analedi ehebo, na ehebo ilaupwanopwano na i'wadalele, mata 99 oyai imwauwidi na 'wada'wadalelenane ibehaei, awa?
13 Na ebe ilobauyoi, yawalo moiha alimiyai mata yana yaliyaya mwala'i alilina. Na hesi hitau 99 namwanamwadine nigele vehabadi iyayaliyaya moiha.
14 Ainaena teina ta'i amhanapui ebeha Tamagu galewai nigele nuwana ebe yaiya teya gama yababa ive'alo na ilauyabayababa.

Tahida yana pwanoli vehabana
(Luke 17:3)

15 ‘Na ebe tahim yababana ipaihowai alimwai, utowoi na yana paihowa yababanane am'abiye dumwalu, na ebe alinam ibenalei, ausala, neta bada amve'au'augelu'o.
16 Na ebe nigele nuwanuwana alinam ibenalei, tomowa ehebo bo bwau hinage ulauvaidi ta baidamwao tahimne ainai amwalo na yana pwanoli i'ita ili'ilimani.
17 Na ebe bada nigele nuwana na ibenalegomiu, amwalo mahalava Yaubada yana bodao aidiyai, na ebe hinage nigele nuwanuwana Yaubada yana bodaone yadi walo ibenalei, amta'wata'wataei na imiya mahalava dova takesi ana tautanowo.
18 ‘Yawalo moiha hava ebe bale'uwai ampaidi, ginaulidine galewai mata hinage hipaidi, na hinage ebe hava bale'uwai amlivahidi mata ginaulidine galewai hilivahidi.
19 ‘Teina ta'i yawalo alimiyai, neta ebe yaiyadiwo hitau bwau alimiyena bale'uwai hitalam ehebo ginauli vehabana na vehabana hi'awanoi Tamagu galewai ainai, ipaihowai ta'i.
20 Wuwuna ebe ehebo tupwa ainai bwau nuwana tonuga tomowa yehaguwena himiyatoyawa, yau hinage ahi'ahipudiyai yamiyamiya.’

Nuwahamu vehabana

21 Ta Pita ilaoma Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Taubada, ebe tahigu hauga bagibagilina aliguwai yababana ipaipaihowai, maiviha howahowana na yana yababaone yanuwa-hamuidi, mai 7 bo maiviha?’
22 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele mai 7 a'ava, na hesi 7 ana bagibagili 70’.
23 ‘Wuwuna Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo, iya nuwanuwana ebe yana taupaihowao adi buki hiyemaiha ainai.
24 Ainaena ivetuwuni ta towaho ehebo hilawenama ana buki 10 tausani kina,
25 na nigele howahowana iyemaiha, eeta tauwasawasane iloina ta ebeha towahowa mwanena yo natunao yo yadi tobwatobwao maudoidi higimwalaedi, na adi maihane tauwasawasane ivai taupaihowawa ana buki vehabana.
26 ‘Na taupaihowawa mayana nuwavitai ipwagogo na i'awanoi ainai, iwalo, “Taubada, u'atemuyamuyaegau na howola abo agu buki maudoina yayemaiha”.
27 Eeta tauwasawasane i'atemuyamuyaei na ana buki maudoina inuwahamuidi, na taupaihowawa imamahalavane.
28 ‘Imahalava na ana gelu ehebo ilobai, na ana gelune ana buki toea 10 a'ava ainai, na ana geluwa gadona i'abi avivini na i'i'i'ine, iwalo, “Teina ta'i am buki aliguwai uyemaiha!”
29 ‘Na ana geluwa italupwagogo na ainai i'awanoi, iwalo, “U'atemuyamuyaegau na howola abo yayemaiha alimwai”.
30 Na ana gelune nigele alinana iyabenalei na vada abapaiyai imwamwauwine ta ebe nemai imiyamiya ana higa ana buki maudoina iyemaiha.
31 ‘Na taupaihowaowa adi gelune mumuganawa hi'i'itane, ainaena hinuwayababa mwala'ina, na hilau tauwasawasane ainai hiwalo mahalavaei.
32 Na tauwasawasane yana taupaihowawa iyogaenama na iwalo auline, iwalo, “Owa taupaihowa yababam, wuwuna u'awanoi aliguwai na am buki maudoina yanuwahamuidi,
33 eeta owa hinage howahowana am gelu u'atemuyamuyaei na ana buki unuwa-hamui”.
34 ‘Ainaena tauwasawasane imodi'ini moiha ta vada abapai ana tau'ita aviviniwo iloinaedi ta taupaihowawa vada abapaiyai himwamwauwine ta ebe nemai imiyamiya ana higa ana buki maudoina iyemaiha ve'ovidi.’

35 Na Yeisu yana walo ive'ovi, iwalo, ‘Tamagu galewai hinage mata dova alimiyai ipaihowai, ebe tahimiyao nigele amya'atemuyamuyaedi na yadi yababao amyanuwa-hamuidi mata nigele iyanuwahamiugomiu’.

19

Vinawahe vehabana
(Maki 10:1-12)

1 Yeisu yana ve'itao ive'ovidi na tupwa Galili ilauvehulu na Yudeya tupwanai ilalaune, neta bwahi Yolidani vali tupwanai.
2 Na boda hinage mwala'ina Yeisu himulitaei na nemai yadi taulovalao i'abiye namwanamwadi.
3 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi Yeisu hitowoi, ainaena ainai hipanivila, hiwalo, ‘Taubada, ebe towaho mwanena yana paihowa vehabana nigele iyayaliyaya, howahowana na ivinawaheyei?’
4 Na Yeisu iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai lelelewa bada amhanapuiya'o ebeha hauga ana abavetuwuni ainai Yaubada tomowa bwau iyemaseledine, towaho na waihiu.
5 Na lele teya iwalo, “Teina wuwuna ta towaho tamana na hinana ilauvehuludi na asolena baidana himiya bwau, na hitau bwauwone taudi ehebo ta'i”.
6 Teina ainaena bada hive'ehebo'o na nigele hiyamiyawahi. Eeta Yaubada bada iyemiya bwauwedi'o ainaena havena teya tomowa mata iyayemiya wahiyedi.’
7 Eena hipanivila, hiwalo, ‘Hava wuwuna Mosese iloina ebeha towaho howahowana na vinawahe peipana ilele na mwanena imohei abo mulitai ivinawaheyei?’
8 Na Yeisu iwalo, ‘Neta ulu'ulumiu yaiyaidi vehabana Mosese itatalamne alimiyai ta mwanemiyao ebe dova amvinawaheyedi, na hesi hauga abavetuwuni ainai nigele hinage talam vinawahe vehabana iyamiyamiya.
9 Na yawalo alimiyai neta ebe towaho mwanena nigele iyapwanoli na bada ivinawaheyei na itawahola wahi vali waihiu ainai, neta imehemehe'ayo.’
10 Na ana taumulitao hiwalo auli, hiwalo, ‘Ebe towaho na waihiu adi loina teina dova, howahowana havena hitawatawahola’.
11 Na Yeisu iwalo, ‘Nuwatuwu teina nigele tomowa maudoidi vehabadi, na hesi yaiyadiwo Yaubada nuwatuwu imohemohedi hiya hibom,
12 wuwuna tupwadi towatowaho yadi hauga tubui ainaena nigele tawahola ana nuwatuwu aidiyai iyamiyamiya. Na tupwadi towatowaho uvidi hihapihapidi ainaena nigele howahowana na hitawahola. Na hinage tupwana towatowaho Yaubada yana Abaloina vehabana hibom hive'ahihiuyowedi eeta nigele hiyatawatawahola. Ebe yaiya amwahane howahowana ilowoinanei na imulitaei.’

Yeisu hedaheda iwalovelauwedi
(Maki 10:13-16; Luke 18:15-17)

13 Tupwadi tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe i'abitowoidi na vehabadi i'awanoi Yaubada ainai. Na ana taumulitaone hesi hedahedaone hilaugagayowedi.
14 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hedaheda amlaulaugagayowedi na hesi amtalamwedi ta aliguwai hilaoma, wuwuna hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi moiha’.
15 Eena Yeisu hedahedaone i'abitowoidi na mulitai ilalauvehuludine.

Wasawasa vehabana
(Maki 10:17-31; Luke 18:18-30)

16 Mulitai ehebo hevali Yeisu ainai ilaoma na iwalo, ‘Tauve'ita, aiteya paihowa namwanamwana yapaihowai na ainaena ebe yawahi miyamiya vateyaina yalobai?’
17 Na Yeisu iwalo, ‘Hava wuwuna upanivila aliguwai paihowa namwanamwana vehabana? Wuwuna taunamwanamwa ehebo mohimohili imiyamiya, ainaena ebe nuwanuwam yawahi miyamiya vateyaina ulobai ilowoinanego na ibom yana loinao umulitaedi.’
18 Na towahowa ipanivila, iwalo, ‘Aiteya loina?’
Na Yeisu iwalo, ‘Havena yemwalowoi; havena mehe'ayo; havena aivavali; havena ve'ewa awa'awawa;
19 na tamam yo hinam uve'ahihiyedi; yo hinage am geluwo uvelauwedi dova ubom uvelavelauwegone’.
20 Na towahowa iwalo, ‘Loina teina maudoina yamulita ili'ilimanidi'o, na hava hinage yapaihowai?’

21 Na Yeisu iwalo, ‘Ebe nuwanuwam mumugam maudoina namwanamwadi, ulau
gwaipile yam dalavai na yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi na adi maihane
u'aiyauyanedi tauwewelohe aidiyai, na mulitai ulaoma umulitaegau ta ebe ainaena
howola abo yam wasawasa galewai ulobai’.
22 Hevaliwa Yeisu yana walo teina ibenalei na mayana nuwavitai iwuwuyone.
Wuwuna yana tobwatobwao ibagibagili alili.
23 Eeta ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, ‘Neta moiha, tomowa wasawasadi yadi
luwu Yaubada yana Abaloina holanai i'ololo.
24 Na hinage yawalo auligomiu ebeha lagulagu mwala'ina kameli nigele howahowana
na nidili gudana ainai iluwu, na hesi tomowa wasawasadi yadi luwu Yaubada yana
Abaloina holanai i'ololo ali'alili.’
25 Yeisu ana taumulitao yana walo teina hibenalei na nuwadi ipwanop-
wano mwala'ina, na hiwalo, ‘Ebe teina dova, yaiya yede howahowana na
awanamwanamwane ilobai?’
26 Ainaena Yeisu ivinuvinunuidi na iwalo, ‘Ginauli teina ivitai ali'alili tomowa aidiyai,
na hesi Yaubada ainai ginauli maudoina malamalaidi’.
27 Na Pita iwalo, ‘Ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwa maudoina atauvehuludi na
amumulitaegone.’
28 Na Yeisu iwalo, ‘Moiha ta'i, howola abo bale'u ana abiye vauvau ainai yau Tomowa
Moihagu yagu vatavata wasawasa ainai yamiya, na hinage omiu agu taumulitao am tau
12 yami vatavata 12 aidiyai hinage ammiya na Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi.
29 Na ebe yaiyadiwo omiu yami vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao yo tamamiyao yo
hinamiyao yo natumiyao yo yami oyao amtauvehuludi'o, howola abo ginaulidine adi
maihao ma'adi lauhepoi analedi amlobaidi, yawahimiu miyamiya vateyaina baidana.
30 Na teina hauga taumugai bagibagilidi howola abo himulita, na hiya himulimulitane
howola abo himugai.

20

Tanovi ana taupaihowao walo vegevegedidi

1 ‘Yaubada yana Abaloina dova towaho ehebo mayana tanovi. Towahonane
malatomtomwai itowolo na ilau ta yana taupaihowa iyogaedi ta ebe hipaihowa yana
tanoviyai.
2 Na loina imwauwi neta ebeha ahubena ehebo paihowa ana maiha kina ehebo, ta
hitalam. Eena ivetamaledi ta hilalaune yana tanoviyai habi paihowa.
3 ‘Na mahana ihaehaei na towahonane ilau gwaipile abagimwala ainai, na tomowa
tupwadi ilobaidi himiyamiya awawa.
4 Eena iyogaedi na iwalo, “Omiu hinage amlau yagu tanoviyai ampaihowa, na yami
paihowa ana maiha dumwaluna yamohegomiu”.
5 Eeta hilalaune tanoviyai.
‘Na mahana ala'alapwahiyai na lavilaviyena hinage ilau gwaipileuyo na tupwadi
hinage ilobaidi na iyogaedi ta ivetamaledine hilalaune tanoviyai.
6 Na mahana ilulululuvi na imahalavauyo ta ilau dalavai na tomowa tupwadi hinage
ilobaidi, eena ipanivilaedi, iwalo, “Hava vehabana ahubena maudoina ammiyamiya
awawane?”
7 ‘Na hiwalo, “Wuwuna nigele teya iyayogaegai habi paihowa”. Na towahowa iwalo,
“Omiu hinage amlau tanoviyai ampaihowa”.
8 ‘Na bada i'imwa'imwa'auhi ta tanovi taniwaganawa yana paihowa ana taumugai
iwalo auli, iwalo. “Taupaihowao maudoidi uyogaedima na adi maiha umohedi, hiya
taulau mulimulita aidiyena uvetuwuni ana higa hiya ahubena maudoina hipapai-
howane ainai ulaumwau”.
9 ‘Eeta hiya mahana ilulululuvi ainai hipapaihowane hilaoma na adi maiha kina ehebo
ehebo hi'a'avalane dova hinage tomowa maudoidi mata kina ehebo ehebo hi'avala.
10 Mulitai maudoidi taupaihowaowa hilaoma na maihadi kina ehebo ehebo hivavai-
dine. Na taupaihowa mugamugaidi, hiya ahubena maudoina ainai hipapaihowane
hilaoma na hinuwanuwatuwu ebeha mata maiha ma'ana lauhepoi hivai, na hesi nigele,
hibom hinage kina ehebo ehebo a'ava hivavaidine.
11 Ainaena yadi kina hivaidi na tanovi taniwagana ainai hi'ulu'ulumiyai,
12 na hiwalo, “Tomowaone abomohili yadi paihowa hauga ahu'ahubalina, na ai
ahubena maudoina mahana holanai apaihowa, na adi maiha dova maudoimai apaihowa
ovi'ovine”.

13 ‘Na tauloinawa iwalo aulidi, iwalo, “Augeluwo, nigele yagu loina iyayababa alimiyai,
eeta kina ehebo ehebo amtalamwei ta neta badagi.
14 Yami kina teina amvai ta amlau. Na yau yaloina ebeha tomowa taulau mulimulita
adi maiha yamohedi omiu dova ami maihane.
15 Maiha teina yau yagu abaloina. Nigele omiu amyaloina. Havena yagu velau tomowa
aidiyai vehabana amve'alo'alomagigili.”
16 ‘Eeta hiya himulimulitane howola abo himugai na hiya himugamugaine howola abo
himulita.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalavauyo
(Maki 10:32-34; Luke 18:31-34)

17 Yeisu mayana taumulitao hitau 12 ilauvaidi ta howola Yelusalem vehabana hihaehae
na amwaha papalinai hibom, na iwalo aulidi,
18 iwalo, ‘Teina ta'i tahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu agu tauhuhulawa mata
ihuhulaegau taupwaoli mwala'idi yo loina adi tauve'itao aidiyai na yagu mwalowoi
vehabana hiloina,
19 na mulitai hi'aiyauyanegau hiya ganamuli aidiyai na hitalawahiyegau yo balavaena
hisapigau, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau, na ahubena tonugana ainai
Yaubada i'abiye towolouyoigau.’

Yemesa yo Yoni hinadi yana awanoi Yeisu ainai
(Maki 10:35-45)

20 Sebedi mwanena manatunao hilaoma na hinadine Yeisu aenai ipwagogo na ainai
i'awanoi Yemesa na Yoni vehabadi.
21 Na Yeisu iwalo, ‘Hava nuwanuwam?’
Na waihiuwa iwalo, ‘Nuwanuwagu na natuguwone aidiyai utalam na ebe hauganane
uvetauloina, howahowana na vahalimwai himiya, ehebo nima tautuwamwena na ehebo
nima eha'ehamwena’.
22 Eeta Yeisu towatowahowa aidiyai iwalo, ‘Omiu yami awanoine ana masele nigele
amyahanapui. Vedova, muya vedina ainaena mata yanumanumane howahowana omiu
hinage ainaena amnuma?’
Na hiwalo, ‘Howahowamai’.
23 Na Yeisu iwalo, ‘Neta moiha. Vedine ainaena yanumanumane omiu hinage ainaena
mata amnuma. Na hesi nigele howahowagu yaloina yaiyadiwo howola abo yagu
abaloina ainai nima tautuwaguwena bo nima eha'ehaguwena himiya, wuwuna teina
Tamagu ibom ta'i yana abaloina ta ibom iloina.’
24 Na vali taumulitaone hitau nimabwaubwau Yemesa na Yoni yadi awanoi hibenalei,
ta hi'waunihanihaedi.
25 Eeta Yeisu maudoidi iyoga ahaidi, na aidiyai iwalo, ‘Omiu amhanapuiya'o neta
tauloinao bale'uwai yadi bodao hiloiloina wahiyala adiyai,
26 na omiu havena hinage dova amveve'ao'aonaedi. Eeta ebe yaiya owa nuwanuwam
na alimiyena uvetauloina am lowoinana yo am geluwo vehabadi uvetaupaihowa.
27 Na hinage ebe yaiya owa nuwanuwam na alimiyena ivetaumugai ilowainanego yo
am geluwo vehabadi uvetaupaihowa mohili.
28 Dova hinage yau Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai nigele ebeha tomowa
vehabagu hipaihowa, na yau hesi yavetaupaihowa tomowa vehabadi, na hinage
yatalamwegau mwalowoi ainai tomowa bagibagilimiu ami livahi vehabana.’

Mehegibugibudi hitau bwau Yeisu i'abiye namwanamwadi
(Maki 10:46-52; Luke 18:35-43)

29 Eeta Yeliko hilaugabaei, na boda mwala'ina Yeisu himulitaei.
30 Na mehegibugibudi hitau bwau amwaha papalinai himiyamiya Yeisu yana
ta'i'ili wasana hibenalei, ta Yeisu ainai hiyoga, hiwalo, ‘Deivida tubuna yo,
u'atemuyamuyaegai’.
31 Na bodaone hitau bwauwa alinadine hibenalei, ta hilaugagayowedi, hiwalo,
‘Amnobu! Badagi yogane!’. Na hesi hitau bwauwowa hiyoga wahiwahiyala, hiwalo,
‘Taubada, owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegai’.
32 Eeta Yeisu itowolo na iyogaedi, iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu yapaihowai?’
33 Na hiwalo, ‘Taubada, howahowana mehemai u'abiye maseledi?’
34 Na Yeisu i'atemuyamuyaedi ta mehedi i'abitowoidi na hinanamwanamwane, ta
Yeisu hinage himumulitaeine.

21

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Maki 11:1-11; Luke 19:28-38; Yoni 12:12-19)

1 Hihaehae Yelusalem vehabana ta Bedipegi vahalinai himahamahalava, neta oya
Olibe ainai. Eeta Yeisu ana taumulitao bwau ivetamale mugaiyedi,
2 iwalo, ‘Amlau dalavane mehedaenane ainai lagulagu doniki am'ita, aiwa ainai
hilauhipwaiya'o, natuna towahona baidana himiyamiya, amlivahidi na amlawedima
aliguwai.
3 Ebe yaiya ipanivilaegomiu yami paihowane vehabana, amwalo, “Taubada
nuwanuwana, na iyepaihowa” ta ebe italamwei alimiyai.’
4 Ginauli teina himahalava wuwuna mwalona tauwalo mahalava iwalo mahalavaei,
iwalo:
5 ‘Saiyoni tomowanao amwalo aulidi, amwalo:
Am'ita yami wasawasa mwala'ina ilalaoma alimiyai.
Iya taunuwadobi moiha, na doniki ainai igelu.
Na donikinane towahona na yauyaubona.’
6 Eeta Yeisu yana walowa ana taumulitao hibenalei ta himulitaei hilalaune,
7 na doniki manatuna hilobaidi ta hilawedima, na tupwadi ale'o ase tuluhanai hivehedi
na Yeisu igelu taohani ewanai.
8 Na bodaone adi ale'owo amwahai hivehedi, na tupwadi aiwa lagalagadi malugudi
higuladi amwaha ana pasa vehabana.
9 Na tupwadi boda Yeisu nuwanuwanaena, na tupwadi boda tuluhanaena
himulimulita, na maudoidi hino'ono'owei na hiyeliyeli hiwalo:
‘Awalo vetuvehaeyego Deivida tubuna.
Owa Yaubada yehanaena ulaoma i'awa namwanamwaego.
Hosana iya ewa aliliyai.’
10 Na hauganane Yeisu iluwu Yelusalem tomowa maudoidi hibatutuli na hiwalo, ‘Yaiya
teina?’
11 Na ana 'wayabuwowa yadi walo hiyemaiha, hiwalo, ‘Teina tauwalo mahalava
Nasaleti towahona, yehana Yeisu, na Galili yana abaloina ainaena ilalaomane‘.

Vada tapwalolo Yeisu i'abiye masele
(Maki 11:15-19; Luke 9:45-48; Yoni 2:13-22)

12 Na Yeisu iluwu Yaubada yana vada tapwalolo mwala'ina ainai na taugimwalao
yo tauvegimwalao maudoidi ihiwa mahalavaedi, na mane ana tauvesaugelasi yadi
gwalatau i'oibuiyedi na gabubu adi tauvegimwalao yadi abamiya hinage i'oibuiyedi,
13 na iwalo aulidi, iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hileleya'o, iwalo,
“Yagu vada yehana himwauwi vada aba'awanoi”, na omiu am'abibui ta ebeha
tau'aivavali yadi aba'aidawani.’
14 Na taumehegibugibu yo daladaladi Yeisu ainai hilaoma vada tapwalolo holanai na
maudoidi i'abiye namwanamwadi.
15 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu yana paihowa wahiwahiyal-
adi hi'itadi, na hinage hedaheda hibenaledi vada tapwalolo holanai, hiwuiwui, hiwalo,
‘Deivida tubuna tano'owei’.
16 Ainaena tauloinaone Yeisu himodi'iniyei hiwalo, ‘Hedaheda teina yadi walo
ubenalena'o?’
Na Yeisu iwalo, ‘Ehe, bada yabenalena'o. Na yede Buki Ve'ahihi ainai amvahiliya'o,
iwalo: “Hedaheda iu'iudi awadiyena am no'o moiha ulobai”.’
17 Eeta Yeisu itauvehuludi na Yelusalemaena imahalava na Betani ainai iluwu ta nemai
i'e'enone.

Yeisu ehebo aiwa i'walotutunei
(Maki 11:12-14, 20-24)

18 Malatomtomwai Yeisu i'enotowolo ta ilalau gwaipilene Yelusalem, ma'ana vahali,
19 na amwahai aiwa ana ita dova damaya i'ita lobaine ta iwutulau vahalinai na nigele
teya ainona iya'ita, bada lugulugu a'avana. Ainaena Yeisu aiwanane i'walotutunei, iwalo,
‘Howola mata nigele hinage uya'ainouyo’. Eena aiwanane iwewelai mwayamwayaune.
20 Na Yeisu ana taumulitao hi'itaya'o na nuwadi ipwanopwano na hiwalo, ‘Vedova ta
aiwanane iwewelai mwayamwayaune?’
21 Na Yeisu iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, ebe mayami yemidi na nigele mayami
nuwatuwu bwaubwau, ginauli teina aiwane ainai yapapaihowaine omiu hinage dova

mata ampaihowai, na ebe oya tenem amloinaei, amwalo, “Udobi ni'uwai”, ipaihowai dova.
22 Yo ebe mayami yemidi Yaubada ainai am'awanoi mata amlobai.’

Yeisu ana loina vehabana
(Maki 11:27-33; Luke 20:1-8)

23 Yeisu ilau gwaipileuyoma na vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ive'ita, na taupwaoliwo mwala'idi yo tautaubadao hilaoma ta Yeisu hipapanivilaeine, hiwalo, ‘Yaiya yana loinaena ta teina dova upaipaihowaine?’
24 Ta Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, ‘Hola yapanivila mugaiyegomiu, na ebe amyemaiha, yau hinage yawalo alimiyai yagu loina vehabana.
25 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane? Yaubada bo teya tomowa?’
Ta hibom aidiyai hive'awa pa'ipa'i'i, hiwalo, ‘Yana walo vedova mata tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, “Yaubada ainaena”, mata iwalouyo na iwalo, “Hava yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyeine?”.
26 Na hinage nigele howahowana tawalo, “Tomowa aidiyena”, mata dova ta boda himanini alidai wuwuna maudoidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaena'o.’
27 Ainaena Yeisu yana panivila nigele hiyayemaiha ili'ilimani, na hesi hiwalo, ‘Nigele ayahanapui’.
Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Yau hinage mata nigele yayawalo mahalava alimiyai, yaiya yana loinaena ta teina dova yapaipaihowane’.

Towaho natuna bwau

28 Yeisu iwalo, ‘Vedova yam nuwatuwu? Towaho natunao towatowahodi bwau na tamadine tautuwanane ainai iwalo, “Natugu, mata ulau oyai upaihowa”,
29 na ita'wata'wata, na mulitai inuwabui ta ilau ipapaihowane.
30 Towahone natunane iu'iunane hinage dova iwalo auli, iwalo, “Natugu mata ulau oyai upaihowa”, na natunane iwalo, “Ehe, inamwanamwa, mata yalau”, na hesi nigele iyalau.
31 Ainaena hitau bwauwone aidiyena yaiya tamana yana walo imumulitaeine?’ Na taupwaoliwo yo tautaubadao hiwalo, ‘Tautuwanane’. Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Ehe, moiha ta'i tauyababao hiya dova takesi ana tauvaiwo yo taumehe'ayowo mata hiluwu mugai Yaubada yana Abaloina ainai, na omiu mulitai.
32 Wuwuna mwalona Yoni amwaha dumwadumwaluna ive'itagomiu na omiu nigele amyayemidiyei, na hesi takesi ana tauvaiwo yo taumehe'ayowo hiyemidiyei. Ta mehemiyena hinage am'itadi'o hinuwabui na omiu ta'i nigele amyanuwabui bo amyayemidiyei, awa?’

Walovegevegedi tanovi ana tau'ita avivini vehabana
(Maki 12:1-12; Luke 20:9-19)

33 Na Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Ehebo walovegevegedi hinage ambenalei, tanovi ana taupaihowa vehabana. Taupaihowane gileipa a'ava i'umaidi yana tanoviyai na abwalu ipaihowai ta itata'i'iline na gileipa ana abatam hinage ipaihowai, na vada abavinunu tanovi holanai i'a'abine, na yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau amwaha daodaowai.
34 ‘Na laulau'eli ana haugai taubadawa yana hevahevaliwo tupwadi ivetamaledi yana tanoviyai gileipa ainona habi vaidi tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena.
35 Na hauganane hilau tau'ita aviviniwone hevahevaliwowa hi'abi avivinidi ta ehebo hisasapine na bwaunane hi'oiye mwalowoi na tonuganane gaimaena hi'oiye'i'iwahi.
36 Mulitai oyawa taniwaganawa tupwadi hinage yana hevahevaliwo bodadi ivetamaledi, na hiya hinage dova hipaihowai ehebonane aidiyai.
37 Na yana aba'ovi ainai natuna towahona ivetamalei aidiyai na iwalo, “Ibom natugu moiha, ainaena mata hive'ahihiyei”.
38 ‘Na natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwowa hibom aidiyai hiwalo, “Augeluwo, towaho teina howola abo oyane iloinaei, ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita tanovine taloinaei”.
39 Eeta hi'abi avivini na higabaei mahalavaei tanovine tuluhanai na hi'oiye mwalowoine.’
40 Na Yeisu ipanivila iwalo, ‘Hauganane tanovi taniwagana ilau gwaipilema, hava mata yana tau'ita aviviniwone aidiyai ipaihowai?’

41 Na hiwalo, ‘Tau'oiye mwalowoiwone mata i'abiye yababadi moiha na tanovine
italamwei tau'ita avivini namwanamwadi aidiyai, ta ebe tanovine ainona tupwana
tanovi taniwagana himohei’.
42 Eena Yeisu hinage Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei, iwalo, ‘Nuwana Buki
Ve'ahihi yana walomahalava nigele amyanuwatuwu avivini, iwalo:
“Logidiwa mwalona tau'abi vada hitata'wataeiwa teina hauga bada hivetowoloya'o
na ivelogidi mugai, ta logidi maudoidi iloinaedi. Neta Yaubada yana paihowa,
mehedai abanuwapwanopwano alidai.”
43 ‘Ainaena yawalo auligomiu ebeha Yaubada yana Abaloina alimiyena mata ivaive-
hulu, na imohedi vali boda aidiyai, ta ebe hiya aidiyena ainona namwanamwana
imahalava.
44 Ebe yaiya ibe'u teina logidine ainai mata hilihiliyana igodudi, na ebe logidinane
ibe'u teya yaiya ewanai mata tauna ilotamutumutu dova gawala.’
45 Yeisu yana walovegevegedi teina taupwaoliwo mwala'idi yo Palisiwone hibenalei ta
hihanapuiya'o ebeha hiya vehabadi iwalowalo vegevegedine.
46 Eeta tupwadi amwa'amwaha hibehabeha ta ebeha Yeisu hi'abi avivini, na hesi nigele
howahowana hi'abi avivini, wuwuna boda aidiyai himeheuhi, na bodaone Yeisu hi'awa
tauwalo mahalavaena'o.

22

Walovegevegedi tawahola guyauna vehabana
(Luke 14:15-24)

1 Ehebo hinage walovegevegedi Yeisu imohedi, iwalo,
2 ‘Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo guyau ipaihowai natuna towa-
hona yana tawahola vehabana.
3 Ainaena yana taupaihowao ivetamaledi yo yaiyadiwo hiya ivenuwamwauwedi'o
hiyogaedima guyaune ainai, eeta hilau habi yogaedima na tomowadine hita'wata'wata.
4 ‘Ainaena tupwadi hinage yana taupaihowao ivetamaledi ta tomowa hiwalo aulidi
ebeha yana guyau bada i'atububuniya'o. Yana bulumakau mwala'idi yo bulumakau
yauyaubodi bada iwunuidi'o na ai'ai maudoina i'atububuniya'o. Amlaoma na talau
natuna yana tawahola guyauna am'ai.
5 Na hiya nigele hiyalaoma, eeta hitaudawani ta vali tupwa yo vali tupwa aidiyai
hilalaune. Ehebo towaho yana oyai ilalaune, ehebo yana paihowa ainai ilalaune.
6 Na tomowa tupwadi tauwasawasane yana taupaihowao hi'abi avivinidi na hi'abiye
hinimayadi na hi'oiye mwalowoidi.
7 ‘Ainaena tauwasawasane ana modi'i'ini moiha na yana tau'alehao ivetamaledi na
tau'oiye mwalowoiwowa hilamani ye'wahadi na yadi dalavao higagabudine.
8 ‘Na tauwasawasane yana taupaihowao aidiyai iwalo, “Tawahola guyauna bada
atu'atububunina na hesi hiya yavenuwamwauwedi'o nigele hiyalaoma wuwuna hiya
tauyababao.
9 Ainaena amwaha aidiyai amta'i'ili ta yaiyadiwo amlobaidi amlauvaidima ta tawahola
guyauna hi'ai.”
10 Eeta himahalava amwahai ta tomowa bagibagilidi hitano'ahaidi, tupwadi
yabayababadi na tupwadi namwanamwadi eeta tawahola ana vadawa hi'oiye mwaune.
11 ‘Hauganane tauwasawasa ilaoma taumanao habi itadi na towaho ehebo i'ita lobai,
iya nigele tawahola ale'ona iyali'wa,
12 ainaena ipanivilaei, iwalo, “Augelu, vedova ta tawahola ale'ona nigele uyali'wa,
na havanaena ululuwumane?”. Towahonane nigele howahowana yo panivilane teina
iyemaiha.
13 Na tauwasawasane yana taupaihowao iwalo aulidi, “Towaho tenem am'abi avivini
na aena yo nimana ampaidi na amgabae mahalavaei tupwa guguyou ainai, na tenem
ainai tomowa hidoudou na awadi hivetau'alahedi muya aidiyena”.
14 ‘Ainaena tomowa bagibagilidi Yaubada yana venuwamwau hilobaiya'o, na hesi
vihavihadi ivesinuwaedi.’

Takesi Sisa vehabana
(Maki 12:13-17; Luke 20:20-26)

15 Palisiwo hibom hitau'ahai ta hiloina vedova ebe panivilaena Yeisu hi'oyamaei na
yana lauhapuli hilobai.
16 Ta loina hilobaiya'o, na adi taumulitao yo Helodi yana bodao baidadiyao hiveta-
maledi Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita moiha ta

Yaubada yana nuwatuwu uve'itai na hinage tomowa yadi wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na walomoiha uwalo mahalava tomowa maudoidi aidiyai.
17 Ainaena teina ta'i uwalo alimaiyai, vedova howahowana na Sisa vehabana takesi mane tamwauwi, bo nigele?'
18 Yeisu yadi nuwatuwu yababana bada ihanapuiya'o ainaena i'aubabada, iwalo, 'Omiu tau'oyama! Hava wuwuna amtowotowoigau?
19 Hola manewa takesi vehabana amve'itagau.' Eeta mane ehebo himomoheine.
20 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Amwalo auligau, mane teina yaiya alu'aluwana na yehana?'
21 Na hiwalo, 'Sisa'.
Ainaena Yeisu iwalo, 'Ehe, dova. Ebe Sisa yana paula Sisa ammohei, na ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei.'
22 Yeisu yana walo moiha hibenalei ta hi'aluwagavai moiha, ainaena hitauvehulu na hilalaune.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Maki 12:18-27; Luke 20:27-40)
23 Tenem ahubenanane ainai tupwadi Sadusiwone, hiya nigele hiyayemidi taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, hilaoma Yeisu ainai hipanivila,
24 hiwalo, 'Tauve'ita, Mosese yana loina iwalo, "Ebe towaho itawahola na mwanenane nigele natudi na towahone imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane baidana hitawahola, ta ebe waihiune ilabalaba natunaone neta taumwalowoiwa ainaena".
25 Ehebo towaho tahinao 6 baidanao himiyamiya, na towahonane itawahola na imwalowoi, na nigele natuna, ta taumwalowoiwa tahina vahalinaena hiwapenane baidana hitawahola,
26 na hinage tahinawa imwalowoi, na iya hinage nigele natuna. Na dova hinage bada tahinaone maudoidi hiwapene hitatawaholaine,
27 na tuluhadiyai wahiunane hinage imwalowoi.
28 Ainaena towolouyo ana hauga ainai, waihiunane yaiya mata mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.'
29 Eeta Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, 'Teina yami lauhapuli, wuwuna Buki Ve'ahihi nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana wahiyala nigele amyahanapui.
30 Towolouyo ana hauga ainai tomowa nigele mata hiyatawahola yo mata nigele hiyavetawahola na hesi yadi miya tausagenawasa galewai dova.
31 Na Yaubada yana walo towolouyo vehabana Buki Ve'ahihi ainai iwalo,
32 "Yau Abelaham yana Yaubada na Aisake yana Yaubada na Yakobo yana Yaubada". Yaubada nigele tomowa mwalomwalowoidi yadi Yaubada, na hesi tomowa mayawahidi yadi Yaubada, ainaena tautaubadaowa mayawahidi teina ta'i himiyamiya.'
33 Yeisu yana walo teina boda hibenalei na hi'aluwagavai yana ve'ita wahiwahiyalana vehabana.

Loina mwala'ina
(Maki 12:28-34; Luke 10:25-28)
34 Ainaena Palisiwone bada hibenalena'o ebeha Yeisu Sadusiwone yadi panivila iyemaihaya'o ta nigele teya hinage yadi abawalo, eeta Palisiwone Yeisu ainai hilaoma,
35 na aidiyena ehebo loina ana tauhanapu Yeisu ainai ipanivila habi towoina, iwalo,
36 'Tauve'ita, loina maudoina aidiyena aiteya loina imwala'i alili?'
37 Na Yeisu iwalo, ' "Bada yam Yaubada uvelauwei atem yo alu'aluwam yo yam nuwatuwu maudoina aidiyena".
38 Teina loina mugamugaina na mwala'ina.
39 Na bwauna hinage loina mwala'ina teina dova iwalo, "Tomowa taumiya vahalimwai uvelauwedi, dova ubom uvelavelauwegone".
40 Loinao bwau teina loina maudoidi yo tauwalo mahalavao yadi walo maudoina adi wuwu.'

Besinana towahona
(Maki 12:35-37; Luke 20:41-44)
41 Haugana Palisiwone hilau ahaiyama, na Yeisu iwalo aulidi, iwalo,
42 'Vedova Besinana towahona, yaiya natuna?'
Na hiwalo, 'Deivida'.
43 Na Yeisu iwalo, 'Vedova ta mwalona Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida i'abiye hanapu ta Deivida Besinana towahona i'awa Taubadaeine, iwalo:
44 "Yaubada i'aubabada yagu Taubada ainai iwalo,

‘Nimatautuwaguwai umiya ana higa am alehao yamwau aituluwedi aem elauhanai’.”
45 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna ainaena mulitai
abo Besinana ilaoma?’
46 Yeisu yana panivila teina nigele teya yaiya howahowana na iyemaiha, na hauganane
tenem ainai nigele yaiya iya'atepatu ta iyapanivilauyo Yeisu ainai.

23

Loina ana tauve'ita yo Palisiwone Yeisu iwalowedi
(Maki 12:38-40; Luke 11:37-52; 20:45-47)

1 Eeta Yeisu boda yo ana taumulitao aidiyai iwalo,
2 ‘Mwalona Isileliwo Mosese iloiloinaedi na wau loina ana tauve'itao yo Palisiwo dova
hinage hiloiloinaegomiu.
3 Ainaena hava dova hive'itagomiu ammulitaedi, na hesi yadi paihowao havena
amveve'ao'aonaedi, wuwuna hiya hive'ita a'ava na nigele hiyapaipaihowaidi.
4 Hiya ava'avala vitaidi tomowa himohemohedi na nigele habuluna hiya'aipate ta
ava'avaladine aidiyena hiyahaguidi.
5 ‘Yadi paihowa maudoina hipaipaihowaidi ta ebeha tomowa hi'itadi na hino'owedi,
na walowone Buki Ve'ahihi ainaena lelelеledi manidiyai yo nimadiyai hi'abiye patudi, na
adi ale'o daodaodi hili'wali'wadi, 6 na guyau adi haugai nuwanuwadi vatavatai himiya
yo hinage vada tapwalolo aidiyai abamiya namwanamwadi nuwanuwadi,
7 na ebe abagimwala aidiyai hilau nuwanuwadi na tomowa bagibagilidi hiwalo
velauwedi, yo hi'awa tauve'itaedi.
8 Na omiu nigele tomowa hiya'awa tauve'itaegomiu, wuwuna yami tauve'itane ehebo
mohimohili, na maudoimiu amvetoyatoyawa.
9 ‘Hinage havena teya yaiya bale'u ainai am'awa'awa “Tamaguwei”, wuwuna
Tamamiu ehebo mohimohili galewai imiyamiya.
10 Havena hinage tomowa hi'awa'awa taubadaegomiu, wuwuna Besinana towahona
yau yabom yami Taubada.
11 Na ebe yaiya alimiyena ivetaumugai howahowana ivetaupaihowa alimiyai;
12 wuwuna ebe alimiyena i'abihiniuyoi mata imiya'aitulu, na hesi ebe yaiya imwau
aituluweuyoi mata ihae.
13 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna yami oyamaena
tomowa am'au'auhidi ta Yaubada yana Abaloina ainai nigele hiyaluwu.
14 Omiu havena amluwuluwu wuwuna tomowa yaiyadiwo nuwanuwadi ebeha hiluwu
am'au'auhidi.
15 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuyamuyamiu, wuwuna ehebo teina
yami pwanoli. Am'ada'adau ta'i'ili dalava bagibagilina aidiyai na ebeha ami taumulita
ehebo amlobai, na mulitai tomowanane amve'ita ta dova omiu hava ampaipaihowaine
iya dova ipaihowai, ta yana yababa imwala'i i'alili eeta ilowoinanei ta iya na omiu dalava
ala'alahina am ve'alo.
16 ‘Taumugaiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu mehegibugibumiu, amwalo,
“Ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa tamada neta nigele teya hava, na hesi ebe
yaiya goulaone vada tapwalolo holanai aidiyena i'awa tamada neta ginauli mwala'ina,
ta ilowoinanei na ginaulidine ipaihowaidi”.
17 Moiha, omiu yauyaulemiu na mehegibugibumiu! Hava ihae alili moiha? Vada
tapwalolo ana goula, bo vada tapwalolo? Wuwuna vada tapwalolo ainaena goula
i'a'abiye tabune.
18 ‘Na hinage amwalo ebeha, “Ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada, neta
nigele teya hava, na hesi ebe i'awa tamada velaunane abapwaoli ainai neta ginauli
mwala'ina, na ebe hava iwalo yemidiyena'o howahowana ipaihowai”.
19 Omiu yauyaulemiu! Hava mwala'ina? Velaune, bo abapwaoli? Abapwaoline
ainaena velaune i'a'abiye tabune.
20 ‘Ainaena ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada, iya hinage abapwaoli yana
tobwatobwao maudoidi aidiyena i'awa tamada'o.
21 Na hinage ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa tamada, iya hinage vada
tapwalolo ana tobwatobwao yehanaena i'awa tamada'o.
22 Na ebe yaiya galewa yehanaena i'awa tamada, iya Yaubada na hinage yana abamiya
yehanaena i'awa tamada'o.
23 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu
tau'oya'oyama. Moiha yami velau Yaubada ainai namwanamwana, wuwuna yami

velauwone yami ginauli maudoidi aidiyena, tobwatobwa mwala'idi yo hinage ginauli iu'iudi dova vali yaba yo vali yaba aidiyena. Na hesi loina tonuga mwala'idi, amnuwapwanopwanowedi'o, neta mumuga dumwadumwaluna yo atemuyamuya na yemidi. Howahowana ginauli teina mwala'idine ampaihowaidi, na hinage havena ginauli iu'iuna amnuwanuwapwanopwanowedi.
24 Omiu taumugaiwone mehegibugibumiu, ami li'u ainaena nabugala amvaivai vehuludi na hesi lagulagu mwala'idi kameli dova, amtonotonolidi.
25 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu moiha, wuwuna yami oyamaena ami vedi yo gaeba papali'a'avadi am'abi'abiye maseledi na hesi holadine bi'ibi'idi, neta aivavali yo mumuga yababadi hi'oiye mwaudi'o.
26 Omiu Palisiwone mehegibugibumiu, ami vedi yo ami gaeba holadi am'abiye masele mugaiyedi, eeta ebe papalidine hinage himasele.
27 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu wuwuna omiu tau'oya'oyama, dova magai hewahewadi na masemaselena, ewanai adi ita namwanamwa gaugauna, na hesi holadiyai tomowa hilihiliyadi na ginauli bi'ibi'idi himiyamiya.
28 Omiu ami ita tomowa mehediyai ebeha taumugai namwanamwamiu, na holamiyai oyama na yababa maudoina himiyamiya.
29 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu na tau'oya'oyama, wuwuna tauwalo mahalavao mugamugaidi adi magai aidiyai, abanuwatuwu avivini am'abi'abidi na hinage taudumwaluwo mugai adi abanuwatuwu avivini am'atu'atububunidi,
30 na amwalo, ebe mwalona tamiyamiya tubudao yadi haugai, havena tahaguhaguidi tauwalo mahalava adi oiyemwalowoi vehabana.’
31 Yami walo teina ainaena amwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava adi tau'oiye mwalowoiwone tubudiyao omiu.
32 Ainaena hiya yadi paihowaone mata amve'ovidi.
33 ‘Omiu weso natunao, eeta nigele howahowana na dalava aiwa ala'alahina ainaena amdena.
34 Ainaena tauwalo mahalavao yo tauhanapuwo yo loina ana tauve'itao yaveta-malediwa na mata tupwadi am'oiye mwalowoidi, nuwana aiwa lagalagana ainai amtutuye patudi, yo tupwadi yami vada tapwalolo aidiyai balavaiyena amsapidi, na dalava ehebo ehebo aidiyena amheusilidi.
35 Eeta yana aba'ovi ainai, taudumwalu adi oiyemwalowoi ana maiha maudoina omiu mata amlobai. Towaho Abeli iya dumwadumwaluna hi'oiye mwalowoiya'o na ainaena ivetuwuni ta ana higa wau Balakaya natuna Sekalaya hinage hi'oiye mwalowoi vada tapwalolo na abapwaoli ahi'ahipudiyai.
36 Moiha ta'i, oiyemwalowoi maudoidi adi maiha yaso teina mata amlobai.

Yeisu idou Yelusalem vehabana (Luke 13:34-35)

37 ‘Aee Yelusalem! Yelusalem vedova ta tauwalo mahalavao u'o'oiye mwalowoidine na hinage Yaubada yana tauyewasao gaimaena u'o'oiye mwalowoidine. Hauga maudoina nuwanuwagu na yam tomowao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na hesi hita'wata'wataegau.
38 Ainaena Yaubada mata ilauvehulugo na umiya awawa.
39 Na yawalo auligo ebeha mata nigele uya'itauyoigau ana higa yam tomowaone aliguwai hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilaoma tano'owei”.’

24

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Maki 13:1-13; Luke 21:5-19)

1 Yeisu vada tapwalolo mwala'ina habi lauvehuluna na ana taumulitaone hilaoma ta vada tapwalolo ana ita vehabana Yeisu hiveve'itane.
2 Na Yeisu iwalo, ‘Vadaone, maudoidi am'ita'itadine, yawalo moiha howola abo maudoidi hilo'evehuludi na havena hinage teya gaima iyawenai imiyamiyauyo’.
3 Mulitai ilau Olibe oyana ainai, na ana taumulitao ainai hilaoma ta hibom himiyamiya na hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tapwalolone hilo'evehulu, yo yam hauga wuyoma, yo hauga yana aba'ovi vehabana adi ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui’.
4 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu mata dova ta tomowa tupwadi hi'oyamaegomiu.

5 Wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma ta ebeha himugai
pwanoliyegomiu na ehebo ehebo iwalo, “Yau Besinana towahona”, na tomowa
bagibagilidi himulitaedi.
6 Hinage wasa howola abo ambenaledi alehao vahalimiyai na amwaha daodaowai
vehabadi, na havena am'ate'atehawawali, wuwuna ginauli teina mata himahalava
mugaima na hesi bale'u yana aba'ovi howola.
7 Howola abo vali boda na vali boda aidiyai hilo'aleha, na hinage vali abaloina na
vali abaloina aidiyai hilo'aleha, na vahali mwala'ina yo mwani'ini'i himahalava tupwa
bagibagilidi aidiyai.
8 Na ginauli teina hauga vitaidi adi abavetuwuni ta'i.
9 ‘Omiu mata tomowa hi'abi avivinigomiu na hi'abiye muyamuyaegomiu nuwana
hi'oiye mwalowoigomiu na tupwa maudoina tomowanao hive'alehaegomiu wuwuna
omiu ebeha agu tauyemidiwo.
10 Hauga vitai ainai howola abo bagibagilidi yadi yemidi itapiya na adi geluwo
hihuhulaedi bo nuwana hi'alehaidi.
11 Hinage tauwalo mahalava oya'oyamao mata himahalava na tupwadi himugai
pwanoliyegomiu.
12 Yo hinage mumuga yababana yana mwala'i ainaena tomowa bagibagilidi yadi velau
atediyena itapiya.
13 Na ebe yaiya i'alama'i'ita na itowolo wahiyala ana higa bale'u yana aba'ovi ainai
yaliyaya miyamiya vateyaina mata ilobai.
14 ‘Eena Yaubada yana Abaloina wasana namwanamwana higuguya mugaiyei tupwa
vehopali aidiyai, abo mulitai hauga yana aba'ovi imahalava.

Vitai mwala'ina
(Maki 13:14-23; Luke 21:20-24)

15 ‘Howola abo ve'ive'ilalawa tauwalo mahalava Daniyela mugai iwawalo ma-
halavaeiwa imahalava, neta ginauli yababa alilina na didigana tupwa ve'ave'ahihina
ainai itowolo. (Ebe yaiya walo teina ivahili howahowana inuwamasele.)
16 Hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyao ilowoinanedi ta oya aidiyai hidena.
17 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya idena mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo
yana vadai yana tobwatobwa habi avala.
18 Na ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa havena ilaulau gwaipile ana ale'o vali tupwai
imwamwauwine vehabana.
19 ‘Na hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo hive'atemuyamuya.
20 Ainaena am'awa'awanoi ta hauga namwanamwana Yaubada imohegomiu hauga
dena ainai, na havena gwaugwau ana haugai, bo Tapwalolo ana ahubena ainai.
21 ‘Moiha, hauganane ivitai ali'alili, wuwuna bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau
nigele teya hinage vitai dova, na mulitai vitaine mata nigele iyamahalavauyo.
22 Vitaine ana hauga ebe Yaubada nigele iya'abiye ahubali, mata tomowa mau-
doidi himwalowoi, na hesi Yaubada haugane i'abiye ahubaliya'o, neta yana tomowa
ita'itasipwadi vehabadi.
23 ‘Ainaena ebe yaiya iwalo auligomiu iwalo, “Besinana teina”, bo “Besinana tenem”,
havena amyemiyemidiyei.
24 Wuwuna Besinana oya'oyama yo tauwalo mahalava oya'oyama mata himahalava
na ve'ive'ilala wahiwahiyaladi aidiyai hive'itaedi na aidiyena ebe howahowadi Yaubada
yana tomowao vesivesinuwadi hinage ebeha hi'oyamaedi.
25 Na omiu ginauli teina vehabana bada yawalo mahalavaena'o alimiyai.
26 ‘Eeta ebe hiwalo auligomiu, hiwalo, “Besinana balabala awawai imiyamiya”.
Havena balabala awawai amlaulau. Na ebe hiwalo, “Besinana vada holanai moiha
imiyamiya”, havena amyemiyemidiyedi.
27 Yau Tomowa Moihagu, na yagu laugwaipilema ana ita dova pigabu mwala'ina
bomatuwena ilohawawali na ana higa bwauli.
28 ‘Aiteya tupwa lagulagu mwalomwalowoina i'eno'eno ainai neta ainai ao'ao hitau-
tau'ahaiyama.

Yeisu yana laugwaipilema
(Maki 13:24-27; Luke 21:25-28)

29 ‘Na hauga vitainane i'ovi na mulitai mahana yana wahiyala mata itapiya na
iguguyou, yo hinage wai'ena yana masele iboho, na utui galewaena hibe'u, yo ginauli
maudoina galewai himiyamiya yadi wahiyala hitapiya.

30 Yau Tomowa Moihagu, na hauga tenem ainai yagu ve'ive'ilala galewaena ima-
halavama, na boda maudoidi bale'uwai hi'itagau yaloyalovi ewanaena mayagu wahiyala
na mayagu wasawasa mwala'ina yalaolaoma, na hidoudou ta'eta'e.
31 Hinage yoguli hiyuvi yo yagu tausagenawasao yavetamaledi na yagu boda
vesivesinuwadi hitano'ahaidima bale'u maudoina ainai na yaumai tupwa vehopali
aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Maki 13:28-31; Luke 21:29-33)

32 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu neta ebe hapelo luguna vauvaudi
imwamwauwidi amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga imamahalava.
33 Na hinage ebe ve'ive'ilalaone hava yawawalo auligomiuwa am'ita lobaidi bada
amhanapuiya'o ebeha yagu hauga laugwaipilema bada ilautebitebiniya'o na mata
imahalava wuwuna awa'edai yatowotowolo.
34 Moiha ta'i, yaso teina mata nigele amya'ovi ana higa ginaulidine maudoina
himahalava mugai.
35 Howola abo galewa na bale'u hisawali, na yagu walo mata nigele hiyasawali.

Hauga tenem nigele teya yaiya iyahanapui
(Maki 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)

36 ‘Hauga tenem ainai nigele teya yaiya iyahanapui aiteya ahubena bo mahana dova
hinage tausagenawasa galewai nigele hiyahanapui. Yau Yaubada Natuna hinage nigele
yayahanapui na Tamagu ibom mohimohili ihanapuiya'o.
37 Yau Tomowa Moihagu yagu hauga laoma dova Nowa yana haugai.
38 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinumanuma na hivevetawahola
na hinage hitawatawahola, na ana higa Nowa yana wagai igegelune;
39 na abaita idobi ta ive'aluwagavaidine, ainaena tomowa maudoidi hihanene; eeta
yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma dova.
40 ‘Hauga tenem ainai ebe towatowaho hitau bwau hipaipaihowa tanovi holanai,
ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.
41 Hinage ebe waiwaihiu hitau bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.
42 Ainaena am'ita avivini ili'ilimani, wuwuna yau yami Taubada yagu wuyoma ana
hauga nigele amyahanapui.
43 Na amnuwatuwu avivini neta ebe vada taniwagana masigiliyena tau'aivavali yana
laoma ana mahana ihanapui mata, i'atububu moiha na ihilahilawa ta ebe havena yana
vadai i'ai'aivavali.
44 Ainaena omiu hinage am'atububu ili'ilimani na yagu wuyoma vehabana
amha'waigau, wuwuna yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma ana mahana nigele
amyahanapui.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Luke 12:41-48)

45 ‘Taupaihowa namwanamwadi na hanahanapudi mumugadi teina dova: ebe yaiya
iya yana taubada i'ita sipwai ta vada i'ita avivini na taupaihowa tupwadi adi imohemohe
ahubena ehebo ehebo,
46 howola abo taubadane ilau gwaipilema na yana taupaihowane ilobai ipaipaihowa
dumwadumwalu mata vehabana iyaliyaya na ainai iwalo,
47 “Yam paihowa namwanamwana vehabadi yayaliyaya, ainaena ginauli maudoina
adi loina yamohego ta uloina”.
48 ‘Na hesi ebe taupaihowane imumuga yababa mata ibom ainai iwalo, “Yagu
Taubadane yana laugwaipilema ibwedabweda”,
49 na ivetuwuni ta taupaihowaowa tupwadi i'aitutuwedi yo i'ai'ala'alabili nuwana
inumanuma yauyaule.
50 Eeta yana badawa ive'aluwagavaiyama na yana paihowa yababana i'ita lobai,
wuwuna taubadane yana laoma mahanana nigele iyahanapui.
51 Ta elepa daodaona ainaena igohamutu na tau'oya'oyamao baidanao imwau eheboidi
ma'adi muya hidoudou na awadi hivetau'alahedi.’

25

Walo vegevegedi vavahala nimabwaubwau vehabadi

1 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina teina dova: Vavahala
nimabwaubwau yadi lampa hivaidi na hilalaune tautawahola towahona ebeha baidadi
hivelaulobaloba yana tawahola guyauna ainai.

2 Aidiyena hitau nima ehe'ehebo yauyauledi na nima ehe'ehebo hanahanapudi.
3 Na yauyaulediwa yadi lampa ana bwahi ana lauhepoi nigele hiyavaidi,
4 na hesi hiya hanahanapudiwa yadi bwahi ana lauhepoi hivaidi'o yadi lampao baidadiyao.
5 ‘Na tautawahola towahonawa ibwedabweda, eeta maudoidi hiha'waha'wa ta hi'e'eno'i iwahine.
6 Na bada boniyai holana ta ehebo tomowa iwui, iwalo, “Tautawahola towahonawa bada teina ilalaoma. Amtowolo na tayaliyayai.”
7 Ta vavahalaowa maudoidi hitowolo yadi lampawowa hi'atu'atububuni.
8 Na vavahalaowa yauyaulediwowa adi geluwone aidiyai hi'awanoi, hiwalo, “Ama geluwo, lampa ana bwahi tupwana ammohegai, wuwuna yama lampa bada habi bohodi”.
9 ‘Na tauhanapuwowa hiwalo, “Nuwana nigele howahowana yama bwahi tupwana amohegomiu, bada omiu amlau tauvegimwalao aidiyai na yami lampa adi bwahi amgimwalaidi”.
10 ‘Eeta hilaulau habi gimwala, na tautawahola towahonawa imahalava ta hiya bada hi'atububu'o baidanao hiluluwune tawahola guyauna vehabana, na awa'eda higuguduine.
11 Mulitai adi geluwowa gimwalaena hiwuyoma ta hiwalo, “Taubada gudu uho'e ta aluwuwa”.
12 ‘Na yadi walo iyemaiha, iwalo, “Omiu vali boda, nigele yayahanapuigomiu”.
13 ‘Ainaena am'ita avivinigomiu, wuwuna yagu hauga laugwaipilema ahubenana nuwana mahanana nigele amyahanapui.

Taubada yana aiyauya yana taupaihowao aidiyai
(Luke 19:11-27)

14 ‘Yaubada yana loina hinage dova ehebo taubada mata ilalau vali tupwa, na yana taupaihowao iyogaedima ta iloinaedi ebeha yana abaloina hi'ita avivini.
15 Eeta ehebo yana manene yana taupaihowawa imohei ana bagibagili 5,000 kina na towaho bwauna 2,000 kina, na towaho tonugana 1,000 kina, eeta yana aiyauyane aidiyai hiya ehebo ehebo yana hanapu dova, na mulitai taubadanane ilaugabaidi ilalaune amwaha daodaowai.
16 ‘Ainaena towahowa iya mayana 5,000 kina yana taubada yana manewa ivaidi ta aidiyena iyepaihowadi ta adi lauhepoi 5,000 kina hinage ilolobaine.
17 Towaho bwauna hinage dova yana 2,000 kinawa iyepaihowa ta ainaena yana taubada yana mane ana lauhepoi 2,000 kina ilolobaine.
18 Na towaho tonugana, iya mayana 1,000 kina, ivai ta toputopu i'eli na yana taubada yana manewa idadawanine toputopu holanai.
19 ‘Na hauga daodaona tuluhanai yadi taubadawa ilau gwaipilema na ipanivilaedi yadi paihowawa ainona vehabana.
20 Ainaena towaho iya mayana 5,000 kina ilaoma ma'ana lauhepoi 5,000 kina hinage ilawenama ta imomoheine na iwalo, “Taubada 5,000 kina umomohegaune na 5,000 kina hinage yalolobaine, ta teina manenaede”.
21 ‘Na yana taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa namwanamwana na dumwadumwaluna moiha. Bada upaihowa wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am loina ginauli mwala'idi vehabadi yamohego, na hinage yagu abayaliyaya teina ainai umiyamiya”.
22 ‘Mulitai towaho bwauna mayana 2,000 kina imahalava na iwalo, “Taubada, 2,000 kina umomohegaune na ana lauhepoi hinage 2,000 kina yalolobaine, ta teina”.
23 ‘Na taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa namwanamwana na dumwadumwaluna. Bada upaihowa wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am loina ginauli mwala'idi vehabadi yamohego na owa hinage yagu abayaliyaya teina ainai umiyamiya.”
24 ‘Eena towaho tonugana yana 1,000 kina ilawenama na iwalo, “Taubada yahanapuigo'o owa towaho yaiyaim na yam wasawasa uvaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena,
25 ainaena yameheuhi ta 1,000 kinawa toputopu holanai yadadawanine, na yam manewa teina”.
26 ‘Na taubadawa iwalowei, “Owa taupaihowa yababam na tau'abitau'wata ehebo, uhanapuigau'o neta yagu wasawasa yavaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena,
27 eeta howahowana yagu manene banika ainai umwauwi, ta haugana yawuyoma ma'ana lauhepoi yalobai”.

28 Ta yana hevahevaliwo aidiyai iwalo, “Yagu 1,000 kina ainaena amvai ta towahowa
iya 10,000 kina ilolobaine ammohei”.
29 Wuwuna ebe yaiya ana ava'avala iyepaihowa mata, ana lauhepoi hinage ilobai, ta
imwala'i i'alili, na ebe yaiya nigele ana ava'avala iyapaihowai, hava ainai imiyamiyane
howola abo ainaena hivaivehulu.
30 Ainaena yana hevahevaliwo iloinaedi ta taupaihowa yababawa higabae mahalavaei
maseleyai tupwa guguyou ainai, tenem ainai tomowa ma'adi muya hidoudou na awadi
hivetau'alahedi baidanao.

Yeisu taumiya bale'u maudoidi howola abo ilauvetalaedi

31 ‘Yau Tomowa Moihagu, howola abo mayagu wasawasa pigapigabuna na mayagu
tausagenawasao alaoma na yagu vatavata wasawasa ainai yamiya,
32 na abaloina bale'uwai maudoina meheguwai hitano'ahaidima na yave'ahadi dova
sipi adi tau'ita avivini ive'ahadi gouti aidiyena,
33 na sipi yamwauwahiyedi nimatautuwaguwena na gouti nima'eha'ehaguwena.
34 Na yau yadi tauwasawasa howola mata hiya nimatautuwaguwena aidiyai yawalo,
“Omiu Tamagu yana velauwena amyaliyaya, amlaoma na yami abaloinawa bale'u ana
abavetuwuni ainai i'atububuniwa vehabamiu amvai.
35 Wuwuna mwalona yavahali na ai'ai ammohegau, na hinage gadogu imaguni na
bwahi ammohegau, na hinage yavetaumana yami dalavai na amyogaegau yami vadai,
36 na hinage nigele agu ale'o na ale'o ammohegau ta yalili'wane, na hinage yalovala
na am'ita avivinigau, na hinage vada abapaiyai yamiyamiya na amtautaubo'eyegau.”
37 ‘Na taudumwaluwowa aliguwai hiwalo, “Taubada, aiteya hauga yede a'i'itagone
ma'am vahali na ai'aine aveve'aigone? Bo gadom imagu na bwahi amomohegone?
38 Bo uvetaumana yama dalavai na ayoyogaegone yama vadai? Bo nigele am ale'o na
aveveli'wagone?
39 bo nuwana ulovala bo vada paipaiyai umiyamiya na atataubo'eyegone?”
40 Eena yawalo aidiyai, “Ehe! Neta moiha, ebe yaiya owa augeluwo iu'iudi ehebo
aidiyena uhagui, neta ainai yau hinage uhahaguigaune”.
41 ‘Na hiya nima'eha'ehaguwena himiyamiyane yawalo aulidi, yawalo, “Omiu
yababamiu amlauvehulugau amlau aiwa ala'alahi miyamiya vateyaina ainai, neta
Yaubada i'atububuniya'o Tomodulele mayana bodao vehabadi,
42 Wuwuna mwalona mavahaligu na nigele ai'ai amyamohegau, hinage gadogu
imaguni na nigele bwahi amyamohegau,
43 na yavetaumana yami dalavai na nigele amyayogaegau yami vadai, yo nigele agu
ale'o na nigele amyaveli'wagau, yo yalovala na vada abapaiyai yamiyamiya na nigele
amyataubo'eyegau.”
44 ‘Mulitai hiya walo teina hiyemaiha hiwalo, “Taubada, aiteya hauga a'i'itagone
ma'amvahali, nuwana gadom imaguni, bo nuwana uvetaumana alimayai, nuwana
nigele am ale'o, bo ulovala, bo vada abapaiyai umiyamiya na nigele ayahaguigo?”
45 ‘Na yawalo, “Moiha ta'i haugadine aidiyai ebe tomowa iu'iudi teina dova nigele
amyahagui, neta ainai nigele amyahaguigau”.
46 Eeta hiya abo hilau muya miyamiya vateyaina ainai, na Taudumwalu hesi hiya
yawahi miyamiya vateyaina hilobai.’

26

Tautaubadao nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Maki 14:2; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

1 Yeisu yana aubabadao ive'ovidi, na ana taumulitao iwalo aulidi,
2 iwalo, ‘Amhanapuiya'o ahubena bwau, na Buidi'wa guyauna tapaihowai, na ebe agu
tauhuhulane ihuhulaegau agu alehao aidiyai, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau
yau Tomowa Moihagu’.
3 Na taupwaoli mwala'idi yo Isileli yadi babadao hitau'ahai Kayapasi yana vada
mwala'ina ainai, iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina.
4 Na babadaowa hibom hiloina ta ebeha oyamaena Yeisu hi'abi avivini na hi'oiye
mwalowoi,
5 na hiwalo, ‘Havena Buidi'wa guyauna holanai Yeisu ta'abi'abi avivini, mata dova ta
tomowa himodi'iniyegita na hi'alehaegita’.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Maki 14:3-9; Yoni 12:1-8)

6 Haugana Yeisu Betani ainai imiyamiya, Saimoni yana vadai, iya mwalona taulepelo
teya.
7 Na ehebo waihiu mayana woloi ilalaomane, na woloinane ana maiha mwala'ina na
gaimapatu namwanamwagaugauna ainai. Yeisu howola vadai i'ai'ai, na waihiunane
ilaoma ta woloiwa Yeisu vahunai ihihiwaine.
8 Na Yeisu ana taumulitaowowa hi'ita ta waihiuwa hi'ulumiyanei hiwalo, 'Hava
wuwuna woloi iyepaipaihei?
9 Ilowoinanei ebe woloinane hivegimwalaei na ana maiha mwala'ina hivai ta
tauwewelohe himohedi.'
10 Na Yeisu yadi walo teina ibenalena'o, ta iwalo, 'Havena waihiu teina
am'ulu'ulumiyaei, wuwuna yana velau teina aliguwai inamwanamwa moiha.
11 Tauwewelohewo amwalowalowedine hauga maudoina vahalimiyai himiyamiya, na
yau hesi mata nigele hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya.
12 Waihiu teina bada iyewoloigau'o taugu ana mwau magaiyai vehabana.
13 Na moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa hibenalei bale'u maudoina
ainai, na waihiu teina yana paihowa aliguwai ana abanuwatuwu avivini au'aubabadana
hiyewasaei hinage.'

Yudasa italam ebeha Yeisu ihuhulaei
(Maki 14:10-11; Luke 22:3-6)

14 Na Yeisu ana taumulita ehebo yehana Yudasa Isakaliyota ilau taupwaoli mwala'idi
aidiyai, 15 na iwalo, 'Viha agu maiha mata ammohegaune ebe Yeisu alimiyai yahuhu-
laei?' Eeta mane siliba ana bagibagili 30 himomoheine.
16 Eena Yudasa yana hawahawaga iha'waha'wai ta ebe Yeisu aidiyai ihuhulaei.

Buidi'wa guyauna hipaihowai
(Maki 14:12-21; Luke 22:7-14, 21-23; Yoni 13:21-30)

17 Buidi'wa guyauna hipaihowai beledi a'avana nigele ana abiye seseha hauga ainai.
Na Buidi'wa ana ahubena mugamugaina ainai Yeisu tupwadi ana taumulitao hilaoma
ainai na hiwalo, 'Aiteya vada ainai nuwanuwam ebe guyau vehabam a'atububuni?'
18 Na Yeisu iwalo, 'Amlau Yelusalem na yagu awanoi ehebo towaho ainai amwalowei,
amwalo, "Taubada yana walo teina dova: Yagu hauga bada ilautebitebiniyao ta
nuwanuwagu yam vadai Buidi'wa guyauna ma agu taumulitao a'ai".'
19 Na ana taumulitaowowa Yeisu yana walo himulitaei ta towahowa yana vadai
Buidi'wa guyauna hi'a'atububunine.
20 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hitau 12 hiluwu ta guyaune hi'a'aine.
21 Na haugana hi'ai'ai Yeisu iwalo, 'Augeluwo, yawalo moiha mata ehebo alimiyena
ihuhulaegau'.
22 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwayababa moiha, ainaena ehebo ehebo
Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, 'Taubada, yaiya neta? Nuwana yau?'
23 Na Yeisu iwalo, 'Towahonane iya baidagu gaeba ehebo ainaena a'ai'aine, iya mata
ihuhulaegau.
24 Yau Tomowa Moihagu mata yamwalowoi dova mwalona Buki Ve'ahihi ainai iwalo
mahalava mugaiyei vehabagu, na hesi agu tauhuhulane ive'atemuyamuya, bada ebe
mwalona hinanane havena ilabalabahi mata inamwanamwa alili.'
25 Ainaena ana tauhuhulane Yudasa iwalo, 'Taubada, aiteya towaho yede? Nuwana
yau?'
Na Yeisu iwalo, 'Bada neta uwalowego'o'.

Taubada yana ai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

26 Howola hi'ai'ai na Yeisu ai'ai ivai ta vehabana iwalovelau na i'abitomwahi ta ana
taumulitao imohedi, iwalo, 'Teina taugu amvai ta am'ai'.
27 Na waini mavedina hinage ivai ta vehabana iwalovelau Yaubada ainai na imohedi,
na iwalo, 'Maudoimiu amnuma.
28 Teina 'wahinagu, Yaubada yana ulewahi loina vehabana, isagesagena tomowa
bagibagilidi yadi yababao ana abanuwahamu.
29 Na yawalo auligomiu hauga teina na tuluhanai waini teina havena ainaena
yanumanumauyo na ana higa omiu baidaguwao waini vauvauna tanuma Tamagu yana
abaloina ainai.'
30 Eena wali ehebo hiwaliwaliyei na himahalava ta hihahaene oya Olibe.

Yeisu iwalo mahalava ebeha Pita mata iuvalaei
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

31 Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Mata boniyaiyena maudoimiu amdena vehulugau dova
Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo: “Sipi adi tau'ita avivini ya'oiye i'iwahi na sipi
maudoina hitaubudebudeyanaei”.
32 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yamugai na omiu tuluhaguwena amlaowa’.
33 Na Pita yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Mata maudoidi hidena gabaego na yabom
baidam’.
34 Na Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yawalo moiha boniyai teina mata, mulitai abo am'am
idou, owa mata mai tonuga uuvalaegau’.
35 Na Pita iwalo, ‘Taubada, nigele howahowana yauvalaego! Ebe hi'oiye mwalowoigo
yau hinage baidam hi'oiye mwalowoigita’. Taumulitaowa maudoidi hinage dova
hiwawalone.

Tanovi Getesemani ainai Yeisu i'awanoi Tamana ainai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)

36 Eena Yeisu mayana taumulitao baidanao hilau tanovi ehebo yehanaede Getesemani
ainai, na iwawalo aulidine, iwalo, ‘Teinai ammiyamiya, na yau yawutuhae, na ya'awanoi
Yaubada ainai’.
37 Na hitau tonuga ilauvaidi Pita yo Sebedi natunao bwau. Na Yeisu mayana
atemuyamuya na mayana nuwayababa iwalo aulidine,
38 iwalo, ‘Ategu imuyamuya mwala'ina, nuwana muhamuhana na mata yamwalowoi,
ainaena teinai ammiyamiya na am'ita'ita avivini baidaguwao’.
39 Na Yeisu ihae tupwana na ibe'u aitulu bale'uwai, na i'awanoi, iwalo, ‘Tamagu
ee, ebe howahowana muya vedina teina aliguwai uvaivehulu, na havena ainaena
yanumanuma, na owa hesi yam nuwatuwuwena upaihowai, na nigele yau yagu
nuwatuwuwena’.
40 I'ovi na ilau gwaipileuyo ta ana taumulitaowowa hitau tonuga bada hi'eno'o,
na Pita ivanoi na iwalo, ‘Pita, nigele howahowana na mahana hawahawaga ehebo
ta'ita'ita'auhi?’
41 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, iwalo, ‘Amhilahilawa na am'awa'awanoi yo ebe
havena towoi amve'ave'alo. Moiha ta'i, alu'aluwamiu nuwanuwana na hesi taumiu
hitapiya’.
42 Na Yeisu iheuyo na i'awa'awanoi, iwalo, ‘Tamagu, muya vedina teina nigele
nuwanuwagu ainaena yanuma na hesi ebe yam nuwatuwu, yamulitaei’.
43 Na Yeisu ilau gwaipileuyo ana taumulitao aidiyai, na ilobaidi hinage hi'eno i'iwahi'o,
wuwuna mehedi i'eno'eno alili.
44 Na hinage ilau vehuludi yo ilau yana awanoi itonugai dova yana awanoi bwauwone.
45 Na ilau gwaipilema ana taumulitao ivanoidi, iwalo, ‘Howola am'eno'eno yo
am'ai'aiyawasi? Na am'ita Tomowa Moihagu yau yagu hauga bada imahalava'o na
hihuhulaegau tauyababao aidiyai.
46 Amtowolo talau, wuwuna agu tauhuhulawa teina bada imahalava'o.’

Yeisu hi'abi avivini
(Maki 14:43-50; Luke 22:47-53; Yoni 18:3-12)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo ana taumulitawa yehana Yudasa
tau'alehawone baidanao himamahalavamane. Taupwaoli mwala'idi yo Isileliwone yadi
babadao, tau'alehawone hivetamaledine Yudasa baidadi, na bodaone mayadi elepa
ale'aleha yo wepasi Yeisu habi abi'avivinina.
48 Yudasa ve'ive'ilala bada iwalowena'o na aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya yanihoi neta iya
Yeisunane, na am'abi avivini’.
49 Eeta idumwalu Yeisu ainai, inihoi na ivelauwei, na iwalo, ‘Yauwedo Taubada’.
50 Na Yeisu iwalo, ‘Augelu hava vehabana ulalaomane?’ Eena bodaone himahalava ta
Yeisu hi'abi avivinine.
51 Na Yeisu ana bodao aidiyena ehebo yana elepa iwunihiyama ta Taupwaoli
mwala'ina yana taupaihowa talinana itom vehulune.
52 Na Yeisu towahone iwawalo auline, iwalo, ‘Badagi! Elepa ale'alehane umwauyoi
yana abamwauwai. Wuwuna tau'alehawone aleha yadi abamwalowoi.
53 Uhanapui ebeha ebe nuwanuwagu Tamagu ainai ya'awanoi agu hagu vehabana,
bada mata tausagenawasa bahu'alilidi ivetamaledima.
54 Na nigele! Wuwuna teina amwahane ainaena Buki Ve'ahihi yana walomugai
vehabagu mata adi moiha himahalava.’
55 Tenem ainai Yeisu bodaone iwalo aulidi, iwalo, ‘Ebeha yau tau'aivavali ta ainaena
mayami elepa ale'aleha yo wepasi amlaoma habi abi'avivinigau! Na hava wuwuna

ahubena maudoidi vada tapwalolo mwala'ina ainai yamiyamiya na yave'ive'ita tomowa aidiyai, na nigele amya'abi avivinigau?
56 Na ginauli teina himahalava yo ebe tauwalo mahalavao yadi walomugai Buki Ve'ahihi holanai himahalava.’ Na Yeisu ana taumulitaone maudoidi hidedena vehulune.

Yeisu yana lauvetala babadao mehediyai
(Maki 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:12-14, 19-24)
57 Bodaone bada Yeisu hi'abi aviviniya'o na hilauvaiyama taupwaloliwone yadi taubada mwala'ina yehana Kayapasi ainai. Na Kayapasi yana vadai loina ana tauve'itao yo babadao bada hihulu'ahaima'o ta himiyamiya.
58 Na Pita amwaha daodaowena Yeisu imulitaeine, ta ilaoma Taupwaoli mwala'ina yana vada ana abwalu ainai iluwu, na tau'ita aviviniwone baidanao himiyamiya yo ebe Pitanane Yeisu ana loina ibenalei.
59 Na Taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo nuwanuwadi Yeisu ana ve'ewa oya'oyama hilobai na yadi ve'ewa oya'oyama ainaena ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.
60 Ainaena tauve'ewa oya'oyamawa hilaoma, na hesi yadi ve'ewa nigele dumwaludi. Na mulitai towatowaho bwau hiwutumahalava,
61 na hiwalo, ‘Mwalona Yeisu iwalo, “Howahowagu Yaubada yana vada yalo'e vehulu na ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi”.’
62 Eena taupwaoliwo yadi tauloina mwala'ina itowolo, na iwalo, ‘Nigele yam yemaiha, awa? Tomowa yadi ve'ewa alimwai ubenaledi'o?’
63 Na Yeisu bada inobu, na Taupwaoli mwala'ina Yeisu iwalo auline, ‘Uwalo moiha Yaubada Mayawahina mehenai, owa ainaede Besinana towahona, Yaubada Natuna, bo nigele?’
64 Na Yeisu iwalo, ‘Neta bada uwalowena'o, na hinage yawalo alimwai howola abo yau Tomowa Moihagu am'itagau Tauwahiyala moiha nima tautuwanai yamiyamiya yo hinage galewa yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma’.
65 Ainaena Taupwaoli mwala'ina imodi'ini moiha ta ibom ana ale'o ipulihi, na iwalo, ‘Yana walo yababadi ambenaledi'o? Moiha, towaho teina Yaubada ihinali. Badagi! Havena hinage tauve'ewa hiwalowalo yana pwanoliwone vehabadi.
66 Vedova yami nuwatuwu Yeisu vehabana?’
Na hiya hiwalo, ‘Iloweinanei ebe imwalowoi’.
67 Ainaena maninane hihowai yo higoha navanavai, yo hinage hisapi,
68 na hipanivilaei hiwalo, ‘Ebe owa Besinana towahona, uwalo mahalava alimaiyai yaiya isasapigone?’

Pita Yeisu iuvalaei
(Maki 14:66-72; Luke 22:56-62; Yoni 18:15-18, 25-27)
69 Na Pita howola abwalu alonai imiyamiya, na taupaihowa vahavahalana ehebo imamahalavamane ta ipanivilaeine, iwalo, ‘Mwalona towahowa Galiliyenawa Yeisu iya baidam ammiyamiya, awa?’
70 Na tomowa bagibagilidi mehediyai Pita iuvala, iwalo, ‘Ginauli hava uwalowaloweine nigele yayahanapui’.
71 Na Pita iwutu mahalava tupwana abwalu awa'edanai. Na ehebo vahala Pita i'ita, na taumiyaone aidiyai iwalo, ‘Towaho tenem mwalona Yeisu towaho Nasaleti baidana himayamiya’.
72 Na Pita iuvalauyo na iwuluma, iwalo, ‘Yaubada ihanapui ebeha towahone yau nigele yayahanapui’.
73 Hauga iu'iuna ainai tauvinunuwone Pita ainai hilaoma, na hiwalo, ‘Moiha u'oyama! Owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna alinamne dova Galili alinadi.’
74 Eena Pita ivuluma na walo yababana ainaena iwalo, ‘Tamada! Towaho neta nigele yayahanapui’.
Na hauga tenem ainai am'am idou.
75 Ainaena Pita Yeisu yana walowa inuwatuwui ebeha, ‘Mulitai abo am'am idou, na owa mai tonuga uuvalaegau’. Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina, na imahalava maseleyai idodoune.

27

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Maki 15:1; Luke 23:1-2; Yoni 18:28-32)
1 Malatomtomwena Taupwaoli mwala'idi yo babadaone maudoidi hiloiloina ebeha Yeisu hi'oiye mwalowoi.

2 Ainaena Yeisu nimana hipaidi na hilawei Loma yadi tauloina mwala'ina Pailato ainai
yo ebeha Pailato iloinaei.

Yudasa yana mwalowoi
(Paihowa 1:18-19)

3 Na Yeisu ana tauhuhulane, Yudasa ihanapuiya'o ebeha mata Yeisu hi'oiye mwalowoi,
ta inuwabui na yana mane 30 siliba iwuyowedi taupwaoliwo mwala'idi yo babadao
aidiyai,
4 na iwalo, ‘Bada lauhapuli yapaihowaiya'o wuwuna towaho namwanamwana
alimiyai yahuhulaena'o’.
Na hiwalo, ‘Neta nigele teya hava alimaiyai, na owa hesi vehabana unuwatuwu’.
5 Ainaena manewone 30 ivehulu aituluwedi vada tapwalolo mwala'ina holanai, na
imahalava ta ilau, na balavaiyena gadona ibom ihipwa'i'iuyoi na imwamwalowoine.
6 Na taupwaoliwone mane hitanogogoidi, na hiwalo, ‘Nigele howahowana ebe
Yaubada ana velau ainai tamwauwi, wuwuna mane teina tomowa ana oiyemwalowoi
maihana’.
7 Ainaena hibom hiloina na manenane ainaena ehebo tau'abi walata yana toputopu
higimwalai yo ebe toputopunane taumanao adi magai.
8 Eena toputopunane yehana himwauwi Wahina Toputopuna, na yehanane howola
teina imiyamiya.
9 Tenem ainaena tauwalo mahalava Yelemaiya yana waloyemidi imahalava, wuwuna
mwalona Buki Ve'ahihi ainai yana walo hileleya'o neta:
‘Isileliwone ana maiha hiyogai ana bagibagili 30 siliba, na manedine hivaidi,
10 ta ainaena tau'abi walata yana toputopu hiyemaihane dova yada Taubada
ivenuwamwauwegau’.

Pailato Yeisu ipanivilaei
(Maki 15:2-5; Luke 23:3-5; Yoni 18:33-38)

11 Na Yeisu Pailato mehenai hivetowolo, ibom tauloina mwala'ina, na Pailatonane
Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Uwalo mahalava owa Yudeyaone yadi tauwasawasa awa?’
Na Yeisu iwalo, ‘Bada neta uwalo'o’.
12 Eena taupwaoli mwala'idi yo babadao Yeisu hive'ewai Pailato mehenai, na Yeisu
nigele teya yana yemaiha.
13 Na Pailato iwalo, ‘Vedova walomahalava teina am ve'ewane vehabana ubenaledi'o?’
14 Na Yeisu nigele hinage iyayemaiha na bada ta'i inobu. Ainaena Pailato nuwanane
ipwanopwano mwala'ina.

Pailato iloina na Yeisu ebe hi'oiye mwalowoi
(Maki 15:6-15; Luke 23:13-25; Yoni 18:39–19:16)

15 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Buidi'wa guyauna ainai Lomaone yadi mumuga neta
vada abapaiyena ehebo towaho ilivahi na imahalava, ebe yaiya boda nuwanuwadi.
16 Na hauga tenem ainai ehebo towaho vada abapaiyai imiyamiya yehana Balabasi,
tomowa maudoidi hihanapuya'o ebeha iya tauyababa mwala'ina.
17 Ainaena tomowa himiya ahaiyama Pailato ainai, na Pailato iwalo aulidi, iwalo,
‘Aiteya towaho nuwanuwamiu yalivahi? Balabasi bo Yeisu iya hiveyehaei Besinana
towahona?’
18 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o ebeha alomagigiliyena hihuhulaei habi
oiyemwalowoina.
19 Na hinage hauganane howola Pailato lauvetala ipaipaihowai na mwanena wasa
ivetamalenama, na iwalo, ‘Havena teya hava hinage uloiloinaei towaho teina dumwad-
umwaluna vehabana, wuwuna wau ya'eno niviniviyeine ta abameheuhi mwala'ina
aliguwai’.
20 Na hesi Taupwaoliwo mwala'idi yo babadao tomowa hiwalo huluhuluidi ta ebe
hi'awanoi Pailato ainai na Balabasi ilivahi aidiyai, na Yeisu hi'oiye mwalowoi.
21 Ainaena Pailato ipanivilauyowedi, iwalo, ‘Hitaubwau aidiyena yaiya nuwanuwamiu
na vehabamiu yalivahi?’
Na hiwalo, ‘Balabasi’.
22 Na Pailato iwalo aidiyai, ‘Vedova mata yaloinaeine Yeisu iya hiveyehaei Besinana
towahona?’
Na maudoidi hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.
23 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana lauhapuli na ainaena ebeha aiwa lagalagana
ainai tatutuye patu?’
Na hiwui mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.

24 Ainaena Pailato ihanapuiya'o ebeha nigele yana wahiyala teya na boda hihama-
hamadudu, ana ita dova mata hivetuwuni na hi'aleha. Na bwahiyena nimanane
iuwadi tomowa mehediyai, na iwalo, ‘Havena hinage hava teya yaloiloinaei towaho
namwanamwana teina yana mwalowoi vehabana, na omiu ta'i ambom amloina’.
25 Na boda maudoidi hiwalo, ‘Inamwanamwa. Abom aloinaei, na yana mwalowoi
maihana ai yo natumaiyao aidiyai.’
26 Eena Pailato yadi walo bada ibenalena'o, ta Balabasi ilivahi, na hinage yana
tau'alehao iloinaedi ta Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa
lagalagana ainai.

Tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei
(Maki 15:16-20; Yoni 19:2-3)

27 Ainaena Pailato yana tau'alehao Yeisu hisasapine na hiluwuwei vada mwala'ina
holanai, na tau'aleha maudoidi hitau'ahaidima Yeisu ainai.
28 Na ana ale'o hiwuludi na ale'o hawahawawalina wasawasana ainaena hiveli'wa
habi abitalawahiyeina.
29 Na ana pwaopwaomi haihaili womawomalina ainaena hipaihowai ta vahunai
himwamwauwine, na digona nimanai himwauwi, na hinage mehenai hitalupwagogo
ta hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!’
30 Na hihowahowai yo hinage yana digona hivai ta vahunai higogohane,
31 eena yadi abitalawahi i'ovi, na ale'o wasawasa ainaena hiwulu, ta ibom ana
ale'owena hiveli'wauyoi, na hilauvai habi tutuye patuna aiwa lagalagana ainai.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Maki 15:21-32; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

32 Na Yeisu himahalavaei ta hilalaweine, na amwahai ehebo Sailini towahona yehana
Saimoni hilobai, ta hiloinaei ta ebe Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai.
33 Na Saimoni i'avalai ana higa himahalava dalava Goligota ainai. (Goligota ana bui
neta Ulu'ulu Dalavana.)
34 Na waini yo we'aha abe'abelena baidana hiyebweli ta himohei yo ebe havena muya
ilaulautowoi mwala'ina. Na Yeisu waininane ilautowoi ta ita'wata'wataeine.
35 Yeisu aiwa lagalagana ainai hitutuye patune, ta hivetowolo, na mulitai
tau'alehaowowa Yeisu ana ale'owowa hivaidi na higuguyauwedine hibom aidiyai, na
yadi aiyauya dova kati ana yepaipaihi, ta yaiya ebe imugai iya ana ale'o ivai.
36 Na mulitai himiya ta hi'ita'ita avivini.
37 Hinage ana aiwa lagalagana vahunai hilele:
YEISU TEINA YUDEYA YADI TAUWASAWASA
Neta yana mwalowoi wuwuna.
38 Na hinage tau'aivavaliwowa hitau bwau hive'abahigogoidi, ehebo Yeisu nima
tautuwanaena na ehebo nima eha'ehanaena.
39 Na taulowolowouhi ulu'uludi hilaulau'wadiyedi na himaluwei,
40 hiwalo, ‘Atemuyamuyam! Uwalo ebeha howahowam vada tapwalolo ulo'e na
ahubena tonuga holadiyai u'abiyoi. Hola ubom uhaguiyoigo na aiwa lagalaganaena
u'aituluma, ebe owa Yaubada Natuna.’
41 Hinage dova Taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo babadao Yeisu
hi'abitalawahiyei, na hiwalo:
42 ‘Vali tomowa ihaguhaguidi, na ibom nigele iyahauguyowei, ebe iya Isileli ana
tauwasawasa, aiwa lagalaganaena i'aituluma ta tayemidiyei.
43 Iya Yaubada Natuna na Yaubada iyemidiyei ta iwalo, “Yau Yaubada Natuna”. Hola
teina ta'i Yaubada ihagui na ta'ita!’
44 Tau'aivavaliwone Yeisu baidanao hive'abahidi hiya hinage Yeisu hihinali.

Yeisu yana mwalowoi
(Maki 15:33-41; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)

45 Mahana ala'alapwahiyai ana higa lavilaviyena dalava maudoina iguguyou.
46 Lavilaviyai neta Yeisu alinana mwala'inaena iyoga na iwalo, ‘Eli, Eli, lama
sabakitani?’ Na ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava vehabana
ulalaugabaigaune?’
47 Tupwana tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga hibenalei, na hiwalo, ‘Ambe-
nalei towaho teina Elaitiya iyogayogaei’.
48 Eena ehebo aidiyena isagena ta balou ivai yo waini abe'abelena ainaena iveda'wa
na ehebo aipwala mehenai iwomalei, na iveleleihini Yeisu awanai, ta ebeha imala'u'ui.

49 Na towahonane ana geluwo hiwalo, ‘Hola ulaumwau na taha'waha'wa, nuwana
mata Elaitiya ilaoma na ihagui’.
50 Na Yeisu alinana mwala'inaena iyogauyo, na yawahina i'o'ovine.
51 Na ale'o mwala'ina vada tapwalolo mwala'ina ana biliwutuhi ilotapulihi ewaena, ta
i'aitulu duyai, na mwani'ini'i isagena, na gaima mwala'idi hilotatomwahi.
52 Yo hinage magai awadi hilotaho'e, na tauyemidiwo bagibagilidi mwalona
himwamwalowoiwa hitowolouyo,
53 Yeisu yana towolouyo tuluhanai hiya hinage magai aidiyena himahalavama na
Yelusalem ainai hiluwu, na tomowa bagibagilidi aidiyai himamahalavane.
54 Na tau'alehaone mayadi taumugai howola Yeisu hi'ita'ita avivini, na mwani'ini'i
yo ginauli maudoidi himahalava hi'itadi, na himeheuhi mwala'ina, na hiwalo, ‘Moiha,
towaho teina iya Yaubada Natuna’.
55 Tupwadi waiwaihiu hinage lovaena hi'itayama. Hiya mwalona Galiliyena Yeisu
himulitaenama yo hinage ana hipaipaihowai.
56 Ehebo yehana Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa yo Yosepa hinadi,
na hinage Sebedi natunao bwau hinadi.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Maki 15:40-47; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)
57 Lavilaviyena ehebo Alimatiya towahona ilau Pailato ainai, iya wasawasa towahona
na hinage Yeisu ana taumulita teya, yehana Yosepa.
58 Na Pailato ainai Yeisu tauna i'awanoiyei, ta Pailato italam na ebe ivai.
59 Ainaena Yosepa Yeisu tauna hivai, na ale'o masemaselena ainaena hihuma.
60 Yosepanane ana magai vauvauna ainai himwauwi na magainane hiyayatuine dova
duluva gaima holanai, na gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena magai awana
hive'eno auhi, na mulitai Yosepa ilalaune.
61 Meli Magidalaena mayana waligeha magaine vahalinai himiyamiya na hi'ita'ita
sipwaidi.

Magai hi'ita avivini
62 Yeisu hive'abahi neta Yudeyaone yadi ahubena atububu ainai, na i'ahubena neta
yadi Tapwalolo ana ahubena, na Taupwaoli mwala'idi yo Palisiwo baidadiyao hilau
Pailato ainai,
63 na hiwalo, ‘Taubada, tau'oyamawa mwalona mayawahina imiyamiya yana walo
anuwatuwu avivini, iwalo, “Ahubena tonugana ainai mwalowoiyena yatowolouyoma”.
64 Ainaena ebe howahowana uloina na magai ana tau'ita aviviniwo hi'ita avivini
ili'ilimani ana higa ahubena tonuga, mata dova ta ana taumulitao hilaoma na Yeisu
tauna hivai hilawei, na tomowa hi'oyamayedi ebeha Yeisu mwalowoiyena bada
itowolouyo'o; yo ainaena oyama mulimulitana mata oyama mugamugaina imwala'i
gabaei.’
65 Na Pailato iwalo aulidi, iwalo, ‘Yami tau'ita aviviniwo tau'alehao amlawedi, na
magai hi'ita avivini ili'ilimani’.
66 Ainaena hilau aibadi hivai, na magai awana ana gudu gaimane hinage hi'aibadini
ili'ilimani na ana tau'ita aviviniwo hivevetowolodine.

28

Yeisu mwalowoiyena itowolouyo
(Maki 16:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)
1 Tapwalolo dagelanai neta malatomtomwai hawahawaga vauvauna ana ahubena
mugamugaina ainai Meli Magidalaena mayana waligeha hilaoma magayai habi
taubo'eyei.
2 Na mwani'ini'i mwala'ina isagena, neta Yaubada yana tausagenawasa ehebo
galewaena i'aituluma, na gaima magai awanaena ive'i wahiyei na ainai imimiyane.
3 Tausagenawasanane ana ita pigabu dova, na ana ale'o hewahewana moiha.
4 Na magai ana tau'ita aviviniwo tausagenawasanane hi'i'itane na himeheuhi
mwala'ina na hibatubatutuli, na hibe'u bale'uwai dova taumwalomwalowoi.
5 Na tausagenawasanane waiwaihiuwone iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammeheme-
heuhi. Yahanapuiya'o omiu Yeisu iya bada hi'oiye mwalowoiya'o ambehabehaei.
6 Iya nigele teinai, wuwuna mwalowoiyena bada itowolouyo'o, dova mwalona iwalo
alimiyai. Amlaoma ta yana aba'eno ova'ova'a'avana am'ita.
7 Na amlau mwayamwayayau ana taumulitao amwalo aidiyai ebeha Yeisu
mwalowoiyena bada itowolouyo'o, na mata imugai Galili ainai, na omiu abo ammulitaei
tenemai na am'ita. Teina yami wasa bada yawalo auligomiu'o.’

8 Na waiwaihiuwone mayadi meheuhi na hinage mayadi yaliyaya magai hilau vehulu
na hisagena mwayamwayau ta ebe Yeisu ana taumulitaone aidiyai ginauli teina hiwalo
mahalavaedi.
9 Na Yeisu amwahai ilobaidi na ivelauwedi, na hilaoma aena hi'abitowoidi, na
hiwalovetuvehaeyei.
10 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na hesi amlau augeluwo
nuwadiyai ammwauwi na hilau Galili ainai, ta nemai hi'itagau’.

Magai ana tau'ita aviviniwo yadi walomahalava

11 Waiwaihiudiyaone howola amwahai hilaulau, na magai ana tau'ita aviviniwone tup-
wadi hilau dalava Yelusalem ainai, na hava dova imamahalavane hiwalo mahalavaedi
Taupwaoli mwala'idi aidiyai.
12 Ainaena Taupwaoliwone yo babadao baidadiyao himiya ahaidima, na hiloina, ta
mane mwala'ina tau'ita aviviniwone himohedi.
13 Ta ebe tomowa aidiyai hivetala'aubabadaei, na hiwalo, ‘Masigiliyena a'eno'eno na
Yeisu ana taumulitaone hilaoma, na taunane hivavaine’.
14 Yo hinage hiwalo aulidi, hiwalo, ‘Ebe Loma tauloina mwala'ina wasa teina ibenalei,
mata a'oyamaei, na ebe havena alimiyai imanimanini’.
15 Ainaena yadi mane hivaidi, na Taupwaoliwo yo babadao yadi nuwatuwuwone
himumulitaedine. Na yadi oyamawa idabalala Yudeyaone aidiyai, ta wau hinage dova
hiwalowalo.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Maki 16:14-18; Luke 24:36-39; Yoni 20:19-23)

16 Ainaena Yeisu ana taumulitao hitau 11 hilau Galili, ta hihae oyawa Yeisu iwalo
mahalavaeiwa ainai.
17 Na Yeisu hi'i'itane, na ainai hitalu pwagogo, na tupwadi aidiyena howola mayadi
nuwatuwu bwaubwau.
18 Yeisu ilaoma aidiyai na iwalo aulidi, iwalo, ‘Tamagu bada loina wahiwahiyalana
maudoina imohegau'o galewai yo bale'uwai.
19 Na amlau tupwa maudoidi aidiyai amguguya na ainaena tomowa himulitaegau,
yo hinage am'abiye bapitaisowedi Tamagu yehanaena, yo Natuna yau yehaguwena, yo
Alu'aluwa Ve'ahihi yehanaena.
20 Na ve'ita maudoina bada yamohegomiu'o amve'itadi na hiya hinage himulitaedi. Na
moiha, yau baidamiu tamiyamiya hauga maudoina wau yo ana higa bale'u yana aba'ovi
ainai.’

MAKI

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 Teina wasa namwanamwana Besinana Yeisu vehabana, iya Yaubada Natuna, wasana
ana abavetuwuni.
2 Mwalona tauwalo mahalava Aisaya Yeisu wasana vehabana ileleya'o, neta Yaubada
yana walo iwalo mahalavaena'o, iwalo:
'Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na vehabam yam amwaha isepa,
3 na balabala awawai alinana mwala'ina ainaena iwalo mahalava na iwalowalo,
"Yada Bada yana amwaha amsepa yo am'abiye dumwalu".'
4 Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala awawai ta iguguya tomowa aidiyai,
iwalo, 'Yami mumuga yababadi aidiyena amnuwabui na ambapitaiso ta ebe Yaubada
yami mumugaone inuwahamuidi'.
5 Na tomowa maudoidi tupwa Yudeya ainaena yo hinage dalava Yelusalem ainaena
hiho'eyama Yoni yana guguya habi benaleina, ta yadi mumuga yababadi hiwalo
mahalavaedi ta i'abiye bapitaisowedi bwahi Yolidani ainai.
6 Yoni ana ale'one lagulagu kameli wiyawiyana na ana tulituline kameli 'wapina, na
anane bilolo yo mwagagau bada.
7 Na Yoni iguguya ta iwalo, 'Iya dagelaguwena ilalaoma imwala'i gabaegau, na nigele
howahowana aenai yapwagogo na aena ana huma yalivahi.
8 Yau we'ahaena teina ya'abiye bapitaisogomiu, na iya Alu'aluwa Ve'ahihiyena howola
abo i'abiye bapitaisogomiu.'

Yeisu ana abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Luke 3:21-22)

9 Hauga tenem ainai Yeisu dalava Nasaleti ilaugabaei, neta tupwa Galili ainaena, ta
ilalaomane bwahi Yolidani ainai, ta Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso.
10 Na Yeisu bada bwahiyena igayogayo taohanima na i'itamayahi ta galewa i'ita
ilotaho'e na Alu'aluwa Ve'ahihi ana ita dova gabubu i'aituluma ainai.
11 Na hinage ehebo alina galewaena iwalo, 'Owa natugu moiha vehabam yayaliyaya
mwala'ina'.

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Luke 4:1-13)

12 Ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ivetamalei ta ilau balabala awawai,
13 ta ahubena 40 tenem ainai imiyamiya, na hauganane aidiyai Tomodulele
itowotowoi, nuwanuwana Yeisu i'abiye be'u, na tupwanane ainai lagulagu mani-
maninidi hinage himiyamiya, na tausagenawasao Yeisu hi'ita'ita avivini.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Madiu 4:12-22; Luke 4:14-15; 5:1-11)

14 Hauganane ainai Wasawasa Helodi iloina ta Yoni vada paipaiyai himwauluwei.
Himwau i'ovi na mulitai Yeisu imahalava Galili ta wasa namwanamwana Yaubada
ainaena iguguyaei,
15 iwalo, 'Hauga bada imahalavama'o ta Yaubada ebe ivetauloina alidai. Ainaena yami
paihowa yababadi aidiyena amnuwabui na wasa namwanamwana amyemidiyei.'
16 Ehebo hauga Yeisu Galili le'awanai ivasavasane ta tauyamao hitau bwau matahina
i'itadi Galili ni'uwai yadi vinaya hiyahuyahuwei, hiya Saimoni yo Andulu. 17 Ta Yeisu
iyogaedima iwalo, 'Amulitaegau na tomowa am'onadi'.
18 Eeta yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu himumulitaeine.
19 Ivasanelau tupwana ta Yemesa yo Yoni hiya Sebedi natunao i'itadi, yadi vinaya
hi'abi'abinonovaidi,
20 ta iyogaedima eena tamadiwa mayana taupaihowao hilaugabaidi wagai na Yeisu
himumulitaeine.

Yeisu ehebo towaho ainaena alu'aluwa yababana ivai vehulu
(Luke 4:31-37)

21 Mulitai hilaoma dalava yehana Kapeneum ainai, ta Tapwalolowai Yeisu vada
tapwalolo ainai iluwu ta ive'ita.
22 Na tomowa maudoidi nuwadi ipwanopwano yana ve'ita vehabana, ta hiwalo, 'Ve'ita
teina moihana na wahiwahiyalana, ita hesi yada loina ana tauve'itao yadi ve'ita itapiya.'

23 Na vada tapwalolone ainai ehebo tomowa imiyamiya na towahonane holanai
alu'aluwa yababana imiyamiya, eeta towahonane Yeisu ainai ilohagali,
24 iwalo, ‘Yeisu, owa towaho Nasaleti hava wuwuna ulalaomane alimaiyai?
Nuwanuwam ta ebeha umutugai awa? Na owa hesi bada yahanapuigo'o owa ta'i
Yaubada Natuna.’
25 Ta Yeisu iloinaei iwalo, ‘Ulaumwau, na towahone neta ainaena umahalava’.
26 Eeta alu'aluwa yababanawa towahone i'abiye tai ta ibatubatutuli na ilohagali
mwala'ina, na mulitai towahowa ainaena imamahalavane.
27 Na tomowa maudoidi hinuwapwanopwano, na hibom hipanivilauyowedi hiwalo,
‘Ve'ita vauvauna teina vedova? Teina towahone howahowana alu'aluwa yababadi
iloinaedi na hi'awa abiyei.’
28 Hauganane ainai Yeisu wasana hiyewasaei Galili tupwanao maudoidi aidiyai.

Yeisu taulovala bahudi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 8:14-17; Luke 4:38-41)
29 I'ovi na Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava, ta Yemesa na Yoni baidanao
hilalaune Saimoni yo Andulu yadi vadai.
30 Na Saimoni lawana ilovala, tauna hi'ala'alawowoli, eeta Yeisu hiwalo auli taulo-
valane vehabana.
31 Ta Yeisu iluwu ainai, nimanai i'abi ta i'abiye towolo, eena ana lovala itatalune. Na
waihiunane imahalava ta adi i'a'atububuine.
32 Lavilaviyena mahana bada ihuhugu ta tomowaone yadi taulovalao yo hiya
alu'aluwa yababadi aidiyena hilolovalane maudoidi hilauvaidima Yeisu ainai,
33 yo hinage dalava ana taumiyao maudoidi hilaugogoima ta vadanane mehenaena
hitowotowolo.
34 Na taulovalao bahudi yo hiya alu'aluwa yababadi i'abiye yauyauledi maudoidi Yeisu
i'abiye namwanamwadi, na ebe alu'aluwa yababadi iheusilidi himahalava mata i'auhidi
na havena hiwalowalo mahalavaei, wuwuna iya bada hihanapuiya'o.

Yeisu Galili tupwanane ainai iguguya
(Luke 4:42-44)
35 Malatomtom iu'iuna Yeisu itowolo ta vadaena imahalava ta ibom ilau balabala
awawai, ta i'awa'awanoi Yaubada ainai.
36 Na Saimoni ma'ana geluwo hinage himahalava ta Yeisu hibehabehaei,
37 ta hilobai na ainai hiwalo, ‘Bodaowa nuwanuwadi owa’.
38 Ta Yeisu iwalo, ‘Talau tupwana hinage dalava aidiyai yo yaguguya. Teina vehabana
yalalaomane.’
39 Eeta Galili tupwana maudoina hita'i'iliyei ta yadi vada tapwalolo aidiyai iguguya na
hinage alu'aluwa yababadi tomowao aidiyena iheusili mahalavaedi.

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa
40 Taulepelo ehebo Yeisu ainai ilaoma, ta ipwagogo na i'awanoi iwalo, ‘Ebe yam
nuwatuwu dova howahowana yo u'abiye namwanamwagau’.
41 Eeta Yeisu i'atemuyamuyaei, ta nimanaena towahonane 'wapinai i'abi ta iwalo, ‘Ehe
ausala, unamwanamwa!’
42 Ta towahonane ana lepelo isawali mwayamwayau, ta inamwanamwauyone.
43 Na Yeisu towahonane walo yaiyaina imohei,
44 iwalo, ‘Ee, ulau, na havena yaiya ainai uwalowalo mahalavaegau, na hesi udumwalu
ulau taupwaoli ainai yo i'itago, ta ebe yam velau umwauwi Yaubada ainai, hava dova
ada loina Mosese ainaena, eeta tomowa hihanapuigo ebeha bada uvauvauyo'o’.
45 Ta taulepelowa nigele Yeisu yana loina iyamulitaei, na hesi tomowa bagibagilidi
aidiyai iwalo mahamahalava, na boda mwala'ina hilaoma. Teina vehabana Yeisu
nigele howahowana imahalava dalavanane ainai, eeta ilau balabala awawai ta nemai
imiyamiya, na tomowa dalava bagibagilidi aidiyena hilalaune ainai.

2

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Luke 5:17-26)
1 Ahubena tupwadi hi'ovi'o na Yeisu iwuwuyone Kapaneum ainai, na wasana
hibenalena'o ebeha Yeisu bada iwuyoma'o.
2 Ta boda mwala'ina vada holanai yo hinage maseleyai himiya ahaiyama, ta Yeisu
iguguya aidiyai.

3 Na towaho peupeuna ehebo hilawenama na ana tau'avalaone hitau vehopali
hipageiyama, 4 na hitowoi yo ebeha peupeunane iluwuwei Yeisu ainai na nigele
howahowadi, wuwuna boda imwala'i alili, eeta hi'avalaihini vada ewanai na ana atovi
hivai vehuludi ta ainaena peupeunawa ma'aba'enona hivehoni aituluwei Yeisu mehenai
himwamwauwine.
5 Himwauwi na Yeisu bada towatowahowone yadi yemidi ihanapuiya'o ta peupeu-
nawa iwalo ainai, 'Natugu, yam mumuga yababadi adi nuwahamu bada ulobaiya'o'.
6 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu vahalinai himiyamiya yana walo hibenalei ta
hibom atediyai hinuwanuwatuwu,
7 'Yeisu teina vedova ta Yaubada ainai iwalo hinahinali? Wuwuna nigele teya
howahowana yo tomowa yadi mumuga yababadi inuwahamuidi, na hesi Yaubada ibom
howahowana.'
8 Na hesi Yeisu holanai bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o, ta iwalo, 'Hava vehabana
neta dova amnuwanuwatuwune?
9 Mata vedova teina peupeunane vehabana yawalone, "Yam mumuga yababadi bada
yanuwahamuidi'o", bo yawalo, "Utowolo na yam aba'eno u'avalai ta ulau?"
10 Na mata amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai na
tomowa yadi mumuga yababadi yanuwanuwahamuidi.'
11 Eeta peupeunane ainai iwalo, 'Yau teina yawalowalone, utowolo, yam aba'eno
u'avalai ta ulau yam dalavai'.
12 Eeta itowolo yo yana aba'eno i'avalai ta bodaowa mehediyena imamahalavane.
Tenem ainai boda maudoidi nuwadi ipwanopwano na Yaubada hino'owei, hiwalo,
'Paihowa teina abanuwapwanopwano. Wau mai ehebo ta'i'itane.'

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-13; Luke 5:27-32)

13 Mulitai Yeisu imahalavauyo Galili le'awai, ta hinage boda hitau'ahaiyama ta
iveve'itane aidiyai.
14 Na yana ve'ita ive'ovi ta ilaulau na ehebo takesi ana tauvai i'i'itane takesi
abapaihowa vadana ainai imiyamiya. Towahonane yehana Livai, na tamanane
Alipiyosi. Ta Yeisu iwalo, 'Livai, umulitaegau!' Eeta Livaiwa itowolo na Yeisu
imumulitaeine.
15 Eena Yeisu mayana taumulitao hilaoma Livai yana vadai habi ai, na boda Yeisu
himulitaei, hiya tauyababa dova takesi ana tauvaiwo, yo tupwadi tauyababa hinage, na
maudoidi Yeisu mayana taumulitao baidadiyao himiyamiya.
16 Haugana himiyamiya Palisi yadi loina adi tauve'itao hi'i'itane, ta Yeisu ana
taumulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo, 'Hava vehabana yami tauve'itane takesi adi
tauvai yo hinage yabayababadi tupwadi baidanao hi'ai'ai toyawane?'
17 Na Yeisu walone teina ibenaledi ta iwawalone, 'Hiya ausaladi taulaumulamula
nigele nuwadi, na taulovala hesi nuwanuwadi taulaumulamula. Yau yalaoma nigele
ebeha taunamwanamwa a'ava vehabadi, na hesi tauyababao yahaguidi.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Luke 5:33-39)

18 Ta Yoni tau'abiye bapitaiso ana taumulitao yo hinage Palisiwo ai'ai ainaena
hive'ahihi yadi tapwalolo vehabana, eeta tupwadi tomowa Yeisu ainai hilaoma na
hiwalo, 'Yoni ana taumulitao yo hinage Palisiwo adi taumulitao hive'ahihi ai'ai aidiyena,
na vedova ta am taumulitaone nigele hiyave'ahihine?'
19 Eeta Yeisu walo vegevegediyena aidiyai iwalo, 'Vedova, ilowoinanei yo tawahola
ana tauvinunuwo hive'ahihi ebe tautawahola towahona baidadi himiyamiya? Nigele
ta'i! Wuwuna iya baidadi ta maudoidi hiyaliyaliyaya.
20 Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma yo tautawahola ana alehao
hivaivehulu mata hinuwayababa yo hive'ahihi ai'ai aidiyena.'
21 Ta ehebo hinage walo vegevegedi imohedi, iwalo, 'Nigele howahowana yo
ale'o vauvauna tupwatupwana luwuluwu miyamiyana ta'aibadi'auhi mata dova ta
itavapulipulihi mwala'ina.
22 Na hinage nigele howahowana waini vauvauna tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana
aidiyai, mata dova ilotapulihi yo waini na abahiwa tayepaipaihedi, na hesi tahiwai
abahiwa vauvaudi aidiyai.'

Yeisu Tapwalolo ana tauloina
(Madiu 12:1-8; Luke 6:1-5)

23 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi holanaena hilaulau ta ana taumulitaone witi patuna hipupudi ta hi'ai'aidi.
24 Na Palisiwone hi'i'itadine ta Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, vedova ta am taumulitao Tapwalolo ana loina hiho'eho'ene?’
25 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai hilelelene Deivida vehabana na ebe amvahili amhanapui ebeha iya ma'ana geluwo hivahali mwala'ina.
26 Ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ahihi ivai ta hi'a'aine. Beledinane ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam ta hi'ai. Na bada ta'i hivahali alili, eeta taupwaoli mwala'ina yehana Abayada italamwei ta hi'a'aine.’
27 Yeisu hinage iwawalo aulidine, iwalo, ‘Yaubada Tapwalolo imohegita yada namwanamwa vehabana, nigele ebeha ita ipaihowagita Tapwalolo vehabana.
28 Eeta yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana tauloina.’

3

Towaho nima giyogiyona
(Madiu 12:9-14; Luke 6:6-11)
1 Mulitai Yeisu iwuyoma vada tapwalolo ainai ta nemai ehebo towaho nimana giyogiyona ilolobaine.
2 Na Palisiwone Yeisu hi'ita'ita sipwai na ebe towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolowai mata hive'ewai.
3 Ta Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Utowolo ta uhaema’. Na towahonane itowolo ta ihahaene.
4 Na Yeisu babadaone iwalo aulidine iwalo, ‘Teina yagu panivila alimiyai, aiteya paihowa namwanamwana alidai? Tapwalolo ainai tomowa tahaguidi bo ta'abiye yababadi? Tahaguidi bo tayemwalowoidi?’ Ta yana walone nigele hiyayemaiha.
5 Ta Yeisu mayana modo'ini ivinunu gwaigwaipile aidiyai, yo mayana nuwayababa yadi ulu'uluyaiyai vehabana, ta towahonane ainai iwalo, ‘Nimam utuwu’, ta towahone nimana ituwu ta inanamwanamwane.
6 Ainaena Palisiwone himahalava ta Helodi yana bodao baidadiyao hi'ulewahi vedova na ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

Boda Galili le'awanai
7 Ainaena Yeisu itauvehuludi ta mayana taumulitao hidobi Galili le'awanai, na boda mwala'ina himumulitaeine.
8 Bodawone teina Yeisu wasanane hibenalei ta Galiliyena yo Yudeyaena yo Yelusalemaena yo Idumeya tupwanaena yo Yolidani hali tupwanaena na tupwadi dalavaone Taya yo Saidoni vahalidiyena hitatau'ahaiyamane.
9-10 Ta Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi, na hesi taulovalao bagibagilidi hinoinoini habi abisawahina, eeta Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Waga vehabagu amvaiyama ta ebe tomowaone besiwa hinoinoinigaune yagelu wagai’.
11 Na tomowaone aidiyai alu'aluwa yababadi hiluwu'o, ebe Yeisu hi'ita, hibe'u pwagogo mehenai na hiwuiwui, hiwalo, ‘Owa Yaubada Natuna’.
12 Na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, ‘Havena amwalowalo mahalava ebeha yau Yaubada Natuna’.

Yeisu hitau 12 ivesinuwaidi
(Madiu 10:1-4; Luke 6:12-16)
13 Mulitai malapo'ewana ainai ihae ta ana taumulitaone ivesinuwaidi iyogaedi ta hihahaene ainai.
14 Ta aidiyai iwalo, ‘Omiu am tau12 yavesinuwaigomiu na baidaguwao tamiyamiya, yo mulitai abo yavetamalegomiu tupwana dalava aidiyai, amguguya,
15 na wahiyalaena alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena amheusili mahalavaedi’.
16 Na yehadiyao teina: Saimoni (iya hinage hiyogayogaei Pita);
17 na hinage Yemesa matahina Yoni, hiya Sebedi natunao, na Yeisu iyogaedi yehadi Tutu natunao;
18 na hinage Andulu yo Pilipi yo Batolomiu yo Madiu yo Tomasi yo vali Yemesa, iya Alipiyosi natuna, yo Tadiusa yo vali Saimoni, iya tau'awa pa'ipa'i'i mwala'ina Isileli yana miyawahi Loma ainaena vehabana,
19 na hinage Yudasa Isakaliyota, iya howola mata Yeisu ihuhulaei.

Yeisu na Tomodulele
(Madiu 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)

20 Mulitai Yeisu iwuyo yana dalavai, na boda imwala'i alili hitau'ahaiyama, ta nigele
howahowana Yeisu mayana taumulitao hi'aiyawasi yo hi'ai.
21 Na yana huhuwone hibenalena'o ebeha Yeisu nigele iya'aiyawasi towoi, ta hilau
habi lauvaiyama, wuwuna hinuwatuwui hiwalo, ‘Bada iyauyaule'o’.
22 Na loina ana tauve'itao tupwadi bada Yelusalemaena hidobima ta Yeisu yana
paihowa mwala'ina hi'itaya'o ta hiwalo, ‘Towaho teina yana paihowa ana ita dova
alawaiwone yadi taubada, neta Tomodulele yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi
iheuheusilidi’.
23 Na Yeisu tomowaone iyogaedima ta aba'ita aidiyena ive'ita aidiyai, ipanivila, iwalo,
‘Nigele howahowana Tomodulele ebeha iya ana bodao aidiyai ive'aleha’.
24 Na hinage iwalo, ‘Ebe teya abaloina ainai tomowaone hiwahei na hibom
hilo'alehauyowedi mata abaloinane itapiya yo ibe'u.
25 Hinage dova ebe huhu ehebo na hiwahei yo hibom hilo'alehauyowedi mata hitapiya
yo yadi miya iyababa.
26 Tomodulele hinage dova ebe mayana bodao hibom hilo'alehauyowedi mata yana
abaloinane ibe'u yo i'ovi ta'i.
27 ‘Aba'ita hinage towaho wahiwahiyalana, neta Tomodulele yana vada, nigele
howahowana ehebo yaiya iluwu tauwahiyalane yana vadai yo yana tobwatobwa
i'aluhewaidi. Na hesi ebe ehebo towaho gulawa ainaena tauwahiyalane nimanane yo
aenane ipai mugaiyedi na mulitai howahowana iluwu yana vadai yo yana tobwatobwa
i'aluhewaidi.
28 ‘Eeta teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa yadi pwanoliwo yo yadi walo
yababana maudoina Yaubada mata inuwahamuidi,
29 na hesi ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yababaei, Yaubada nigele howahowana
inuwahamui, na mumuga yababanane ainai mata imiya vateyai’.
30 Teina Yeisu yana walo wuwuna tomowa hiwalowalo ebeha ana tauhaguwede neta
Tomodulele.

Yeisu hinana yo tahinao ainai hilalaune
(Madiu 12:46-50; Luke 8:19-21)

31 Yeisu hinana na tahinao hilaoma ta maseleyai hitowolo, na walo a'ava hivetamalei
vadai ta ebeha Yeisu imahalavama aidiyai.
32 Na tomowaone Yeisu vahalinai himimiyane hiwalo auli, ‘Taubada, hinam yo
tahimwao maseleyai na ebeha nuwanuwadi owa’.
33 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yaiyadiwo yede hiya tahiguwao yo hinagune?’
34 Na hiya vahalinai himimiyane ivinuvinunuidi na iwalo, ‘Teina hiya hinagu yo
tahiguwao.
35 Ebe yaiyadiwo Yaubada yana nuwatuwu himulimulitaei hiya tahiguwao yo
nuhuguwao yo hinage hinaguwao.’

4

Walovegevegedi patu vehabana
(Madiu 13:1-9; Luke 8:4-8)

1 Mulitai hinage Yeisu iwuyoma Galili le'awanai habi guguya na boda mwala'ina
hitau'ahaiyama ainai, eeta ehebo waga i'ava'avai ainai igelu ta imimiyane na bodaone
le'awai hitowotowolo. 2 Na Yeisu walovegevegedi bahudi aidiyena ive'ita tomowa aidiyai
na iwalo,
3 ‘Ambenalei! Taupaihowa ehebo yana tanoviyai ilau ta holanai patu ivevehuludine,
4 na tupwana patuwone amwahai hibe'u, eeta lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu hi'a'aidine.
5 Tupwadi hibe'u toputopu malagaigaimana ainai ta hi'ini mwayamwayau, wuwuna
toputopu habuluna bada,
6 na mahana i'alahidi ta hiwelai wuwuna patune lamlamdine nigele toputopune
gwagwamanane hiyalobai.
7 Na tupwana haihaili womawomalidi aidiyai hibe'u ta hi'ini mwalomwalowoi, ta
nigele howahowana yo hi'aino, wuwuna haihaili womawomalidi hiwahiyala ta hipaiye
mwalowoidine.
8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibebe'une, na hi'ini na
himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na
tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.’
9 Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe matalinamiu walo teina ambenalei’.

Hava vehabana Yeisu iwalo vegevegedine

10 Mulitai bodaone hilo'uhagwali na Yeisu ibom imiyamiya, ta tupwadi tomowa na
ana taumulitaowowa hitau tuwelo wone baidadiyao hilaoma ta Yeisu ainai hipanivila,
hiwalo, ‘Yam walovegevegediwone hava adi masele?’
11 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu bada Yaubada hanapu imohegomiu'o yo yana loina holadi
amhanahanapuidi, na hesi tomowa bagibagilidi nigele.
12 Hiya walovegevegedi hibenalei na ana nuwamasele nigele hiyahanapui, na hinage
ana hanapu hibehabeha na nigele howahowadi hilobai. Eeta hinage nigele howahowana
yadi pwanoliwone aidiyena hinuwabui na Yaubada inuwahamuidi.’

Walovegevegedi patu vehabana ana livahi
(Madiu 13:18-23; Luke 8:11-15)
13 Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Vedova yagu walovegevegedi teina nigele amyanuwamasele
awa? Yede vedova mata tupwana walovegevegedi teina dova amnuwamaseleine?
14 ‘Taupaihowane Yaubada yana walo ivehulu budebudeyanaei.
15 Tupwadi patuwa hibe'u amwahai dova tomowa hiya Yaubada yana walo hibenalei
na Tomodulele ilaoma aidiyena ivaivehuludi.
16 ‘Hinage dova patuwone malagaigaima ainai hibe'ube'u, ebeha tomowadine Yaubada
yana walo hibenalei mayadi yaliyaya hitatalamne,
17 na nigele lamdine iyayaiyai yo iya'abidobi, eeta hauga habuluna ainai himiyamiya,
yo ebe aiteya hauga ainai Yaubada yana walo ana yemidi vehabana vitai nuwana alehao
hilobai mata hibe'u mwayamwayau.
18 ‘Na patuwa haihaili womawomalidi aidiyai hibebe'uwa dova tomowaowa hiya
Yaubada yana walo hibenalei,
19 na wasawasa yo bale'u yana paulao adi nuwatuwu aidiyena Yaubada yana walo
hinuwapwanopwanowei eeta nigele howahowana hi'aino.
20 ‘Na patuwa toputopu namwanamwana ainai hibebe'uwa dova tomowaowa hiya
mayadi atetalam Yaubada yana walo hibenalei, ta ainodi namwanamwadi. Tupwadi
ainodi bagibagili alililidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.’

Walovegevegedi lampa vehabana
(Luke 8:16-18)
21 Yeisu hinage alidiyai iwalo, ‘Havena lampa ala'alahina walata yo halabi ainaena
ta'oi'oihamui, na hesi maseleyai tamwauwi ta imasele.
22 Ta ebe ginauliwo dawadawanidi abo mata maselenane i'abiye mahalavaedi yo
ta'itadi.
23 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.’
24 Na hinage, ‘Amnuwatuwu avivini yo walo ambenali ili'ilimanidi, wuwuna ebe omiu
hava am'aiyauya mata dova ana maiha amvai na hesi ma'ana yemutulai.
25 Wuwuna ebe yaiya ainai Yaubada yana tobwatobwa, mata tobwatobwanane
ilauhepoiyei. Na ebe yaiya ainai nigele Yaubada yana tobwatobwa, mata hava
namwanamwana ainai imiyamiya Yaubada ainaena ivaivehuludi.’

Walovegevegedi venuvenu vehabana
26 Yeisu hinage iwalo, ‘Yaubada yana paihowa nuwana yana loina tomowa aidiyai
dova hinage venuvenu towaho yana tanoviyai i'umaidi,
27 na towahonane boniyai ehebo ehebo i'eno na i'ahubena itowolo, na venuvenuwone
hi'ini'ini yo hihaihaili, na hesi yadi ini wuwuna nigele iyahanapui.
28 Wuwuna toputopu iya iloina yadi ini yo yadi aino vehabana,
29 na mulitai abo ainona ihuna tau'abi tanoviwa ivetuwuni yo ilau'eli.’

Walovegevegedi patu habuluna vehabana
30 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Vedova Yaubada yana Abaloina walovegevegediyena ya'abiye masele alimiyai?
31 Nuwana teina dova ehebo aiwa patuna ainai yawalo yepatu neta magimagi
vehabana. Magimagi patuna habuluna,
32 na ebe ta'umai na i'ini yo ive'aiwa mwala'i, mata lagalaganao mwala'idi imwauwidi,
ta lagalaganao logulogudiyai lowolowo yadi abatowa.’

Yeisu yana walovegevegedi bagibagilidi
(Madiu 13:31-34)
33 Yeisu yana guguya aidiyai walovegevegedi bagibagilidi aidiyena ive'ive'ita, yo ebe
tomowa aidiyena howahowana hihanapui.
34 Iya hauga bagibagilidi walovegevegediyena iguguya bodao aidiyai, na yana
hevahevaliwone hibom aidiyai walovegevegediwone ilivalivahidi.

Yeisu yaumai yo bagodu iloinaedi
(Madiu 8:23-27; Luke 8:22-25)

35 Lavilaviyai Yeisu yana guguya wagaena ive'ovi ta ana taumulitaone aidiyai iwalo,
‘Amgeluma yo ta geyo'awa vali tupwai’.
36 Higelu na boda le'awai hilaugabaidi, na tupwana waga hinage baidadiyao,
37 na 'wavilivili mwala'ina itowama, ta bagodu wagai ihiwado'odo'owei ta
muhamuhana hihanene.
38 Na Yeisu waga aiyiuwai ana uludai bada imwauwiya'o ta i'eno i'iwahi'o, na ana
taumulitaone hivavanoine ta hiwalo, ‘Taubada, utowolo ta uhaguigita mata dova ta
tamwalowoi’.
39 Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodu iloinaedi, iwalo, ‘Badagi ulaumwau yo
udaumwali!’ Eeta yaumai itowalaumwau, na ni'u maudoina idadaumwaline.
40 Na ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Hava vehabana ammemeheuhine? Vedova
nigele amyayemidiyegau?’
41 Na nuwadi hipwanopwano na himeheuhi, ta hibom aidiyai hiwalo, ‘Towaho
havahava teina ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei yo himumulitaeine?’

5

Yeisu alu'aluwa yababadi iheusili mahalavaedi
(Madiu 8:28-34; Luke 8:26-39)

1 Haugana higeyo'awa ta hiluwu Gelasinewone yadi gadowai,
2 ta wagaena Yeisu i'aitulu magumaguwai, na towaho ehebo ilolobaine alu'aluwa
yababana ainai imiyamiya, yana abamiya guda ainaena imahalava, na gudanane
tomowa adi magai.
3-4 Na towaho teina mwalona tomowa hitowoi ebeha hipai gulawa pwawapwawati
ainaena, na nigele howahowadi, wuwuna hauga maudoina gulawaone iwutuwutuhidi
nimanaena yo aenaena, na nigele yaiya howahowana yo i'abi avivini, na ilauvehuludi
ta ilau nu'ulai,
5 na ana boniyai yo ana ahubena magaiyai yo oya aidiyai ilohalohagali, na hauga
maudoina gaima ainaena italatalauyoi.
6 Na towahonane Yeisu bada amwaha daodaowena i'itaya'o, eeta isagena ta Yeisu
mehenai ipwagogo,
7 na ilohagali iwalo, ‘Yeisu yo, owa Yaubada Tauwahiyala Natuna, hava utowotowoi ta
mata upaihowai aliguwai? Badagi! Yaubada yehanaena ya'awanoi alimwai ta havena
u'abi'abiye muyagau.’
8 Walo teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada ainai iwalo'o, ‘Alu'aluwa yababam, towaho
teina ainaena umahalava’.
9 Na Yeisu hinage ipanivila alu'aluwane ainai iwalo, ‘Vedova yehamne?’
Ta iya iwalo, ‘Yehaguwede Bagibagilimai, wuwuna amaboda towaho teina holanai
amiyamiya’.
10 Na i'awa'awanoi wahiwahiyala Yeisu ainai iwalo, ebeha havena abamiyane tenem
ainaena ivetavetamale mahalavaedi.
11 Na tupwanane ainai maheya bagibagilidi hidumudumuli oyai.
12 Ta alu'aluwa yababadine hi'awanoi Yeisu ainai hiwalo, ‘Uvetamalegai yo aluwu
maheya tenem holadiyai’.
13 Na Yeisu italamwedi ta alu'aluwaowa towahone ainaena himahalava ta ma-
heyaowowa aidiyai hiluluwune, eeta maheyaowowa hiyauyaule ta maudoidi hisagena
budebudeyana ta tapatapa ainai higavai ta ni'uwai hihahanene. Na maheyaowa adi
bagibagili dova 2000.
14 Maheyaone adi tau'ita aviviniwone yadi meheuhiyena hidena ta hilalaune dalavai,
ta ginauliwowa hi'i'itadiwa maudoina hiwalo mahalavaedi dalava mwala'idi yo dalava
habuludi tomowadiyao aidiyai. Na dalavaowa taniwagadiyao hilaoma yo ebeha hiya
mehediyena moihana hi'ita.
15 Na Yeisu ainai hilaoma ta towahowa hi'i'itane, mugai alu'aluwa yababadi holanai
himiyamiyawa bada inamwanamwa'o ta ale'o ili'waya'o na imiyamiya. Tenem ainai
maudoidi himeheuhi.
16 Hi'ita i'ovi, na tauvinunuwone tomowa aidiyai hi'aubabadaei vedova towahonane
inamwanamwane, na vedova maheyaone yadi mwalowoi.
17 Na dalava taniwagadiyao hivetuwuni tenem ainaena ta Yeisu hisosomanaei ebeha
yadi dalava ilaugabaei.

18 Eeta Yeisu idobidobi wagai habi gelu, na towahowa wau i'a'abiye namwanamwawa
Yeisu ainai i'awanoi iwalo, ‘Taubada, howahowana yamulitaego?’
19 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele howahowana, na hesi uwuyo yo ulau yam huhu aidiyai na
Yaubada yana atemuyamuyaena i'a'abiye namwanamwagone u'aubabada ta hibenalei’.
20 Na towahonane ilau abaloina Dekapolisi ana dalava 10 aidiyai, ta Yeisu yana
paihowa wahiwahiyaladi vehabadi iyeyewasane, na tomowa maudoidi hibebenaleine
ta nuwadi ipwanopwano.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Madiu 9:18-26; Luke 8:40-56)

21 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo ta boda mwala'ina hitau'ahaiyama le'awai.
22 Eena ehebo towaho yehana Yailo iya vada tapwalolo ana tau'ita avivini ilaoma ta
Yeisu ilobai na mehenai ipwapwagogone,
23 ta i'awanoi wahiwahiyala, iwalo, ‘Taubada, natugu waihiuna ana lovala ivitai
moiha, na iya bada gamahine, na nuwanuwagu ulaoma na u'abisawahi ta in-
amwanamwa, na havena imwalomwalowoi’.
24 Eeta Yeisu baidana hilaulau, na boda mwala'ina himulimulitaedi na
hi'uha'uhauyoidi amwahai.
25 Na bodaone holadiyai ehebo waihiu ma'ana lovala. Lovalanane neta 'wahina
isagesagenaei bolimai 12.
26 Mwalona tau'abiye namwanamwao bagibagilidi aidiyai yana mane maudoina
ive'ovidi, na hesi ana lovalane imwalamwala'i.
27-28 Waihiunane Yeisu imumulitaeine wuwuna mwalona wasana ibenalena'o, ta
atenai inuwanuwatuwu iwalo, ‘Ebe bada Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi mata
yanamwanamwa’. Eeta itauvahali ta ana ale'o i'a'abitowoine.
29 Na 'wahinana yana sagena ilaumwau ta'i, ta ibom tauna holanai ilautowoi ebeha
bada inamwanamwa'o.
30 Yeisu bada ilautowoiya'o ebeha wahiyala ainaena imahalava'o ta i'ita gwaipile ta
boda ipanivilaedi iwalo, ‘Yaiya agu ale'o i'a'abitowoine?’
31 Ta ana taumulitaone hiwalo auline, ‘Taubada, bada u'itaya'o boda hinoinoihamuigo
na hi'uha'uhauhi na owa upanivila, “Yaiya i'abitowoigaune?” ’
32 Na Yeisu i'ita'ita behabeha tomowa ahipudiyai yo ebe i'ita yaiya ainai yana wahiyala
igegeyo'awane.
33 Na waihiunane ibom yana namwanamwa wau ilolobaine ihanapuiya'o, ta ilaoma
mayana batutuli yo mayana meheuhi na ipwagogo mehenai, ta iwalo mahalava moiha
ebeha iya ipapaihowaine.
34 Na Yeisu iwalo, ‘Natugu, yam yemidi ainaena unamwanamwa'o. Utowolo na mayam
yaliyaya ulau. Yam lovala maudoina bada i'ovi'o.’
35 Haugana Yeisu i'au'aubabada waihiune ainai, tupwadi tomowa Yailo yana vadaena
wasa hilawenama ta hiwalo, ‘Natumwa bada yawahina i'ovi'o, na havena hinage
tauve'itane yana hauga ugabagabaei’.
36 Na Yeisu wasane ibenalei ta Yailo ainai iwalo, ‘Havena u'alu'alugavai na hesi
uyemidiyegau’.
37 Eeta Yeisu boda maudoidi i'auhidi havena himulimulitaei na bada ana taumulitao
hitau tonuga baidanao, neta Pita yo Yemesa matahina Yoni.
38 Hilau ta Yailo yana vadai himahamahalava, na woe yo dou mwala'ina holanai
hibebenaleine.
39 Na Yeisu iluwu ta iwalo aulidine, ‘Hava vehabana amdoudoune na amwoewoene?
Gamahinene nigele iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o.’ Ta himaluwei,
40 na hesi Yeisu iheusilidi ta himahalava na gamahine tamana yo hinana yo ana
taumulitaowa hitau tonugawa Yeisu baidadi hiluwu gamahinewa yana aba'eno ainai.
41 Ta Yeisu gamahinene nimanai i'abi na iwalo, ‘Talita kumi’. Na ana bui, ‘Gamahine
utowoloma’.
42 Na itowolo mwayamwayau ta ilowolowouhi, wuwuna iya ana bolimai 12 ilobaiya'o.
Na maudoidi nuwadi ipwanopwano moiha.
43 Eena Yeisu i'auhidi iwalo, ‘Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalava yagu
paihowa teina vehabana, na hesi gamahinene ana am'atububuni ta i'ai’.

6

Nasaletiwone Yeisu hisosomanaei
(Madiu 13:53-58; Luke 4:16-30)

1 Na Yeisu iwuyo yana dalavai, na ana taumulitaone himumulitaeine.

2 Ta Tapwalolowai yadi vada tapwalolo ainai iluwu, ta ivetuwuni ive'ive'ita, na
tomowa hibenalei, ta maudoidi nuwadi ipwanopwano yana hanapu, yo yana paihowa
vehabadi, na hiwalo, ‘Towaho teina havaena yana hanapune ilolobaine? Na hinage
paihowaone wahiwahiyaladine nimanaena ipaipaihowaidine havaena yana wahiyala
ilolobaine?’
3 Na hinage hiwalo, ‘Towaho teina iya kapentawa awa? Na hinana Meli yo tahinao
Yemesa yo Yosepa, yo Yudasi, yo Saimoni, yo hinage nuhunao baidadao tamiyamiya
awa?’ Vehabana tomowa Yeisu hisosomanaei.
4 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tauwalo mahalavao adi ve'ahihi hilobalobai vali dalava
aidiyai. Na hiya yadi dalavai nigele adi ve'ahihi, wuwuna hiya yadi bodao yo yadi
huhuwo hisosomanaedi.’
5-6 Na Yeisu nuwana ipwanopwano wuwuna tomowa nigele hiyayemidiyei, eeta
nigele howahowana na paihowa wahiwahiyaladi ipaihowaidi. Ta bada taulovalao
bwaubwaudi i'abisawahidi ta hinanamwanamwane.

Yeisu ana taumulitaone ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:1, 5-15; Luke 9:1-6)

Yeisu ita'i'ili dalava aidiyai, ive'ive'ita.
7 Na ana taumulitao hitau 12 iyogaedima ta iloinaedi yo ebeha bwaubwau hita'i'ili
dalava aidiyai, na hinage loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa
yababadi tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi,
8 ta yana guguya ainai iloinaedi, iwalo, ‘Havena ehebo hava amvaivai. Havena ai'ai
nuwana peha nuwana mane tamahina vehabana. Neta bada yami digona nimamiyai,
9 yo aemi adi huma amli'wadi na hesi havena ami ale'o bwauna amvaivai.’
10 Na hinage iwalo aulidine, ‘Ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu yo ainai amluwu,
vadanane ainai amvetaumana ana higa dalavanane amlaugabaei.
11 Na ebe hinage dalava tupwana aidiyai ammahalava, na tomowadine nigele
hiyayogaegomiu, yo hinage nigele yami guguya hiyabenaledi, dalavadine gawaladine
aemiyena am'oiyeholudi na amlaugabaidi, yo ainaena amve'itadi ebeha mata vitai
aidiyai imahalava.’
12 Eeta ana taumulitaone hita'i'ili dalava bagibagilidi aidiyai, ta higuguya ebeha
tomowa yadi mumuga yababadi hita'wata'wataedi na hinuwabui,
13 yo hinage alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusilidi, yo taulovalao maudoidi
woloiyena hihaudi ta hinanamwanamwane.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Madiu 14:1-12; Luke 9:7-9)

14 Yeisu wasana tomowa hivetala au'aubabadaei tupwa maudoina aidiyai, ta wasawasa
Helodi ibebenaleine tupwadi tomowa hiwalowalo ebeha ‘Yoni tau'abiye bapitaiso
mwalowoiyena bada itowolouyo'o ta mayana wahiyala ipaipaihowa’.
15 Na tupwadi hiwalo, ‘Iya Elaitiya’. Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya tauwalo mahalava
ehebo dova tauwalo mahalavao mugamugaidi’.
16 Helodi hinage Yeisu wasana bada ibenalena'o ta iwalo, ‘Nuwana iya Yoni tau'abiye
bapitaisowa, mwalona ya'o'oiye mwalowoiwa na bada itowolouyo'o’.
17 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini ta vada paipaiyai imwauwi, na Yoni ana
abi'avivini wuwuna neta ehebo waihiu yehana Helodiyasa, Helodi tahina Pilipi asolena
na Helodi ihaloi,
18 na Yoni Helodi iwalo auline ebeha, ‘Tenem nigele mumuga namwanamwana,
wuwuna tahim asolena uhaloi’.
19 Na Yoni yana guguya teina vehabana waihiuwa Helodiyasa inuwayababa moiha ta
nuwanuwana na Yoni i'oiye mwalowoi, na nigele howahowana
20 wuwuna Helodi inuwavi ebeha Yoni towaho dumwaluna na Yaubada yana
taupaihowa ehebo, eeta Helodiwa Yoni ive'ahihiyei, na hauga bagibagilina Helodi
nuwanuwana na Yoni yana walo ibenabenalei ta vehabadi i'aluwagavai.
21 Mulitai Helodiwa yana ahubena labahina imahalava ta Helodiyasa bada amwaha
inuwatuwu lobaiya'o Yoni ana oiyemwalowoi vehabana. Ahubena labahinane ana
abanuwatuwu avivini mahulina hipapaihowai, ta tupwana taumanao hiyogaedima habi
ai. Taumanaone neta gabemani adi tauloinao, yo tau'alehao adi taumugaiwo yo tupwadi
Galili dalavanaone adi babadao.
22 Hauganane Helodi ma'ana taumanao hi'ai'ai, Helodiyasa natuna waihiuna iluwuma
ta selowena i'abiye yaliyayadi. Eeta Helodi vahalawa ainai iwalo yemidi, iwalo, ‘Ebe
aiteya ginauli nuwanuwam u'awanoiyegau mata yatalamwei alimwai’.

23 Na hinage iwalo hae i'awa tamada, iwalo, ‘Moiha yawalo yemidi hava nuwanuwam
yamohego, ebe yagu abaloina vehabana u'awanoi mata tupwana yamohego.’
24 Eeta vahalanane imahalava ta ilau hinana ainai ipanivila, iwalo, ‘Hinagu, hava yam
nuwatuwu ta wasawasa ainai ya'awanoi?’
Na hinana iwalo, ‘Wasawasa uwalo auli uwalo, “Nuwanuwagu Yoni tau'abiye
bapitaiso ulu'uluna’ ”.
25 Vahalawa ilau mwayamwayau ta iwuyo wasawasa ainai, na iwalo, ‘Nuwanuwagu
teina ta'i Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai umwauwi, na umohegau’.
26 Ta Helodi inuwayababa moiha, na nigele howahowana yo ita'wata'wata, wuwuna
wau bada iwalo yemidi'o taumanaone mehediyai.
27 Eeta vada paipai ana tau'ita'ita avivini ehebo iloinaei ta ilau Yoni gadona habitomna.
Ainaena tau'ita aviviniwa vada paipaiyai ilau ta Yoni gadona itotomne,
28 eena ulu'ulunawa gaeba ainai ido'oi ta ilawenama, vahalawa imohei, ta ivai ilalaune
hinana ainai.
29 Na Yoni ana taumulitao yana mwalowoi wasana hibenalei ta hilaoma Yoni taunane
hivai himamagaiyeine.

Yeisu bodao iveve'aidine
(Madiu 14:13-21; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

30 Yeisu yana tauyewasao hitau 12 bada hiwuyoma'o na Yeisu ainai yadi paihowa yo
yadi ve'itao maudoina hi'aubabadaedi.
31 Na tomowa bagibagilidi hilaolaoma yo hiwuyowuyo, ta nigele howahowana na Yeisu
mayana taumulitao hi'aiyawasi yo hi'ai, eeta aidiyai iwalo, ‘Tupwa teina talauvehulu na
talau ehebo tupwa balabala awawai yo tenem ainai tupwana am'aiyawasi’.
32 Eena waga ainai higelu ta hilau ehebo balabala awawa ainai.
33 Na bodaone Yeisu mayana taumulitao yadi gelu hi'itaya'o ta hihanapuiya'o tupwa
yehana ainai hilalaune, eeta hiya yo dalava bahudi tomowadi hinage baidadiyao
amwahaena hisagena ta himahalava mugai tupwanane ainai.
34 Na mulitai abo waga iduna, Yeisu i'aitulu maguwai, ta boda mwala'ina namon-
amowai i'i'itadine, na i'atemuyamuyaedi wuwuna hiya bada dova sipiwo nigele adi
tau'ita aviviniwo, eeta ivetuwuni na hanapu bahuna aidiyena iveve'itane aidiyai.
35 Na lavilaviyai ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, tupwa
teina balabala awawa na bada mahana ihugu'o,
36 boda teina uvetamaledi hilau adi higimwala dalavao yo vadao vahalidiyai aidiyena’.
37 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Vedova? Omiu mata nigele amyave'aidi awa?’
Na ana taumulitao hiwalo, ‘Taubada, nigele howahowamai, wuwuna maudoidi adi
ana maiha nuwana 2000 kina dova’.
38 Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha beledi alimiyai? Amlau ambeha.’
Eeta bada hilobaiya'o, ta Yeisu hiwalo auline hiwalo, ‘Beledi nima'ehe'ehebo na yama
bwau alobaidi'o’.
39 Eeta Yeisu ana taumulitao iloinaedi yo bodao hiyemiyadi boda yo boda awahiyai.
40 Hiwaheidi ta himimiyane, boda tupwadi tomowa 100, yo boda tupwadi tomowa 50.
41 Ta beledi nima'ehe'ehebo yo yama bwau ivaidi ta Tamana ainai itamayahi na
i'awa yauwedo ai'aiwone vehabadi, na i'abitomwahidi ta ana taumulitao imohedi ta
hi'aiyauyanedi. Na hinage yama bwauwa dova i'abitomwahidi.
42 Maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi.
43 Na beledi yo yama uleyadi hitau'ahaiyama ta boha 12 hi'oiye mwaudine.
44 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5000 dova.

Yeisu ni'u ewanaena ilalaune
(Madiu 14:22-23; Yoni 6:15-21)

45 Mulitai ana taumulitao iloinaedi ta wagai higelu, na Yeisu iwalo, ‘Amgelu ammugai
Bedesaida hali tupwai na yabom teinai bodaone yawalo hiwuyo yadi dalavai’.
46 Ta higelu na Yeisu bodaowa ivetamaledi i'ovi, na ihae oyai habi awanoi Yaubada
ainai.
47 Bada iboni'o na ana taumulitao ni'u awawai hiwohewohe, na hesi Yeisu ibom
magumaguwai
48 i'itadi yadi wohe ainaena hitapiya'o, wuwuna wau yaumai mehediyena ilaolaoma.
Muhamuhana na i'ahubena Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma, ta ebe vahalidiyena ilau.
49 Tenem ainai Yeisu ana taumulitaone maudoidi Yeisu hi'ita ni'une ewanaena
ilaolaoma na hinuwanuwatuwu ebeha iya alawai,
50 ta himeheuhi mwala'ina. Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi. Yau
ta'i, am'atepatu.’

51 Ta wagai igelu baidanao na ni'u idadaumwaline. Na nuwadi ipwanopwano,
52 haugana boda iveve'aidine nigele hiyanuwamasele wuwuna atedi mehedi igibu.

Taulovalao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Madiu 14:34-36)

53 Higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta le'awanai hiluwu, na yadi waga tenem ainai hilowom ta hihahaene.
54 Hihae na dalava taniwagadiyaone Yeisu hi'atai,
55 eeta hisagesagena ta hilau dalava maudoidi aidiyai, ta taulovalao hipageidima mayadi halabi Yeisu ainai, aiteya tupwa ainai hibenalena'o ilalau na boda himulimulitaei.
56 Ta Yeisu ita'i'ili tupwa bagibagilidi aidiyai, tupwana dalava mwala'idi yo dalava habuludi yo oyao aidiyai, na tomowa bahudi yadi tau'asiyebwao hilawedima ta abamaketi aidiyai hiha'waha'wa ta hi'awanoiyeine hiwalo, ‘Taubada howahowana yo yama tau'asiyebwaone am ale'o papalinane hi'abitowoi?’ Na Yeisu aidiyai italam, ta ana ale'o hi'abisawahi na hinanamwanamwane.

7

Yudeyaone tubudiyao yadi mumuga
(Madiu 15:1-9)

1 Palisiwone yo loina ana tauve'itao tupwadi hinage Yelusalemaena hilaoma ta Yeisu ainai hitau'ahai,
2 ta hi'ita lobaidi Yeisu ana taumulitao tupwadi hi'ai'ai, na nigele nimadi hiyauwadi, eeta hi'ulumiyaedi.
3 Wuwuna Palisiwone yo hinage Yudeyaone maudoidi yadi mumuga tubudiyao aidiyena neta dova: Mugai nimadi hiuwa ili'ilimanidi na abo mulitai hi'ai.
4 Na hinage ebe maketi ainaena hilaoma nimadi hiuwa mugaiyedi, mulitai hi'ai. Na hinage loina bahudi tubudiyaone aidiyena gaeba yo vedi yo walata adi uwa vehabadi himulitaedi.
5 Eeta teina Palisiwone yo loina ana tauve'itaone Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, ‘Hava vehabana am taumulitaone tubudao yadi loina nigele hiyave'ahihiyedi, na manima bi'ibi'idi hi'ai'ai?’
6 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tau'oyama omiu! Mwalona Aisaya tauwalo mahalava vehabamiu iwalo mahalava, na Yaubada yana walone hilelelene teina dova:
“Tomowaone teina hopadiyena hive'ahihiyegau, na atediyena nigele.
7 Na hinage aliguwai hitapwatapwalolo oyama, wuwuna yadi ve'itao yau nigele aliguwena, na hesi tomowa bada yadi nuwatuwuwena.” ’
8 Ta Yeisu iwalo aulidi hinage, iwalo, ‘Moiha ta'i, yami mumuga yababadi aidiyena Yaubada yana loina ammwaudawanidi, na tubumiyao hesi yadi mumuga ammulimulitaedi’.
9 Na hinage iwalo, ‘Amhanapu moiha ta yami paihowa ainaena; Yaubada yana loina amta'wata'wataedi na hesi tubumiyaone yadi mumuga am'abi avivinidi.
10 Mugai Mosese Yaubada yana loina iwalo mahalavaena'o, iwalo, “Tamam yo hinam uve'ahihiyedi”. Na hinage iwalo, “Ebe yaiya tamana nuwana hinana i'awa yababaedi, ilowoinane yo am'oiye mwalowoi”.
11 Na omiu yami ve'ita oya'oyama teina dova, “Ebe ehebo yaiya tamana yo hinana iwalo aulidi iwalo, ‘Yagu tobwatobwa bada yatalamwena'o Yaubada ainai ta ve'ave'ahihina, ainaena nigele howahowana yo yahaguigomiu’.”
12 Teina yami loina ainaena tomowa yadi hagu tamadiyao yo hinadiyao aidiyai am'au'auhidi.
13 Tubumiyaone yadi loina teina ainaena, yo yami ve'ita bagibagilidi dova aidiyena, Yaubada yana loina amyepaipaihiyei.’

Tomowa adi abiyeyababa
(Madiu 15:10-20)

14 Bodaone iyogauyowedima na iwalo aulidine, ‘Yagu walo teina maudoimiu ambenaledi na amnuwamasele:
15-16 Nigele teya hava iyamiyamiya ebe ta'ai na hi'abiye bi'igita, na hesi nuwatuwuwo atedaena hilaolaoma hiya howahowana hi'abi'abiye bi'igita.’
17 Eeta Yeisu mayana taumulitao bodaone hilauvehuludi ta vadai hiluluwune, na ana taumulitaone hipanivilaeine hiwalo, ‘Howahowana yam walo vegevegedine tomowa aidiyai ebe ulivahi alimaiyai?’

18 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Nuwana omiu hinage yami nuwatuwu nigele iyamasele
awa? Ainaede nigele amyahanapui ebeha hava ta'ai na iluwu holadai mata nigele
iya'abiye bi'igita,
19 wuwuna nigele atedai iyalau na hesi diyada a'ava ainai iluwu, na mulitai abo
ilau mohomoho ainai.’ (Yeisu yana ve'ita teina ana hanapu, ebeha nigele teya ai'ai
laulaugagayona, na hesi maudoina howahowana ta'ai.)
20 Yeisu hinage iwalo, ‘Hava tomowa atediyena imahamahalava howahowana i'abiye
bi'idi,
21 dova mehe'ayo, aivavali, yemwalowoi, pwanoli,
22 aiduma, nuwatuwu bi'ibi'idi, oyama, abimaitawahola, alomagigili, vetalapili,
nuwahaehae, na talinatui.
23 Teina nuwatuwu yababadine tomowa holadiyena himahamahalava na hi'abi'abiye
bi'idi.’

Ehebo waihiu yana yemidi Yeisu ainai
(Madiu 15:21-28)

24 Tenem ainaena Yeisu itowolo na ilalaune Taya yo Saidoni tupwadiyaone aidiyai,
ta ehebo vada ainai iluwu, wuwuna nigele nuwana yo tomowa hihanapui yana laoma
vehabana. Na hesi nigele howahowana yo imiya aidawani,
25-26 wuwuna ehebo waihiu Yeisu yana laoma wasana ibenalena'o. Na waihiunane
nigele Yudeya tomowana na hesi iya Pinisiya waihiuna tupwa Siliya holanaena, na
natuna waihiuna bada alu'aluwa yababana i'abiye yababaya'o, eeta hinana ilaoma ta
Yeisu ainai ipwagogo aitulu, ta i'awanoiyeine yo ebe alu'aluwa yababanawa natuna
ainaena iheusili mahalavaei.
27 Na Yeisu iwalo, ‘Ilowoinanei ta hedaheda adi yamohe mugaiyedi, na nigele
howahowana hedaheda adi yavai ta edewa yamohedi’.
28 Na waihiune iwalo, ‘Ehewa Taubada, na hesi edewa vatavata elauhanaena
hedaheda adi mugumuguna ainaena hi'ai'ai’.
29 Na Yeisu iwalo, ‘Neta walo moiha. Utowolo na uwuyo yam vadai, alu'aluwa
yababana natum ainaena imahalava'o ta bada inamwanamwa'o.’
30 Eeta itowolo ta ilalaune yana vadai, na natunane ilobai yana aba'eno ainai, bada
inamwanamwa'o.

Yeisu tautalina 'wabali i'abiye namwanamwa

31 Yeisu Taya ilaugabaei na ilalaune Saidoni, na hinage ibuidi'wa Dekapolisi tup-
wanaone aidiyena ta imahalava Galili ni'una ainai.
32 Na ehebo towaho hilauvaiyamane Yeisu ainai iya talinana 'waba'wabalina, na
hinage guguguna. Yeisu hi'awanoiyei yo ebeha i'abitowoi na inamwanamwa.
33 Na Yeisu towahonane ilauvai ta bodaone aidiyena hitatauwahine hibom, na Yeisu
nimana towahowa talinanai imwauluwuwedi, na mulitai ibom nimana ihowai, na
towahone memenana i'a'abitowoine.
34 Ta Yeisu i'ita hae galewai na atemuyamuyaena iwalo auli iwalo, ‘Epapata’, neta ana
bui ‘Ulotaho'e’.
35 Eeta towahonane talinana hilotaho'e, na hinage memenana bada inamwanamwa'o,
yo howahowana i'aubabada na ibenali ili'ilimani.
36 Yeisu tomowa i'auhidi ta ebeha havena yana paihowawa hiwalowalo mahalavaei.
Na laugagayone nigele hiya'ita avivini, na hesi hiyewasaei tomowa aidiyai.
37 Ta hiya bada hibenalena'o nuwadi ipwanopwano mwala'ina na hiwalo, ‘Yana
paihowa maudoina namwanamwana na abanuwapwanopwano, wuwuna talina 'wabali
i'abiye maseledi, na gugugudi i'abiye dumwaludi ta hi'au'aubabada’.

8

Yeisu boda 4,000 iveve'aidine
(Madiu 15:32-39)

1 Hauga tenem ainai boda mwala'ina hinage hitau'ahaiyama Yeisu ainai, na nigele adi.
Ta ana taumulitao iyogaedima na aidiyai iwalo,
2 ‘Tomowa teina ya'atemuyamuyaedi, wuwuna bada ahubena tonuga teinai
baidaguwao amiyamiya, na nigele adi.
3 Ebe mavahalidi yavetamaleuyoidi mata amwahai hitai, wuwuna tupwadi amwaha
daodaowena hilalaomane.’
4 Eena Yeisu ana taumulitaone ainai hiwalo, ‘Vedova balabala awawa teina, na mata
vedova tomowaone adi talobaine?’

5 Ta Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha ami belediwone?’
Na hiwalo, ‘Beledi 7’.
6 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane, na beledi 7 ivaidi, na vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, ta i'abitomwahidi, na ana taumulitao imohedi, yo tomowa aidiyai higuyauwei ta hi'a'aine.
7 Tupwana yama habuludi hinage himiyamiya, ta Yeisu vehabadi i'awa yauwedo ta ana taumulitao iloinaedi hinage higuyauwedi tomowa aidiyai.
8 Eeta maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi na mulitai uleya hitano'ahaiyama ta boha 7 hi'oiye mwaudine.
9 Na bodaone adi bagibagili 4000 dova.
10 Tenem ainai ivetamaleuyoidi, na mayana taumulitao himwayamwayau ta yadi wagai higelu, ta Dalimanuta tupwanaena hilalaune.

Palisiwone nuwanuwadi ve'ive'ilala hi'ita
11 Palisiwone hilaoma, ta Yeisu ainai hi'awa pa'ipa'i'i, ta hitowoi yo ebeha ve'ive'ilala ehebo ipaihowai vehabadi na hi'awa moiha ebeha yana wahiyala Yaubada ainaena ilaoma.
12 Na Yeisu mayana nuwayababa aidiyai iwalo, ‘Vedova ta yaso teina omiu nuwanuwamiu ve'ive'ilala, na hesi mata nigele ve'ive'ilala amya'ita’.
13 I'ovi na itauvehuludi na wagai igeluyo ta higegeyo'awane hali tupwai.

Helodi yo Palisiwone yadi ve'ita dova beledi ana aba'abiyeseseha
(Madiu 16:5-12)
14 Adi tamahina nigele hiyavai wuwuna hinuwapwanopwanowedi, na beledi ehebo ta'i wagai itutupwane.
15 Ta Yeisu ivenuwamwauwedi iwalo, ‘Palisiwone yo Helodi adi beledi ana abiyeseseha ainaena am'ita avivinigomiu’.
16 Eeta taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Nuwana Yeisu yana walo wuwuna ada tamahina tanuwapwanopwanowei’.
17 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo, ‘Hava vehabana amwalowalo ebeha nigele ami tamahina? Neta nigele vehabana yayawalo. Nuwana howola manuwapwanopwanomiu, ta nigele howahowana yo yagu walo amhanapuidi.
18 Mamehemiu na hesi nigele amya'ita, na hinage matalinamiu, na hesi nigele amyabenaledi, ainaede nigele howahowana amnuwatuwu avivinidi yagu paihowa bodaone adi ve'ai vehabana awa?
19 Hauganane beledi nima ehe'ehebo ainaena tomowa 5000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?’
Ta hiwalo, ‘Boha 12’.
20 Na Yeisu ipanivila hinage, iwalo, ‘Na hauganane beledi 7 ainaena tomowa 4000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?’
Na hiwalo, ‘Boha 7’.
21 Eeta Yeisu iwalo, ‘Omiu besiwa yami nuwatuwu nigele hiyamasele’.

Yeisu taumehe gibugibu i'abiye namwanamwa
22 Mulitai Bedesaida ainai hilaoma, ta towaho taumehe gibugibu tomowa hilau-vaiyama Yeisu ainai, ta hi'awanoiyei yo ebe i'abitowoi na inamwanamwa.
23 Na Yeisu taumehe gibugibuwa nimanai i'abi ta ilauvai, na dalavanane ainaena himahalava. Ta Yeisu towahonane mehena iwulaidi na nimanaena mehena i'abitowoidi na iwalo, ‘Howahowana hava u'itadi?’
24 Na towahonane ivinuvinunu ta iwalo, ‘Tomowa ya'itadi na adi ita dova aiwa hilowolowouhi’.
25 Na Yeisu hinage towahonane mehena i'abitowoiuyoi, ta ivinunuyo, mehena himasele moiha, na ginauli maudoidi i'itadine.
26 I'ovi na Yeisu ivetamalei, iwalo, ‘Havena uwuyowuyo dalava mwala'ina ainai, na hesi ulau yam vadai’.

Pita iwalo mahalava Yeisu vehabana
(Madiu 16:13-20; Luke 9:18-31)
27 Tenem ainai Yeisu mayana taumulitao hilalau Sisaliya Pilipai dalavanao vehabadi, na amwahai ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Vedova tomowa yadi walo vehabagu ebeha yau yaiya?’
28 Na ana taumulitaone hiwalo, ‘Tomowa tupwadi hiwalo ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo mahalava mugamugaina teya’.

29 Eena hinage ipanivilauyowedine, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?’
Na Pita iyemaiha iwalo, ‘Owa Besinana towahona’.
30 Na Yeisu ivenuwamwauwedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau’.

Yeisu iwalo mahalava yana mwalowoi vehabana
(Madiu 16:21-28; Luke 9:22-27)

31 Hinage ivetuwuni yo hava howola abo ilobai ive'itaei aidiyai, iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu howola abo muya mwala'ina yalobai. Wuwuna babadaone yo taupwaoliwone mwala'idi yo loina ana tauve'itao mata hisosomanegau, yo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga dagelanai abo yatowolouyoma.’
32 Yeisu yana walo teina ainaena imwau mahalavaena'o yana mwalowoi vehabana. Na Pita Yeisu ilauvai ta baidana hilau lovai, ta iwalo tomtom ebe havena ginauliwone teina himahamahalava Yeisu ainai.
33 Na Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao ivinuvinunuidi, ta Pita iwalo yagai, iwalo, ‘Owa Tomodulele, teina ta'i ulaugabaigau, wuwuna yam nuwatuwu tomowa yadi nuwatuwu na nigele Yaubada yana nuwatuwu dova’.
34 Eeta Yeisu boda maudoidi yo ana taumulitao baidadiyao iyogaedima ta aidiyai iwalo, ‘Yaiya ebe nuwanuwam na umulitaegau, ilowoinanego na yam nuwatuwu uta'wata'wataedi yo hinage am aiwa lagalagana u'avalai ta umwalowoi, neta dova agu mulita ana amwaha.
35 Na ebe yaiya yawahina inuwavi, mata yawahinane ivetau'wadalele. Na ebe yaiya vehabagu yo wasa namwanamwana vehabana yawahina italamwei na imwalowoi, iya mata yawahina moiha ilobai.
36 Ebe yada wasawasao mwala'idi bale'uwai talobaidi neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli mwala'ina neta yawahida moiha.
37 Wuwuna ebe yawahida moiha tavetau'wadalele, nigele hinage teya ana miyalae iyamiyamiya.
38 Yau Tomowa Moihagu, na ebe yaiya owa vehabagu uhinimaya na uuvalaegau, yaso teina yababadi na pwanopwanolidi mehediyai, howola abo yauvalaego, hauganane Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena yawuyoma yana tausagenawasaone baidaguwao.

9

1 ‘Na hinage yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tupwadi alimiyena havena ammwalomwalowoi ana higa Yaubada yana loina wahiwahiyalana imahalava yo am'ita’.

Yeisu ana ita udoina
(Madiu 17:1-13; Luke 9:28-36)

2 Ahubena 6 hi'ovi, na Yeisu ana taumulitao tonuga ilauvaidi, hiya Pita yo Yemesa yo Yoni, ta baidanao hihahaene oya ehebo ewanai ta hibom himiyamiya, na hi'i'itane Yeisu ana oleya pigapigabuna,
3 na ana ale'owone hihewahewa moiha, ana ita nigele ehebo yaiya bale'uwai howahowana yo ale'o i'abiye masele yo ana hewa dova.
4 Na hinage Elaitiya yo Mosese himahalava ta Yeisu baidadi hi'au'aubabada.
5 Ta Pita Yeisu iwalo auline, iwalo, ‘Taubada, yada miya teina namwanamwana, eeta yami gwau tonuga a'abidi, ehebo owa, ehebo Mosese, na ehebo Elaitiya’.
6 Neta Pita bada iwalowalo awa'awawa wuwuna ma'ana geluwone himeheuhi'o.
7 I'ovi na yaloyalovi hinage i'aituluma ta i'oihamuidine, na yaloyalovine ainaena ehebo alinana hibebenaleine, iwalo, ‘Teina Natugu moihana. Yana walowo ambenaledi.’
8 Ta himwayamwayau hi'ita'ita'auhi, na Yeisu bada ibom na nigele teya hava hiya'ita.
9 Eeta oyaena hi'ai'aitulu, na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, ‘Ginauliwone wau am'i'itadine, havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma’.
10 Ta laugagayowa hinobuwei, na hibom hi'au'aubabada hiwalo, ‘Yana walowone towolouyo vehabana vedova ana hanapu?’
11 Na Yeisu ainai hipanivilane hinage, hiwalo, ‘Hava vehabana loina ana tauve'itao hiwalo, ebeha Elaitiya ilaumugaima mulitai abo Besinana ilaoma?’
12-13 Na Yeisu iwalo, ‘Ehe, Elaitiya iya ebeha ilaumugaima yo ainaena ginauli maudoidi i'abiye dumwadumwaludi. Na hesi Elaitiyawa bada ilaoma'o, na hesi tomowa hipaihowa yababana ainai hava yadi nuwatuwu, dova Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaena'o. Na

hinage yau Tomowa Moihagu, Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaegau ebeha muya mwala'ina yalobaidi yo hinage tomowa hisosomanaegau?'

Ehebo gama ana lovala
(Madiu 17:14-20; Luke 9:37-43)

14 Mulitai oyaena hi'aituluma ta ana taumulitao maudoidi hilobauyoidi yo boda bagibagilidi baidadiyao, na hinage loina ana tauve'itao baidadiyao hiveve'awa pa'ipa'i'i.
15 Na hauganane bodaone Yeisu hi'ita, nuwadi hipwanopwano mwala'ina, ta ainai hisagena mwayamwayau habi velauwei.
16 Na Yeisu yadi ve'awapa'ipa'i'i vehabana ipanivila, iwalo, 'Hava vehabana am'au'aubabadane?'
17 Na ehebo towaho bodaone aidiyena Yeisu ainai iwalo, 'Taubada yadi ve'awapa'ipa'i'i wuwuna natugu, alu'aluwa yababana ainai ta nigele howahowana yo i'aubabada, na hesi am taumulitao nigele howahowadi yo hi'abiye namwanamwa.
18 Na ana lovalane tupwana hauga alu'aluwa yababana yana paihowaena itai na awanaena gwalagwalabuho himahamahalava, yo ivesalatau'i'i eena ibatubatutuli. Na am taumulitaone bada ya'awanoiyedi'o yo ebeha alu'aluwa yababana gama ainaena higabae mahalavaei, na nigele howahowadi.'
19 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yede vedova? Ta nuwamiu hipwanopwano aliline! Bada yami nuwapwano ainaena ya'abitau'wata'o. Hola gamanane amlauvaiyama, ya'ita.'
20 Eeta gamanane hilawei ainai, na alu'aluwa yababana Yeisu i'i'itane, eeta i'abilauwi ta gamawa itai, na bale'uwai ibe'u, na ibatubatutuli na awanaena gwalagwalabuho imahamahalava.
21 Na Yeisu gama tamana ainai iwalo, 'Aiteya hauga ainai yana lovala ivevetuwunine?'
Na tamana iwalo, 'Yana hauga heda ainaena.
22 Ebe itai hauga tupwana ainai igebeuyoi aiwa ala'alahidi aidiyai, na tupwana hauga we'aha ni'uni'udi aidiyai igebeuyoi yo muhamuhana i'oiye mwalowoiuyo.'
23 Na Yeisu towahonane iwalo auline, 'Bada uwalo ebe howahowana, awa? Na hesi unuwatuwu avivini ebe tayemidi, ginauli maudoina malamalaidi alidai.'
24 Tenem ainai towahonane iwalo mwala'i, iwalo, 'Bada yayemidi'o, na nigele yemidi moiha. Nuwanuwagu yo yagu yemidi u'abiye wahiyala.'
25 Na Yeisu boda maudoidi hisagesagenama i'itadine, eeta alu'aluwa yababana iwaloweine, iwalo, 'Owa alu'aluwa yababam yam paihowaena gama iyauyaule, yaloinaego yo utauvehulu ta'i, yo havena hinage ehebo hauga uluwuluwuyo ainai'.
26 Eeta alu'aluwawa iwuiwui ta gama i'abiye tai, ta ibatubatutuli mwala'ina, na alu'aluwa yababana ainaena imahalava ta ilalaune. Na bodaone gama hi'i'itane ana ita dova imwalowoi, na himeheuhi ta hiwalo, 'Bada imwalowoi'o'.
27 Na Yeisu gama nimanai i'abi ta i'abiye towolone, bada inamwanamwa'o.
28 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hiluwu vadai, ta nemai hibom. Eena ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, vedova ai ta nigele howahowamai yo alu'aluwa yababana aheusili mahalavaei?'
29 Na Yeisu iwalo, 'Nigele teya hava ainaena alu'aluwa yababadi taheusilidi. Neta ta'i awanoiyena Yaubada ainai.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana i'au'aubabada
(Madiu 17:22-23; Luke 9:43-45)

30 Yeisu mayana taumulitaone dalavanane hitauvehulu. Ta Yeisu nigele nuwanuwana boda hihanapui aiteya ainai hilalau, ainaede Galili ana amwahanaena hilalaune,
31 ta ana taumulitao ive'itadine yana mwalowoi vehabana, iwalo, 'Howola yau Tomowa Moihagu agu tauhuhulawa abo ihuhulaegau agu alehao aidiyai yo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga tuluhanai abo yatowolouyo'.
32 Na yana aubabadane vehabana nigele hiyahanapui, na hesi nigele ainai hiya-panivila, wuwuna himeheuhi.

Tauloina iya taumulita
(Madiu 18:1-5; Luke 9:46-48)

33 Bada dalava Kapeneum ainai himahalava ta vadai hiluluwune, ta nemai Yeisu ipanivila ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Aiteya ginauli vehabana am'awa'awa pa'ipa'i'i amwahai?'
34 Na hihinimaya ta nigele hiyayemaiha, wuwuna yadi awapa'ipa'i'i neta ebeha yaiya aidiyena ivetaumugai.

35 Eeta Yeisu imiya na hitau 12 iyogaedima na ive'ita aidiyai, iwalo, ‘Ebe yaiya owa
nuwanuwam ta alimiyena uvetauloina ilowoinanego na ubom umwau aituluyowego yo
uvetaupaihowa am geluwo vehabadi’.
36 Ta ehebo gama ilauvaiyama ta ahipudiyai ivetowolo na i'atuhapwali ta iwalo
aulidine,
37 iwalo, ‘Ebe yaiya owa gama teina dova u'awa taumanaei yau vehabagu, neta yau
hinage ya'awa taumanaego, na nigele ebeha yabom aliguwai, na hinage agu tauvetamale
Yaubada baidagu u'awa taumanaegai’.

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Luke 9:49-50)

38 Yoni ivetuwuni na iwalo, ‘Taubada, ehebo towaho a'i'itane yehamwena alu'aluwa
yababadi iheuheusilidi, eeta alaugagayowei, wuwuna towahonane nigele yada boda’.
39 Na Yeisu hesi iwalo, ‘Havena amlaulaugagayo. Wuwuna ebe ehebo yaiya ginauli
wahiwahiyaladi yehaguwena ipaipaihowaidi, nigele mata iyahinaligau.
40 Ebe yaiyadiwo nigele hiyave'alehaegita hiya ada haguwo.
41 ‘Na hinage amnuwatuwu avivini neta ebe gadomiu imagumaguni na yaiya bwahi
ivenumagomiu wuwuna omiu Besinana yana bodao, iya ana maiha namwanamwana
howola abo ilobai.

Hava i'abiye yababagita
(Madiu 18:6-9; Luke 17:1-2)

42 ‘Ebe yaiya itowoi na agu tauyemidi teya heda teina dova na i'abiye be'u, towahonane
nuwana waihiunane ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hihipwai ta magaimana
hivehanene ni'uwai.
43-44 ‘Hinage ebe nimam i'abiye be'ugo ilowoinanego yo utom vehulu. Neta nigele ana
yababa ebe manima tomtomna mata yawahim namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa
alili alimwai ebe manima bwaubwaum na higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai,
tupwanane ainai aiwa nigele yana ababoho.
45-46 ‘Yo hinage ebe aem i'abiye be'ugo ilowoinanei utomvehulu. Neta nigele ana
yababa teya ebe ae ehe'ehebom mata yawahim namwanamwana ulobai. Na hesi
yababa'alili alimwai ebe ma'ae bwaubwaum na higabae aituluwego dalava ala'alahina
ainai.
47 ‘Mehem hinage dova, ebe i'abiye be'ugo uwunihivehulu ta'i, wuwuna nigele ehebo
hinage ana yababa ebe mamehe ehe'ehebom mata Yaubada yana Abaloina ulobai.
Na hesi yababa alilina alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae aituluwego dalava
ala'alahina ainai.
48 Tupwanane ainai wesoweso hi'ai'aidi na nigele yadi aba'ovi, na aiwa ala'alahina
nigele yana ababoho.
49 ‘Ainaena tomowa maudoidi aiwa ala'alahina i'abiye namwanamwadi dova yagahu
ai'ai i'abi'abiye namwanamwa.
50 ‘Yagahu ginauli namwanamwana na ebe ana lautowoi isawali nigele howahowana
yo inamwanamwauyo. Ta ilowoinanegomiu yo yami mumuga ambom amlautowoidi
adi amna dova amvelauwegomiu ehebo ehebo ainai.’

10

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:1-12)

1 Yeisu tupwanane itauvehulu, ta Yudeya yana tupwaena ilalaune, ta igegeyo'awane
bwahi Yolidani hali tupwanaena, ta boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, na hinage
mumuganawa dova ive'ita aidiyai.
2 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi yo Yeisu hitowoi, eeta ainai hipanivila hiwalo,
‘Taubada vedova yada loina vinawahe vehabana? Howahowana yo towaho mwanena
ivinawaheyei?’
3 Na Yeisu iwalo, ‘Vedova Mosese loina imomohegomiune?’
4 Na Palisiwone hiwalo, ‘Mosese italam yo ebe towaho nuwanuwana ivinawahe,
mugai pepa ainai yana ta'wata'wata iwalo mahalava, eena mwanena imohei ta ebe
ivinawaheyei’.
5 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Mosese loina neta ilelelene omiu yami nuwapwanopwano
vehabana.
6 Na hesi amnuwatuwu avivini Yaubada yana yemasele mugai ainaena tomowa bwau
iyemaseledine towahona na waihiuna.

7 Teina wuwuna towaho tamana yo hinana ilauvehuludi na asolena baidana
himiyabwau,
8 yo hitau bwauwone taudi ehebo ta'i. Mwalona hitau bwau himiya wahiwahi na teina
hauga bada hive'ehebo'o.
9 Yaubada bada imwaubwauwedi'o, eeta nigele howahowana yaiya teya iyemiya
wahiyedi.'
10 Na mulitai Yeisu mayana taumulitao hiwuyoma vadai ta taumulitaone hipanivilauy-
owei vinawahe vehabana.
11 Na Yeisu iwalo aulidine, 'Ebe yaiya towaho asolena ivinawaheyei na itawahola
geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena mugamugaina ainai ipaihowai
yababana, wuwuna ipwanoli.
12 Na hinage ebe waihiu asolena ivinawaheyei na itawahola geyo'awa vali towaho
ainai, waihiunane ipwanoli'o.'

Yeisu hedaheda iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Luke 18:15-17)

13 Tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe i'abi aidiyai. Na hesi ana
taumulitaone hedahedaone hi'auhidi.
14 Na Yeisu ana taumulitao i'itadi ta ihinahinabodaidi iwalo, 'Havena hedaheda
amlaulaugagayowedi, na hesi amtalamwedi yo aliguwai hilaoma, wuwuna hedaheda
teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi moiha.
15 Moiha ta'i ebe yaiyadiwo nigele dova teina hedahedaone yadi yemidine, nigele mata
Yaubada yana Abaloina ainai hiyaluwu.'
16 Eeta Yeisu hedahedaone i'avalaidi ta nimana imwau aidiyai, na iwalo velauwedine.

Wasawasa vehabana
(Madiu 19:16-30; Luke 18:18-30)

17 Yeisu itowolo ta ebeha ilau, na ehebo towaho isagenama ta ipwagogo Yeisu mehenai
na iwalo, 'Taubada, yahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita namwanamwana, eeta hava
mata yapaihowai ta ebe yawahi miyamiya vateyaina yalobai?'
18 Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, 'Vedova ta u'awa namwanamwaegaune?
Nigele teya yaiya namwanamwana; neta bada Yaubada ibom.
19 Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta ebeha: Havena yemwalowoi,
havena pwanoli, havena aivavali, havena ve'ewa oya'oyama, havena oyamaena tomowa
yadi tobwatobwa uvaivaidi. Na hinage tamam yo hinam uve'ahihiyedi.'
20 Na towahonane iwalo, 'Taubada, yagu hauga heda ainaena na teina wau loinaone
teina yamulitaedi moiha'.
21 Eeta Yeisu mayana yaliyaya towahonane ivinunui, na iwalo, 'Neta ta'i ehebo ginauli
i'abiye be'ugone. Uwuyo yam dalavai, yo yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi,
yo adi maiha u'aiyauyanei wewelohe aidiyai, na ulaoma umulitaegau, ta mulitai yam
wasawasa galewai ulobai.'
22 Walo teina towahonane ibenalei na yana wasawasa mwala'ina inuwavi, ainaena
nuwana iyababa moiha, ta iwuwuyone na Yeisu yana walo nigele iyamulitaei.
23 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Ebe yaiyadiwo hiya mayadi
wasawasa mwala'ina yadi luwu Yaubada yana Abaloina holanai ivitai'.
24 Na ana taumulitao nuwadi ipwanopwano yana walo teina vehabana. Ta Yeisu
aidiyai iwalo, 'Natuguwao, Yaubada yana Abaloina ana luwu ivitai alili.
25 Moiha ta'i kameli iya lagulagu mwala'ina, eeta tupwana vitaina yo kameli nidili
gudana holanaena iluwu, na hesi wasawasao yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai
ivitai ali'alili.'
26 Yeisu yana walo teina vehabana, ana taumulitao hinuwapwanopwano moiha ta
hiwalo auline, 'Ebe dova, yaiya yede howahowana na awanamwanamwane ilobai?'
27 Eeta Yeisu ivinunuidi na iwalo, 'Ginauli teina vitai ali'alilina tomowa aidiyai, na hesi
nigele iyavitai Yaubada ainai, wuwuna Yaubada ainai ginauli maudoina malamalaina'.
28 Na Pita iwalo, 'Taubada, ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwao maudoidi bada
atauvehuluidi'o na amumulitaegone.'
29 Na Yeisu iwalo, 'Moiha, ebe yaiyadiwo omiu yami vadao, yo tahimiyao yo nuhu-
miyao yo hinamiyao yo tamamiyao yo natumiyao yo yami toputopu amtauvehuluidi,
na hinage muya amlobai vehabagu na wasa namwanamwana ana walomahalava
vehabana,
30 ami maiha teina ta'i amlobai dova 100 vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao
yo hinamiyao yo natumiyao yo yami toputopuwo, yo hinage howola abo galewai
yawahimiu miyamiya vateyaina amlobai.

31 Na teina ta'i taumugaiwone bagibagilidi howola abo himulita, na hiya taumulita howola abo himugai.'

Yeisu yana mwalowoi ana walomahalava tonugana
(Madiu 20:17-19; Luke 18:31-34)

32 Howola amwahai hihaehae Yelusalem vehabana, na Yeisu imugamugai, na ana taumulitao himulimulita, na mayadi nuwapwanopwano, na tupwana tomowa hinage mayadi meheuhi amwahai himulimulitaedi. Eeta ana taumulitaone hitau 12 iyoga'ahauyowedi, na ivetamaledi hava mata imahalava ainai,
33 iwalo, 'Teina ta'i tahahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu na agu tauhuhulane ihuhulaegau taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyai, yo yagu mwalowoi vehabana hiloina, yo mulitai abo himohegeyo awaegau nigele Yudeya aidiyai,
34 yo hitalawahiyegau na hihowaigau ta balavaiyena hisapigau, yo mulitai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga abo yatowolouyoma.'

Yemesa yo Yoni yadi awanoi Yeisu ainai
(Madiu 20:20-28)

35 Yemesa yo Yoni, hiya Sebedi natunao, Yeisu ainai hilaoma yo ainai hiwalo, 'Taubada, alaoma habi awanoi alimwai'.
36 Na Yeisu iwalo, 'Hava nuwanuwamiu yo yapaihowai vehabamiu?'
37 Na hiwalo, 'Nuwanuwamai na yam abaloina ainai vahalimwai amiya, ehebo nima tautuwamwena na ehebo nima eha'ehamwena'.
38 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yami awanoi teina vehabana nigele amyahanapui. Muya vedina ainaena mata yanuma, omiu howahowana amnuma? Na hinage mwalowoi ana bapitaiso vitainane abo yalobai, omiu hinage howahowamiu yo ambapitaiso?'
39 Na hiwalo, 'Howahowamai'.
Yeisu iwalo, 'Moiha, vedinane ainaena mata yanumane, omiu hinage ainaena mata amnuma, yo hinage bapitaisonane ainaena abo yabapitaiso omiu hinage dova ambapitaiso,
40 na hesi nigele howahowagu yavesinuwa yaiyadiwo howola abo yagu vetauloina ainai nima tautuwaguwena yo nima eha'ehaguwena himiya, wuwuna Yaubada iya yana abaloina na ivesinuwa?'
41 Taumulitao hitau nima bwaubwau Yemesa yo Yoni yadi awanoi vehabana hibenalei ta adi modi'iniyedi.
42 Ta Yeisu maudoidi iyoga ahaidima na iwalo aulidine, 'Omiu amhanapuiya'o hiya bale'uwai hiyogaedi ebeha babadao yadi tomowao hiloiloina yaiyaiyedi.
43 Na omiu hesi havena hinage dova hiya ampaipaihowai. Na hesi ebe yaiya owa ebe nuwanuwam yo alimiyena uvetauloina ilowoinanego yo am geluwo vehabadi uvetaupaihowa.
44 Yaiya hinage ebe owa nuwanuwam yo alimiyena uvetaumugai ilowoinanego yo am geluwo maudoidi vehabadi uvetaupaihowa.
45 'Na yau Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai nigele ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na hesi habi paihowa tomowa vehabadi, na hinage yatalamwegau yo yamwalowoi tomowa bagibagilidi adi livahi vehabana.'

Batimiyo mehena inamwanamwa
(Madiu 20:29-34; Luke 18:35-43)

46 Mulitai hilalau Yeliko ainai, na hauganane Yeisu mayana taumulitao Yeliko hilauvehulu, boda mwala'ina hinage himulitaedi, ta taumehe gibugibu yehana Batimiyo hilolobaine, iya Timiyo natuna, na hauga maudoina amwaha papalinai imiyamiya ta i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa vehabadi.
47 Na Batimiyo wasa ibenalei ebeha Yeisu towaho Nasaleti ilalau, eeta Yeisu ainai iyoga, iwalo, 'Ae Yeisu, owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegau!'
48 Eeta tomowa maudoidi Batimiyo hi'auhi, hiwalo, 'Ulaumwau! Havena wui!'
Na bada iwui mwalamwala'i, iwalo, 'Owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegau'.
49 Eena Yeisu itowolo ta iwalo, 'Amyogaenama'.
Na boda hinage hiwalo, 'Ausala, Yeisu iyogayogaego'.
50 Eeta ana abobo ivaivehuludi, na itowolo mwayamwayau ta Yeisu ainai ilalaune.
51 Ta Yeisu ainai iwalo, 'Hava nuwanuwam yo vehabam yapaihowai?'
Na taumehegibugibuwa iwalo, 'Taubada, howahowana yo mehegu u'abiye maseledi?'
52 Ta Yeisu iwalo, 'Ausala! Teina ta'i yam yemidiyena bada mehem hinamwanamwa'o.' Tenem ainai mehena himaseleuyo, ta amwahai Yeisu imumulitaeine.

11

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Madiu 21:1-11; Luke 19:28-40; Yoni 12:12-19)

1 Haugana hihaehae Yelusalem vehabana na dalavao habuludi Betani na Bedipegi
vahalidiyai himahamahalava, neta oya Olibe elauhanai, na Yelusalem mehediyai
tupwana amwaha daodaona. Eeta Yeisu ana taumulitao bwau ivetamalemugaiyedi
dalavaowa habuludi aidiyai,
2 na aidiyai iwalo, ‘Amlau dalava tenem mehedaine ainai, na ebe ammahalava
dalavanane ainai, lagulagu ehebo am'ita lobai aiwa ainai hilauhipwaiya'o, neta
doniki vauvauna, iya nigele tomowa ainai hiyagelugelu, lagulagunane amlivahi yo
amlawenama.
3 Na ebe yaiya ipanivila alimiyai na iwalo, “Hava vehabana neta lagulagune
amlivalivahine?” Towahonane amwalo auli amwalo, “Taubada nuwanuwana, na hauga
ahu'ahubalina ta'i abo mulitai ivetamaleuyowenama”.’
4 Eeta hitau bwauwa hilau dalavanane ainai ta lagulagu doniki hilobai vada
mehe'awanaena, na aiwa ainai hilauhipwaine, eeta hivetuwuni yo hilivahi.
5 Hilivalivahi na tupwana tomowa hitowotowolo vahalidiyai hiwalo, ‘Hava vehabana
neta lagulagune amlivalivahine?’
6 Hitaubwauwa hiwalo, ‘Taubada nuwanuwana, yo hauga ahu'ahubalina ta'i abo
ivetamaleuyowenama’. Ta aidiyai hitalamweine.
7 Ta lagulagunane hilauvai ta hilalaweine Yeisu ainai, na adi 'wamaena dagelana
hivevehene, eeta Yeisu igelu taohani, ta ilalaune.
8 Na boda bagibagilidi hinage adi ale'owo amwahai hivehedi, na tupwadi aiwa
lagalagadi malugulugudi higuladi amwaha ana yepasa vehabana.
9 Na tupwana boda adi mugai na tupwana boda adi mulita, na maudoidi
Yeisu hino'ono'owei na hiwuiwui, hiwalo, ‘Awalo vetuvehaeyego Taubada, Yaubada
yehanaena ulaoma habi haguigai.
10 Abaloina tubumaiyao Deivida ainaena imahalavauyoma. Teina vehabana Yaubada
ewa'aliliyai ano'ono'owei.’
11 Ta Yeisu bada Yelusalem ainai imahalava'o ta vada tapwalolo mwala'ina ainai iluwu,
ta ginauli bahudi vada tapwalolo holanai i'i'itadine, na bada ilavilavi'o, eeta mayana
taumulitao hitau 12 baidanao hiwuyo Betani ta nemai hi'e'enone.

Yeisu aiwa iwalo yagai
(Madiu 21:18-19)

12 I'ahubena na hitowolo ta Betaniyena hiwuyouyo Yelusalem vehabana, ta Yeisu
ivahali,
13 na amwaha daodaowena aiwa ana ita dova damaya maluguna i'i'itane, eeta ilau
vahalinai yo nuwanuwana ebeha ainona i'ai, na hesi i'itayawa lugu a'avana, wuwuna
aiwa ai'aino howola yadi hauga.
14 Eeta Yeisu aiwanane iwalo yagai, iwalo, ‘Havena hinage u'ai'ainouyo yo tomowa
alimwena hi'ai'ai’. Ta yana walo teina ana taumulitao hibebenaleine.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo holanaena
(Madiu 21:12-17; Luke 19:45-48; Yoni 2:13-22)

15 Haugana Yelusalem ainai hilaoma, na vada tapwalolo mwala'ina holanai iluwu,
na tauvegimwalao yo taugimwalao holanaena iheusili mahalavaedi, na mane ana
tausenisiwo yadi tebeli i'oibuiyedi, na gabubu adi tauvegimwala yadi abamiya hinage
i'oibuiyedi.
16 Na hinage vada holana ilaugagayowei yo havena tomowa mayadi maketi hilaulau
vada holanaena.
17 Na ive'itadi iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hilelelene amhanapuiya'o,
iwalo, “Yagu vada mata hiyogaei vada aba'awanoi tomowa maudoidi vehabadi”, na omiu
am'abigwaipile yami aba'aivavali’.
18 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu yana paihowa teina wasana
hibenalei, na himodi'iniyei, ta hinuwanuwatuwu vedova na hi'oiye mwalowoi, na hesi
nigele howahowadi wuwuna himeheuhei na hinage Yeisu yana ve'ita tomowa maudoidi
nuwadi ivai.
19 Na bada imasigili'o, ta Yeisu mayana taumulitao Yelusalem hilaugabaei, ta Betani
ainai hilalaune.

Aiwawa Yeisu iwawalo yagaiwa iwelai
(Madiu 21:20-22)

20 I'ahubena na hitowolo habi wuyo Yelusalem, ta amwahai hilaulau, na Yeisu aiwawa
iwawalo yagaiwa hi'itaya'o bada iwelai'o.
21 Eeta Pita Yeisu yana walo yagaiwa inuwatuwui ta iwalo, 'Taubada u'ita aiwawa
uwawalo yagaiwa bada iwelai'o'.
22 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Ebe yami yemidi ammwauwi Yaubada ainai, omiu hinage
paihowa wahiwahiyaladi ampaihowaidi.
23 Hinage yawalo moiha alimiyai ebe yaiya owa nigele uyavenuwabwau na hesi
uyemiyemidi yo hava uwalowei mata imahalava ta'i, ebe oya tenem uloinaei yo uwalo,
"Umiyadobi uhanene ni'uwai," yam walone i'awa abiye ta'i.
24 'Eeta yawalo alimiyai ebe hava am'awanoiyei Yaubada ainai amyemidi ta'i, ta
howola abo amlobai.
25-26 Hinage ebe am'awanoi Yaubada ainai ami geluwo yadi pwanoliwo amnuwa-
hamuidi ebe hava yadi mumuga alimiyai, yo teina ainaena Tamada galewai omiu hinage
yami pwanoliwo inuwahamuidi.'

Yeisu yana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Luke 20:1-8)

27 Hinage hiwuyoma Yelusalem, ta Yeisu vada tapwalolo mwala'ina holanai
ilowolowouhi, ta taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo hinage babadao
hilaoma,
28 ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, 'Towaho, yaiya yana loinaena ta teina dova
upaipaihowaine?'
29 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Mugai yapanivila alimiyai na ebe amyemaiha, yau hinage
yawalo auligomiu yagu loina vehabana.
30 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena ta Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane?
Yaubada? bo nuwana ehebo tomowa?'
31 Na hibom aidiyai hi'awa pa'ipa'i'iuyowedi, hiwalo, 'Yana walo vedova mata
tayemaihane? Ebe tawalo, "Yaubada ainaena", mata iwalouyoma yo iwalo, "Abo! Hava
yede vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyei?"
32 Na ebe tawalo, "Tomowa ainaena", mata boda hi'waunihanihaegita.' Wuwuna
tomowa bagibagilidi Yoni hiyemidiyei ebeha iya tauwalo mahalava moiha.
33 Eeta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, 'Nigele ayahanapui'.
Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Yau havena hinage alimiyai yawalowalo mahalava yaiya
yana loinaena ta teina dova yapaipaihowaine'.

12

Taubada yana tanovi ana taupaihowao
(Madiu 21:33-46; Luke 20:9-19)

1 Yeisu iwalo vegevegediyedi, iwalo, 'Ehebo towaho yana tanovi i'umai gileipa a'ava na
abwalu ipaihowai, ta gileipa yana abatam ipaihowai, na vada tanovi holanai i'a'abine,
eena yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau'o hali tupwai.
2 'Na bada ai'aino ana hauga, ta taubadanane yana hevali ehebo ivetamalei ta ebeha
gileipa ainona tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena ivaidima.
3 Ilaulau ta nigele hiyamohei, na hesi hi'abi avivini ta hi'aitutuwei, na nimanima
a'avana hivetamalei ta iwuwuyone.
4 'Taubadanane yana hevali bwauna hinage ivetamalei, ta hinage ilau aidiyai, ta hitalai
vahunai, na mayana hinimaya ilalau gwaipilene.
5 'Hinage tonugana ivetamalei aidiyai ta hi'oiye mwalowoi. Na hinage bagibagilidi
ivetamaleidi aidiyai, ta tupwadi hitalaidi na tupwadi hi'oiye mwalowoidi, na hinage
dova bagidagilidi hi'abiye yababadi.
6 'Tenem ainai ehebo ta'i imiyamiya, iya natuna moiha, dova hinage ivetamalei aidiyai,
yana nuwatuwu iwalo, "Iya ta'i natugu, mata hive'ahihiyei".
7 'Ta natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwo hibom aidiyai hiwalo,
"Taubada teina natuna ilalaoma, na ebe ta'oiye mwalowoi, mata tanovi teina maudoina
taloina".
8 Eeta hi'abi avivini ta hi'oiye mwalowoi, na tanovi ainaena higabae mahalavae.'
9 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ipanivila aidiyai iwalo, 'Hava mata taubadanane
ipaihowai? Moiha taubadanane mata ilaoma yo taupaihowaowa i'oiye mwalowoidi,
eena tanoviwa tau'ita avivini vagadi imohedi.'
10 Yeisu hinage walo vegevegedi Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei iwalo,
'Amnuwatuwu avivini Buki Ve'ahihi iwalo mahalava teina dova:

“Logidiwa mwalona tau'abi vada hita'wata'wataeiwa, na teina hauga bada hive-
towoloya'o yo ivelogidi mugai, na logidi maudoidi inamwanamwa gabaedi.
11 Teina Yaubada yana paihowa abanuwapwanopwano alidai.” ’

12 Yeisu yana walo vegevegedi teina taupwaoliwone mwala'idi yo Palisiwone hi-
benalena'o ta hihanapuiya'o ebeha hiya ta'i vehabadi i'au'aubabadane, ainaede tupwana
amwa'amwaha hibehebeha yo ebeha hi'abi avivini, na hesi nigele hiya'abi avivini
wuwuna himeheuhi boda aidiyai. Ta hilauvehulu ta hilalaune.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Luke 20:20-26)

13 Eeta tautaubadaone tupwadi Palisiwone yo hinage Helodi yana bodao hivetamaledi
Yeisu ainai yo ebeha panivilaena hi'oyamaei ta yana lauhapuli hilobai.

14 Hilaoma Yeisu ainai ta hiwalo, ‘Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita
moiha, na tomowa yadi wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na hesi walomoiha
uwalo mahalava ehebo ehebo tomowa maudoidi aidiyai, neta Yaubada yana amwaha
uve'ita moiha.

15 Vedova, howahowana yo Wasawasa Sisa vehabana takesi tamwauwi, bo havena?
Na Yeisu yadi oyama bada ihanapuiya'o, ta iwalo, ‘Hava vehabana amtowotowoigaune?
Abo hola manenane amvaiyama yo ya'ita.’

16 Eeta mane siliba ehebo himomoheine. Na Yeisu iwalo, ‘Mane teina ainai yaiya
'alu'aluwana yo yehana?’

Na hiwalo, ‘Wasawasa Sisa’.

17 Eeta Yeisu iwalo, ‘Ehe dova neta ebe Sisa yana paula ammohe sisa ainai, na ebe
Yaubada yana paula Yaubada ammohei’.

Na Yeisu yana walo teina vehabana nuwadi ipwanopwano mwala'ina.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Luke 20:27-40)

18 Hinage Sadusiwone hilaoma Yeisu ainai, hibom nigele hiyayemidi taumwalowoi
yadi towolouyo vehabana, ta hipanivila hiwalo,

19 “Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o, iwalo, “Ebe ehebo towaho itawahola
na nigele natuna na imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane baidana hitawahola,
na ebe waihiunane natunao ilabahidi taumwalowoiwa aivelahenao”.’

20 Na aba'ita himohei hiwalo, ‘Ehebo towaho matahinao himiyamiya adi bagibagili
hitau 7, na adi tautuwane itawahola, na mulitai mwanenane nigele iyalabalaba na
towahonane imwamwalowoine.

21 Eena hinage tahina vahalinaena hiwapenawa itawaholai, ta hinage dova nigele
iyalabalaba na imwalowoi. Hinage tahina vahalinaena hiwapenane itawaholai ta dova
nigele iyalabalaba na imwalowoi.

22 Dova bada tahinao maudoidi hiwapenane hitatawaholaine na himwamwalowoine,
na nigele hinage natudiyao; na mulitai hiwapewa imwamwalowoine.

23 Eeta towolouyo ana haugai waihiunane mata aiteya towaho mwanena moiha?
Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.’

24 Na Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, ‘Neta yami pwanoli, wuwuna Buki Ve'ahihi
nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana wahiyala nigele amyahanapui.

25 Towolouyo tuluhanai tomowa nigele hiyatawatawahola, na hesi yadi miya tausage-
nawasaone galewai dova.

26 Mwalona Yaubada iwalo Mosese ainai towolouyo vehabana, ebe Buki Ve'ahihi
amvahili am'ita lobai, hauganane Mosese balabala awawai ilaulau na Yaubada aiwa
lohawahawawalina ainaena Mosese ainai iwalo, “Yau Abelaham yana Yaubada, na
Aisake yana Yaubada, na Yakobo yana Yaubada”.

27 Ainaena Yaubada nigele tomowa mwalomwalowoidi yadi Yaubada, na hesi tomowa
mayawahidi yadi Yaubada, na omiu hava yami ve'itaone ginauli teina vehabana nigele
moihana.’

Loinao mwala'idi
(Madiu 22:34-40; Luke 10:25-28)

28 Hinage loina ana tauve'ita ehebo ilaoma, ta hiya yadi aubabada Yeisu baidadi
ibenalena'o, ta yadi panivila adi maiha Yeisu ainaena ibenaledi'o hinamwanamwa alili,
eeta iya hinage Yeisu ainai ipanivila, iwalo, ‘Taubada, loina maudoidi aidiyena aiteya
loina mwala'ina?’

29 Ta Yeisu iwalo, ‘Loina mwala'ina teina: “Omiu Isileliwone yagu walo teina
ambenalei neta Yaubada yada Bada ehebo ta'i,

30 ainaena ada Tauloina Yaubada uvelauwei atem maudoina ainaena na alu'aluwam
maudoina ainaena na yam nuwatuwu maudoina na hinage yam wahiyala maudoina
aidiyena".'
31 'Na ehebo hinage loina mwala'ina teina, "Am geluwo uvelau aidiyai dova ubom
uvelavelauyoigone".
'Loina bwauwone teina loina maudoidi himwala'i gabaedi.'
32 Loina ana tauve'itawa Yeisu yana walo ibenalena'o, ta iwalo, 'Taubada, yam walo
neta walo moiha, ebeha iya ta'i Yaubada, nigele teya Yaubada iyamiyamiya.
33 Howahowana tavelavelau ainai ateda maudoina ainaena, na yada nuwatuwu
maudoina ainaena, na yada wahiyala maudoina ainaena, na hinage ada geluwo
tavelavelau aidiyai dova ita tavelavelauyoigita. Loina bwauwone mwala'idi, na hesi
lagulagu bo ai'ai tapwaopwaoliyedi Yaubada ainai, hiya nigele loina mwala'ina, awa?'
34 Na Yeisu towahonane yana walo ibenalena'o bada moiha, ta aidiyai iwalo, 'Neta
walo moiha, na owa Yaubada yana Abaloina vahalinai umamahalava'. I'ovi na
tomowaowa Yeisu higagadaei, ta nigele teya iyapanivilauyo ainai.

Besinana iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Luke 20:41-44)

35 Mulitai Yeisu vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'ita tomowa aidiyai ta
iwalo, 'Vedova ta tupwana loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Deivida tubunao ainaena
Besinana towahona ilalaoma.
36 Mwalona vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida ive'ita, eeta Deivida Besinana i'awa
Bada ainai, iwalo:
"Yaubada iwalo yagu Bada ainai,
'Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau aituluwedi aem elauhanai' ".
37 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna ainaena mulitai
abo Besinana ilaoma?' Na boda maudoidi Yeisu yana ve'ita nuwadi ivai.

Yeisu loina ana tauve'itao i'awa yababaedi
(Madiu 23:1-36; Luke 20:45-47)

38 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Havena loina ana tauve'itao yadi mumuga ammulimuli-
taei, wuwuna hiya yadi laulau ta'i nuwanuwadi yo adi ale'owo daodaodi hili'wali'wadi
na tomowa ahi'ahipudiyai hita'ita'i'ili ta ebe hiwalo vetuvehaedi.
39 Na hinage nuwanuwadi abamiya namwanamwadi vada tapwalolo aidiyai yo hinage
guyau adi hauga aidiyai nuwanuwadi yo vatavatai himiyamiya.
40 Na hinage tomowa mehediyai Yaubada ainai yadi awanoi daodaodi, na hesi yadi
awanoine nigele namwanamwana, wuwuna atediyai hinuwanuwatuwu vedova mata
hiwahiwapewo hi'oyamaedi, yo yadi tobwatobwa hivaidi. Ainaena howola abo Yaubada
maiha yababana imohedi.'

Hiwape yana velau
(Luke 21:1-4)

41 Mulitai Yeisu velau ana abamwau vahalinai imiyamiya, na wasawasao bagibagilidi
yadi velau mwala'idi i'ita'itadi.
42 Na hinage hiwape wewelohena i'i'itane yana velau toea bwau a'ava
imwamwauwine.
43 Eeta Yeisu ana taumulitao iyoga ahaidima, ta aidiyai iwalo, 'Tenem, hiwapene yana
velau maudoidi yadi velauwo imwala'i gabaedi.
44 Wuwuna hibom yadi tupwao mwala'ina himiyamiya, na hesi hiwape tenem
wewelohenane yana mane maudoina imwauwiya'o, ta nigele hinage teya yana tupwa
iyamiyamiya ebe ainaena ana igimwala.'

13

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Madiu 24:1-14; Luke 21:5-19)

1 Yeisu mayana taumulitao vada tapwalolo mwala'ina ainaena himalava, na ana tau-
mulita ehebo ipanivila, iwalo, 'Taubada, u'ita vadao teina adi paihowa namwanamwa
alili, gaima mwala'idi aidiyena hi'a'abidine'.
2 Na Yeisu iwalo, 'Vadaone mwala'idi u'i'itadine mata maudoidi hilo'elo'edi na nigele
teya tupwa uya'itauyoi'.
3 Mulitai Yeisu ilau Olibe oyana ainai na italumiyahiwa, na ainaena vada tapwalolo
Yelusalem ainai ivinuvinunui, na Pita, Yemesa, Yoni yo Andulu hilaoma ta hibom Yeisu
baidadi, hiwalo auli hiwalo,

4 ‘Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tapwalolo mwala'ina hilo'e na aiteya ve'ive'ilala aidiyena ahanapui ebeha ginauliwone mata himahalava?’
5 Eeta Yeisu i'apuhini, yo aidiyai iwalo mahalava ta iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu, havena tomowa tupwadi hi'oya'oyamaegomiu.
6 Wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilalaoma na ebeha oyamaena himugaiyegomiu, ta ehebo ehebo aidiyena hiwalo, “Yau Besinananane”, na tomowa bagibagilidi himulitaedi.
7 Hinage wasa abo ambenaledi alehao vahalimiyai na amwaha daodaowai hibom hi'ale'alehauyoidi, havena am'alu'aluvagavaiyedi. Ginauliwone teina moiha ta'i mata himahalava mugai, na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga howola alili.
8 Howola abo vali boda yo vali boda hi'aleha, na hinage vali abaloina yo vali abaloina hi'aleha, na hinage mwani'ini'i hisagena tupwa bagibagilidi aidiyai, yo hinage vahali mwala'ina himahalavama. Na ginauliwo teina hauga vitaina ana abavetuwuni ta'i.
9 ‘Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, mata tomowa hi'abi avivinigomiu, yo hilawegomiu lauvetala vehabana, yo vada tapwalolo aidiyai abo hisapigomiu, na hinage mata tauloinao yo tauwasawasawo mehediyai hilawegomiu yo amtowolo na hilauvetalaegomiu. Wuwuna omiu ebeha yagu bodao, yo hinage wasagu aidiyai amwalo mahalavaei.
10 Mata wasa namwanamwana hiwalo mahalava mugaiyei tupwa maudoina aidiyai, na mulitai abo hauga yana aba'ovi.
11 ‘Na ebe tauloinao mehediyai hivetowologomiu habi lauvetala havena am'alu'aluwagavai vedova mata am'aubabadane, na hesi mayami atepatu am'aubabada ta'i, wuwuna nigele ebeha omiu yami walo am'aubabadaei, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi hauga tenem ainai walo imohegomiu, yo am'aubabada.
12 ‘Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu holanai aleha himahalava vehabagu, neta towaho tahina ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Yo hinage dova tama natuna ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Yo hinage hedaheda hinadiyao yo tamadiyao hihuhulaedi yo hiyemwalowoidi.
13 Yo tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo. Na hesi yaiyadiwo omiu vehabagu am'alama'i'ita ana higa hauga yana aba'ovi ainai, mata omiu ta'i awanamwanamwa amlobai.

Vitai mwala'ina
(Madiu 24:15-28; Luke 21:20-24)

14 ‘Howola abo omiu am'ita tomowa vagadiyao ginauli yababana na didigana moiha hivetowolodi tupwa ve'ave'ahihina ainai (ebe yaiya walo teina ivahili ihanapui), hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyaone howahowana ebe hidena oyai.
15 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya, howahowana idena mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai yana tobwatobwa habi avalaidi.
16 Yo ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa, havena iwuyowuyo ana ale'owa ilaugabaeiwa vehabana.
17 ‘Hauga tenem ainai tauhiumao yo tauvehuhuwo mata hive'atemuyamuya.
18 Eeta maudoimiu am'awa'awanoi yo hauga namwanamwana Yaubada imohegomiu yami hauga dena ainai, na havena gwaugwau ana haugai.
19 ‘Ehe, hauga tenem ivitai ali'alili, wuwuna hauganane Yaubada bale'u ivetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage vitai tenem dova iyamahalava, na hauga hilalaoma aidiyai mata nigele teya vitai teina dova hiyamahalavauyo.
20 Vitai tenem ana ahubenao ebe nigele Yaubada iya'abiye ahubalidi, mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi Yaubada ahubenadine i'abiye ahubalidiya'o, neta iya yana tomowa ve'ave'ahadi vehabadi.
21 ‘Tenem haugana ainai ebe yaiya alimiyai iwalo, “Besinana teina”, na “tenem”, havena amyemiyemidiyei.
22 Wuwuna Besinana oya'oyama yo tauwalo mahalava oya'oyama mata himahalava yo ve'ive'ilala wahiwahiyaladi tomowa aidiyai hive'itaedi, yo aidiyena ebe howahowana Yaubada yana bodao ve'ave'ahadi hi'oyamaedi.
23 Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, wuwuna ginauliwone teina vehabadi bada yawalo mahalava mugaiyedi'o alimiyai.

Yeisu yana wuyoma
(Madiu 24:29-31; Luke 21:25-28)

24 ‘Hauga vitaiwa i'ovi na mulitai mahana iguguyou, yo hinage wai'ena yana masele iboho,

25 na utui galewaena hibe'uma yo ginauli maudoidi galewai himiyamiya yadi wahiyala
hitapiya.
26 ‘Hauga tenem ainai taumiya bale'uwone maudoidi yau Tomowa Moihagu hi'itagau
yaloyalovi aidiyena ya'ai'aituluma mayagu loina wahiwahiyalana yo mayagu wasawasa
pigapigabuna,
27 eeta yagu tausagenawasaone yavetamaledi yo yagu boda ve'ave'ahadi hi-
tau'ahaidima bale'u yo galewa yo yaumai maudoidi yadi abalaoma aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Madiu 24:32-35; Luke 21:29-33)

28 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu. Ebe hapelo lugudi vauvaudi
imwaumwauwidi amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga vahalinai.
29 Ta hinage ve'ive'ilalaowa alimiyai bada yawalo mahalavaedi'o, ebe aiteya hauga
amlobaidi amhanapuiya'o ebeha yagu hauga wuyoma imamahalava.
30 Yawalo moiha alimiyai, yaso teina mata nigele amya'ovi ana higa ginauliwone
maudoidi himahalava.
31 ‘Howola abo galewa yo bale'u hisawali, na yagu walowone nigele howahowana
hisawali.

Yana laoma ana hauga nigele tauhanapuina
(Madiu 24:36-44)

32 ‘Nigele teya yaiya iyahanapui aiteya hauga nuwana ahubena ainai yawuyouyoma,
na hinage tausagenawasaone galewai nigele hiyahanapui. Yau hinage nigele yayahana-
pui. Na hesi Tamagu ibom ta'i ihanahanapui.
33 Eeta am'ita avivini wuwuna yagu hauga wuyouyoma nigele amyahanapui.’
34 Aba'ita hinage Yeisu imohedi iwalo, ‘Ebe ehebo taubada yana vada habi laugabaina
yo ilalau vali tupwai. Mulitai abo ilau, yana taupaihowao ehebo ehebo yadi paihowa
imohedi, na iloinaedi yo ebeha yana vada hi'ita avivini, na hinage vada ana awa'eda
ana tau'ita avivini ainai iwalo, “Havena u'eno'eno, na hesi u'ita'ita avivini ili'ilimani”.
35 Eeta howahowana am'ita'ita avivini yo amha'waha'waigau, wuwuna dova vada
taniwagana yana laoma ana hauga nigele amyahanapui, nuwana lavilaviyai, nuwana
boniyaiyena, nuwana i'ahu'ahubena, nuwana malatomtomwena.
36 Havena am'eno'eno, mata dova ta yamahalavama na yave'aluwa gavaigomiu.
37 ‘Yagu loina teina omiu alimiyai na tomowa maudoina aidiyai, am'ita avivini
ili'ilimani.’

14

Babadao nuwanuwadi yo Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 26:1-5; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

1 Buidi'wa guyauna ana abanuwatuwu avivini ebe imahalava, ahubena bwau
tuluhadiyai. Guyaunane ainai pwalawa a'ava, nigele ana abiye seseha hi'ai'ai. Na
taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao hinuwanuwatuwu behabeha vedova
Yeisu ebe hi'oyamaei yo ebeha hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi,
2 na hiwalo, ‘Havena guyaune holanai Yeisu ta'abi'abi avivini, mata dova ta tomowa
himanini alidai na hi'alehaegita’.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Madiu 26:6-13; Yoni 12:1-8)

3 Yeisu howola Betani ainai imiyamiya Saimoni yana vadai, iya mwalona taulepelo
ehebo. Na hauganane ainai Saimoni yana vadai i'ai'ai, eena waihiu ehebo mayana
woloi iluwu, ta woloinane yehana nadi, ana maiha mwala'ina, na ana gaimapatu
namwanamwana moiha, na waihiunane gaimapatu awana i'oiwowoli na woloinane
Yeisu vahunai ihihiwaine.
4 Na tupwana tomowa hi'i'itane, ta waihiune hi'ulumiyanei, hiwalo, ‘Hava vehabana
woloine iyepaipaiheine?
5 Howahowana ebe woloinane ivegimwalaei na ana maiha 300 kina dova ivai, na
imohedi wewelohe aidiyai.’ Eeta waihiunane hiwawaloweine.
6 Na Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, ‘Badagi, amlaumwau. Havena waihiune am'abi'abiye
dou, wuwuna yana hagu aliguwai inamwanamwa alili.
7 Wewelohewone amwalowalowedine hauga maudoina vahalimiyai himiyamiyane, yo
ebe nuwanuwamiu aiteya hauga na amhaguidi, amhaguidi ta'i. Na yau hesi nigele mata
hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya.

8 Na waihiu teina hava dova ipapaihowaine aliguwai, neta taugu ivewoloi mugaiyei
habi atububunigau agu mwau magaiyai vehabana.
9 Na yawalo moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa hibenalei bale'u
maudoina ainai, na hinage waihiu teina yana paihowa aliguwai wasana hi'aubabadaei.'

Yudasa yana talam Yeisu ana huhula vehabana
(Madiu 26:14-16; Luke 22:3-6)
10 Yeisu ana taumulita ehebo hitau 12 aidiyena iya Yudasa Isakaliyota, ilau taupwaoli
mwala'idi aidiyai na nuwanuwana na Yeisu aidiyai ihuhulaei.
11 Na Yudasa yana walo hibenalena'o, ta hiyaliyaya na ainai hiwalo yemidi yo ebe
ana maiha himohei. Eeta Yudasa hauga namwanamwana iha'waha'wai, ta ebe Yeisu
ihuhulaei aidiyai na hi'abi avivini.

Yeisu mayana taumulitao hi'ai'ai
(Madiu 26:17-25; Luke 22:7-14; Yoni 13:21-30)
12 Buidi'wa guyauna holanai pwalawa a'avana nigele ana aba'abiye seseha hi'ai'ai,
na guyaunane ana ahubena mugamugaina ainai, lamiwo hiwunuidi, Buidi'wa ana
abanuwatuwu abivini vehabana. Na ahubenanane ainai Yeisu ana taumulitao hiwalo
auline, hiwalo, 'Taubada, havaidova ainai nuwanuwam yo Buidi'wa guyauna vehabana
a'atububuni?'
13 Eeta ana taumulitao bwau ivetamaledi na iwalo aidiyai, 'Amlau Yelusalem yo ebe
towaho ehebo mayana abagoi we'aha i'ava'avalai amlobai towahonane tuluhanaena
amlau,
14 yo baidamiu amluwu vadai, na vada taniwagana amwalo ainai, amwalo, "Yama
tauve'ita teina dova iwawalone: Aiteya tupwa utalamwei yo ainai ma'agu taumulitao
Buidi'wa ai'aina a'ai?"
15 Ta mata tupwa atu'atububunina ewai ive'itagomiu, na tenem ainai Buidi'wa ai'aina
am'atububuni vehabada.'
16 Eeta taumulitaone hilau dalava Yelusalem ainai, na hava Yeisu dova gin-
auli iwawalowediwa maudoidi hilobaidi, na vadanane ainai Buidi'wa ai'aina
hi'a'atububunine vehabadi.
17 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hilaoma,
18 na hitau 12 himiya habi ai, na yadi aine holanai Yeisu iwalo aidiyai, 'Augeluwo,
yawalo moiha neta ehebo towaho, teina ta'i baidada ta'ai'aine, mata iya muhamuhana
ihuhulaegau'.
19 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwavitai na ehebo ehebo Yeisu ainai hiwalo,
'Taubada yaiya neta? Nuwana yau?'
20 Na Yeisu iwalo, 'Agu tauhuhulane omiu amtau 12 alimiyena, na iya baidagu gaeba
ehebo ainaena a'ai'ai.
21 Yau Tomowa Moihagu, howola abo yalau amwahanane mugai Buki Ve'ahihi
ainai iwalo mahalavaina'o, na hesi agu tauhuhulane ive'atemuyamuya ta'i, in-
amwanamwa ebe mwalona hinana havena ilabalabahi, wuwuna yana tubui ainaena
ive'atemuyamuya yana paihowa yababana vehabana.'

Yeisu yana ai
(Madiu 26:26-30; Luke 22:15-20; 1 Kolinita 11:23-25)
22 Howola hi'ai'ai, na Yeisu ai'ai ivai, na vehabana i'awa yauwedo, ta itomwahi na
imomohedine, iwalo, 'Teina taugu amvai na am'ai'.
23 Na hinage waini mavedina ivai, ta vehabana i'awa yauwedo Yaubada ainai, na
hinage imomohedine, ta maudoidi hinunumane.
24 Na hinage iwalo aidiyai, 'Teina 'wahinagu isagesagena tomowa bagibagilidi
vehabadi, neta waloyemidi vauvauna.
25 Na yawalo alimiyai hauga teina yo tuluhanai waini teina havena ainaena
yanumanumauyo na ana higa waini vauvauna yanuma Yaubada yana tupwai.'
26 Eeta wali ehebo hiwaliyei i'ovi na himahalava ta hihae oya Olive ainai.

Yeisu iwalo mahalava Pita yana uvala vehabana
(Madiu 26:31-35; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)
27 Yeisu iwalo aidiyai, 'Mata maudoimiu amdena vehulugau, dova Buki Ve'ahihi
yana walomahalava, iwalo, "Tau'ita'ita sipi ya'oiye mwalowoi, na sipiwone hitaubude-
budeyanaedi".
28 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yalau, na omiu tuluhaguwena abo
amlaowa.'
29 Na Pita iwalo, 'Mata maudoidi hitauvehulugo, na yabom baidam'.

30 Na Yeisu Pita iwalo ainai, ‘Yawalo moiha, mata masigiliyena mulitai abo am'am idou
mai bwau, owa mata uuvalaegau mai tonuga’.
31 Na Pita mayana walo wahiyala iwalo, ‘Taubada, mata nigele yayauvalaego. Ebe
hi'oiye mwalowoigo yau hinage baidam hi'oiye mwalowoigita’. Taumulitao maudoidi
dova hiwawalone.

Yeisu Getesemani ainai i'awa'awanoi
(Madiu 26:36-46; Luke 22:39-46)
32 Mulitai hilalaune ehebo tupwa ainai, yehana Getesemani, na ana taumulitao aidiyai
iwalo, ‘Teina ainai ammiyamiya, na yau ya'awanoi Yaubada ainai’.
33 Na hitau tonuga baidanao ilalauvaidine, hiya Pita yo Yemesa yo Yoni, na Yeisu
mayana atehawawali na mayana nuwavitai,
34 iwalo aulidi iwalo, ‘Ategu imuyamuya mwala'ina, nuwana mata yamwalowoi, eeta
teinai amha'waha'wa na am'ita'ita auhi.’
35 Na Yeisu iwutuhae tupwana, na ibe'u aitulu ta i'awa'awanoi ebe howahowana muya
teina Yaubada ivaivehulu,
36 iwalo, ‘Tamagu, paihowa maudoina howahowam, nuwanuwagu yo muya vedina
teina aliguwena uvaivehulu, na havena yau yagu nuwatuwuwena, na owa hesi yam
nuwatuwuwena upaihowai’.
37 Hauganane ilau gwaipile hitau tonugaowa ilobaidi bada hi'eno i'iwahi'o, na
Pita ainai iwalo, ‘Saimoni, vedova ta u'eno'enone. Nigele howahowana na hauga
ahu'ahubalina ainai u'ita'ita auhi awa?’
38 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, ‘Howahowana ebe mehemiu hihilahilawa na
am'awa'awanoi, ta ebe havena Tomodulele itowotowoigomiu. Moiha ta'i, alu'aluwamiu
nuwanuwana, na hesi taumiu hitapiya’.
39 Na Yeisu iheuyo ta yana awanoiwa ibwabwauwine.
40 Haugana Yeisu ilau gwaipile ana taumulitao aidiyai, hinage ilobaidi hi'eno i'iwahi'o,
wuwuna mehedi bada i'eno'eno alili, eeta ivanoidi, ta hitowolo mayadi hinimaya, na
nigele hava hiyawalowei.
41 Na Yeisu hinage iheuyo ta i'awanoi, na yana wuyoma tonugana ainai ilobaidi hi'eno
i'iwahi'o ta iwalo aulidi, ‘Vedova howola am'eno'eno na am'ai'aiyawasi, awa? Na am'ita
yau Tomowa Moihagu yagu hauga huhula tauyababao aidiyai bada imahalava'o.
42 Amtowolo na talau, wuwuna agu tauhuhulawa bada teina ilalaoma.’

Yeisu ana abi'avivini
(Madiu 26:47-56; Luke 22:47-53; Yoni 18:2-12)
43 Yeisu howola i'au'aubabada na Yudasa imamahalavane, (iya Yeisu ehebo ana
taumulita hitau 12 aidiyena). Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao
yo babadao tau'alehao hivetamaledi Yudasa baidadi ta ebe Yeisu hi'abi avivini, na
tau'alehaone mayadi elepa ale'aleha yo wepwasiwo hilalaomane.
44 Na Yudasa bada ve'ive'ilala imohedi'o, iwalo, ‘Ebe yaiya ya'atuhapwali neta Yeisu,
na am'abi avivini na am'ita avivini yo talawei’.
45 Eeta Yudasa ilaoma Yeisu ainai na iwalo, ‘Bada’, na i'a'atuhapwaline.
46 Ta tau'alehauwa hilaoma na Yeisu hi'a'abi avivinine.
47 Na ehebo aidiyena Yeisu vahalinai itowotowolo yana elepa ale'aleha iniuli wunihi,
ta taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talinana itom vehulune.
48 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedova yau yami tau'aivavali, ta mayami elepa
ale'aleha yo mayami wepasi amlalaomane habi abimomohigau?
49 Hava wuwuna ta nigele amya'abi avivinigaune ahubena maudoina ahi'ahipumiyai
yamiyamiya vada tapwalolo ainai yave'ive'ita tomowa aidiyai? Eeta ginauli teina
himahalava'o na ebe Buki Ve'ahihi yana walomahalava iyemala moiha.’
50 Hauganane ainai Yeisu ana taumulitao maudoidi hidena vehulu.
51 Na ehebo towaho hevahevalina ma'ana ale'o daodaona ibom Yeisu imumulitaeine,
na tau'alehao nuwanuwadi hi'abi avivini,
52 na hi'abihapuli ta ana luwuluwu a'ava hivai na mabugebugewana idedenane.

Yeisu hilawei tauloinao aidiyai
(Madiu 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:13-14)
53 Yeisu hilauvai ta hilawei taupwaoliwo yadi tauloina yana vadai, vadanane ainai
taupwaoli mwala'idi yo babadao, yo loina ana tauve'itao hitautau'ahaiyama.
54 Hinage Pita amwaha daodaowena Yeisu imumulitaeine, ta ilaoma taupwaoli
mwala'inawa yana dalavai. Ta Pita tau'ita aviviniwowa baidanao himiyamiya aiwa ainai
himwaimwaibwa.

55 Na taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo nuwanuwadi Yeisu ana tauve'ewao
hibehaedi ta yadi ve'ewa ainaena Yeisu hi'oiye mwalowoi, na nigele teya hiyalobai.
56 Wuwuna tauve'ewa bagibagilidi hiwalowalo mahalava na hesi yadi walomahala-
vane nigele hiyatoyatoyawa. Hiya maudoidi bada tau'oyamao.
57 Na tupwadi hitowolo ta Yeisu hive'ewa oya'oyamaei, hiwalo,
58 'Yeisu yana walo ehebo abebenaleine iwalo, "Vada tapwalolo teina tomowa
hi'a'abine, howola mata yalo'evehulu na ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi, na hesi
nigele tomowa nimadiyena".'
59 Na yadi ve'ewao ginauli teina vehabana, nigele hiyatoyatoyawa.
60 Teina ainaena taupwaoli mwala'ina itowolo mehediyai, na Yeisu ipanivilaei iwalo,
'Nigele teya yam maiha awa? tomowa tenem yadi ve'ewao alimwai bada ubenaledi'o?'
61 Na Yeisu bada inobu, nigele iyawalo. Na hinage taupwaoli mwala'inawa Yeisu ainai
ipanivilauyo, iwalo, 'Vedova, owa Yaubada Natuna yo Besinana towahona, bo nigele?'
62 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, yau Tomowa Moihagu, na howola abo am'itagau Tauwahiyala
moiha nima tautuwanai yamiyamiya, na hinage galewa yaloyalovinao ewadiyena
yalaolaoma'.
63-64 Eeta taupwaoli mwala'inawa imodi'ini moiha, ta ibom ana ale'o ipupulihine,
na iwalo, 'Yana walo yababana ambenalena'o? Moiha towaho teina Yaubada ihinali.
Badagi, havena ana tauve'ewao hinage hiwalowalo yana lauhapuliwo vehabadi.
Na vedova yami nuwatuwu Yeisu vehabana?' Maudoidi hiwalo, 'Ilowoinanei na
imwalowoi'.
65 Tenem ainai tupwadi tomowa Yeisu hihowai, na mehena ale'owena hihuma na
hisapi mayadi talawahi, hiwalo, 'Uwalo yaiya itatalaigone?' Na tau'alehaone Yeisu hi'abi
avivini ta hitalatalai na hilawelawei.
66 Na Pita howola gelegeleyai imiyamiya, na taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa
vahavahalana ehebo imamahalavane,
67 ta Pita i'ita imwaimwaibwa, eeta waihiune Pita ivinuvinunui ta iwalo, 'Yeisu towaho
Nasaleti, owa baidam ammiyamiya, awa?'
68 Na Pita iuvala iwalo, 'Ginauline uwawaloweine nigele yayahanapui'. Na Pita idena
ta tupwana imahalava.
69 Na vahalawa Pita i'ainimaveleleyei taumiyaone aidiyai, iwalo, 'Towahone tenem iya
Yeisu yana boda ehebo'.
70 Na Pita ibenalei ta iuvalauyo iwalo, 'Yau nigele'.
Hauga ubwa'ubwana tuluhanai tauvinunuwone Pita hiwawalo auline, hiwalo, 'Moiha
ta'i u'oyama, owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna owa towaho Galili'.
71 Na Pita i'awa tamada, na walo yababana ainaena iyogahae iwalo, 'Yeisu iya
vehabana amwalowalo, yau nigele yayahanapui, Tamada!'
72 Na hauga tenem ainai am'am idou bwauna, na Pita inuwatuwu avivini Yeisu yana
walowa ebeha, 'Mulitai abo am'am idou mai bwau, owa mata uuvalaegau mai tonuga'.
Na hinage Pita yana oyama yababanawa inuwatuwui, ta mehelinona hisagena.

15

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Madiu 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; Yoni 18:28-38)

1 I'ahu'ahubena na taupwaoliwo mwala'idi yo tau'ulewahiwo yo loina adi tauve'itao
yo tauloinao maudoidi hitau'ahaiyama ta hiloiloina Yeisu vehabana, na nimana hipaidi
ta hilalaweine tauloinane Pailato ainai, ta ebeha Pailato iya iloina.
2 Na Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Uwalo mahalava owa Yudeya yadi tauwasawasa?'
Na Yeisu iwalo 'Neta bada uwalo'o'.
3 Ta taupwaoli mwala'idiwa ginauli bagibagilidi vehabadi Yeisu hiveve'ewaine.
4 Eeta Pailato Yeisu ipanivilauyoi, iwalo, 'Vedova ta nigele yam maihane? Walo
mahalava teina, am ve'ewa vehabana ubenalena'o?'
5 Na Yeisu nigele teya hinage yana walo. Ainaena Pailato nuwana ipwanopwano
mwala'ina.

Hiloina ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 27:15-26; Luke 23:13-25; Yoni 18:38–19:16)

6 Bolimai ehebo ehebo, Buidi'wa guyauna ana hauga ainai, loina himwauwi neta vada
paipaiyena ehebo tomowa ilivahi vehabadi na imahalava, ebe iya boda hivesinuwaei.
7 Hauga tenem ainai tupwadi Loma adi tau'alehao vada paipaiyai himiyamiya,
wuwuna nigele nuwadi Loma yadi loina, ta hi'alehaidi, na ehebo yehana Balabasi

alehane holanai tomowa i'oiye mwalowoidi. Eeta Lomaone Balabasi ma'ana geluwo hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai himwamwauwidine.
8 Ta boda hitau'ahaiyama, na hi'awanoi Pailato ainai, hiwalo, ‘Howahowana yo ehebo towaho ulivahi vahabamai, dova yama awanoi upaipaihowai bolimai ehebo ehebo aidiyai?’
9 Na Pailato iwalo aulidi, ‘Nuwanuwamiu ebe Yudeyaone yami tauwasawasa yalivahi vehabamiu, awa?’
10 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o ebeha taupwaoli mwala'idi yadi alomagigiliyena Yeisu hilauvaiyama habi oiyemwalowoina.
11 Na hesi taupwaoli mwala'idi bada tomowa nuwatuwu yababadi hivenuwamwauwedi'o aidiyai, ainaena Yeisu hita'wata'wataei na Balabasi hesi yehana hi'ata'atai na ebe ilivahi vehabadi.
12 Na Pailato iwalo aulidi iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu ebeha omiu Yudeya yami tauwasawasa ainai yapaihowai?’
13 Na hilohagali, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu!’
14 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana pwanoli ta ebe mwalowo ilobai?’
Na hiyoga mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.
15 Eeta Pailato nuwanuwana yo boda i'abiye yaliyayadi ta Balabasi ilivahi, na yana tau'alehao iloinaedi yo Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa lagalagana ainai.

Tau'aleha Yeisu hi'abitalawahiyei
(Madiu 27:27-31; Yoni 19:2-3)
16 Pailato yana tau'alehao Yeisu hisapi na hilauvai ta yana vadai hiluluwuweine, neta tau'alehao yadi tupwa mwala'ina vada holanai, na tau'alehao yadi boda maudoidi hiyoga ahaidima. 17 Na wasawasao adi ale'o hawahawawalina ainaena Yeisu hiveveli'wane na ana pwaopwaomi talitali ainaena hi'abilawei ta ulu'ulunai himwamwauwine.
18 Na hi'abi'abitalawahiyei hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!’
19 Na hinage digona ainaena Yeisu vahunai higoha, na hihowahowai, na talawahiyena mehenai hipwagogo.
20 Na yadi talawahi i'ovi, ta ale'o wasawasa ainaena hilivahi, na ibom ana ale'owa hiveli'wauyoi, na himahalavaei habi tutuye patuna.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Madiu 27:32-44; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)
21 Dalava mwala'ina ainaena himahalava, ta ehebo Sailini towahona nu'ulaena ilaolaoma hilobai, ta hiloinaei na Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai, towahonane yehana Saimoni, na iya Alekisana yo Luposi tamadi.
22 Yeisu hilalaweine tupwa Goligota ainai (Goligota ana hanapu neta Ulu'ulu dalavana).
23 Na mulamula himomoheine, neta waini mulo baidana yo ebe havena muya ilaulautowoi mwala'ina, na Yeisu ita'wata'wataei.
24 Eeta aiwa lagalagana bale'uwai himwauwi na Yeisu ainai hitutuye patune, na ma'ana aiwa lagalagana hivetowolone. Mulitai tau'alehaowa Yeisu ana ale'o hivaidi, ta hiveguyauwedi hibom aidiyai, na yadi veguyau dova kati ana ai'opi'opi ainaena, ta ebe yaiya imugai ana ale'o ehebo ivai.
25 Haugana Yeisu hitutuye patu neta malatomtom ana ahi'ahipu ainai.
26 Na ana aiwa lagalagana ainai hilelelene, ‘Yudeya yadi tauwasawasa’. Neta yana mwalowoi wuwuna.
27-28 Na hinage tau'aivavali bwau hitutuye patudi adi aiwa lagalagao aidiyai ehebo Yeisu nimatautuwanaena na ehebo nima'eha'ehanaena.
29 Na tomowa tupwadi amwahaena Yeisu aiwa lagalagana ainai hi'abitalawahiyei, na himalumaluwei hiwalo, ‘Aha! Uwalo ebeha howahowam vada tapwalolo ulo'e, na ahubena tonuga aidiyai u'abiuyoi.
30 Hola uhaguiyoigo na aiwa lagalaganaena u'aituluma.’
31 Na hinage taupwaoli mwala'idi yo loina ana tauve'itao hibom aidiyai hiwalowalo gagasa, na Yeisu hitalawahiyei hiwalo, ‘Vali tomowa ihaguidi, na iya nigele!
32 Ibom ebeha Besinana na Isileli ana tauwasawasa, hola aiwa lagalagaena i'aituluma na ta'ita yo tayemidiyei.’
Na tau'aivavaliwowa Yeisu baidadi hitutuye patudiwa hinage yadi aiwa lagalagaena hiyogalau na Yeisu hiwalo yagai.

Yeisu imwalowoi
(Madiu 27:45-56; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)

33 Mahana ala'alapwahiyai, tupwa maudoina iguguyou ta ana higa lavilaviyai.
34 Na lavilaviyai Yeisu alinana mwala'ina ainaena iyoga, na iwalo, ‘Eloi, eloi lama sabakitani’, na ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava vehabana ulaugabaigaune?’
35 Na tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga hibenalei, ta hiwalo, ‘Ambenalei Elaitiya iyogayogaeine’.
36 Eena ehebo aidiyena isagena, ta balou ivai, na waini abe'abelena ainai iveda'wa, na ehebo aiwa mehenai iwomali, ta iveleleihini Yeisu awanai, ta imala'u'uine. Na towahonane iwalo, ‘Hola taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya ilaoma na aiwa lagalagaena ihagui’.
37 Na Yeisu iyoga mwala'ina, ta yawahina i'o'ovine.
38 Na ale'owa vada tapwalolo ana biliwutuhi ilotapulihi bwau, ewanaena ta idobi duyanai.
39 Na tau'aleha adi taumugai aiwa lagalagana mehenai itowotowolo Yeisu yana mwalowoi ana ita teina dova i'i'itane, ta iwalo, ‘Moiha towaho teina Yaubada Natuna’.
40 Tupwadi waiwaihiu amwaha daodaowena hivinuvinunu, neta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yosa yo tahina alomauna Yemesa hinadi, yo Salome hinage.
41 Hiya mwalona Yeisu himulitaei na ana hipapaihowaine yana ta'i'ili Galili ainai, na tupwadi waiwaihiu hinage Galiliyena Yeisu baidanao hihaema Yelusalem ainai, maudoidi hivinuvinunui.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)
42 Bada lavilavi'o na hi'atububuni vali ahubena vehabana, neta Yudeyao yadi Tapwalolo.
43 Eeta ehebo towaho Alimatiyaena, yehana Yosepa ilaoma, iya ehebo Yudeyaone yadi taumugai mayana yemidi, na iha'waha'wa aiteya hauga Yaubada bale'uwai ivetauloina. Yosepawa ilaoma na mayana atepatu iluwu Pailato mehenai, na Yeisu tauna mwalomwalowoina i'awanoiyei yo ebe imwauwi magaiyai.
44 Pailato i'aluwagavai, iwalo, ‘Ae! Yeisu bada imwalowoi'o?’
45 Na towahonane iwalo, ‘Oo, bada imwalowoi'o’. Eeta Pailato italam yo Yosepa Yeisu tauna mwalomwalowoina ivavaine.
46 Na Yosepa ale'o hewahewana igimwalai, na ivai, ta mayana taumulitao Yeisu tauna mwalomwalowoina aiwa lagalagana ainaena hivai'aituluwenama, na ale'onane ainaena hihuhumane, na mulitai abo magai ainai himwamwauwine. Na magainane dova duluva gaima holana yatuyatu nonovaina, na gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena magai awana himwau'auhine.
47 Na Meli Magidalaena yo mayana waligeha, iya Yosa hinana, baidana hi'ita'ita sipwaidi, na magaine ainai tauna mwalomwalowoina himwauwine hi'i'itane.

16

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)
1 Yudeya yadi Tapwalolo ana ahubena i'ovi, ta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa hinana, yo Salome baidadi woloi namwanamwana higimwalai ta ebe Yeisu tauna hiyewoloi.
2 Eeta malatomtomwai, neta wiki ana ahubena mugamugaina ainai, na mahana yana hinali taohani ainai, waiwaihiuwone mayadi woloi hilaoma Yeisu ana magai ainai.
3 Na hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yaiya mata gaimane magai awanaena hive'i wahiyei vehabada?’ Wuwuna gaimanane ivitai alili.
4 Na hi'ita hae magaiwa ana gudu gaimawa bada awanaena hive'i wahiyena'o.
5 Waiwaihiuwone magaiyai hiluwu, na nimatautuwadiyena hevali ehebo hi'i'itane, ana ale'o hewahewana imiyamiya, ta hi'aluwagavai.
6 Na hevaliwa aidiyai iwalo, ‘Havena am'alu'aluwagavai, Yeisu towaho Nasaleti iya hitutuye patuwa ambehabehaei, iya nigele teinai, wuwuna bada mwalowoiyena itowolouyo'o, yana aba'eno a'ava teina am'ita.
7 Na omiu amlau gwaipile yo Yeisu ana taumulitao aidiyai amwalo mahalava na hinage Pita ainai amwalo mahalava, amwalo, “Yeisu ilau mugai'o Galili na omiu ammulitaei yo tenem ainai am'ita. Dova mwalona yana walomahalava alimiyai.” ’
8 Eeta waiwaihiuwowa magaiyena himahalava mwayamwayau na hidedenane, wuwuna nuwadi ipwanopwano moiha, na hinage hibatubatutuli mayadi meheuhi, na nigele yaiya ainai hiyawalo mahalava.

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai
(Madiu 28:9-10; Yoni 20:11-18)

9 Wiki ana ahubena mugamugaina malatomtomwai, Yeisu yana towolouyo ainai
imahalava mugai Meli Magidalaena ainai, iya ainaena mwalona alu'aluwa yababadi
hitau 7 Yeisu ivai vehuludi.
10 Eeta Meliwa ilau na Yeisu ana taumulitao ivenuwamwauwedi, na hiya howola
mayadi nuwayababa hidoudou Yeisu vehabana.
11 Ta Meli wasa imohedi iwalo, ‘Yeisu mayawahina imiyamiya, bada ya'itaya'o’. Na
hiya hi'awa oya'oyamaei.

Yeisu yana velaulobaloba ana taumulitao bwau aidiyai
(Luke 24:13-35)

12 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau bwau Yelusalemaena himahalava na vali dalava
vehabana hilaulau, na Yeisu i'abiye mahalavauyoi vali ita ainaena.
13 Mulitai hitau bwauwa Yelusalem ainai hiwuyo na adi geluwo hivenuwamwauwedi,
na hesi nigele hiyayemidiyedi.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Madiu 28:16-20; Luke 24:36-49; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

14 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau 11 hi'ai'ai na Yeisu mehediyai imahalava, na
iwalowedi yadi nuwatupatupa vehabana, iwalo, ‘Ada geluwo hiya yagu towolouyo tu-
luhanai hi'itagau na alimiyai hiwalo mahalava'o, na vedova ta nigele amyayemidiyedi?’
15 Na loina imohedi iwalo, ‘Amlau tupwa maudoina aidiyai, wasagu tomowa maudoidi
aidiyai amguguyaei.
16 Ta ebe yaiyadiwo hiyemidiyegau am'abiye bapitaisowedi na livahi hilobai, na ebe
yaiyadiwo nigele hiyayemidi howola abo loina yababana hilobai.
17 Na agu tauyemidiwone ve'ive'ilala wahiwahiyaladi hipaihowaidi, neta yehaguwena
alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, na hinage alina vagavagadi
aidiyena hi'au'aubabada,
18 yo ebe weso hi'abihinidi na hiwomalidi, mata nigele hiyamwalowoi, yo ebe bwahi
newanewalidi hinuma mata nigele hiyamwalowoi, na ebe taulovalao hi'abisawahidi,
hinamwanamwa ta'i.’

Yeisu ihae galewai
(Luke 24:50-53; Paihowa 1:9-11)

19 Yada Bada Yeisu yana venuwamwau aidiyai bada i'ovi'o ta ihahaene galewai, na
Yaubada nima tautuwanai imimiyane.
20 Na ana taumulitaowa hilau tupwa maudoidi aidiyai na Yeisu wasana higuguyaei, na
hesi yadi Bada ta'i baidadi hipaipaihowa, na yana wahiyalaena paihowao abanuwap-
wanopwano hipaihowaidi, neta ainaena tomowa wasanane hiyeyemidiyeine.

LUKE

Wasa ana abavegai

1 Aee taubada Tiyopilo. Tomowa bagibagilidi hi'aipate ebeha hilele dobiyei hava alidai
ivevetuwunine.
2 Yeisu wasana hileledi'o hava dova hiya mehediyena hi'i'itamugaiyei, eeta
higuguyanei na hi'au'aubabadanei alimaiyai.
3 Ainaena ginaulidine maudoidi hauga mugai ainaena ta wau yahanapui moiha,
eeta nuwanuwagu na ebe ginaulidine ya'aubabada ili'ilimanidi alimwai, owa Tiyopilo
tauloina namwanamwam vehabam.
4 Ta ebe ginaulidine bada ubenaledi'o wuwudi uhanapuidi na hinage u'awa moihaedi.

Elisabeti yana hiuma

5 Yagu aubabada ana abavetuwuni teina dova: Hauganane Helodi ivetauwasawasa
Yudeya ainai, ehebo taupwaoli yehana Sekalaya imiyamiya. Na mwanena yehana
Elisabeti. Hitaubwaune yadi huhuwone taupwaoliwo, na hesi Sekalaya yana boda
taupwauliwo yehana Abaya.
6 Na hitau bwauwone Yaubada mehenai himumuga dumwalu ta Yaubada yana loina
maudoina hi'awa abi ili'ilimanidi.
7 Na hesi nigele natudi, wuwuna Elisabeti iya iyaipoi na iyemala ai'aihale'o yo hinage
mwanena bada iyemala tautaubada'o.
8 Ehebo hauga ainai Sekalaya yana boda yadi ahubena na pwaoli hipaihowai, Yaubada
mehenai.
9 Wuwuna dova yadi mumuga, ta ana geluwone aidiyena Sekalaya vesinuwa ilobai,
ainaena Bada yana vada tapwalolo mwala'ina holanai iluwu na ebe gado'a panena igabu
abapwaoline ainai.
10 Na panene ana hauga gabu ainai boda mwala'ina maseleyai hi'awa'awanoi Yaubada
ainai.
11 Na Yaubada yana tausagenawasa ehebo imahalava Sekalaya mehenai, na
itowotowolo gado'a panena ana abagabu nima tautuwanaena.
12 Tenem ainai Sekalaya i'ita na i'aluwagavai, na hinage mayana meheuhi.
13 Na tausagenawasane iwalo, ‘Sekalaya, havena umehemeheuhi na hesi uyaliyaya,
wuwuna Yaubada yam awanoi bada ibenalena'o, ta mwanem Elisabeti mata natum
towahona ilabahi na yehana uyogaei Yoni.
14 Eeta uyaliyaya na hinage tomowa maudoidi hiyaliyaya gamanane ana labahi
vehabana.
15 Wuwuna gamanane mata yehana imwala'i Yaubada mehenai. Havena waini
yo bwahi wahiwahiyaladi inumanuwadi, na hinage hauga labahina ainaena mata
Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau.
16 Eena iya mata Isileliwo bagibagilidi ilauvaiyoidima yadi Badane Yaubada ainai.
17 Iya mata Bada mehenai imugai ta yana nuwatuwu yo yana ala'alawowoli dova
tauwalo mahalava Elaitiya yana wahiyalane, na yana guguya ainaena tamadiyao
nuwadi ibuidi ta natudiyao hinuwatuwu avivini, yo hinage hiya loina adi taulo'ewo
nuwadi ibuidima amwaha dumwaluna ainai, na Bada vehabana tomowa i'atububunidi.’
18 Na Sekalaya tausagenawasane iwalo auline, iwalo, ‘Walo teina vedova ana
awamoiha, wuwuna yau bada yatautaubada'o na mwanegune hinage bada iyemala
ai'aihale'o’.
19 Na tausagenawasane iwalo, ‘Yau Gabeliyela, na hauga maudoina Yaubada mehenai
yatowotowolo, na wau ivetamalegau wasa teina namwanamwana ya'aubabadaei
alimwai.
20 Na hesi yagu walone alimwai nigele uya'awa moihaei, ainaena mata memenam
ivitai ta nigele howahowana u'aubabada ana higa yagu walone ana moiha imahalava,
abo mulitai u'aubabadauyo.’
21 Na tomowa maudoidi howola maseleyai hiha'waha'wa, na hinuwanuwatuwu hava
vehabana Sekalaya ibwedabwedane vada tapwalolo mwala'ina holanai.
22 Mulitai Sekalaya imahalava, ta nigele howahowana i'aubabada aidiyai, wuwuna
memenanane ivitai. Eeta hihanapui ebeha vada tapwalolo mwala'ina holanai ve'ive'ilala
i'itaya'o. Ainaena nigele howahowana i'aubabada aidiyai, ta nimanaena i'au'aubabada.
23 Na Sekalaya yana pwaoli ana ahubenao i'ovi ta ilalau gwaipilene yana dalavai.

24 Na hauga mulitai, mwanena Elisabeti ihiuma, ta wai'ena nima ehe'ehebo holadiyai
nigele iyalowolowowouhi na hesi vadai imiyamiya.
25 Na iwalo, ‘Teina agu hagu Bada ainaena. Mugai yayaipoi ta yahinimaya na hesi
teina ta'i agu hinimayawa i'ovi'o.’

Yeisu yana tubui aubabadana
26 Elisabeti ihiuma na imiyamiya wai'ena ana bagibagili 6 na Yaubada tausagenawasa
Gabeliyela ivetamalei Galili, ehebo dalava yehana Nasaleti ainai.
27 Na ehebo waihiu nuwanuwapuyona ainai imahalava, yehana Meli. Vahalanane iya
Yosepa ainai hiwalo abi'abiyei, na towahonane Deivida yana huhu ainaena.
28 Na tausagenawasane ilau iwalo auli, iwalo, ‘Yauwedo Meli, Bada yana velau
mwala'ina alimwai, na iya baidam’.
29 Ta Meli nuwana ipwanopwano na inuwanuwatuwu behabeha walone hava ana
masele.
30 Na tausagenawasanane iwalo, ‘Meli, havena umehemeheuhi. Yaubada yana velau
alimwai mwala'i alili imiyamiya,
31 na mata uhiuma ta natum towahona ulabahi na yehana umwauwi Yeisu.
32 Iya howola mata tauwahiyala moiha, na tomowa mata hiwalo vetuvehaeyei na
hiwalo, Yaubada Haehae alilina Natuna, na Yaubada mata wahiyala imohei, dova
tauwasawasa Deivida yana wasawasa,
33 eena Yakobo yana huhuwone alonai ivewasawasa hauga maudoina ilaulau yo nigele
ana higa na yana abaloina mata nigele yana aba'ovi.’
34 Eeta Meli tausagenawasane ainai iwalo, ‘Vedova mata teina? Wuwuna yau nigele
mwanegu.’
35 Na tausagenawasa iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi mata alimwai i'aituluma na Yaubada
i'abiye wahiyalago na natum ulabahi gama ve'ave'ahihina iya mata hiyogaei Yaubada
Natuna.
36 Na uhanapui ebeha yam huhuwena waihiu yehana Elisabeti i'ai'aihale'o na
yaiyaipoina, na hesi bada ihiuma'o, ta teina yana wai'ena 6.
37 Wuwuna ginauli maudoina Yaubada howahowana ipaihowaidi.’
38 Ainaena Meli iwalo, ‘Yau Yaubada yana taupaihowa. Hava dova yam walo aliguwai
imahalava ta'i.’ Eeta tausagenawasanane Meli ilaugabaei na ilalaune.

Meli yana taubo'e Elisabeti ainai
39 Na teina tuluhanai Meli itowolo ta Yudeya oyana ibuidi'waidi ta Elisabeti yana
dalava ainai imamahalavane.
40 Imahalava ta Sekalaya yana vadai iluwu na Elisabeti iwawalo velauweine.
41 Na hauganane Elisabeti alinana ibenalei, gamawa diyanai iwutugavaine, na hinage
Alu'aluwa Ve'ahihi Elisabetinane i'oiye mwau,
42 eeta alinana mwala'ina iwalo, ‘Yaubada ivelauwego'o, nigele teya hinage waihiu
dova owa. Na natumne mata ulabahine namwanamwa gaugauna moiha.
43 Vedova ta owa yagu Bada hinana ulaoma, ubobo'eyegaune?
44 Hola u'ita, yam walovelau yabenaledi, na gama yana yaliyaya ainaena diyaguwai
iwutugavai.
45 Na owa Yaubada yana walo ana tauyemidi, ainaena uyaliyaya, wuwuna mata ana
moiha imahalava alimwai.’

Meli Bada ino'owei
46 Na Meli iwalo:
‘Bada yano'o'owei,
47 na ategune iwalo vetuvehaeyei wuwuna Yaubada iya agu Taulivahi.
48 Yau yana taupaihowa wewelohegu ta'i, na hesi i'ita dobima aliguwai
na ebe hauga mulitai hilalaoma aidiyai yaso vauvaudi hino'owegau.
49 Wuwuna Yaubada iya Tauwahiyala moiha paihowa wahiwahiyalana ipaipai-
howai vehabagu,
na iya yehana Ve'ave'ahihina.
50 Hiya ana tauve'ahihiwo yaso ehebo ehebo aidiyena i'atemuyamuyaedi.
51 Na hesi hiya taugagasao yo taunuwahaehaewo nimana wahiwahiyalana ainaena
i'oi'oipeiyedi.
52 Na hinage tauwasawasao imwau aituluwedi yadi abamiya wasawasa aidiyena
eena tauwewelohe i'abihinidi.
53 Na hinage tauvahaliwo ive'aidi ta hi'ai i'iwahi
na tauwasawasao ivetamaledi nimanima a'avadi.

54 Ibom yana waloyemidine tubudao aidiyai inuwatuwu avivini ainaena ita Isileli
i'atemuyamuyaegita na ihaguigita,
55 dova yana waloyemidi tubudane Abelaham matubunaone
aidiyai ebeha i'atemuyamuya vateyaiyedi.'
56 Eeta Meli Elisabeti baidana himiyamiya dova wai'ena tonuga, abo mulitai ilalau
gwaipilene yana dalavai.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana tubui

57 Elisabeti imiyamiya ta ilabalaba, gama towahona ilabahi.
58 Na yana bodao yo ana geluwo Bada yana velau ainai hibenalei ta maudoidi baidanao
hiyaliyaya.
59 Na gamanane yana tubui neta ahubena eitina ainai yana bodao hitau'ahaiyama
gamanane yana ve'ive'ilala neta tauna hihapi yo ebeha tamana ainai hiyewaligehaei.
60 Eena hinana i'auhi iwalo, 'Havena! Na hesi yehana ammwauwi Yoni.'
61 Ana geluwone hiwalo, 'Neta yehane omiu nigele yehamiu'.
62 Eeta nimidiyena tamana hipanivilaei ta ebe vedova yehana hiyogaei.
63 Ta Sekalaya abalaulele i'awanoiyei ta gamanane yehana ilele, iwalo, 'Yehanaede
Yoni'. Na boda maudoidi hi'ita ta hi'aluwagavai.
64 Na hauganane tenem ainai Sekalaya memenana imalamalaiuyo, ta i'aubabadauyone
na Yaubada ino'owei.
65 Na hesi ana geluwo himeheuhi, na wasanane ita'i'ili Yudeya oyanao na tupwanane
maudoidi aidiyai.
66 Na tomowaowa yaiyadiwo hibebenaleine hinuwatuwu behabeha, na hibom
hipanivilauyoidi hiwalo, 'Gama teina vedova mata yana paipaihowa?' Wuwuna
hi'itaya'o Yaubada yana wahiyala ainai imiyamiya.

Sekalaya yana walomahalava

67 Sekalaya Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau ta iwalo mahalava iwalo:
68 'Bada tano'owei, iya Isileli tomowadi yadi Yaubada,
wuwuna bada iloma'o habi haguigita yo miya vitai ainaena ilivahigita.
69 Ainaena yana hevali Deivida yana huhuwena
ada Tauvaivehulu i'abiye mahalavaya'o alidai
70 mwalona tauwalo mahalavao ve'ave'ahihidi mugamugaidi Yaubada yana walo teina
dova hiwalo mahalava mugaiyei hiwalo.
71 Taulivahi mata ivetamalei ta ihaguigita ada alehao aidiyena,
yo hinage hiya ada tausosomanao aidiyena,
72 na hinage mwalona iwalo yemidi ebeha tubudao mugamugaidi mata
i'atemuyamuyaedi,
na yana waloyemidine ve'ave'ahihina nigele iyanuwanuwapwanopwanowei.
73 Waloyemidi teina tubuda Abelaham vehabana Yaubada ainaena
74 neta mata ilivahigita ada alehao aidiyena
ta ebe mayada atepatu ainai tapaihowa.
75 Yo hinage mata yada mumuga masemaselena yo dumwadumwaluna ahubena
ehebo ehebo iya mehenai.
76 Na owa natugu, mata hiyogaego Tauwahiyala moiha yana tauwalo mahalava,
wuwuna owa mata umugai na Bada yana amwaha u'atububuni,
77 yo hinage yana bodao uvenuwamwauwedi neta yadi mumugao yababadi mata
inuwahamuidi na livahi hilobai.
78 Wuwuna Yaubada yana atemuyamuya alidai imwala'i i'alili
na howola abo ada livahi galewaena dova masele i'abiye mahalava alidai,
79 eeta hiya guguyou yo mwalowoi tupwanao aidiyai himiyamiya hinage i'abiye
maseledi,
na maudoida imugaiyegita miya daumwali ana amwaha ainai.'
80 Ta gamane imwala'i yo yana nuwatuwuwo hinage hiwahiyala, na hesi ibom balabala
awawai imiyamiya ana higa Isileliwone aidiyai imahalava, na iguguya.

2

Yeisu yana tubui
(Madiu 1:15-25)

1 Yoni yana hauga heda ainai ehebo tauwasawasa mwala'ina yehana Sisa Ogusito
imiyamiya, na yana loina imwauwi ta ebe dalava ehebo ehebo tomowanao yehadi
hileledi.

2 Loina teina ivetuwuni haugana Kwiliniyo yana hauga vetauloina Siliya ainai.
3 Ainaena tomowa maudoidi hilau dalava tamadiyai na yehadi nemai hileledi.
4 Yosepa hinage Nasaletiyena itowolo neta Galili holanaena ta ilau Yudeya, Deivida yana dalava yehana Betelehem ainai wuwuna Yosepa iya Deivida yana huhu.
5 Eena iya Meli ainai Yosepa hiwalo abi'abiyei baidana hilau ta ebe nemai yehadi hileledi, na Meli bada ihiuma'o.
6 Haugana Betelehem ainai himiyamiya yana ahubena ilobaiya ta ilalabalabane.
7 Na ilabalaba ta yana tautuwa towaho i'avalai na ale'o ainaena ihuma ta lagulagu yadi aba'ai ainai imwamwauwine. Wuwuna vada taumana bada imwau'o, na nigele teya hinage tupwa vehabadi ta ainai hi'eno.

Sipi adi tau'ita avivinivo Yeisu hibo'eyei
8 Na tupwanane ainai Sipi adi tau'ita avivinivo masigiliyena hihilahilawa na yadi sipiwone hi'ita'ita avivinidi,
9 na Bada yana tausagenawasa ive'aluwagavaidima na masele pigapigabuna ainaena maudoidi himeheuhi.
10 Eeta tausagenawasane iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na hesi amyaliyaya, wuwuna wasa namwanamwana yavaiyama alimiyai na ainaena mata tomowa maudoina yadi abayaliyaya.
11 Wasanane teina, wau masigiline Deivida yana dalavai Taulivahiwa bada itubui'o iya Bada Yaubada yana Besinana towahona.
12 Na ana aba'ataiyede teina, iya gamanane ale'o ainaena hihuma na lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno mata amlobai.’
13 Mai'ehebo na tausagenawasa bagibagilidi himahalava, tausagenawasanane baidadi Yaubada hino'ono'owei,
14 hiwalo, ‘Yaubada ewa aliliyai ta no'owei, na bale'uwai ana tauyemidiwo himiya daumwali’.
15 I'ovi na tausagenawasaowa hilau gwaipile galewai, na sipi adi tau'ita avivinivone hibom aidiyai hiwalo, ‘Betelehem ainai talau ta ginauliwa i'aubabadaeiwa hola ta'ita’.
16 Eeta himwayamwayau hilalaune, na Meli yo Yosepa na gamane lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno hilolobaidine.
17 Hi'ita i'ovi na gamane tamana yo hinana hiwalo aulidi hava dova tausagenawasa yana walo aidiyai gamane vehabana.
18 Eena tupwadi tomowa wasanane hibenalei ta hi'aluwagavai moiha tau'ita'ita sipiwone yadi aubabada vehabana.
19 Na Meli walo maudoina inuwatuwu avivinidi ta vehabadi inuwanuwatuwu behabeha.
20 Na tau'ita'ita sipiwone hilau gwaipile na yadi walo vetuvehae ainaena Yaubada yehana hi'abiye mwala'i, wuwuna tausagenawasane yana walomahalava aidiyai ana moiha hi'itaya'o.

Yeisu hilawei vada tapwaloloyai
21 Wiki ehebo i'ovi, ta gamane yana ve'ive'ilala neta tauna hihapi na yehana himwauwi Yeisu, iya mwalona tausagenawasa Meli imomoheine haugana howola nigele iyahiuma.
22 Na mulitai Meli ana abiye masele ana ahubena ainai natunane ilawei Yelusalem habi moheina Bada ainai dova Mosese yana loina.
23 Yaubada yana loina teina dova hilele, iwalo, ‘Hedaheda tautuwa towatowahodi amtalamwedi Bada ainai’.
24 Na hinage yadi pwaoli Yaubada ainai hilawedi, dova yana loina imwauwi iwalo, ‘Yami pwaoli gabubu bwau bo natunatudi bwau’.

Simiyoni yana walo
25 Hauganane Yelusalem ainai ehebo taubada yehana Simiyoni imiyamiya. Ibom towaho namwanamwana, na hinage Yaubada ive'ahihiyei mwala'ina na iha'waha'wa Isileliwone adi livahi vehabana. Towahonane Alu'aluwa Ve'ahihi ainai imiyamiya.
26 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ive'ita ebeha mata nigele iyamwalowoi ana higa Bada yana Besinana towahona i'ita mugaiyei na abo imwalowoi.
27 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ivenuwamwauwei, ta Simiyoni iluluwune vada tapwalolo mwala'ina ainai, na Yosepa yo Meli gamane Yeisu hi'avalaiyama vada tapwalolo mwala'ina ainai, ta hava dova Mosese yana loina hi'awa abiyei.
28 Simiyoni gamawa i'avalai ta Yaubada ainai i'a'awa yauwedo, iwalo:
29 ‘Yaubada yam waloyemidi aliguwai bada yalobaiya'o, eeta teina ta'i utalam ta mayagu yaliyaya yamwalowoi.

30 Wuwuna yam livahine tomowa maudoidi vehabadi u'abinonovaiya'o,
31 teina ainaena umwamwau mahalavaeine bada meheguwena ya'itaya'o
32 ta hiya ganamuli yadi masele, na ai yam bodao Isileliwone yama wasawasa vehabana.'
33 Na tamana yo hinana hi'aluwagavai mwala'ina yana walowone natudine vehabana.
34 I'ovi na Simiyoni iwalo velauwedi, na iwalo Meli ainai, iwalo, 'U'ita gamane teina, Yaubada ivesinuwaei mata howola abo Isileliwo bagibagilidi i'abiye be'udi na bagibagilidi i'abiye towolodi na iya mata hinage iyemala ve'ive'ilala tomowa aidiyai, na tupwadi hi'awa oya'oyamaei,
35 eeta yadi nuwatuwu dawadawanidi imwau mahalavaedi. Na owa Meli mata yam nuwayababane dova elepa ale'aleha atem iwomali.'

Ana yana walo
36 Tenem ainai ehebo tauwalo mahalava waihiuna imiyamiya, yehana Ana, iya Panuweli natuna, na hinage Ase yana huhu ehebo. Waihiunane bada ive'ai'aihale'o, na mugai itawahola ta mwamwanena himiyamiya dova bolimai 7.
37 Eena bada ihiwape'o na imiyamiya bolimai 84 na hesi vada tapwalolo mwala'ina nigele iyalaulaugabai ahubena yo boniyai aidiyai, Yaubada ive'ahihiyei na i'awa'awanoi yo ihudihudi.
38 Hauga tenem ainai waihiunane ilaoma na Yaubada ainai i'awa yauwedo, na gamanane vehabana i'aubabada, iwalo, 'Gamane teina Yelusalem ada Taulivahiwa taha'waha'waine'.

Yadi wuyo Nasaleti ainai
39 Eeta paihowa maudoina hive'ovidi hava dova Yaubada yana loina, na hilalau gwaipilene Galili, wuwuna hiya Nasaleti yadi dalava.
40 Na gamane imwala'i mayana wahiyala, na mayana hanapu, wuwuna Yaubada gamanane ivelauwei mwala'ina.

Gama Yeisu tauve'itao baidanao hi'au'aubabada
41 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Yeisu hinana yo tamana hihaehae Yelusalem, Buidi'wa guyauna vehabana.
42 Na haugana Yeisu ana bolimai 12 ilobai baidadi hihahaene guyaunane ainai.
43 Eeta guyaune i'ovi na maudoidi hilaulau gwaipile yadi dalavai, na gamawa Yeisu Yelusalem ainai imiyamiya. Na tamana yo hinana nigele hiyahanapui,
44 na yadi nuwatuwu ebeha iya bodaone holadiyai. Ainaena hilaulau ta imasigili, na Yeisu hibehabehaei yadi bodaone yo adi geluwo aidiyai,
45 na nigele hiyalobai, ta hiwuyo Yelusalem hibehabehaei,
46 na hesi nigele hiyalobai ana higa ahubena tonuga hi'ovi, abo hilolobaine vada tapwalolo mwala'ina holanai, Yudeya yadi tauve'ita baidanao ibenabenali aidiyai yo ipanipanivilaedi.
47 Na yana maihao namwanamwadi yo dumwaludi hibenaledi, ainaena maudoidi hi'aluwagavai.
48 Na haugana tamana yo hinana hi'ita, hi'aluwagavai mwala'ina eeta hinanane iwalo, 'Natugu, hava vehabana teina dova upapaihowaine, ta mayama nuwayababa tamamne baidagu abehabehaego?'
49 Eeta Yeisu iwalo, 'Hava vehabana ambehabehaegaune? Nigele amyahanapui neta Tamagu yana vadai yamiyamiya?'
50 Na tamanane yo hinanane nigele nuwadine iyamasele yana walone vehabana.
51 I'ovi na baidanao hilau gwaipile Nasaleti, ta nemai yadi walowo imulitaedi. Na hesi hinanane ginauli teina vehabana inuwanuwatuwu mwala'ina.
52 Na Yeisu imwalamwala'i mayana hanapu na Yaubada iyaliyaya mwala'ina yo tomowa hinage dova hiyaliyaya ainai.

3

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-18; Yoni 1:19-28)
1 Tauwasawasa mwala'ina Sisa, iya yehana Taibiliya iloiloina bolimai 15, na elauhanai Ponitiyo Pailato Yudeya iloiloinaei, eena Helodi neta Galili tupwanane iloiloinaei, na tahinane Pilipi neta tupwa Ituliya yo Tilakiniti iloiloinaedi, na Lisaniyasi tupwa Abiline iloiloinaei.
2 Na Anasa yo Kayapasi hiya taupwaoliwo adi tauloinao. Hauga tenem ainai Yaubada yana walo ilaoma Sekalaya natunane Yoni ainai, iya balabala awawai imiyamiya.

3 Tenem ainai Yoni itowolo ta Yolidani maudoina ainai ilalaune na tomowa aidiyai
igugugugugуya, iwalo, ‘Yami paihowa yababadi amta'wata'wataedi na ya'abiye bapitaiso-
gomiu ta ebe Yaubada yami pwanoliwo inuwahamuidi’.
4 Dova Yaubada yana Buki ainai tauwalo mahalava Aisaya iwalo mahalava mugaiyei,
iwalo:
‘Towaho ehebo nu'ula awawai alinana mwala'ina iyogayoga iwalo:
“Bada yana amwaha amsepa,
na am'abiye dumwadumwalu.
5 Oyao maudoina am'elidi ta hiyemala 'wabu,
na alo'alodi amhamuidi.
Yo hinage amwaha giyogiyodi maudoina am'abiye dumwaludi
na da'wada'wadi amtala'wa'walidi.
6 Na ebe tomowa maudoida Yaubada yana livahi ta'ita.” ’
7 Ainaena tomowa bagibagilidi hilau Yoni ainai ta i'abiye bapitaisodi, na Yoni iwalo
aulidine, iwalo, ‘Tau'oyama omiu, dova weso! Yami nuwatuwu ebeha mata Yaubada
yana modi'ini ainaena amdena, awa?
8 Ilowoinanegomiu ta yami nuwabui moiha amve'itaedi yami paihowa
namwanamwadi aidiyena. Na havena amwalo, “Ai Abelaham tubunao ainaena
Yaubada mata i'atemuyamuyaegai.” Nigele ta'i! Am'ita, Yaubada howahowana gaima
teina aidiyena Abelaham tubunao i'abilawedi.
9 Teina haugane Yaubada ilam i'abinonovaiya'o ta ebe aiwa lamlamdi igohaidi.
Wuwuna aiwa maudoina nigele hiya'ai'aino mata higoha vehuludi na aiwa ala'alahina
ainai higabudi.’
10 I'ovi na bodaowa Yoni hipanivilaei, hiwalo, ‘Hava yede ilowoinanegai ta apaihowai?’
11 Na Yoni iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o bwau na ami geluwo hiya nigele adi
ale'o, ehebo ammohedi. Na hinage ebe amiu mwala'ina, tupwana tauvahaliwo aidiyai
am'aiyauyanedi.’
12 Na tupwadi takesi ana tauvaiwo hilaoma yadi bapitaiso vehabana, na Yoni ainai
hipanivila, hiwalo, ‘Tauve'ita! Hava mata apaihowaine?’
13 Na Yoni iwalo, ‘Takesi ana mwala'iyena amvaivai, na havena lauhepoi
ammwaumwauwi’.
14 Na tupwadi hinage tau'alehao hipanivilaei, hiwalo, ‘Na ai, mata hava apaihowaine?’
Eeta Yoni iwalo, ‘Tomowa yadi tobwatobwa havena amhalohaloidi bo oyamaena
amvaivaidi. Na hesi yami paihowa maihadi vehabadi amyaliyaya.’
15 Na tomowa maudoidi mayadi yemidi hiha'waha'wa Besinana towahona yana laoma
vehabana, ta Yoni hi'ita na maudoidi hivenuwatuwu bwaubwau hiwalo, ‘Iya Besinana
towahona, bo nigele?’.
16 Eeta Yoni maudoidi aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Yau nigele. Yau bwahiyena
ya'abiye bapitaisogomiu, na hesi ehebo towaho tuluhaguwena ilalaoma mata Alu'aluwa
Ve'ahihi na aiwa ala'alahawawalina ainaena i'abiye bapitaisogomiu. Iya imwala'i
gabaegau, na nigele iyalowoinanegau na ana ae humahuma yalivahi.
17 Na towahonane yana digonaena mata witi itapidi ta ainona hiholu na mulitai
abo ainona namwanamwadi ihiwaihinidi yana vadavadai na mohomohonane aiwa
ala'alahawawali vateyaina ainai igabudi.’
18 Na guguya hinage bagibagilidi aidiyena wasa namwanamwana Yoni iguguyaei
tomowa aidiyai,
19 na hinage Yoni tauwasawasa yehana Helodi i'awa yababaei, iwalo, ‘Helodi, bada
ilauhapuli'o. Helodiyasa iya tahina mwanena, na itatawaholaine.’ Na tupwadi hinage
Helodi yana pwanoliwo Yoni iwalo mahalavaedi.
20 Ainaena Helodi vada abapaiyai imwauluwuweine. Tenem ainaena Helodi yana
pwanoli imwala'i moiha.

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Maki 1:9-11)

21 Na Yoni boda maudoidi bada i'abiye bapitaisodi'o, abo mulitai Yeisu hinage i'abiye
bapitaiso, ta Yeisu Yaubada ainai i'awa'awanoi, na galewa ilotaho'e,
22 na Alu'aluwa Ve'ahihi iyemala gabubu, ta i'aituluma Yeisu ainai, eena ehebo
alina galewaena hibenalei, iwalo, ‘Owa natugu yavelauwego na vehabam yayaliyaya
mwala'ina’.

Yeisu tubunao
(Madiu 1:1-7)

23 Hauganane Yeisu ana bolimai dova 30 ilobai, yana paihowa tomowa aidiyai
ivetuwuni. Na tomowa hinuwatuwui ebeha iya tamana Yosepa na Yosepa tamana Heli,
24 na Heli tamana Madati, na Madati tamana Livai na Livai tamana Meliki, na Meliki
tamana Yanai, na Yanai tamana Yosepa,
25 na Yosepa tamana Matadaya, na Matadaya tamana Emosi, na Emosi tamana Nahum,
na Nahum tamana Esili, na Esili tamana Nagai,
26 na Nagai tamana Madi, na Madi tamana Matadaya, na Matadaya tamana Semini,
na Semini tamana Yoseki, na Yoseki tamana Yoda,
27 na Yoda tamana Yaonani, na Yaonani tamana Lesa, na Lesa tamana Selubabela, na
Selubabela tamana Selatiyeli, na Selatiyeli tamana Neli,
28 na Neli tamana Meliki, na Meliki tamana Adi, na Adi tamana Kosam, na Kosam
tamana Elimadam, na Elimadam tamana Eli,
29 na Eli tamana Yosuwa, na Yosuwa tamana Eliyesa, na Eliyesa tamana Yolim, na
Yolim tamana Madati, na Madati tamana Livai,
30 na Livai tamana Simiyoni, na Simiyoni tamana Yuda, na Yuda tamana Yosepa, na
Yosepa tamana Yonam, na Yonam tamana Elayakim,
31 na Elayakim tamana Meleya, na Meleya tamana Mena, na Mena tamana Matada,
na Matada tamana Natani, na Natani tamana Deivida,
32 na Deivida tamana Yesi, na Yesi tamana Obedi, na Obedi tamana Boasa, na Boasa
tamana Salimoni, na Salimoni tamana Nasoni,
33 na Nasoni tamana Aminadaba, na Aminadaba tamana Adimana na Adimana tamana
Anai, na Anai tamana Hesiloni, na Hesiloni tamana Pelesi, na Pelesi tamana Yuda,
34 na Yuda tamana Yakobo, na Yakobo tamana Aisake, na Aisake tamana Abelaham,
na Abelaham tamana Tela, na Tela tamana Neho,
35 na Neho tamana Seluge, na Seluge tamana Leu, na Leu tamana Pelegi, na Pelegi
tamana Ebe, na Ebe tamana Sala,
36 na Sala tamana Keinana, na Keinana tamana Apakisadi, na Apakisadi tamana Sem,
na Sem tamana Nowa, na Nowa tamana Lameki,
37 na Lameki tamana Metusela, na Metusela tamana Inoke, na Inoke tamana Yeledi,
na Yeledi tamana Mahalili, na Mahalili tamana Keinana,
38 na Keinana tamana Inosi, na Inosi tamana Seti, na Seti tamana Adam, na Adam
tamana Yaubada.

4

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Maki 1:12-13)

1 Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'oiye mwau na Yolidaniyena ilaulau gwaipile ta Alu'aluwa
Ve'ahihi ilalaweine balabala awawai.
2 Eena ahubena 40 aidiyai Tomodulele itowotowoi yo ebeha Yeisu i'abiye be'u, na
ahubenadine aidiyai Yeisu nigele iya'ai, ta ivahali mwala'ina.
3 Na Tomodulele Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Ebe owa Yaubada Natuna, gaima teina
uloinaedi na hiyemala ai'ai vehabam’.
4 Eena Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina imiyamiya ebeha: “Tomowa
yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena hiyalobalobai”.’
5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ihaeyei ewai na bale'u yana abaloinao maudoidi ive'ita
mwayamwayauwei, na iwalo,
6-7 ‘Teina abaloinao maudoidi yamohego ebe aliguwai upwagogo. Wuwuna maudoidi
bada yagu abaloina. Na ebe yaiya nuwanuwagu na yamohei, yamohei ta'i.’
8 Na Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina imiyamiya iwalo:
“Yam Yaubada ibom ainai upwagogo na ibom yana walo umulitaedi”.’
9 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ilalaweine Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina
ewa alilinai imwamwalaeyeine na ainai iwalo, ‘Ebe owa Yaubada Natuna, teina ainaena
ugavai na havena usilasilahe,
10 wuwuna Yaubada yana Buki bada iwalo mahalava'o, iwalo:
“Yaubada yana tausagenawasao mata iloinaedi ta hi'ita avivinigo”.
11 Na hinage ehebo yana walo, iwalo mahalava:
“Mata yana tausagenawasa hi'avalaigo ta havena aem hisilasilahe gaima aidiyai”.’
12 Ta Yeisu walonane iyemaiha iwalo, ‘Yaubada yana Buki ainai ehebo walo imiyamiya
iwalo, “Havena Bada yam Yaubada utowotowoi”.’
13 Eeta Tomodulele yana towoiwowa maudoina bada Yeisu ainai ive'ovidi'o, na
ilalauvehulune hauga ahu'ahubalina a'ava vehabana.

Yeisu yana paihowa Galili ainai ivetuwuni
(Madiu 4:12-17; 13:53-58; Maki 1:14-15; 6:1-6)

14 Yeisu Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena ilau gwaipile Galili. Na tenem ainai
Yeisu wasana hi'au'aubabadaei Galili tupwanao aidiyai.
15 Na Galili yadi vada tapwalolowo aidiyai iguguya, na maudoidi hi'awa
namwanamwaei.
16 Na mulitai Yeisu ilaoma Nasaleti, iya yana dalava moiha. Na ehebo Tapwalolo ainai
Yeisu iluwu vada tapwalolowai, mumugana dova. Eeta itowolo Yaubada yana Buki habi
vahilina, 17 tauwalo mahalava Aisaya yana lele ainaena, eena i'ala ta ivahili, iwalo:
18 'Bada Alu'aluwana aliguwai imiyamiya.
Ibom ivesinuwaegau ta tauwewelohe aidiyai wasa namwanamwana yaguguyaei.
Yo paipaidi hinage aidiyai ivetamalegau ta adi livahi vehabana aidiyai yawalo
mahalava.
Yo mehedigibugibudi hinage hivinununuyo.
Na hinage ivetamalegau taumiya vitai ya'abiye yaliyayadi.
19 Na aiteya bolimai mata Bada ihaguigomiune vehabana yawalo mahalavaei.'
20 Ta Yeisu Bukine ivahili i'ovi na iyou, ta buki ana tau'ita avivini imoheuyoi, na
imimiyane. Na hesi taubenaliwo maudoidi bada nuwadi ivaiya'o, ta himiyamiya na
hivinuvinunui.
21 Eeta iwalo aulidi iwalo, 'Aubabadane yavavahiline ambenalena'o, mwalona
hi'aubabada mugaiyei, na wao bada himahalava'o'.
22 Na hiya nuwadi ipwanopwano moiha, ainaena yana aubabadao maudoina vehabadi
hino'owei mwala'ina, hiwalo, 'Towaho teina Yosepa natuna, awa? Na hesi vedova?'
23 Eena iwalo aulidi, iwalo, 'Bada yahanapuigomiu'o mata walo vegevegediyena
amwalo auligau amwalo, "Owa tau'abiye namwanamwa ta'i, ainaena ubom u'abiye
namwanamwago". Na hinage mata yami walo teya ainaena amwalo auligau amwalo,
"Paihowaowa wahiwahiyaladi dalava Kapeneum ainai upapaihowaidiwa, dova hinage
upaihowaidi teina yada dalavane ainai".
24 'Na hesi yawalo ili'ilimani alimiyai neta nigele teya tauwalo mahalava yana bodao
aidiyena ana ve'ahihi iyalobalobai.
25-26 Na amnuwatuwu avivini neta mwalona tauyewasa Elaitiya yana haugai hiwahi-
wape bagibagilidi Isileli ainai himiyamiya, na Yaubada nigele teya Isileli waihiuna
iyavesinuwaei ta iya'ita avivini hauga vahali ainai, neta bolimai tonuga na tupwana
aidiyai nigele dohi, na hesi hiwape Salepati ivesinuwaei Elaitiya ta i'ita avivinine iya
Saidoni tupwanaena.
27 Na hinage tauwalo mahalava Elaisa yana haugai taulepelo bagibagilidi Isileli ainai
himiyamiya, na nigele teya yaiya aidiyena iya'abiye namwanamwa, na hesi ehebo
mohimohili towaho Siliya i'abiye namwanamwane, yehana Nemani.'
28 Yeisu yana aubabadaone teina aidiyena hiya vada tapwalolowo holanai i'abiye
modi'inidi,
29 hitowolo ta Yeisu hi'abi avivini na dalavaena hilauvai himahalavaei ta hihahaeyeine
yadi dalavane oyana ainai, ta oya ewanai himwauwi ebeha hi'oipeiyei tapatapai.
30 Na iya bodaone iwaheidi ta ilalaune.

Yeisu ehebo towaho i'abiye namwanamwa vi'avi'a ainaena
(Maki 1:21-28)

31 Mulitai idobi Kapaneum, neta Galili tupwanai ta nemai Tapwalolowai tomowa
ive'itadi.
32 Na tomowa maudoidi nuwadi ipwanopwano wuwuna yana ve'ita maudoina
wahiwahiyalana.
33 Na vada tapwalolone ainai ehebo towaho imiyamiya, na towahonane alonai vi'avi'a
imiyamiya, na alinana mwala'ina iwui, iwalo,
34 'Ya! Owa towaho Nasaleti, hava wuwuna ulalaomane alimaiyai? Nuwanuwam
na ebeha umutugai awa? Na owa bada yahanapuigo'o, owa Yaubada ainaena
Ve'ave'ahihim.'
35 Eena Yeisu iloinaei, iwalo, 'Ulaumwau na towahone ainaena umahalava'. Eeta boda
mehediyai vi'avi'awa towahowa igabaei bale'uwai na ainaena imahalava, na nigele teya
havana tomowanane iya'abiye yababa.
36 Ainaena maudoidi hi'aluwagavai ta hibom hipanivila, hiwalo, 'Vedova teina? Ta
walo yana wahiyala ainaena vi'avi'a iloinaedi ta himahamahalava.'
37 Tenem ainaena Yeisu wasana hivetala au'aubabadaei Galili dalavanao aidiyai.

Yeisu taulovala bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 8:14-17; Maki 1:29-34)

38 Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava ta Saimoni yana vadai iluwu. Eena
Saimoni lawana ilovala tau'ala'alawowoli ainaena, na Yeisu hi'awanoiyei ebe i'abiye
namwanamwa.
39 Eeta Yeisu iluwu yana aba'eno vahalinai itowolo, na tau'ala'alawowoline iwalowei
na tau'ala'awawowoline i'o'ovine, na wahiuwa itowolo ta adi ipapaihowaine.
40 Na bada mahana ihugu'o na taumiya dalavao taniwagadi yadi taulovalao adi
lovala vagadi vagadi hilauvaidima Yeisu ainai, ta maudoidi, i'abitowoidi ta hi-
nanamwanamwane.
41 Na hinage bagibagilidi aidiyena vi'avi'a himahalava ta hitautau wuiwui, hiwalo,
'Moiha ta'i owa Yaubada Natuna!'. Na hesi Yeisu ilaugagayowedi havena dova
hi'au'aubabada, wuwuna bada hihanapuiya'o ebeha iya Besinana towahona.

Yeisu iguguya ta'i'ili
(Maki 1:35-39)

42 Bada mala itomtom ta Yeisu dalavanane ilauvehulu na ibom ilau balabala awawai.
Na tomowa bagibagilidi hivetuwuni Yeisu hibehabehaei, na hauganane hilobai hiwalo
auli, hiwalo, 'Havena ulaulau. Teinai tamiyamiya.'
43 Na iwalo aulidi, iwalo, 'Tupwadi hinage dalava aidiyai yalau ta Yaubada yana
Abaloina wasana yaguguyaei. Teina wasane vehabana Yaubada ivetamalegaune.'
44 Eeta imahalava ilalaune Yudeya dalavanao maudoidi aidiyai, na yadi vada
tapwalolo holadiyai iguguya ta'i'ili.

5

Yeisu ana taumulitao iyogaedi
(Madiu 4:18-22; Maki 1:16-20)

1 Ehebo hauga Yeisu itowotowolo le'awa Genesaleta papalinai na boda hilaoma ta
hitowolo tutuniyama ebeha Yaubada yana walo Yeisu ainaena hibenalei.
2 Tenem ainai tauyamayamao yadi waga bwau i'i'itadine vahalinai hiniulidi magu-
maguwai, na tauyamaone bada hi'aitulu'o ta yadi vinaya hiuwauwadi.
3 Eena Yeisu waga ehebo ainai igelu, neta Saimoni yana waga, eeta Saimoni iwalo auli
ta ebe tupwana i'oidobi, ainaena i'oidobi ni'uwai ta wagane ainai imiya na ive'ita boda
aidiyai.
4 Na yana ve'ita i'ovi ta Saimoni iwawalo auline, iwalo, 'Saimoni tupwana u'oidobi
ni'uwai na yami vinayane amyahuwei'.
5 Na Saimoni iwalo, 'Taubada, boniyena ta'i ayama ahubena na nigele teya yama
aya'ona. Na yam walo vehabana mata ayahuwei.'
6 Hiyahuwei ta yama ibagibagili alili hi'onadi ta vinayawa muhamuhana ilotapulihi.
7 Eeta adi geluwone vali wagaena hiyogaedi ebeha hilaoma hihaguidi, ta hiya yadi
wagaena hilaoma na waga bwau hi'oiye mwaudi eeta muhamuhana hihanene.
8 Tenem ainai Saimoni Pita i'ita'ita ta Yeisu ainai ipwagogo, ta iwalo, 'Taubada
ulaugabaigau, wuwuna yau tauyababa'.
9 Walo teina i'atai wuwuna ma'ana geluwo nuwadi ipwanopwano alili yamaone
hi'o'onadine vehabadi,
10 na Saimoni ana tauhaguwo Yemesa yo Yoni, hiya Sebedi natunao hinage
hi'aluwagavai moiha. Na Yeisu Pita iwalo auli, iwalo, 'Havena umehemeheuhi. Mata
ivetuwuni na ilaulau owa mata tomowa u'onadi.'
11 Na wagaone hiniulihaedi le'awai na ginauli maudoina hitauvehuludi na Yeisu
himumulitaeine.

Yeisu ehebo taulepelo i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-18; Maki 2:1-12)

12 Hauga teya ainai Yeisu hinage ehebo dalava ainai imiyamiya. Tupwanane ainai
ehebo towaho tauna maudoina lepelo ivai. Eena towahonane Yeisu i'ita lobai ta ainai
italupwagogo na i'awanoiyei, iwalo, 'Taubada, ebe dova yam nuwatuwu, howahowana
u'abiye namwanamwagau'.
13 Na Yeisu nimanaena towahowa taunane i'abitowoi na iwalo, 'Ehe, nuwanuwagu.
Badagi na unamwanamwa.' Eeta towahowa ana lepelowa i'ovi.
14 Na Yeisu towahonane ivenuwamwauwei iwalo, 'Ulau na havena yaiya teya ainai
uwalowalo mahalavaegau na hesi udumwalu taupwaoli ainai ta i'itago, na upwaoli

Yaubada ainai, hava dova ada loina Mosese ainaena, ta ebe tomowa hihanapuigo ebeha bada uyawahaiuyo'o'.
15 Na hesi tenem ainai Yeisu wasana imwala'i moiha ta boda bagibagilidi hi-laoma ebeha Yeisu yana aubabada hibenalei, na hinage adi lovala ebeha i'abiye namwanamwadi,
16 na hesi hauga maudoina boda aidiyena itautauwahi na ibom i'awa'awanoi Yaubada ainai.

Yeisu ehebo taupeu i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Maki 2:1-12)

17 Ehebo ahubena ainai Yeisu boda ive'ive'itadi, na tupwadi Palisiwo yo loina ana tauve'itao hiya Galili dalavanao maudoidi yo Yudeya na Yelusalem aidiyena hilaoma na boda baidadiyao himiyamiya na hi'au'aubabada. Hauga tenem ainai Yaubada yana wahiyalaena Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi.
18 Ainaena bodaone aidiyena ehebo taupeu mahalabina hi'avalaiyama na hitowotowoi ebeha hiluwuwei vadai ta Yeisu mehenai himwauwi.
19 Na hesi nigele howahowadi, wuwuna bodane imwala'i alili. Eeta taupeuwa hi'avala mwalaeyei vadane ewanai na ana atovine hivaivehulu ta ainaena taupeuwa ma'ana aba'avala hivelele dobiyei bodaowa ahipudiyai, ta Yeisu mehenai himwamwauwine.
20 Eena Yeisu tomowaowa yadi yemidi ihanapuiya'o ta towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Augelu, mumugam yababa adi nuwahamu bada ulobaiya'o'.
21 Na hesi loina ana tauve'itao yo Palisiwowa Yeisu yana aubabadane hi-benalena'o ta hibom aidiyai hi'au'aubabada hiwalo, ‘Towaho teina vedova ta Yaubada i'abi'abitalawahiyeine wuwuna nigele teya yaiya howahowana tomowa yadi mumuga yababao inuwahamuidi, bada Yaubada ibom howahowana'.
22 Yadi nuwatuwu Yeisu bada ihanapuiya'o eeta iwalo, ‘Hava vehabana neta dova amnuwanuwatuwune?
23 Na hava amnuwatuwui ebe towaho teina ainai yawalowei, “Yam mumuga yababao bada yanuwahamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo ulau”?
24 Mata amhanapui yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai ebeha tomowa yadi mumuga yababao mata yanuwahamuidi.’ Eeta taupeuwa iwalo auli, iwalo, ‘Yau teina yawalo auligo, utowolo yam halabi u'avalai na ulau yam dalavai!'.
25 Na itautowolo ta boda mehediyena yana halabi i'avalai ilalaune yana dalavai mayana yaliyaya Yaubada ino'ono'owei.
26 Tenem ainai boda maudoidi nuwadi ipwanopwano mwala'ina, eeta mayadi ve'ahihi Yaubada hiwalo vetuvehaeyei, hiwalo, ‘Wau ehebo abanuwapwanopwano ta'itaya'o'.

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-18; Maki 2:13-17)

27 Mulitai Yeisu imahalava ta ehebo takesi ana tauvai yehana Livai i'ita lobai yana vada abapaihowa ainai imiyamiya na iwalo auline, iwalo, ‘Livai umulitaegau'.
28 Ainaena Livai itowolo ta ginauli maudoina itauvehuludi eena Yeisu imumulitaeine.
29 Na Livaiwa ai'ai mwala'ina ipaihowai Yeisu vehabana, eeta boda mwala'ina hilaoma Livai yana vadai ai'aine vehabana, na takesi ana tauvaiwo bodadi hinage baidanao.
30 Tenem ainai Palisiwo yo loina ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai Yeisu ana taumulitao aidiyai, hiwalo, ‘Hava wuwuna ta takesi ana tauvaiwo yo hinage tauyababao tupwadi baidamiyao am'ai'ai toyawane?'
31 Na yadi walowone Yeisu iyemaihadi iwalo, ‘Hiya namwanamwadi taulaumulamula nigele nuwadi, na hesi lovalovaladi nuwanuwadi taulaumulamula.
32 Yau yalaoma nigele ebeha taunamwanamwa vehabadi, na hesi taupwanoliwo habi haguidi, ta ebe hinuwabui.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Maki 2:18-22)

33 Militai hinage tupwadi tomowa Yeisu hiwalo auli hiwalo, ‘Yoni ana taumulitao hauga maudoina mavahalidi hi'awa'awanoi Yaubada ainai, dova Palisiwone adi tau-mulitaone yadi paihowa, na vedova ta owa am taumulitaone nigele hiyahudihudine, na hi'ai'ai yo hinumanuma'.
34 Eeta Yeisu iwalo vegevegedi iwalo, ‘Vedova, howahowana na tautawahola towahona ana taumanao hive'ahihi ai yo numa ainaena ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaya? Nigele awa?
35 Na amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma ebe tautawaholawa ilaugabaidi abo hesi hinuwayababa na hive'ahihi, ai'ai yo numa ainaena.'

36 Na hinage ehebo walo vegevegedi i'aubabadaei aidiyai, iwalo, ‘Nigele howahowana
luwuluwu vauvauna tupwana ta vai na luwuluwu miyamiyana ta bwalui. Nigele! Na
ebe dova, neta luwuluwu vauvaunane bada i'abiye yababa'o na hinage vauvaunawa
tupwatupwanane luwuluwu miyamiyanane nigele iyalowoinanei.
37 Na hinage nigele teya yaiya bwahi wahiwahiyalana dova waini vauvauna iyahi-
wahiwai abahiwa 'wapi miyamiyana aidiyai, mata dova ta ilotapulihi ta bwahi yo
abahiwa hiyepaipaihedi.
38 Na hesi tahiwai 'wapi abahiwa vauvau a'avadi aidiyai.
39 Na ebe yaiya waini miyamiyana inuma, mata iwalo ebeha nigele nuwanuwana
vauvauna, wuwuna waini miyamiyana hesi inamwanamwa alili.’

6

Ahubena Tapwalolo au'aubabadana
(Madiu 12:1-8; Maki 2:23-28)

1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu mayana taumulitao baidanao tanovi holanaena
hilaulau, na ana taumulitaone witi ainona higigidi ta hi'ai'aidi.
2 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, ‘Yada loina iwalo mahalava ebeha havena tapwalolo
ainai tapaipaihowa na omiu vedova ta teina dova ampaipaihowaine?’
3 Eeta Yeisu Palisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, ‘Yaubada yana Buki ainai hilele
Deivida vehabana ebe amvahili amhanapui neta iya ma'ana geluwo hivahali ta
4 Yaubada yana vadai iluwu na beledi ve'ave'ahihina ivai ta hi'a'aine. Beledinane
ma'ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam yo hi'ai. Na hivahali alili ta bada hi'a'aine.’
5 Na Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu Tapwalolo ana tauloina’.
6 Ehebo hinage Tapwalolo ainai Yeisu iluwu vada tapwalolo ainai ta ive'ive'ita.
Vadanane ainai ehebo towaho imiyamiya nima tautuwana peupeuna.
7 Na hinage tupwadi loina ana tauve'itao yo Palisiwo himiyamiya, Yeisu hi'ita'ita sipwai
mata dova ta towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolo ainai eeta ebe ainaena
hive'ewai tauloina mehenai.
8 Na hesi yadi nuwatuwune ihanapuiya'o, ainaena towahonane iwalo auli, iwalo,
‘Utowolo na uhaema’. Eeta towahowa itowolo ta ihahaene.
9 Ta Yeisu iwalo aidiyai na iwalo, ‘Hola yapanivilaegomiu. Hava yada loinane
itatalamweine Tapwalolo ainai. Tomowa ta'abiye namwanamwadi bo ta'abiye yababadi,
bo tomowa tahaguidi bo ta'abiye muyadi?’
10 Tenem ainai maudoidi ivinunu'abi'abidi na towahowa iwalo auli iwalo, ‘Nimam
utautuwudi’. Eeta towahowa nimana itautuwudi ta inanamwanamwane.
11 Na hesi tauloinaone modi'ini i'oiye mwaudi na hivetuwuni hibommo hi'au'aubabada
hava mata Yeisu ainai hipaihowaine.

Yeisu ana mulitao ivesinuwaedi
(Madiu 10:1-4; Maki 3:13-19)

12 Hauga tenem ainai Yeisu ihae oyai na nemai masigili maudoina Yaubada ainai
i'awa'awanoi.
13 I'ahubenama ta ana taumulitao aidiyena hitau 12 ivesinuwaedi ta iyogaedi yana
tauyewasao.
14 Tauyewasaone yehadi teina: Saimoni, iya iyogaei Pita na tahina Andulu na hinage
Yemesa yo Yoni na Pilipi yo Batolomiu.
15 Madiu yo Tomasi yo vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, na hinage vali Saimoni iya
tauhamadudu mwala'ina abaloina vehabana,
16 yo Yudasa iya Yemesa natuna, na hinage Yudasa Isakaliyota, iya howola abo Yeisu
ihuhulaei.

Yeisu taulovalao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 4:23-25)

17 Yana tauyewasaone yo hinage ana taumulitao maudoidi baidanao oyaena
hi'aituluma ta 'wabuwai hitowolo, na 'wabunane ainai boda mwala'ina himiyamiya,
hiya hilaoma Yudeya yo Yelusalem na hinage Taya na Saidoni tupwa le'awadine
aidiyena.
18 Ta hilaoma Yeisu yana aubabada habi benaleina yo hinage ebeha adi lovala i'abiye
namwanamwadi. Na hinage hiya alu'aluwa yababadi aidiyai hiluwu nuwanuwadi na
i'abiye namwanamwadi.
19 Bodaone maudoidi hitowoi ta ebeha Yeisu hi'abisawahi wuwuna wahiyala ima-
hamahalava ainaena na tomowa maudoidi i'abi'abiye namwanamwadi.

Nuwavitai na yaliyaya
(Madiu 5:1-12)

20 Yeisu ana taumulitaowowa ivinuvinunuidi na iwalo aulidi, iwalo, ‘Ebe omiu amwewelohe, amyaliyaya wuwuna Yaubada nimanai ammiyamiya.
21 Na omiu ebe amvahali amyaliyaya, wuwuna howola abo diyamiu himwau. Na hinage omiu amdoudou amyaliyaya wuwuna howola abo ammalu.
22 Amyaliyaya ebe yau Tomowa Moihagu vehabagu tomowa hive'alehaegomiu, bo hita'wata'wataegomiu, bo hisosomanaegomiu bo hi'awa yababaegomiu.
23 Hauga tenem ainai ebe vitaiwone himahalava vehabadi amyaliyaya na amtowolo amselo, wuwuna ami maiha namwanamwana galewai imiyamiya. Na amnuwatuwui ebeha tau'awa yababaone tubudiyao mwalona tauwalo mahalavao hi'awa yababaedi, dova teina haugane ainai.
24 ‘Na hinage ebe omiu amvewasawasa, nuwayabayababamiu, wuwuna yami wasawasa bada amlobaiya'o ta mulitai mata nigele.
25 Na yaiyadiwo omiu teina ta'i bada am'ai'i'iwahi moiha, amnuwayababa wuwuna muhamuhana vahali mwala'ina amlobai. Na hinage ebe teina ta'i ammalumalu, howola abo mayami nuwayababa amdou.
26 ‘Na haugadine aidiyai ebe tomowa bagibagilidi hi'awa namwanamwaegomiu, amnuwatuwu gwaipile na amnuwayababa, wuwuna mwalona hiya tubudiyaone hinage dova tauwalo mahalava oya'oyama hi'awa namwanamwaedi.’

Ami alehao amvelauwedi
(Madiu 5:38-48; 7:12)

27 ‘Yagu ve'ita teina ambenalei, ami alehao amvelauwedi, na hiya hita'wata'wataegomiu amhaguidi,
28 na hinage hiya hi'awa yababaegomiu am'awa namwanamwaedi, na hiya hi'ale'alehaegomiu vehabadi am'awa'awanoi ta Yaubada ihaguidi.
29 Na ebe yaiya navanavam isapi, havena nimana uveuveuyo, na hesi vali navanavamne hinage umohei ta isapi. Ebe yaiya yam gwaugwau luwuluwuna ivai, amluwuluwu mohili hinage utalamwei ainai.
30 Na hinage ebe yaiya alimwai i'awanoi ehebo ginauli vehabana, ginaulinane umohei. Na ebe yaiya yam tobwatobwa ivai na ainai imiyamiya havena vehabana uwalowalouyo.
31 ‘Na ebe hava nuwanuwamiu tomowa alimiyai hipaihowai, omiu hinage dova aidiyai ampaihowai.
32 ‘Na ebe tomowa tauvelauwego hiya hibom uvelavelauwedi, hava vehabana mata awanamwanamwa uvai? Wuwuna tauyababao adi tauvelauwo, hinage hivelavelauwedi.
33 Na ebe tau'abi ili'ilimanigo hibom u'abi ili'ilimanidi, hava vehabana mata awanamwanamwa uvai, wuwuna tauyababao hinage neta paihowane hipaipaihowai.
34 Na ebe yaiyaidiwo uhanapuidi ebeha yam tobwatobwa umomohediwa mata hiyemaihauyoi, hava ana namwanamwa alimiwai? Wuwuna hiya tauyababao hi'ai'aiyauya adi geluwo aidiyai mata yadi ginauliwone adi mwala'i hivedumwaluyoidi.
35 Na hesi ami alehao amvelauwedi na am'abi ili'ilimanidi, na havena yemaiha vehabana amnuwanuwatuwu. Ainaena ami maiha mata mwala'ina amlobai, ta omiu Yaubada Ewa'aliliyai natunao. Wuwuna hiya tauyababao yo tau'aidumao aidiyai inamwanamwa.
36 Ainaena omiu hinage am'atemuyamuya, dova Tamamiune i'ate'atemuyamuyane.

Havena ami geluwo am'awa'awa yababaedi
(Madiu 7:1-15)

37 ‘Hinage havena tomowa am'awa'awa yababaedi, mata dova ta Yaubada hinage i'awa yababaegomiu. Na hinage havena ami geluwo amve'eve'ewaidi, ta ebe omiu havena ve'ewa amlobalobai Yaubada ainaena, na hesi ami geluwo yadi mumuga amnuwahamuidi, ta ebe Yaubada yami mumuga hinage inuwahamuidi.
38 Na ebe am'aiyauya mata Yaubada i'aiyauya alimiyai. Hava mwaumwauna yo ma'ana lauhepoi mata alimiyai i'atuhiwai. Wuwuna ginauliwone ana mwala'i hava mata u'a'aiyauyaneine mata ulobauyoi.’
39 Ainaena walo vegevegedi teina imohedi, iwalo, ‘Vedova? Howahowana taumehegibugibu ana gelu mehegibugibuna imugaiyei? Mata nigele, awa? Ebe dova ipaihowai hitau bwauwone guda ainai hibe'u.
40 Dova hinage taubenali, nigele howahowana na yana tauve'ita ihae gabaei. Na hesi bada ebe yana hanapune imwala'i ta ebe hitau bwauwone yadi hanapu itoyatoyawa.

41 ‘Nigele iyalowoinanego na tahim vehabana uwalo ebeha mehenai aiwa
mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya na nigele
uya'ita.
42 Ainaena havena tahim ainai uwalowalo, uwalo, “Tahigu, ilowoinanegau ebe aiwa
mu'amu'alina mehemwena yavai vehulu”, wuwuna owa hinage etupwa mwala'ina
mehemwai imiyamiya, nigele uya'ita. Moiha, owa ehebo tau'oyama, awa? Na
hesi etupwane mehemwai uvai mugaiyei, ta ebe u'ita ili'ilimani na mulitai tahimne
mehenaena aiwa mu'amu'alinane uvaivehulu.

Tomowa yadi mumuga dova aiwa ainona
(Madiu 7:16-20; 12:33-35)

43 ‘Aiwa namwanamwana nigele howahowana na ainona newanewalina imwauwi.
Hinage dova aiwa newanewalina nigele howahowana na ainona namwanamwa
imwauwi.
44 Ainaena aiwa ehebo ehebo ainodi aidiyena tahanahanapuidi ebeha aiwadine
namwanamwadi bo newanewalidi. Moiha neta, nigele howahowana na haihaili
aidiyena damaya ainona talobai, dova hinage nigele howahowana na vilolo ainaena
sibweya ainona talobai.
45 Dova towaho yana mumuga, ebe towaho yana nuwatuwu ausalana yana mumuga
maudoina namwanamwana. Na ebe yana nuwatuwu yababadi mumugana maudoina
yababadi. Wuwuna nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya hauga maudoina
awamiyena himahamahalava.

Tau'abi vada hitau bwau
(Madiu 7:24-27)

46 ‘Ainaena hava vehabana am'awa'awa Badaegaune, na yagu walo nigele amya-
mulimulitaedi.
47 Na ebe yaiya owa ulaoma na yagu walo ubenaledi na upaihowaidi, owa yam
mumuga dova ehebo tau'abi vada yave'itaei alimiyai.
48 Iya dova tau'abi vada yana wahuwahu yaiyaina ilobai, gaima a'avana ainai, ta
yana vadane ainai i'a'abine. Na haugana 'wesu mwala'ina i'aituluma na aba'ita isagena,
ta vadanane iguhui na nigele iya'abiye yababa, wuwuna wahuwahu namwanamwana
ainai i'a'abine.
49 ‘Na hesi ebe yaiya owa yagu walo ubenaledi na nigele uyamulitaedi, owa bada
dova tau'abi vada namonamo a'avana ainai yana vada i'a'abine. Eeta haugana aba'ita
imahalava vadanane iguhui ta ibe'u mwayamwayau na maudoina ilo'evehulune.’

7

Yeisu tau'alehao adi tauloina yana hevali ehebo i'abiye namwanamwa
(Madiu 8:5-13)

1 Yeisu yana walo tomowa aidiyai i'ovi'o, ta imahalava na ilau Kapaneum.
2 Dalavanane ainai tau'alehao hiya Loma adi taumugai ehebo mayana hevali
himiyamiya. Na yana hevaline ivelauwei ili'ilimani. Na hauga tenem ainai ilovala
mwala'ina ta habi imwalowoina.
3 Na tauloinanane Yeisu yana laoma wasana ibenalei, eeta Yudeya yadi babadao
tupwadi ivetamaledi Yeisu ainai habi awanoiyei ebe Yeisu ilaoma na yana hevaline
i'abiye namwanamwa.
4 Ta babadaowa hilau Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, ‘Bada, nuwanuwamai ebe talau
teina towahone awalowaloweiwa ana dumwalu ebeha uhagui.
5 Wuwuna iya towaho namwanamwana, na Yudeya maudoida ivelauwegita, ta yada
vada tapwalolo i'a'abine.’
6 Eeta Yeisu baidadi hilalaune. Hilau ta dalavanane ainai himahamahalava, eena
tauloinawa ana geluwo tupwadi hinage ivetamaledi Yeisu habi auhina. Na hilau Yeisu
ainai ta hiwalo, ‘Bada, yama taumugai iwalo ebeha owa towaho mwala'ina ainaena
nigele iyalowoinanego ebe uluwu yana vadai.
7 Na hinage nigele iyalowoinanego na baidam amwahai amvelobaloba. Na hesi
nuwanuwana ebe uwalo mohili na yana hevaline inamwanamwa.
8 Na hinage alinana teina dova iwalo, “Yau loina yahanahanapui na agu tauloina yadi
walo ana tau'awa abi, na hinage yagu tau'alehao yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo,
‘Ulau’ bada ilau ta'i; na ebe ehebo ainai yawalo, ‘Ulaoma’ bada ta'i ilaoma, na ebe yagu
taupaihowa ehebo ainai yawalo, ‘Teina upaihowai’, bada ipaihowai”.’

9 Teina walowone Yeisu ibenaledi na i'aluwagavai moiha na i'ita gwaipile ta bodaowa
himulimulitaeine iwalo aulidi, iwalo, ‘Moiha ta'i nigele teya yaiya Isileli alimiyena
yayalobai yana yemidi dova teina towahone’.
10 Eena tauloinawa yana hevahevaliwone hilau gwaipile yana vadai, ta nemai yana
hevaliwa hilobai bada inamwanamwa'o.

Hiwape ehebo natuna towahona Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolo
11 Nigele hauga daodaona tuluhanai Yeisu ilau ehebo dalava ainai, yehana Naini. Na
ana taumulitao yo hinage boda mwala'ina hi'wa'wayabuine.
12 Ilaoma dalavanane ainai ta taumwalowoi himahamahalavaenama dalavanane
ainaena. Na taumwalowoine neta hiwape ehebo natuna, bada ehebo mohimohili,
ainaena hiwapenane boda mwala'ina baidana hilaulau habi mwauwina magaiyai.
13 Tenem ainai Yeisu hiwapene i'i'itane na i'atemuyamuyaei ta iwalo, ‘Havena
udoudou’.
14 Na iwutu lau ta mwalowoiwa ana huma i'abitowoi eena tau'avalaowa hitowotowolo.
Na Yeisu iwalo, ‘Hevali, utowolo’.
15 Ta hevaliwa imiya towolo ta i'au'aubabada, na Yeisu hevaliwa ilauvai ta hinanawa
imomoheine.
16 Ainaena tomowaowa himeheuhi na Yaubada hiwalo vetuvehae, hiwalo, ‘Tauwalo
mahalava mwala'ina bada imahalavama'o. Teina Yaubada yana taubo'e ita yana
tomowao alidai.’
17 Eeta Yeisu wasana hiyewasaei Yudeya maudoina, na hinage dalavao vahalinai
aidiyai.

Yoni taubapitaiso yana panivila Yeisu vehabana
(Madiu 11:2-6)
18 Na mulitai Yoni ana taumulitao wasa teina hiwalo mahalavaei ainai.
19 Ainaena ana taumulitao hitau bwau iyogaedima na iwalo aulidine, iwalo, ‘Amlau na
ampanivilaei, ebe iya Besinanawa vehabana ya'au'aubabadane, bo vali towaho hinage
taha'wai?’
20 Na hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Yoni taubapitaiso ivetamalegai alaoma
habi panivilaego ebe owa Besinanawa, bo vali towaho aha'waha'wai?’
21 Hauga tenem ainai Yeisu howola taulovalao adi lovala yo adi muya yo vi'avi'a
aidiyena i'abi'abiye namwanamwadi yo hinage taumehegibugibu mehedi i'abiye
maseledi.
22 Eeta i'ovi na mulitai yadi panivilawa iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo ta Yoni ainai
am'aubabada ginauliwone aliguwena hava bada am'itadi'o yo ambenaledi'o, neta:
taumehegibugibu mehedi bada himasele'o, taupeu bada hinamwanamwa'o ta hilaulau,
taulepelo taudi hinamwanamwauyo'o, tautalina tui bada talinadi hinamwanamwa'o,
taumwalowoi hitowolouyo na hinage tauwewelohe bada wasa namwanamwana hi-
benalena'o.
23 Eeta amlau na Yoni amwalo auli havena vehabagu inuwanuwatuwu bwaubwau,
wuwuna ebe yaiya yana yemidi aliguwai nigele iyatapitapiya, mata iyaliyaya.’

Yeisu yana walomahalava Yoni vehabana
(Madiu 11:17-19)
24 Haugana Yoni ana taumulitaowowa hilaulau gwaipile, na Yeisu ivetuwuni boda
aidiyai Yoni vehabana iwalo mahalava, iwalo, ‘Mwalona maudoimiu tupwa balabala
awawai amlau Yoni habi benaleina, na hava nuwanuwamiu ebeha am'ita? Bo ebeha
ehebo awahi mwala'ina yaumai iguhuguhui am'ita?
25 Bo ehebo towaho ana ale'o wasawasa habi itana? Nigele, awa? Wuwuna
hiya adi ale'o namwanamwadi moiha tauloina mwala'idi yadi tupwai himiyamiya na
hiyaliyaliyaya.
26 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai? Bo yami nuwatuwu ebeha
ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Moiha ta'i towahonane am'i'itane tauwalo
mahalavao imwala'i gabaedi.
27 Yoni vehabana mwalona Yaubada yana Buki ainai teina dova iwalo mahalava
mugaiyei iwalo:
“Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na yam amwaha isepa”.’
28 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Yoni iya taumiya bale'u maudoina imwala'i gabaedi, na hesi
maudoidi hiya Yaubada yana Abaloina holanai Yoni himwala'i gabaei’.
29 Eena bodaone yo takesi adi tauvaiwo Yeisu yana aubabada teina hibenaledi ta
Yaubada hiwalo vetuvehaeyei, wuwuna hiya mwalona Yoni i'abiye bapitaisodi.

30 Na hesi Palisiwone yo loina ana tauve'itao Yaubada yana nuwatuwu
hita'wata'wataei, ainaena nigele nuwadi na Yoni i'abiye bapitaisodi.
31 Eeta Yeisu iwalo, ‘Omiu yaso teina vedova ebe yayepategomiu?
32 Nuwana yawalo, omiu bada dova hedaheda abagimwala holanai hi'ai'ai'opi'opi na
adi geluwo aidiyai hiyogayoga, hiwalo, “Ama geluwo vedova ta a'abi'abi sinaha na nigele
amyasobune, na hinage ayebwayebwasa na nigele amyadoune”.
33 Waloyepatu teina ana hanapu neta, Yoni tau'abiye bapitaiso ilaoma ta ihudihudi
yo waini nigele iyanumanuma, ainaena amwalo ebeha alu'aluwa yababana Yoni i'abiye
yauyauleya'o?
34 Yau Tomowa Moihagu yalaoma ya'ai'ai na yanumanuma na hinage vehabagu
am'ulu'ulumiya, amwalo, “Towaho teina taunuma yo tau'ai'ala'alabili, na hinage takesi
ana tauvaiwo yo tupwadi yabayababadi ive'au'augeluwedi”.
35 Na hesi hiya tauhanapu moiha mata yadi paihowa namwanamwadi aidiyena
hanapu moiha imahamahalava.’

Tauyababa ehebo Yeisu aena iyewoloi

36 Ehebo hauga Palisi ehebo yehana Saimoni Yeisu iyogaei ta baidana habi ai. Eeta
Yeisu iluwu vadai ta imiya habi ai.
37 Na dalavanane ainai wahiu ehebo tauyababa imiyamiya. Iya bada ihanapuiya'o
ebeha Palisine yana vadai Yeisu i'ai'ai. Ainaena woloi namwanamwana ma'ana abahiwa
namwanamwana ivaiyama,
38 ta Yeisu vahalinai itowolo na idoudou na mehelinonaena Yeisu aena iyebuta, na
waihiunane vahuna daodaona ta vahunaena aena iba'ilidi, yo hinage Yeisu aena inihoidi
yo woloiwa ihiwai Yeisu aenai.
39 Eena Palisiwa ibom inuwanuwatuwu iwalo, ‘Towaho teina, ebe iya tauwalo
mahalava, ihanapui waihiune teina tauyababa, ta havena ainai i'abi'abi’.
40 Na Yeisu i'apuhini iwalo, ‘Saimoni, nuwanuwagu ehebo ginauli yawalo mahalavaei
alimwai’.
Eeta Saimoni iwalo, ‘Ehewa, aiteya ginauli? Uwalowei aliguwai’.
41 Ta Yeisu iwalo, ‘Ehebo tauwasawasa na tomowa bwau adi vagavaga imwauwi,
ehebo ana vagavaga dova 50 kina, na ehebo dova 5 kina.
42 Na hitau bwauwone nigele howahowadi na hiyemaihadi. Ainaena tauwasawasawa
hitau bwauwowa adi vagavaga inuwahamuidi. Na yapanivilaego. Hitaubwauwone
aidiyena yaiya yadi taubadane ivelauwei mwala'ina?’
43 Ta Saimoni Yeisu alinana iyemaiha, iwalo, ‘Towahone iya ana vagavaga
mwala'inane ivelauwei mwala'ina’.
Eena Yeisu iwalo, ‘Ehe, moiha’.
44 Na i'ita gwaipile waihiuwa ainai, na iwalo, ‘Saimoni, waihiune teina yana paihowa
vehabagu u'itaya'o, nigele dova owa. Wuwuna yam vadai yaluwuma na bwahi aegu
anauwa vehabana nigele uyamohegau na hesi waihiune teina mehelinonaena aegu
iuwadi na vahunaena iba'ilidi.
45 Na owa yagu mahalava ana niho nigele uyapaihowai aliguwai, na hesi iya yagu
mahalava vauvauwai aegu inihoidi.
46 Nigele hinage woloiyena vahugu uyayewoloi, na iya hesi yana woloiyena aegu
iyewoloidi.
47 Iya yana pwanoliwo bagibagilidi bada yanuwahamuidi'o, ainaena ivelauwegau
mwala'ina, na hesi ebe yaiya yana pwanoliwo habuludi na yanuwahamuidi, yana velau
aliguwai hinage habuluna.’
48 I'ovi na Yeisu waihiuwa iwalo auli, iwalo, ‘Yam pwanoliwo bada yanuwahamuidi'o’.
49 Na tomowaowa Yeisu baidanao hi'ai'aine, Yeisu yana walo hibenalei ta hibom aidiyai
hi'ulu'ulumiyaei, hiwalo, ‘Yaiya yede teina ta ebeha pwanoliwo inuwahamuidi?’
50 Eena Yeisu waihiuwa ainai iwalo, ‘Yam yemidi ainaena bada livahi ulobaiya'o, ta
mayam yaliyaya ulau’.

8

Waiwaihiu Yeisu hi'wayabui

1 Mulitai Yeisu itowolo na ilau dalava mwala'idi yo habuludi aidiyai Yaubada yana
Abaloina wasa namwanamwana iguguyaei, na ana taumulitaowa hitau 12 baidanao.
2 Na hinage tupwadi waiwaihiu baidanao, neta hiya mwalona lovala yo alu'aluwa
yababadi aidiyena Yeisu abiye namwanamwadi. Waiwaihiuwone neta Meli Magi-
dalaena iya mwalona ainaena alu'aluwa yababadi maudoina 7 Yeisu iheusili ma-
halavaedi,

3 na hinage Yoana iya Kusa mwanena, Kusanane Helodi yana taupaihowa, na hinage
Susana yo tupwadi waiwaihiu baidadiyao. Waiwaihiuwone hiya yadi tobwatobwaena
Yeisu ma'ana geluwo hi'i'ita avivinidi.

Patu ana walovegevegedi
(Madiu 13:1-9; Maki 4:1-9)

4 Tomowa maudoidi dalava bagibagilidi aidiyena hitaugogoiyama Yeisu ainai, eena
Yeisu walo vegevegediyena ive'itadi, iwalo,
5 'Tau'uma ehebo ilau yana oyai patu ivehulubudebudeyanaedi. Tupwadi patu
amwahai hibe'u ta tomowa aediyena hiwutu'alatedi yo lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu
hi'a'aidine.
6 Na tupwadi patu malagaigaimana ainai hibe'u ta hi'ini na mulitai hiwewelaine,
wuwuna toputopunane nigele gwagwamana.
7 Na tupwadi patu haihaili aidiyai hibe'u ta hi'ini mwalomwalowoi wuwuna haihailine
iwahiyala ta i'oiye mwalowoidi.
8 Na hesi tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibe'u ta himwala'i na hi'aino,
ta aidiyena aino namwanamwana ilobai.'
I'ovi na Yeisu bodaone ivenuwamwauwedi, iwalo 'Ebe matalinamiu walo teina
ambenaledi'.

Patu walo vegevegedina ana livahi
(Madiu 13:10-23; Maki 4:10-20)

9 Mulitai ana taumulitaowowa Yeisu hipanivilaei, hiwalo, 'Yam walo vegevegedine
hava ana hanapu?'
10 Na iya iwalo, 'Omiu Yaubada alimiyai italam ta yana loina holana moiha ana
tauhanapuwo, na hesi bagibagilidi walo vegevegedi a'ava hibenalei.
"Na adi nuwamasele nigele hiyahanapui,
yo hinage ana hanapu hibehabehaei na hesi nigele hiyalobai."
11 'Na walo vegevegedinane ana livahi teina dova: Patune neta Yaubada yana walo.
12 Na patuwowa amwahai hibebe'une hiya neta tomowa walo hibenali mohilei, na hesi
Tomodulele ilaoma ta atediyena walowa ivaivehulune, ta nigele howahowana hiyemidi
ebeha Yaubada howahowana ihaguidi.
13 Na patuwowa hibebe'une toputopu malagaigaimana aidiyai neta tomowaowa hiya
Yaubada yana walo vehabana hiyaliyaya, na hesi nigele lamlamdi hiyayaiyai wuwuna
yadi yemidi nigele mwala'ina, ta ebe abatowoi aidiyai himahalava mata hibe'u.
14 Na patuwowa haihaili aidiyai hibebe'une neta tomowaowa hiya walowa hibenalei,
na yadi nuwatuwu maudoina hilaulau nuwatuwu bagibagili yo wasawasa yo bale'u
yaliyayanao aidiyai. Ainaena Yaubada yana walo aidiyai nigele ainona iyamahalava.
15 Na patuwowa toputopu namwanamwana aidiyai hibebe'une neta hiya tomowao
mayadi atetalam Yaubada yana walo hibenaledi, yo mayadi alama'i'ita ainaena Yaubada
yana walo aidiyai i'aino moiha.'

Masele ana walo vegevegedi
(Maki 4:21-25)

16 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Nigele teya yaiya lampa iyagabu na gaeba ainaena
iya'oihamui bo aba'eno elauhanai iyamwauwi na hesi abamwau ewanai imwauwi ta
ebe tomowa maselene hi'ita haugana hiluwuluwu.
17 Hava dawadawanina mata imiya mahalava ta tomowa hibenalei. Na hava
oi'oihamuina mata hilobai na hivaiyama maseleyai ta tomowa hi'ita.
18 'Eeta am'ita avivini yami benabenali aidiyena. Wuwuna yaiya ainai hava
namwanamwana imiyamiya mata Yaubada ilauhepoiyei iya ainai. Na hesi ebe yaiya
ainai nigele na yana nuwatuwu ebeha hava habuluna ainai imiyamiya, mata Yaubada
ivaivehulu.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Madiu 12:46-50; Maki 3:31-35)

19 Mulitai Yeisu hinana yo tahinao hilaoma habi itana na hesi boda imwala'i alili, eeta
nigele howahowana hiluwu Yeisu ainai.
20 Ta walo a'ava hivetamalei, hiwalo, 'Taubada, hinam yo tahimwowa tenem maseleyai
hitowotowolo, ebeha nuwanuwadi owa'.
21 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Nigele hibom, na hesi ebe yaiyadiwo Yaubada yana
walo hibenalei na hi'awa abiyedi hiya neta hinaguwao yo tahiguwao'.

Yeisu wowoli i'abiye daumwali
(Madiu 8:23-27; Maki 4:35-41)

22 Ehebo hauga Yeisu mayana taumulitao higelu na aidiyai iwalo, ‘Ta'u'e tageyo'awa
vali tupwai’. Eeta hi'u'e,
23 hisagesagena na Yeisu i'eno'eno ta i'eno i'iwahine. Na yaumai mwala'ina itowa ta
bagodu mwala'ina ihiwahiwadi'wa wagai na muhamuhana hihanene.
24 Eeta ana taumulitaowa Yeisu hivanoi hiwalo, ‘Taubada, Taubada, utowolo, mata
tahanene!’
Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodune i'ahonedi, iwalo, ‘Amlaumwau!’ Eeta
hilaumwau na idadaumwaline.
25 Ainaena Yeisu ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedova? Nuwana nigele
amyayemidiyegau awa?’
Na hiya mayadi meheuhi hi'aluwagavai na hibom aidiyai hiwalo, ‘Towaho yehana
teina? Ta yaumai yo bagodu alinana hi'a'awa abiyeine.’

Ehebo towaho alu'aluwa yababadi bagibagilidi holanaena himahalava
(Madiu 8:28-34; Maki 5:1-20)

26 Galili vali tupwanai higeyo'awa'o ta hiluwu Gelasiwone yadi gadowai. 27 Eena Yeisu
i'aitulu le'awai na ehebo taumiya dalava imahalavama ainai. Towahonane alu'aluwa
yababadi hiluwu holanai ta ainai himiyamiya. Na towahonane hauga daodaona ale'o
nigele iyali'wali'wa, na vada aidiyai nigele iyamiyamiya na hesi magai gudadi aidiyai
imiyamiyane.
28 Ta towahowa Yeisu i'ita, na ilohagali ta ibe'u ainai na iwui mwalamwala'i, iwalo
‘Yeisu yo, owa Yaubada Ewa aliliyai Natuna, hava ebeha upaihowai? Badagi! Havena
u'abi'abiye muyagau.’
29 Walo teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada iwalo auliya'o, ta ebeha alu'aluwa
yababana towahone i'aitulu gabaei. Towahonane hauga bagibagilina alu'aluwane
i'abiye yeyauyaule eeta hi'abi'abi avivini na nimana yo aena hipaipaidi pwawati
aidiyena, na hesi pwawatine iwutuwutuhidi na towahonane ilawelawei nu'ula awawai.
30 Eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo, ‘Vedova yeham?’
Na towahowa iwalo, ‘Yehaguwede Bagibagilimai’, wuwuna alu'aluwa bagibagilidi
holanai himiyamiya.
31 Na alu'aluwaowa Yeisu ainai hi'awa'awanoi, hiwalo, ‘Havena ugabagabae aituluwe-
gai guda abasilahe ainai.
32 Na hesi uvetamalegai ta aluwu maheyaone bagibagilidine tenem hidumudumuline
oyane aidiyai. Eeta Yeisu italam.
33 Ta towahowa ainaena himahalava ta maheyaowa aidiyai hiluluwune. Tenem
ainai maheyaowa maudoidi hiyauyaule ta hisagena tapatapana ainai hibe'u ta ni'uwai
hihahanenene.
34 Na maheyaowa adi tau'ita aviviniwowa hi'ita na hidena ta hilalaune hiyewasa hava
dova hi'i'itane, dalava mwala'idi yo dalava habuludi tomowadiyaone aidiyai.
35 Eeta tomowa bagibagilidi hilaoma ta ebe hiya mehediyena hi'ita hava imamahala-
vane. Ta Yeisu ainai hilaoma ta towahowa hi'ita mwalona alu'aluwa yababadi holanai
himiyamiya bada inamwanamwa'o ta ale'o ili'wa na Yeisu vahalinai imiyamiya. Tenem
ainai maudoidi himeheuhi.
36 Eena tauyewasaowa tomowa aidiyai hi'aubabada vedova towahonane yana
namwanamwa.
37 Eeta Gelasinewowa maudoidi himeheuhi mwala'ina ta Yeisu hisosomanaei ebe
ilaugabaidi. Ainaena Yeisu wagai idodobi habi gelu.
38 Ta towahowa i'abiye namwanamwawa iwalo atemuyamuya Yeisu ainai iwalo,
‘Uwalo ta owa na yau talau?’
Na Yeisu iwalo,
39 ‘Nigele. Hesi ulau gwaipile dalavai ta hava Yaubada alimwai ipaihowaiya'o
u'aubabadaei.’ Eeta towahowa ilau dalavai na Yeisu yana paihowa i'aubabadaei taumiya
dalava maudoidi aidiyai.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Madiu 9:18-26; Maki 5:21-43)

40 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo na boda mwala'ina mayadi yaliyaya
hivevedunane. Wuwuna iya vehabana hiha'waha'wane.
41 Eena ehebo towaho iluwu mahalava, yehana Yailo, iya yadi vada tapwalolo ana
tau'ita avivini. Ilaoma ta Yeisu ainai italupwagogo na iwalo, ‘Taubada talau yagu vadai,

42 ta natugu ilovala mwala'ina u'abiye namwanamwa. Iya bada ehebo mohimohili
natugune, ana bolimai 12 na vadai i'e'eno na hauga habuluna na imwalowoi.’ Eeta
baidana hilalaune.
Hilaulau amwahai na boda mwala'ina himulimulitaedi, ta hiveveduidui.
43 Na bodaone holadiyai ehebo wahiu baidadi, ma'ana lovala. Lovalanane neta
'wahina isagesagenaei bolimai 12 hi'ovi'o, na besiwa isagesagena. Hauga bagibagilina
taulaumulamula hitowotowoi ebeha hi'abiye namwanamwa na hesi nigele howahowadi.
44 Eena wahiunane Yeisu tuluhanaena ilaoma ta ana ale'o papalinane i'abitowoine na
wahinawa yana sagena ilalaumwaune.
45 Ainaena Yeisu itautowolo, ta iwalo, ‘Eei! Yaiya i'a'abitowoigaune?’
Na maudoidi hiuvala. Na hesi Pita iwalo auli, iwalo, ‘Bada, nuwana bodaone
hiveveduidui ta hitatautupane alimwai’.
46 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele. Teya yaiya agu ale'o i'abitowoine, wuwuna yalautowoi
aliguwena wahiyala imahalava'o na tau'abitowoigaune ainai igeyo'awa'o.’
47 Na waihiuwa ilautowoiya'o ebeha Yeisu bada yana paihowane ihanapuiya'o,
ainaena ilaoma na mayana batutuli ibe'u aitulu Yeisu aenai, na boda mehediyai
yana paihowawa wuwuna iwalo mahalavaei, iwalo, ‘Taubada, nuwanuwagu na
yanamwanamwa, ainaena am'ale'one ya'a'abitowoine, ta yananamwanamwane’.
48 Eeta Yeisu waihiunane iwalo auli, iwalo, ‘Natugu, yam yemidi ainaena un-
amwanamwa'o. Utowolo na mayam yaliyaya ulau.’
49 Hauganane Yeisu iwalowalo waihiuwa ainai Yailo yana vadaena yana taupaihowa
ehebo wasa ilawenama Yailo ainai, iwalo, ‘Taubada, natum bada imwalowoi'o na havena
tauve'itane yana hauga igabagabaei.’
50 Wasa teina Yeisu ibenalei ta Yailo iwalo auli, iwalo, ‘Havena umehemeheuhi na hesi
uyemidiyegau ebeha natum mata inamwanamwa’.
51 Ainaena hilau ta dalavai himahalava, eena Yeisu boda maudoidi i'auhidi ta ebe
vadanane ainai havena hiluwuluwu, bada nuwanuwana Pita na Yoni yo Yemesa na
hinage gamahinewa hinana yo tamana baidanao hiluwu.
52 Na boda vadai howola hidoudou na hinage hiwoewoe gamahinewa vehabana.
Ainaena Yeisu i'auhidi iwalo, ‘Badagi! Dou amlaumwau, wuwuna gamahinene nigele
iyamwalowoi, na hesi i'eno'eno mohili.’
53 Na maudoidi Yeisu himaluwei wuwuna hihanapuiya'o gamahinene bada
imwalowoi'o.
54 Eena Yeisu hedawa nimanai i'abi na iwalo auli, iwalo, ‘Gamahine utowolo’.
55 Na gamahinewa yawahina iwuyoma ta itotowolone. Eena Yeisu gamahinewa
hinana yo tamana aidiyai iwalo, ‘Ai'ai ammohei na i'ai’.
56 Tenem ainai tamana yo hinana nuwadi ipwanopwano moiha. Na Yeisu hinage
ivenuwamwauwedi iwalo, ‘Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalava yagu
paihowa teina vehabana’.

9

Yeisu ana taumulitao ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:5-15; Maki 6:7-13)

1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyoga ahaidi na adi loina yo wahiyala imohedi ta ebe
howahowadi alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, yo hinage adi
lovalao hi'abiye namwanamwadi.
2 Eeta ivetamaledi ebeha Yaubada yana Abaloina tomowa aidiyai higuguyaei, yo
hinage taulovalao hi'abiye namwanamwadi.
3 Na hinage yana aubabada ainai iloinaedi iwalo, ‘Havena teya hava amvaivai. Havena
digona nuwana boha nuwana ai'ai nuwana mane, nuwana ami ale'o bwauna.
4 Na ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu na amluwu, vadanane ainai amvetaumana
ana higa tupwanane amlaugabaei.
5 Na ebe aiteya dalava ainai nigele hiyalauvaigomiu yadi vadai, dalavanane
gawalanane aemiyena am'oiyeholudi na amlaugabaidi, eena ainaena amve'itadi ebeha
mata vitai aidiyai imahalava.’
6 Eeta ana taumulitaone hilau ta tupwa maudoina aidiyai hita'i'ili na wasa
namwanamwana higuguyaei, na hinage taulovala tupwa ehebo ehebo aidiyai hi'abiye
namwanamwadi.

Helodi nuwana ipwanopwano Yeisu vehabana
(Madiu 14:1-12; Maki 6:14-29)

7 Helodi iya Galili ana tau'ita avivini, ginauli teina himahamahalava wasadi ibenaledi
na nuwana ipwanopwano mwala'ina wuwuna tupwadi tomowa hiwalo, ‘Yoni taubapi-
taiso ebeha mwalowoiyena itowolouyo'o’.
8 Na tupwadi hiwalo, ‘Nigele, Elaitiya imahalava'o’, na hinage tupwadi hiwalo, ebeha
‘Ibom ehebo tauwalo mahalava mwalona imwalowoi na teina hauga itowolouyo'o’.
9 Ainaena Helodi iwalo, ‘Yoni yau yagu loinaena ta gadona hitotomne. Na aiteya yede
towaho teina hiwalowaloweine.’ Tenem ainai Helodi i'ai'aipate mwala'ina ebe Yeisu i'ita.

Yeisu tomowa bagibagilidi ive'aidi
(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Yoni 6:1-14)

10 Yeisu yana tauyewasao yadi ta'i'iliyena hiwuyo ta yadi paihowa maudoina
hi'aubabadaei Yeisu ainai. Mulitai yadi taubadane ilauvaidi ta baidanao hilau ehebo
dalava yehana Bedesaida ainai, ta ebe hibom nemai himiyamiya.
11 Na nigele howahowadi, wuwuna boda wasa hibenalena'o ta Yeisu himulitaei
hilaoma ainai. Eena Yeisu iyaliyayaidi ta aidiyai Yaubada yana Abaloina vehabana
ive'ita, na hinage adi lovalao i'abiye namwanamwadi.
12 Himiyamiya ee mahana ihugu, na hitau 12 hilaoma Yeisu hiwawalo auline, hiwalo,
‘Taubada, boda teina uvetamaledi ta hiwuyo dalavao vahalidai aidiyai, ta nemai ai'ai yo
aba'eno hibeha, yo hi'aiyawasi. Wuwuna teina bada balabala awawa.’
13 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Omiu ai'ai ammohedi ta hi'ai?’
Na hiya hiwalo, ‘Vedova mata teina ave'aidine? Wuwuna amaine nigele mwala'ina.
Beledi nima ehe'ehebo na yama bwau hitutupwane. Nuwanuwam ebeha alau na
bodaone adi agimwala, awa?’
14 Na bodaone aidiyena towatowaho a'ava adi bagibagili dova 5,000. Ainaena Yeisu
ana taumulitao iwalo aulidi, iwalo, ‘Tomowaone amwaheidi na yadi boda aidiyai
ammwauwidi, dova 50 boda ehebo ehebo aidiyai, himiya’.
15 Eeta yana loinaone maudoina dova hipaihowaidi, ta yadi boda aidiyai himimiyane.
16 Eena Yeisu beledi nima ehe'ehebo na hinage yama bwauwa ivaidi, na galewai
i'ita hae na ai'aiwone vahabadi i'awa yauwedo. Abo mulitai i'abitomwahidi na ana
taumulitao imohedi na hiveguyau tomowa aidiyai.
17 Na maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi, na ai'ai tupwatupwadi hitano'ahaidi, neta boha
12 hi'oiye mwaudine.

Pita yana walomahalava ebeha Yeisu iya Besinana towahona
(Madiu 16:13-19; Maki 8:27-29)

18 Yeisu ana taumulitaone hilao'o hilowolowouhi na Yeisu ibom imiyamiya, Yaubada
ainai i'awa'awanoi. I'awanoi i'ovi na ana taumulitaowa hilaoma ta ipanivilaedi iwalo,
‘Vedova tomowa yadi walo vehabagu, ebeha yau yaiya?’
19 Na ana taumulitaowa hiwalo, ‘Tomowa tupwadi hiwalo, ebeha owa Yoni tau'abiye
bapitaiso, na tupwadi hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo
mahalava mugamugaina mwalowoiyena itowolouyoma’.
20 Hinage ipanivilaedi iwalo, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?’
Eeta Pita iwalo, ‘Owa Besinana towahona, Yaubada ainaena’.
21 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao ivenuwamwauwedi ebeha havena hiwalowalo
mahalavaei tomowa aidiyai.
22 Yo hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu howola abo muya mwala'ina
yalobai. Wuwuna babadao yo taupwaoli mwala'idi yo hinage loina ana tauve'itao mata
hisosomanaegau na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye
towolouyoigau.’

Yeisu ana mulita vehabana
(Madiu 16:20-28; Maki 8:30; 9:1)

23 Mulitai maudoidi aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya owa nuwanuwam umulitaegau, havena
ubom vehabam unuwanuwatuwu. Na hesi ubom yam aiwa lagalagana u'avalai ahubena
ehebo ehebo, na umulitaegau.
24 Ebe yaiya yawahina inuvavi howola abo yawahinane ive'wadalele. Na ebe yaiya
yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, ibom mata yawahi namwanamwana
ilobai.
25 Ebe yaiya yana tobwatobwa mwala'ina, mata Yaubada yana mumuga inuwap-
wanopwanowei, eeta hava mata namwanamwana ilobaine?
26 ‘Ebe yaiya tomowa vehabagu ihinimaya na yagu ve'ita vahabadi ihinimaya mata yau
Tomowa Moihagu yagu hauga laoma ainai mata yahinimayaei. Haugana yalaolaoma

yagu wasawasa ainaena na Tamagu yo yana tausagenawasao ve'ave'ahihidi yadi wasawasa namanamalinaena.
27 Yawalo moiha alimiyai tomowa tupwamiu teina mata nigele amyamwalowoi ana higa Yaubada yana Abaloina am'ita.

Yeisu ana ita igwaipile
(Madiu 17:1-8; Maki 9:2-8)
28 Walowone teina hi'ovi na dova wiki ehebo tuluhanai, Pita yo Yoni yo Yemesa Yeisu ilauvaidi ta baidanao hihae ehebo oya ainai habi awanoi Yaubada ainai. 29 Eeta howola Yeisu i'awa'awanoi na maninane ana oleya maudoina igwaipile yo hinage ana ale'one iwadaheya moiha dova namali.
30 Eena towatowaho bwau himahalava, ta Yeisu baidadi hi'au'aubabada, hiya neta Mosese na Elaitiya.
31 Hiya hinage aidiyena masele ihinahinadi, na Yeisu baidadi hi'au'aubabada vedova mata Yeisu yana mwalowoi Yelusalem ainai Yaubada yana nuwatuwu ana yemala moiha vehabana.
32 Na Pita ma'ana geluwo bada hi'eno i'iwahi'o, na mulitai hi'eno towolo, ta masele mwala'ina hi'ita Yeisu ma'ana geluwo aidiyai.
33 Na mulitai hitau bwauwowa Yeisu hilaugabaei, na Pita i'apuhini iwalo, ‘Taubada, inamwanamwa baidadao teinai tamiyamiya na yami gwau tonuga a'abidi, ehebo owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya vehabana’. Pita bada iwalowalo awawa.
34 Pita yana aubabadane howola nigele iyave'ovi, na ewadiyena hogahoga i'aituluma i'oihamuidi, ainaena taumulitaowa himeheuhi.
35 Na hogahogane ainaena ehebo alina hibenalei, iwalo, ‘Teina Natugu. Iya yavesinuwai na am'awa abiyei.’
36 Ta alinawa i'ovi, na Yeisu ibom hi'i'itane itowotowolo. Hauga tenem ainai hava dova mehediyena hi'i'itane nigele teya yaiya ainai hiyawalo mahalavaei.

Yeisu gama i'abiye namwanamwa
(Madiu 17:14-18; Maki 9:14-27)
37 I'ahubena ta Yeisu mayana taumulitao oyaena hi'aitulu dalavai na boda mwala'ina baidadiyao hivelaulobaloba.
38 Na ehebo towaho bodaone aidiyena Yeisu i'ita na iyoga, iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu natugu u'abiye namwanamwa, natugune ehebo mohimohili.
39 Na hauga bagibagilina ebe alu'aluwa yababana gamanane i'abi avivini, iwuiwui mwala'ina na awanaena gwalagwalabuho himahamahalava. Hauga bagibagilina dova i'abi'abiye muya.
40 Na amtaumulitaone ya'awanoiyedi ebeha alu'aluwa yababanane higabae mahalavaei, na hesi nigele howahowadi.’
41 Ainaena Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Omiu teina yasone nigele yami yemidi ta tomowa yababamiu? Hauga daodaona maiviha mata yamiya vahaligomiu yo yanuwatuwuigomiu?’ Ainaena towahonane ainai iwalo, ‘Natumne ulawenama aliguwai’.
42 Na gamawa ilaoma Yeisu ainai, ta alu'aluwa yababanawa gamawa ibuiyei bale'uwai ta itataine. Eena Yeisu iloina ta alu'aluwawa imahalava na gama inamwanamwane. Abo mulitai Yeisu gamanane ilawei tamanawa ainai.

Yeisu i'aubabadauyo yana mwalowoi vehabana
(Madiu 17:22-23; Maki 9:30-32)
43 Hauga tenem ainai tomowa maudoidi Yaubada yana wahiyala bada hi'itaya'o, ainaena nuwadi ipwanopwano mwala'ina.
Na tomowadine howola mayadi nuwanuwapwanopwano, na Yeisu ana taumulitao iwalo aulidi,
44 iwalo, ‘Yagu walone teina mata yawalo mahalavaeine alimiyai amnuwatuwu avivini, neta Tomowa Moihagu mata hihuhulaegau na agu alehao aidiyai himwaugeyo'awahegau’.
45 Tenem ainai i'abiye nuwapwanopwanodi, ainaena nigele howahowadi yo ginauli teina vehabadi nuwadi imasele, ta Yeisu ainai nigele hiyapanivila na ebe i'abiye masele aidiyai, wuwuna himeheuhi.

Taumugai himulita
(Madiu 18:1-5; Maki 9:33-37)
46 Mulitai ana taumulitaowa hive'awa pa'ipa'i'i yaiya aidiyena adi taumugai.

47 Na Yeisu hesi bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o. Ainaena ehebo gama ilauvaiyama
ta vahalidiyai ivetowolo, na iwalo aulidi iwalo,
48 'Gama teina am'ita. Ebe yaiya gama teina yehaguwena ivelauwei, neta bada
ivelauwegau'o, na hinage agu tauvetamalene bada ivelauwena'o. Eena ebe yaiya
alimiyena idobi alili iya mata ihae alili.'

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Maki 9:38-40)

49 Yoni i'apuhini iwalo, 'Taubada, ehebo towaho a'itaya'o yehamwena alu'aluwa
yababadi igabagabae mahalavaedi. Ainaena alaugagayowei, wuwuna towahonane
nigele yada boda holanai.'
50 Na Yeisu iwalo, 'Havena am'au'auhi! Wuwuna ebe yaiya iya nigele
iyave'ave'alehaegomiu iya ami tauhagu.'

Sameliya tupwadi Yeisu hita'wata'wataei

51 Bada ahubena ilautebitebi'o na Yeisu ilau gwaipile galewai, ainaena yana nuwatuwu
imwauwi ebeha ilau Yelusalem. Eeta itowolo na mayana taumulitao hilalaune.
52 Hilaulau ta Yeisu ana taumulitao tupwadi ivetamalemugaiyedi, Sameliya yadi
dalavai ta ebe yana aba'aiyawasi vehabana hi'atububuni.
53 Na taumiya dalavaone nigele hiyatalam, wuwuna hihanapuya'o Yeisu ilalau
Yelusalem.
54 Na Yemesa yo Yoni walo teina hibenalei, ta Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, vedova?
Nuwanuwam aiwa ala'alahina galewaena ayogaei ta i'aituluma na i'alayesawalidi?'
55 Na Yeisu iwalowedi, 'Havena neta dova'.
56 Eeta vali dalavai hilalaune.

Tomowa hitau tonuga nuwanuwadi ebe Yeisu himulitaei
(Madiu 8:19-22)

57 Hilaulau, na ehebo towaho ilaoma ta Yeisu ainai iwalo, 'Yau nuwanuwagu
yamulitaego. Aiteya tupwa ainai ulalau yau yamulitaego.'
58 Ainaena Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, 'Lagulagu nu'ula mayadi guda yo
hinage lowolowo mayadi noi, na hesi yau Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno'.
59 Eena bwauna hinage ilaoma ta Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Umulitaegau'.
Na iya iwalo, 'Taubada, utalamwegau ta mugai yawuyo tamagu yaha'waha'wai yana
mwalowoi vehabana na yamwaumagaiyei abo mulitai yamulitaego'.
60 Na Yeisu iwalo, 'Badagi tamamne. Hiya taumwalomwalowoi yadi taumwalowowo
himagaiyedi. Na owa hesi yam paihowa ebeha uvetauwalo mahalava Yaubada yana
Abaloina vehabana.'
61 Na tonugana hinage ilaoma, iwalo, 'Taubada, inamwanamwa yamulitaego, na hesi
utalam mugaiyegau ta yawuyo yagu bodao aidiyai, ya'awa yauwedo na mulitai abo
yamulitaego'.
62 Ainaena Yeisu hinage iwalo auline, iwalo, 'Ebe yaiya owa nuwanuwam upaihowa
na hesi mayam nuwatuwu bwau, nigele iyalowoinanego ta Yaubada yana Abaloina
vehabana upaihowa'.

10

Taumulitao bodadi ivetamaledi

1 Teina tuluhanai, Yeisu tupwadi hinage ana taumulitao ivesinuwaidi, 72 adi bagibagili,
na bwau bwau ivetamale mugaiyedi tupwadi dalava aidiyai na taumiya dalava
hi'atububunidi Yeisu yana lowouhi aidiyai vehabana.
2 Na aidiyai iwalo, 'Lau'eli namwanamwana na hesi taulau'eliwone omiu nigele
bagibagilimiu, ainaena tanovi ana Bada ainai am'awanoi ta taupaihowao ivetamaledi
na yana alowai hilau'eli.
3 Am lau. Yau yavetamalegomiu omiu dova sipi manamanahamiu amlalau edewa
manimaninidi holadiyai.
4 'Havena mane amvaivai, nuwana boha, nuwana ami aehumahuma amvaivaidi. Na
ebe amlaulau havena amwahai yaiya am velavelauwei.
5 'Na ebe ehebo vada ainai amluwu, mugai amwalo, "Nuwadaumwali alimiyai".
6 Na ebe nuwadaumwali ana taupaihowao himiyamiya yami velau aidiyai imiya'alili.
Na ebe nigele, velaunane ilau gwaipilewa alimiyai.
7 'Na ebe vadanane ainai ammiyamiya, na hava amiu bo we'aha mehemiya himwauwi,
am'ai, wuwuna taupaihowao ilowoinanedi ebe adi maiha hilobai. Na havena amlaulau
vali vada aidiyai, na hesi vadawa ainai amluluwu mugaiwa ainai ammiyamiya.

8 ‘Na ebe aiteya dalava ainai mayadi yaliyaya hilauvaigomiu na aidiyai amluwu, na
hava mehemiyai himwau mahalavayei am'ai bada.
9 Na hinage dalavanane ainai ammiyamiyane yadi tau'asiyebwao am'abiye
namwanamwadi, na dalava tanitaniwagadiyao aidiyai, amwalo, “Yaubada yana
Abaloina muhamuhana na imahalava alimiyai”.
10 Na ebe aiteya dalava ainai ammahalava, na hisosomanaegomiu, amlau papaliyai
na amwalo aidiyai,
11 am'ita, yami dalava namonamona aemaiyena agoha yehoyeholuya'o, na amhanapui
ebeha bada Yaubada yana Abaloina vahalimiya imiyamiya!’
12 Yawalo moiha alimiyai, howola Yaubada yana loina ana ahubena, mwala'ina ainai,
hiya dalavaowa hitata'wata'wataegomiuwa mata muya mwala'i alilina hilobai, na abo
Sodoma adi muya.’

Tupwana tupwa aidiyai Yeisu nigele hiyayemidiyei
13 Dalava ana taumiyao iwalo aidiyai, iwalo, ‘Omiu Kolasini yo omiu Bedesaida
nuwayababamiu wuwuna abanuwapwanopwano bada yapaihowadi'o mehemiyai na
hesi nigele amyanuwabui. Na ebe Taya yo Saidoni aidiyai yapaihowai nuwana mwalona
bada hinuwabui'o, ta ebe hilaunohi'o yo higiba'o ta ebe hive'itauyoidi ebeha yadi
mumuga yababana aidiyena bada hinuwabui'o.
14 Na hesi omiu nigele ali'alili, ainaena Yaubada yana ahubena lauvetala mwala'ina
ana hauga ainai, mata Yaubada hiya Taya na Saidoni i'atemuyamuyaedi na omiu nigele.
15 Na Kapaneum omiu vedova, ebeha am'abihinigomiu galewai, awa? Mata nigele! Na
hesi mata Yaubada igabae aituluwegomiu bwebweso ainai.’
16 ‘Ebe yaiya yami walo ibenaledi neta yau yagu walo ibenalena'o. Na ebe yaiya
ita'wata'wataegomiu yau hinage ita'wata'wataegau'o, na hinage agu tauvetamalene
ita'wata'wataeina'o.

Taumulitao 72 yadi paihowa ainaena hilau gwaipile
17 Eeta ana taumulitao hitau 72 yadi paihowaena hilau gwaipilema na mayadi
yaliyaya Yeisu ainai hi'aubabada, hiwalo, ‘Bada, awalo mahalava alimwai neta alu'aluwa
yababadi hinage yehamwena aloinaedi na himahalava’.
18 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tomodulele ya'itaya'o galewaena ibe'ube'uma dova namali.
19 Eeta ambenalei, bada ala'alawowoli yamohegomiu'o ta howahowana weso woma-
womalidi ewadiyena amlau yo alivai amwutu alatedi yo Tomodulele yana ala'alawowoli
maudoidi amdi'waidi na mata nigele muya amyave'alodi.’
20 Na hinage yawalo auligomiu, ‘Havena amyaliyaliyaya, yami paihowa alu'aluwa
yababadi aidiyai wahiwahiyalana vehabana, na hesi amyaliyaya wuwuna yehamiu bada
galewai hileledi'o’.

Yeisu yana yaliyaya
(Madiu 11:25-27; 13:16-17)
21 Tenem hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'abiye yaliyaya na iwalo,
‘Yauwedo Tamagu, owa galewa yo bale'u adi tauloina, ve'itane teina udawani tauhanapu
yo taunuwamaselewo aidiyai na hesi taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaena'o. Na
moiha Tamagu, yam nuwatuwune teina namwanamwana.’
22 Yo hinage iwalo, ‘Ginauli maudoina bada Tamagu nimaguwai imwaudi'o, na Tamagu
ibom ihanahanapuigau, na yau hinage yabom Tamagu yahanahanapui, yo hinage
yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu yave'itaei aidiyai, hiya hinage hihanahanapui.’
23 Haugana Yeisu ana taumulitao baidanao hi'ulewahi na mulitai i'ita gwaipile ta
aidiyai iwalo, ‘Omiu amyaliyaya wuwuna ginauli teina mehemiyena am'ita'itadi.
24 Yawalo moiha, mwalona tauwalo mahalavao yo tauloinao bagibagilidi nuwanuwadi
na ginauli teina hi'itadi, yo hinage walowone ambebenaledine, hiya nuwanuwadi ebe
hinage hibenaledi, na hesi nigele hiyalobaidi.’

Walo vegevegedi Sameliya ehebo vehabana
25 Ehebo loina ana taumugai ilaoma Yeisu ainai na panivilaena ebeha itowoi na iwalo,
‘Taubada hava mata yapaihowai na yawahi vateyai yalobai?’
26 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Loinaone aidiyai Mosese hava ilelelеledine. Na hava
uvavahiline ana nuwamasele.’
27 Na towahowa iwalo, ‘Ehe loinanane teina dova, “Bada yam Yaubada uvelauwei
atem yo alu'aluwam yo yam wahiyala yo yam nuwanuwatuwu maudoina aidiyena. Na
hinage tomowa vahalimwai taumiya uvelauwedi dova owa ubom amvelaune.”
28 ‘Neta walo moiha. Ainaena dova upaihowai na yawahim vateyai ulobai.’

29 Na towahone inuwatuwuiyoi ebeha iya taudumwalu, ainaena Yeisu hinage
ipanivilauyoi, iwalo, ‘Yaiya yede vahaliguwai ana taumiyane?’
30 Eena Yeisu walo vegevegediyena towahone ainai iwalo, ‘Ehebo towaho Yelusale-
maena itowolo na ilaulau Yeliko ta amwahai tau'aivavali ilobaidi ta hi'abi avivini na
ana ale'o hipulihi igabaedi na hitalai ta hiveyababa moiha, muhamuhana imwalowoi,
na hilalaugabaeine.
31 I'eno'eno na taupwaoli ehebo imahalava ta tausilahene i'i'itane na ilau ta amwahane
papalinaena ilalaune.
32 Na hinage taupwaoli adi boda Livai ehebo imamahalavane ta towahowa i'i'itane na
hinage ivinunumohilei na ilalaugabaeine.
33 ‘Na mulitai ehebo Sameliya imahalava na towahowa i'ita ta i'atemuyamuyaei,
34 ainaena ilau vahalinai ta woloi na waini imwau mahalavaedi na ana elowone aidiyai
ihiwaidi na ipaidi, i'ovi na yana lagulaguwa ainai ivegelu ta baidana hilalaune ehebo
vada taumana ainai, ta nemai i'ita'ita avivini.
35 Malatomtomwai mane siliba bwau ivaidi ta vadane ana tau'ita avivinine imomo-
heine, na ainai iwalo, “Tausilahe teina u'ita avivini vehabagu, na hinage ebe viha mane
ewanai umwauwi vehabana, mata yalau gwaipilema abo yayemaiha alimwai”.’
36 Ta Yeisu towahone ipanivilaei, iwalo, ‘Hitautonugane aidiyena yaiya tausilahene
ana gelu moiha?’
37 Na towahowa iwalo, ‘Towahone ana tauvelaune’.
Ainaena Yeisu iwalo, ‘Neta walo moiha, ainaena ulau na dova upaihowai’.

Yeisu yana taubo'e Meli yo Malida aidiyai
38 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau ta himahalava ehebo dalava ainai, na waihiu
ehebo yehana Malida ilauvaidi ta hilau yana vadai
39 na hinage waihiune tahina imiyamiya, yehanaede Meli. Eena Meli ilaoma ta Yeisu
vahalinai imiya, yana walo habi benaleina.
40 Na Malida ai'ai ipaipaihowai, na yana paihowane bagibagilidi. Ainaena Malida
ilaoma Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada vedova ta tahigune baidam ammiyamiya na nigele
iyahaguigaune. Uwalo ta ilaoma ihaguigau.’
41 Na Yeisu iwalo, ‘Malida, havena ginauli bagibagilidi vehabadi unuwanuwatuwu.
42 Na hesi ehebo ta'i ginauli mwala'ina vehabana unuwanuwatuwu, dova tahimne
Meli yana vesinuwane. Meli nuwanuwana na yagu walo ibenaledi, ainaena havena
teya paihowa igudugudui.

11

Yeisu yana ve'ita awanoi vehabana
1 Ehebo hauga ainai Yeisu ibom tupwa ehebo ainai i'awa'awanoi. Yana awanoi
tuluhanai ana taumulita teya ainai hiwalo, ‘Bada awanoi uve'itagai, dova Yoni ana
taumulitao awanoi iveve'itadine’.
2 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, ‘Teina dova am'awanoi amwalo:
“Tamamai yeham ave'ahihiyei, na a'awanoi ta owa uloinaegai.
3 Amai ahubena ehebo ehebo aidiyai umohemohegai.
4 Na mumugamai yababadi unuwahamuidi, dova ai hinage ama geluwo yadi yababa
anuwahamuidi.
Na hesi havena towoi mwala'ina umohemohegai.”
5 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Awanoi ana mumuga teina dova. Ebe yaiya owa
amtaumana masigili holana ilaoma alimwai na nigele teya hava alimwai ebe umohei
tamahina vehabana, ainaena howahowana am gelu teya ainai ulau na u'awanoi uwalo,
“Augelu, howahowana uhaguigau ebe beledi tonuga umohegau,
6 wuwuna ehebo augelu abomohili amwaha daodaowena ilaoma, na nigele teya hava
aliguwai ta tamahina yamohei.”
7 ‘Na ebe towahone vadane holanaena yam walo iyemaihayama iwalo, “Augelu,
havena uvetavetausosomana wuwuna manatuguwao a'e'eno, na hinage awa'eda bada
yaguduiya'o, ainaena nigele howahowagu na yahaguigo”.
8 Na ebe i'awa sewa alimwai, bada uhamadudu, ta ebe i'enotowolo na hava yam
awanoi dova imohego.
9 ‘Ainaena nuwamiyai yamwauwi, am'awanoi ta Yaubada imohegomiu. Na ambeha
ta amlobai, na am'aigohagoha ta awa'eda iho'e alimiyai.
10 Moiha ta'i, ebe ta'awanoi Yaubada ainai mata imohe alidai, na ebe tabeha mata
talobai, na ebe ta'aigohagoha mata awa'eda iho'e alidai.

11 ‘Na vedova omiu taulabalaba ebe natumiyao yama vehabana hi'awanoi, mata weso ammohedi?
12 Bo ebe pou vehabana hi'awanoi, mata alivai ammohedi? Nigele!
13 Omiu tauyababa, na hesi yami aiyauya natumiyao aidiyai bada amhanahanapui ebeha ginauli namwanamwa a'avadi ammohemohedi. Dova hinage tamamiu galewai yana aiyauya alimiyai inamwanamwa alili, ainaena ebe am'awanoi mata Alu'aluwa Ve'ahihi imohegomiu.’

Yeisu na Tomodulele
14 Yeisu ehebo towaho ilobai iya alu'aluwa yababana yana wahiyalaena memenana ivitai ta nigele howahowana i'aubabada ainaena Yeisu alu'aluwa yababana igabae mahalavaei ta towahonawa inamwanamwa ta i'au'aubabada. Tenem ainai tomowa hi'ita na nuwadi ipwanopwano.
15 Eeta tupwadi hiwalo, ‘Alawai yadi badane Tomodulele yana ala'alawowoliyena Yeisu alu'aluwa yababana igabae mahalavaei’.
16 Na tupwadi hinage Yeisu hitowoi na ebeha ila'ilala ehebo ipaihowai vehabadi, ta ebe ainaena hihanapui ebeha yana ala'alawowoli Yaubada ainaena ilalaomane.
17 Na Yeisu bodaone yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta iwalo aidiyai iwalo, ‘Ebe ehebo abaloina ainai tomowa hivewahewahei na hibom hi'ale'alehauyoidi, mata abaloinane itapiya na ibe'u. Na hinage dova ebe ehebo huhu hibom hi'ale'alehauyoidi mata yadi miya iyababa.
18 Tomodulele dova ebe mayana bodao hi'alehauyoidi, mata yana abaloinane ibe'u. Na vedova ta amwalo ebeha Tomodulele yana ala'alawowoliyena alu'aluwa yababadi yagabagabae mahalavaedi,
19 na yaiya yede yana ala'alawowoliyena omiu yami tomowao alu'aluwa yababadi higabagabae mahalavaedine? Tomodulele ainaena bo Yaubada ainaena? Teina vehabana amnuwanuwatuwu na amhanapui ebeha yau yaiya?
20 Na yau hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena alu'aluwa yababadi yagabagabae mahalavaedi ainaena amhanapui ebeha Yaubada yana loina bada imahalava'o alimiyai.
21 ‘Tomodulele iya dova towaho ehebo wahiwahiyalana na mayana tobwatobwa aleha ainaena yana vada mwala'ina i'ita'ita avivini ta ebe havena teya yaiya yana tobwatobwao i'abi'abiye yababadi.
22 Na ebe ehebo towaho wahiyalana imahalava, mata towahonane ipai na yana tobwatobwa alehaone itanoidi nimanaena ta ana geluwo imohedi.
23 ‘Ebe yaiyadiwo hiya nigele agu tauhaguwo hiya agu alehao. Na hinage yaiyadiwo nigele baidaguwao ayapaipaihowa toyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye yababa.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipile towaho holanai
24 ‘Ebe alu'aluwa yababana imahalava towaho ehebo ainaena, towahonane mata inamwanamwa, na alu'aluwawa yababanane mata ilau yabayababauhi na yana abamiya ibehabeha. Na ebe nigele iyalobai mata alu'aluwawa ibom ainai iwalo, “Nuwana ana ita yalau gwaipileuyo yagu abamiyane miyamiyanawa ainai.
25 Eeta ilau gwaipile ta ilobai abamiyawa masemaselena na atu'atububuna,
26 ainaena ilau na alu'aluwa 7 yababa alilidi hinage ilauvaidima ta baidanao hiluwu abamiyawa ainai, ta nemai baidanao himiyamiya na towahonane yana miya hi'abiye yababa moiha, na abo mwalona.

Yaliyaya moiha
27 Haugana Yeisu i'au'aubabada na ehebo waihiu bodaowa aidiyena alinana mwala'ina Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Waihiu yehana ilalabahigone na ivevehuhugone iya tauyaliyaya moiha’.
28 Na Yeisu iwalo, ‘Hiya hesi Yaubada yana walo hibenalei na walonane hi'awa'awa abiyei, hiya moiha tauyaliyayaede’.

Yona iya ehebo aba'ita alidai
29 Haugana bodaone Yeisu hitowolo polupoluwei, ainaena ivetuwuni aidiyai iwalo, ‘Yaso teina yaso yababana! Wuwuna ve'ive'ilala vehabana hi'awanoi na hesi mata nigele Yaubada iya'abiye mahalava aidiyai na ve'ive'ilalane ala'alawowolina neta Yona ibom i'a'abiye mahalavane.
30 Wuwuna Yona yana paihowa ainaena Nineva hihahanapuine ebeha iya Yaubada ainaena ilaoma. Dova hinage yau Tomowa Moihagu yagu paihowa aidiyena omiu yaso teina amhanapuigau ebeha Yaubada ainaena yalaoma.
31 ‘Eeta moiha Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Siba yadi tau'alawata itowolo na omiu yaso teina ive'ewaigomiu wuwuna waihiunane amwaha daodaowena

ilaoma Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina, na yawalo auligomiu, teina ainai tomowa teya ihae alili abo Solomoni.
32 ‘Dova hinage Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai hiya Nineva mata yaso teina hive'ewaigomiu wuwuna Yona aidiyai iguguya ta yadi mumuga yababadi aidiyena hinuwabui'o, na yawalo auligomiu, teina ainai tomowa teya ihae alili na abo Yona.

Lampa ana walo vegevegedi
33 ‘Mata nigele teya yaiya lampa iyagabu na iyadawadawani guda ainai bo gaeba alonai, na hesi imwauhini abamwau ewanai ta vada ana tauluwuwo i'abiye maseledi.
34 Ainaena mehemne taum ana masele dova, ta ebe mehem masemaselena taum maudoina masele i'oiye mwau. Eena ebe mehem iyababa mata taum maudoina iguguyou.
35 Ainaena u'ita avivini mata dova ta yam maselene iguguyou.
36 Na ebe taum maudoina masele i'oyemau, na nigele teya guguyou ainai, maudoina mata masemaselena dova lampa mwala'ina yana masele.

Palisiwo yo loina ana tauve'itau Yeisu iwalowedi
37 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ehebo Palisi Yeisu iyogaei na baidana hi'ai eeta iluwu na imiya aba'ai ainai.
38 Na Palisine nuwana ipwanopwano wuwuna i'itaya'o Yeisu nimanane nigele iyauwadi na i'ai'ai.
39 Na Yeisu Palisine bada yana nuwatuwu ihanapuiya'o, ta ainai iwalo, ‘Omiu Palisiwone dova vedi na gaeba, wuwuna dagela a'avadi amuwadi, na hesi holamiune imwau aiduma yo mumuga yababadi aidiyena.
40 Omiu buwa! Yaubada ginauli maudoidi dageladi ipaihowaidi eeta iya hinage holadi ipaihowaidi.
41 Na ebe yami atemuyamuyaena tauwewelohe hagu ammohemohedi neta mata omiu taumasele.
42 ‘Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu! Yami ginauli maudoina 10 na alodiyai ehebo. Yaubada ammohemohei, ginauliwone dova haiyala yo pam yo ai'ai adi abiye namwanamwa maudoidi. Na hesi mumuga dumwaluna na Yaubada ana velau nigele vehabadi amyanuwanuwatuwu. Teina paihowaone neta ginauli mwala'idi ebeha ammulitaedi, na yami aiyauya Yaubada ainai havena amnuwanuwapwanopwanowedi.
43 ‘Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu wuwuna vada tapwalolo aidiyai nuwanuwamiu abamiya namwanamwadi aidiyai ammiyamiya, na hinage nuwanuwamiu ebeha tomowa hivelavelauwegomiu abagimwala aidiyai ve'ahihiyena hive'ahihiyegomiu.
44 ‘Omiu nuwayabayababamiu, wuwuna ami ita dova magai nigele ila'ilaladi na ewadiyena tomowa hilaulau.’
45 Eena ehebo loina ana tauve'ita iwalo Yeisu ainai, iwalo, ‘Tauve'ita yam walowone teina aidiyena ai hinage uhinahinaligai!’
46 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu loina ana tauve'itao nuwayababamiu, wuwuna tomowa vitai mwala'idi nigele howahowadi na hi'avalaidi na omiu hesi amve'ave'avalaidi. Na omiu nigele habuluna nima gigimiu ehebo amyatuwu ta tenem vitaine amya'abitowoi.
47 ‘Nuwayabayababamiu, omiu wuwuna tubumiyaowa tauwalo mahalavao higogo-haye mwalowoidiwa adi magaiwone am'abi ili'ilimanidi.
48 Eeta paihowanane ainaena tubumiyaowa am'awa'awa namwanamwaedi, ebeha hiya tauwalo mahalavaowa hi'oiye mwalowoidi'o na omiu adi magaiwowa aidiyai adi abanuwatuwu avivini am'abi'abidi.
49 Ginauli teina vehabadi Yaubada yana hanapu imwauwi, iwalo, ‘Howola abo tauwalo mahalavao yo yagu tauyewasao yavetamalediwa, na tupwadi am'oiye mwalowoidi na tupwadi am'abiye muyadi’.
50 Ainaena yaso teina mata maiha maudoina amlobai tauwalo mahalavaowa himwamwalowoiwa bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau vehabadi,
51 Neta Abeli hi'oiye mwalowoi na ainaena hi'oi'oiye mwalowoi ana higa Sekalaya hi'oiye mwalowoi vada tapwalolo ana abapwaoli ve'ave'ahihina ahi'ahipudiyai. Ainaena oiye mwalowoi maudoina adi maiha yaso teina mata amlobai.
52 ‘Na hinage omiu loina ana tauve'itao nuwayabayababamiu wuwuna hanapu ana amwaha amguduiya'o, ta omiu nigele howahowana amluwu, na hinage hiya nuwanuwadi na hiluwu amgudugduidi.’
53 Haugana Yeisu dalavanane ilaugabaei loina ana tauve'itao yo Palisiwo hiwalo dobidobiyei. Na ginauli bagibagilidi vehabadi hipanivilaei,
54 ebeha vedova na yana walohapuli hilobai ta ainaena hive'ewai.

12

Nuwatuwudawadawanidi vehabana

1 Boda mwala'ina hihuluhulu'ahaiyama ta hitupatupauyoidi, na Yeisu iwalo mugai
ana taumulitaowo aidiyai iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu na havena Palisiwo yadi paihowa
oya'oyama ampaipaihowaidi, wuwuna yadi paihowa dova pwalawa ana abi yeseseha.
Aba'abiye sesehane ebe hava habuluna mata i'abiye mwala'i,
2 na ginauli dawadawanidi howola Yaubada abo i'abiye mahalavaedi, na hihanapui.
3 Na hinage hava guguyou ainai amwalowalowedi mata ahubena aidiyai tomowa
hibenaledi. Na hava nuwana vehabana amwalo himhim vada holanai mata tomowa
maudoina aidiyai hiwalo mahalavaei.

Yaubada tameheuhei
(Madiu 10:28-31)

4 ‘Na augeluwo yavenuwamwauwegomiu, hiya taumiu adi tau'oiye mwalowoi, havena
ammehemeheuhedi, wuwuna hiya taumiu ibom howahowana na hi'oiye mwalowoi na
alu'aluwamiu nigele howahowadi.
5 Na hesi Yaubada ammeheuhei, wuwuna iya howahowana dalava ala'alahina ainai
taumiu na alu'aluwamiu iveyababa bwauwedi. Moiha iya ibom ammeheuhei!
6 ‘Viha dova lowolowo adi maiha? Nigele mwala'ina, dova toea bwau na lowolowone
adi bagibagili nima ehebo. Na Yaubada nigele lowolowone ehebo iyanuwapwanop-
wanowei.
7 Na hinage ulu'ulumiu vahudi maudoidi Yaubada ivahili ve'ovidi. Ainaena havena
ammehemeheuhi, wuwuna omiu amhae alili na abo lowolowo bodadi.

Yeisu ana yemidi yo ana uvala vehabana
(Madiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ‘Teina hinage amhanapu ili'ilimani. Ebe yaiyadiwo vehabagu tomowa mehediya
hiwalo mahalava, yau Tomowa Moihagu mata yawalo mahalavaei Yaubada yana
Tausagenawasao mehediya.
9 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediya, yau hinage howola Yaubada yana
tausagenawasao mehediya yauvalaedi.
10 ‘Yau Tomowa Moihagu ebe yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada mata inuwa-
hamui. Na ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei, mata nigele Yaubada
iyanuwahamui.
11 ‘Na ebe tomowa hilauvaigomiu vada tapwalolo aidiyai habi lauvetala babadao
yo tauloinao mehediyai havena ammehemeheuhi nuwana amnuwanuwatuwu vedova
mata yadi panivila amyemaihadine,
12 wuwuna hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi baidamiu, na iya mata ive'itagomiu
hava mata amwaloweine.’

Walo vegevegedi wasawasao vehabadi

13 Bodaone aidiyena towaho ehebo iwalo, ‘Tauve'ita, tahigu ainai uwalo ta tupwana
abaloina imohegau mwalona tamamaiwa iwawaloweine’.
14 Na Yeisu towahone yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Augelu, yaiya loina imohegau ta
ebeha yavetauloina bo yave'aha alimiyai?’
15 Na hinage yana walone itubwei ta boda maudoidi aidiyai iwalo, ‘Am'ita
avivinigomiu na havena wasawasa nuwamiu ivaivai, wuwuna nigele mata wasawasa
ainaena yawahi namwanamwana amyalobai.
16 Eeta ehebo aba'ita imohedi walo vegevegediyena, iwalo, ‘Ehebo tauwasawasa yana
tanovi mwala'idi na bagibagilidi ta ai'ai mwala'ina aidiyena ilobai.
17 Ainaena towahonane ibom inuwanuwatuwu, ta iwalo, “Ai'ai mwala'ina na yagu
vadavada nigele howahowana. Ainaena mata hava yapaihowaine?
18 Nuwana vadavada miyamiyadiwa yalo'e vehuludi na vauvaudi yo mwala'idi ya'abidi
ta ai'ai yo yagu ginauli maudoina aidiyai yamwauwidi,
19 na mulitai mayagu yaliyaya yawalo, ‘Yau tauwasawasa ehebo bada ya'atububuni
vateyai'o na yagu wasawasaone maudoina howahowana bolimai viha hilalaoma
vehabadi. Eeta paihowa ainaena ya'aiyawasi na hesi yaliyaya ta'i, wuwuna bada agu yo
agu we'aha maudoina howahowagu.’ ”
20 ‘Na hesi Yaubada towahowa ainai iwalo, “Owa, yauyaulem! Masigili teina ainai
yawahim yavaivehulu. Na teina ginauliwone u'abinonovaidine mata yaiya vehabana.”
’
21 Na Yeisu yana walo aba'ovi ainai iwalo, ‘Teina dova mata hiya wasawasa hibom
vehabadi hihiwahiwagogoi mata nigele hiyavewasawasa Yaubada mehenai.’

Atehawawali
(Madiu 6:25-34; 6:19-21)

22 Eena ana taumulitaowo aidiyai iwalo, ‘Havena yami miya bale'u vehabana
amnuwanuwatuwu mwala'ina, amiu yo ami ale'o vehabana.
23 Wuwuna yawahida ginauli mwala'ina maudoida alidai na ginauli tau vehabadi
nigele ginauli mwala'ina.
24 ‘Teina teya aba'ita yamohegomiu ao'ao vehabana hauga maudoina nigele
hiyalaulaupeli, nuwana hiyalaulau'eli, na hinage nigele yadi vadavada, na Yaubada
hauga maudoina ai'ai imohemohedi; na hesi omiu amhae alili abo 'ao'ao.
25 Yaiya alimiyena yana nuwatuwu ainaena howahowana yana hauga bale'uwai
i'abiye daodao? Nigele awa?
26 Ebe nigele howahowamiu na ginauli habuludi ampaihowaidi, hava vehabadi vagadi
vehabadi am'ate'atehawawaline?
27 ‘Na hinage teina teya aba'ita, pwalawasi yadi ini vehabana amnuwanuwatuwu.
Hauga maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowadi.
Na moiha, Solomoni ana ale'owone yo ana pasaone adi ita namwanamwadi, na hesi
pwalawasi adi ita hinamwanamwa alili.
28 Ainaena amnuwanuwatuwu Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya nu'ula
iyepasadi pwalawasi namwanamwadi aidiyena, mata hitaya na i'ahubena hiwelai na
higabudi, na omiu nu'ula pwalawasidi amnamwanamwa gabaei, ainaena howahowana
ami ale'o imohegomiu. Eeta havena yami yemidi Yaubada ainai ibelubelu.
29 Ainaena havena amnuwanuwatuwu mwala'ina yo am'ate'atehawawali ai'ai yo
we'aha vehabadi.
30 Taumiya bale'u maudoidi ginauli teina vehabadi hinuwanuwatuwu, na hava yami
nuwanuwatuwu Tamamiu bada ihanapuidi'o.
31 Na ilowoinanegomiu ebe mugai Yaubada yana loina ambehaei, ta ainaena
ginauliwone imohegomiu.
32 Eeta moiha, omiu Tamamiu yana sipiwo, ta havena ammehemeheuhi, wuwuna bada
ivesinuwagomiu'o ta ebe yana abaloina ainai amluwu.
33 ‘Na yami tobwatobwao amvegimwalaedi na manedine am'aiyauyanedi
tauwewelohe aidiyai, ta ebe galewai yami wasawasa imiyavateyai. Wasawasane
galewai imiyamiyane nigele yana aba'ovi, wuwuna nigele teya tau'aivavali tupwanane
ainai, yo hinage nigele hulahula.
34 Eeta amhanahanapui neta aiteya tupwa ainai yami wasawasa imiyamiyane neta
ainai yami nuwatuwu isagena.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Madiu 24:45-51)

35 ‘Eeta am'abinonovai ili'ilimani ta ami luwuluwu amli'wadi, na hinage mayami
lampa masemaseledi amha'waha'wa,
36 dova taupaihowao yadi taubada hiha'waha'wai yana laugwaipilema tawahola
mahulina vehabana. Eeta ebe aiteya hauga ainai imahalava na awa'eda ainai
i'aigohagoha, mwayamwayau awa'edane hiho'e ta iluwu.
37 Ainaena ebe hihilahilawa na hi'atu'atububuni na hiha'waha'wa na ilobaidi, mata
hiyaliyaya mwala'ina. Na yawalo moiha, yadi taubadane mata luwuluwu abapaihowa
ili'wadi ta taupaihowao himiya na iya vehabadi ivetaupaihowa.
38 Na hinage ebe yana hauga laugwaipile ainai na ibwedabweda ta masigili holana bo
nuwana i'ahu'ahubena na imahalava na bada dova yadi miyamiyane na ilobaidi, mata
hinage hiyaliyaya mwala'ina.
39 ‘Hinage ginauli ehebo teina amnuwatuwu avivini ebe vada taniwagana ihanapui
aiteya hauga ainai tau'aivavali iluwuluwune yana vadai, i'atububuni ili'ilimani na
ihilahilawa ta ebe havena yana vadane ipapapapa.
40 Ainaena omiu hinage am'atububuni ili'ilimani, wuwuna yau Tomowa Moihagu
yagu laugwaipilema ana mahana ainai amwalo mata nigele yayalaoma neta ainai mata
yalaoma.’
41 Eena Pita iwalo, ‘Bada, neta ai vehabamai uwalowalone, bo tomowa maudoidi
vehabadi?’
42 Na Yeisu iwalo, ‘Taupaihowa namwanamwadi na hanahanapudi yadi mumuga teina
dova, ebe yaiya iya yana taubada ivesinuwaei na vada i'ita avivini, na ana geluwo ai'ai
imohemohedi ahubena ehebo ehebo.
43 Na yana taubadane ilau gwaipilema ta yana taupaihowane ilobai yana paihowa
dumwaluna, mata vehabana iyaliyaya na ainai iwalo,

44 “Yam paihowa namwanamwana vehabana mata ginauli maudoina adi loina
yamohego ta uloina”.
45 Na ebe taupaihowane ibom ainai iwalo, “Yagu taubadane howola ibwedabweda”,
ainaena yabom yagu nuwatuwu yapaihowaidi. Ainaena ana geluwo towatowaho yo
waiwaihiu italatalaidi, yo nigele ai'ai iyamohedi, na ibom i'ai'ai yo inumanuma ta inuma
yauyaule.
46 Na mulitai abo yana taubadawa ahubena ehebo ainai mata ilaoma. Na yana
laomane neta taupaihowane yana nuwatuwu ebeha mata nigele iyalaoma ta mahanana
havena ihanahanapui. Na mata iyemaiha ta taupaihowawa awa'awasewanane baidana
imwau eheboidi.
47 ‘Ainaena ebe yaiya yana Taubada yana nuwatuwu ihanahanapui na nigele
iyapaihowai mata sapi mwala'ina ive'alo.
48 Na taupaihowa yaiya yana taubada yana nuwatuwu nigele iyahanapui, na ipaihowa
pwanoli, mata sapi ive'alo, na nigele mwala'ina mata iyavai. Na hava mwala'ina
ilolobaine ebeha mwala'ina italamwei. Na yaiya ainai mwala'i alilina tomowa
himwaumwauwi, hiya mata yadi awanoi mwali'i alilina hipaihowai.’

Yeisu vehabana wahei imahalava
(Madiu 10:34-36)

49 ‘Yalaoma ebeha aiwa yayuvi bale'uwai ta nuwanuwagu imwayamwayau na i'ala
hawawali.
50 Na hesi hauga muhamuhana na bapitaiso muyamuyana mata yalobai, ainaena
mayagu ate hawawali, ana higa bapitaisonane aliguwai hipaihowai.
51 ‘Na vedova? Yami nuwatuwu ebeha yagu laoma bale'uwai neta daumwali amlobai?
Nigele ta'i. Na hesi yawalo alimiyai, ebeha mata aleha yo wahei alimiyai himahalava.
52 Hauga teina aidiyena na hauga hilalaoma aidiyai, mata huhu aidiyena wahei
himahalava. Huhuwone alodiyai ebe tomowa adi bagibagili dova nima ehebo, mata
alodiyena hitau tonuga himanini hitau bwau aidiyai bo hitau bwau himanini hitau
tonuga aidiyai.
53 Mata hiwahei ta tama natuna towahona ive'alehaei, na natu towahona tamana ainai
ive'aleha. Hinage mata hina natuna waihiuna ive'alehaei na natu waihiuna hinana
ainai ive'aleha. Aihale mata lawana ive'alehaei na wainiune mata lawanane aihalewa
ive'alehaei.’

Ve'ive'ilala adi hanapu vehabana
(Madiu 16:2-3; 5:25-26)

54 Yeisu hinage tomowaone aidiyai iwalo, ‘Haugana ebe am'ita bolibolime yalovi
gibagibadi hihaehaema, amhanapuiya'o ebeha mata i'wesu, neta moiha. 55 Na ebe
tupwa yalasi ainaena yaumai itowatowama, neta bada amhanapuiya'o ebeha hauga
muhamuha na mahavai imahalava.
56 Moiha, omiu bale'u adi ila'ilalao amhanahanapuidi na hesi Yaubada yana ila'ilalao
nigele amyahanapuidi hauga vauvauna mehedai vehabana. Teina yami oyama.
57 ‘Na hava wuwuna ta nigele amyavesinuwa ili'ilimani ta amwaha dumwaluna
ainaena amyalaune?
58 Na ebe am'aleha ilaoma na i'itago ebeha ilauvetalaego, ilauwainanei ebe haugana
amlaulau amwahai, utowoi na lauhapuliwa upapaihowaiwa u'abiye dumwalu, ta ebe
havena amtaulauvetalane ilawelawego tauloina ainai, mata dova ta tauloinane vada
paipai ana tau'ita avivini iloinaei ta vada paipaiyai imwauwigo.
59 Na yawalo moiha mata nigele hiya livahigo vada paipaiyena ana higa am vagavaga
maudoina uyemaiha ve'ovi.’

13

Nuwabui

1 Hauganane ainai tupwadi tomowa hilaoma ta Yeisu ainai hi'aubabada, taumiya Galili
vehabadi, hiwalo, ‘Taubada, taumiya Galili tupwadi hitapwatapwalolo Yaubada ainai
na Pailato yana tau'alehao iloinaedi ta tomowadine hi'oiye mwalowoidi'o na 'wahinadi
lagulagu 'wahinadi baidana iyeyebweline’.
2 Eena Yeisu iwalo, ‘Yami nuwatuwu ebaha hibom tauyababao moiha, ainaena hi'oiye
mwalowoidine, awa? Nigele! Taumiya Galili maudoidi yadi yababao bada dova.
3 Na omiu mata ammwalowoi bada dova hibom, ebe yami mumuga yababa aidiyena
nigele amyanuwabui.

4 Na vedova yami nuwatuwu Siloamao hitau 18 vehabadi, haugana vada haliyana
daodaona iguli ta'i'ohamuidine, ebeha hibom yadi mumuga yababa alilina taumiya
Yelusalem maudoidi aidiyena, eeta mwalowoinane hilolobaine?
5 Nigele ta'i! Omiu hinage ebe nigele yami mumugao aidiyena amyanuwabui, mata
ammwalowoi hitau 18 dova.'

Aiwa nigele ainona

6 Mulitai ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, 'Ehebo towaho yana oyai aiwa
dova mawiho i'umai. Na hauga bagibagilina ilaolaoma aiwanane ainai ta ebe ainona
igigi, na hesi nigele teya hauga ainona iyalobai.
7 Ainaena yana oyane ana tau'ita avivinine iwalo auli, iwalo, "Bada uhanapuiya'o
ebeha bolimai tonuga yalaolaoma teinai mawiho ainona habi gigina, na hesi nigele teya
ainona yayalobai. Teina hauga ugohavehulu wuwuna bale'u namwanamwana ini'ini
awawai!"
8 'Na tau'ita aviviniwa yana taubadane iwalo auli, iwalo, "Taubada, badagi! Havena
yagohagoha vehulu, na hesi yana yababa yabehaei na gawala ainai yamwauwi na vali
bolimaine ainai ta'ita,
9 na ebe i'aino, bada ta'i itowotowolo; na ebe nigele iya'aino, abo tagoha vehulu." '

Tapwalolowai Yeisu waihiu i'abiye namwanamwa

10 Ehebo tapwalolo ainai Yeisu vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ive'ita.
11 Na ehebo waihiu imiyamiya, na bolimai 18 holanai alu'aluwa yababana ainai
imiyamiya, ainaena ilovalovala, na yana lau neta ilaulau pwagopwagogo, na nigele
howahowana itowolo ta ilau dumwadumwalu.
12 Ta Yeisu waihiunane i'ita ta iyogaei, iwalo, 'Waihiu, ulaoma'. Ilaoma na iwalo auli,
iwalo, 'Aihale, amlovala ainaena yalivahigo'.
13 Mai ehebo na itowolo dumwadumwalu ta Yaubada iwalo vetuvehaeyeine.
14 Teina ainai vada tapwalolo ana tau'ita aviviniwa Yeisu yana paihowane i'ita, na
ana modi'i'ini wuwuna tapwalolowai taulovala i'abiye namwanamwa, ainaena towa-
howa boda aidiyai iwalo mahamahalava iwalo, 'Maudoida, laugagayo tahanahanapui
neta ahubena 6 aidiyai yada paihowao tapaipaihowaidi. Teina nigele ana itane
iyanamwanamwa ebe tapwalolowai taulovalao hilawedima na adi lovalao habi abiye
namwanamwadi.'
15 Eeta yana walo Bada iyemaiha iwalo, 'Omiu ita oya'oyama ampaipaihowai. Nigele
teya yaiya yana bulumakau bo yana doniki tapwalolowai iya livahi ta iya numanuma,
bo?
16 Na vedova waihiune yami nuwatuwune ta ebeha havena yana miyavitai ainaena
yalivalivahi na hagu ilobai dova yami lagulaguwone. Teina waihiune iya Abelaham
yana boda ehebo, na hesi Tomodulele bolimai 18 holanai i'abi'abi avivini.'
17 Yeisu yana walo teina ainaena tau'awa ulumwowa ivehinimayadi, na hesi boda
ibagibagili alili hiyaliyaya mwala'ina Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi vehabana.

Yeisu iwalo vegevegedi Yaubada yana Abaloina vehabana
(Madiu 13:31-33; Maki 4:30-32)

18 Mulitai bodaone aidiyai hinage iwalo, 'Vedova mata Yaubada yana Abaloina
yayemaselene alimiyai. Nuwana tenem dova, ehebo aiwa ainaena yalivahi.
19 Towaho ehebo haiyala patuna ivai ta maseleyai i'umai ta imwala'i, na mulitai
lowolowo hilaoma ta yadi noi lagalaganaone aidiyai hi'a'abidine.'
20 I'ovi na iwalo aulidi, iwalo, 'Walo vegevegedi teina vedova mata yayemaselene ta
ebe ainaena Yaubada yana Abaloina amhanapui?
21 Nuwana tenem dova: Waihiu ehebo pwalawa ana aba'abiye seseha habuluna ta'i
ivai ta pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, ainaena pwalawawa maudoina iseseha.'

Amwaha dinodinona
(Madiu 7:13-14, 21-23)

22 Haugana Yeisu ilaulau Yelusalem na amwahai tupwadi dalava mwala'idi yo
habuludi aidiyai imahalava ta aidiyai ive'ive'ita yo igugugugugya.
23 Na ehebo towaho Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Taubada, vedova? Nuwana mata tomowa
vihavihadi livahi hilobai, awa?'
24 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, dova, na hesi amtowoi wahiyala ta amluwu amwahanane
dinodinona ainaena. Wuwuna bagibagilidi hitowotowoi na ebeha hiluwu ta hi'aipate
ahaya.

25 Na mata hinage vadane taniwaganane amwaha igudui na omiu maseleyai amtowotowolo na awa'edai am'aigohagoha, na amdoudou, amwalo, “Taubada, awa'edane uho'e na aluwuwa.”
‘Na mata taubadanane yami walo iyemaiha na alimiyai iwalo, “Havanaena amlalaomane? Nigele yayahanapuigomiu!”
26 ‘Na ebe omiu amyemaiha amwalo, “Ai mugai baidamwao ta'ai'ai, yo tanumanuma toyawa. Na hinage yama dalavai alimaiyai uve'ive'ita”.
27 ‘Eena mata taubadanane iwalo, “Moiha, nigele yayahanapuigomiu. Havanaena amlalaomane? Amlau gwaipile na havena amluwuluwuma wuwuna omiu yababamiu!”
28 ‘Na mulitai mata Abelaham yo Aisake yo Yakobo yo hinage tauwalo mahalavao maudoidi baidadiyao am'itadi Yaubada yana Abaloinai himiyamiya na omiu mayami dou yo mayami sala tau'alahe hauganane ainai mata tulutuluhai ammiyamiya.
29 Na dalava maudoina aidiyena boda hilaoma ta yadi abamiya namwanamwadi hivaidi Yaubada yana Abaloinai.
30 Eeta ebe yaiyadiwo teina ta'i himugamugai howola abo himulita, na yaiyadiwo himulimulita howola abo himugai.’

Yeisu yana nuwayababa Yelusalem vehabana
31 Tenem haugane ainai tupwadi Palisiwo hilaoma na Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Teina ta'i umwayamwayau na udena, mata dova ta Helodi i'oiye mwalowoigo!’.
32 Eena Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlau na taumaninine amwalo auli mata teina ta'i alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena yavehulu mahalavaedi, na taulovalao ya'abiye namwanamwadi, na i'ahubena hinage dova, na i'ahubenauyo yagu paihowa maudoina yave'ovi.
33 ‘Na yau howola yalalau Yelusalem, mata yo i'ahubena yo i'ahubenauyo yamahalava, na nemai yamwalowoi, wuwuna tauwalo mahalavao maudoimai yama abamwalowoi Yelusalem’.
Ainaena Yeisu nuwanane iyababa ta Yelusalem vehabana idodoune, iwalo,
34 ‘Oo kaiyoni Yelusalem, kaiyoni Yelusalem, vedova ta tauwalo mahalavao oiyemwalowoidine, na hinage Yaubada yana tauyewasao ulau gaimaidine? Hauga bagibagilina nuwanuwagu na yam bodao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na bada hita'wata'wataegau'o!
35 Ainaena mata Yaubada yam vada tapwalolo mwala'ina ilaugabaei, na yawalo auligo mata nigele hinage uya'itauyoigau ana higa yam bodao hitalam aliguwai na hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilalaomane tawalo vetuvehaeyei”.’

14

Tapwalolo ana loina
1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu ilau habi ai Palisi yadi taumugai ehebo yana vadai. Vadanane ainai iluwuluwu na boda hivinuvinunui,
2 wuwuna tenem ainai ehebo taulovala imiyamiya, tauna maudoina hiseseha.
3 Eena Yeisu taulovalane vehabana ipanivila loina ana tauve'itao yo Palisi aidiyai, iwalo, ‘Vedova yami nuwatuwu? Howahowana ebe taulovala ahubena Tapwalolo ainai ta'abiye namwanamwa bo nigele?’
4 Na yana walone nigele hiyayemaiha na mulitai Yeisu taulovalane nimanai i'abi na ana lovalawa i'abiye namwanamwane. Eena ivetamalei ta ilalaune yana dalavai.
5 Ilaulau na Yeisu i'ita gwaipile aidiyai iwalo, ‘Yaiya ebe mayana lagulagu dova hosi bo bulumakau na ebe teya lagulagune ahubena Tapwalolo ainai ibe'u guda ainai, mata vedova? Howahowana iniulihini bo nigele?
6 Na hiya bada nigele teya yadi walo.’

Nuwadobi na ve'awa'au'augelu
7 Aine holanai Yeisu tomowa i'itadi nuwanuwadi abamiya namwanamwana ainai himiyamiya, eeta ehebo walo vegevegedi imohedi, iwalo,
8 ‘Ebe yaiya yana dalavai iyogaego tawahola guyauna vehabana havena abamiya namwanamuwana ainai umiyamiya wuwuna mata dova ta teya towaho mwala'ina ilaoma,
9 na guyaune taniwaganane iwalo alimwai na ulau papaliyai na yam abamiyane ainai towahowa mwala'inawa imiya. Na owa mata mayam hinimaya umiya aitulu.
10 Ainaena ebe hiyogaego na ululuwu aidiyai abamiya papaliyai uvesinuwaei ta ainai umiya, na ebe haugana guyau taniwagana ilaoma i'itago mata alimwai iwalo, “Augelu umiyahae ahipuwai, eeta ma'am walo vetuvehae tomowa mehediyai”.

11 Teina ainaena tahanapui ebeha yaiya i'abihiniuyoi mata howola himwau aituluwei
na ebe yaiya imwau aituluweuyoi mata himwauhini ewai.'
12 Ainaena Yeisu Palisinane iyogaei na ainai iwalo, 'Ebe ai'ai upaihowai, havena am
geluwo yo tahimwao yo yam bodao yo tauwasawasao uyogayogaedi aine ainai, wuwuna
hibom howola abo hiyogaego habi yemaiha alimwai.
13 Na hesi ebe ai'ai upaihowai hiya wewelohewo yo yabayababadi yo peupeudi yo hiya
taumehegibugibu uyogaedi,
14 ta ebe awanamwanamwa moiha ulobai, wuwuna hiya nigele howahowadi na
yam velaune hiyemaiha. Na hesi Yaubada ainaena mata ammaiha ulobai, haugana
taunamwanamwa mwalowoiyena i'abiye towolodi.'

Taubada ehebo ai'ai mwala'ina ipaihowai
(Madiu 22:1-10)

15 Eeta baidanao hi'ai'ai na ehebo aidiyena walo teina ibenalei ta Yeisu iwalo auli
iwalo, 'Ehe dova! Ebe yaiyadiwo hiluluwu Yaubada yana Abaloina ainai na hi'ai mata
hiyaliyaya mwala'ina.'
16 Ainaena Yeisu towahonane yana walo iyemaiha iwalo, 'Ehebo towaho ai'ai
mwala'ina ipaihowai na tomowa maudoidi iyogaedi.
17 Na ai'ai i'atububuni ta yana hevali ivetamalei tomowa aidiyai na iwalo, "Bada ai'ai
hi'atububuya'o ainaena amlaoma talau na ai'ainane am'ai".
18 'Na maudoidi nigele nuwadi, eeta vali walo yo vali walo himohei. Ehebo iwalo,
"Bada tanovi vauvauna yagimwalaiya'o ainaena nuwana yalalau na yataubo'eyei. Na
yauwedo mwala'ina, mata nigele yayalaowa."
19 'Na ehebo hinage iwalo, "Yauwedo mwala'ina, na yau hinage mata nigele yayalaowa
wuwuna bulumakau 10 na hinage abatudai 5 bada yagimwalaidi'o ainaena yalalau
ebeha yayepaihowadi".
20 'Na hinage ehebo iwalo, "Yau vauvaugu yatatawaholane ainaena nuwana mata
nigele yayalaowa".
21 'Ainaena hevaliwa ilau gwaipile yana taubadawa ainai iwalo, "Maudoidi nigele
nuwadi". Na vadane taniwaganane imodi'ini ta yana taupaihowane ainai iwalo, "Ulau
mwayamwayau dalava mwala'ina adi amwahao maudoidi aidiyai na viha tomowao
ulobaidi wewelohedi yo tapitapiyadi yo mehegibugibudi yo yabayababadi besiwa
ulauvaidima maudoidi ta hi'ai".
22 'Eeta hevaliwa ipaihowai dova na mulitai ilaoma na iwalo, "Taubada, tomowaone
yayogaedima'o na hesi yam vadane nigele hiya'oiye mwau?"
23 'Hinage Taubadawa iwalo, "Amwaha maudoidi aidiyai ulau na tomowa ulauvaidi
ta hilaoma yo yagu vadane hi'oiye mwau.
24 Na hesi tomowaowa yayoyogamugaiyediwa mata nigele teya aidiyena yagu ai'aine
iya'aisawahi." '

Vedova Yeisu ana mulita
(Madiu 10:37-38)

25 Boda mwala'ina baidanao hilaulau ta Yeisu i'ita gwaipile na iwalo,
26 'Yaiya ebe nuwanuwana na imulitaegau mugai inuwaleleyegau na tamana yo
hinana yo natunao yo tahinao yo nuhunao na hinage ibom ita'wata'watauyowei. Na
ebe nigele, iya nigele agu taumulita.
27 Na ebe yaiya yawahina nigele iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai,
iya nigele howahowana na imulitaegau.
28 'Na yaiya inuwanuwatuwu ebeha vada haliyana daodaona i'abi? Ginauli mugaimu-
gaina mata imiya na maiha vehabana inuwanuwatuwu: Ebe mane howahowana mata
paihowa ive'ovi bo nigele?
29 Ebe nigele yana mane mata logidi a'ava ivetowolo, na nigele howahowana ive'ovi.
Tomowa maudoidi hi'ita ta himaluwei,
30 hiwalo, "Towaho teina dova wahiwahiyalana ta logidi ivetowolodi na nigele
vadanane maudoina iya'abi?".
31 'Hinage dova ebe ehebo tauwasawasa mayana tau'alehao 10,000 hilalau habi aleha
teya tauwasawasa mayana bodao 20,000 adi bagibagili aidiyai, vedova tauwasawasane
yana nuwatuwu? Mata mugai imiya na inuwatuwu howahowana hiwahiyala adi alehao
aidiyai bo nigele?
32 Na ebe nigele, yana tausagenawasao ivetamaledi na hisagena auhidi, ta vali tauwa-
sawasane mayana tau'alehao howola amwaha daodaowai, na baidanao hi'aubabada
nuwadaumwali vehabana.'

33 I'ovi na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Tenem dova agu mulita ana amwaha ebe yaiya
owa nuwanuwam na umulitaegau mugai yam tobwatobwa maudoina ulaugabaidi’.

Yagahu walo vegevegedina
(Madiu 5:13; Maki 9:50)
34 ‘Yagahu ginauli namwanamwana. Na ebe amnana i'ovi, nigele howahowana na
i'amnauyo.
35 Nigele hinage ilowoinanei na bale'u i'abiye namwanamwa, na hesi bada
tata'wata'wataei. Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.’

15

Sipi 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi
(Madiu 18:12-14)
1 Ehebo hauga takesi ana tauvaiwo na hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu habi
benaleina.
2 Eena Palisiwo yo loina ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai hiwalo, ‘Towaho teina
tauyababao i'awa heliheliyamwedi yo hinage baidanao hi'ai'ai’.
3 Eeta yadi walone Yeisu iyemaiha walo vegevegediyena iwalo,
4 ‘Vedova ebe ehebo alimiyena yana sipi adi bagibagili 100 na ehebo i'wadalele, mata
99 nu'ulai ilaugabaidi na sipiwa 'wada'wadalelenane ibehaei ana higa ilobai’.
5 Na ebe ilobai mayana yaliyaya i'avalai nimanai na ilau gwaipile yana dalavai,
6 na ana geluwo iyoga ahaidi na iwalo, “Sipiwa 'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o,
ainaena vehabana tayaliyaya”.
7 Eeta dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui mata taumiya galewa vehabana
hiyaliyaya mwala'ina na hesi taunamwanamwa hitau 99 vehabadi yadi yaliyaya bada
tupwana.

Kina 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi
8 ‘Dova hinage ebe waihiu yana mane ana bagibagili 10 kina na ehebo ive'wadalele
mata hava ipaihowai na manenane ilobai? Lampa igabu na vada maudoina ise'ili na
ibeha ili'ilimani ana higa ilobai.
9 Na ebe ilobai ana geluwo iyogaedima na aidiyai iwalo, “Yagu kinawa
'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o, ainaena vehabana tayaliyaya”.
10 Dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui, mata Yaubada yana tausagenawasao
vehabana hiyaliyaya mwala'ina.’

Taubada natuna 'wada'wadalelena
11 Hinage Yeisu iwalo vegevegediyedi iwalo, ‘Ehebo taubada natunao towatowahodi
bwau baidanao himiyamiya,
12 na habulune tamana ainai iwalo, “Tamagu, nuwanuwagu teina hauga agu
veguveguyau umohegau”. Ainaena taubadawa ginauli maudoina iwahei natunao
aidiyai.
13 ‘Ahubena tupwana hi'ovi na habalunane yana ginauli ivegimwalaedi. Na ana
maihaowa ivai, ta ilalaune amwaha daodaowai ta tenemai yaliyaya awa'awawa aidiyai
yana manewa iveve'ovine.
14 Yana mane maudoina i'ovi na nima'a'avana imiyamiya, na hauga tenem ainai vahali
mwala'ina tupwanane ainai imahalava.
15 Eeta towahowa paihowa ibehabeha ta ehebo dalava ana taubada ilobai, ta
ivetamalei yana maheyao i'ita'ita avivinidi.
16 Na towahonane nuwanuwana na maheya adiyena i'ai, wuwuna nigele ana.
17 ‘Eena tenem ainai, nuwana imasele na ibom ainai iwalo, “Moiha, tamagu yana
taupaihowaone ma'adi, na yau teinai vahali iwunuwunuigau.
18 Ainaena mata yatowolo na yalau tamagu ainai, yawalo, ‘Tamagu bada yalauhapuli'o
Yaubada mehenai, na hinage owa mehemwai.
19 Ainaena nigele agu lowoinane ebe u'awa natuguwegau na hesi ebeha u'awa
taupaihowaegau.’ ”
20 ‘Teina dova inuwanuwatuwu, i'ovi na itowolo ta tamanawa vehabana iwuwuyone,
na amwaha daodaowena tamanawa i'itayama ilaolaoma na mayana atemuyamuya
isagena i'atuhapwali ta inihoi na baidana hidoudou.
21 ‘Eeta i'ovi na tamanawa iwalo auli, iwalo, “Tamagu bada yalauhapuli'o Yaubada
mehenai yo hinage owa mehemwai, ainaena nigele iyalowoinanegau ebe u'awa
natuguwegau”.

22 ‘Na hesi tamanawa yana taupaihowao iyogaedi na iwalo, “Mwayamwayau ale'o
namwanamwana amvaiyama, na natugu amveli'wa yo hinage nimana ana pasapasa
amvaiyama ta nimanai ammwauwi yo hinage aehumahuma aenai ammwauwi,
23 na mulitai amlau bulumakau yauyaubona na tubutubuina amwunuiyama ta ta'ai
toyawa na tayaliyaya.”
24 Wuwuna natugune teina mwalona imwalowoi'o, na teina hauga mayawahina
talobauyoiya'o, eeta hivetuwuni ai hihagahagani mayadi yaliyaya.
25 ‘Na hesi natunawa mwala'inawa howola oyai ipaipaihowa, na haugana dalavai
imahamahalava wali yo selo ibenaledi.
26 Ainaena ehebo yadi taupaihowa iyogaei na ipanivilaei iwalo, “Hava wuwuna
hiyaliyaliyayane?”.
27 Na taupaihowawa iwalo, “Tahimwa bada iwuyoma'o eeta tamamne iwalo ta
bulumakau yauyaubona tubutubuina hiwunui ta baidamai ayayaliyaya, wuwuna
natunane mayana namwanamwa ilobauyoiya'o”.
28 ‘Walo teina ibenalei na imodi'ini mwala'ina eeta nigele nuwanuwana iluwu vadai.
Na tamanawa imahalava ta natunane mwala'inawa iwalo auli ebeha baidana hiluwu
vadai.
29 Na towahonane ita'wata'wata, wuwuna imodi'ini mwala'ina ainaena tamanawa
ainai iwalo, “Tamagu, viha bolimai hi'ovi'o vehabam yapaipaihowa ta yam ve'abei
maudoina yapaipaihowaidi, na nigele teya hauga uyavelauwegau, hinage nigele teya
lagulagu uyamohegau na ma'augeluwo aya'ai na ayayaliyaya. Moiha nigele!
30 Na natumne teina yam tobwatobwa maudoina iyepaipaihiyei taumehe'ayo aidiyai,
na hava vehabana uvelavelauweine ta bulumakau yauyaubona na tubutubuina
uwuwunuine vehabana?”
31 ‘Na taubadawa natunawa ainai iwalo, “Natugu, uhanapuiya'o neta owa hauga
maudoina vahaliguwai umiyamiya ta hava yagu abaloinao maudoina nimamwai
himiyamiya.
32 Inamwanamwa na ta'ai ovi yo tayaliyaya wuwuna tahimne teina imwalowoi na hesi
iyayawahaine, i'wadalele na iwuwuyomane.” ’

16

Ehebo tau'ita avivini yababana

1 Yeisu hinage walo vegevegedi ehebo ana taumulitao imohedi iwalo, ‘Wasawasa
ehebo mayana tau'ita avivini yana ginauliwo i'ita avivinidi. Na tomowa wasawasane
ainai, hiwalo, “Taubada, yam tau'ita avivinine yam tobwatobwaowa iyeyepaipaihedi”.
2 Ainaena wasawasawa yana tau'ita avivinine iyogaenama na ainai iwalo, “Tupwadi
walo yababana vehabam yabenalei, eeta teina hauga yagu tobwatobwa adi peipao
umoheuyoigau na aliguwena u'ovi?”.
3 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa inuwanuwatuwu, iwalo, “Vedova mata yapaihowane
wuwuna bada yagu taubada isosomanegau'o? Eeta nigele howahowagu yatudai, na
hinage abahinimaya ebe yalau tomowa aidiyai na ai'ai vehabana ya'awa'awanoi.”
4 Inuwanuwatuwu, eeta ehebo amwaha inuwatuwu lobai, iwalo, “Ehe teina dova
yapaihowai na ainaena augeluwo bagibagilidi yalobaidi ebe paihowa teina ainaena
yamahalava”.
5 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa hiya ma'adi vagavagao maudoidi iyogaedi na ehebo ehebo
aidiyai ipanivila. Towaho mugamugaina ainai iwalo, “Viha am vagavaga teinai?”.
6 ‘Na iwalo, “Woloi adi bagibagili 100 agu vagao”.
‘Na tau'ita avivinine iwalo, “Peipane teina ainai amvagavagane ulele 50 a'ava
umwau”.
7 ‘Na ehebo hinage iluwu na ipanivilaei iwalo, “Na owa, viha am vagavaga?”
‘Na iwalo, “Ai'ai adi bagibagili 100 yavaidi'o agu vagavagaone”.
‘Na hinage iwalo, “Peipa ainai ulele am vagaone 80 a'ava”.
‘Na maudoidi dova adi vagao himwau aituluwedi.
8 ‘Ainaena yana taubadawa yana paihowa teina wasana ibenalei na ino'owei yana
hanapu vehabana. Walo vegevegedi teina ainaena ive'ita moiha neta taumiya bale'u
hiwahiyala yadi wasawasa ana paihowa vehabana, na hesi Yaubada yana bodao yadi
paihowao masele vehabana nigele hiyawahiyala.’
9 Eena Yeisu iwalo, ‘Bale'u wasawasanao na ebe wasawasaone aidiyena ami geluwone
amvelauwedi mata howola hiya hivedunagomiu abamiya vateyai ainai, hauganane
wasawasaone hi'ovi.

10 ‘Wuwuna ebe yaiya ginauli habuluna ainai i'awa abi, mata hinage ginauli mwala'idi
aidiyai i'awa abi. Na ebe habuludi aidiyai i'oyama hinage mwala'idi aidiyai i'oyama.
11 Omiu hinage ebe nigele bale'u wasawasanao vehabadi amyapaihowa ili'ilimani,
mata Yaubada nigele wasawasa moiha iyamohegomiu.
12 Na ebe ami geluwo yadi wasawasa vehabadi nigele amyapaihowa ili'ilimani, nigele
howahowana hinage Yaubada yami wasawasane imohegomiu.
13 ‘Ainaena taupaihowa nigele howahowana na ivetaupaihowa tautaubadao bwau
aidiyai, ehebo mata ita'wata'wataei na ehebo vehabana ipaihowa, yo hinage ehebo
i'awa namwanamwaei na ehebo i'awa yababaei, eeta nigele howahowana Yaubada yana
paihowa na wasawasa bale'u ta'abibwauwedi.’

Palisiwo yadi mumuga
(Madiu 11:12-13; 5:31-32; Maki 10:11-12)

14 Palisiwone walone hibenalei ta Yeisu hi'abi talawahiyei, wuwuna hibom mane
nuwanuwadi mwala'ina.
15 Eeta Yeisu Palisiwone aidiyai iwalo, ‘Omiu amnuwatuwui ebeha mumugamiu
namwanamwana tomowa mehediyai na hesi yababana maudoina atemiyai Yaubada
ihanahanapuidi, wuwuna ginaulidine tomowa nuwadi ivai Yaubada ainai ginauli
awa'awawa.
16 Na moiha Mosese yo tauwalo mahalavao yadi laulelewo alimiyai imiyamiya
ana higa Yoni tau'abiye bapitaiso ilaoma, na hauga tenem ainaena ta wau, wasa
namwanamwana Yaubada yana Abaloina vehabana howola awalowalo mahalavaedi,
na abaloinane vehabana tomowa bagibagilidi mayadi wahiyala hiluwuluwu.
17 Galewa na bale'u yadi sawali malamalaina, na hesi Mosese yana loinao bwagana
iu'iuna, mata nigele hiya'ovi.’
18 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya towaho mwanena ivinawaheyei, na
itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, bada ipwanoli'o. Na hinage ebe waihiu
vinavinawahena itawahola vali towaho ainai, towahonane hinage ipwanoli'o.’

Wasawasa ehebo na Lasalo

19 Hinage Yeisu iwalo, ‘Ehebo hauga wasawasa ehebo na Lasalo himiyamiya.
Wasawasane ana ale'owo namwanamwadi na hinage anao maudoidi namwanamwadi,
ahubena ehebo ehebo aidiyai mayana yaliyaya imiyamiya.
20 Na Lasalo hesi wewelohena yo bonubonuna, eeta wasawasawa yana vada
awa'edanai imiyamiya,
21 na ebeha wasawasane ana tupwatupwadi ainaena i'ai. Na Lasalonane hauga
bagibagilina bonunaone edewa hilemlemhidi.
22 Haugana Lasalo imwalowoi tausagenawasao hilauvai ta Abelaham vahalinai
himwau hiya taudumwaluwo yadi tupwai. Na mulitai hinage wasawasawa imwalowoi
na hiye magaiyei,
23 na iya mayana muya mwala'ina taumwalomwalowoi yadi tupwa ainai i'ita hae ta
Lasalo i'ita Abelaham baidana himiyamiya.
24 Na iyoga mwala'ina iwalo, “Tamagu yo! U'atemuyamuyaegau na Lasalo uvetamale-
nama ta we'aha gwagwamana nimanaena memenagu i'abiye gwagwama, wuwuna teina
hauga yamuyamuya mwala'ina, aiwa ala'ala hawahawawalina ainai.”
25 ‘Na Abelaham iwalo, “Natugu, uhanapuiya'o ebeha mwalona yawahim maudoina
yaliyaya a'ava, na hesi Lasalo nigele teya abayaliyaya iyalobai, ainaena teina haugane
iya mayana yaliyaya na owa umuyamuya.
26 Na hinage uhanapui ebeha ahi'ahipudai hawahawaga mwala'ina imiyamiya
itomgita'o ainaena nigele howahowana teina ainaena ageyo'awawa alimiyai, omiu
hinage nigele howahowana amgeyo'awama alimaiyai.”
27 ‘Wasawasawa iwalo, “Oo, yede ya'awanoiyego nuwanuwagu na Lasalo uvetamalei
yagu bodao aidiyai,
28 na tahiguwao hitau 5 nuwadiyai imwauwi ta havena hibom hinage hilaolaoma
muya teina ainai”.
29 Eeta Abelaham wasawasawa iwalo auli iwalo, “Tahimwone adi tauvenuwamwauwo
himiyamiya, hibom neta Mosese yo tauwalo mahalavao yadi walowo Buki Ve'ahihi ainai.
Walowone holanaine howahowana na tahimwone hibenalei ili'ilimani.”
30 Na hesi wasawasawa iwalo, “Tamagu, neta nigele howahowana. Hesi ebe yaiya
mwalowoiyena itowolouyo na ilau aidiyai, na iya hi'ita, abo hinuwabui ili'ilimani.”
31 Na Abelaham iwalo, “Ebe Mosese yo tauwalo mahalavao yadi walo nigele
hiyayemidiyei, nigele howahowana teya yaiya hiyemidiyei, bwagana ebe ehebo
mwalowoiyena itowolouyo na ilau alidiyai”.’

17

Yababana ana ve'ita
(Madiu 18:6-7; Maki 9:42)

1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Tomowa tupwadi mata abatowoi hipaihowaidi
alimiyai ebeha hi'abiye be'ugomiu, na ebe yaiya abatowoine ipaihowaidi iya atemuya-
muyana!
2 Ilowoinanei na gaima mwala'ina hihipwai gadonai na ni'u didigai higabaei, ta ebe
havena tautapitapiya himulimulitaei.’

Nuwahamu vehabana
(Madiu 18:21-22)

3 ‘Ebe am gelu alimwai ipaihowai yababana, uwalowei yana lauhapuline eeta ebe
inuwabui unuwahamui.
4 Ta ebe tahimne ahubena ehebo ainai, na mai 7 ipaihowa yababana alimwai, na ehebo
ehebo lauhapuline ainai i'awa'awanoi alimwai nuwahamu vehabana howahowana
maudoina unuwahamuidi.’

Yemidi vehabana

5 Eeta Bada yana tauyewasao hiwalo auli hiwalo, ‘Yama yemidi u'abiye wahiyala’.
6 Na Bada iwalo, ‘Ebe yami yemidi ana wahiyala dova haiyala patuna, howahowamiu
aiwa teina mwala'ina ainai amwalo, “Uhuluviyoigo na udobi gabwwai umaiuyoigo”;
mata yami walone imulitaei.’

Taupaihowa yana paihowa

7 Hinage adiyai iwalo, ‘Ebe yaiya owa mayam taupaihowa nuwana tautudai bo
lagulagu ana tau'ita avivini, na ebe haugana hevalinane paihowaena imahalava, mata
nigele uyaloinaei ta iya'ai mugai,
8 na hesi uwalo, “Agu u'atububuni ta u'ita avivinigau na ya'ai, abo owa mulitai u'ai na
unuma”.
9 Eeta hevalinane yana paihowa vehabana mata yana taubadane nigele iya'awa
yauwedowei, wuwuna iya ta'i yana taupaihowa.
10 Na omiu hinage dova, ebe haugana ginauli maudoina ampaihowaidi hava dova
yaloinaei, amwalo, “Ai taupaihowa ta'i hava dova ama loina ta dova apapaihowaine,
neta hesi ama lowoinana moiha”.’

Yeisu taulepelo 10 i'abiye namwanamwadi

11 Yeisu bada ilalau Yelusalem vehabana, na Sameliya yo Galili ahi'ahipudiyai
imahamahalava.
12 Na ehebo dalava ainai ilaoma na taulepelo 10 ilobaidi yana amwahaena hi-
towotowolo,
13 na hiyogayoga alinadi mwala'ina, na hiwalo, ‘Taubada Yeisu, u'atemuyamuyaegai’.
14 Ainaena i'ita gwaipile na iwalo, ‘Amlau na taupwaoliwo aidiyai amve'itaegomiu’.
Ta hilaulau amwahai na adi lepelo hi'o'ovine,
15 na ehebo towaho aidiyena Sameliya towahona i'ita ebeha bada inamwanamwa'o ta
iwuyouyo na alinana mwala'ina Yaubada ino'owei,
16 na Yeisu aenai ibe'u aitulu na ainai i'awa yauwedo.
17 Ainaena Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Wau amtau 10 ya'abiye namwanamwag-
omiune na havaidova hitau 9?
18 Hava ta nigele hiyawuyoma na Yaubada ainai hiya'awa yauwedone? Na owa
taumana nigele Yudeya ainaena, na hesi ulaoma habi awayauwedo.
19 Ainaena yam yemidiyena livahi ulobai. Inamwanamwa utowolo na ulau.’

Yaubada yana Abaloina hauga ilalaoma vehabana
(Madiu 24:23-28, 37-41)

20 Palisiwo tupwadi hilaoma na Yeisu hipanivilae aiteya hauga ainai mata Yaubada
yana Abaloina imahalava. Eeta Yeisu yadi panivilane iyemaiha teina dova iwalo. ‘Nigele
howahowana na Yaubada yana Abaloina ve'ive'ilalana ta'ita.
21 Na hinage nigele howahowana na hiwalo, “Am'ita teina”, bo “Tenem”, wuwuna
Yaubada yana Abaloina gamwagamwanimiyai imiyamiya.’
22 Ainaena ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Howola abo yalaugabaigomiu, na mulitai
nuwanuwamiu mwala'ina na yau Tomowa Moihagu baidamiu tamiyamiya ahubena
ehebo ta'i vehabana, na hesi mata nigele amya'itagau.
23 Na ebe tomowa hiwalo, “Besinana tenem”, o nuwana, “Teina”, havena ammulimuli-
taedi.

24 Wuwuna hauganane ebe yalaoma, galewa ana ita masele a'ava dova namali
mwala'ina yana masele.
25 ‘Mulitai na ginaulidine himahalava, mugai yaso teina hita'wata'wataegau na
aidiyena muyamuya yalobaidi.
26 Yagu laugwaipilema ana hauga ainai Nowa yana hauga dova.
27 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinumanuma yo hinage hitawatawa-
hola ana higa Nowa yana wagai igelu na aba'ita imahalava ta ainaena tomowa maudoidi
imumutudine. Yau Tomowa Moihagu yagu laugwaipileuyoma dova.
28 ‘Na hinage Lota yana haugai dova, hauganane ainai tomowa maudoidi hi'ai'ai na
hinumanuma, yo hinage hipaipaihowa oyai, yo higimwagimwala na hivegivegimwala
yo hi'abi'abi vada,
29 ana higa Lota Sodoma ilaugabaei na aiwa ala'ala hawahawawalina yo gaima
ala'alawowolidi galawaena hibe'uma dova 'wesu, na tomowa maudoidi i'oiye
mwalowoidi.
30 Ginauli hava himamahalavane aidiyai, hinage mata dova tomowa aidiyai hima-
halava, hauganane yau Tomowa Moihagu yalau gwaipilema ainai.
31 ‘Na ahubenanane ainai ebe yaiya vatavatai imiyamiya mata nigele howahowana
iluwu vadai ta ebeha yana ginauli i'avala, hinage ebe yaiya oyai ipaipaihowa, nigele
howahowana isagena dalava vehabana.
32 Eena amnuwatuwu avivini hava dova Lota mwanena ainai imamahalavane.
33 Neta ebe yaiya yawahina vehabana ipaipaihowa mata yawahinane ive'wadalele na
ebe yaiya yawahina italamwei na ive'wadalele howola abo ilobauyoi.
34 Na yawalo moiha alimiyai boniyainane ainai ebe tomowa bwau aba'eno ehebo ainai
hi'eno'eno, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.
35-36 Dova hinage ebe waiwaihiu bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo
imiyamiya.’
37 Eeta ana taumulitao hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, havaidova ainai?’
Na Yeisu iwalo, ‘Havaidova ainai mwalowoi imiyamiya neta ainai ao'ao hiyauyau-
gogoi’.

18

Hiwape ehebo yana awanoi tauloina ehebo ainai

1 Ehebo walo vegevegedi Yeisu imohedi ta ebeha havena awanoi ainaena hitapitapiya.
2 Teina dova iwalo, ‘Ehebo dalava ainai tauloina ehebo mwala'ina imiyamiya, iya
nigele Yaubada iyameheuhei na hinage tomowa nigele iyave'ahihiyedi.
3 Na tupwanane ainai hinage ehebo hiwape imiyamiya, hauga bagibagilina hi-
wapenane imahamahalava tauloinane ainai na i'awa'awanoi hagu vehabana iwalo,
“Taubada, agu aleha ainaena uvedumwalugau”.
4 ‘Hauga ehebo ehebo dova yana paihowa na hesi tauloinane nigele nuwana ihagui.
Na ehebo hauga ainai tauloinanane tauna isosomana na iya ibom ainai iwalo, “Badagi,
Yaubada nigele yayameheuhei na hinage tomowa nigele yayave'ahihiyedi,
5 na hesi hiwapene teina yana lau ala'alabilima aliguwai vehabana yavedumwalu ana
aleha ainaena, mata dova ta agu tausosomana imwauwi”.’
6 Ainaena Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Taubada teina yana walo vehabana am
nuwanuwatuwu walo moiha ibom towaho yababana na hesi hiwape ihagui.
7 Hinage dova Yaubada yana tomowao vesivesinuwadi ihaguidi hauganane ebe
hi'awa'awanoi hamahamadudu ainai ahubena yo boniyai aidiyai,
8 na yana hagune mata dumwaluna ipaihowa aidiyai.
‘Na vedova omiu yami nuwatuwu ebe hauganane Yau Tomowa Moihagu yalau
gwaipilema bale'uwai, viha tomowa mata mayadi yemidi yalobaidi hitowotowolo
wahiyala?’

Palisi na takesi ana tauvai yadi awanoi

9 Tomowa tupwadi hinuwanuwatuwu ebeha hiya taudumwalu na vali tomowa nigele,
eeta Yeisu iwalo vegevegediyedi teina dova,
10 iwalo, ‘Ehebo hauga ainai tomowa hitau bwau hiluwu vada tapwalolo mwala'ina
ainai habi awanoi Yaubada ainai. Ehebo Palisi na ehebo takesi ana tauvai.
11 Palisiwa ibom itowololau lovai i'awa'awanoi iwalo, “Yaubada yo, ya'awa yauwedo
alimwai wuwuna yau nigele dova augeluwo mumugadine wuwuna hiya hi'ai'aivavali,
yo hi'oya'oyama yo hipwanopwanoli, na yau nigele dova takesi ana tauvaine tenem.
12 Yau hesi wiki ehebo ehebo ahubena bwau yahudihudi, yo hinage yagu tobwatobwao
aidiyena tupwadi yamohemohego.”

13 ‘Na hesi takesi ana tauvaine lovaena itowolo na mayana hinimaya nuwanuwana itutututu na ipwagogo na i'awa'awanoi iwalo, “Yaubada yo, bada uhanapuigau'o ebeha yau tauyababa ainaena u'atemuyamuyaegau!”.’
14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Moiha, towaho teina yana awanoine vehabana mata ana awanamwanamwa ilobai Yaubada ainaena, na hesi Palisine nigele. Wuwuna ebe yaiya i'abihiniuyoi mata hi'abiye talu, na ebe yaiya i'abiye taluyoi mata Yaubada i'abihini.’

Hedaheda Yeisu iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Maki 10:13-16)

15 Tupwadi tomowa natudiyao habuludi hilauvaidima ta ebe Yeisu i'abi towoidi, na ana taumulitaone hi'a'auhidine.
16 Na Yeisu iwalo lau aidiyai iwalo, ‘Hedaheda amtalamwedi ta aliguwai hilaoma. Hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowonanaedi moiha.
17 Wuwuna ebe yaiyadiwo dova teina hedahedaone yadi yemidine, howahowana Yaubada yana Abaloina ainai hiluwu, na ebe nigele, mata nigele hiyaluwu.’

Tobwatobwa vehabana
(Madiu 19:16-30; Maki 10:17-31)

18 Yudeya yadi taumugai ehebo ilaoma na Yeisu ipanivilae, iwalo, ‘Taubada yahana-hanapui ebeha owa tauve'ita namwanamwana, ainaena hava yapaihowai ta ebe yawahi vateyai yalobai?’
19 Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, ‘Vedova ta u'a'awa namwanamwaegau? Wuwuna nigele teya yaiya iyanamwanamwa, bada Yaubada ibom.
20 Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta ebeha: Havena pwanoli, havena yemwalowoi, havena aivavali, havena ve'ewa oya'oyama. Na hinage tamam yo hinam uve'ahihiyedi.’
21 Na towahowa iwalo, ‘Yagu hauga heda ainaena ta wau loinaone teina yamulita ili'ilimanidi'o’.
22 Yana walo teina dova Yeisu ibenalei, eeta iwalo, ‘Ehebo ginauli hinage nigele al-imwai, neta yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi na adi maihaone tauwewelohe aidiyai u'aiyauyaei, na ulaoma ta umulitaegau ta ebe howola abo yamtobwatobwa galewai ulobai’.
23 Walone teina towahonane ibenalei ta inuwayababa moiha wuwuna yana tobwa-tobwa imwala'i alili.
24 Yana nuwavitaine bada Yeisu ihanapuiya'o, eeta tomowa aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo hiya mayadi tobwatobwa mwala'ina yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai alili.
25 Moiha, kameli iya lagulagu mwala'ina, ta tupwana ivitai na nidili gudana ainaena iluwu, na hesi wasawasao yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai alili.’
26 Taumulitaowa Yeisu baidanao himiyamiyawa walonane hibenalei ta hipanivila hiwalo, ‘Ebe teina dova, yaiya yede howahowana na awanamwanamwane ilobai?’
27 Eeta aidiyai iwalo, ‘Hava tomowa aidiyai nigele howahowadi, mata Yaubada ainai ginaulinane malamalaidi’.
28 Ainaena Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, ai mata vedova? Wuwuna bada yama dalavao alaugabaidi'o na amumulitaegone’.
29 Na Yeisu maudoidi iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo dumwalu alimiyai ebe yaiyadiwo omiu yami dalava yo mwanemiyao yo tahimiyao yo tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao amlaugabaidi na Yaubada yana Abaloina ainai amtalamwegomiu,
30 hauga teina ainai maiha mwala'ina amlobai, na hinage hauga ilalaoma ainai yawahi vateyai amvai’.

Yeisu yana mwalowoi iwalo mahalavaei
(Madiu 20:17-19; Maki 10:32-34)

31 Yeisu hitau 12 iyoga ahaidi ta iyemiya wahiyedi na aidiyai iwalo, ‘Teina hauga tahahae Yelusalem na ginauli maudoina tauwalo mahalavao mwalona hileleya'o yau Tomowa Moihagu vehabagu muhamuhana himahalava ta am'itadi.
32 Mugai hivaigau nigele Yudeya aidiyai, na hi'abi talawahiyegau yo hi'abiye hinimayagau na hihowaigau,
33 yo hinage balavaiyena hipwediligau na abo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga ainai mwalowoiyena yatowolouyo.’
34 Na ana taumulitaowa nigele teya yana walone ana nuwamasele aidiyai iyaluwu.

Yeisu ehebo taumehegibugibu i'abiye namwanamwa
(Madiu 20:29-34; Maki 10:46-52)

35 Yeisu Yeliko ainai imahalava na ehebo taumehegibugibu amwahai imiyamiya, na
i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa vehabadi.
36 Towahowa Yeisu mayana bodao alinadi ibenalei ta isupuna na iwalo, 'Yaiyadiwo
neta?'
37 Na hiwalo, 'Yeisu towaho Nasaleti ilaolaomane'.
38 Na taumehegibugibunawa iyoga mwala'i na iwalo, 'Yeisu yo, owa Deivida yana
huhu, u'atemuyamuyaegau!'.
39 Na tomowaowa himugai ta towahonane hi'auhi hiwalo, 'Ulau mwau havena
uyogayoga!'.
Na iyoga hamahamadudu iwalo, 'Deivida tubuna yo, u'atemuyamuyaegau'.
40 Yeisu itowolo na iwalo aidiyai ta towahowa hiyogaenama. Na ilaoma ta ipanivila?
iwalo,
41 'Hava nuwanuwam yapaihowai alimwai?'
Na iwalo, 'Bada, nuwanuwagu ebeha mehegu hinamwanamwa?'
42 Na Yeisu iwalo, 'Uvinunuyo wuwuna yam yemidi ilivahigo'o'.
43 Tenem ainai mehena himasele ta i'awa yauwedo Yaubada ainai na Yeisu imumuli-
taeine. Na bodaone hi'ita, ta maudoidi Yaubada hino'owei.

19

Yeisu na Sakiusa

1 Yeisu Yeliko ainai iluwu ta dalavane holanaena ilaulau.
2 Dalavane ainai ehebo takesi tauvai adi taumugai imiyamiya, yehana Sakiusa, ibom
wasawasa ehebo.
3 Na haugana Yeisu ilaulau, Sakiusa nuwanuwana na Yeisu i'ita ebeha iya yaiya, na
hesi nigele howahowana yo i'ita, wuwuna ibom towaho ubwa'ubwana ta'i, na hinage
boda mwala'ina.
4 Ainaena itau mugai ta aiwa ehebo imwalaei, yehana sikamole, ta ebeha tenem
ainaena Yeisu i'ita, haugana ebe vahalinaena ilaulau.
5 Na haugana Yeisu ilaoma vahalinai, ilau ta'ai ta Sakiusawa i'i'itane, eeta iwalo
auli iwalo, 'Sakiusa, u'aitulu mwayamwayauma, wuwuna mata owa na yau yam vadai
tamiyamiya'.
6 Sakiusa mwayamwayauwena i'aitulu na mayana yaliyaya Yeisu baidana hivelob-
aloba.
7 Tenem ainai tomowa ginauli teina hi'itadi, na hi'ulumiya hiwalo, 'Vedova ta Yeisu
iluluwune tauyababa yana vadai'.
8 Na Sakiusa itowolo ta Bada iwalo ainai iwalo, 'Bada, wau mata ainai yagu
tobwatobwa maudoina yatom bwauwi ta tupwa ehebo maudoina tauwewelohewo
yamohedi. Yo hinage ebe yaiya ainaena mugai ya'aivavali yayemaiha ma'ana lauhepoi
vehopali dova yamohei.'
9 Ainaena Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Teina vadane ainai livahi wau imahalava'o, wuwuna
towaho teina ibom ehebo Abelaham yana boda.
10 Moiha yau Tomowa Moihagu yalaoma taulaupwanopwano yabehaedi ta livahidi,
towaho teina yalobaiya'o dova.'

Walo vegevegedi mane vehabana
(Madiu 25:14-30)

11 Eeta Yelusalem ainai himahamahalava, na bodaone hinuwanuwatuwu ebeha
Yaubada yana Abaloina muhamuhana ivetuwuni, ainaena walo vegevegedi teina
imohedi,
12 iwalo, 'Ehebo tauloina bada i'atububuni'o ta ilalau tupwa amwaha daodao ainai ta
ebe nemai ivetauloina, na mulitai abo ilau gwaipilema,
13 yana taupaihowao iyogaidima na adi veguveguyai mane ehebo ehebo imohedi na
iwalo, "Ami veguveguyai teina amyepaihowadi ta ana lauhepoi amlobaidi, ana higa
yawuyouyoma!".
14 'Na mulitai tauloinawa yana bodao tupwadi hita'wata'wataei, nigele nuwadi
ivetauloina, ainaena wasa hivetamalei, hiwalo, "Towaho neta nigele nuwanuwamai yo
alimaiyai ivetauloina".
15 'Na bada ta'i ivevetauloinane, ta haugana ilau gwaipilema, na yana taupaihowaowa
iyoga ahaidima ta ebeha nuwanuwana na ihanapui viha adi veguveguyaiwa aidiyena
lauhepoi hilobaidi'o.
16 Ta ehebo towaho imugai ta yana taubada mehenai itowolo na iwalo auline, iwalo,
"Yam mane ehebo mugai umomohegauwa teina ana lauhepoi hinage 10 yalolobaidine".

17 ‘Eeta taubadawa iwalo, “Ausala owa tau'awa abi moiha, wuwuna ginauli habuluna
na u'abiye mwala'i ainaena am maiha yamohego, neta dalava 10 aidiyai uvetauloina”.
18 ‘Na towaho bwauna hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa ehebo mugai
umomohegauwa teina ana lauhepoi 5 yalolobaidine”.
19 ‘Ainaena ibom hinage iwalo auli, iwalo, “Dalava 5 aidiyai uvetauloina”.
20 ‘Na tonugadiwa hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa teina, ale'o ainaena
yahuma ta yamwau dawani ili'ilimani.
21 Wuwuna yamatauhego owa towaho yaiyaim na yam mane uvaivai tomowa vagadi
yadi paihowa aidiyena. Ainaena yam manewa teina uvaiuyoi.”
22 ‘Teina taupaihowane ainai iwalo, “Owa taupaihowa yababana. Walo hava
awamwena hi'ai'aitulu mata aidiyena yave'ewaigo. Uhanapuiya'o neta yau tomowa
abi'abitau'watagu. Hava nigele aliguwena yavaivai yo hava nigele yaya'uma'umai
yavaivai
23 Ainaena hava ta yagu mane nigele banikai uyamwauwine? Eeta yagu laugwaip-
ilema haugana ainai yagu mane ma'ana lauhepoi yayavaine!”
24 ‘Ainaena tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo iwalo aulidi, iwalo, “Yagu
manene ainaena amvai na towahone ibom lauhepoi mwala'ina ilolobaine ammohei”.
25 “Na hiya hiwalo, “Taubada, havena amohemohei, wuwuna iya bada mane 10
ivaidi'o ta howahowana”.
26 ‘Na taubadawa aidiyai iwalo, “Bada ta'i ammohei wuwuna ebe yaiya ana
veguveguyai ilauhepoiyei, tupwana hinage mata ilobai, na hesi ebe yaiya nigele
iyalauhepoiyei hava ainai imiyamiya mata ainaena hivai vehulu.
27 Eena teina hauga agu alehaowa hiya hita'wata'wataegau ta ebeha nigele
nuwanuwadi aidiyai yavetau loina, amvaidima ta meheguwai am'oiye mwalowoidi.”
’

Yeisu yana luwu Yelusalem
(Madiu 21:11; Yoni 12:12-19)

28 Yeisu yana walo teina i'ovi na hihaehae Yelusalem vehabana,
29 na yadi lau ainai Bedipegi yo Betani vahalidiyai himahamahalava, neta Olibe
oyana elauhanai, eena ana taumulitao bwau ivetamale mugaiyedi dalavadine aidiyai
na iloinaedi,
30 iwalo, ‘Dalavane tenem mehedaine ainai ammugai ta mata ehebo lagulagu am'ita,
neta doniki yauyaubona, iya tomowa nigele hiyagelugelui, lagulagunane amlivahi ta
amlawenama.
31 Na ebe yaiya iwalo, “Hava vehabana neta lagulagune amlivalivahine?” towahonane
amwalo auli, amwalo, “Taubadane nuwanuwana”.’
32 Eeta hilau ta ginauli maudoina hilobaidi dova Yeisu iwawalowediwa.
33 Na haugana donikiwa hilivalivahi, ana taniwagane ipanivilaedi, iwalo, ‘Hava ta
yagu lagulagune amlivalivahine?’
34 Ta hiwalo, ‘Bada nuwanuwana’.
35 Ta lagulaguwa hilauvai na hilalaweine Yeisu ainai, na adi ale'owena dagelana
hi'oihamui, ta Yeisu ainai igelu taohani.
36 Ilaulau na tomowa bagibagilidi adi ale'owo amwahai hiveheyedi.
37 Na bada hilaoma'o Yelusalem vahalinai ta hi'a'aitulu Olibe amwahana ainai na ana
taumulitaone bodadi mayadi yaliyaya Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei wuwuna bada
yana paihowa wahiwahiyaladi hi'itadi'o,
38 hiwalo, ‘Owa Tauwasawasa, Bada yehanaena ulaoma Yaubada i'awa
namwanamwaego!’ ‘Nuwadaumwali galewai na walo vetuvehae owa haehae alilim
alimwai!’.
39 Ainaena Palisiwo tupwadi bodaone aidiyena Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Taubada
am taumulitaone uwalo aidiyai ta hilaumwau’.
40 Na Yeisu iwalo, ‘Havena yalaulaugagayowedi, wuwuna ebe hiya hinobu mata hinage
gaimaone hiwui’.

Yeisu idou Yelusalem vehabana

41 Yeisu imahamahalava Yelusalem vahalinai na dalavane mwala'ina i'ita na nuwana
iyababa ta idou, iwalo,
42 ‘Ebe wau teina nuwadaumwali amwahana uhanapui, na hesi wau mehemwai bada
itau'aidawani'o.
43 Hauga ilalaoma mata am alehao ma'wapeyadi hi'aligwaigwaipileyego na tupwa
maudoina ainai hiwutu'au'auhigo

44 yo higohalo'ego bale'uwai. Na tomowa alomwai mata hi'abiye yababadi. Vada
maudoidi mata hi'ovi, na mata nigele gaima ehebo yawenai iyamiyamiya, wuwuna
nigele uya'ita lobai haugana Yaubada ilalaowa tauhaguigo.'

Yeisu vada tapwalolowena iheusilidi
(Madiu 21:12-17; Maki 11:15-19; Yoni 2:13-22)

45 Yeisu iluwu vada tapwalolo holanai na tauvegimwalao iheusilidi, na iwalowedi,
46 iwalo, 'Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hileleya'o iwalo:
"Yagu Vadane neta aba'awa'awanoi, na hesi omiu ambui ta ebeha yami aba'aivavali".'
47 Na ahubena ehebo ehebo vada tapwalolonane ainai ive'ive'ita, na taupwaoli
mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo hinage taumugaiwo hi'ai'aipate ta ebe Yeisu hi'oiye
mwalowoi,
48 na hesi nigele howahowadi, wuwuna Yeisu yana ve'itao tomowa bagibagili alilina
nuwadi ivaiya'o.

20

Yeisu ana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Maki 11:27-33)

1 Ehebo hauga ainai Yeisu ive'ive'ita vada tapwalolo mwala'ina ainai, wasa
namwanamwana iwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai, na taupwaoliwo yo loina ana
tauve'itao yo hinage babadao hilaoma ta Yeisu hipanivilaei
2 hiwalo, 'Yaiya towaho yana loinaena ta teina dova upaipaihowane?'
3 Ainaena Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, 'Mugai yapanivila alimiyai.
4 Yaiya yana loinaena ta Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane, Yaubada bo teya
tomowa?'
5 Ainaena hibom hinuwanuwatuwu, hiwalo, 'Yana walone mata vedova tayemaihane?
Wuwuna ebe tawalo, "Yaubada ainaena", mata iyemaiha iwalo, "Hava yede vehabana
ta Yoni nigele amyayemidiyeine?"
6 Na ebe tawalo, "Tomowa aidiyena", mata bodaone gaimaena hitalaigita, wuwuna
tomowa maudoina Yoni hiyemidiyei ebeha iya ehebo tauwalo mahalava.'
7 Eeta yana panivilawa nigele hiyayemaiha ili'ilimani hiwalo, 'Nigele ayahanapui'.
8 Ainaena Yeisu hinage iwalo, 'Yau hinage havena alimiyai yawalowalo mahalava
yaiya yana loinaena ta teina dova yapaipaihowane'.

Taubada yana oya ana taupaihowa walo vegevegedina
(Madiu 21:33-46; Maki 12:1-12)

9 Yeisu tomowadine iwalo vegevegediyedi, iwalo, 'Ehebo towaho yana oya i'umai
gologolowa a'ava, na yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita avivini, na ibom ilau hali
tupwai ta nemai imiya daodao.
10 Na gigina ana hauga ainai taubadawa yana hevali ehebo ivetamalei ta ebe waini
ainona tupwanawa ana tau'ita aviviniwowa aidiyena ivaidima. Ilaulau ta nigele
hiyamohei, na bada hisapi ta nimanima a'avana hivetamalei ta ilalau gwaipilene.
11 Eena taubadawa yana hevali bwauna ivetamalei aidiyai ta hitalai na hinage hi'abiye
hinimaya na nimanima'a'avana hivetamalei ta iwuwuyone.
12 Na hinage tonugana ivetamalei aidiyai yo hinage hitalai ye'i'iwahi na hiheusili
mahalavaei oyaena.
13 'Ainaena oyawa taniwagana inuwanuwatuwu ta iwalo, "Hava hinage mata
yapaihowaine? Nuwana yau ta'i natugu moiha yavetamalei eeta ebe hive'ahihiyei
wuwuna ibom natugu."
14 'Na hesi haugana tau'ita aviviniwowa taubadawa natunane hi'ita ilaolaoma hibom
hi'au'aubabada hiwalo, "Augeluwo, towahone tenem ilaolaomane, ibom taubadawa
natu'ehe'ehebona ta'i, ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita oyane taloinaei".
15 Eeta hi'abi avivini ta oyaena higabaei aituluwei maseleyai na nemai higohaye
mwalowoine.
'Hava mata taubadane yana tau'ita aviviniwone aidiyai ipaihowaine?
16 Walo moiha taubadane mata ilaoma na tau'ita aviviniwone i'oiye mwalowoidi ta
ebe oyane ana tau'ita avivini vagadi imohedi.'
Ainaena babadaowa Yeisu yana walo teina dova hibenalei ta hiwalo, 'Mata nigele
tenem dova!'
17 Na Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, 'Vedova yede teina walone Yaubada yana Buki ainai
hava ana nuwamasele? Na iwalo:

“Logidiwa iya tauvada abi hita'wata'wataei, teina wau itaugwaipile ta inamwanamwa
di'wa.”
18 Ebe yaiya ibe'u logidine ainai, mata ilogawowoli ta tupwatupwadi, na ebe logidinane
ibe'u teya ewanai mata tauna i'oipihapihagi.’
19 Tenem ainai taupwaoliwo yo loina ana tauve'itao teya amwa'amwaha hibehabehaei
ta ebe Yeisu hi'abi avivini, wuwuna hihanapuiya'o ebeha hibom vehabadi iwalowalo
vegevegedine, na hesi nigele hiya'abi avivini wuwuna boda aidiyai himeheuhi.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Maki 12:13-17)

20 Eeta hauga maudoina Yeisu hi'ita'ita auhi ta ebe hava yana lauhapuli hilobai, na
hiwalo mahalava tauloina ainai ta ilauvetalaei, ainaena tomowa tupwadi hivetamaledi
Yeisu ainai ebeha panivilaena hi'oyamaei ta yana lauhapuli hilobai.
21 Ainaena tomowadine hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Taubada, moiha owa
yam walowo yo yam ve'itao maudoina dumwadumwaludi, yo hinage ahanapuigo'o
ebeha nigele teya tomowa uyamehemeheuhei, na hesi owa Yaubada yana nuwatuwuwo
ana tauve'ita moiha.
22 Eeta vedova, howahowana Tauwasawasa Sisa ainai takesi tamwauwi, bo nigele?’
23 Na hesi Yeisu bada yadi oyama ihanapuiya'o, ta aidiyai iwalo,
24 ‘Yede manene amvaiyama ta ya'ita’. Eeta himohei na iwalo aulidi, iwalo, ‘Amwalo
aliguwai yaiya teina alu'aluwana yo yehana manene ainai?’
Na hiya hiwalo, ‘Tauwasawasa Sisa’.
25 Eeta Yeisu iwalo, ‘Ehe, ainaena Sisa yana ginauli, ammoheuyoi Sisa ainai, na
Yaubada yana ginauli Yaubada ammohei’.
26 Yeisu yana walo teina boda mehediyai maudoina dumwadumwaluna, nigele teya
walo hapuli ainaena hiyalobai, na hesi mayadi nuwapwanopwano himiya nobu.

Taumwalowoiwo yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Maki 12:18-27)

27 Hinage tupwadi Sadusiyao, hiya nigele hiyayemidi taumwalowoi yadi towolouyo
vehabana, hilaoma ta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo,
28 ‘Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o, iwalo, “Ebe teya towaho itawahola
na nigele natunao na imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane itawaholai ta ebe
waihiune ilabalaba neta natunaone taumwalowoine miyalaenao”.’
29 Eeta aba'ita himohei, hiwalo, ‘Ehebo towaho matahinao himiyamiya adi bagibagili
hitau 7, na adi tautuwane itawahola na mulitai mwanena nigele iyalabalaba, na
towahonane imwamwalowoine.
30 Na vahalinaena waihiune itatawaholaine.
31 Yo hinage tonugadine na maudoidine adi bagibagili 7 dova hinage. Nigele natudiyao
na himwalowoi ovine.
32 Na bada tomowaone maudoidi himwalowoi'o, na mulitai waihiuwa hinage
imwamwalowoine.
33 Hava unuwatuwui teina tomowaone vehabadi, aiteya towaho wahiune mwanena
moiha, haugana ebe mwalowoiyena hitowolouyo? Wuwuna hitau 7 bada hitawaho-
laiya'o.’
34 Eeta Yeisu yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Amnuwatuwu avivini neta hauga teina ainai
waihiu na towaho hitawatawahola,
35 na hesi hauga ilalaoma ainai ebe waihiu na towaho mwalowoiyena hitowolouyo
nigele mata hiyatawahola.
36 Wuwuna mata hiya dova tausagenawasao na mata havena hiyamwalomwalowoi,
na hesi Yaubada i'awa natunaedi, wuwuna mwalowoiyena hitowolouyo'o.
37 ‘Mosese mugai bada ive'ita ili'ilimanigita'o taumwalowoi yadi towolouyo vehabana.
Haugana nu'ula awawai ilaulau na Yaubada aiwa hawahawawalina ainaena iwalo auli,
iwalo, “Yau Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi Yaubada!”.
38 Teina tahanapui ebeha iya nigele taumwalomwalowoi yadi Yaubada na hesi hiya
mayawahidi yadi Yaubada, wuwuna teina babadaone Yaubada yana tupwai teina hauga
mayawahidi himiyamiya.’
39-40 Tenem ainai loina ana tauve'itao himeheuhi, ta tupwadi hiwalo, ‘Tauve'ita, yam
yemaiha inawanamwa alili’, ainaena nigele teya panivila hiyamohei.

Besinana towahona iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Maki 12:35-37)

41 Eeta Yeisu hinage ipanivila aidiyai, iwalo, ‘Vedova ta tupwadi tomowa hiwalo
Deivida yana huhu ainaena Yaubada yana Besinana mata imahalava,
42 wuwuna Sam ainai Deivida iwalo:
“Yaubada iwalo yagu Bada ainai, iwalo:
Nima tautuwaguwena umiya,
43 ana higa am'alehao yamwau aituluwedi aem elauhanai.”
44 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna ainaena mulitai
abo Besinana ilaoma?’

Loina ana tauve'itao yadi mumuga
(Madiu 23:1-36; Maki 12:38-40)

45 Boda maudoidi hibenabenali na Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo,
46 ‘Tahiguwao, havena loina ana tauve'itao yadi mumuga ammulimulitaedi. Wuwuna
hiya mumugadi ta'i dova hauga maudoina nuwanuwadi adi ale'owo daodaodi
hili'wali'wadi na tomowa ahi'ahipudiyai hilaulau gwaipileuhi ta ebe hive'ahihiyedi. Na
hinage nuwanuwadi yadi abamiya namwanamwadi vada tapwalolo aidiyai yo hinage
yemahuli adi haugai nuwanuwadi ebe vatavatai himiyamiya.
47 Na hinage tomowa maudoidi mehediyai Yaubada ainai yadi awanoi daodaona,
na hesi yadi awanoine nigele namwanamwana, wuwuna atediyai hinuwanuwatuwu
vedova mata hiwahiwapewo hi'oyamaedi ta yadi tobwatobwao hivaidi. Ainaena
Yaubada mata maiha yababana imohedi.’

21

Hiwape ehebo yana velau
(Madiu 12:41-44)

1 Yeisu ivinuvinunu na wasawasao yadi velau mane ana abamwau ainai
himwaumwauwidi. 2 Ivinuvinunu na ehebo hiwape wewelohena i'ita lobai, ihae ta yana
velau mane bwau habuludi dova toea ehebo imwamwauwine.
3 Ainaena Yeisu iwalo, ‘Moiha maudoidi aidiyena hiwapene tenem yana velaune
imwala'i alili,
4 wuwuna tomowa maudoidi yadi tupwa mwala'idi himiyamiya, na hesi hiwapene
tenem wewelohena, na yana mane maudoina imwauwiya'o na nigele teya hinage yana
tupwa iyamiyamiya ta ebe ainaena ana igimwala’.

Hauga vitai mata imahalava
(Madiu 24:1-14; Maki 13:1-3)

5 Yeisu ana taumulitao tupwadi vada tapwalolo mwala'ina ana ita namwanamwana
hi'itaya'o ta Yeisu ainai hiwalo, ‘Taubada, vada tapwalolo mwala'ina teina ana pasao
adi ita hinamwanamwa alili, wuwuna gaima mwala'idi aidiyena hi'a'abine, na hinage
tomowa yadi velau tobwatobwa namwanamwadi aidiyena hiyeyepasane’.
Eeta Yeisu aidiyai iwalo,
6 ‘Vadaone wau am'ita'itadine, mata hauga ilalaoma ainai maudoidi hilo'evehuludi na
nigele hinage teya tupwana amya'itauyoi’.
7 Eeta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, ‘Tauve'ita uwalo alimaiyai aiteya hauga ainai
vada tapwalolone mwala'inane mata hilo'ene, na aiteya ve'ive'ilala adi oleya aidiyena
ahanapui ebeha ginauliwowa uwawalowedine mata himahalava?’
8 Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu mata dova ta tomowa tupwadi
hi'oyamaegomiu, wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma na
himugai pwanoliyegomiu na hiwalo, “Yau Yaubada yana Besinana”, ta hiwalo, “Hauga
bada imahalava'o”. Na hesi havena yadi walo ammulimulitaedi.
9 Na ebe hinage aleha yo manini wasadi ambenaledi, havena am'ate'atehawawali,
wuwuna ginauli teina mata himahalava mugai na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga
howola.’
10 Na hinage iwalo, ‘Mulitai mata teya boda hive'aleha teya boda ainai. Yo hinage teya
abaloina ive'aleha vali abaloina ainai.
11 Na hauganane ainai mwani'ini'i dalava bagibagilidi aidiyai, yo vahali mwala'ina,
yo dawodawowo mwala'ina, yo hinage mata abanuwapwanopwano na abameheuhi
galewaena himahalavama.
12 Na mulitai teina ginauli himahalava, mugai ami alehao hi'abi avivinigomiu na
hi'abiye muyagomiu, na hinage vada tapwalolo aidiyai hilauvetalaegomiu na vada
paipaiyai hihiwaluwuwegomiu. Na hinage mata tauwasawasao yo tauloinao mwala'idi
aidiyai hilawegomiu ta hilauvetalaegomiu wuwuna omiu yagu bodao.

13 Yami lauvetala aidiyai wasagu amwalo mahalavaei aidiyai.
14 Na havena yami nuwatuwu bahudi, ebe haugana amtowoi ta aidiyai am'aubabada.
15 Wuwuna yau mata walo dumwaluna yo hanapu yamohegomiu, ta ebe ami alehao
havena hi'awa'awa oya'oyamaegomiu.
16 Haugana ainai mata tamamiyao yo hinamiyao yo tahimiyao yo yami huhuwo yo
hinage ami geluwo hihuhulaegomiu, na tupwadi alimiyena hiyemwalowoidi.
17 Mata yehagu vehabana na tomowa maudoidi hita'wata'wataegomiu.
18 Na hesi mata nigele ulu'ulumiyai vahu ehebo iya'wadalele.
19 Yami towolo wahiyala vehabana mata livahi moihana amlobai.

Yelusalem ana abiye yababa vehabana
(Madiu 24:15-21; Maki 13:14-19)

20 'Ebe aiteya hauga ainai Yelusalem am'ita na tau'alehao himiya gwaigwaipileyei
amhanapuiya'o ebeha bada Yelusalem yana hauga yababana ilalauvahavahali.
21 Ainaena Yudeya ana taumiyao howahowana ebe oya aidiyai hidena. Na hinage
Yelusalem ana taumiyao howahowana ebe dalavaena himahalava. Hinage dova hiya
nu'ulai hipaipaihowa havena dalavai hiwuyowuyouyo.
22 Ahubenaone teina aidiyai Yaubada yana loina mata imahalava tomowa aidiyai, ta
ebe Yaubada yana Buki yana walomahalava mugai ana moiha maudoina imahalava.
23 'Hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo mata hive'atemuyamuya,
wuwuna hauga vitaina taumiya bale'u vehabadi, na tenem ainai mata Yaubada yana
modi'iniyena taumiya Yudeya miyavitai moiha hilobai.
24 Neta mata tau'alehao tupwadi tomowa hi'oiye mwalowoidi na tupwadi hi'abi
avivinidi ta dalava vagana vagana aidiyai hivetamaledi, na alehanane ainai, nigele
Yudeya mata hiwahiyala ta Yelusalem maudoina hiloinaei na ainai hilaulau gwaigwaip-
ile ana higa yadi hauga ilaumwau.

Yeisu yana laugwaipilema
(Madiu 24:29-31; Maki 13:24-27)

25-26 'Hinage mulitai mata ve'ive'ilala himahalavama mahana yo wai'ena yo utui
aidiyena, na taumiya bale'u maudoidi mata yadi meheuhiyena hitai, wuwuna
bagodu woiyawa udoidi mata hilasahaema, na ainaena mayadi meheuhi mwala'ina
hiha'waha'wa ebeha aiteya ginauli yo hinage aiteya yababa mata bale'uwai imahalava,
wuwuna ginauli bagibagilidi galewai himiyamiya yadi wahiyala mata hitapiya.
27 Na hauga tenem ainai taumiya bale'u maudoidi Towaho Moihagu hi'itagau
yaloyalovi aidiyena ya'ai'aituluma mayagu wahiyala yo mayagu wasawasa mwala'ina.
28 Na ebe ve'ive'ilalaone teina hivetuwuni mayamayauni na am'itadi, howahowana
am'atepatu na am'ita hae, wuwuna ami taulivahi bada ilalaoma.'

Hapelo ana walo vegevegedi
(Madiu 24:32-35; Maki 13:23-31)

29-30 Yeisu hinage ehebo walo vegevegedi iwalowei, iwalo, 'Aiwane hapelo yo hinage
tupwadi aiwao ebe am'itadi na ainodi vauvaudi imwaumwauwidi, amhanapuiya'o ebeha
ehive ana hauga ilalauvahavahali.
31 Dova hinage ebe ve'ive'ilalaone am'ita lobaidi, amhanapuiya'o ebeha iu'iuna na
Yaubada yana loina imahalavama.
32 'Moiha yaso teina nigele mata amya'ovi ana higa ginauli teina himahalava.
33 Galewa yo bale'u mata hisawali na hesi yagu walowo mata nigele hiyasawali.

Am'ita avivinigomiu na am'abi'abinonovai

34 'Am'ita avivinigomiu ta havena amyemayemahuli yo numanuma wahiwahiyalana
adi numa aidiyai amlaulau ala'alabili, yo hinage havena yami miyamiya bale'uwai
vehabana amnuwanuwatuwu ala'alabili, mata dova ta ahubenanane ainai Yaubada
ive'aluwagavaigomiu ta dova vinaya ainaena i'onagomiu.
35 Wuwuna ahubenanane ainai mata taumiya bale'u maudoidi ive'aluwagavaidi loina
yana mahalava ainaena.
36 Ainaena am'atububuni vateyai na hauga maudoina am'awa'awanoi ta ebe
mayami atepatu ginauli teina aidiyena amwahiwahiyala na ebe yau Tomowa Moihagu
meheguwai amtowolo.'
37 Hauga tenem aidiyai Yeisu vada tapwalolo ainai ive'ive'ita, na lavilaviyena iwuyo
Olibe oyana ainai ta i'e'enona,
38 na malatomtom habuluna tomowa ehebo ehebo hilaulau vada tapwalolo mwala'ina
ainai Yeisu habibenaleina.

22

Yudasa nuwanuwana Yeisu ihuhulaei
(Madiu 26:1-5, 14-16; Maki 14:1-2, 10-11; Yoni 11:45-53)

1 Buidi'wa guyauna ana hauga bada ilauvahavahaliya'o ta pwalawa a'avana nigele ana abiye seseha hi'ai'ai.
2 Hauganane ainai taupwaoliwo yadi babadao yo loina ana tauve'itao hinuwanuwatuwu behabeha vedova na Yeisu hi'abi avivini ana oiyemwalowoi vehabana, na hesi nigele howahowadi, wuwuna boda himeheuhedi.
3 Tenem ainai Tomodulele Yudasa ainai iluwu, ibom yehana bwauna Isakaliyota, na hinage Yeisu ana taumulita ehebo hitau 12 aidiyena.
4 Eeta Yudasa ilau taupwaoli yadi babadao yo vada tapwalolo ana tau'ita ita aviviniwo aidiyai baidadi hi'ulewahi ta ebe vedova na Yeisu ihuhulaei ta hi'abi avivini.
5 Ainaena Yudasa yana walo vehabana hiyaliyaya na ainai hiwalo yemidi ta ebe ana maiha himohei.
6 Ta Yudasa aidiyai italam, ainaena hauga namwanamwana iha'waha'wai ta ebe Yeisu aidiyai ihuhulaei na hi'abi avivini, na havena tomowa mehediyai.

Buidi'wa guyauna
(Madiu 26:17-25; Maki 14:12-21; Yoni 13:21-30)

7 Buidi'wa guyauna ana ahubena bada ilaoma'o ta pwalawa nigele ana abiye seseha hi'ai'ai, yo hinage sipi natunatudi hiwunuidi Buidi'wa ana abanuwatuwu avivini vehabana.
8 Ainaena Yeisu ana taumulitao Yoni na Pita ivenuwamwauwedi, iwalo, ‘Amlau ta Buidi'wa guyauna vehabada am'atububuni’.
9 Na hiwalo, ‘Havaidova ainai nuwanuwam ebe a'atububuni?’
10 Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlau Yelusalem ammahalava na ebe towaho ehebo bwahi abagoi i'ava'avalai amlobai, towahonane ammulitaei, na ebe vadai iluwu omiu hinage vadanane ainai amluwu.
11 Na vadane taniwaganane amwalo auli teina dova, amwalo, “Yama tauve'ita teina dova iwawalone, iwalo, Nuwanuwagu teya tupwa utalamwei ta ma'agu taumulitao Buidi'wa guyauna a'ai?”
12 Iya mata tupwa mwala'ina ewai ive'itagomiu, ta ainai Buidi'wa guyauna am'abinonovai vehabada.’
13 Eeta taumulitaowa hilau ta hava dova Yeisu iwawalo mahalavaeiwa ginauli maudoina hilolobaidine, ta vadanane ainai Buidi'wa guyauna hi'a'atububunine vehabadi.

Bada yana ai
(Madiu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Kolinita 11:23-25)

14 Bada ai'ai hi'atububuniya'o ta Yeisu mayana tauyewasao himiya ahaiyama ta baidanao hi'ai'ai,
15 na yadi ai holanai Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Nuwanuwagu mwala'ina na omiu baidagwao Buidi'wa ai'aina teina ta'ai na ebe mulitai taugu imuya.
16 Moiha, yagu ai teina yana aba'ovi, ta havena hinage Buidi'wa guyauna ya'ai'aiuyoi ana higa ana hanapu moiha imahalava Yaubada yana Abaloina ainai.’
17 Ainaena waini mavedina ivai ta vehabana i'awa yauwedo Yaubada ainai na mulitai iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedi teina amvai ta ehebo ehebo maudoimiu amnuma.
18 Na yawalo alimiyai hauga teina na tuluhanai, waini teina havena mata yanumauyoi ana higa Yaubada yana Abaloina imahalava.’
19 Mulitai ai'ai ivai ta i'awa yauwedo na itomwatomwahi ta imohemohedi na iwawalone iwalo, ‘Teina taugu, omiu yamomohegomiu agu abanuwatuwu avivini vehabana teina dova ampaipaihowai.’
20 Dova hinage ai tuluhanai na vedi ivai ta iwalo, ‘Teina 'wahinagu Yaubada yana waloyemidi vauvauna tomowa maudoimiu vehabamiu mata isagena’.
21 Aine alonai Yeisu iwalo, ‘Am'ita, tauhuhulaegaune towahonane iya baidagu teina aba'aine ainai.
22 Tomowa Moihagu mata Yaubada yana nuwatuwuwena yamwalowoi, na yaiya tauhuhulaegaune neta iya taunuwayababa!’
23 Ainaena ana taumulitaone hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yaiya yede yana nuwatuwu tenem dova ta ebeha ipaihowai?’

Vetauloina vehabana

24 Yeisu ana taumulitaone aidiyena ve'awapa'ipa'i'i imahalava ebeha yaiya ihae alili maudoidi aidiyena.

25 Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Bale'uwai tauwasawasao yadi tomowao aidiyai
hiloiloina, ta taupaihowao yadi loinao hi'awa'awa namwanamwaedi,
26 na omiu nigele dova hiya, na hesi yaiya omiu alimiyena ihae howahowana
imiya'aitulu dova heda, yo hinage ami taumugaiwo hivetaupaihowa vehabamiu.
27 ‘Yaiya tomowa iya ihae aliline? Tomowane aba'aiyai imiyamiyane bo tomowane
ipaipaihowane? Nuwana tomowane aba'aiyai imiyamiyane iya ihae alili, bo? Na yau
gamwagamwanimiyai dova taupaihowa.
28 ‘Moiha omiu yagu miya vitai aidiyena amtowolo wahiyala'o ta teina hauga
baidaguwo tamiyamiya.
29 Ainaena hava dova Tamagu yagu abaloina imohegau'o omiu hinage dova yamomo-
hegomiu,
30 ta omiu yagu abaloina ainai baidaguwo mata ta'ai yo tanuma, yo hinage vatavata
wasawasa aidiyai ammiya na Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi.’

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei
(Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Yoni 13:36-38)

31 Hinage Yeisu iwalo, ‘Saimoni, ubenali, Tomodulele bada talam ivaiya'o ebeha
maudoimiu itowoigomiu, yo iwaheigomiu dova oya ana taupaihowa yana witiwo
iwahewaheidi,
32 na hesi havena towoiwone ainai utapitapiya, wuwuna bada vehabam ya'awanoi'o
yamtowolo wahiyala vehabana. Ta ebe aiteya hauga u'ita gwaipile tahimwao hinage
u'abiye wahiyaladi.’
33 Na Pita iwalo, ‘Bada, yatalamwegau'o mata owa baidagu talau vada paipaiyai ta
tamwalowoi’.
34 Na Yeisu iwalo, ‘Pita yawalo moiha alimwai, mata masigiliyena mulitai abo am'am
towahona idou, owa mata mai tonuga uuvalaegau ebeha nigele uyahanapuigau’.
35 Eena Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Haugana yavetamalegomiu na amlaulau havena
yami mane ana abado'o amvavai yo havena yami peha yo aehumahuma amvavaidi.
Hauganane ainai vitai amlobai, bo nigele?’
Na hibom hiwalo, ‘Nigele teya hinage hava’.
36 Ainaena Yeisu iwalo, ‘Hesi wau yami mane ana abado'o yo yami pehi amvaidi. Na
ebe yaiya alimiyena nigele yana elepa ale'aleha ana ale'o ivegimwalaei ta maihanane
ainaena yana elepa ale'aleha igimwalai.
37 ‘Yawalo auligomiu ebeha teina wuwuna ta Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Iya
taumumuga yababao baidanao hivahili eheboidi, wuwuna hava vehabagu hilelelelene
iyeyemala moiha.
38 Yo hinage hiwalo, ‘Bada, u'ita teina elepa ale'alehao bwau’.
Na Yeisu iyemaihadi iwalo, ‘Neta badagi’.

Yeisu i'awa'awanoi Yaubada ainai
(Madiu 26:30-46; Maki 14:32-42)

39 Yeisu dalava mwala'ina ilaugabaei ta mayana taumulitao hilau gwaipile Olibe oyana
ainai. Hauga tupwadi teina dova yadi paihowa.
40 Dalavanane ainai hilaoma ta Yeisu ana taumulitao iwalo aulidi iwalo,
‘Am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe havena abatowoi amve'ave'alodi’.
41 Na ilaugabaidi ta ilau lovai dova gaima ta gabaei ana daodao na aetutu tulina
i'atuwomalei ta i'awa'awanoi,
42 iwalo, ‘Tamagu yo, ebe nuwanuwam muya vedina teina aliguwena uvaivehulu.
Havena yau yagu nuwatuwu ainaena, na hesi owa yam nuwatuwuwena upaihowai.’
43 Ainaena Yaubada yana tausagenawasa galewaena imahalava ta Yeisu i'abiye
wahiyalane,
44 na hesi nuwanane ivitai moiha, na i'awanoi hamahamadudu, ta yamuyamumuna
dova 'wahina isagesagena bale'uwai.
45 Yeisu yana awanoi i'ovi na itowolo ta ilau gwaipileuyo, ana taumulitaowa aidiyai,
na ilobaidi nuwayababa ainaena bada hi'eno i'iwahi'o,
46 eeta iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena am'eno'eno. Amtowolo na am'awa'awanoi, ta ebe
havena towoi amve'ave'alo.’

Yeisu hi'abi avivini
(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Yoni 18:3-11)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na boda himahalava, Yudasa baidadi, ibom Yeisu ana
taumulita ehebo, na bodaone imumugaiyedine. Yudasa ilaoma Yeisu vahalinai ta ebeha
inihoi,

48 na Yeisu iwalo, ‘Yudasa, ebeha yau Towaho Moihagu nihowena uhuhulaegau, bo?’
49 Na Yeisu ana taumulitaowa hihanapuiya'o hava mata imahalava, ainaena hiwalo,
‘Bada yama elepa ale'alehao ayepaihowadi, bo havedi?’
50 Na ehebo ana taumulita yana elepa ale'aleha ilauhini ta taupwaoli mwala'ina yana
taupaihowa talina tautuwana itomvehulune.
51 Na Yeisu iwalo teina mumugane amlaumwau, ‘Havena neta dova!’ Na mulitai Yeisu
towahowa talinanawa i'abisawahi ta i'abiye namwanamwane.
52 Eeta taupwaoli babadadiyao yo vada tapwalolo ana tau'ita aviviniwo yo Yudeya
yadi tauloinao hilalaomane, na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Hava ta dova yau tau'aivavali na
mayami elepa ale'alehao yo yami wepasi amlaoma habi abi'avivinigau!
53 Na hava ta nigele amya'abi avivinigaune ahubena bagibagilidi haugana
ahi'ahipumiyai yamiyamiya vada tapwalolo mwala'ina holanai, na yave'ive'ita tomowa
aidiyai. Hesi teina omiu yami mahana haugana yo guguyou yana wahiyala iloina.’

Pita mai tonuga Yeisu iuvalaei
(Madiu 26:57-58; Maki 14:53-54; Yoni 18:12-18, 25-27)
54 Eeta Yeisu hi'abi avivini ta hilawei taupwaoli yadi tauloina mwala'ina yana vadai.
Na Pita amwaha daodaowena imulimulitaedi.
55 Vadanane ana abwalu holanai taupaihowao aiwa hivatali ta himwaimwaibwa. Pita
i'itadi ta aidiyai hinage iluluwune ta himiyamiya.
56 Eena taupaihowa ehebo waihiuna Pita ivinuvinunui ta iwalo, ‘Towahone teina
mwalona Yeisu baidana ya'i'itadine’.
57 Na Pita iuvala, iwalo, ‘Waihiu, Yeisu nigele yayahanapu towoi’.
58 Mulitai ehebo hinage towaho Pita ivinuvinunui ta ainai iwalo, ‘Owa ehebo ana
taumulita’.
Na Pita iwalo, ‘Towaho! Yau nigele!’
59 Eena tupwana himiya daodao na towaho ehebo hinage alinana mwala'ina ana
geluwo aidiyai iwalo, ‘Moiha teina towahone iya Yeisu ana taumulita ehebo, wuwuna
iya Galili towahona’.
60 Na Pita iwalo, ‘Augelu, towahone vehabana uwalowalone nigele yayahanapui’.
Howola i'au'aubabada na bada am'am towahona idodoune.
61 Eena Bada i'ita gwaipile ta Pita ivinuvinunui, na tenem ainai Pita inuwatuwui
haugana Bada yana walo iwalo, ‘Mata boniyaine, mulitai abo am'am idou owa
uuvalaegau mai tonuga’.
62 Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina ta imahalava maseleyai na idoudou
vehuludi.

Yeisu yana lauvetala Yudeya yadi babadao mehediyai
(Madiu 26:54-68; Maki 14:55-65; Yoni 18:19-24)
63 Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini na hi'abi'abitalawahiyei na hitalatalai.
64 Yo hinage mehena hihumadi ta ebe havena i'ita'itadi na hiwalo, ‘Uwalo mahalava
yaiya itatalaigone?’
65 Na tupwadi hinage walo yababadi aidiyena hiwalowalodebai.
66 I'ahubena gabaei, ta tau'ulewahiwo yo taupwaoli babadadi yo loina ana tauve'itao
himiya ahaiyama, ta ahi'ahipudiyai Yeisu hivetowolo.
67 Na hipanivilaei, hiwalo, ‘Uwalo dumwalu alimaiyai ebeha owa Besinana towahona’.
Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Nigele amyayemidiyegau ainaena havena yawalowalo
mahalava alimiyai,
68 wuwuna ebe panivila yamohegomiu nigele mata amyayemaihadi.
69 Na amhanapui ebe hauga teina i'ovi na mulitai yau Towaho Moihagu mata Yaubada
Tauwahiyala nima tautuwanai yamiyamiya.’
70 Ainaena maudoidi hiwalo, ‘Yede, owa Yaubada Natuna?’
Eena yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Bada amwalo'o neta yau’.
71 Eeta hiwalo, ‘Yana walo yababana bada tabenalena'o, ainaena havena ana
tauve'ewao vehabadi tanuwanuwatuwu, wuwuna bada tabom tabenalena'o hava
iwawalowedine’.

23

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Madiu 27:1-2, 11-14; Maki 14:1-5; Yoni 18:23-38)
1 Ainaena maudoidi hitowolo ta Yeisu hilauvai hilawei tauloina mwala'ina yehana
Pailato mehenai.

2 Na hivetuwuni yo hive'ewai hiwalo, ‘Towaho teina yana ve'itao abenaledi'o neta
alobai tomowa ive'ive'ita pwanolidi iwalo havena Sisa ainai ataketakesi, wuwuna, iwalo
iya Besinana towahona yo tauwasawasa’.
3 Eeta Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Uwalo mahalava: owa Yudeya yadi Tauwa-
sawasa, awa?’
Na Yeisu iyemaiha, iwalo ‘Bada neta uwalo'o’.
4 Na mulitai Pailato taupwaoliwo babadadi yo bodao iwalo aidiyai, iwalo, ‘Towaho
teina nigele teya yana pwanoli yayalobai’.
5 Hesi hiya hiwalo hamahamadudu hiwalo, ‘Yana ve'itaena tomowa gamwagamwani-
diyai manini ivetuvetuwuni, Yudeya tupwana maudoina alonai Galili ainai ivetuwuni
ilaoma ta wau teina ainai.’
6 Yadi walo Pailato benaledi na aidiyai iwalo, ‘Vedova teina Galili gamana, awa?’
7 Na hiya hiwalo, ‘Ehe, neta dova’.
Ainaena Pailato iloinaedi, iwalo, ‘Galili neta Helodi yana abaloina, ainaena Yeisu
amlawei Helodi ainai ta ibom iloinaei, wuwuna teina hauga Helodi bada Yelusalem
ainai ilaoma'o’.
8 Hilawei Helodi ainai, na haugana Helodi Yeisu i'ita, iyaliyaya mwala'ina, wuwuna
hauga daodaona Helodi nuwanuwana Yeisu i'ita, na wasana ibenaledi'o ta yana paihowa
vedevedede nuwanuwana yo i'itadi.
9 Ainaena Helodi Yeisu ipanivilauhei, na hesi nigele teya yana walowone iyayemaiha.
10 Na taupwaoli babadadi yo loina ana tauve'itao hihae Helodi ainai ta Yeisu hive'ewa
hamahamadudui.
11 Eeta Helodi mayana tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei yo hi'awa yababaei. Na
mulitai tauwasawasa adi ale'o hiveli'wa na hivetamaleuyoi Pailato ainai.
12 Hauga tenem ainai Helodi yo Pailato yadi abi'waunihaniha hauga daodaona ainai
hive'au'augelu.

Yeisu yana mwalowoi vehabana
(Madiu 27:15-26; Maki 15:6-15; Yoni 18)
13 Ainaena Pailato taupwaoli babadadiyao yo babadao tupwadi yo taumiya Yudeya
iyogagogoidi,
14 ta iwalo, ‘Towaho teina aliguwai amlawenama ta amwalo mahalavaei ebeha
tomowa ive'ive'ita pwanolidi, ta bada hinage mehemiyai yalauvetalaena'o na hesi nigele
teya yana pwanoli yayalobai yami ve'ewaone aidiyena.
15 Helodi hinage nigele teya lauhapuli iyalobai, eeta aliguwai ivevetamalenamane.
Ainaena nigele oiyemwalowoi iyalowoinanei,
16 na hesi sapi a'ava ammohei na yatalam ebeha imahalava.’
17 Buidi'wa abanuwatuwu avivinina ehebo ehebo ainai Pailato taupwanoli ehebo
ilivalivahi vada paipaiyena, ebe boda nuwanuwadi.
18 Ainaena bodaone hiwui toyawatoyawa hiwalo, ‘Ibom imwalowoi, na hesi Balabasi
ulivahiyama vehabamai’.
19 Balabasi iya oiyemwalowoi vehabana vada paipaiyai himwamwauwine, wuwuna
dalavanane ainai mugai Balabasi ma'ana geluwo, taumiya Loma hilo'alehaidi ta tupwadi
boda hi'oiye mwalowoidine.
20 Na hesi Pailato nuwanuwana ebeha Yeisu ilivahi, ainaena bodaone ipanivilaeuyoidi,
21 na hesi hiya ta'i hiyogauyo, hiwalo, ‘Uve'abahi, uve'abahi!’.
22 Pailato yana walo tonugana ainai iloinaedi, iwalo, ‘Hava yede yana pwanoli ta ebeha
mwalowoi ilobai? Wuwuna nigele teya lauhapuli ainaena yayalobai. Na hesi sapi a'ava
ilowoinanei na mulitai talivahi.’
23 Na bodaowa howola ta'i hiwuiwui hamahamadudu, hiwalo, ‘Aiwa lagalaga ainai
ta'oiye mwalowoi!’. Eeta yadi wuine i'awa abiyei,
24 ainaena Pailato aidiyai italam ta ebeha Yeisu hive'abahi.
25 Na tomowaowa nuwanuwadi ta ebeha Balabasi ilivahi vehabadi, ibom tau'oiye
mwalowoi teya vada paipaiyai himwamwauwine, mugai iya taumiya Loma adi
taumugaiwo i'ale'alehaidi. Eeta Pailato bodaowa nimadiyai Yeisu imwauwi ta ebe yadi
nuwatuwuwa hipaihowai.

Yeisu aiwa lagalaga ainai hitutuye patu
(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Yoni 19:17-27)
26 Yeisu hilauvai hilalawei na amwahai ehebo towaho yehana Saimoni hilobai, iya
Sailini towahona, dalava tulunaena imahalava ta iluluwu dalava mwala'ina ainai.
Ainaena taulo'alehaone Saimoni hi'abiye meheuhi ta Yeisu ana aiwa lagalaga i'avalai
ta imulimulitaei.

27 Na boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, na hinage waiwaihiu bagibagilidi
himulimulita na hidoudou mayadi nuwayababa Yeisu vehabana.
28 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waiwaihiwowa aidiyai iwalo, "Omiu Yelusalem waiwaihi-
uwo, havena vehabagu amdoudou, na hesi ambom vehabamiu yo natumiyao vehabadi
amdou,
29 wuwuna hauga ilalaoma ainai vitai mata imahalava na yaiyadiwo omiu
yaiyaipoimiu yo nigele natumiyao yo nigele amyavehuvehuhu, mata namwanamwa
amlobai.
30 Haugadine aidiyai mata tomowa oya aidiyai hiwalo, 'Ambe'uma ewamaiyai!', na
oya habuludi aidiyai hiwalo, 'Amhamuigai!'.
31 Wuwuna ebe ginauli teina hipaihowai haugana aiwa ma'idahina, hava mata
imahalavane haugana aiwane ipogi?'
32 Eena towatowaho yababadi bwau hilauvaidi Yeisu baidanao ta ebe hi'oiye
mwalowoidi.
33 Eeta hilau ehebo tupwa ainai himahalava yehana Ulu'ulu, dalavana ta aiwa lagalaga
bale'uwai himwauwi na Yeisu ainai hitutuye patu na hivetowolone, hinage towatowa-
howowa yababadiwa hitau bwauwa adi aiwa lagalaga aidiyai hinage hitutuye patudi,
ehebo Yeisu nima tautuwanaena na ehebo Yeisu nima eha'ehanaena hivevetowolodine.
34 Na Yeisu iwalo, 'Tamagu yo, yadi paihowa teina unuwahamuidi, wuwuna nigele
hiyahanapui hava hipaipaihowaine'. Na tau'alehaowa Yeisu ana ale'owa hivai ta
vehabana hi'ai'ai opi'opi dova kati ta yaiyadiwo himugai ale'odine mata hivaidi.
35 Tenem ainai boda hivinuvinunu, na taumiya Yudeya adi taumugaiwo Yeisu
hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, 'Tomowa vagadi ihaguhaguidi, na hola ebe teina ta'i ibom
ihaguyoi, ebeha iya Besinana towahona Yaubada ainaena'.
36 Tau'alehaowa hinage Yeisu hi'abitalawahiyei na waini abe'abelena hivaiyama ta
hiveleleihinine,
37 na hiwalo, 'Ebe owa Yudeya yadi tauwasawasa ulivahiuyoigo'.
38 Yo hinage ana aiwa lagalaga vahunai yana mwalowoi wuwuna hilele hiwalo: TEINA
YUDEYA YADI TAUWASAWASA.
39 Aiwa lagalaga aidiyena ehebo taupwanoliwa Yeisu ainai iwalo yaiyai, iwalo, 'Moiha
owa Besinana towahona? Owa yo ai ulivahigita.'
40 Na vehaunawa ana geluwa iwalowei, iwalo, 'Hava ta Yaubada nigele uyame-
huheine? Na u'ita maihana ita tavaivaine ehebonane iya hinage ivaivaine,
41 ta loinanane owa na yau ilowoinanegita, wuwuna ita mayada pwanoliwo, na hesi
towahone teina nigele teya yana lauhapuli.'
42 Eena Yeisu ainai iwalo, 'Yeisu, Howola abo yam Abaloina ana haugai, howahowana
ebe unuwatuwuigau?'
43 Na Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimwai owa na yau mata Abamiya haehaena ainai
tamiya'.

Yeisu yana mwalowoi
(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Yoni 19:28-30)

44 Ahubena ilau'ahi'ahipuwi ainai mahana iguguyou, ta dalava maudoina iguguyou
ana higa lavilaviyena dalava imaseleuyo.
45 Na ale'o vada tapwalolo mwali'ina ainaena hivebiliwutuhiyeine hauganane ainai
ipupulihi bwauwine.
46 Eena Yeisu alinana mwala'ina iyoga, iwalo, 'Tamagu yo, alu'aluwagu nimamwai
yamwamwauwi'. Yana walo teina i'ataidi na yawahina i'o'ovine.
47 Tenem ainai tau'alehao adi taumugai i'ita bada Yeisu yawahina i'ovi'o, ainaena
Yaubada iwalo vetuvehae, iwalo, 'Moiha towaho teina towaho dumwadumwaluna'.
48 Na hinage tauvinunu maudoidi hitau'ahaiyama Yeisu hi'itaya'o ebeha bada
imwalowoi'o, ainaena mayadi nuwayababa hiwuyo yadi dalavai.
49 Na Yeisu ana geluwo yo hinage waiwaihiuwowa mugai Galiliyena himumulitae-
nama, hiya amwaha daodaowai hitowotowolo na Yeisu yana mwalowoi hi'ita'itayama.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Yoni 19:38-42)

50-51 Towaho ehebo yehana Yosepa, Yudeya towahona, yana dalava habuluna
Alimatiya, ibom towaho namwanamwana yo hinage mayana yemidi mwala'ina. Towa-
honane ibom iha'waha'wa Yaubada yana Abaloina vehabana. Towahonane ibom ehebo
taumiya Yudeya yadi tau'ulewahi teya na hauganane tau'ulewahiwone nuwanuwadi yo
Yeisu hi'oiye mwalowoi Yosepa nigele nuwanuwana.
52 Towahonane Pailato ainai ilau ta Yeisu tauna i'awanoiyei ta ebe magaiyai imwauwi.

53 Ainaena Pailato ainai italamwei, ta Yosepa Yeisu tauna aiwa lagalagana
ainaena i'avala aituluwei, ta ihuma ale'o hewahewana ainaena, na mulitai magaiyai
imwamwauwine. Magaine hilapai dova duluva gaima holanai na nigele teya hauga
taumwalowoi ainai hiyamwauwi.
54 Ahubena tenem ainai taumiya Yudeya yadi hauga atububuni yadi Tapwalolo
vehabana.
55 Na waiwaihiuwowa mwalona Galiliyena Yeisu himumulitaenamawa hiya hilau ta
Yeisu magaina hi'itaya'o yo hinage tauna ana abamwauwina hi'itaya'o.
56 Ainaena hiwuyouyoma dalavai ta woloi namwanamwana hi'abinonovai Yeisu tauna
ana yewoloi vehabana. Vali ahubena nigele hiyalau na hesi hi'aiyawasi, wuwuna
Tapwalolo yana loina.

24

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-10; Maki 16:1-8; Yoni 20:1-10)

1 Ainaena i'ahubenauyo neta wiki ana ahubena mugamugaina malatomtomwai
waiwaihiuwowa woloiwa hi'a'abinonovaiwa hivai ta hilalawedi magaiyai.
2 Hilaoma ta hi'itaya'o magaiwa ana gudu gaimawa bada hive'i wahiyena'o.
3 Eeta magaiwa holanai hiluluwune, na hesi Yeisu taunawa nigele hiya'ita.
4 Ainaena magaiwa ainai mayadi nuwayababa himiya ta hi'ita'ita behabehauhi, na
hauga habuluna ainai towatowaho bwau adi ale'o namanamalina na masemaseledi
himahalava ta vahalidiyai hitowotowolo.
5 Waiwaihiuwowa towatowahowowa hi'itadi ta himeheuhi, ainaena hitalupwagogo
bale'uwai, na towatowahowowa hiwalo, ‘Hava vehabana mwalomwalowoidi yadi
tupwai towaho mayawahina ambehabehaeine?
6 Iya nigele teinai, bada itowolouyo'o, na hesi yana walo alimiyai amnuwa'avivini
mugai Galili ainai baidamiu ammiyamiya, haugana iwalo,
7 “Yau Towaho Moihagu mata tauyababao nimadiyai himwauwigau, ta aiwa lagala-
gana ainai hitutuye patugau, na ahubena tonugana ainai mwalowoiyena yatowolouy-
oma”.’
8 Waiwaihiuwowa walo teina hinuwatuwuidi,
9 ainaena magaiwa hilaugabaei ta hiwuyo Yeisu ana taumulitao hitau 11 ma'adi geluwo
aidiyai, ta hiwalo mahalava hava dova magaiwa ainai imamahalavane.
10 Tau'aubabadao neta Meli Magidalaena yo Yowana yo Meli iya Yemesa hinana, yo
hinage tupwadi waiwaihiu baidadiyao, Yeisu yana towolouyo vehabana ana taumulitao
hiwawalo aulidine,
11-12 na hesi Yeisu ana taumulitaone waiwaihiuwowa yadi walone nigele
hiyayemidiyei, yadi nuwatuwu ebeha bada hi'a'abitalawahi.

Towatowaho hitau bwau yadi velobaloba Yeisu baidadi
(Maki 16:12-13)

13 Ahubena ehebonane ainai Yeisu ana taumulitao bwau hilaulau ehebo dalava
ainai, yehana Emeusa. Dalavanane ana daodao Yelusalem ainaena dova mahana
hawahawagana bwau ainai tamahalava.
14 Hitaubwauwone hilaulau na yodi hi'au'aubabada ginauliwowa Yeisu ainai himama-
halavawa vehabadi.
15 Hi'au'aubabada na hilaulau, eena Yeisu aidiyai iwutu mahalava ta baidadi hilaulau.
16 Yeisu bada hi'itaya'o, na hesi nigele hiya'atai.
17 Ainaena hitau bwauwa ipanivilaedi, iwalo, ‘Ginauli yehana vehabana amlaulau
au'aubabadane?’
Na hiya aluwagavaiyena mayadi nuwayababa hitowolo benali.
18 Ta ana geluwa yehana Kaliyopasa iwalo Yeisu ainai, iwalo, ‘Nuwana owa taumana
teya Yelusalem holanai ta nigele uyahanapui hava imamahalavane ahubena tonuga
hi'ovi'o ainai, awa?’
19 Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Ginauli yehana?’
Na hiya hiwalo, ‘Ginauliwone Yeisu Nasaleti towahona ainai imamahalavane ve-
habadi. Towahone teina ibom tauwalo mahalava, yo Yaubada na tomowa mehediyai
yana walowo yo hinage yana paihowao wahiwahiyaladi.
20 Na yama taupwaoli babadadiyao yo yama taumugaiwo towahonane hiloinaei yana
mwalowoi vehabana na mulitai tau'alehao hitutuye patune aiwa lagalaga ainai,
21 na ayemidiyei ebeha ibom mata ai Isileli ilivahigai. Ginauli teina ahubena bwau
hi'ovi'o aidiyai himahalava na wau ahubena tonugana.

22 Na tupwadi waiwaihiu alimaiyena nuwamai hi'abiye pwanopwano, wuwuna wau
malatomtom habuluna hilau magaiyai,
23 ta Yeisu tauna nigele hiya'ita, na hilau gwaipile ta hava dova Yaubada yana
tausagenawasao yadi walo hiwalo mahalava alimaiyai ebeha bada itowolouyo'o.
24 Hinage dova tupwadi alimaiyena hilau magaiyai ta hi'ita dova waiwaihiuwowa yadi
walomahalavawa na hesi Yeisu nigele hiya'ita.'
25 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, 'Yauyaulemiu, wuwuna nigele mugai tauwalo
mahalavao yadi walowo amyayemidiyedi.
26 Na am hanapui ebeha Besinana towahona teina muyaone ilobaidi ta ainaena abo
yana wasawasa ainai iluwu.'
27 Abo ivetuwuni ta aidiyai ilivalivahi hava dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava
iya vehabana. Mosese yo tauwalo mahalavao yadi Bukiwo aidiyena ivetuwuni na Buki
Ve'ahihi maudoina ive'ovi, ta ebe ainaena hanapu hilobai.
28 Eena dalava ainai hilaulauwa bada vahalinai himamahalava ta Yeisu aidiyai iwalo,
'Ammiyamiya na yalalau'.
29 Ta hiya hiwalo, 'Nigele! Havena ulaulau, teinai ta'eno, wuwuna bada iboni'o.'
Ainaena italam ta iluwu yadi vadai.
30 Yadi hauga ai ainai Yeisu beledi ivai, ta vehabana i'awanoi yo i'awa yauwedo
Yaubada ainai, na mulitai i'abitomwahi ta imomohedine.
31 Tenem ainai mehedi imasele ta Yeisu abo hi'a'ataine, na hesi aidiyena isasawaline.
32 Ainaena hitau bwauwa hi'aubabada, hiwalo, 'Moiha haugana talaolaoma na
i'au'aubabada yo Buki Ve'ahihi ilivalivahi alidai ada lausawahiwone vagadi dova aiwa
atedai i'ala'alahi'.
33 Eeta hitowolo mwayamwayau hilau Yelusalem, na nemai adi geluwowa hitau 11
hilobaidi yo tupwadi adi geluwo baidadiyao himiyamiya,
34 na Yeisu vehabana hi'au'aubabada, hiwalo, 'Saimoni bada Badane i'itaya'o,
mwalowoiyena itowolouyo'o'.
35 Eena hitau bwauwa hinage hi'aubabadaei hava dova amwahai aidiyai imama-
halavane, yo hinage haugana Yeisu beledi i'abi tomwahi na imohedi ta ainaena abo
hi'a'ataine.

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai
(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

36-37 Howola adi geluwowa aidiyai hi'au'aubabada na Yeisu imahalava ta
ahi'ahipudiyai itowotowolo, na hi'ita ta himeheuhi, yadi nuwatuwu ehebo alu'aluwa.
Ainaena Yeisu iwalo, aulidi, iwalo, 'Nuwadaumwali alimiyai!
38 Hava wuwuna amnuwavitai na amnuwanuwatuwu bwaune.
39 Nimagu yo aegu hola am'itadi yo am'abi sawahidi, wuwuna alu'aluwa nigele
bunumana yo nigele hilihiliyanao dova yau am'itagaune.'
40 Ainaena nimanawa yo aenawa ive'itadi.
41 Tenem ainai hiyaliyaya mwala'ina, na hesi tupwana mayadi matauhi wuwuna nigele
hiyayemidi moiha, ainaena iwalo, 'Viha ai'ai, ammohegau ta ya'ai?'
42 Eeta yama tupwana ligaligana himohei,
43 ta mehediyai i'a'aine.
44 Ainaena iwalo aulidi iwalo, 'Teina ginauliwone bada ya'aubabadaedi'o alimiyai
haugana yau baidamiu, neta hava maudoina vehabagu hileledi'o Mosese yana Buki
ainai yo tauwalo mahalavao yadi Buki aidiyai yo hinage wali Sam aidiyai, eeta yagu
walowowa ana hanapu moiha imahalava'o'.
45 Tenem ainai nuwadi i'abiye masele ta Buki Ve'ahihi hihahanapuine.
46 Na aidiyai iwalo, 'Teina dova hileleya'o, iwalo: Besinana towahona mata muya yo
mwalowoi ilobaidi, na ahubena tonugana ainai mwalowoiyena itowolouyo,
47 na mulitai yehanaena wasa namwanamwana, yo nuwabui yo pwanoli adi
nuwahamu vehabadi higuguyaei. Yadi guguyane mata hivetuwuni Yelusalem ainai na
ilau ta'i'ili bale'u maudoina.
48 'Ginauli teina ainodi omiu ana tauwalo moiha.
49 Na hesi yau mata Tamagu yana waloyemidiwa, neta Alu'aluwana yavetamale-
nama ta ala'alawowoli ewaena i'atuluma alimiyai, ainaena mata Yelusalem ainai
amha'waha'wa vehabana.'

Yeisu yana hae galewai
(Maki 16:19-20; Paihowa 1:9-11)

50 Yeisu yana walo iwalowedi na mulitai ana taumulitaowa ilauvaidi hilau Betani, ta
nemai nimana i'abihini na iwalo velauwedi.

51 Yana walovelaune ainai itowolo ta ihahaene galewai.
52 Hiya yana abahaewa ainai hitalupwagogo yo hino'ono'owei na mulitai mayadi yaliyaya mwala'ina hiwuwuyone Yelusalem.
53 Hiwuyo ta vada tapwalolo holanai hauga ehebo ehebo Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei.

YONI

Walo iyemala tomowa bale'uwai

1 Hauga yana abavetuwuni mayamayauni ainai Walo imiyamiya. Na Walonane iya
Besinana Yaubada baidana yo iya ta'i Yaubadanane.
2 Abavetuwuni ainai Walone iya Yaubada baidana himiyamiya,
3 na Walonane iya Besinana Yaubada baidana galewa yo bale'u yo ginauli maudoidi
hiyeyemaseledine na nigele teya tauyemasele.
4 Na Walonane iya yawahi moiha. Na yawahi moiha ainaena masele ivaivaiyama
tomowa maudoida alidai.
5 Na masele ihinali guguyou badobadona ainai na guguyou badobadona nigele
howahowana na maselene ihuma.
6 Yaubada yana tauyewasa ivetamalenama, towaho yehana Yoni iya tau'abiye
bapitaiso.
7 Iya ilaoma na tomowa nuwadiyai habi mwauwina maselene vehabana na ebe
tomowa maudoidi hibenalei ta maselene ainai hiyemidi.
8 Iya Yoni nigele maselene, na hesi ilaoma na ebeha maselene iwalo mahalavaei.
9 Teina maselene masele moiha, na taumiya bale'u maudoida ihinayayahigita.
10 Walowa ilaoma'o bale'uwai, na iya bale'u ana tauyemasele, na hesi taumiya bale'u
nigele hiyahanapui.
11 Ilaoma ibom yana tomowa aidiyai na hiya hita'wata'wataei.
12 Tomowa tupwadi hiyemidiyei ebeha iya taulivahi na italam yo hiya Yaubada
natunao.
13 Eeta tomowa teina tawalowedi ebeha hiya bada hitubuiuyo'o tubuiuyone nigele
dova tomowa 'wahinadiyena yo yadi nuwatuwuwena na hesi tubuiuyo Yaubada
ainaena.
14 Walonane bada ilaoma'o ta iyemala tomowa alidai yo hinage baidada tamiyamiya
teina haugane ainai. Na ta'itaya'o yana wasawasa wuwuna iya Yaubada Natuna moiha,
na hinage iya tauvelau yo mumugana dumwadumwaluna.
15 Mugai Yoni Yeisu iwalo mahalavaei alinana mwala'ina ainaena iwalo, ‘Teina
iya towahowa yawalowaloweine vehabana hauganane yawalo mahalava neta ehebo
towaho tuluhaguwena ilalaoma iya imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo hilalabahi-
gaune iya mugai imiyamiya’.
16 Iya tau'aiyauya namwanamwana yo yana ve'i'ila ainaena i'oiye mwaugita.
17 Mosese yana aiyauya namwanamwana, neta loinadine Buki Ve'ahihi ainai, na
hesi Yeisu Besinana yana aiyauya inamwanamwa alili, wuwuna ve'i'ila yo mumuga
namwanamwana imohegita'o.
18 Nigele teya hauga tomowa Yaubada ana oleya hiya'ita, na hesi Natuna moihanane
iya vahalinai imiyamiya ta Tamanane iya ana ita bada ive'itagita'o.

Yoni Yeisu vehabana iyewasa

19 Hauganane tenem ainai Yudeyaone yadi taumugaiwo Yelusalem ainai himiyamiya,
ta tupwadi taupwaoliwone yo tupwadi Livai yana huhuwo hivetamaledi Yoni ainai, habi
panivilaeina ebeha iya yaiya.
20 Na Yoni nigele iyauvala yadi panivilane vehabana na hesi yemaiha masemaselena
yo namwanamwana imohedi iwalo, ‘Yau nigele Besinana towahona’.
21 Eena hinage hipanivilauyo, hiwalo, ‘Yaiya yede owa? Owa ebeha Elaitiya awa?’
Na Yoni iwalo, ‘Yau nigele’.
Na hinage hipanivilauyoi, ‘Nuwana owa tauwalo mahalavanaede Mosese vehabana
iwalowalowa?’
Yo hinage Yoni iyemaiha iwalo, ‘Yau nigele’.
22 Na hiya hinage hiwalo, ‘Owa yede yaiya? Hava yam walo vehabam, ta ebe awuyo
na ama tauvetamalewone aidiyai awalowei.’
23 Na Yoni yadi panivilane iyemaiha ta iwalo mahalava iwalo, ‘Mwalona tauwalo
mahalava Aisaya yana buki ainai vehabagu iwalo mahalava tenem dova, Tomowa
ehebo nu'ula awawai tupwanane ainai ibwaleni ta iyogayoga yo iwalowalo, “Bada yana
amwaha amsepa yo am'abiye dumwadumwalu”.’
24-25 Na Palisiwone yadi tauyewasaone Yoni hipanivilaei hiwalo, ‘Ebe owa nigele
Besinana towahona, bo nigele Elaitiya, bo nigele teya vali tauwalo mahalava, hava
wuwuna tomowa u'abi'abiye bapitaisowedine?’

26 Na Yoni iwawalone aidiyai iwalo, ‘Yau we'ahaena tomowa ya'abi'abiye bapitaisowedi, na ehebo towaho nigele amyahanapui ahipumiyai teina ta'i itotowolo,
27 iya tuluhaguwena ilalaoma, ta yau nigele iyalowoinanaegau na aenane ana huma yalivahi, wuwuna iya imwala'i gabaegau’.
28 Teina ginauliwone maudoidi neta Betani ainai himamahalavane, Yoni yana aba'abiye bapitaiso tupwanane ainai, we'aha Yolidani vali geyo'awai.

Yaubada yana pwaoli

29 I'ahubenama na Yoni Yeisu i'ita ilaolaoma ainai, ta Yoni tomowaone aidiyai iwawalone, ‘Tenem towahone iya Yaubada yana Lami taumiya bale'u maudoida vehabada mata imwalowoi na mumugada yababadi iho'evehuludi.
30 Mwalona teina towahone vehabana yawalowalone, hauganane yawalo alimiyai neta towaho tuluhaguwena ilalaoma na iya imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo yau yalaoma na hesi iya bada mwalona imiyamiya.
31 Mwalona nigele yayahanapui ebeha yaiya iya, na yau we'ahaena ya'abiye bapitaisogomiu, ta ebe omiu Isileliwone yadi Yaubada yana Besinana amhanapui.’
32 Walone teina Yoni iwalo mahalava Yeisu vehabana, ta aidiyai iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi ya'i'itane ana itane dova gabubu galewaena i'aituluma ta Yeisu ainai itotowone.
33 Mwalona nigele yayahanapui iya yaiya, na Yaubada iya ivetamalegauma ta bapitaiso we'ahaena yapaihowaidi, na aliguwai iwalo mahalavaeine, iwalo, “Howola abo Alu'aluwagu u'ita mata i'aituluma ta towaho ainai itowa, iya mata Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'abiye bapitaiso tomowa aidiyai”.’
34 Na hinage Yoni aidiyai iwalo, ‘Yau towahonane meheguwena bada ya'itaya'o, ainaena teina yawalowalo mahalavane ebeha iya Yaubada Natuna moiha’.

Yeisu ana taumulitao mugamugaidi

35 I'ahubenama, ta Yoni yo ana taumulitao hitau bwau baidanao hitowotowolo,
36 na Yeisu hi'i'itane vahalidiyena ilaulau. Ainaena Yoni ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Tenem towahone iya Yaubada yana Lami’.
37 Tenem ainai hitau bwauwone Yoni yana walo hibenalei ta Yeisu himumulitaeine.
38 Na Yeisu tuluhanaena hilaulau na i'ita gwaipile ta i'i'itadine. Ta ipanivilaedine iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu?’
Na hiya hiwalo, ‘Labai, haidova umiyamiyane?’ (Labai ana bui neta tauve'ita.)
39 Na Yeisu aidiyai iwawalone iwalo, ‘Ammulitaegau na yagu abamiyane yave'itagomiu’.
Ta lavilaviyena hibwabwalenine tupwanane ainai na nemai himimiya yebonine.
40 Taumulitaone hitau bwaune aidiyena ehebo yehanaede Andulu, iya Saimoni Pita tahina.
41 Andulu, imwayamwayau ta tuwanane ilobai na iwawalone iwalo, ‘Saimoni, Yaubada yana Besinana towahona bada alobaiya'o’. (Besinana towahona ana bui neta Keliso.)
42 Na Saimoni ilauvai ta Yeisu ainai ilauvaiyamane.
Tenem ainai Yeisu Saimoni i'i'itane na iwalo auli iwalo, ‘Owa yeham Saimoni, Yoni natuna, na yeham vauvauna yamwauwi Pita, ana bui Gaima’.
43 Ainaena i'ahubenama Yeisu nuwanuwana ilau Galili, eeta ilau ta nemai Pilipi ilolobaine, na iwawalone ainai iwalo, ‘Umulitaegau’.
44 Pilipi iya yana dalava Bedesaida, neta Andulu yo Pita yadi dalava hinage.
45 Na Pilipi Nataniyela ilobai na iwawalone ainai, iwalo, ‘Bada Besinana towahonawa alobaiya'o, iya mwalona Mosese yana Buki loinao aidiyai yo hinage tauwalo mahalavaone yadi laulelewone aidiyai hiwalo mahalavaewa, iya Nasaleti towahona, Yosepa natuna, yehanaede Yeisu’.
46 Na Nataniyela Pilipi ainai iwalo, ‘Moiha mata Nasaleti hava namwanamwana ainaena ibwalenine?’
Eeta Pilipi iwalo, ‘Ulaoma na towahonane u'ita’. Ta Yeisu ainai hilalaomane.
47 Hauganane Yeisu Nataniyela i'ita ta tomowaone aidiyai iwawalone Nataniyela vehabana, iwalo, ‘Tenem towahone iya Isileli towahona moiha na nigele teya lauhapuli ainai’.
48 Na Nataniyela ipanivila Yeisu ainai iwalo, ‘Vedova ta uhahanapuigaune?’
Na Yeisu iwalo, ‘Mulitai abo Pilipi iyoyogaegone yau bada ya'ita mugaiyego'o damaya wuwunai umiyamiya’.
49 Tenem hauganane ainai Nataniyela aluwana igavai ta Yeisu ainai iwalo, ‘Bada moiha ta'i owa Yaubada Natuna, na owa Isileli yama Tauwasawasa’.

50 Na Yeisu iwawalone ainai iwalo, ‘Uyemidiyegau wuwuna alimwai yawalo owa
damayane wuwunai ya'i'itagone, awa? Teina bada aba'ita iu'iuna na howola abo ginauli
mwala'idi u'itadi.’
51 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Yawalo moiha alimwai howola abo galewa ilotaho'e na
Yaubada yana tausagenawasao mata am'itadi hihaehae yo hi'ai'aitulu yau Tomowa
Moihagu aliguwena’.

2

Tawahola guyauna Kena dalavanane ainai

1 Ahubena bwau hi'ovi ta tawahola guyauna hipaihowai Kena dalavanai, Galili
tupwanane ainai. Na Yeisu hinanane guyaune holanai.
2 Yeisu hinage mayana taumulitao guyaunane ainai hiyogaedi ta baidadiyao hiluwu
ta hi'a'aine.
3 Hauganane yadi aine holanai adi waini hinuma ve'ovidi, ta Yeisu hinana iwalo,
‘Natugu, wainine maudoina bada i'ovi'o’.
4 Na Yeisu iwalo, ‘Hinagu, hava vehabana ebeha uyepaihowagau? Howola nigele
yayavetuwuni.’
5 Eena Yeisu hinanane taupaihowaone aidiyai iwawalone, ‘Ebe hava nuwanuwana na
ampaihowaidi, ampaihowaidi ta'i’.
6 Hauganane ainai Yudeyaone mumugadi neta, we'aha abahiwa hipaihowaidi gaima
ainaena aba'uwa vehabana. Na tenem guyaune hauganane ainai abahiwa 6 himiyamiya,
ova'ova'a'avadi na mwala'idi, howahowana we'aha mwala'i alilina aidiyai hihiwai.
7 Ainaena Yeisu iwalo taupaihowaone aidiyai ta abahiwaone hi'o'oiye mwaudine
we'ahaena.
8 Na Yeisu aidiyai iwalo ta we'ahane iu'iuna higoini abahiwaone holadiyena ta
hilalaweine guyaune taniwaganane ainai.
9 Ta guyaune taniwaganane we'ahawa ilautowoi ta ana lautowoine vagana, nigele
dova we'aha na hesi dova waini ana lautowoi namwanamwana. Na guyaunane
taniwaganane nigele iyahanapui havaena waininane hivavaine, na hesi taupaihowaone
hibom hihahanapuine. Eeta guyaune taniwaganane tautawaholane towahonane
iyogaei,
10 ta ainai iwawalone, iwalo, ‘Ita mumugada neta waini namwanamwana tomowa
tamohe mugaiyedi abo mulitai waini yababana tamohedi. Na owa hava wuwuna ta
wainine namwanamwa alilinane umwau dawani ta uvemulitaeine?’
11 Teina ainai Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana yo mugamugaina ana ve'ive'ilala
i'abiye mahalavaeine Kena dalavanai, Galili tupwanane ainai, na yana wahiyalane
ive'itaei tomowaone aidiyai ta ana taumulitaone hiyemidiyeine.
12 Guyaune i'ovi ta Yeisu hinanane yo tahinaone yo hinage ana taumulitaone baidanao
hidodobine Kapaneum, ta tenem ainai ahubena tupwadi aidiyai himiyamiya.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo ainaena

13 Hauga bada ilautebitebiniya'o na Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna. Hauganane
ainai Yeisu ihahaene Yelusalem.
14 Ta iluwu vada tapwalolo mwala'ina holanai na taugimwalaone i'i'itadine hiya
bulumakau yo sipi yo gabubu adi tauvegimwalao, na hinage mane ana tauvesaugelasi
vada tapwalolo holanai hidabadabalala.
15 Ainaena balavai veiveina ivai ta tomowaone yo lagulaguwone vada tapwalolo
ainaena iheheusilidine, na hinage mane ana tauvesaugelasiwo yadi vatavata i'oipeiyedi
ta yadi manewone ibudeyanaedi,
16 na tauvegimwalao gabubuwone aidiyai iwalo, ‘Yami lowolowo maudoidi teinaena
amhiwa bwalenedi na havena Tamagu yana Vadane amyebiyebi'i yo ebeha yami
abavegimwala’.
17 Na ana taumulitaone walowa Buki Ve'ahihi holanai hinuwatuwu avivinine iwalo,
‘Aee Yaubada, yam vadane inamwanamwa alili ainaena nuwagune ivai’.
18 Eena Yudeyaone adi taumugaiwone hilaoma ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Teya
ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui yaiya yana loinaena teina ginauliwone upaipai-
howaidine?’
19 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Teina Yaubada yana vadane ebe amlo'e, ahubena tonuga
ainai mata yavetowolouyoi’.
20 Na hiya hinage hiwalo, ‘Ebeha teina, vadane ahubena tonuga ainai u'abiuyoi? Na
unuwatuwu avivini ebeha vadane teina, bolimai 46 holanai hi'abi'abi abo hiveve'ovine.’

21 Na Yeisu nigele vadanane vehabana iya walowalo na hesi yana mwalowoi yo yana
towolouyo vehabana.
22 Eena hauganane Yeisu mwalowoiyena itowolouyo ta ana taumulitaone Buki Ve'ahihi
yana walo yo hinage Yeisu yana walo aidiyena hinuwatuwu avivini ta hiyemidi moiha.

Yeisu tomowa maudoidi yadi nuwatuwu ihanapuidi'o
23 Yeisu haugana Buidi'wa guyaunane holanai imiyamiya tomowa maudoidi yana
paihowa wahiwahiyaladi hi'i'itadine, eeta yehana hiyemidiyei.
24 Na Yeisu nigele iya'awa moihaedi, wuwuna maudoidi yadi nuwatuwu ihanapu
mugaiyedi'o.
25 Nigele howahowana na tomowa tupwadi hi'aubabadaneuyowedi Yeisu ainai,
wuwuna hava yadi nuwatuwu atediyai bada ihanapu ili'ilimanidi'o.

3

Yeisu yana aubabada tubuiuyo vehabana Nikodimo ainai
1 Ehebo towaho yehana Nikodimo, iya teya Palisi yo hinage Yudeyaone adi taumugai,
2 na boniyaiyena ilaoma Yeisu ainai ta iwawalone, iwalo, ‘Bada yahanapuigo'o
ebeha owa tauve'ita Yaubada ainaena, wuwuna nigele teya yaiya yana paihowa
wahiwahiyalana dova owa ebe Yaubada nigele baidana’.
3 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Yawalo moiha alimwai, ebe nigele uyatubuiuyo, nigele
howahowana Yaubada yana Abaloina u'ita’.
4 Ta Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Vedova ta yau towaho mwala'igu na ebeha
yatubuiuyo? Moiha nigele howahowana na hinagu diyanaena yaluwuyo na yatubuiuyo.’
5 Na Yeisu iwawalouyone, ‘Yawalo moiha alimwai ebe nigele we'ahaena yo Alu'aluwa
Ve'ahihi ainaena uyatubuiuyo, nigele howahowana Yaubada yana Abaloina ainai uluwu.
6 Hinadaone aidiyena tatubuima tomowa mohili. Na Alu'aluwa yana tubuiuyo
Yaubada Alu'aluwana ainaena.
7 Havena unuwanuwapwanopwano wuwuna yawalo alimwai ebeha utubuiuyo.
8 Dova bada yaumai yana towa tupwa vagana yo vagana ainai daguguna taben-
abenalei, na nigele tayahanapui havaena yaumai ilaolaomane yo havaidova ilalau. Dova
hinage hiya Alu'aluwa ainaena hitubuiuyo.’
9 Na Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Teina yam walone vedova ana nuwamase-
lene?’
10 Na Yeisu iwalo, ‘Owa Isileli yadi tauve'ita mwala'ina, na teina yagu walone vehabana
nigele uyanuwamasele.
11 Yawalo moiha alimwai neta ginauliwone bada ya'itadi'o yo yahanapuidi'o ainaena
yawalowalo mahalavaedine alimwai, na nigele yagu walowone uyayemidiyedi.
12 Ebe bale'u ginaulidi alimiyai vehabadi yawalowalo mahalavaedi na nigele
amyayemidiyedi, vedova mata ginauliwone galewa vehabana yave'itaei amhanapuine.
13 Wuwuna nigele teya iyahae galewai, na hesi yau Tomowa Moihagu, wuwuna yau
galewaena ya'a'aitulumane.
14 Dova mwalona hauganane Isileliwone hilaulau balabala awawai, ta Mosese weso
pwawati ainaena ipaihowai ta aiwa ainai i'abiye patu na i'a'abihinine, dova yau mata
hi'abihinigau.
15 Ta ebe yaiyadiwo hiyemidi aliguwai, yawahidi miyamiya vateyaina hilobai.
16 ‘Yaubada tomowa maudoidi bale'uwai ivelauwedi ta Natuna ibom italamwei ta ebe
yaiyadiwo hiyemidiyei mata nigele hiyamwalowoi na hesi yawahidi miyamiya vateyaina
hilobai.
17 Na Yaubada Natunane bale'uwai ivetamalenama nigele ebeha omiu taumiya bale'u
iyave'ewaigomiu na hesi habi lauyeyawahaigomiu.
18 Ebe yaiya Yaubada Natuna iyemidiyei nigele howahowana lauvetala ilobai, na ebe
yaiya nigele iyayemidiyei, iya bada lauvetala ainai iluwu'o. Wuwuna nigele Yaubada
Natuna moiha ainai iyayemidi.
19 Tomowa yadi lauvetala wuwuna teina maselene bada bale'uwai ilaoma'o na yadi
paihowa yababadi imiya mahalava na hesi tomowaone guguyoune nuwanuwadi, ta
maselene hita'wata'wataei wuwuna mumugadine hiyababa.
20 Ainaena yaiyadiwo ebe mumugadi yababadi, tomowadine maselene
hita'wata'wataei ta nigele ainai hiyalaoma, ta mata maselene i'abiye mahalavaedi
ebeha hiya mumugadi yababadi.
21 Na ebe yaiyadiwo hiya mumugadi dumwadumwaludi howahowana maselene
ainai hibwaleni ta ebe maselene i'abiye mahalavadi ebeha hiya yadi paihowa
namwanamwana Yaubada ainaena.’

Yoni yana walomahalava Yeisu vehabana

22 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau dalava mwala'ina Yudeya ainai, ta nemai
tupwana ahubena himiyamiya, na Yeisu tomowa i'abi'abiye bapitaisowedi.
23 Yoni hinage tomowaone i'abi'abiye bapitaisowedi Ainoni tupwanane ainai neta
Salim vahalinai, wuwuna tupwanane ainai we'aha mwala'ina. Ainaena tomowa
maudoidi hilaulau ainai na i'abi'abiye bapitaisowedi.
24 Tenem hauganane ainai Yoni nigele vada abapaiyai hiyamwauwi.
25 Na Yoni ana taumulitaone yo ehebo Yudeya towahona baidadi walowena hi'awa
pa'ipa'i'i abiye bapitaiso vehabana, ebeha yaiya yana abiye bapitaiso namwanamwana
ta tomowaone i'abiye maseledi.
26 Eeta tau'awa pa'ipa'i'iwone hilau ta Yoni ainai hiwawalone, hiwalo, 'Taubada,
unuwatuwu avivini towahowa mwalona Yolidani vali geyo'wanai baidam, eena ali-
maiyai uwawalo mahalavane towahonane vehabana, iya bada teina haugane tomowa
i'abi'abiye bapitaisowedi, na maudoidi yana abiye bapitaisone nuwanuwadi, ta ainai
hilaulau'.
27 Ta Yoni aidiyai iwawalone, iwalo, 'Nigele teya yaiya howahowana iyemala towaho
mwala'ina, ebe nigele Yaubada ainai iyatalam, wuwuna ginauli maudoina Yaubada ibom
ainaena hilalaomane.
28 Omiu bada alimiyai yawalo'o ta ambenalena'o ebeha yau nigele Yaubada yana
Besinana towahona, na hesi yau Yaubada ivetamale mugaiyegauma abo Besinana
towahona imulitama.
29 Yeisu bada iya dova tautawahola towahona na ita ana geluwo, ainaena wasanane
yabenalei ta mayagu yaliyaya mwala'ina. Dova bada tautawaholane towahonane
mwanena ilobai, yo ebe tautawaholane alinana teya ana gelune ibenalei, ana gelune
vehabana iyaliyaya.
30 Ainaena Yeisu mata imwala'i na yau mata ya'iu'iu.'

Iya galewaena ilalaomane

31 Towahonane galewaena ilaoma, tomowa maudoida imwala'i gabaegita, na hesi
yaiya iya bale'uwena ilaoma iya bale'u tomowana, yo bale'u ginaulinao vehabadi
i'au'aubabada. Na towahonane galewaena i'a'aitulumane tomowa maudoida imwala'i
gabaegita.
32 Ginaulidine bada i'itadi'o, vehabadi iwalowalo mahalava na nigele teya yaiya
iyabenaledi na iyayemidiyei yana walomahalavaone vehabadi.
33 Na ebe yaiyadiwo yana walomahalavane hiyemidiyei tenem ainai hi'awa moiha
ebeha Yaubada iya taudumwalu.
34 Towahonane iya Yaubada ivetamalenama iya Yaubada yana walo iwalowalo
mahalavaei, wuwuna Yaubada Alu'aluwana i'oiye mwau moiha.
35 Badane Natunane ivelauwei eeta ginauli maudoina nimanai imwamwauwine,
36 ta ebe yaiya iya iyemidiyei yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ebe yaiya iya
ita'wata'wataei mata nigele yawahina miyamiya vateyaina iyalobai, na hesi Yaubada
yana modi'ini ainai mata nigele iya'ovi.'

4

Yeisu yo Sameliya waihiuna yadi velaulobaloba

1 Yeisu yana abiye bapitaisowena ana taumulitao bagibagilidi ilolobaidine na Yoni ana
taumulitaone nigele bagibagilidi.
2 Na Yeisu nigele iya'abi'abiye bapitaiso, na ana taumulitaone hibom hipaipaihowaine.
3 Eeta Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Palisiwone bada Yeisu yana paihowaone wasana
hibenalena'o, ta Yudeya ilaugabaei habi wuyouyo Galili ainai.
4 Na yana hauga wuyouyo ainai, Sameliya dalavanaone ahi'ahipudiyena ilalaune,
5 ta Sameliya dalavana ehebo yehanaede Saika ainai ibwabwalenine. Saika ainaena
bale'uwa mwalona Yakobo natuna Yosepa imomoheiwa nigele amwaha daodao.
6 Dalavane ainai ehebo we'aha eli imiyamiya, iya Yakobo ana eli'eli, na Yeisu ilau ta
mahana ala'alapwahiyai ibwabwalenine tupwanane ainai, na amnanane hiyababa ta
imiya gabaei habi aiyawasi.
7 Hauga muhamuhana ainai na ehebo Sameliya waihiuna ibwabwalenine habi we'aha
goi na Yeisu waihiunane i'ita ta ainai i'a'awanoine iwalo, 'Waihiu we'aha umohegau ta
yanuma'.
8 Tenem hauganane ainai Yeisu ibom imiyamiya wuwuna ana taumulitaone bada
hilao'o dalava mwala'ina ainai adi tamahina habi gimwala.

9 Tenem ainai waihiune iwawalone Yeisu ainai, iwalo, ‘U'ita, owa Yudeya towahona
na yau Sameliya waihiuna na hava wuwuna ta u'a'awa we'ahane aliguwai?’ (Wuwuna
Yudeya na Sameliya nigele hiya'awa heliheliyam.)
10 Eeta Yeisu iwawalone waihiune Sameliyaenane ainai iwalo, ‘Ebe uhanapui Yaubada
yana velaune alimwai yo hinage ebe uhanapuiya'o ebeha yau yaiya ilowoinanego na
u'awanoiyegau ta we'aha yawahim vehabana yamohego’.
11 Ainaena waihinane iwalo, ‘Taubada nigele yam vedigolo na hinage we'aha eline
idobi alili. Na havaena mata we'ahane umohegaune yawahi vehabana?
12 Moiha owa tubudane Yakobo umwala'i gabaei? Yakobo iya we'aha eline teina ipa-
paihowaine ta mwalona natunaone yo yadi lagulaguwone we'ahanane yadi abanuma.’
13 Na Yeisu iwawalone waihiune ainai iwalo, ‘Ebe yaiya teina we'ahane ainaena inuma
mata gadona imaguniuyo,
14 na ebe yaiya teina we'ahane aliguwena inuma nigele howahowana mata gadonane
iyamaguniuyo. Wuwuna ebe we'ahanane yamohei iya atenai ivebidala ta ebe yawahi
miyamiya vateyaina ilobai ainaena.’
15 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, we'ahanane umohegau, ta ebe havena
gadogune imagumaguni yo havena yawuyouyoma teina we'ahane ainai habi goiuyo’.
16 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau, mwanemne ulauvaiyama’.
17 Na waihiune iwalo, ‘Yau nigele teya mwanegu’.
Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Neta walo moiha ebeha nigele teya mwanem,
18 na hesi owa mwanemwone adi bagibagili 5, na towahone utatawaholaine ta baidam
ammiyamiyane dalavai nigele mwanem moiha. Na hava uwawaloweine neta walo
moiha.’
19 Tenem ainai waihiune Yeisu yana walo iyemaiha ta iwalo, ‘Taubada bada
yahanapuigo'o owa teya tauwalo mahalava.
20 Eeta uwalo moiha aliguwai aiteya tupwa ainai Yaubada ana walovetuvehae
ilowoinaneine? Wuwuna ai tubumaiyaone aidiyena ta wau teina, Sameliya oyanane
ainai atapwatapwalolone, na omiu Yudeyaone amwalo ebeha Yelusalem abatapwalolo
moiha.’
21 Eeta Yeisu waihiune yana walone iyemaiha iwalo, ‘Waihiu, yagu walone uyemidiyei
wuwuna hauga ilalaoma ainai mata tomowao nigele howahowana Yaubada ainai
hitapwalolo teina Sameliya oyanane ainai bo Yelusalem ainai.
22 Howahowana uhanapui ebeha omiu Sameliyaone nigele amyahanapui yaiya ainai
amtapwatapwalolone, na ai Yudeyaone hesi ahanahanapui yaiya ainai atapwatap-
walolone wuwuna Taulivahine alimaiyena ibwabwalenimane.
23 Na hauga teina bada ibwalenima'o ta hiya Tamadane ana tautapwalolo moihadi
ainai hitapwalolo ta yadi tapwalolone alu'aluwadi maudoina ainaena yo hinage
walomoiha ainaena. Yaubada tomowa teina dova ibehabehaedi.
24 Yaubada iya alu'aluwa na yaiyadiwo hiya ainai hitapwalolo, alu'aluwadi maudoina
yo hinage walomoiha ainaena hitapwalolo.’
25 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, ‘Bada yahanapuiya'o ebeha howola mata Besinana
towahona ilaoma, iya hiyoyogaeine Keliso, na ebe ilaoma iya hanapu maudoina mata
iwalo mahalavae alidai’.
26 Na Yeisu waihiune ainai iwalo, ‘Yau Besinanaede teina yawalowalowane’.
27 Tenem hauganane ainai Yeisu ana taumulitaone hiwuyoma ta yadi taubadane
hi'i'itane waihiu baidana hi'au'aubabada, ta aluwadine igagavaine, na hesi nigele
teya yaiya iyawalo, ‘Hava nuwanuwam?’ bo ‘Hava wuwuna waihiune baidam
am'au'aubabadane?’
28 Eeta waihiunane yana abagoi ilaugabai ta ilau dalavai ta tomowaone aidiyai
iwawalone,
29 iwalo, ‘Amlaoma na towahonane am'ita, iya mumugagune maudoina vehabana
aliguwai iwalo mahalavedi'o. Eeta teina iya Besinana towahona.’
30 Ta tomowaone dalava mwala'ina ainaena hibwalenima ta Yeisu ainai ilalaomane.
31 Hauganane ainai Yeisu ana taumulitaone hiveve'i'imanei hiwalo, ‘Tauve'ita, teina
ai'aine u'ai’.
32 Ta yadi walone iyemaiha na iwalo, ‘Agune nigele amyahanapui.’
33 Ta ana taumulitaone hibom hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Nuwana yaiya ana ilawe-
nama'o?’,
34 Na Yeisu aidiyai iwalouyo na iwalo, ‘Agu wede neta agu tauvetamalene yana
nuwatuwu ya'abigabaedi’.

35 Na hinage aidiyai iwalo, ‘Yami walo ehebo imiyamiya ebeha wai'ena vehopali hi'ovi
na abo laulau eli, na yawalo moiha alimiyai am'ita gwaipile na tanovine ana itane am'ita
bada ai'aine ihuna'o ta ana lowoinane laulau eli ana hauga.
36 Yaiyadiwo hiya hilaulau'eli adi maiha hilobai, na laulau'eline tomowa yawahidi
miyamiya vateyaina vehabana. Eeta yaiyadiwo hiya hilalaupeliwa na yaiyadiwo hiya
hilalau'eline hiyaliyaya ovi'ovi.
37 Teina walone walo moiha ebeha towaho ehebo taulaupeli na towaho ehebo
taulau'eli.
38 Yau yavetamalegomiu laulau'eli vehabana ta tomowa amtanoidi. Tomowa tupwadi
mwalona hilaupeli na hi'abiye masele na omiu amlau'eli.’
39 Tenem dalavanane ainai Sameliyaone bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei wuwuna
waihiunane aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Mumugagu maudoina iwalo mahalavaedi’.
40 Eeta Sameliyaone hilaoma Yeisu ainai ta hi'awanoiyei ebeha baidadi himiyamiya ta
Yeisu nemai ahubena bwau aidiyai imiyamiya.
41 Na hinage tomowa bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei yana walone vehabana.
42 Na waihiunane ainai hiwalo, ‘Yam walone ainaena a'awa moiha'o, nigele ebeha yam
walo a'ava vehabadi na hesi ai ibom yana walone abenalena'o na ainaena ahanapui
ili'ilimaniya'o ebeha iya Taulivahinaede taumiya bale'u maudoida vehabada’.

Yeisu ehebo tauloina natuna i'abiye namwanamwa

43 Ahubena bwau hi'ovi ta Yeisu tenem tupwane ilaugabaei ta ilalaune Galili.
44 Ta Yeisu yana aubabada tenem dova iwalo, ‘Tauwalo mahalavaone nigele teya adi
ve'ahihi ebe hibom yadi tupwai higuguguguya’.
45 Hauganane ibwaleni Galili ainai, Galiliwone hiyaliyaya yana bwalenine vehabana,
wuwuna Buidi'wa guyauna Yelusalem ainai hilau ta Yeisu yana paihowa bada hi'itaya'o
guyaune holanai ipapaihowaidine.
46 Ta ainaena Yeisu iwuwuyone Kena dalavanane holanai neta Galili tupwanane ainai.
Mwalona tupwanane ainai we'aha mohili ipaihowai ta iyemala wainine. Tenem ainai
ehebo tauloina mwala'ina natuna towahona ilovala Kapaneum ainai.
47 Hauganane ibenalei ebeha Yeisu tupwa Yudeyaena ilaoma ta Galili ainai imiyamiya,
tauloinanane ilau na Yeisu ainai i'awanoi iwalo, ‘Howahowana talau Kapaneum na
natugu ilovala u'abiye namwanamwa, wuwuna muhamuhana na yana hauga i'ovi’.
48 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Omiu alimiyena nigele teya towaho iya yemidiye-
gau na ebe yagu paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala am'ita, abo amyemidiyegau’.
49 Na tauloinane Yeisu ainai iwalo ‘Bada, umwayamwayau ta talau mata dova ta
natugune imwalowoi’.
50 Na Yeisu iwalo, ‘Uwuyouyo yam vadai ta natumne u'ita bada inamwanamwa'o’.
Na towahonane Yeisu yana walone iyemidiyei ta ilau gwaipileuyone.
51 Hauganane yana laugwaipilene ainai yana taupaihowaone ilobaidi ta wasa
himomoheine, hiwalo, ‘Natumwa bada ana lovala i'ovi'o’.
52 Ta aidiyai ipapanivilane mahana viha ainai natunane ana lovalane i'o'ovine. Na
hiya hiwalo, ‘Lavi mahana ala'alapwahiyai ana ala'alawowoline isasawaline’.
53 Ta tauloinawa inuwatuwui tenem hauganane ainai Yeisu iwalo, ‘Natumne bada
inamwanamwa'o’. Eeta towahonane yana huhuwone baidanao Yeisu hiyeyemidiyeine.
54 Teina Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala bwauna hauganane
Yudeyaena ilaoma ta Galili ainai ipaipaihowa.

5

Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi

1 Hauga teina tuluhanai Yudeyaone ehebo abanuwatuwu avivini hipaihowai
Yelusalem ainai, eeta Yeisu ihahaene Yelusalem guyaune vehabana.
2 Na Yelusalem ainai neta sipiwone yadi awa'edane ainai ehebo we'aha ni'uni'una
imiyamiya. We'ahanane Yudeyaone alinadiyena hiwalo Bedesaida. Na tupwanane ainai
vada aba'aiyawasi 5 hi'abidi ta himiyamiya we'ahane papalinai.
3 Na vadaone aidiyai taulovala bagibagilidi himiyamiya, taumehe gibugibu yo
daladaladi yo tapitapiyadi na hiha'waha'wa we'ahane yana mwahali vehabana.
4 Wuwuna hauga maudoina Yaubada yana tausagenawasa ilaolaoma na we'ahanane
inu'unu'uvi na ebe yaiya taulovala teya imwayamwayau na idalahugu mugai mata ana
lovalane i'ovi ainaena.
5 Na taulovalaone aidiyena ehebo towaho ilovalovala neta bolimai 38.

6 Na Yeisu ibwaleni ta towahonane i'i'itane na hinage ihanapuiya'o ebeha bolimai bagibagilidi lovala ainai imiyamiya, eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo, ‘Nuwanuwam unamwanamwa?’
7 Na taulovalane iwalo, ‘Taubada, nigele teya agu tauhagu ta teina we'ahane ainai imwau aituluwegau ebe we'ahane yana hauga mwahali. Hauga maudoina yatowoi ebeha yabom ya'aitulu na nigele howahowagu, vali taulovalao hilaoma ta hi'aitulu ta hinamwanamwa na yau bada agu itaede.’
8 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Utowolo na yam halabine u'avalai ta ulau’.
9 Tenem ainai towahone inamwanamwa ta yana halabine i'avalai ta ilalaune.
Tenem hauganane ainai tapwalolo ana ahubena.
10 Na Yudeyaone adi taumugaiwone towahonane hi'ita ta ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Hava wuwuna tapwalolo udi'wai na yam halabine u'ava'avalauheine?’
11 Na yadi walone iyemaiha iwalo, ‘Towahone agu tau'abiye namwanamwane aliguwai iwalo, “Yam halabine u'avalai ta ulau” ’.
12 Na hinage hipanivilaei hiwalo, ‘Aiteya towaho neta dova alimwai iwawalone?’
13 Eeta towahowa lovalaena inamwanamwawa nigele iyahanapui yaiya towaho. Wuwuna Yeisu bada ilao'o tomowa alodiyai ta nigele iya'ita lobai.
14 Hauga mulitai Yeisu towahonane ilolobaine vada tapwalolo mwala'ina holanai, ta ainai iwawalone iwalo, ‘U'ita bada unamwanamwa'o, na havena hinage yababana upaipaihowai, mata dova ta ginauli yababa alilina ibwaleni alimwai’.
15 Na towahonane ilau ta Yudeyaone aidiyai iwalo mahalavane ebeha ana tau'abiye namwanamwane iya Yeisu.
16 Teina ainaena Yudeyaone Yeisu hive'alehaeine wuwuna paihowanane ahubena tapwalolo ainai ipapaihowaine.
17 Tenem ainai Yeisu Yudeyaone aidiyai iwawalone iwalo, ‘Tamagu ahubena maudoidi aidiyai ipaipaihowa ainaena yau hinage dova’.
18 Yudeyaone yana walone hibenalei ta hitowotowoi vedova na hi'oiye mwalowoi. Wuwuna tapwalolo ana loina idi'wai yo hinage iwalo ebeha iya Yaubada Tamana moihana, yo ebeha Yaubada baidana hivetoyatoyawa.

Yaubada Natuna yana loina

19 Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, yau nigele howahowagu yabom paihowa hava yapaihowai. Na Tamagu yana paihowa, ya'itadi ta dova hinage yapaipaihowaidine.
20 Tamagu ivelauwegau mwala'ina ainaena yana paihowa maudoidi ipaipaihowaidi ive'itagau, ta yana paihowa yapaihowaidi. Na mata aluwamiu higavai wuwuna paihowa mwala'i alilidi ive'ive'itagau.
21 Dova Tamagu taumwalowoiwone i'abiye towolodi ta yawahidine imohemohedine, yau hinage dova yawahi vauvauna yamohe tomowa aidiyai, yaiyadiwo hiya ivesinuwaidi'o.
22 Nigele hinage teya Tamagu yana loina tomowa adi lauvetala vehabana, wuwuna lauvetala ana loina maudoina bada imohegau'o ta yabom yapaihowaidi.
23 Eeta maudoimiu amve'ahihiyegau bada dova Tamagu amve'ave'ahihiyeine. Na yaiyadiwo hiya nigele hiyave'ahihiyegau, hiya hinage Tamagu tauvetamalegaumane nigele hiyave'ahihiyei.
24 ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo yagu walowone hibenaledi na iya ivetamalegaumane hiyemidiyei yawahi miyamiyavateyaina hilobai. Na ebe lauvetala ana hauga ainai omiu mata nigele loina amyalobai, wuwuna bada mwalowoi yana tupwa amlaugabaina'o ta amgeyo'awa'o yawahi vauvauna ainai.
25 Na hinage yawalo moiha alimiyai ebeha hauga ilalaoma na bada teina ilaoma'o ta ebe taumwalowoiwo Yaubada Natuna alinana hibenalei, neta yau alinagu. Na ebe yaiyadiwo alinagu hibenalena'o yawahidi vauvauna hilobai.
26 Tamagu iya yawahi moiha wuwuna, italam'o aliguwai na yau hinage yawahi wuwuna.
27 Na hinage lauvetala ana loina imohegau'o ta yau yapaihowaidi wuwuna yau Tomowa Moihagu.
28 ‘Eena havena am'alu'aluwagavai teina ginauliwone vehabadi. Hauga ilalaoma ainai taumwalowoi maudoidi alinagune mata hibenalei,
29 na magaiyena hibwalenima, ta hiya mumugadi namwanamwadi yawahi namwanamwana hilobai, na hiya mumugadi yababadi lauvetala hilobai.
30 Yau nigele howahowagu yabom paihowa yapaihowaidi, wuwuna yagu loina lauvetala vehabana Yaubada ive'itagau'o, ainaena yagu loina dumwaluna. Wuwuna

yau nigele yatowotowoi na yagu nuwatuwu yabom yapaihowaidi, na hava dova iya ivetamalegaumane yana nuwatuwu yapaihowaidi.’

Yeisu ana tauwalo mahalavao

31 ‘Ebe yabom vehabagu yawalo mahalava neta nigele walomahalava moiha.
32 Na hesi vali tomowa iya vehabagu bada iwalo mahalava'o ta yahanapuiya'o hava dova yana walomahalavane vehabagu neta walo moiha.
33 Mwalona omiu tauyewasa tupwadi amvetamaledi towahonane Yoni ainai, ta iya walomoiha ainaena vehabagu iwawalone, ta alimiyai hiwalo mahalavane.’
34 Hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau nigele tomowa yadi walomahalava vehabana yayanuwanuwatuwu, na vehabamiu yawalowalo mahalava Yoni yana aubabada vehabana, ta ebeha amnuwamasele ta livahi amlobai.
35 Yoni dova lampa masemaselena, ta omiu mwalona hauga iu'iuna ainai nuwanuwamiu, ta yana maselene ainaena amyaliyaliyaya.
36 ‘Yoni yana walomahalavane vehabagu neta ginauli mwala'ina, na hesi ehebo ginauli mwala'i alilina imiyamiya, neta aba'itao teina Tamagu ainaena yapaipaihowaidine. Ebe paihowadine vehabadi amnuwatuwu ili'ilimani mata amnuwamasele ebeha Tamagu iya ivetamalegaumane.
37 Na Tamagu hinage iya iwalo mahalavaegau, na omiu nigele teya hauga alinanane amyabenalei bo maninane amya'ita.
38 Na hinage yana walowone alimiyai nigele atemiyai hiyamiya. Wuwuna nigele amyayemidiyegau ebeha yau Yaubada ainaena yalalaomane.
39 Hauga maudoina Buki Ve'ahihi amvahivahili na yami nuwatuwu ebeha howola mata yawahi miyamiya vateyaina amlobai, na nigele amyanuwamasele ebeha Buki Ve'ahihine iwalowalo mahalavaegau.
40 Ainaena nigele nuwanuwamiu yawahi miyamiya vateyaina vehabana amlaoma aliguwai.
41 ‘Yau nigele yayanuwanuwatuwu yabom agu walo vetuvehae vehabana tomowa aidiyena.
42 Na omiu bada yahanapuiya'o ebeha nigele teya Yaubada ana velau atemiyai iyamiyamiya.
43 Am ita yau Tamagu yehanaena yalalaomane na nigele vehabagu amyayaliyaya, na ebe yaiya ibom yehanaena na ilaoma alimiyai, iya vehabana mata amyaliyaya.
44 Omiu nuwanuwamiu tomowa aidiyena walo vetuvehae ambenalei, na hesi ami walo vetuvehae Yaubada ainaena nigele nuwanuwamiu. Eeta neta wuwuna nigele amyayemidi.
45 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau mata yave'ewaigomiu Tamagu mehenai. Hesi Mosese mata howola abo ive'ewaigomiu. Yami nuwatuwu ebeha Mosese yana laugagayo ihaguigomiu, mata nigele.
46 Na ebe omiu Mosese amyemidiyei moiha, yau hinage amyemidiyegau, wuwuna iya mwalona Buki Ve'ahihi ainai vehabagu iwalo mahalava ta ilelelene.
47 Na yana walomahalavane nigele amyayemidiyei ainaena nigele howahowana yagu walone amyemidiyei.’

6

Yeisu boda mwala'ina iveve'aidine

1 Yeisu Galili le'awanane imiyamiya, na le'awanane yehana bwauna neta Taibiliya. Ta Yeisu igelu na igegeyo'awane vali geyo'awai. 2 Na hinage boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, wuwuna bada yana paihowa wahiwahiyalana taulovala aidiyai hi'itaya'o.
3 Eeta Yeisu ana taumulitaone baidanao hihae oyai ta hitalumiyahiwa.
4 Hauganane ainai bada hauga ilautebitebiniya'o ta Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna hipaihowai.
5 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta boda mwala'ina i'i'itadine hilaolaoma ainai. Ta Yeisu Pilipi ainai iwalo, ‘Pilipi havaena mata ai'ai tagimwala ta teina tomowaone tave'aidine?’
6 Teina panivilane ainaena Yeisu Pilipi itotowoine, na bada ihanapuiya'o hava mata ipaihowai tomowaone vehabadi.
7 Eeta Pilipi Yeisu ainai iwawalone iwalo, ‘Teina boda imwala'i alili, na ebe 200 kina ainaena beledi tagimwalai na taguyauwei aidiyai, mata nigele howahowana maudoidi hilautowo’.
8 Na hinage teya Yeisu ana taumulita Andulu, iya Saimoni Pita tahina ainai iwawalone,

9 iwalo, ‘Ehebo gama teina yalobaiya'o ma'ana beledi nima ehe'ehebo na yama bwau ainai, na nuwana teina bodane nigele howahowadi’.
10 Ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Tomowaone maudoidi aidiyai amwalo ta awahine ainai himiya’. Wuwuna tupwanane tenem i'awahi ta tomowa himimiyane ainai. Na towatowaho hibom hivavahilidine ta adi bagibagili dova tausani 5.
11 Na Yeisu belediwa ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na mulitai tomowaone himimiyane aidiyai higuguyauweine. Na hinage yamaone bwau dova aidiyai hipapaihowaine, ta maudoidi hi'ai ta howahowadi?
12 Hi'ai i'ovi na Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Beledi tupwatupwadine amtano'ahai. Havena teya tupwa amgabagabaei.’
13 Eeta beledi 5 ainaena tomowaone hi'a'aine, na taumulitaone tupwawa hitano'ahaidi ta boha 12 hi'oiye mwaudine.
14 Tenem hauganane ainai tomowaone Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala hi'ita ta hiwalo, “Moiha teina tauwalo mahalavanaede hiwalo yemidiyeiwa ebeha bale'uwai mata ilaoma”.
15 Ta tenem ainai Yeisu tomowaone ihanapuidi ebeha muhamuhana na hi'abi avivini ta aidiyai ivetauwasawasa. Na Yeisu ibom nigele nuwanuwana eeta ibom ilau ta ihahaene oyai.

Yeisu yana lau ni'u ewanaena

16 I'imwa'imwa'auhi na ana taumulitaone hidodobine Galili le'awanane ainai,
17 na yadi wagane ainai higelu ta ebeha higeyo'awauyo Kapeneum tupwanane ainai. Gabwai hiwohewohe ta iguguyou'o na Yeisu nigele aidiyai iyalaoma.
18 Hauganane ainai yaumai yo bagodu mwala'ina hilolobaine.
19 Na bada hiwohe ta muhamuhana amwaha daodaowai, na Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma yadi wagane vahalinai hi'i'itane ta maudoidi himeheuhi.
20 Eeta aidiyai iwalo, “Havena ammehemeheuhi. Yau ta'i.”
21 Eena taumulitaone hiwalo ta Yeisu igegelune wagai. Na wagane itaumwayaumwayau ta hidunahaene Kapeneum le'awanai.

Yeisu iya ai'ai moiha mayawahina

22 I'ahubenama ta vali geyo'awai Galili le'awanai ana taumiyao hihanapuiya'o hiya Yeisu ana taumulitao hibom waga higelui ta hilalaune, Yeisu nigele baidadi.
23 Ahubenanane ainai Taibiliyaena waga tupwadi hilaoma ta tupwanane ainai Yeisu bodaowa belediyena iveve'aidiwa vahalinai hiluluwune.
24 Ta tenem ainai tomowa maudoidi Yeisu mayana taumulitao hibeha ahayaidi, eeta higelu ta higegeyo'awane Kapeneum wagaena Yeisu habi behaeina.
25 Higeyo'awa ta hilobai na ainai hipanivila hiwalo, ‘Bada, maivihana ulalaomane?’
26 Na tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai omiu nigele amyabehabehaegau yagu paihowa wahiwahiyaladi adi ve'ive'ilala vehabadi, na hesi yami beha wuwuna neta belediwone am'aidi ta am'ai'i'i'wahine vehabana.
27 Omiu havena ai'ai ovi'ovina vehabana ampaipaihowa na hesi ai'ai yawahi miyamiya vateyaina vehabana ampaihowa. Yau Tomowa Moihagu teina ai'ainane yamohemohegomiu, wuwuna Yaubada Tamagu iya ivesinuwaigau teina yana paihowane vehabana.’
28 Na hiya ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Hava mata aidiyena Yaubada yana paihowane apaihowaine?’
29 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Yaubada yana paihowa teina, ebeha amyemidiyegau yau Tomowa Moihagu ivetamalegaumane’.
30 Ta ainai hiwalo, ‘Yede ve'ive'ilala upaihowai ta ebe ayemidiyego.
31 Mwalona dova tubumaiyaone nu'ulu awawai na ai'ainane hi'ai'ai, yehanaede mana, dova Buki Ve'ahihi yana walo, ai'ai galewaena imohedi ta hi'a'aine. Eeta owa havaidova hinage yam ve'ive'ilala upaihowai, na a'ita.
32 Na Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai neta Mosese iya nigele ai'ai galewaena iyamohegomiu, na hesi Tamagu iya ai'ai moiha galewaena imohemohegomiu.
33 Na ai'ainane neta Yaubada ainaena iya bada ilaoma'o bale'uwai ta tomowa yawahidi imohemohedi.’
34 Na hiya hinage Yeisu ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Taubada teina ai'aine umohegai hauga maudoina’.
35 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau ai'ai yawahi vehabana ta ebe yaiya ilaoma aliguwai, mata nigele iyavahali, na hinage ebe yaiya iyemidiyegau mata nigele gadonane iyamaguni.
36 Bada yawalo'o alimiyai ebeha am'itagau'o na hesi nigele amyayemidiyegau.

37 Tomowaone hiya Tamagu imomohegaune mata hilaoma aliguwai na nigele mata yayasosomanedi.
38 Wuwuna yau galewaena yalaoma nigele yabom yagu nuwatuwu habi paihowaina, na hesi iya ivetamalegaumane yana nuwatuwuwena.
39 Agu tauvetamalene yagu tomowa imohegau'o, na teina yana nuwatuwu ta ebeha havena teya aidiyena yavesavesawali, na hesi hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.
40 Teina Tamagu yana nuwatuwu dova, ebe yaiyadiwo hiya, yau natunane hi'itagau yo hinage hiyemidiyegau yawahi miyamiya vateyaina hilobai, na hauga yana aba'ovi ainai yau mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.'
41 Tenem ainai Yudeyaone yana walone hibenalei ta hi'u'ulumiyaneine, wuwuna yana walone ainai iwalo, 'Yau ai'ainaede galewaena ya'a'aitulumane'.
42 Na hinage hiya hiwalo, 'Teina towahone Yosepa natuna, iya Yeisu, awa? Na tamanane yo hinanane tahanahanapuidi, na vedova ta iwalo ebeha iya galewaena i'a'aitulumane?'
43 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Havena abom alimiyai am'ulu'ulumiyai vehabagu.
44 Nigele howahowana yaiya ibom nuwanaena ilaoma aliguwai na hesi ebe yaiyadiwo hiya Tamagu iniulidi na aliguwai hilaoma, hiya hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.
45 Teina walone bada mwalona tauwalo mahalavao hileleya'o Buki Ve'ahihi ainai, hiwalo, 'Tomowa bagibagilidi adi ve'ita hilobai Yaubada ainaena, na ebe yaiyadiwo hiya Tamagu yana ve'ita hibenalei yo hihanapui hiya mata aliguwai hilaoma.
46 Na omiu nigele teya alimiyena Tamadane iya'ita, bada yabom, wuwuna yau ainaena yalalaomane.
47 Yawalo moiha alimiyai ebeha yaiyadiwo hiya hiyemidiyegau yawahi miyamiya vateyaina hilobai.
48 Wuwuna yau yawahimiune ana.
49 Mwalona nu'ula awawai tubumiyaone ai'ai yehanaede mana hi'ai'ai na hesi nigele yawahi miyamiya vateyaina ainaena hiyalobai na bada himwamwalowoine.
50 Ta teina ai'aine galewaena i'a'aitulumane ebe yaiya i'ai mata nigele iyamwalowoi.
51 Yau yawahimiune ana galewaena ya'a'aitulumane ta ebe yaiya ai'ainane i'ai yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ai'ainane yamohegomiu neta yau taugu, wuwuna taugune yatalamwei taumiya bale'u bagibagilimiu yawahimiu vehabana.'
52 Ta tenem ainaena Yudeyaone hivetuwuni na hibom hiveta'eta'e, hiwalo, 'Vedova ta teina towahone ebeha taunane imohegita ta'ai?'
53 Eeta Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, yau Tomowa Moihagu, na ebe taugu nigele amya'ai yo hinage 'wahinagune nigele amyanuma, mata nigele yawahimiu amyalobai.
54 Na ebe yaiya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma, yawahi miyamiya vateyaina ilobai, na hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowei.
55 Na amnuwatuwu avivini ebeha taugune ai'ai moiha, na 'wahinagune abanuma moiha.
56 Ainaena ebe yaiya iya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma iya aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai yamiyamiya.
57 Tamagu iya mayawahina ivetamalegauma ta iya hauga maudoina ainaena yawahigune yavaivaine. Yau hinage dova, ebe yaiya i'aigau mata yawahina aliguwena ilobai.
58 Teina ai'aine galewaena ilalaomane nigele dova ai'aiwa tubumiyaone hi'a'aiwa, balabala awawai wuwuna mwalona ai'aiwa hi'a'aine nigele ainaena yawahidi miyamiya vateyaina hiyalobai, na bada himwamwalowoine. Eeta teina ai'aine aliguwena ebe yaiya i'ai yawahi miyamiya vateyaina mata ilobai.'
59 Teina ginauliwone maudoina iwalo mahalavaedi hauganane ive'ive'ita vada tapwalolo holanai tupwa Kapaneum ainai.

Yawahida miyamiya vateyaina aubabadana vehabana

60 Ana taumulitaone bagibagilidi Yeisu yana walone teina hibenalei ta hibom aidiyai hiwalo, 'Teina walone ana benaline ivitai. Yaiya mata ibenaleine?'
61 Na Yeisu iya ihanapu mugaiyena'o ebeha teina walone vehabadi hi'ulu'ulumiyaine, ta aidiyai iwalo, 'Teina walone vehabana nuwamiune iyababa.
62 Yau Tomowa Moihagu mwalona galewaena yadobima na howola abo yawuyo. Na ebe yagu wuyone am'ita, mata amyemidiyegau?

63 Na Yaubada Alu'aluwana iya yawahimiu ana taumohe ta nigele howahowana na
tomowa hibom yadi wahiyalaena. Yagu walo teina bada yamohegomiu'o, na aidiyena
Yaubada Alu'aluwana ainaena yawahimiu imohegomiu.
64 Hesi tupwamiu nigele amyayemidiyegau.' Yeisu teina walowone iwalowedine,
wuwuna ihanapu mugaiyena'o, yaiyadiwo hiya nigele hiyayemidiyei na hinage ihana-
puiya'o yaiya ana tauhuhulane.
65 Na hinage aidiyai iwawalone, iwalo, 'Teina vehabana mwalona yawawalo mugaine
alimiyai, ebeha nigele howahowana na yaiya ibom ilaoma aliguwai na hesi yaiyadiwo
hiya Tamagu aidiyai italam'.
66 Teina ainaena Yeisu ana taumulitaone bagibagilidi hita'wata'wataei ta hilalau-
gabaeine.
67 Na hitau 12 a'ava hitutupwane, na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Omiu hinage
nuwanuwamiu na amlau, awa?'
68 Eena Saimoni Pita iwawalone Yeisu ainai, iwalo, 'Bada, yaiya ainai mata alaune?
Wuwuna owa ubom yawahi miyamiya vateyaina ana walo alimwai imiyamiya.
69 Na ai bada ayemidiyego'o yo ahanapuigo'o ebeha owa Besinana Ve'ave'ahihina
Yaubada ainaena.'
70 Na Yeisu iwalo, 'Moiha, amtau 12 yavesinuwaigomiu, na hesi ehebo alimiyena iya
Tomodulele yana boda'.
71 (Yeisu teina iwalowalone Yudasa vehabana, iya Saimoni Isakaliyota natuna. Na
Yudasanane iya teya Yeisu ana taumulita na hesi howola abo iya ihuhulaei.)

7

Yeisu tahinao nigele hiyayemidi

1 Mulita Yeisu Galili maudoina ainai itata'i'iline. Na hesi nigele nuwanuwana na
Yudeya tupwanane ainai ita'i'ili, wuwuna Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi ebeha
hi'oiye mwalowoi.
2 Hauga tenem ainai Yudeyaone yadi Gwau guyauna ana hauga ilau tebitebiniya'o.
3 Eeta Yeisu tahinaone ainai hiwawalone, hiwalo, 'Teina tupwane ulaugabaei na
Yudeya ainai ulau ta ebe nemai amtau mulitaone yam paihowa hi'ita'.
4 Yo hinage ainai, hiwalo, 'Uhanapui neta ebeha nigele teya yaiya paihowa dawaniyena
ainaena yehana iyamwalamwala'i, na ebe nuwanuwam na tomowaone maudoidi
hihanapuigo, ubom uve'itauyowego tomowaone aidiyai'.
5 Tahinaone teina walone hiwawaloweine ainai wuwuna nigele hiyayemidiyei.
6 Ta tenem ainai iwawalone aidiyai, iwalo, 'Yagu hauga moihana nigele iyabwaleni na
tenem tupwanane ainai yalau, na omiu hesi ilowoinanegomiu ta ainai amlau, ebe aiteya
hauga nuwanuwamiu.
7 Wuwuna omiu nigele howahowana taumiya bale'uwone hive'alehaegomiu, na yau
hesi hive'alehaegau wuwuna mumugadi yababadiyaone yawalowalo mahalavaedi.
8 Inamwanamwa omiu ambom amlau guyaune ainai. Yau mata nigele yayalaowa
ainai, wuwuna nigele yagu hauga moiha iyabwaleni.'
9 Teina walone imohedi ta hilalaune na iya Galili ainai bada imiyamiya.

Yeisu yana paihowa Gwau guyauna ainai

10 Yeisu tahinaone hilaugabaei ta hilao'o guyaune ainai, na Yeisu tuluhadiyena
ilaudawadawani ta tupwanane ainai ibwabwalehine, na nigele teya yaiya iyahanapui.
11 Hauganane ainai Yudeyaone yadi tauloinao Yeisu hibehabehaei guyaune holanai
na hi'au'aubabada, 'Haidova teina towahonane?'
12 Ta tenem ainai tomowa bagibagilidi hibom aidiyai hi'ulu'ulumiya Yeisu vehabana,
ta tupwadi hiwalo, 'Iya towaho namwanamwana'.
Na tupwadi hiwalo, 'Nigele! Iya towaho oya'oyamana.'
13 Na tomowa bagibagilidi Yudeyaone yadi tauloinao himeheuhedi ta nigele yaiya teya
iya'awa namwanamwa Yeisu vehabana.
14 Na bada guyau gamwagamwana ta Yeisu iluwu vada tapwalolo holanai ta yana
ve'ita ivevetuwunine.
15 Eena Yudeyaone tenem ainai nuwadine ipwanopwano mwala'ina na hiwalo,
'Havanaena teina towahone yana hanapune ilolobaine? Iya nigele abase'ulu teya ainai
iyaluwu.'
16 Na Yeisu iwawalone aidiyai, iwalo, 'Yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena na hesi
agu tauvetamalene yana nuwatuwu ainaena yave'ive'itane.
17 Omiu hinage ebe nuwanuwamiu na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, yagu
ve'itane amhanapui ebeha Yaubada ainaena, na nigele yabom yagu nuwatuwu ainaena.

18 Hesi amnuwatuwu avivini ebe yaiya ibom yana nuwatuwuwena ive'ive'ita iya
ibom yehana vehabana ipaipaihowane. Na yau hesi nigele dova omiu, wuwuna yau
nuwanuwagu na agu tauvetamalene yehanane ya'abiye mwala'i, eeta yana walone
hidumwalu na hinamwanamwa.
19 Mosese yana loina imohemohegomiu maudoimiu amta'wata'wataei eeta
nuwanuwamiu ebeha am'oiye mwalowoigau.'
20 Ainaena tomowaone yana walone hiyemaiha na hiwalo, 'Vedova alu'aluwa yaba-
bana ulu'ulum i'abiye yauyaule, eeta neta dova uwalowalone? Na yaiya nuwanuwana
ebeha i'oiye mwalowoigo?'
21 Eena Yeisu yadi walone iyemaiha na aidiyai iwalo, 'Nuwamiune ipwanopwano
wuwuna ahubena Tapwalolo ainai towaho ya'abiye namwanamwa.
22 Na vedova omiu yami paihowa ahubena Tapwalolo ainai? Wuwuna Mosese yana
loinaena natumiyaone towatowahodine taudiyai ve'ive'ilala amhapihapidi. (Na teina
loinane nigele Mosese ainaena na hesi mwalona tubudaone mumugadiyaone aidiyena
ilalaomane.)
23 Na amwa'amwahane towatowahodi aidiyai ampaipaihowai ahubena Tapwalolo
ainai. Hava wuwuna ta amve'alehaegaune hauganane ahubena Tapwalolo ainai
towahone ya'abiye namwanamwane?
24 Havena walo vesivesinuwaena amve'ewa oya'oyamaegau na hesi mumugagu yo
yagu walo amvinunu ili'ilimanidi.

Teina towahone ebeha Besinana towahona?

25 Tenem ainai tupwadi Yelusalemaone hiwalo, 'Nuwana teina towahone iya
nuwanuwadi na hi'oiye mwalowoi, awa?
26 Na am'ita tomowaone ahi'ahipudiyai itowotowolo na i'au'aubabadane aidiyai, na
nigele teya alinanane iyayemaiha. Nuwana ada taumugaiwone hi'awa moihae ebeha
iya Besinana towahona, awa?
27 Na tupwadi hiwalo, 'Maudoida bada tahanapuiya'o havaena ilalaomane. Na ebeha
Besinana towahona mata yana abalaoma nigele teya yaiya iyahanapui.'
28 Hauganane Yeisu howola ive'ive'ita vada tapwalolo holanai alinana mwala'ina
ainaena iwawalone, 'Moiha amhanapuigau'o ebeha yau havaena yalalaomane? Na
amnuwatuwu avivini iya ivetamalegaumane ta yana loinaena yalalaomane. Nigele yau
yagu loina ainaena na dalava teina ainai yalaoma, na agu tauvetamalene mumuganane
inamwanamwa yo idumwalu, na omiu hesi nigele amyahanapui iya yaiya.
29 Na yau yahanapuiya'o, wuwuna iya ivetamalegauma ta ainaena yalalaomane.'
30 Tenem ainai tomowaone hitowoi ta ebeha hi'abi avivini, na hesi nigele teya yaiya
iya'abitowoi, wuwuna iya nigele yana hauga iyabwaleni na imwalowoi.
31 Na hesi tomowa bagibagilidi hiyemidiyei ta hiwalo, 'Moiha teina Besinana towa-
hona, nigele howahowana na besinana teya ilaoma na yana paihowa wahiwahiyalana
imugaiyei'

Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi na ebeha Yeisu hi'abi avivini

32 Tenem ainai tomowaone yadi walo himhim Palisiwone hibenalei, ta hiya yo
taupwaoliwone mwalamwala'idi yadi tau'alehao hivetamaledi na Yeisu ebeha hi'abi
avivini.
33 Eena Yeisu iwawalone, iwalo, 'Yau bada hauga ubwa'ubwana ainai baidamiu na
hinage yawuyouyo agu tauvetamalene ainai.
34 Na howola mata ambehaegau na nigele mata amyalobaigau, na tupwanane ainai
yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa.'
35 Eeta Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, 'Havaidova ainai ebeha ilalau ta mata nigele
tayalobai? Ebeha ilalau hiya Yudeyaone himiyamiya taumiya ganamuli yadi tupwa ainai
ta ive'itadi, awa?
36 Teina yana walone vedova ana nuwamasele? Wuwuna iwalo, "Howola abo
ambehaegau na mata nigele amyalobaigau", na hinage iwalo, "Tupwanane ainai
yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa".'

We'aha mayawahina

37 Guyau ana ahubena mwala'ina yana aba'ovi ainai, Yeisu ahi'ahipudiyai itowolo
na alinana mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo, 'Yaiya owa gadom imaguni ulaoma
aliguwai ta unuma.
38 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaenao, iwalo, "Agu tauyemidiwone
atediyena dova we'aha mayawahina isagesagena".'

39 Yeisu yana walone neta Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana i'au'aubabadane wuwuna, Alu'aluwa Ve'ahihi mata tauyemidiwo atedi i'oiye mwaudi. Na hauga tenem ainai Alu'aluwa Ve'ahihi nigele iyaluwu tomowaone aidiyai, wuwuna Yeisu howola nigele iyayemala wasawasa.

Tomowa holadiyai wahei ibwaleni

40 Yeisu yana walo tomowa bagibagilidi hibenalei, ta tupwadi hiwalo, ‘Moiha, teina towahone iya tauwalo mahalavanaede hiwalowaloweine’.

41 Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya Besinana towahona’.

Na hinage tupwadi aidiyena hiwalo, ‘Ebeha Besinana moiha Galiliyena ilalaomane?

42 Nigele howahowana, wuwuna Buki Ve'ahihi bada ainai iwalo mahalava'o ebeha Besinana Deivida yana huhu ainaena ilalaoma ta Deivida yana dalavane Betelehem ainai mata Besinana itubui.’

43 Tenem ainai na waheine ibwabwalenine tomowaone ahi'ahipudiyai.

44 Ta tupwadi nuwanuwadi na Yeisu hi'abi avivini, na nigele teya yaiya iya'abitowoi.

Yudeyaone yadi tauloinaone nigele Yeisu hiyayemidiyei

45 Eeta tau'alehao hiwuyo taupwaoli mwalamwala'idi yo Palisiwone aidiyai, na hipanivilaedi hiwalo, ‘Hava wuwuna nigele amya'abi avivinine?’

46 Na tau'alehaone yadi babadaone aidiyai hiwawalone hiwalo, ‘Tenem towahone yana walone inamwanamwa alili. Nigele teya hinage yaiya dova.’

47 Ta Palisiwone hiwalo, ‘Mwali nuwamiune ivai, awa?

48 Na amhanapui ebeha nigele teya yaiya tauloina nuwana Palisiwone alimaiyena Yeisu ayayemidiyei.

49 Na hesi tomowa maudoidi Yeisu hiyemidiyei, wuwuna tomowaone nigele Mosese yana loinane ainai hiyanuwamasele, eeta Yaubada adi maiha yababana mata imohedi.’

50 Ehebo hinage aidiyena tauloina yehanaede Nikodimo, iya mwalona boniyaiyena ilau ta Yeisu baidana hi'aubabadane, ana geluwone aidiyai iwawalone,

51 iwalo, ‘Ita yada loina tenem dova, ebeha havena taloiloina awa'awawa na hesi mugai towaho tapanivilaei na yana yababa hava abo ana loina tamohei’.

52 Na babadaone Nikodimo hiwalo yagai, hiwalo, ‘Nuwana owa hinage gama Galiliyena awa? Na Buki Ve'ahihi uvahili ta uhanapui ebeha nigele hinage teya tauwalo mahalava Galiliyena iyalaoma.’

[

53 Eeta maudoidi bada hilo'uhagwali na hiwuyo yadi dalavai.

8

Ehebo waihiu hilobai ipwanoli

1 Yeisu Olive oyanane ainai ihae.

2 Na malatomtomwai Yeisu ilau gwaipileuyoma vada tapwalolo mwala'ina holanai na tomowa maudoidi himiya gwaigwaipileyei na iya hinage italumiyahiwa ta iveve'itadine.

3 Na loina ana tauve'itao yo hinage Palisiwo waihiu ehebo hilauvaiyama, wuwuna iya hilobai ipwanoli eeta waihiunane tomowa ahi'ahipudiyai hivetowolo,

4 na Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Tauve'ita, waihiu teina bada alobaiya'o ipwanoli.

5 Na ita yada loina Mosese ainaena ebe waihiu teina dova talobai, gaimaena tagohaye'i'iwahi ta imwalowoi. Na owa vedova yam nuwatuwu waihiu teina vehabana?’

6 Walo teina hi'a'ataine ebeha Yeisu yana walo pwano hilobai na hive'ewai.

Eeta Yeisu nigele teya yadi walone iyayemaiha na hesi imiyanobu na ipwagogo ta nimagiginaena namonamowai ilaulaulele,

7 na hibom bada howola hipanipanivilaei. Eeta Yeisu itowolo ta iwalo aulidine iwalo, ‘Ehe, ausala, ebe alimiyena nigele teya yaiya yana yababa, mata iya gaima utuwu mugaiyei waihiune tenem ainai’.

8 Eena hinage ipwagogo ta namonamowai ilaulauleleuyo.

9 Tenem ainai Yeisu yana walo hibenalei ta yadi pwanoliwo hinuwatuwuidi eeta ehebo ehebo ilaulau. Hiya Tautaubadao hilau mugai na maudoidi tuluhadiyena ta hitau bwau hitutupwane Yeisu na waihiuwa ibom itowotowolo.

10 Yeisu itowolo ta waihiuwa iwalo auli, iwalo, ‘Towatowahowa havaidova hilao'o? Nigele teya iyatupwa ta iyave'ewaigo?’

11 Na waihiuwa iwalo, ‘Taubada, nigele teya yaiya’.

Eena Yeisu iwalo, ‘Ehe, yau hinage mata nigele yayave'ewaigo. Ausala, ulau, na hesi havena upwanopwanoliuyo.’]

Yeisu iya tomowa yadi masele

12 Yeisu aidiyai iwalouyo, iwalo, ‘Yau tomowa yadi masele, na ebe yaiya iya imulitaegau maselegu yawahina ainai ihinali, na mata nigele hinage guguyou ainai iyalaulau’.
13 Na Palisiwone Yeisu hiwalo auli hiwalo, ‘Owa ubom vehabam uwalowalo, ainaena nigele ayayemidiyego’.
14 Na Yeisu hinage iwalouyo aidiyai iwalo, ‘Moiha yabom vehabagu ya'au'aubabada na hesi hava dova yagu walomahalava, neta walo moiha, wuwuna tupwanane ainaena yalalaomane yo hinage mulitai abo ainai yawuyo yahanapuiya'o. Na hesi omiu tupwanane ainaena yalalaomane na hinage howola mata ainai yalau gwaipile nigele amyahanapui.
15 Na omiu yami ve'ewa, taumiya bale'u yadi nuwatuwuwena amve'eve'ewaigau na yau nigele teya yaiya yayave'eve'ewai.
16 Ebe tomowa yave'ewaidi, teina loina dumwadumwaluna, wuwuna loina teina nigele yau yagu loina na hesi Tamagu iya'ivetamalegaumane baidagu yama loina.
17 Na hinage yada loinaone leleledi ainai hiwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava hitau bwau yadi walo ehe'ehebona, neta walomahalava moiha.
18 Neta dova yau vehabagu yawalowalo na hinage Tamagu iya ivetamalegauma vehabagu iwawalo mahalavamane.’
19 Eena hipanivilaei, hiwalo, ‘Haidova tamamne?’
Na Yeisu iwalo, ‘Nigele amyahanapuigau ainaena Tamagu hinage nigele amyahanapui. Na omiu ebe amhanapuigau neta Tamagu amhanapui.’
20 Yeisu yana ve'itao teina vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'itadi neta velau dedewaganane vahalinai na tenem ainai nigele teya yaiya Yeisu iya'abi avivini wuwuna yana hauga nigele iyalobai.

Tupwanane ainai yalalau omiu mata nigele ainai amyalaowa
21 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Mata yalauvehulugomiu na omiu ambeha ahayaigau ta mayami mumuga yababa ammwalowoi. Wuwuna tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu amyalaowa.’
22 Eena Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Yana walone hola ambenalei haugana iwalo, “Tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa”. Yana walo teina ana nuwamasele ebeha ibom i'oiye mwalowoiuyo, awa?’
23 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Omiu duyaena amlalaomane na yau ewaena yalalaomane. Ana nuwamasele ebeha omiu bale'uwena na yau hesi nigele bale'uwena yayalaoma.
24 Eena yawalo auligomiu ebeha mumuga yababadi aidiyena mata ammwalowoi ebe nigele amyayemidiyegau, neta ainaena yawalo alimiyai ebeha ammwalowoi mayami mumuga yababa.’
25 Eena hipanivilaei, ‘Yaiya owa?’
Na hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Teina dova mwalona yawalo mahalava alimiyai'.
26 Ginauli bagibagilidi vehabamiu howahowana na yave'ewaigomiu, na hesi mata nigele wuwuna iya ivetamalegaune yana mumuga dumwaluna, eeta hava dova ainaena yabebenalediwa teina vehabadi taumiya bale'u alimiyai yawalo mahalavaedi.’
27 Na yana walo Tamana vehabana nigele hiyanuwamasele.
28 Ta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Howola mata yau Tomowa Moihagu am'abihinigau abo neta ainai amhanapuigau yaiya yau, ta amhanapui ebeha yau nigele yagu nuwatuwuwena yayapaihowa na hesi hava dova Tamagu ive'itagaune aidiyena ya'au'aubabadaedine.
29 Na tauvetamalegaune nigele iyalaulaugabaigau na hesi baidagu apaipaihowa ta hauga maudoina yagu paihowa ainaena ya'abi'abiye yaliyaya.’
30 Tenem ainai tomowa maudoidi Yeisu yana walo hibenaledi na ainai hiyemidi moiha.

Abelaham yana huhuwo
31 Yudeyaowa Yeisu hiyemidiyeiwa iwalo aulidi, iwalo, ‘Ebe yagu ve'ita ammulitaedi omiu agu taumulitao moiha.
32 Na ainaena hanapu moiha amlobai, na hanapunane ainaena livahi amlobai.’
33 Na hibom Yeisu hiwalo auli hiwalo, ‘Ai Abelaham yana huhu, ainaena nigele teya yaiya yana loina ainaena iyatau'auhigai. Na hava yam walo ana nuwamasele haugana uwalo, “Livahi amlobai”?’
34 Yeisu iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo mumugadi yababana, hibom yababanane ipaipaidi, yo yababa yana tupwa ainai himiyamiya.
35 Wuwuna yana taupaihowa mohili mamaihana nigele yana huhuwone aidiyai iyamiya vateyai, na hesi towaho natuna huhu holanai imiya vateyai.

36 Omiu hinage dova ebe Yaubada Natunane ilivahigomiu, mata teina ta'i ilivahigomiu moiha.
37 Yahanapuigomiu'o ebeha omiu Abelaham yana huhuwo, na hesi amtowotowoi ebeha am'oiye mwalowoigau, wuwuna nigele yagu ve'ita atemiyai amyamwauwidi.
38 Yau hava dova Tamagu ive'itagau teina alimiyai yawalowalowedine, na omiu hesi hava dova tamamiu ainaena ambebenalediwa hinage ampaipaihowaidine.'
39 Ta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, 'Ai tubumai Abelaham'.
Na hinage Yeisu iwalo, 'Ebe omiu Abelaham tubunao moiha, mumuganane ammulitaedi.
40 Na hesi omiu yami nuwatuwu vagadi ainaena ebeha amtowotowoi ta am'oiye mwalowoigau, yau Yaubada yana walo moihadi adi tauwalo mahalava. Na am'ita Abelaham mumugana nigele teya tenem dova.
41 Omiu tamamiu yana paihowa ammulimulitaedi.'
Na hibom hinage hiwalo, 'Aee, ai nigele tama budabuda. Ai tamamai ehebo bada, Yaubada.'
42 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Ebe Yaubada ibom tamamiu moiha amvelauwegau wuwuna yau Yaubada ivetamalegauma ta tupwa teina ainai yalalaomane, yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena yayalaoma na hesi iya ivevetamalegaumane yana nuwatuwu ainaena.
43 Hava wuwuna yagu walo alimiyai nigele hiyamasele? Yahanapuiya'o wuwuna nigele yagu walomahalava amyabenale ili'ilimani.
44 Yahanapuigomiu omiu Tomodulele natunao, ainaena nuwanuwamiu na tamamiu yana nuwatuwu ampaihowaidi. Wuwuna hauga yana abavetuwuni ilau ana higa wau ibom tau'oiye mwalowoi na nigele teya amwaha dumwaluna ainai iyamiyamiya. Hauga maudoina oyamaena i'au'aubabada ta iya yana amwaha moihana eeta iya tau'oyamao tamadi.
45 Na yau hesi walo moiha alimiyai yawalowalo mahalavaedi, na nigele amyemidiyegau.
46 Vedova, howahowamiu alimiyena ehebo yaiya mumugagu yababadi iwalo mahalavaedi? Nuwana nigele howahowamiu awa? Na ebe walo moihaena ya'au'aubabada alimiyai, hava vehabana nigele amyayemidiyegaune?
47 Wuwuna ebe yaiya iya Yaubada ainaena ilaoma, iya Yaubada yana walo ana taubenali ili'ilimani. Na omiu nuwana nigele Yaubada ainaena amyalaoma, neta wuwuna nigele Yaubada yana walowone amyabenaledine.'
48 Tenem ainai Yudeyao yadi tautaubadaone Yeisu ainai hiwalo, 'Yama walo mugai ainona moiha bada imahalava'o, wuwuna awalo, owa ehebo tomowa Sameliya, na vi'avi'a alimwai imiyamiya'.
49 Na Yeisu tautaubadaone iwalo aulidi iwalo, 'Yau yabom nigele teya vi'avi'a aliguwai, wuwuna Tamagu yave'ahihiyei moiha, na omiu hesi nigele amyave'ahihiyegau.
50 Yau nigele yabom yehagu yaya'abi'abihini, na hesi ehebo Tauloina iya yehagu ana tau'abihini iya i'awa moihaegau.
51 Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya yagu walo imulitaedi moiha iya mata nigele iyamwalowoi.'
52 Ta Yudeyaone Yeisu hiwalo auli, hiwalo, 'Ahanapuigo'o moiha ebeha vi'avi'a alimwai imiyamiya, wuwuna Abelaham ahanapuiya'o ebeha iya bada imwalowoi'o, na hinage tauwalo mahalava ahanapuidi ebeha bada himwalowoi'o, na uwalo ebe yaiya yam walo imulitaedi moiha mata nigele iyamwalowoi.
53 Yaiya towaho yede owa? Tubumai Abelaham bada imwalowoi'o, ainaena havena utowotowoi ta ebeha umwala'i gabaei. Na hinage tauwalo mahalavao bada himwalowoi'o, na yam nuwatuwu ebeha umwala'i gabaedi awa?'
54 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 'Ebe yau yabom yawalo vetuvehaegau, agu walovetuvehaene neta ginauli awa'awawa, na Tamagu iya iwalowalo vetuvehaegaune, iya amwalo ebeha yami Yaubada.
55 Omiu nigele Yaubada amyahanapui, na hesi yau yahanapuiya'o, ebe yawalo, "Nigele, yayahanapui", mata ya'oyama, dova omiu yami oyamaone. Na hesi yahanapuiya'o ta yana walo ya'awa abiyei.
56 Na tubumiune Abelaham yana yaliyayane ebeha yagu hauga i'ita ta bada i'itaya'o ainaena iyaliyaya mwala'ina.'
57 Na Yudeyaone ainai hiwalo, 'Owa howola nigele ambolimai 50 uyalobai, na uwalo ebeha Abelaham u'itaya'o'.
58 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, ebeha mulitai abo Abelaham itubui na yau bada yamiyamiya'.

59 Eeta Yudeyaone gaima hivaidi ebeha hi'oiye mwalowoi, na Yeisu aidiyena
i'aidawanedi na vada tapwaloloyena imamahalavane.

9

Yeisu ehebo mehena gibugibuna i'abiye namwanamwa

1 Teya hauga ainai Yeisu ilaulau amwahai na towaho ehebo ilobai mamehegibugibuna
na hilalabahine.
2 Na ana taumulitaone hi'ita ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Tauve'ita, yaiya yana
yababa ainaena towaho teina mamehegibugibuna na hilalabahine, iya yana yababa bo
tamana na hinana yadi yababa?’
3 Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Nigele iya yana yababayena, nuwana tamana
na hinana, na hesi mamehegibugibuna hilabahi ta ainaena Yaubada yana paihowa
wahiwahiyalana tomowa maudoidi hi'ita towahone ainai.
4 Iya ivetamalegauma yana paihowa tapaihowaidi ahubenaena wuwuna ebe masigili
ilaoma nigele teya yaiya howahowana na ipaihowa.
5 Eena yau hauganane bale'uwai yamiyamiya, yau bale'u ana masele.’
6 Walo teina iwalowedi i'ovi na bale'u ihowai na tobatoba ipapaihowaine, eena
tobatobane ivai ta towahonane mehenane i'a'abidine,
7 na iwalo auli iwalo, ‘Ulau ta Sailowam bwahinane ainai mehemne uuwa’. (Sailowam
ana bui Vetamale.) Eeta ilau ta ihuhugune, na mehenane i'itanedine, ta ilau
gwaipileuyone.
8 Na towahonane ana geluwo hi'ita na hiwalo, ‘Teina nuwana iya tau'awa'awanoiwa?’
9 Na tupwadi hiwalo, ‘Iya ainaede ta'i’.
Na tupwadi hiwalo, ‘Nigele, teya towaho. Na hesi ana oleya bada dova’.
Na towahonane iwalo, ‘Yau ainaede’.
10 Eeta hiwalo, ‘Vedova yede ta mehemwone u'i'itanedine?’
11 Na iwalo aulidi iwalo, ‘Ehebo towaho yehanaede Yeisu, tobatoba ipaihowai na
mehegu i'abidi, na aliguwai iwalo, “Ulau Sailowam bwahinane ainai mehem uuwa”.
Ainaena yalau ta mehegune yauwadi ta ya'i'itanedine.’
12 Eena hipanivilaei, hiwalo, ‘Haidova ainaede?’
Na towahonane iwalo, ‘Nigele yayahanapui’.

Palisiwone nuwanuwadi ginauli teina hihanapui

13-14 Yeisu ahubena tapwalolo ainai towahonane mehena tobatobaena i'a'abiye
namwanamwadine, neta wuwuna towahonane hilauvaiyama Palisiwone aidiyai.
15 Na Palisiwone taumehegibugibuwa hipanivilauyowei, hiwalo, ‘Vedova ta mehemne
u'i'itanedine?’
Eena iwalo aulidi iwalo, ‘Yeisu tobatoba ipaihowaidi ta meheguwai i'abi'abiyedi na
we'aha ainaena yauuwane, ta meheguwone ya'i'itanedine’.
16 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, ‘Iya taupaihowainane nigele Yaubada ainaena,
wuwuna ahubena tapwalolo yana loina nigele iyamulitaei’.
Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Vedova ta tauyababa ve'ive'ilala wahiwahiyalana teina
dova ipapaihowaidine? Nuwana nigele howahowana awa?’ Tenem ainai wahei
imahalava aidiyai.
17 Na hinage Palisiwone mehegibuginane hipanivilauyowei hiwalo, ‘Na owa vedova
yam nuwatuwu iya mehemne i'abiye maseledine vehabana?’
Na iwalo, ‘Iya tauwalo mahalava ehebo’.
18 Na Yudeya babadaone nigele hiyayemidi ebeha towahonane mamehegibugibuna
itutubuine na teina ta'i mehena i'itanedine. Eeta tamanawa yo hinanawa hiyogaedima,
19 ta hipanivilaedi hiwalo, ‘Ebeha heda teina mehegibugibuna amlalabahine? Na
vedova yede ta mehenaone i'itanedine?’
20 Eena towahonane tamanawa yo hinawa Palisiwone aidiyai hiwalo, ‘Ahanapuiya'o
iya moiha natumai na hinage mehegibugibuna alalabahine,
21 na hesi nigele ayahanapui vedova ta mehenane i'itanedine, na hinage yaiya
i'abiye namwanamwadine nigele ayahanapui. Ta hola ampanivilaei na ibom vehabana
i'aubabada, wuwuna bada imwala'i'o.’
22 Tamana yo hinana walo teina hi'ataidi wuwuna yadi tautaubadaone aidiyai
himeheuhi. Wuwuna tautaubadaone yadi loina himwauwidi ta ebe yaiya Yeisu i'awa
Besinanaei iya vada tapwalolowena hisosomanaei.
23 Teina wuwuna towahonane tamana yo hinana hiwalo, ‘Ibom ampanivilaei wau
bada imwala'i'o’.

24 Eeta taumehegibugibuwa hiyogaeuyowei na hiwalo auli hiwalo, ‘Havena Yeisu uno'ono'owei na Yaubada uno'owei wuwuna iya ililivahigone na neta towahone ahanapuiya'o iya towaho yababana.’
25 Na iwalo, ‘Nigele yayahanapui nuwana iya tauyababa bo nigele. Na neta bada yahahanapuine ebeha meheguwone higibu na i'abiye namwanamwadine.’
26 Na ainai hiwalo, ‘Hava ipapaihowaine ta mehemwone u'i'itanedine?’
27 Na iwalo, ‘Bada yawalo auligomiu'o na nigele alinagu amyabenalei. Hava wuwuna nuwanuwamiu ebeha ambenaliuyoi, nuwana omiu ana taumulitao awa?’
28 Tenem ainai hinahinabodai na hiwalo, ‘Owa bada ana taumulitaede na ai Mosese ana taumulitao,
29 wuwuna bada ahanapuiya'o ebeha Yaubada i'au'aubabada Mosese ainai, na towahone Yeisu nigele ayahanapui havaena ilalaomane’.
30 Na towahowa aidiyai iwalo, ‘Teina ginauli palipalina wuwuna towahonane mehegu i'abiye namwanamwadi na nigele amyahanapui ebeha havaena ilalaomane.
31 Na bada tahanapuiya'o Yaubada nigele tauyababa alinadi iyamulimulitaedi, na hesi ebe yaiya Yaubada ive'ahihiyei yo yana nuwatuwu ipaihowaidi, mata Yaubada towahonane alinana imulitaei.
32 Na bada tahanapuiya'o mugai ta wau nigele teya yaiya tayabenalei ebeha taumehegibugibu iya'abiye namwanamwadi.
33 Ebe towaho teina nigele Yaubada ainaena, mata nigele howahowana ve'ive'ilala teina dova iyapaihowaidi.’
34 Ta Palisiwone taumehegibugibune hiwawalo auline hiwalo, ‘Owa tauyababa yam hauga heda ainaena ta wau. Ta ebeha uve'itagai yaiya owa?’ Eeta vada tapwalolowena hiheusili ta i'aitulu gabaedine.
35 Na Yeisu towahowa wasana ibenalei ebeha vada tapwalolowena hiheusiliya'o, ta ibehaei na haugana ilobai iwalo auli iwalo, ‘Yaubada yana Besinana towahona uyemidiyei awa?’
36 Na towahowa iwalo, ‘Taubada, yaiya iya ta ainai yayemidi?’
37 Na Yeisu iwalo, ‘Towahonane teina ta'i uvinuvinunuine na baidam am'au'aubabadane’.
38 Ta towahowa iwalo, ‘Bada yayemidiyego'o’, na italumiyahiwa ta ainai ipwapwag-ogone.
39 Na Yeisu iwalo, ‘Yau bale'uwai bada yalaoma'o ta yaloinaegomiu, ta ebe yaiyadiwo mamehegibugibudi mata hi'itanedi, na yaiyadiwo mehedi hi'ita'itanedi mata higibu’.
40 Ta Palisiwone Yeisu yana walo hibenaledi na hiwalo, ‘Vedova, ebeha ai hinage mehegibugibumai, awa?’
41 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Ebe omiu mamehegibugibumiu mata nigele mumuga yababadi alimiyai hiyamiyamiya, na omiu amwalo, ai mehemai a'itanedi'o, ainaena mata yami mumuga yababadi himiya vateyai’.

10

Sipi adi abwalu walo vegevegedina

1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya sipi adi abwalu amwahanaena nigele iyaluwu na vali tupwaena imwalaedi'wa, iya neta tau'aivavali na taulauwunu.
2 Na ebe yaiya sipi yadi amwahaena iluwu iya adi tau'ita avivini moiha,
3 wuwuna yadi amwahane ana tau'ita avivini amwahanane mata iho'e ta sipi ana tau'ita avivinine iluwu na yana sipiwone yehadiyena iyogaedi ta alinana hibenalei na himulitaei ta himahalava maseleyai.
4 Maudoidi himahalava na adi tau'ita avivinine imugai na himulitaei wuwuna alinana hihanapuiya'o na himanahamwei.
5 Na sipiwone nigele howahowana na vali towaho himulitaei, na hesi mata ainaena hidena, wuwuna alinanane nigele hiyahanapui na hinage nigele hiyamanahamwei.’
6 Walo vegevegedi teina Yeisu iwalo mahalavaei aidiyai, na ginaulinane vehabana iwalo aulidi nigele iyamasele hibom aidiyai.

Yeisu iya tau'ita avivini sipi namwanamwana

7 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, yau sipi yadi awa'eda.
8 Na mugamugaidi tau'ita aviviniwone hilaoma, hiya tau'aivavali na taulauwunu eeta sipiwone nigele alinadi hiyabenaledi.

9 Yau hesi sipiwone yadi awa'eda na ebe yaiya iya aliguwena iluwuma iya mata namwanamwa ilobai, wuwuna hauga bagibagilina hiluwuluwu yo himahamahalava na awahi namwanamwana hilobalobaidi,
10 na tau'aivavali yadi paihowa neta hilaoma hi'aivavali yo hi'oiye mwalowoidi yo hinage hi'abiye yababadi, na yau yalaoma tomowa yawahidi namwanamwana mwaumwauna aliguwena hilobai.
11 ‘Na hinage aidiyai iwalo, 'Yau sipi adi tau'ita avivini namwanamwana wuwuna yawahigu yatalamwei ta yagu sipiwone vehabadi yamwalowoi.
12 Na ebe yaiya nigele yana sipiwo na maiha vehabana i'ita'ita avivini, na ebe edewa manimaninina i'ita ilaolaoma sipiwone ilauvehuludi na idena. Na edewanane sipi tupwadi i'oiye mwalowoidi, yo meheuhiyena sipi maudoidi hitaubudebudeyanaedi.
13 Towahonane yana dena wuwuna wau maiha vehabana ipaipaihowa, na sipiwone iya nigele ainaena, eeta vehabadi nigele iyanuwanuwatuwu.
14 ‘Yau sipi adi tau'ita avivini namwanamwana, wuwuna yagu sipiwone yahanapuidi na hiya hinage hihanapuigau.
15 Dova hinage Tamagu ihanapuigau na yau yahanapuiya'o. Ta yau yawahigu bada yatalamwena'o ta yagu sipiwone vehabadi yamwalowoi.
16 Tupwadi yagu sipiwone himiyamiya, neta hiya teina ta'i nigele yagu abwaluwai hiyamiyamiya, hiya sipiwone aliguwai yalauvaidima ta ebe alinagu hibenalei na hilaoma aliguwai, na ma'adi geluwo hiyeboda ehebo, na ebe adi tau'ita avivini ehebo ta'i.
17 Tamagu ivelauwegau moiha wuwuna yawahigu yatalamwei ta ebe yamwalowoi, na mulitai yawahigu yalobuyoi.
18 Nigele mata yaiya iyaloinaegau ta yamwalowoi. Yau ta'i yatalamwegau ta yamwalowoi, eena howahowagu yawahigu yavaiuyoi. Wuwuna teina dova Tamagu yana nuwatuwu na hinage yana loina aliguwai.’
19 Yeisu yana walo teina vehabadi Yudeyaone hibom aidiyai hiveta'eta'e mwala'ina, ta wahei aidiyai imahalava.
20 Na tomowa bagibagilidi hiwalo, ‘Iya vi'avi'a ainai imiyamiya ainaena i'abiye buwane. Havena yana walo ambenabenaledi.’
21 Na tupwadi hiwalo, ‘Teina nigele dova vi'avi'a yana walo, wuwuna vi'avi'a nigele howahowana towaho mehegibugibuna mehena i'abiye maseledi!’.

Yudeyaone Yeisu hita'wata'wataei
22 Bolibolimai haugana ainai na Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina abiyemaselena hipaihowai.
23 Eena Yeisu vada tapwalolo holanai ilowolowouhi, ehebo biliutuhi ainai neta tauwasawasa Solomoni yana biliutuhi.
24 Tenem ainai Yudeyaone Yeisu hitowolo gwaigwaipileyei na hiwalo auline, ‘Owa hauga maudoina nuwamai u'oi'oiye pwanopwano na aiteya hauga ainai abo alimaiyai uwalo mahalava moiha ebeha owa Besinana towahona?’
25 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Bada alimiyai yawalo mahalava'o na hesi nigele amyayemidiyegau. Na hinage paihowadine Tamagu yehanaena yapapaihowaidine aidiyena bada hive'itagau'o,
26 na bada ta'i nigele amyayemidiyegau, wuwuna omiu nigele yagu sipiwo.
27 Na yau yagu sipiwone alinagu hibenabenalei, na hiya hinage yahanapuidi'o ta ainaena himulimulitaegau.
28 Na yawahi miyamiya ateyaina yamohedi ta nigele mata hiyamwalowoi, eeta nigele mata yaiya nimaguwena iya'waya'wayaidi.
29 Hiya sipiwone Tamagu imohegau, ainaena nigele teya howahowana na Tamagu nimanaena i'wayai, wuwuna iya ginauli maudoina imwala'i gabaedi.
30 Yau na Tamagu ehebo ta'i.’
31 Eeta Yudeyaone hinage gaima hivaidi na ebeha Yeisu hitalai.
32 Na Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, ‘Paihowa bagibagilidi na namwanamwadi Tamagu ainaena bada yapaihowaidi'o alimiyai, na vedova ta am'awa yabayababaegaune, ta ebeha gaimaena amtalaigau’.
33 Na Yudeyaone Yeisu yana walowa hiyamaiha, hiwalo, ‘Nigele ebeha yam paihowa namwanamwadi vehabadi atalaigo, na hesi yam walo yaiyai vehabadi atalaigo, wuwuna owa towaho mohili na uwalo ebeha owa Yaubada’.
34 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Loina lelelelena yami Buki Ve'ahihi holanai iwalo, “Bada yawalo'o Ebeha omiu yaubadao”.

35 Na tahanapuiya'o ebeha yana walomahalava maudoina nigele oyama, na Buki
Ve'ahihi tenemdova yana walomahalava ebeha hiya Yaubada yana walo imohedi'o i'awa
yaubadaedi.
36 Eeta hava wuwuna haugana yawalo, ebeha yau Yaubada Natuna, na yagu walone
vehabana amnuwatuwu ebeha walo awawa. Na yau ihanapuigau ta ivetamalegauma
bale'uwai yalaoma na yana paihowa yapaihowaidi.
37 Eeta am nuwatuwui ebe yau Tamagu yana paihowa nigele yayapaihowaidi havena
amyemiyemidiyegau.
38 Na hesi ebe amnuwatuwui paihowadine yapaipaihowaidi na nigele amyayemidiye-
gau, bada yede paihowadiyaone amyemidiyedi na tenem ainaena hi'abiye gwaipile-
gomiu na amhanapuigau ebeha yau Tamagu aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai
yamiyamiya.'
39 Tenem ainai Yudeyaone hitowoi na ebeha hi'abi avivini ta nigele howahowadi, eeta
Yeisu ilalaugabaidine.
40 Ilau Yolidani bwahi igeyo'awauyoi, neta Yoni yana aba'abiye bapitaiso mugai
tupwanane ainai na tenemai imimiyane,
41 na tenem ainai tomowa bagibagilidi ainai hilaoma na hibom hiwalo, 'Yoni nigele
teya paihowa wahiwahiyalana iyapaihowaidi, na hesi Yoni yana walomahalava towaho
teina vehabana moihana imahalava'o'.
42 Eeta tupwanane ainai tomowa bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei.

11

Lasalo mwalowoiyena itowolouyo

1 Ehebo towaho lovalovalana yehanaede Lasalo. Lasalo iya Betani towahona na hinage
nuhunao bwau, neta Meli na Malida baidana himiyamiya.
2 Na Melinane iya howola mata Yeisu aena iyewoloidi yo vahunaena iba'ilidi.
3 Na haugana nuhudine Lasalo ilovala, na nuhunaone wasa hivetamalei Yeisu ainai
hiwalo, 'Bada, am geluwo Lasalo ilovala'.
4 Ta Yeisu wasane ibenalei na iwalo, 'Lovala teina ainona ebeha Lasolo mata nigele
yana hauga mwalowoi na hesi Yaubada yana wahiyala tomowa maudoidi hi'ita na
Yaubada hiwalo vetuvehaeyei na hinage Natuna hiwalo vetuvehaeyegau'.
5 Na Yeisu Malida yo tahinane na hinage nuhudine Lasalo ivelauwedi mwala'ina.
6 Ta hauganane wasa ibenalei ebeha Lasalo ilovala, eeta tupwanane ainai ahubena
bwau imimiyauyone.
7 Ahubena bwau hi'ovi na ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Teina ta'i tawuyo Yudeya'.
8 Na ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, 'Bada, havena talaulau tupwanane ainai,
wuwuna Yudeyaone howola ta'i nuwanuwadi ebeha gaimaena hitalaigo'.
9 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Ahubena maudoina ainai neta malatomtomwena ana higa
ilavilavi, na ebe yaiya ahubenaena ilau mata nigele iyalautupatupa wuwuna bale'u ana
masele imiyamiya,
10 na hesi ebe masigili ainai ilau neta mata ibe'u, wuwuna nigele masele ainai
iyamiyamiya.'
11 Yana nuwatuwu teina iwalowedi i'ovi na iwalouyo iwalo, 'Ada gelune Lasalo bada
i'eno i'iwahi'o ainaena talau na yavanoi'.
12 Na ana taumulitaone hiwalo, 'Bada, unuwatuwui ebeha i'eno i'iwahi neta mata
inamwanamwa'.
13 Na Yeisu yana walo ainona ebeha Lasalo bada imwalowoi'o, na hesi ana
taumulitaone yadi nuwatuwu ebeha moiha i'eno i'iwahi'o vehabana iwalowalone.
14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo mahalava moiha, iwalo, 'Lasalo bada imwalowoi'o,
15 na yayaliyaya wuwuna yana mwalowoine nigele ainai yayamiyamiya na ainaena
yagu paihowa am'ita na amyemidiyegau. Inamwanamwa bada talau na ta'ita.'
16 Na Tomasi iya yehana himwauwi patubwau, i'apuhini na ana geluwo aidiyai iwalo,
'Badagi yada tauve'ita baidada talau na ebe imwalowoi ita hinage tamwalowoi'.
17 Haugana Yeisu ilaoma Betani vahalinai wasa ibenalei ebeha ahubena vehopali
i'ovi'o aidiyai Lasalo himwauwiya'o magaiyai.
18 Betani na Yelusalem nigele amwaha daodao,
19 eeta Yudeyaone bagibagilidi mayadi atemuyamuya hilaoma ebeha Malida na Meli
nuwadi tupwana hi'abiye namwanamwadi nuhudine vehabana.
20 Na Malida wasa ibenalei ebeha Yeisu ilalaoma, eeta imahalava Yeisu habi lawenama,
na tahinane Meli vadai imiyamiya.

21 Malida Yeisu ilobai na ainai iwalo, ‘Bada, ebe owa mwalona teinai umiyamiya,
nigele mata nuhugune iyamwalowoi.
22 Na yahanapuiya'o ebeha hauga teina ebe hava vehabana Yaubada ainai u'awanoi
mata imohego ta'i.’
23 Eeta Yeisu Malida ainai iwalo, ‘Nuhumne mwalowoiyena mata itowolouyo’.
24 Na waihiune iwalo, ‘Ehe, yahanapuiya'o ebeha mulitai hauga yana aba'ovi ainai
mwalowoiyena abo itowolouyo’.
25 Na Yeisu iwalo, ‘Yau towolouyo wuwuna yo hinage yawahi moiha. Ainaena ebe
yaiya iyemidiyegau, na haugana imwalowoi mata yawahi miyamiya vateyaina ilobai.
26 Na ebe yaiyadiwo hiya mayawahidi hiyemidiyegau mata nigele hiyamwalowoi. Na
owa vedova? Yagu walo teina vehabana uyemidiyegau bo nigele?’
27 Na Malida iwalo, ‘Bada, yayemidiyego ebeha owa Besibesinanam, Yaubada Natuna
bale'uwai ulaoma’.
28 Malida yana walo tuluhanai ilau gwaipile vadai na tahina Meli ainai iwalo dawani,
iwalo, ‘Tauve'itawa bada ilaoma'o na ipanipanivilaego’.
29 Haugana Meli ibenalei, itowolo mwayamwayau ta imamahalavane habi itana.
30 Na Yeisu howola nigele iyalaoma dalavai, na hesi tupwanane ainai Malida
ilolobaiwa imiyamiya.
31 Na Yudeyaone hiya Meli baidanao vadai hidoudou, Meli yana lau hi'ita na yadi
nuwatuwu ebeha ilalau magaiyai habi dou, ta tuluhanaena hilalaune.
32 Meli tupwanane ainai imahalava ta Yeisu i'ita, na mehenai ipwagogo aitulu na ainai
iwalo, ‘Bada, ebe owa teinai umiyamiya mata nigele nuhugune iyamwalowoi’.
33 Na tenem ainai Yeisu Meli yana dou i'ita na hinage Yudeyaone hiya baidanao
hilaoma yadi dou hinage i'itadi na atena imuya, na nuwana iyababa mwala'ina.
34 Na aidiyai ipanivila iwalo, ‘Havaidova ainai ana magaine?’
Na hiwalo, ‘Bada, ulaoma ta ave'itago’.
35 Na Yeisu hinage idou.
36 Na Yudeyaone Yeisu yana dou hi'ita, eeta hiwalo, ‘Moiha ana gelune ivelauwei
mwala'ina’.
37 Na tupwadi aidiyena hiwalo, ‘Yeisu iya tauwahiyala, na howahowana meheg-
ibugibudi mehedi i'abiye maseledi awa? Na vedova ta nigele iyalaoma lavinai na ana
gelune iyalauyeyawahaine ta havena imwalomwalowoi.’
38 Yeisu mayana nuwayababa na ihae magai ainai, na magaine bada duluva ta ana
awa'edane gaima mwala'ina ainaena hive'eno'auhine.
39 Eena Yeisu boda aidiyai iwalo, ‘Gaimane amvaivehulu’.
Na Malida iya taumwalowoiwa nuhunane iwalo, ‘Bada, bada ibova'o, wuwuna
ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai himwamwauwine’.
40 Na Yeisu Malida ainai iwalo, ‘Wau yawalo mahalava alimwai ebeha ebe uyemidiye-
gau mata Yaubada yana wahiyala abo u'ita’.
41 Eeta gaimane hivaivehulu na Yeisu i'ita hae na i'awanoi, iwalo, ‘Tamagu yauwedo
mwala'ina, wuwuna hauga maudoina alinagu ubenabenaledi.
42 Na teina ya'awa'awanoine tomowa teina vehabadi ta ebe yam wahiyala hi'ita na
hiyemidi moiha ebeha owa uvetamalegaumane.’
43 Eeta yana awanoi tuluhanai alinana mwala'ina iyoga iwalo, ‘Lasalo, umahalavama!’
44 Na taumwalowoiwa ma'ana huma imamahalavamane, wuwuna nimana yo aena na
hinage maninane ale'owena hihuma, eena boda iwalo aulidi, iwalo, ‘Amlivahi vehulu
na am'abigabaei ta ilau’.

Yudeyaone nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi

45 Tenem ainai Yudeyaone Meli ana taubo'ewone Yeisu yana paihowa hi'ita, na
bagibagilidi hiyemidiyei moiha,
46 na hesi tupwadi nigele hiyayemidiyei, ta hilau gwaipile Palisiwone aidiyai hiwalo
mahalava hava dova hi'itaya'o Yeisu ipapaihowaine.
47 Ta Palisiwone na taupwaoliwo mayadi babadao maudoidi himiya ahaidi na
hiwalo, ‘Towahone hava ainai mata tapaihowai? Wuwuna paihowa wahiwahiyaladi
ipaipaihowaidi.
48 Na ebe nigele hava ainai tayapaihowai mata tomowa maudoidi ainai hiyemidi na
Lomaone yadi loina imahalava ta yada vada tapwalolo na hinage yada boda maudoidi
hi'abiye yababadi.’
49 Na ehebo aidiyena yehanaede Kayapasi iya bolimai tenem ainai taupwaoli yadi
taubada mwala'ina, ana geluwone iwalo aulidi iwalo, ‘Omiu ta'i nuwapwanopwanomiu!

50 Ainaena nigele amyanuwamasele ebeha ginauli namwanamwana alidai imahalava
neta ehebo towaho imwalowoi tomowa maudoida vehabada. Na nigele ana ita
namwanamwana ebe ita Yudeyaone yada boda hi'abiye yababa.'
51 Na Kayapasi walo teina i'a'ataidine nigele iya yana nuwatuwuwena, na hesi bolimai
tenem ainai iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina. Ainaena hauga tenem ainai iwalo
mahalava howola abo Yeisu mata imwalowoi Yudeyaone bodadi vehabadi.
52 Na nigele ebeha Yudeyaone hiya vehabadi na hesi tupwa maudoidi aidiyai Yaubada
yana tomowao ilaugogoidima ta hiveboda ehebo.
53 Ahubenanane tenem ainai tauloinaone yadi loina himwau na ebeha Yeisu hi'oiye
mwalowoi.
54 Tenem ainai Yeisu nigele Yudeyaone mehediyai iyalowolowouhi, eeta ilaugabaidi
ta ilau nu'ula papalinai ehebo dalava yehanaede Ipileim ainai, na tenemai ma'ana
taumulitao himiyamiya.
55 Na hauganane ainai Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna ana hauga muhamuhana ta
tomowa bagibagilidi yadi dalavaena hihae Yelusalem habi abiye maseledi abo mulitai
Buidi'wa hipaihowai.
56 Tenem ainai Yeisu hibehaei, na yadi behane ainai vada tapwalolo vahalinai
hitowotowolo na hibom aidiyai hiwalo auliyoidi hiwalo, 'Vedova yami nuwatuwu?
Moiha towahonane nigele mata iyalaoma guyau teina ainai awa?'
57 Taupwaoliwo yadi babadao na hinage Palisiwone tomowa aidiyai hiloina neta ebe
teya tupwa ainai Yeisu hilobai hiwalo mahalava mwayamwayau babadaone aidiyai ta
Yeisu hi'abi avivini.

12

Yeisu ana yewoloi vehabana

1 Ahubena 6 hiha'waha'wana na Buidi'wa guyauna hipaihowai, na Yeisu ilau Betani
Lasalo yana dalavai, iya mwalona mwalowoiyena Yeisu i'abiye towolouyoine.
2 Na nemai ai'ai hilauliga Yeisu vehabana, na Malida ilauhuwa, ta Lasalo yo Yeisu
mayana bodao himiyagogoi ta hi'ai'ai.
3 Na Meli woloi dova oiwaga, ana maiha mwala'ina, ivai ta Yeisu aenai ihihiwaine.
Mulitai abo Meli ipwagogo ta vahunaena Yeisu aena ibaba'ilidine. Na woloiwa panena
mwala'ina ainaena vadane ilau'auhi.
4 Eena Yudasa Isakaliyota, ibom ehebo Yeisu ana taumulita yo hinage iya mata mulitai
Yeisu i'alomagigiyei inuwanuwatuwu ta iwalo,
5 'Hava vehabana ta woloine nigele iyagimwalaei ta ana maiha dova 300 kina iyavai
ta tauwewelohe iyahaguidine?'
6 Yudasa yana walo nigele teina walo moiha ebeha tauwewelohe vehabadi, na hesi
ibom vehabana, wuwuna iya tau'aivavali ehebo, na hinage Yeisu mayana taumulitao
yadi mane ana tau'ita avivini, na manenane ainaena i'ai'aivavali.
7 Eeta Yeisu iwalolau Yudasa ainai iwalo, 'Badagi, havena waihiu teina
u'ulu'ulumiyanei. Wuwuna hava teina aliguwai ipapaihowaine neta agu mwau magai
vehabana.
8 Na tauwewelohe uwawalowedine hauga maudoina vahalimiwai mata himiyamiya,
na yau hesi nigele hauga daodaona mata baidamiu tayamiyamiya.'
9 Ta Yudeya bodadi Yeisu wasana hibenalei ebeha Betani ainai imiyamiya, ta
dalavanane ainai hilalaune. Yadi lau wuwuna ebeha nuwanuwadi Yeisu hi'ita, yo hinage
Lasalo hi'ita, ibom mwalowoiyena Yeisu yana walowena i'abiye towolone.
10-11 Tenem ainai Lasalo hi'i'itane na Yudeya bagibagilidi yadi taumugaiwo yadi loina
hita'wata'wataedi na Yeisu ibom hiyemidiyei, eeta taupwaoli mwalamwala'idi hiloina
toyawa ta ebeha Lasalo hi'oiye mwalowoi.

Yeisu yana luwu Yelusalem

12 I'ahubena na boda mwala'ina hilaoma Buidi'wa guyauna ainai ta Yeisu wasana
hibenalei ebeha ilalaoma Yelusalem.
13 Eeta luwuluwu hivaidi ta himahalava habi lauvaina na hiwuiwui alinadi mwala'ina
hiwalo:
'Hosana!
Ano'owego Bada!
Yaubada yehanaena ulaoma
uvetauloina mwala'ina Isileli alimaiyai.'
14 Na Yeisu lagulagu yehana ase ainai igelu ta ilaulau, dova mwalo Buki Ve'ahihi ainai
iwalo mahalava iwalo:

15 ‘Saiyoni dalava didigana tomowamiu havena ammehemeheuhi.
Teina hauga yami tauwasawasa bada iluluwuwa alimiyai,
lagulagu ase yauyaubona ainai igelu.’
16 Hauganane tenem ainai ana taumulitao nigele walone vehabana hiyanuwamasele, na hesi Yeisu yana towolouyo wasawasana abo nuwadiyena ihae neta Buki Ve'ahihi hilelelelewa ainona imamahalavane.
17 Eena tupwadi mwalona mehediyai Yeisu Lasalo magaiyena iyogaei na mwalowoiyena itowolouyo, bada hilao'o adi geluwo aidiyai, ta wasanane hiwalo mahalavaei amwaha daodaowai.
18 Tenem ainai Yudeya bagibagilidi Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana wasana hibenalei, Eeta hilaoma habi itana.
19 Eeta Palisiwone hibom aidiyai hiwalo, ‘Am'ita, yada wahiyala bada i'ovi'o, wuwuna tomowa maudoidi Yeisu yana boda aidiyai hilaulau’.

Tupwadi Gilisi nuwanuwadi na Yeisu hi'ita
20 Guyaune ainai tupwadi Gilisiwone ahi'ahipudiyai himiyamiya na hiya habi tapwalolo ta hihae Yelusalem Buidi'wane guyauna ainai.
21 Na taumiya Gilisi mayadi panivila hilau Pilipi ainai. Na Pilipi iya Bedesaida towahona, neta Galili tupwanai. Eeta hilau hipanivilaei ebe Yeisu hi'ita.
22 Na Pilipi ilau ta Andulu ainai iwalo mahalava ta hitau bwau Yeisu ainai hilaoma ta taumiya Gilisi yadi nuwatuwu hiwawalo mahalavaeine.
23 Ta Yeisu Gilisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, ‘Hauga bada imahalava'o na Tomowa Moihagu yagu wasawasa yalobai.
24 Yawalo moiha alimiyai, ebe patu bale'u ainai ta'umai, mulitai bale'u holanai ipwaha, na holanaena mata i'ini yo i'aino namwanamwa yo mwala'idi.
25 Omiu dova hinage patu ebe yawahimiu amnuwavidi mata amvetaudawanidi na ebe yawahimiu amtalamwedi, hauga ilalaoma ainai yawahi miyamiya vateyaina mata amlobai.
26 Ainaena ebe yaiya nuwanuwana na aliguwai ivetaupaihowa, mugai imulitaegau, yo hinage ebe yaiya vehabagu ivetau paihowa Tamagu i'awa namwanamwaei.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava
27 ‘Hauga teina ainai nuwagu ivitai mwala'ina, ta vedova mata yagu awa'awanoine? Ta vitai teina ainai Tamagu ivaivehulugau. Nuwana havena tenem dova ya'awa'awanoi, wuwuna vitai teina iya vehabana yalalaomane.
28 Na hesi ya'awanoi na Tamagu ainai yawalo, ‘Tamagu, yeham u'abihini!’.
Eena ehebo alina galewaena hibenalei, iwalo, ‘Yehagu bada ya'abihiniya'o na mulitai abo ya'abihiniyoi’.
29 Na bodaone tenem ainai hitowotowolo, alinane hibenalei ta hiwalo, ‘Tutu idagudagugune’.
Tupwadi hiwalo, ‘Nigele, tausagenawasa hesi ainai i'au'aubabadane’.
30 Mulitai Yeisu aidiyai iwalo, ‘Alinane ambebenaleine nigele yau vehabagu na hesi omiu vehabamiu.
31 Hauga teina bada imahalava'o yo tauyababa bale'uwai himiyamiya Yaubada iloinaedi, yo hinage bale'u teina ana tauloina Tomodulele mata igabaei aituluwei.
32 Na yau bale'uwena hi'abihinigau aiwa ainai, ta tomowa maudoidi yaniulidima aliguwai.’
33 Eeta tenem dova Yeisu ive'itadi, vedova yana mwalowoi.
34 Bodaone yana walo hibenalei ta hiyemaiha, hiwalo, ‘Yama Buki Ve'ahihi iwalo mahalava ebeha Yaubada yana Besinana miyamiya vateyaina, na vedova ta uwalo mata Towahonane hi'abihini? Yaiya teina Towaho?’
35 Yeisu iwalo, ‘Hauga ubwa'ubwana ainai masele alimiyai imiyamiya ta teina hauga maselene ainai amlau. Wuwuna ebe yaiya guguyou ainai ilau mata nigele amwaha iya'ita lobai.
36 Teina haugane masele alimiyai imiyamiya, ta maselene amyemidiyei, omiu masele natunao.’ Yeisu yana walo teina i'ataidi na ilaugabaidi ta aidiyena i'a'aidawanine.
37 Yeisu bada ve'ive'ilala bahudi ive'itadi'o na bada ta'i nigele hiyayemidi.
38 Ainaena dova tauwalo mahalava Aisaya mwalona Buki Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa, iyemala moiha'o, haugana iwalo:
“Bada, wasanane awalo mahalavaena'o, na nigele teya yaiya iyayemidiyedi? Yam wahiyala bada hi'itaya'o na nigele hiyayemidi.”
39 Na hibom nigele hiyayemidi wuwuna Aisaya hinage Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:

40 ‘Yaubada bada mehedi i'abiye gibudi'o,
yo hinage yadi nuwatuwu i'abi auhidi'o,
Eeta nigele howahowana ta mehediyena hi'itadi,
na nigele howahowadi yadi nuwatuwu ainaena hanapu hivai,
na nigele howahowadi hi'ita gwaipilema aliguwai
ta ebe ya'abiye namwanamwadi.’
41 Aisaya walo i'ataidi wuwuna Besinana yana wasawasa i'ita mugaiyedi'o, eeta vehabana iwalo mahalavaedi.
42 Tenem ainai Yudeyaone adi taumugaiwo tupwana bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei, na nigele hiyawalo mahalava, wuwuna Palisiwone himeheuhedi, mata dova vada tapwalolowena hivaivehuludi.
43 Hiya nuwanuwadi hino'owedi ainaena Yaubada nigele nuwadi.
44 Yeisu boda aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo omiu amyemidiyegau, agu tauvetamale hinage amyemidiyei.
45 Na yaiyadiwo omiu am'itagau'o, agu tauvetamalene bada am'itaya'o.
46 Yau maseleyede teina yalaoma bale'uwai ta ebe yaiyadiwo amyemidiyegau nigele hinage guguyou ainai amyamiyamiya.
47 ‘Na ebe yaiya alinagu ibenalei na nigele iyamulitaedi, nigele mata yababa vehabana yayalauvetalaei. Wuwuna yau yalaoma nigele habi lauvetala na hesi tomowa habi livahidi.
48 Eeta ebe yaiya owa uta'wata'wataegau yo hinage yagu walo uta'wata'wataedi, hauga yana aba'ovi ainai loina ulobai, nigele aliguwena na hesi yagu walowo aidiyena mata ulobai.
49 Wuwuna walowone nigele yagu nuwatuwuwena, na hesi agu tauvetamalene hava dova ivenuwamwauwegauwa yawalo mahalava alimiyai.
50 Na yana venuwamwau yahanapuiya'o yawahi miyamiya vateyaina ainai imiyamiya. Ainaena hava Tamagu yana venuwamwau aliguwai teina dova yawalowalowedine.’

13

Yeisu ana taumulitao aedi iuwadi

1 Bada hauga iu'iuna na Buidi'wa guyauna ana ahubena ebe hipaihowai, ta Yeisu ihanapuiya'o bada yana hauga imamahalava na bale'u teina ilaugabaei na iwuyo Tamana ainai. Hesi Yeisu yana bodao i'atemuyamuyaedi mwala'ina, hauga yana abavetuwuni ta ilaoma yana aba'ovi.
2 Na Tomodulele bada Yudasa ainai iluwu'o ta ivenuwamwauwena'o ebeha Yeisu ihuhulaei. Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna. Eeta yadi ai ainai
3 Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Yaubada ginauli maudoidi imohena'o ta ibom iloina, yo hinage ihanapuiya'o iya Yaubada ainaena ilaoma yo hinage mata Yaubada ainai ilau gwaipile.
4 Ainaena yadi aba'aiyena Yeisu itowolo ta ana luwuluwu ivai vehuludi na tawelo ivai ta ilau tulituliyei.
5 Na bwahi ihiwai gaeba mwala'ina ainai na ivetuwuni ta ana taumulitao aedi iuwadi na mulitai tawelowa ilalau tulituliyeiwa ainaena aedi iba'ilidi.
6 Na haugana Yeisu ilaoma Saimoni Pita ainai, Pita iwalo, ‘Bada, havena aegu uwuwawuwadi’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele uyahanapui hava wau yapaipaihowaidi alimwai na hesi howola abo uhanapuidi’.
8 Na Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Havena hinage teya hauga aegu uuwauwadi.’
Eena Yeisu Pita yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Ebe nigele aem yayauwadi owa nigele augelu’.
9 Eeta Saimoni Pita italam, iwalo, ‘Bada, ausala. Na hesi havena ae'a'avagu, na nimagu yo vahugu uwuwadi’.
10 Na Yeisu iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo omiu bada amhugu'o, howahowana ae'a'avamiu am'uwadi na ainaena taumiu maudoina imasele. Bada omiu ammasele'o, na hesi nigele maudoimiu.’
11 Yeisu bada ihanapu mugaiyena'o yaiya iya howola abo ihuhulaei, eeta iwalo, ‘Nigele maudoimiu amyamasele’.
12 Eeta aedi iuuwadi'o ta ana luwuluwu ili'wauyoi ta imiyauyo na aidiyai i'aubabada, iwalo, ‘Amhanapuiya'o hava yapaipaihowaine alimiyai?
13 Omiu amyogaigau'o ebeha yau Tauve'ita, na hinage yami Bada, ta neta walo moiha.

14 Yau yami Bada yo hinage Tauve'ita na bada aemi yauwadi'o, ainaena omiu
amve'ao'aonaegau ta hinage ami geluwo aedi amuwadi,
15 dova hava teina yave'ive'itaedi alimiyai amve'ao'aonaedi ta ampaihowaidi ami
geluwo aidiyai.
16 Na yawalo moiha alimiyai mata nigele teya taupaihowa yana taubada iyadi'wai, yo
nigele mata teya tauyewasa ana tauvetamale iyataudi'wai.
17 Ainaena ve'itao teina amhanahanapuidi na ebe ampaipaihowaidi mata
awanamwanamwa amlobaidi.
18 ‘Ginauli teina nigele ebeha maudoimiu vehabamiu yayawalowalo, na hesi hiya
yavesinuwaedi'o vehabadi yawalowalone, na Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya
towaho vehabana iwalo:
“Towaho teina iya ai'ai yamohei, itaugwaipile ta ive'alehaegau.”
19 ‘Ginaulidine teina alimiyai yawalo mahalavaedi'o mulitai abo himahalava, ta ebe
haugana himahalava amyemidiyegau ta'i.
20 ‘Moiha, mulitai abo yavetamalegomiu boda aidiyai na ebe yaiya i'abiye
yaliyayagomiu, neta yau i'abiye yaliyayagau na ebe yaiya i'abiye yaliyayagau agu
tauvetamalene i'abiye yaliyaya.’

Yeisu ana huhula vehabana iwalo mahalava

21 Yeisu ginauliwone teina iwalowedi'o ta nuwana ivitai mwala'ina, eeta ana
taumulitao aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ehebo alimiyena mata
ihuhulaegau’.
22 Na ana taumulitao maudoidi hibom hivinuvinunuyoidi, ta nuwadi ipwanopwano
mwala'ina. Wuwuna yana walo ana maselene nigele hiyahanapui.
23 Na ehebo ana taumulita, ibom Yeisu ana gelu moiha iduivahali Yeisu ainai,
24 na Saimoni Pita nimanaena iwalo, ‘Upanivilaei yaiya vehabana iwalowalone’.
25 Eeta iduivahali ili'ilimani Yeisu ainai na talinanai iwalohimhim, iwalo, ‘Bada, yaiya
vehabana uwalowalone?’
26 Ta Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Mata beledi yatomwahi ta yayebuta na yamohei, iya
neta towahonaede’. Eeta Yeisu beledine iu'iuna ivai ta iyebuta ta Yudasa imomoheine,
Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna.
27 Hauganane Yudasa beledi ivai Tomodulele iluwu ainai.
Ta Yeisu Yudasa iwalo auli, ‘Umwayamwayau ta yam nuwatuwu upaihowai.’
28 Na hiya Yeisu baidanao hi'a'aine nigele teya yaiya aidiyena iyahanapui hava Yeisu
vehabana iwalowalone.
29 Yudasa iya yadi mane ana tau'ita'ita avivini, eeta yadi nuwatuwu ebeha Yeisu
iwalo auli ta Yudasa ilalau yadi guyau pwalawana iyemaihadi, bo ilalau tupwana mane
tauwewelohe imohedi.
30 Eeta Yudasa belediwa i'ai, na mwayamwayauwena imahalava maseleyai. Neta bada
imasigili'o.

Loina vauvauna Yeisu ainaena

31 Yudasa bada ilaugabaidi'o, na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Yagu hauga bada
imahalava'o na mata yau Tomowa Moihagu yagu wasawasa imahalava yo Yaubada yana
wasawasa hinage yayemahalava.
32 Na ebe aliguwena Yaubada yana wasawasa i'abiye mahalava, yau hinage Natuna
mata i'abiye wasawasaegau ta yagu wasawasane i'abiye mahalava mwayamwayauwei.
33 ‘Natuguwao, hauga iu'iu alilina ainai yau baidamiu, na mulitai ambehaegau, dova
mwalona Yudeyaone aidiyai yawalo mahalava'o, yawalo, tupwanane ainai yalaulaune
omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa.
34 ‘Ainaena omiu hinage teina hauga loina vauvauna yamohegomiu, neta atemiyena
amvelau ehebo ehebo ainai, dova yau yavevelauwegomiune,
35 ta yami velau ainaena tomowa bodadi hihanapui ebeha omiu agu taumulitao.’

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei

36 Ainaena Saimoni Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Bada, havaidova mata ulalau?’
Ta Yeisu iwalo, ‘Nigele howahowam na hauga teina ainai umulitaegau, na hesi howola
abo umulitaegau tupwanane ainai’.
37 Eena Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Bada, hava wuwuna teina hauga havena
yamulimulitaego? Bada yatalam'o ta vehabam howahowana yamwalowoi.’
38 Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yam walo aliguwai nigele yaya'awa moihayei, na yawalo
moiha alimiwai ebeha mata masigili teina ainai uuvalaegau mai tonuga, na mulitai
am'am idou’.

14

Yeisu iya yada amwaha Tamada ainai

1 Yeisu iguguyeidi iwalo, ‘Havena am'alu'aluwagavai, na hesi Yaubada amyemidiyei,
yo hinage yau amyemidiyegau.
2 Na Tamagu yana tupwa ainai aba'aiyawasi bahudi. Ainaena yalalau ta yami abamiya
ya'atububuni. Ebe teina nigele walo moiha, mata nigele teina dova yayawalo mahalava
alimiyai.
3 Na ebe yalau na yami abamiya ya'atububuni, howola abo yawuyoma na yalau-
vaigomiu ta tupwanae ainai yamiyamiyane omiu hinage ainai ammiyamiya.
4 Na amwahanane ainai yalaulaune bada amhanapuiya'o.’
5 Eeta Tomasi iwalo, ‘Bada, aiteya amwaha ainaena ulaulaune? Vedova ebe
amwahanane ahanapui?’
6 Na Yeisu Tomasi ainai iwalo, ‘Yau amwahaede, na yau walomoiha yo yau
yawahimiu wuwudi. Ebe yaiya nuwanuwana na ilau Tamagu ainai, nigele teya amwaha
iyamiyamiya, neta bada yau ta'i.’
7 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yau bada amhanapuigau'o, ainaena Tamagu
amhanapuiya'o. Moiha, Tamagu bada amhanapuiya'o, yo hinage am'itaya'o.’
8 Na Pilipi Yeisu ainai iwalo, ‘Bada, nuwanuwamai na Tamamne uve'itagai neta bada
ainaede’.
9 Eeta Yeisu Pilipi ainai iwalo, ‘Hauga daodaona alimiyai yamiyamiya na nigele
amyahanapuigau? Na yaiyadiwo omiu bada am'itagau'o, omiu hinage Tamagu bada
am'itaya'o yo amhanapuiya'o. Eeta hava vehabana uwalo “Tamamne uve'itagai”?
10 Nuwana nigele uyayemidiyegau ebeha yau Tamagu ainai yamiyamiya, na hinage
Tamagu ibom aliguwai imiyamiya, awa? Walowone bada yawalowedi'o alimiyai nigele
yau yagu walo na hesi Tamagu ainaena, wuwuna ibom aliguwai imiyamiya, yo hinage
aliguwena yana paihowa ipaipaihowaidi.
11 Teina hauga amyemidiyegau neta yau Tamagu ainai yamiyamiya, na Tamagu hinage
iya aliguwai imiyamiya. Na ebe yagu walowone nigele amyayemidiyedi, yede yagu
paihowaone wahiwahiyaladine amnuwatuwu avivinidi, ta ainaena ebe amyemidiyegau.
12 Na yawalo moiha alimiyai, ebe yaiyadiwo omiu amyemidiyegau, mata paihowa
wahiwahiyaladi yapaipaihowaidiwa omiu hinage dova mata ampaihowaidi, yo hinage
howola abo paihowa wahiwahiyala alilidi am'abiye mahalavadi, wuwuna yau yalalau
Tamagu ainai.
13 Ebe hava dova nuwanuwamiu na yehaguwena am'awanoi, yamohegomiu ta'i, na
neta ainaena Tamagu yana wasawasa ilobai yagu paihowa ainaena.
14 Ebe teya ginauli vehabana yehaguwena am'awanoi mata yapaihowai ta'i.’

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

15 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe amvelauwegau, yagu loina am'awa abiyedi,
16 na howola abo Tamagu ainai ya'awanoi ta ami Tauhagu ehebo imohegomiu. Iya
Tauhagune, Alu'aluwa moiha yo dumwadumwaluna, ta iya alimiyai imiya vateyai.
17 Na hiya taumiya bale'u nigele howahowadi ta Alu'aluwane hilauvai, wuwuna ana
oleya nigele hiya'ita yo nigele hiyahanapui. Na hesi Tauhagune amhanapuiya'o iya
hauga maudoina atemiyai imiyamiya.
18 Mata nigele yayalaugabaigomiu, ta dova sinasinagehemiu, wuwuna mata yalau
gwaipileuyoma.
19 Na hauga muhamuhana ainai mata yalaugabaigomiu, ta nigele mata taumiya bale'u
hiya'itauyoigau, na omiu howola abo am'itagau mayawahigu yamiyamiya, ainaena omiu
hinage dova mayawahimiu ammiyamiya.
20 Na hauganane tenem ainai amhanapuigau ebeha yau Tamagu ainai yamiyamiya,
na omiu aliguwai ammiyamiya na yau alimiyai yamiyamiya.
21 Ebe yaiya owa yagu loina uhanapuidi yo uyemidiyedi, owa bada uvelauwegau'o.
Eena Tamagu hinage ivelauwego'o yo yau hinage yavelauwego na yave'itauyowegau
alimwai.’
22 Ehebo Yudasa (iya nigele Yudasa Isakaliyota) Yeisu ainai iwalo, ‘Bada, vedova ta
abom alimaiyai mata umahalavauyo na nigele taumiya bale'u aidiyai?’
23 Na Yeisu ainai iwalo, ‘Ebe owa yaiya uvelauwegau yagu walo umulitaedi, eeta
Tamagu mata ivelauwego, yo ainaena Tamagu baidagu alaowa alimwai, ta owa baidamai
tamiya toyawa.
24 Na ebe owa yaiya nigele uyavelauwegau, owa yagu walo nigele uyamulitaedi, na
yagu walo nigele uyayemidiyedi. Na walone neta ambebenaledine nigele aliguwena, na
hesi iya agu tauvetamale Yaubada ainaena.

25 ‘Ginauli teina yawalo auligomiu'o haugana yau baidamiu tamiyamiya,
26 na howola Tauhagune, yehaguwena Yaubada ivetamalenama iya Alu'aluwa Ve'ahihi, ibom mata ginauli bahudi ive'itagomiu, yo hinage walowone maudoidi yawalowalowedine ivenuwamwauwegomiu.
27 Teina na yalau vehulugomiu, ainaena yagu nuwadaumwali yamwauwi, na nuwadaumwalinane nigele dova taumiya bale'u yadi nuwadaumwali. Eeta havena am'alu'aluwagavai bo ammehemeheuhi.
28 ‘Yagu walo bada ambenalena'o ebeha howola mata yalau na mulitai abo yawuyoma alimiyai. Na ebe omiu amvelauwegau, yagu laune Tamadane ainai vehabana amyaliyaya, wuwuna Tamadane iya imwala'i gabaegau.
29 Hauga teina ainai ginaulidine yawalo mahalavaedi alimiyai, ta ebe hauga ilalaoma ainai himahalava, neta yagu walone am'awa moihaedi.
30 Mata nigele hauga daodaona ya'au'aubabada alimiyai, wuwuna bale'u ana tauloina, Tomodulele, ilalaoma, na iya nigele teya yana wahiyala aliguwai,
31 na agu loina hesi Tamagu ainaena hauga maudoina yapaipaihowaidi, ta teina ainaena taumiya bale'u hihanapui ebeha Tamagu yavelauwei.
‘Badagi! Amtowolo, talau.’

15

Yeisu iya aiwa ainona moiha

1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yau aiwa ainona moiha, waini aiwana dova, na Tamagu iya taupaihowa.
2 Na ebe lagalagaguwone nigele hiya'aino, mata itom vehuludi; na ebe lagalagaguwone ainodi imwauwidi, igula yawahidi ta ebe hi'aino ili'ilimani.
3 Na omiu dova yagu walo ainaena bada yagulayawahigomiu'o.
4 Eeta omiu aliguwai ammiyamiya, yau hinage alimiyai yamiyamiya. Wuwuna ebe omiu nigele aliguwai amyamiyamiya, mata nigele amya'aino ili'ilimani. Dova ebe aiwa lagalagana nigele aiwana ainai iyamiyamiya, mata nigele iya'aino.
5 ‘Yau aiwa'ahipuna na omiu lagalagaguwao, eeta ebe yaiya aliguwai imiyamiya, i'aino ili'ilimani. Wuwuna ebe yau nigele, mata nigele hava teya namwanamwana amyapaihowai.
6 Na ebe yaiya iya nigele aliguwai iyamiyamiya, mata hitom vehulu ta iwelai, ta lagalaga tomtom vehuludi hitanoidi ta aiwa ala'alahina ainai higabudi.
7 Na ebe aliguwai ammiyamiya na hinage yagu walo alimiyai imiyamiya, na ebe hava nuwanuwamiu am'awanoi mata amlobaidi.
8 Ebe ammulitaegau moiha, ainomiu hinamwanamwa, na ainaena Tamagu yana wasawasa tomowa hi'ita.
9 ‘Tamagu ivelauwegau, dova yau hinage yavelauwegomiu, ta yagu velaune ainai ammiyamiya.
10 Ebe yagu loina ammulita moiha, yagu velau ainai ammiyamiya. Dova yau Tamagu yana loina yamulitaedi, ta yau yana velau ainai yamiyamiya.
11 Bada dova yawalo auligomiu'o na teina ta'i yagu yaliyayaena amyaliyaya, ta nuwamiu maudoina hiyaliyaya moiha.
12 Na teina yagu loina alimiyai ebeha amvelauyoigomiu dova yau yagu velau alimiyai.
13 Na ebe yaiya ana geluwo vehabadi imwalowoi, neta velau mwala'i alilina.
14 Omiu hinage dova ebe yagu loina am'awa abiyedi, omiu augeluwo.
15 Nigele howahowana ta ya'awa taupaihowaegomiu, wuwuna taupaihowao yadi taubada yana nuwatuwu nigele hiyahanapui. Na hesi ya'awa augeluwoegomiu, wuwuna hava dova Tamagu ainaena yabebenalediwa bada yawalo mahalavaedi'o.
16 Omiu nigele amyavesinuwaegau na hesi yau yavesinuwaigomiu ta ebeha yavetamalegomiu ta ampaihowa, na yami paihowane ainaena ainomiu namwanamwadi himahalava, na ainomiune himiya vateyai. Na hinage ebe hava yehaguwena am'awanoiyei, Tamagu ta'i imohegomiu.
17 Neta bada yagu loinaede alimiyai yawalo mahalavaena'o, ebeha amvelauyoigomiu.’

Taumiya bale'u Yeisu yana bodao hita'wata'wataedi

18 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Ebe taumiya bale'u hita'wata'wataegomiu, amnuwatuwu avivini ebeha yau hinage mwalona hita'wata'wataegaune.
19 Na ebe omiu mumugamiu dova taumiya bale'u mata taumiya bale'u hivelau alimiyai, wuwuna omiu adi geluwo. Na hesi bale'u teina ainaena omiu bada yavai mahalavaegomiu'o, ainaena nigele taumiya bale'u yadi boda ainai amyamiyamiya. Neta wuwuna ta mata taumiya bale'u hita'wata'wataegomiu.

20 Amnuwatuwu avivini walo mugai yamohegomiu neta nigele teya taupaihowa yana
taubada iyataudi'wai. Yau mugai hive'alehaegau, ainaena omiu hinage dova mata
hive'alehaegomiu. Na ebe mugai yagu walo hiyemidiyedi omiu hinage yami walo
hiyemidiyedi.
21 Ginauliwone yababadi teina hipaipaihowaidi alimiyai wuwuna omiu yagu bodao,
yo hinage agu tauvetamalene nigele hiyahanapui.
22 Ebe mugai nigele yayalaoma ta aidiyai yayawalo mahalava, nigele yadi pwanoli
iyamiyamiya. Na hesi bada yalaoma'o ta aidiyai yavenuwamwau'o, ainaena nigele
howahowana na yadi pwanoli vehabana hiwalogeyo'awa.
23 Na ebe yaiya iya ita'wata'wataegau, iya hinage Tamagu ita'wata'wataei.
24 Mugai paihowa abanuwapwanopwano mehediyai yapaipaihowaidi, neta nigele
teya yaiya howahowana na ipaihowaidi. Paihowa abanuwapwanopwano hi'itadi'o ta
hita'wata'wataegau na Tamagu hita'wata'wataei na mata ive'ewaidi ta nigele teya yadi
abauvala.
25 Na yadi paihowane yababadine imahalava moiha wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo
yemidi mugai, iwalo: ‘Yadi ta'wata'wata vehabagu nigele wuwuna.’
26 Na hesi howola ami Tauhagune Tamagu ainaena ivetamalenama, ta iya iwalo
mahalavaegau,
27 na omiu hinage amwalo mahalava vehabagu, wuwuna yagu paihowa ana
abavetuwuni ainaena ta wau omiu baidaguwao.’

16

1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Bada ginauli teina yawalo mahalavaedi'o
alimiyai ainaena nigele mata aidiyena amyabe'u.
2 Wuwuna howola vada tapwalolowena hiheusiligomiu yo hinage howola hauga
ilalaoma ta ebe yaiya i'oiye mwalowoigomiu, iya yana nuwatuwu ebeha teina Yaubada
yana awanamwanamwa.
3 Yadi paihowa teina yababadi mata alimiyai hipaihowaidi, wuwuna Tamagu yo yau
nigele hiyahanapuigai.
4 Ginauliwone tenem dova bada yawalo mahalavaedi'o alimiyai eeta haugana ebe
himahalava amnuwatuwu avivinidi.’

Alu'aluwa Ve'ahihi yana mahalava

Yo hinage aidiyai iwalo, ‘Ginauliwone teina dova nigele mugai yayawalo mahalavaedi
alimiyai, wuwuna yau baidamiu.
5 Muhamuhana na yalau iya ivetamalegaumawa ainai, ainaena mata yalaugabaigomiu
na nigele teya yaiya alimiyena iyapanivilaegau yo iya walo, “Havaidova ulalau?”.
6 Yagu walo vehabadi nuwamiu hiyababa mwala'ina.
7 Na hesi yawalo moiha alimiyai neta inamwanamwa alili ebe yalaugabaigomiu,
wuwuna ebe nigele yayalaugabaigomiu Tauhagune mata nigele iyalaoma. Na ebe
yalaugabaigomiu na yalau mata Tauhagune yavetamalenama alimiyai.
8 Ebe ilaoma, bale'uwai mata yadi paihowa yababana i'abiye mahalavadi na Yaubada
yana paihowa namwanamwana yo yana lauvetala i'abiye mahalavadi.
9 Paihowa yababadi i'abiye mahalavadi wuwuna tomawa nigele hiyayemidiyegau.
10 Paihowa dumwadumwaluna i'abiye mahalavadi wuwuna yau bada yalalau Tamagu
ainai na nigele mata amya'ita'itauyoigau.
11 Na lauvetala i'abiye mahalavadi wuwuna Yaubada Tomodulele bale'u loinana bada
ilauvetalaena'o ta yana yababa maihana ive'aloya'o.
12 ‘Na ve'ita bahudi himiyamiya, na hesi nigele mata maudoina hauga teina yawalo
mahalavaedi alimiyai, wuwuna nigele howahowamiu amhanapuidi.
13 Howola mata Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma abo iya imugaiyegomiu ginauli dumwad-
umwaludi maudoidi aidiyai. Na iya mata nigele yana nuwatuwuwena iyawalowalo, na
hesi hava ibebenalediwa, iwalowedi, yo hinage iwalowalo ginauli mehemiyai vehabadi.
14 Eena yagu hanapuwena alimiyai ive'ita ta ainaena yagu wasawasa i'abiye mahalava.
15 Hinage hava Tamagu yana ginauli maudoina yau aliguwena mata i'abiye mahalava.
Neta vehabana yawalo auligomiu yawalo Alu'aluwana mata ive'itagomiu yau vehabagu.’

Nuwayababa tuluhanai yayaliyaya

16 Yeisu iwalouyo, iwalo, ‘Hauga muhamuhana ainai mata nigele amya'itagau, na
hinage hauga muhamuhana ainai abo am'itagau’.
17 Na tupwadi ana taumulitaowa adi geluwo aidiyai hiwalo, ‘Hava yana walo teina ana
hanapu? Wuwuna alidai iwalo, “Hauga muhamuhana ainai nigele mata amya'itagau,
na hauga muhamuhana ainai abo am'itauyoigau. Wuwuna yalalau Tamagu ainai”,

18 eeta hava “Hauga muhamuhana ana hanapu”?’ Na hiwalo, ‘Ta'i'ita! Nigele
tayahanapui hava vehabana iwalowalone’.
19 Na Yeisu ana taumulitaowa yadi nuwatuwu bada ihanapuidi'o ebeha ainai
hipanivila, eeta aidiyai iwalo, ‘Hava vehabana ambom ampanipanivilauyowegomiune?’
Eena iwalo, ‘Hauga muhamuhana mata nigele amya'itagau, na hauga muhamuhana
mulitai abo am'itauyoigau, awa?
20 Yawalo moiha alimiyai mata howola mayami nuwayababa amdoudou, na hesi
taumiya bale'u maudoidi hiyaliyaya. Na omiu howola abo yami nuwayababane ibui
ta yaliyaya.
21 Dova haugana ebe waihiu yana hauga labalaba ainai mata muya ilobai, na yana
labalaba tuluhanai, muya maudoina inuwavehuludi, wuwuna gama bada i'avalaiya'o ta
mayana yaliyaya.
22 Omiu dova hinage, wuwuna nuwayababa alimiyai, hauga teina, na howola yalau
gwaipilema na am'itagau, na vehabagu amyaliyaya moiha. Na yaliyayane mata nigele
teya yaiya alimiyena iyavai vehulu.
23 Ta ebe hauganane ilaoma, omiu havena hava aliguwai vehabana ampanipanivila.
Na yawalo moiha alimiyai ebe yehaguwena Tamagu ainai hava vehabana am'awanoi,
imohegomiu ta'i.
24 Mwalona ta wau nigele teya hava vehabana yehaguwena amya'awa'awanoi.
Ainaena teina hauga ebe hava nuwanuwamiu vehabana am'awanoi mata imohegomiu,
na ainaena amyaliyaya moiha.
25 ‘Bada walo vegevegediyena ginauli teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai. Na howola
hauga ilalaoma mata nigele walo vegevegediyena yayawalo auligomiu, na hesi Tamagu
vehabana yawalo mahalava moiha alimiyai.
26 Hauga howola ainai omiu yehaguwena am'awanoi Yaubada ainai, na mata nigele
yau vehabamiu yaya'awa'awanoi,
27 wuwuna Tamagu iya bada ivelauwegomiu'o. Na yana velauwegomiune wuwuna
omiu amveluwegau, yo hinage amyemidiyegau ebeha Yaubada ainaena yalalaomane.
28 Yau Tamagu ainaena yalaoma ta bale'uwai yamiyamiya, ainaena teina hauga bale'u
yalalaugabaei ta yawuwuyo Tamagu ainai.’
29 Eena ana taumulitao hibenalei ta hiwalo auli, hiwalo, ‘Bada, teina hauga bada uwalo
mahalava'o moiha alimaiyai, na havena walo vegevegediyena.
30 Teina ainaena ebe ahanapu ili'ilimanigo neta owa ginauli bagibagilidi uhanahana-
puidi. Ainaena nigele mata ayapanivilaego, wuwuna bada yama nuwatuwu maudoidi
uhanahanapuidi. Na bada ayemidiyego'o ebeha owa Yaubada ainaena ulalaomane.’
31 Eeta Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Bada amyemidiyegau'o, awa?
32 Na howola abo hauga imahalava, nuwana tawalo, bada hauga imahalavama'o, na
maudoimiu amtaubudebudeyanaei yami dalava aidiyai, na yau yabom yamiyamiya. Ta
nigele ebeha yau yabom, na hesi Tamagu baidagu.
33 ‘Walo teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai ta ebe mayami nuwadaumwali am-
miyamiya, wuwuna yau baidamiu. Hinage howola abo bale'u ainai vitai amlobai na
hesi am'atepatu, wuwuna yau bale'u maudoina ana loina yawahiyala gabaena'o.’

17

Yeisu tauyemidiwo vehabadi i'awanoi

1 Ginauli teina Yeisu bada i'ata'idi'o ta galewa ainai itamayahi, ta i'awa'awanoi, iwalo,
‘Tamagu, yagu hauga bada ibwalenima'o. Ainaena yau natum mata yam wasawasa
umohegau ta yam wasawasa ya'abiye mahalava.
2 Dova owa loina umohegau tomowa maudoidi vehabadi, na ainaena yau yawahi
miyamiya vateyaina tomowaowa yamohe geyo'awaei aidiyai.
3 Neta yawahi miyamiya vateyaina mata tomowa hihanapuigo ebeha owa ubom
Yaubada moiha, yo yau Besibesinanagu hihanapuigau ebeha owa uvevetamalegaumane.
4 Bale'u teina ainai yam wasawasa ya'abiye mahalavaya'o, wuwuna yagu paihowao
umomohegauwa bada yave'ovidi'o.
5 Tamagu ee, owa, teina hauga mehemwai u'abiye wasawasaegau, dova mugai owa
na yau yada wasawasawa ainai tamiyamiya, na mulitai bale'u ta'a'atububunine.
6 ‘Ta mumugam maudoina bada yave'itaena'o hiya taumiya bale'u umomohegaune
aidiyai, wuwuna owa yam bodao na umomohegaune, ta yam walo maudoina himuli-
taedi,
7 yo hinage ginauli maudoina umomohegaune hihanapuidi'o ebeha owa alimwena
hilalaomane.

8 Eeta walowa umomohegaune bada yave'itadi'o ta atediyai himwaudi'o, ainaena
hihanapu ili'ilimanigau ebeha owa alimwena yalalaomane, yo hinage hiyemidiyegau
ebeha owa uvetamalegaumane.
9 Ainaena teina hauga vehabadi ya'awa'awanoi alimwai. Nigele ebeha taumiya bale'u
vehabadi, na hesi bodaone umomohegaune vehabadi, wuwuna hiya yam bodao.
10 Na yam bodaone yau yagu bodao dova hinage yagu bodaone owa yam bodao. Eeta
yada bodaone yadi yemidi ainaena yavewasawasa'o.
11 Na yau hauga teina bale'u yalaugabaei na alimwai yalaowa, na hiya bale'uwai
himiyamiya, vehabadi ya'awa'awanoi. Tamagu tauwahiyala yeham ala'alawowolina
ainaena u'ita avivinidi na yeham umomohegauwa, ainaena hiyeboda ehebo, dova owa
na yau tave'ehebone.
12 Haugana yau baidadi yam wahiyalane umohegau'o ainaena ya'i'ita avivinidine, ta
nigele teya yayagabaei, na ehebo a'ava yababa ainaena mugai Buki Ve'ahihi ainai iwalo
mahalava'o ta ebe i'wadalele.
13 'Ta yau bada teina na yalalaowa alimwai, na yagu walo teina bale'uwai yagu bodao
yawalowalowedine aidiyai ebe yagu yaliyaya ainaena hiyaliyaya mwala'ina.
14 Ta tomowadine yam walo bada yamohedi'o, na hesi taumiya bale'u hive'alehaedi,
wuwuna hiya nigele taumiya bale'u yadi boda aidiyai hiyamiyamiya, dova hinage yau
nigele yadi boda ainai yayamiyamiya.
15 Nigele yaya'awanoi vehabadi ta ebeha bale'uwena uvai mahalavaedi, na hesi
ya'awa'awanoi vehabadi ta ebe havena Tomodulele i'abi'abitowoidi.
16 Ainaena teina hauga hiya nigele taumiya bale'u yadi boda ainai hiyamiyamiya,
wuwuna hiya dova yau.
17 Ya'awanoi alimwai ta yam walo moihaena u'abiye ve'ahihiyedi ta ebe yam bodao
masemaseledi.
18 Dova owa uvetamalegauma taumiya bale'u aidiyai yau hinage teina yavetamaledi
taumiya bale'u aidiyai.
19 Yagu bodao vehabadi yatalamwegau alimwai ta ebe hauga ilalaoma ainai hiya
hinage hitalam moiha alimwai.
20 'Tamagu yo, nigele ebeha hibom vehabadi yaya'awanoi, na hesi hiya hinage mulitai
yadi walowena hiyemidiyegau vehabadi.
21 Ya'awanoi alimwai ta ebe maudoidi hive'ehebo alidai, dova owa na yau ehebo ta'i,
na ainaena taumiya bale'u hiyemidiyegau ebeha owa uvevetamalegaumane.
22 Mugai yam wasawasa umomohegauwa bada bodadine yamohedi'o, ta ainaena
hive'ehebo'o, dova tabom yada ve'ehebone.
23 Ta yau aidiyai yamiyamiya, owa hinage aliguwai umiyamiya, ta teina ainaena
hive'ehebo moiha. Ta teina ainaena taumiya bale'u hihanapuigau ebeha owa uvetamale-
gauma, yo hinage hihanapuigo ebeha owa hiya uvelauwedi, dova yau uvelauwegau.
24 'Tamagu yo, hiya bada umohedi'o aliguwai nuwanuwagu na baidaguwao
amiyamiya. Ta tenem ainaena yagu wasawasawa umomohegauwa hi'ita, wuwuna
mulitai abo bale'u upaihowai owa uvelau mugaiyegau.
25 'Tamagu yo, owa taudumwalu, na taumiya bale'u nigele hiyahanapuigo, na
hesi yau yahanapuigo'o. Na hinage teina bodaone bada hihanapuigo'o ebeha owa
uvetamalegaumane.
26 Eeta mumugam yave'itaena'o aidiyai, na howola abo yave'itauyoidi ta hihanapu
ili'ilimanigo, na ainaena yam velaune ateguwai imiyamiya, hiya hinage atediyai
imiyamiya, na yau hinage atediyai yamiyamiya.'

18

Yeisu ana abimomohi

1 Yeisu yana awanoi ive'oviya'o, ta ana taumulitaone baidanao hilau ta ehebo we'aha
yehanaede Kidiloni higeyo'awai, ta hilau Olibe oyana ainai hiluluwune.
2 Yudasa iya tauhuhulane dalavanane ihanahanapui, wuwuna hauga maudoina Yeisu
mayana taumulitao tupwanane ainai hilaulau.
3 Eeta Yudasa tau'alehaone baidanao hilalaune tupwanane ainai, mayadi wodam
yo lampa yo hinage mayadi gogo'aleha, wuwuna tau'alehaone hiya taupwaoliwo yo
Palisiwo hivetamaledi Yudasa baidadi.
4 Na Yeisu bada ihanapuiya'o hava mata imahalavane ainai, eeta ilau ta tau'alehaone
ipapanivilaedine, iwalo, 'Yaiya ambehabehaeine?'
5 Na hiya hiwalo, 'Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede Yeisu.'
Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Yau teina.' Yudasa na tau'alehawone baidanao hitowotowolo.

6 Na hauganane Yeisu iwalo, ‘Yau teina,’ maudoidi hitowolo si'isi'i ta hibebe'une
bale'uwai.
7 Tau'alehaone hitowolouyoma bale'uwena na hinage Yeisu ipanivilauyone, iwalo,
‘Yaiya yede ambehabehaeine?’
Na hiwalo, ‘Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede Yeisu.’
8 Na hinage aidiyai iwalouyo, iwalo, ‘Bada alimiyai yawalo'o ebeha yau teina, na ebe
yau am'abi avivinigau agu taumulitaone amtalamwedi ta hilau yadi dalavai’.
9 Yeisu walone teina dova i'a'ataine wuwuna yana awanoiwa ebe imahalava ili'ilimani,
haugana iwalo: ‘Tamagu tomowaowa umomohegauwa nigele teya yayagabaei.’
10 Na Saimoni Pita vahalinai itowotowolo yana aleha elepana iwunihiyama ta ehebo
taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talina tautuwana itotomvehulune, yehanaede
Maki.
11 Na Yeisu iwalo Pita ainai, ‘Yam elepane umwauyoi abamwauwinane ainai, nigele
howahowana agu muya vedinane ulaugagayowei. Wuwuna vedi teina Tamagu
imohegau ta ebeha yanuma.’

Yeisu hivetowolo Anase mehenai na Pita iuvala

12 Tau'alehaone mayadi taumugaiwo yo Yudeyaone mayadi taupaihowao Yeisu hi'abi
avivini ta nimanane hipaidi.
13 I'ovi na hilalaweine Anase yana vadai, Anase iya Kayapasi bwahiyana, bolimai
tenem ainai Kayapasi iya taupwaoli adi taumugai mwala'ina.
14 Na hinage iya Kayapasi mwalona Yudeyaone aidiyai iwalo. ‘Howahowana teya
towaho imwalowoi tomowa maudoidi vehabadi’.
15 Na Yeisu hilauvai yo ana taumulitaone hitau bwau Saimoni Pita na ehebo hinage
Yeisu ana taumulita iya taupwaoline mwala'inane ana gelu ta bodaone baidadiyao
hiluluwune taupwaoline mwala'inane yana vadai.
16 Pita nigele iyaluwu na hesi awa'edane vahalinai itowotowolo, eena taumulitawa
iya taupwaoli mwala'ina ana geluwa imahalavauyoma ta awa'edane ana tau'ita avivini
ehebo waihiu ainai iwalo ebeha Pita hinage iluwu, eeta waihiuwa italam ta Pita
iluluwune.
17 Na waihiuwa Pita ipanivilaei iwalo, ‘Owa nuwana ehebo Yeisu ana taumulita, awa?’
Na Pita iuvala iwalo, ‘Yau nigele’.
18 Na hauganane gwaugwau ana hauga, ta taupaihowaone yo tau'alehaone aiwa hiyuvi
na himwaimwaibwa, eena Pita iluwu aidiyai ta baidanao himwaimwaibwa.
19 Na taupwaoline mwala'inane Yeisu ipanivilaei, ‘Yaiyadiwo amtaumulitaone yo
hinage vedova yam ve'ita aidiyai’.
20 Na Yeisu iwalo, ‘Yau yagu ve'itane maseleyai yo vada tapwalolo holadiyai, yo
hinage Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina holanai, eena hiya Yudeyaone maudoidi
hauganane ainai hiluwuluwu ta bada yagu ve'ita hibenaledi'o, wuwuna nigele aidiyena
yayave'ita dawani.
21 Na hava wuwuna ta nigele hiya aidiyai uyapanivilane, wuwuna hiya yagu walo
maudoina bada hibenaledi'o na hava yagu walo aidiyai bada hihanapuiya'o.’
22 Hauganane Yeisu yana walo tenem dova iwalo mahalavaei, ehebo tau'aleha
vahalinai itowotowolo nimanaena Yeisu i'o'oinavanavavaine na iwalo, ‘Hava vehabana
taupwaoli mwala'ina uwalowalo mehei’.
23 Towahonane yana walo Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Ebe hava yagu walopwano, uwalo
mahalava tomowa aidiyai, na ebe yagu walo dumwaluna hava vehabana utatalaigaune?’
24 Na Anase Yeisu ivetamalei, ta ma'ana pai tau'alehaone hilalaweine taupwaoli
mwala'ina Kayapasi ainai.
25 Na Pita besiwa baidadi hitowotowolo na himwaimwaibwa, ta hipanivilaei, hiwalo,
‘Owa teina towahone ana taumulita teya, bo?’
Na Pita hinage iuvala iwalo, ‘Yau nigele’.
26 Na taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa teya mwalona Pita talinanane itotomve-
hulune ana gelu ehebo Pita hinage ipanivilauyoi iwalo, ‘Owa hinage Yeisu baidam alowai
ya'i'itagom'une awa?’
27 Na Pita hinage iuvala, na tenem hauganane ainai am'amne idodoune.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai

28 Eeta Yeisu Kayapasi yana vadaena hilauvai ta hilalaweine tauloina mwala'ina,
Pailato yana vadai, na bada malane itomya'o, eeta nigele howahowana Yudeyaone
hiluwu Pailato yana vadai, wuwuna hauganane ebe Buidi'wa guyauna hi'ai nigele
howahowana Loma tomowana yana vadai hiluwu, neta yadi ve'ahihi mwala'ina.

29 Ainaena Pailato ibwalenima yana vadaena ta ipapanivilaedine, iwalo, ‘Hava yami
ve'ewa teina towahone vehabana?’
30 Na Yudeyaone hiwalo, ‘Ebe teina towahone nigele taupwanoli, mata nigele
ayalauvaiyama alimwai’.
31 Na hinage Pailato aidiyai iwalo, ‘Ausala, yede ambom amlauvai amlawei na yami
loinaena amlauvetalaei.’
Na Yudeyaone hiwalo, ‘Ai nigele ama talam ebeha towaho teya yana mwalowoi
vehabana aloina’.
32 Na Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai vehabana mwalona bada ibom
iwalowedi'o ta teina haugane ainai walowone hibwabwaleni ili'ilimani.
33 Ta Pailato iluwuyo yana vadai, na Yeisu iyogaei ta hinage iluluwune ainai, ta
ipapanivilaeine, iwalo, ‘Owa Yudeyaone yadi tauwasawasa?’
34 Na Yeisu iwalo, ‘Teina owa yam nuwatuwu ebeha yau Yudeya yadi tauwasawasa,
bo nuwana tomowa yadi walo?’
35 Na Pailato iwalo, ‘Yau nigele Yudeya towahona, owa hesi yam tomowao yo yam
taupwaoliwo hilalauvaigomane aliguwai, hava yede yam pwanoline?’
36 Na Yeisu iwalo, ‘Yagu abaloina nigele teina bale'uwai, wuwuna ebe yagu abaloina
moiha teina bale'uwai mata yagu hevahevaliwo hi'aleha vehabagu na nigele howa-
howana Yudeyaone hi'abi avivinigau, na hesi yagu abaloina hali tupwai’.
37 Hinage Pailato ipanivilaei iwalo, ‘Moiha owa tauwasawasa?’
Yeisu iwalo, ‘Ehe, neta dova yau tauwasawasa. Yalaoma bale'uwai hilabahigau ebeha
yavetauwasawasa na mumuga dumwadumwaluna yawalo mahalavaei. Ebe yaiyadiwo
nuwadi himasele mata walomoiha hi'awa abiyei.’
38 Na hinage Pailato ipanivila, ‘walomoiha hava?’ Pailato ibwaleniuyoma na
Yudeyaone aidiyai iwalo, ‘Nigele teya pwanoli yayalobai ainai’.

Pailato iloina Yeisu yana mwalowoi vehabana

39 Pailato iwalo Yudeyaone aidiyai, ‘Omiu mumugamiu neta ebe Buidi'wa guyauna ana
hauga ainai mata teya taupwanoli yalivahi vehabamiu, ainaena vedova, nuwanuwamiu
Yudeya yami tauwasawasa yalivahi vehabamiu?’
40 Maudoidi hiwuiwui mwala'ina na hiwalowalo, ‘Havena iya na hesi Balabasi ulivahi’.
Na Balabasi iya tau'aivavali mwala'ina.

19

1 Pailato Yeisu ilauvai ta yana tau'alehaone imomohedine, ta balavai ainaena
hipwepwediline.
2 Hinage haihaili womawomalina hivai ta ana pwaopwaomi hipai ta ulu'ulunai
himwamwauwine yo hinage luwuluwu hawahawawalina hivai ta hiveveluwuine,
3 mulitai hilaoma vahalinai na hi'abi'abitalawahiyei hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya
yadi tauwasawasa!’. Na hinage nimadiyena higohagohanavanavai.
4 Pailato ibwalenima ta bodaone aidiyai iwalo, ‘Am'ita towahowa teina yamahalavae-
nama'o ta ebe amhanapui neta nigele teya pwanoli yayalobai ainai’.
5 Na mulitai Yeisu ulu'uluna ma'ana pwaopwaomi yo ma'ana luwuluwu hawa-
hawawalina hibwaleniyenama, na Pailato bodaone aidiyai iwalo, ‘Towahowa teina
am'ita’.
6 Na taupwaoliwo yadi babadao mayadi taupaihowao Yeisu hi'ita ta hiwuiwui hiwalo,
‘Amtutu yepatu’.
Na Pailato aidiyai iwalo, ‘Ambom amlauvai ta amtutuye patu, wuwuna yau nigele teya
yana pwanoli yayalobai’.
7 Ta Yudeyaone hiwalouyo, hiwalo, ‘Yama loina neta iya bada mata imwalowoi,
wuwuna i'oyama ebeha iya Yaubada Natuna’.
8 Tenem ainai Pailato walone ibenaledi ta imeheuhi mwala'ina Yudeyaone aidiyai.
9 Na hinage Yeisu ilauvaiyoi ta hiluluwune yana vadai na ipanivilaei, iwalo, ‘Owa
havaena ulalaomane?’ Na Yeisu nigele hava teya iyawalowei; bada inobu.
10 Ta Pailato iwawalouyone, ‘Nigele yagu panivilane uyayemaiha awa? Na uhana-
puiya'o ebeha mayagu loina ta hilivahigo na mayagu loina ta umwalowoi.’
11 Yeisu iwalo, ‘Nigele teya yam loina aliguwai imiyamiya ebe Yaubada nigele
iyatalamwegau alimwai, na hesi uhanapui neta towahone iya itatalamwegaune yam
loina ainai, iya ana ve'ewa mwala'ina, na abo owa’.
12 Pailato walone tenem ibenalei ta nuwanuwana mwala'ina ebeha Yeisu ilivahi. Na
Yudeyaone hiwuiwui mwala'ina hiwalo, ‘Ebe neta towahone ulivahi, owa nigele Sisa

ana gelu. Wuwuna neta towahone iwalo ebeha iya tauwasawasa, ainaena tahanapuiya'o ebeha iya Sisa ana aleha.'
13 Ta Pailato yadi walone ibenalei eeta Yeisu ilauvai ibwaleniyenama ta Pailato imiyatalu yana abamiya talitalini ainai, Yudeyaone yadi yeha neta Gabata.
14 Na bada mahana ala'alapwahi ainai mulitai abo vali ahubena, na Buidi'wa guyauna hi'ai.
Ta Pailato iwalo, 'Am'ita yami tauwasawasa teina'.
15 Na hiya hiwuiwui hiwalo, 'Amtutuye patu'.
Hinage Pailato ipanivilauyo, 'Vedova ta yami tauwasawasa na ebeha hi'oiye mwalowoi?'
Na taupwaoli mwala'idi yana walone hiyemaiha hiwalo, 'Yama tauwasawasa Sisa ibom'.
16 Eeta Pailato italam ta ebe Yeisu hi'oiye patu.

Yeisu ana tutuye patu

Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini ta hilalaweine.
17 Ibom ana aiwa lagalagana i'avalai ta hilalaune tupwa ehebo ainai yehanaede ulu'ulu dalavana (na alina Yudeyaena hiwalo Goligota).
18 Ta tenem ainai hi'oiye patu na hinage towatowaho bwau hi'oiye patudi ta hivetowolodine vahalinai, ehebo nima tautuwanaena na ehebo nima eha'ehanaena na Yeisu ahipuwai.
19 Pailato ilaulele ta hi'o'oiye patune Yeisu ana aiwa lagalaganane ainai, iwalo:
'Yeisu towaho Nasaleti iya Yudeya yadi Tauwasawasa'
20 Na tupwanane ainai Yeisu hi'oiye patune nigele amwaha daodao Yelusalem ainaena, eeta laulelene Yeisu vahunai himwamwauwiwa Yudeyaone maudoidi hivavahiline, wuwuna alina tonuga ainaena, hilelelene, alina Yudeya alina Loma na alina Gilisi.
21 Na Yudeya yadi taupwaoli babadadiyao hilaoma ta Pailato ainai hiwalo, 'Taubada, hava wuwuna ulele uwalo, Yudeya yama Tauwasawasa? Na hesi ebe ulele uwalo teina towahone iwalo ebeha iya Yudeya yadi Tauwasawasa.'
22 Na Pailato aidiyai iwalo, 'Hava yalelelelene imiyamiya lelelelena'.
23-24 Na tau'aleha hitau vehopali Yeisu hi'o'oiye patune, ana ale'owa hivaidi ta higuyauwei hibom aidiyai na ana luwuluwu hivai ta hibom hiwalo havena tapulipulihi, wuwuna luwuluwu mwala'ina na tabatabana na nigele ana dahe, eeta ehebo ai'opi'opi hipaihowai dova kati, ta ebe yaiya imugai abo luwuluwunane ivai.
Nuwatuwunane dova hipapaihowaine ta ebeha hava Yaubada yana Buki Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa ana moiha imahalava haugana iwalo:
'Agu ale'o higuyauwedi',
na agu luwuluwu hi'ai'opi'opiyedi.
25 Na Yeisu ana aiwa lagalagana vahalinai waiwaihiu hitau vehopali hitowotowolo, hiya Yeisu hinana matahina yo vali Meli iya Kilopasi mwanena, na hinage Meli Magidalaena.
26 Tenem ainai Yeisu i'itadobi ta hinanane waiwaihiuwone baidanao hitowotowolo i'i'itadine na hinage taumulitawa iya ivelauwei moiha i'i'itane, na hinanane ainai iwalo, 'Hinagu, natum u'ita'.
27 Na hinage ana taumulitane ainai iwalo, 'Augelu, hinam u'ita'. Tenem ainai Yeisu yana mwalowoi tulahanai taumulitawa Yeisu hinanane ilauvai hilau yana vadai ta i'ita avivinine.

Yeisu yana mwalowoi

28 Tenem hauganane ainai Yeisu ihanapuiya'o ebeha ginauli maudoina bada hi'ovi'o ta iwalo, 'Gadogune imaguni'. Ta teina walone ainaena Buki Ve'ahihi yana walomahalava ibwaleni ili'ilimani.
29 Tupwanane ainai waini mayumayuyuna mavedina himwauwi ta imiyamiya, na balou hivai ta hiyebuta we'ahane mavedina ainai na teya aiwa yehanaede hisopa hivai ta baloune mabutabutana hi'atuwomalei na hivelele haeyei Yeisu awanai ta imalahuhuine.
30 Mulitai Yeisu iwalo, 'Bada i'ovi'o'. Eeta ulu'uluna iyagelo na yawahina i'o'ovine.

Yeisu luhuluhuna hiwomali

31 Yeisu yo towatowahowowa hitau bwau hitutuye patudi na Yudeyaone adi taumugaiwone hilau ta Pailato ainai hi'awanoi ebe howahowana italam ta aedine higodudi na ebe himwalowoi mwayamwayau ta ebe hi'avala aituluwuwedi adi aiwa lagalaganane aidiyena, wuwuna bada ahubena mwala'ina ilau tebitebiniya'o, eeta hiya nigele nuwadi ebeha towatowahowone besiwa hi'aba'abahi ahubena tapwalolo ainai.

32 Nigele ta Pailato italam ta tau'aleha tupwadi ivetamaledi hilau towatowahowone
hitau bwauwa aedine higogodudine, ta himwamwalowoine.
33 Na haugana hilau Yeisu ainai hilauta'ai, hi'ita bada imwalowoi'o, ta nigele aenane
hiyagodudi.
34 Na hesi ehebo tau'aleha, gitaena luhuluhunai iwowomaline ta 'wahina yo we'aha
hisasagenane.
35 Yau ana taumulita teya hava meheguwena ya'i'itadine teina vehabana yawalowalo
alimiyai ta ebeha walo moihana teina amhanapui yo amyemidiyedi.
36 Teina ginauliwone bada hibwaleni'o, ta ebe Buki Ve'ahihi yana walomahalava
ibwaleni ili'ilimani, hauganane iwalo, ‘Nigele mata teya hilihiliyanane hiyagodu’.
37 Na hinage Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya iwalo, ‘Towahonane hiwowoma-
line mata mulitai abo hi'ita’.

Yeisu ana mwau magaiyai

38 Ta bada ginauli maudoina hi'ovi'o na ehebo towaho ilaoma ta Yeisu taunane
Pailato ainai i'a'awanoiyeine. Iya Alimatiya towahona, yehanaede Yosepa, na hinage
iya Yeisu ana taumulita dawadawanina, wuwuna Yudeyaone adi taumugaiwone aidiyai
imeheuhi, na Pailato italam Yosepa ainai ta Yeisu tauna ivavaine.
39 Hinage Nikodimo ilaoma Yosepa ihagui ta Yeisu taunane hivavaine. Iya Nikodimo-
nane mwalona masigiliyena ilau Yeisu ainai ta baidana hi'a'aubabadane, na Nikodimo
woloi teya mwala'ina na vitavitaina ivai ta ilawenama, na woloinane ana vitaine dova
towaho ana vitai na aiwa bwau aidiyena hipapaihowaine hiya hiwalo mulo yo aloe.
40 Ta towatowahowone hitau bwau Yeisu taunane hivai ta woloinane ainaena
hiyewoloi na ale'o daodaodi, na hewahewadi ainaena hihuma woloine baidana, bada
dova Yudeyaone yadi yemagai yo yadi atu'atububuni taumwalomwalowoi vehabadi.
41 Na Yeisu yana abamwalowoi vahalinai, teya tanovi, na ainai magai, na magainane
nigele teya taumwalowoi hiya mwauwi ainai.
42 Ta magainane ainai Yeisu taunane himwamwauwine, wuwuna vahalidiyai na
hinage bada Yudeyaone yadi tapwalolo ana ahubena ilautebitebiniya'o.

20

Yeisu yana towolouyo

1 Bada wiki ana ahubena mugamugaina ibwaleni'o ta howola maguguyouna, Meli
Magidalaena ilau magaiyai ta magaine ana oi'auhi gaima bada hive'iwahiyena'o.
2 Na isagena iwuyo ta Pita na Yeisu ana gelu moihawa aidiyai iwalo, ‘Badawa
magaiyena bada hivaiya'o ta havaidova himwauya'o’.
3 Eeta taumulitaone Saimoni Pita na Yeisu ana gelu moiha.
4 Hitau bwau hitowolo na hilalaune magaiyai, na yadi laune ainai hisagesagena mohili
ta Yeisu ana gelu moihane itauwahiwahiyala ta imumugaine magaiyai,
5 ta ipwagogo na i'italuwu magaine holanai ta huma a'ava i'i'itadine hidabadabalala
na nigele iyaluwu.
6 Mulitai abo Saimoni Pita igavaibwaleni ta itau'ali'aliline magaine holanai na hinage
humaowone i'i'itadine himiyamiya.
7 Na ulu'ulunane ana pai na taunane ana huma nigele teya iyabudeyanaedi.
8 Mulitai abo towahowa taubwaleni mugaiwa iluluwune magaine holanai Pita ainai,
ta hinage ale'owone i'itadi ta i'awa moihane.
9 (Na hesi nigele hiyanuwamasele Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo, ‘Iya mata
itowolouyo’.)

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai

10 Tenem ainai taumulitaone hiwuwuyone yadi vadai.
11 Na Meli ibom itowolo magaine papalinai i'ai'aimehelino, na mamehelinona
ipwagogo ta i'ita luwu magaine holanai.
12 Na tausagenawasa bwau i'i'itadine ehebo Yeisu aba'ulunai na ehebo aba'aenai
himiyamiya na adi luwuluwu hewahewadi.
13 Na hitau bwau Meli ainai hiwalo, ‘Hava vehabana udoudoune?’
Na aidiyai iwalo, ‘Yagu Bada magaiyena hivaiya'o na nigele yayahanapui havaidova
himwamwauwine’.
14 Iwalo i'ovi na ebeha i'ita gwaipile ta Yeisu vahalinai itowotowolo, na hesi nigele
iyahanapui ebeha iya Yeisu.
15 Eeta Yeisu Meli ainai iwalo, ‘Waihiu, hava vehabana u'ai'aimehelinone, na yaiya
ubehabehaeine?’

Na Meli yana nuwatuwu ebeha tanovi ana taupaihowa teya, eeta iwalo, ‘Taubada ebe owa uvavai mahalavaeine uwalo mahalavaei, havaidova ta yavai’.
16 Na Yeisu Meli yehanane i'atai, iwalo, ‘Meli!’.
Na Meli i'ita gwaipile iwalo, ‘Labonai’. (Yudeyaone alinadiyena ana bui neta Tauve'ita.)
17 Yeisu iwalo, ‘Havena aliguwai u'abi'abi. Nigele yayahae Tamagu ainai na hesi ulau ta tahiguwone nuwadiyai umwauwi, yahahae Tamagu ainai na omiu hinage Tamamiu, yagu Yaubada na hinage yami Yaubada.’
18 Na Meli ilau taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Badawa ya'itaya'o’. Na hava Yeisu iwawaloweiwa, iwalowedine taumulitaone aidiyai.

Yeisu yana mahalava ana taumulitaone aidiyai
19 Wiki ana ahubena mugamugaina, lavilavinane ainai taumulitaone ehebo vada ainai hiluwu ta awa'edane higudui na holanai himiyamiya, mayadi meheuhi Yudeyaone aidiyai. Na Yeisu ilaoma ahi'ahipudiyai itowolo ta iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi’.
20 Mulitai nimana yo luhuluhuna ive'itadi ta hiyaliyaya wuwuna yadi Bada bada hi'itaya'o.
21 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi, na hesi am'atepatu, wuwuna Tamagu iya ivetamalegauma na yau yavetamalegomiu’.
22 Iwalo i'ovi na yawahinane iyuvi geyo'awahei aidiyai iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi amvai’.
23 Na hinage iwalo, ‘Ebe towaho yadi pwanoli amnuwahamuidi, mata Yaubada inuwahamuidi, na ebe nigele, mata besiwa imiyamiya aidiyai’.

Tomasi yana awa'oya'oyama
24 Tomasi iya hitau 12 aidiyena na yehana bwauna Patubwau, haugana Yeisu itaumahalava iya nigele baidadi.
25 Tupwadi hiwalolau Tomasi ainai hiwalo, ‘Yada Bada a'itaya'o’.
Na iya iwalo, ‘Neta am'o'oyama, yau ebe ana elowone aidiyai nimagune yamwauwidi yo ya'abisawahidi abo yayemidi’.
26 Wiki ehebo i'ovi na taumulitaone vada ehebonane ainai hiluwu na higudu auhiyoidi ta holanai himiyamiya, na Tomasi baidadi. Na Yeisu ibwalenima ta ahi'ahipudiyai itowolo, na iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi’.
27 Na Tomasi ainai iwalo, ‘Nimagigim utautuwuyama nimagu ainai ta u'ita. Na hinage nimam utautuwuyama luhuluhugu ainai ta umwauwi na havena unuwanuwatuwu bwaubwau na u'awa'awa oya'oyama.’
28 Na Tomasi iwalo, ‘Owa yagu Bada yo yagu Yaubada’.
29 Na Yeisu ainai iwalo, ‘Tomasi bada u'itagau ta uyemidi'o, awa? Na hiya nigele hiya'itagau na hesi hiyemidiyegau mata moiha hiyaliyaya.’

Buki teina ana lele vehabana
30 Ta Yeisu aba'ita bahudi ipaihowaidi'o ana taumulitaone mehediyai, na maudoina nigele yayaleledi teina Bukine ainai.
31 Na bada vihavihadi teina amvahili ta amhanapui yo hinage Yeisu amyemidiyei ebeha iya Yaubada yana Besinana na Yaubada Natuna ta Yeisu yehanaena yawahi miyamiya vateyaina amvai.

21

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai
1 Yeisu i'abiye mahalavauyoi ana taumulitaone aidiyai Taibiliya ni'unai.
2 Temdova yana mahalava aidiyai. Ana taumulitaone teina Saimoni Pita yo Tomasi, iya hiwalo Patubwau yo Nataniyela iya yana dalava Kena, neta Galili holanai, na hinage Sebedi natunaone, yo hinage bwau taumulitaone baidadiyao.
3 Tenem ainai Saimoni Pita taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Augeluwo, nuwana yalalau yayama’.
Na ana geluwone hiwalo, ‘Ehe inamwanamwa, talaowa’. Ta maudoidi higelu wagaena hiwowohene, na tenem boniyainane ainai hiyama ahubena na nigele teya yama hiya'ona.
4 Na bada malane itomtom ta taumulitaone Yeisu hi'i'itane maguwai itowotowolo, na hesi nigele hiyahanapui ebeha iya Yeisu.
5 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tahiguwao viha yamane am'o'onadine?’
Na hiwalo, ‘Nigele’.

6 Na hinage aidiyai iwalo, ‘Amtaudobi ta vinayane amyahuwei wagane ateyaniyena na
yama am'onadi’. Eeta yadi vinayane hiyahuwei na yama bahudi hi'o'onadine, ta nigele
howahowadi vinayane hiniulihini.
7 Tenem ainai Yeisu ana taumulitawa iya ana gelu moihawa Pita ainai iwawalone,
iwalo, ‘Tenem iya yada Badawa’. Hauganane Pita ibenalei ebeha yadi Badawa, ana
luwuluwu ili'wa na idadalahugune ni'uwai.
8 Na Yeisu ana taumulitaone maudoidi hiwohema vinayane mayamadi hiniulidima ta
hidudunane maguwai, wuwuna le'awane nigele amwaha daodao.
9 Ta taumulitaone maguwai hi'aitulu na yama yo beledi hi'i'itadine ali'ahuwai Yeisu
bada igabudi'o.
10 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Viha hinage ami yama amvaidima na tagabudi?’
11 Ta Saimoni Pita wagai igeluyo ta vinayawa iniulihini maguwai, na vinayane imwau
moiha ta yama ana bagibagili 153 hi'o'onadine na hesi vinayane nigele iyalotapulihi.
12 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlaoma na am'ai’. Hihanapuiya'o ebeha iya yadi Badawa,
ta nigele teya aidiyena iyapanivilaei ebeha ‘Yaiya owa?’ Wuwuna bada hihanapuiya'o.
13 Eena Yeisu ilau ta belediwa yo yamawa ivaidi ali'ahuwena ta ana taumulitaone
imomohedine.
14 Teina Yeisu yana mahalava tonugana ana taumulitaone aidiyai yana towolouyo
tuluhanai.

Yeisu na Pita yadi aubabada

15 Hi'ai i'ovi na Yeisu iwawalone Saimoni Pita ainai, iwalo, ‘Saimoni owa Yoni natuna,
yam velau imwala'i alili aliguwai, na hiya teina tupwana awa?’
Pita iwalo, ‘Bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego mwala'ina’.
Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.
16 Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Saimoni owa Yoni natuna, uvelauwegau mwala'ina?’
Pita iwalo, ‘Ehe, bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.
Ainaena Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.
17 Yeisu hinage yana walo tonugana Pita ainai iwalo, ‘Saimoni, owa Yoni natuna,
uvelauwegau?’
Ta tenem ainai Pita nuwanane iyayababane, wuwuna Yeisu ipanivila mai tonuga ainai,
iwalo, ‘Uvelauwegau?’ Na Pita iwalo ainai iwalo, ‘Bada ginauli maudoina uhanapuidi'o,
ainaena uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.
Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yagu sipiwo u'ita avivinidi.
18 Yawalo moiha alimwai neta yam hauga heda ainai ubom am luwuluwu uli'wali'wa,
na ebe nuwanuwam teya tupwa ainai ulau, mata bada ulau, na mulitai yam hauga
yemala tautaubada ainai nimamne utau velele na vali tomowa am luwuluwune
hiveli'wago na aiteya tupwa ainai nigele nuwam ulau, tupwanane ainai mata hilawego.’
19 Teina walone ainaena Yeisu ilaulau livahi Pita yana mwalowoi vehabana, ta ebe
yana mwalowoine ainaena Yaubada yehanane i'abiye mwala'i. Na hinage Pita ainai
iwalo, ‘Umulitaegau.’
20 Pita i'ita gwaipile ta teya taumulitawa Yeisu ana gelu moihawa i'i'itane (iya aine
hauganane ainai Yeisu vahalinai iduivahali ta ipapanivilaeine, iwalo, ‘Bada yaiya
amtauhuhulane’).
21 Na Pita towahonane i'i'itane, imulimulitaedi ta iwawalone, ‘Bada, teina towahone
vedova ana loina?’
22 Ta Yeisu Pita yana walone iyemaiha iwalo, ‘Ebe nuwanuwagu iya imiyamiya ana
higa yawuyoma, neta nigele teya hava, na owa hesi umulitaegau’.
23 Ainaena Yeisu ana taumulitaone teina yana walone hibenalei, eeta hibom
aidiyai hi'au'aubabada wuwuna yadi nuwatuwu ebeha taumulitanane mata nigele
iyamwalowoi, na Yeisu nigele tenem dova iyawalo, na hesi iwalo, ‘Ebe nuwanuwagu
iya imiyamiya ana higa yawuyoma, neta nigele teya hava alimwai’.
24 Taumulitanane iya ginauliwone teina vehabadi iwawalo mahalavane hinage
iya walowone ilelеledine teina aubabadane ainai, bada tahanapuiya'o hava iwalo
mahalavaedine, walo moiha maudoina.
25 Yeisu yana paihowa ibagibagili alili, na ebe ehebo ehebo taleledi, yanuwatuwui
mata buki hibagibagili alili na bale'u tupwa vehopali hi'oiye mwau.

PAIHOWA

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

1 Tiyopilo, bukine yalele mugaiyei holanai Yeisu yana paihowao yo yana ve'itao,
hauganane yana paihowa ivetuwuni
2 ana higa Yaubada ilauvai yo ihahaene galewai. Yeisu yana mwalowoi tuluhanai
mayawahina imahalava yana tauyewasao aidiyai, hiya vesivesinuwadi na Alu'aluwa
Ve'ahihi yana wahiyalaena adi loina imohedi.
3 Ahubena 40 holadiyai imahamahalava aidiyai, na aba'ita maudoina ive'itadi ainaena
yana towolouyo hi'awa moihaei na yana tauyewasao hi'ita na baidanao hi'aubabada
neta Yaubada yana Abaloina vehabana ive'itadi.
4 Howola baidadi himiyamiya na adi loina imohedi iwalo, 'Havena Yelusalem am-
laulaugabaei na hesi Tamadane yana waloyemidine mwalona yawalowena'o vehabana
amha'waha'wai.
5 Amnuwatuwu avivini ebeha Yoni bwahiyena i'abiye bapitaisogomiu na ahubena
nigele daodaona na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena bapitaiso amlobai.'

Yeisu ihae galewai

6 Haugana Yeisu yana tauyewasao hihulugogoi na hipanivila ainai hiwalo, 'Bada,
howahowana na teina hauga ita Isileli umugaiyegita na tabom taloinauyowegita?'
7 Na Yeisu iwalo, 'Tamagu iya ibom iloiloina na nigele howahowana omiu amhanapui
aiteya hauga yana loinane ipaihowaidi.
8 Na omiu hesi howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma na i'abiye wahiyalagomiu, na
vehabagu ampaihowa na amwalo mahalava Yelusalem ainai yo Yudeya yo Sameliya
dalavanao maudoina na bale'u maudoina aidiyai.'
9 Haugana walo teina ive'ovidi na hi'ita Yeisu ihaehae galewai, na yaloyalovi i'auhi na
mehediyena itau aidawanine.
10 Ta ilaugabaidi na hiya howola hivinuvinunu galewai na towatowaho hitau bwau
adi ale'o hewahewadi vahalidiyai hitowotowolo.
11 Na hiwalo, 'Omiu Galiliwone, hava vehabana am'ita'ita haene, Yaubada bada
Yeisu ilauvaiya'o galewai na howola abo iwuyoma ta ana ita dova hinage yana haene
am'i'itane.'

Yudasa aivelahena

12 Olibe oyana ainaena hilau gwaipile Yelusalem neta amwahane nigele iyadaodao
wuwuna oyanane neta Yelusalem vahalinai.
13 Na hiluwu yadi vadai na hihae vada ewanai, na Pita na Yoni yo Yemesa yo Andulu
yo Pilipi yo Tomasi yo Batolomiu yo Madiu yo Yemesa Alipiyosi natuna yo Saimoni iya
mwalona tauhamadudu abaloina vehabana yo Yudasa iya Yemesa natuna.
14 Maudoidi teina yadi nuwatuwu ehebo hi'awa'awanoi Yaubada ainai waiwaihiu
baidadiyao yo Meli Yeisu hinana na hinage Yeisu tahinao.
15 Bodaone adi bagibagili dova 120 ehebo ahubena ainai Pita iguguya ahi'ahipudiyai
na iwalo,
16 'Tahiguwao mwalona Deivida yana walo Alu'aluwa Ve'ahihi imohei Yudasa
Isakaliyota vehabana, na Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya,
17 na Yudasa mwalona baidada tawalo mahalava Yeisu vehabana na hesi yada Bada
ihuhulaei na imohei ana alehao aidiyai'.
(
18 Yudasa bada imwalowoi'o yana paihowa yababana vehabana, na mulitai abo
imwalowoi ana maiha ainaena bale'u igimwalai na bale'une holanai ibe'u na diyana
italupulihine na hinaena maudoina imahalava.
19 Na wasana Yelusalem maudoina hibenalei na alinadiyena bale'une yehana himwau
Akelidama na ana nuwamasele Bale'u Ma'wahina.)
20 'Dova Buki Sam holanai Deivida yana walo Yudasa vehabana iwalo:
"Yana tupwa ova'ova a'avana
nigele teya tomowa iyamiyamiya ainai".
Na hinage iwalo:
"Tomowa vagana mata ive'aivelaheyei".
Ainaena ilowoinanei walo teina ana nuwamasele moiha imahalava.

21 ‘Eeta howola abo Yudasa aivelahena yaiya tomowa hauga maudoina imulimulita
Bada Yeisu yana hae yo yana dobi aidiyai.
22 Na hinage Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso hauganane ainai ta ana higa Yeisu yana hae
galewai, teina towahonane iya ilaoma ta Yeisu yana towolouyo vehabana ayewasaei.’
23 Ainaena towatowaho hitau bwau yehadi hi'abihinidi ehebo Yosepa yehana bwauna
Basabasi iya hinage hiyogaei Yusito, na bwaunane towaho yehana Madayo.
24 Eeta hi'awa'awanoi Yaubada ainai hiwalo, ‘Bada ee, owa tomowa maudoidi yadi
nuwatuwu uhanapuidi'o ainaena yam vesinuwa towatowaho bwau teina aidiyena
uve'itaei alimaiyai.
25 Na iya mata ibom ivetaupaihowa yo iyewasa Yeisu vehabana, wuwuna Yudasa
paihowane ilaugabaina'o na ilau ibom yana tupwai.’
26 Na hitaubwauwone ai'opi'opiyena hivesinuwa ta Madayo vesinuwa ainai imiya
mahalava eeta iya iluwu tauyewasao yadi boda ainai.

2

Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma

1 Mulitai Yudeya yadi guyau yehana Penitikosi ana ahubena ainai Yeisu ana
tauyemidiwo maudoidi himiya ahaidi.
2 Mai'ehebo na galewaena ehebo dagugu dova yaumai mwala'ina i'aituluma ta vadane
i'oiye mwaune.
3 Na ehebo ginauli hi'i'itane ana ita dova aiwa alahawahawalina vahudiyai itotowane
ehebo ehebo ewadiyai.
4 Ainaena maudoidi Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaudi na hivetuwuni ta vali alina yo
vali alina aidiyena hi'au'aubabada neta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena.
5 Ahubena tenem ainai tautapwalolo Yudeya ainai yo vali tupwa aidiyena bada
hilaoma'o na Yelusalem ainai himiyamiya.
6 Haugana dagugune hibenalei ta boda mwala'ina himiya ahaiyama vadane vahalinai
ta aluwadi igavai wuwuna tomowa ehebo ehebo alinana ibenali lobai.
7 Yadi aluwagavai yo nuwapwanopwano ainaena ta hiwalo, ‘Teina tomowaone tenem
dova hi'au'aubabadane neta hiya Galili?
8 Na vedova ta ita ehebo ehebo yada dalavao alinadi ta benali lobaidine?
9 Alinane neta Padiya, yo Medi yo Elam yo Mesapotemiya ana taumiyao yo Yudeya yo
Kapadosiya yo Ponita yo Esiya yo
10 Piligiya yo Pamipiliya yo Itipita yo Libiya tupwanao Sailini holadiyai himiyamiya
yo Lomaena hilaoma.
11 Tupwana Yudeya na tupwana nigele Yudeya na hesi yadi tapwalolo ainai
hitalamwedi baidadiyao, na hinage Kiliti yo Alebiya na maudoida alinada vagadi na
vagadi aidiyena hi'au'aubabada Yaubada yana paihowao wahiwahiyaladi vehabadi.’
12 Ainaena maudoidi mayadi aluwagavai yo mayadi nuwapwanopwano hibom
hipanivilauyowedi hiwalo, ‘Hava wuwuna ta yadi paihowa tenem dova?’
13 Na hesi adi geluwo tupwadi hiwalo, ‘Nuwana bwahi wahiwahiyalana hinuma ta
hiyayauyaulene’.

Pita yana walo boda aidiyai

14 Pita ana geluwo hitau 11 baidanao hitowolo na Pita ivetuwuni ta alinana mwala'ina
aidiyai iguguya iwalo, ‘Omiu Yudeya yo Yelusalem ana taumiyao maudoimiu yagu walo
ambenalei na amnuwamasele,
15 ebeha yama paihowa teina nigele we'aha wahiwahiyalana ainaena, wuwuna
howola malatomtom nigele numa yauyaule ana hauga.
16 Na hesi ginauli teina mwalona tauwalo mahalava Yoeli iwalo mugaiyei, iwalo:
17 “Yaubada iwalo:
Howola hauga yana aba'ovi ainai
Alu'aluwagu ya'atuhiwai tomowa maudoidi aidiyai,
na natumiyao towatowahodi yo waiwaihiudi hiwalo mahalava
yo yami hevahevaliwo hi'eno mehe'ita'ita
na yami babadao hi'eno nivinivi.
18 Walo moiha hauga teina ainai Alu'aluwagu ya'atuhiwai
yagu taupaihowao towatowaho yo waiwaihiu aidiyai
na vehabagu hiwalo mahalava.
19 Na yagu paihowao abanuwapwanopwano yave'itaedi galewai
yo hinage ila'ilala bale'uwai ya'abiye mahalavadi
dova 'wahina yo aiwa alahawahawawalina yo asu badobadona,

20 yo mahana iguguyou
yo wai'ena ana ita iyemala'wahina
na mulitai Bada yana ahubena mwala'ina na namanamalina imahalava.
21 Na ainaena ebe yaiyadiwo Bada yehanaena hiyogayoga ainai ilivahidi ta'i.” ’
22 Pita hinage iwalo, aidiyai, ‘Augeluwo omiu Yudeya, teina walowone ambenaledi Yeisu Nasaletiyena, Yaubada yana wahiyala yo yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ilala mehemiyai i'abiye mahalava ta ainaena Yaubada yana vesinuwa iyemala moiha. Ita teina ta hanapuiya'o wuwuna alidai ivetuwuni.
23 Yaubada mwalona Yeisune vehabana iloina na hava bale'uwai mata ilobai Yaubada ihanapu mugaiyei na omiu amhuhulaei, ta yami loinaena tomowa tauyababa aiwa lagalagana ainai hiyemwalowoine.
24 Na Yaubada mwalowoi yana tupwa vitaina ainaena ihahaguine na i'abiye towolouyoi, wuwuna nigele howahowana na mwalowoi yana tupwa ainai imiya vateyai.
25 Teina vehabana mwalona Deivida Yeisu yana walo iwalo mugaiyei, iwalo:
“Bada ya'ita meheguwai imiya vateyai
na nimatautuwaguwai imiyamiya, na i'abiye wahiyalagau na havena yatapitapiya.
26 Ainaena yayaliyaya mwala'ina na yano'owei
yo yanuwatuwu avivini ebeha havena taugu ipwahapwaha.
27 Yau nigele mata bwebweso ainai alu'aluwagu umwaumwau vateyai
taumwalowoi yadi dalavai nuwana hinage taugu ipwaha.
28 Na hesi yawahi namwanamwana yana amwaha uve'itaei aliguwai.
Ainaena mehemwai u'abiye yaliyaya vateyaigau.” ’
29 Na Pita iwalo, ‘Tahiguwao walo teina nigele tubuda Deivida vehabana, wuwuna Deivida tahanapuiya'o ebeha mwalona bada imwalowoi'o ta himwauya'o magaiyai na teina ta'i ana magaine imiyamiya.
30 Deividanane tauwalo mahalava ehebo na Yaubada yana waloyemidi ainai inuwatuwu avivini ebeha howola Deivida tubuna ehebo Deividanane yana abaloina ivai Yaubada ainaena.
31 Ainaena Besinanane yana towolouyo ihanapu mugaiyei na iwalowei ebeha havena Bwebweso ainai imiyamiya alili na hinage tauna havena ipwahapwaha.
32 ‘Teina Yeisunane bada mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolouyoiya'o na ai maudoimai a'itaya'o.
33 Ainaena Yaubada i'abihini ta nima tautuwanai imiyamiya na ibom Alu'aluwa Ve'ahihinane Yaubada mwalona iwalo yemidiyei na teina hauga bada imohegai'o ainaena paihowa teina am'ita'itadi yo ambenabenaledi ibom ainaena hilalaomane.
34 Wuwuna nigele Deivida iya yana hae galewa vehabana iyawalowalo, na hesi iwalo:
“Yaubada bada iwalo'o yagu Bada ainai,
‘Nimatautuwaguwai umiya
35 ana higa am alehao yamwau'ituluwedi aem ana abamwau ainai’.”
36 ‘Teina wuwuna Isileli maudoimiu amhanapui moiha ebeha Yaubada Yeisu bada i'awa Badaena'o ibom Besinana towahona na Yeisunane bada amtutuye patuya'o aiwa lagalagana ainai.’
37 Tomowaone Pita yana walo hibenalei na vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina, na Pita ma'ana geluwo aidiyai hipanivila, hiwalo, ‘Tahimaiyao, bada alauhapuli'o. Vedova yama paipaihowa?’
38 Na Pita iwalo, ‘Yami paihowa yababadi aidiyena amnuwabui na maudoimiu Yeisu Besinana yehanaena avebapitaisogomiu na yami yababao inuwatuwuhamuidi na Alu'aluwa Ve'ahihi imohegomiu.
39 Wuwuna Yaubada yana waloyemidine ebeha omiu vehabamiu, yo natumiyao hinage vehabadi, yo hiya amwaha daodaowai himiyamiya vehabadi yo yaiyadiwo Yaubada iyogaedi ainai.’
40 Pita yana walo yo yana guguya maudoina aidiyena iwalo mahalava iwalo, ‘Augeluwo, yaso teina yababana ainaena amhaguiyoigomiu’.
41 Eeta ahubenanane ainai tupwana tomowa Pita yana walo hibenalei ta hibapitaiso na adi bagibagili dova tausani tonuga.

Tauyemidiwo aidiyai
42 Tauyewasaone yadi ve'ita yo yadi ve'awa'au'augelu aidiyai hitalamweuyoidi. Na pwalawa aitomtomna ainai Yeisu abanuwatuwu avivinina hipaipaihowai na hitapwatapwalolo.
43 Na maudoidi Yaubada hive'ahihiyei, na tauyewasao yadi paihowao abanuwapwanopwano na vedevedede maudoidi hipaihowaidi.

44 Tauyemidiwone maudoidi himiyamiya vahaliuyoidi na hivetobwatobwa ehebo.
45 Na ebe yadi abaloina dalavai himiyamiya hivegimwalaedi na ginaulidine adi maihaena hi'aiyauyaedi hiya nigele yadi tobwatobwa aidiyai.
46 Ainaena ahubena ehebo ehebo aidiyai mayadi atetalam hitapwatapwalolo Yelusalem yadi vada tapwalolo mwala'ina ainai, na hibom yadi vadai mayadi yaliyaya hi'ai'aitoyawa.
47 Na Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei na hinage boda maudoina tauyemidiwone hi'awa'awa namwanamwaedi. Na ahubena ehebo ehebo aidiyai Yaubada tupwana tomowa hinage ilivalivahidi, na tauyemidiwo adi boda imwalamwala'i.

3

Pita na Yoni towaho ae peupeuna hi'abiye namwanamwa

1 Teya lavilavi ainai, Pita na Yoni hihaehae Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina ainai habi awanoi wuwuna neta awanoi ana hauga.
2 Tenem hauganane ainai ehebo towaho ae peupeuna na iya yana hauga tubui hinana diyanai ma'ae peupeuna eeta ana geluwo ahubena ehebo ehebo aidiyai hi'ava'avalaiyama vada tapwalolone ana awa'eda mwala'ina yehana Awa'eda Ausala ainai himwaumwauwi. Na hagu i'awa'awanoi vada tapwalolo ana tauluwuwo aidiyai. Tenem dova hauga bagibagilina ipaipaihowai.
3 Na ae peupeunane Pita na Yoni i'itadi hiluwuluwu na hagu vehabana i'awanoi aidiyai.
4 Eeta Pita na Yoni hivinuvinunui ta Pita iwalo, ‘Uvinunuigai’.
5 Ainaena ae peupeunane ivinuvinunuidi mayana yemidi ebeha hava mata himohei.
6 Na Pita iwalo, ‘Nigele yagu mane, na teina velaune yamohego. Besinana Yeisu towaho Nasaleti yehanaena yaloinaego na utowolo ta ulau’.
7 Na nimatautuwanaena i'abiye towolone, na aena yo aetutulina ana tubweuwo maudoina hiwawahiyalane.
8 Na igavai hae yo idobi italutowolo yo ilau. Abo itautau gavagavai na Yaubada ino'ino'owei na Pita na Yoni baidanao hiluwu vada tapwalolo mwala'ina ainai.
9 Na boda hi'ita ae peupeunane ilaulau mayana walo vetuvehae Yaubada ainai,
10 hi'atai ebeha ae peupeunane mwalona vada tapwalolo ana awa'eda ainai imiyamiya na i'awa'awanoi ana hagu vehabana, na nuwadi ipwanopwano yana namwanamwauyo vehabana.

Pita yana guguya

11 Ae peupeunawa Pita na Yoni i'abi avivinidi vada tapwalolo pepenai, himwauwi yehana Solomoni yana tupwa, na bodaone mayadi nuwapwanopwano hisagena ahaiyama aidiyai.
12 Na Pita i'itadi, eeta bodaona iwalo aidiyai. ‘Omiu Isileli, hava vehabana nuwamiu ipwanopwano na amvinuvinunugai? Nigele ai yama wahiyalaena bo nuwana yama mumuga dumwaluna ainaena towaho teina a'abiye namwanamwa ta itau gavagavaine.
13 Na hesi Yaubada yana wahiyalaena iya Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi Yaubada na tubudao yadi Yaubada na Yaubada yana taupaihowa yehana Yeisu i'abihini iya mwalona Pailato nuwanuwana ilivahi na omiu amuvalaei na am'awa yabayababaei Pailato mehenai.
14 Walo moiha Yeisu ibom taudumwalu na masemaselena amta'wata'wataei ta tomowa yadi tau'oiye mwalowoi nuwanuwamiu ta vehabana Pailato ainai am'awanoiyei.
15 Neta yawahi namwanamwana ana Tau'aiyauya am'oiye mwalowoine na Yaubada ibom mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na maudoimai a'itaya'o.
16 Ainaena towaho teina bada inamwanamwa'o ta am'itaya'o na amhanapuiya'o neta yemidi Besinana yehanaena mehemiyai inamwanamwa moiha na iwahiyala'o.
17 ‘Tahiguwao yahanapuigomiu'o ebeha yami nuwapwanopwanowena Yeisu am'oiye mwalowoi dova yami babadao.
18 Na amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada yana tauwalo mahalava aidiyena hiwalo mahalava mugai ebeha Besinanane yana muyamuya ilobaidi ainaena walonane ana moiha bada imahalava'o.
19 Eeta ilowoinanegomiu ebe amnuwabui ta yami lauhapuliwone ivai gabaedi na lautowoi namwanamwana amlobai Bada ibom ainaena.
20 Hinage Besinanane ibom ivesinuwa mugaiyei vehabana ivetamalei alimiyai, neta Yeisu.

21 Iya bada galewai ihae'o na imiyamiya ana higa ginauli maudoidi i'abiye dumwaludi
dova Yaubada yana tauwalo mahalavao ve'ave'ahihidi mwalona hiwalo mahalava
mugaiyei.
22 Mwalona Mosese hinage iwalo yemidi iwalo:
Mata howola yada Bada Yaubada alimiyena ehebo towaho i'abihini na ivetauwalo
mahalava vehabamiu dova yau i'abihinigau na yana walomahalava maudoina
ambenaledi'o.
23 Na ebe yaiyadiwo tauwalo mahalavane yana walo hita'wata'wataei Yaubada i'abiye
yababadi yo ivaigabaedi yana tomowa aidiyena.
24 Tauwalo mahalavao Samwela yana haugai na ivetuwuni ta ihahaemane neta hava
hiwawalowediwa wau hivevetuwuni.
25 Na omiu tauwalo mahalavaone tubudiyao ainaena Yaubada waloyemidi tubudane
Abelaham imohei iwalo,
“Owa yam huhu wena howola abo abaloina maudoina bale'uwai awanamwanamwa
yamohedi”.
Ainaena awanamwanamwane omiu hinage vehabamiu.
26 Na Yaubada yana taupaihowa Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi ta omiu Yudeya
alimiyai ivetamale mugaiyei na ebe yami lauhapuliwone vehabadi amnuwabui neta
yana awanamwanamwa alimiyai.

4

Pita na Yoni yadi lauvetala

1 Pita na Yoni howola hi'au'aubabada boda aidiyai na taupwaoliwo yo vada tapwalolo
ana tuilala mwala'ina, yo hinage Sadusiyao hilaoma,
2 mayadi modi'ini wuwuna Pita na Yoni boda hive'itadi ebeha Yeisu mwalowoiyena
itowolouyo'o na ainaena mata tomowa maudoida tatowolouyo.
3 Eeta hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai himwauwidi na ebeha i'ahubena abo yadi
lauvetala hipaihowai, wuwuna bada iboni'o.
4 Na hinage yadi guguya bodaone bada hibenalena'o ta tupwana boda hiyemidi,
ainaena tauyemidi maudoidi towatowaho adi vahivahili 5,000.
5 I'ahubena ta Yudeya yadi tauloinao yo yadi babadao yo loina ana tauve'itao himiya
gogoidi Yelusalem.
6 Na hinage Anasa ibom taupwaoli mwala'ina mayana huhuwo yo yana bodao neta
Kayapasi yo Yoni yo Alekisana baidadiyao himiya gogoidi.
7 Ta Pita na Yoni ahi'ahipudiyai hitowolo na hipanivilaedi, hiwalo, ‘Yami paihowa
teina yaiya yana wahiyalaena yo hinage yaiya yehanaena ampaipaihowaine?’
8 Na Pita Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na iwalo aidiyai, ‘Yama tauloinao yo yama
babadao,
9 nuwana yamalauvetala wau wuwuna ae peupeunane ahahaguine yo ebeha vedova
ta a'abiye namwanamwane?
10 Eeta nuwanuwamai omiu yo Isileli maudoimiu amhanapui ebeha towaho teina
mehemiyai itowotowolone yana namwanamwa Yeisu Besinana ainaena, ibom towaho
Nasaleti, aiwa lagalagana ainai am'oiye mwalowoi na Yaubada i'abiye towolouyoine.
11 Yaubada yana Buki iwalowalo Yeisu vehabana iwalo:
“Tau'abi vada omiu logidi teina amta'wata'wataeiwa neta itaugwaipile ta logidi haehae
alilina”.
12 Nigele teya yaiya howahowana na ilivahigita. Neta bada Yeisu ibom. Wuwuna
nigele ehebo teya dova yeha bale'uwai iyamiyamiya na ainaena livahi talobai.
13 Na tauloinaone hi'ita Pita na Yoni yadi atepatu, na hihanapuiya'o neta hibom
bada taumiya dalava na abase'ulu mwala'ina aidiyai nigele hiyaluwu, ainaena nuwadi
ipwanopwano na hinuwatuwu avivini ebeha mwalona Yeisu baidadi himiyamiya.
14 Na hinage ae peupeunane bada inamwanamwa'o hi'ita lau vahalidiyai itowotowolo,
ta nigele howahowana ebeha hava hiwalowei.
15 Ainaena Pita na Yoni hivetamaledi ta hi'aitulu maseleyai na tauloinaowone hibom
hi'ulewahi.
16 Na hiwalo, ‘Vedova taloina towatowaho teina hitau bwau vehabadi, wuwuna
Yelusalem maudoidi hinanapuidi'o ila'ilala mwala'ina bada hipaihowaiya'o na nigele
howahowana tauvalaei.
17 Na hesi tatowoi na mumuga teina ta'auhi na havena idabadabalala boda maudoidi
aidiyai, eeta taloina wahiyala aidiyai na havena Yeisu yehanaena tomowa aidiyai
hi'au'aubabada.’

18 Hiyogaedima na hiluwuyo aidiyai na hiloinaedi ta ebe havena Yeisu yehanaena
hi'au'aubabada yo hive'ive'ita tomowa aidiyai.
19 Hesi Pita na Yoni yadi walo hiyemaihadi, hiwalo, ‘Omiu ambom am'ita sipwai aiteya
Yaubada mehenai idumwalu, a'awa abiye gomiu, bo Yaubada a'awa abiyei.
20 Na ai nigele howahowamai na yama walo ilaumwau ginaulidine a'itadi'o yo
abenaledi'o vehabadi.’
21 Tauyewasaone walo auhi wahiwahiyalana himohedi na hi'abigabaedi ta hilalaune.
Nigele howahowana ta hipaidi wuwuna hava imahamahalavane vehabana tomowa
maudoidi Yaubada hino'owei.
22 Wuwuna ae peupeunane ana bolimai 40 na tupwana bada hi'abiye
namwanamwaya'o.

Tauyemidiwo yadi awanoi
23 Pita na Yoni himahalava na hilau adi geluwo aidiyai na taupwaoliwo mwala'idi yo
babadao yadi walo hiwalo mahalavaedi.
24 Na adi geluwone hibenalei ta maudoidi nuwadi ehebo na hitapwalolo Yaubada
ainai hiwalo, ‘Bada, owa Tauwasawasa, galewa na bale'u yo ni'u na ginauli maudoina
holadiyai himiyamiya tauyemaseledi,
25 ainaena yam taupaihowa neta tubumai Deivida Alu'aluwa Ve'ahihi yana
wahiyalaena yam walo iwalo mahalavaei iwalo:
“Hava wuwuna abaloina maudoina Bada ainai hive'aleha.
Na hinage hinuwanuwatuwu awawa?
26 Ainaena bale'u yadi tauwasawasao yo yadi tauloinao himiya ahaidi
na hi'atububuni habi aleha Bada yo yana Besinana aidiyai.”
27 ‘Walo moiha dalava teina holanaena hilaoma habi aleha yam taupaihowa mase-
maselena yo Besinana ibom Yeisu ainai. Hibom tau'alehaone neta Helodi yo Ponitiyo
Pailato yo Yudeya yo hinage nigele Yudeya.
28 Na hipapaihowaine hava dova owa yam ala'alawowoli yo yam nuwatuwu mwalona
uloina na hipaihowaidi'o.
29 Bada ee, yadi walo manimanini yam taupaihowao alimaiyai havena ubenabenaledi
na hesi u'abiye wahiyalagai, na mayama atepatu yam walo ayewasaei.
30 Na hinage yam wahiyalaena tau'asiyebwao uhaguidi, yo u'abiye namwanamwadi.
Yam taupaihowa Yeisu vesivesinuwana yehanaena ve'ive'ilalao yo vedevedede u'abiye
mahalavadi.’
31 Yadi awanoi teina hive'ovidi na vada ainai himiyamiyawa imwahali, na maudoidi
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'oiye mwaudi. Na Yaubada yana walo hiwalo
mahalavaei.

Yadi tobwatobwa hi'aiyauyanedi ehebo ehebo aidiyai
32 Tauyemidi maudoidi yadi nuwatuwu yo yadi velau ehebo. Nigele teya yaiya iyawalo,
‘Yau teina yagu ginauli’. Na hesi yaiya ginauli yehana itanitaniwagaeine neta maudoidi
vehabadi.
33 Na hinage Bada Yeisu yana tauyewasao hiwahiyala alili yana towolouyo ana
walomahalava vehabana, na maudoidi hivelau toyatoyawa.
34 Na hinage maudoidi ma'adi yo ma'adi ale'o, wuwuna vewasawasao aidiyena bada
yadi bale'u yo yadi vadao hivegimwalaedi'o.
35 Na adi maiha maudoina hivaiyama na himohedi Yeisu yana tauyewasao, aidiyai na
hibom hi'aiyauya yaiyadiwo himiya vitai aidiyai.
36 Towaho ehebo Saipilosiyena yehana Yosepa na yehana vauvauna tauyewasao
himohei Banabasi, neta ana nuwamasele, ‘Tau'abiye atepatu’, iya Livai yana huhu
ehebo.
37 Na ibom yana tanovi ivegimwalaei na manenane ivaiyama na imohedi Yeisu yana
tauyewasao aidiyai.

5

Ananayasi yo Sapaila
1 Towaho ehebo mamwanena yadi tanovi higimwalaei, na manena hivaiyama.
Towahonane yehana Ananayasi na mwanenane Sapaila.
2 Hitaubwaune hiloina ta tupwana mane hidawani, na ana tupwa Ananayasi ivaiyama
tauyewasaone aidiyai, na i'oyama iwalo teina tanovi manena maudoina.
3 Eeta Pita iwalo auline, ‘Ananayasi hava vehabana Tomodulele nuwam ivai na tanovi
ana maiha tupwana umwaudawanine? Neta yam oyama Alu'aluwa Ve'ahihi ainai.

4 Mwalona nigele uyavegimwalaei, tanovine owa yam abaloina, hinage hauganane uvegimwalaei manena owa yam abaloina. Na hava vehabana atemwai unuwanuwatuwu dawani mane vehabana na u'oyama. Na yam oyama teina nigele alimaiyai yo tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai.'
5 Pita yana walo teina Ananayasi ibenalei na ibe'u ta imwamwalowoine. Ainaena tomowa maudoidi wasane hibenalei na himeheuhi mwala'ina.
6 Na hevahevali hilaoma ta tauna ale'owena hihuma na hi'avala mahalavaei ta magaiyai himwamwauwine.
7 Dova mahana hawahawagana tonuga hi'ovi na mwanenane imahalava ta nigele iyahanapui hava imamahalavane.
8 Na Pita ipanivilaei iwalo, 'Sapaila, yami tanovine amvegimwalaeine, viha ana maiha amvavaine? Dova mwanem iwalo alimwai?'
Na Sapaila iwalo, 'Ehe moiha, neta dova'.
9 Eeta Pita iwalo, 'Vedova ta amtau bwau ebeha Bada Alu'aluwana amtowoi? Ubenalei, mwanemne ana taumagaiwone hiluluwuma na hi'avala mahalavaego hinage yam oyama vehabana.'
10 Mai ehebo na Sapaila ibe'u Pita aenai, ta imwamwalowoine na hevahevaliwone hiluwuma ta hi'ita bada imwalowoi'o, ta hi'avalai na hilau himagaiyai mwanenane vahalinai.
11 Ainaena tauyemidi maudoidi himeheuhi mwala'ina na hinage yaiyadiwo wasanane hibebenaleine hinage himeheuhi.

Ala'alawowoli yo ila'ilala
12 Hinage boda ahi'ahipudiyai Yeisu yana tauyewasao ala'alawowoli na ila'ilala bagibagilidi hi'abiye mahalavadi. Na tauyemidi maudoidi himiya ahaidi vada tapwalolo ainai, Solomoni yana tupwai.
13 Na boda maudoidi himeheuhi ta nigele hiyaluwu tauyemidi baidadiyao, na tomowa maudoidi tauyewasao hive'ahihiyedi na hino'owedi mwala'ina.
14 Na hesi tauyemidiwone yadi boda imwalamwala'i towatowaho yo waiwaihiu yaiyadiwo Bada hiyemidiyei neta hiluwuluwu.
15 Tauyewasao yadi paihowa aidiyena na tau'asiyebwao hilauvaidima ta amwahai gwalatau yo halabi aidiyai hiveve'enodine. Ebe Pita yana lau ainai, na mahana ihinali ta alu'aluwana italu tau'asi'asiyebwaone aidiyai mata hinamwanamwa.
16 Hinage dalavaone Yelusalem vahalinai adi taumiyao himiya ahaidima na yadi tau'asiyebwao yo tupwadi yaiyadiwo alu'aluwa yababadi hi'abiye asiyebwadi hivaidima ta maudoidi hi'abiye namwanamwadi.

Yeisu yana tauyewasao hi'abiye muyadi
17 Taupwaoliwo yadi babadao mwala'idi yo Sadusiyao yadi boda baidadiyao himanini na hi'alomagigiliyedi.
18 Ainaena hitowolo na Yeisu yana tauyewasao hi'abi avivinidi na vada paipaiyai himwamwauwidine.
19 Na boniyaiyena Bada yana tausagenawasa vada paipai ana awa'eda iho'e na ilauvaidi ta himamahalavane.
20 Na iwalo aidiyai, 'Amlau vada tapwalolo ainai ta nemai amtowolo yo tomowa aidiyai walone yawahi namwanamwadi vehabadi amguguyaedi'.
21 Ainaena tausagenawasa yana walo hibenalei na i'ahubena ta vada tapwalolo ainai hiluwu, na boda hive'ive'itadi.
Taupwaoli mwala'ina yo ma'ana geluwo Isileliwone babadadiyao hiyogaedi yo hiya tau'ulewahi himiya ahai, neta Isileliwone yadi boda mugamugaina. Na maudoidi hiyogaedima ta yadi taupaihowa vada paipaiyai tupwana hivetamaledi ta Yeisu yana tauyewasao hilauvaidima, na hilauvetala mehediyai.
22 Na hilau ta vada paipai a'avana hi'i'itane, na hiwuyoma hiwalo,
23 'Vada paipai gudugudu na a'i'itane, na ana tau'ita aviviniwone hitowotowolo awa'edane ainai, na hauganane awa'edane aho'e alonane nigele teya tomowa aya'ita.'
24 Na vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwala'idi yo taupwaoliwo mwala'idi wasa hibenalei ta hi'atehawawali mwala'ina, hava mata imahalavane.
25 Ainaena ehebo towaho aidiyai ilaoma iwalo, 'Tomowaone vada paipaiyai ammwamwauwidiwa, vada tapwalolo ainai hive'ive'ita boda aidiyai'.
26 Eeta vada paipai taniwagana yana hevali baidana hilau ta tauyewasaowa hilauvaidi ta hiwuwuyone. Na hesi nigele hiyatotoyaidi wuwuna himeheuhi hiwalo mata tomowa himodi'ini na tau'ita aviviniwone hive'alagaimaidi.

27 Tauyewasaone hiluwuwedi ta tau'ulewahiwo mehediyai hivetowolodi. Na taupwaoli yadi tauloina ipanivilaedi, iwalo,
28 'Walo'auhi wahiwahiyalana amohegomiu'o, awalo havena Yeisu yehanaena amve'ive'ita boda aidiyai. Na am'itaya'o hava ampapaihowaine? Yami ve'ita amtaluye dabalala ta Yelusalem i'oiye mwau, na teina towahone yana mwalowoi vehabana ebeha amve'ewaigai.'
29 Na Pita yo tauyewasao tupwadi hiwalo, 'Ilowoinanegai na Yaubada yana walo amulitaei na havena tomowa yadi walo.
30 Walo moiha omiu Yeisu aiwa ainai amtutuye patu na ana higa imwalowoi, na tubudao yadi Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoine,
31 na i'abihini nimatautuwanai imwamwauwine ta ibom Taumugaiyegita yo Taulivahigita, ta ebeha tanuwabui, na ainaena ita Isileliwone yada yababa inuwahamuidi.
32 Eeta ai ginauli teina vehabadi awalowalo mahalava na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ibom tauwalo mahalava, iya Yaubada yana aiyauya ana tau'awa abiwo alidai.'

Gameliyela yana walo

33 Na tauloinao Yeisu yana tauyewasao yadi walo teina hibenaledi, na adi modi'i'ini moiha, na nuwanuwadi ta hi'oiye mwalowoidi.
34 Na ehebo aidiyena yehana Gameliyela ibom Palisi na loina ana tauve'ita, na ma'ana ve'ahihi tau'ulewahiwo bodadi aidiyai, itowolo na iloina ta ebeha Yeisu yana tauyewasao himahalavaedi hauga ubwa'ubwana ainai.
35 Ainaena mulitai iwalo tauloinao aidiyai, 'Omiu Isileli ee, am'ita avivinigomiu na havena amloiloina wahiyala teina tomowaone aidiyai.
36 Amnuwatuwu avivini haugana mwalona Tudesi imahalava ebeha ibom taumugai vagana ehebo, na tomowa adi bagibagili dova 400 hiluwu yana boda ainai, na hesi Tudesinane hi'oiye mwalowoi, na ana taumulitao hitaubudebudeyanaedi, na yadi boda i'o'ovine.
37 'Na mulitai tomowa vahilina haugana ainai, ehebo hinage towaho Galiliyena itowolo mahalava yehana Yudasa na tomowa tupwadi iniulidi na himumulitaeine. Iya hinage tomowa tupwadi hi'oiye mwalowoi na ana taumulitaone hilolo'uhagwaline.
38 'Ainaena teina hauga yawalo alimiyai, ebeha havena hava amloiloina towatowaho tenem vehabadi. Ebe adi loina nuwana yadi paihowa teina tomowa aidiyena imahalava, howola abo hitapiya.
39 Na hesi ebe yadi loina Yaubada ainaena imahalava, nigele howahowamiu na am'auhidi, wuwuna mata dova ta Yaubada amve'alehaei.'
40 Eeta Gameliyeli yana loina himulitaei, na tauyewasao hiyogaedima aidiyai, na hisapidi, na hiwalo, 'Havena Yeisu yehanaena am'au'aubabada tomowa aidiyai'.
41 Na tau'ulewahiwo hilaugabaidi, yo hilau hibom yadi boda aidiyai mayadi yaliyaya, wuwuna howahowana muyamuya hilobaidi Yeisu yehanaena.
42 Ahubena ehebo ehebo aidiyai himiyamiya ahai vada tapwalolo mwala'ina holanai na hinage tomowa yadi vada aidiyai Yeisu ibom Besinana towahona wasana namwanamwana hive'ive'itaei yo higugugugugyaei.

6

Tauve'itao hitau 7 hivesinuwaidi

1 Haugana tenem ainai Yeisu yana boda imwalamwala'i, ta Gilisiwone Yudeyaone baidadiyao hiveta'eta'e. Gilisiwone hiwalo ai'ai ana aiyauya ahubena ehebo ehebo aidiyai yadi hiwahiwapewo hi'ita'ita di'wadi'waidi.
2 Ainaena Yeisu yana tauyewasao hitau 12 tauyemidiwo maudoidi hiyogaedima na hiwalo, 'Nigele howahowana Yaubada yana walo ana guguya alaumwauwi na ebeha ai'ai a'aiyauya.
3 Eeta tahimaiyao, omiu alimiyena towatowaho hitau 7 amvesinuwaidi, yaiyadiwo ma'adi ve'ahihi, na hanahanapudi, na hinage ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala aidiyai, ta paihowa teina ai'ai ana aiyauya vehabana tavetowolodi.
4 Na ai a'aipate awanoi vehabana, na hinage Yaubada yana walo ana ve'ita vehabana.'
5 Boda maudoidi hiyaliyaya yadi loina teina vehabana, eeta hitau 7 hivesinuwadi neta, Sitiveni, ibom yana yemidi mwala'ina Yeisu ainai, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala ainai, yo Pilipi yo Pilikolasi yo Nikano yo Timoni yo Pamenasi yo hinage Nikolasi, ibom towaho Anitiyoki na bada Yudeya yadi tapwalolo ainai iluwu'o.
6 Ainaena tomowaone teina hi'abihinidi Yeisu yana tauyewasao mehediyai, na hi'abidebaidi na vehabadi hi'awa'awanoi Yaubada ainai, na paihowane hive'avalaidi.

7 Eeta Yaubada yana walo idabalala tomowa aidiyai, na tauyemidi adi boda imwala'i
i'alili tupwa Yelusalem ainai, na taupwaoliwo bodadi hinage walone hibenalei, na Yeisu
hiyemidiyei.

Sitiveni hi'abi avivini

8 Sitiveni Yaubada yana ala'alawowoli yo yana atemuyamuya i'oiye mwau, na paihowa
abanuwapwanopwano yo ve'ive'ilalao ipaihowaidi tomowa ahi'ahipudiyai.
9 Na tupwana tomowa hilaoma na Sitiveni baidadi hi'awa pa'ipa'i hiya tupwana
Yudeya yadi tapwalolo yehana himwauwi 'Talatalamdi', na tupwana Sailini ainaena,
na tupwana Alekisanidiliya ainaena, na tupwana Silisiya yo Esiya aidiyena.
10 Na nigele howahowana hiwahiyala, wuwuna Sitiveni yana walo hanahanapu
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena.
11 Eeta dawaniyena tomowa hiyemaihadi na hivetowolodi ta hiya hiwalo, 'Aben-
abenali na Mosese yo Yaubada i'awa'awa yababaedi'.
12 Ta tomowa nuwadiyai himwauwi na Sitiveni hive'alehaei, ainaena maudoidi yo
babadao yo tauloinao yo hinage loina ana tauve'itao hilaoma, na hi'abi avivini, na
hilauvai tau'ulewahiwo yadi abamiya gogoi ainai.
13 Na tau'awa oya'oyamaone hilauvaidima na hiwalo, 'Towaho teina, hauga maudoina
aidiyai, Mosese yana loinao yo vada tapwalolo masemaselena hinage ihinalidi.
14 Na hinage yana walo abenalei iwalo, "Yeisu ibom towaho Nasaleti howola abo vada
tapwalolo teina ilo'e vehulu, na yada mumuga Mosese ainaena ivetuwuni na ilalaomawa
imwaubuidi, na vagadi imwauwidi".'
15 Tau'ulewahiwone maudoidi Sitiveni maninane hivinuvinunui, ana ita dova Tauwalo
mahalava manina.

7

Sitiveni yana walouyo

1 Taupwaoliwo yadi tauloina Sitiveni ipanivilaei, iwalo, 'Teina tomowaone hava
hiwalowalowedine neta moihadi?'
2 Na Sitiveni yadi walo iyemaiha iwalo, 'Tahiguwao yo tamaguwao, yagu walo
teina ambenalei, Yaubada Didigana mwalona tubudawa Abelaham Mesapotemiya ainai
imiyamiya, na howola nigele iyavedalava Halana ainai
3 Na iwalo Abelaham ainai, "Yam dalava yo yam huhuwo teina ulaugabaidi na ulau
vali dalavai, tupwanane yave'itago ainai umiya".
4 'Neta ainaena Kalidiya ilaugabaei, na ivedalava Halana ainai. Na Abelaham
tamana imwalowoi mulitai abo Yaubada imugaiyei na ivedalavane tupwa teina ainai
tamiyamiya.
5 Ta nigele hinage teya tupwa nuwana bale'u iyamohei Abelaham yana abaloina, na
Yaubada iwalo yemidi hauga teina ebeha tupwanane Abelaham mayana huhuwo yadi
bale'u hivai, na hauganane ainai Abelaham nigele natuna.
6 Na hinage Yaubada iwalo mugai ebeha Abelaham tubunao himiya taumana vali boda
yadi tupwa ainai, yo dalavaone tanitaniwagadiyaone paihowa vitavitaidi himohedi, na
himiya vitai bolimai 400 aidiyai.
7 Na hesi Yaubada iwalo, "Howola abo dalava tanitaniwagadi loina vitavitaina
yamohedi, na mulitai tupwa tenem ainaena yagu boda himahalava na hipwagogo
aliguwai tupwa teina ainai".
8 Eeta Yaubada Abelaham ulewahi ana ve'ive'ilala imohei neta 'wapi ana hapi veha-
bana. Abelaham Aisake ilabahi ta hawahawaga ehebo i'ovi na hapi himomoheine. Dova
hinage Aisake natuna Yakobo hapi imohei. Na Yakobo hinage natunao towotowohodi
12 adi bagibagili hapi imomohedine.
9 'Tubudane Yakobo natunao hiya tahidi Yosepa hivegimwalaei Itipita aidiyai, wuwuna
hi'alomagigiliyei ta nemai ivetaupaihowa nigele maihana na hesi Yaubada baidana.
10 Na ihagui ana vitai aidiyena, na hinage hanapu namwanamwana imohei, Itipita
yadi Pelo hanapunane i'ita lobai, ainaena Pelo Yosepa i'abihinine na loina imohei tupwa
Itipita maudoina ainai, na hinage tauwasawasa yana vada holanai.
11 'Na mulitai vahali imahalava Itipita maudoina yo Kenani aidiyai, na miya vitai
imahalava na tubudaone nigele adi.
12 Ta Yakobo wasa ibenalei ebeha ai'ai Itipita ainai imiyamiya, na natunao towatowa-
hodi ivetamaledi Itipita ainai, ai'ai vehabana.
13 Mulitai ivetamaleuyoidi Itipita ainai, na Yosepa tahinao aidiyai iwalo mahalava,
iwalo, "Yau tahimu Yosepa", na hinage Pelo ainai iwalo mahalavaedi iwalo, "Teina
tahiguwao".

14 Ainaena Yosepa tamana Yakobo mayana huhuwo iyogaedima, adi bagibagili 75, na
Itipita ainai hilalaomane.
15 Eeta tubudane Yakobo manatunao hidobi Itipita ta nemai himiyamiya ta
himwamwalowoine.
16 Na yadi asiyebwao mwalomwalowoidi hilawedi ta mwalona Abelaham
igimwalaiya'o Sikem, hibom Emoli natunao aidiyena na magainane ana maiha siliba
imomohedine neta ainai hiyeyemagaine.
17 'Na hauga bada ilau tebitebiniya'o ta Yaubada yana waloyemidi ainona imiya
mahalava Abelaham ainai neta ebeha Isileliwone Itipita hi'aitulu gabaei. Wuwuna
tubudaone adi boda ihaehae.
18 Na tauwasawasa vauvauna itowolo ta yana hauga loina, na tauwasawasane Yosepa
nigele iyahanapui.
19 Tubudaone i'oya'oyamaedi, na muya imohemohedi. Na iwalo wahiyala ta ebe
natudiyao vauvaudi hitubui higabae mahalavaedi ta himwalowoi balabala awawai.
20 'Gama Mosese itubui hauga tenem ainai, ibom ana ita inamwanamwa, na tamana
yo hinana yadi vadai hi'ita'ita avivini neta wai'ena tonuga.
21 Na mulitai yadi vadaena himwau mahalavaei, na Pelo natuna waihiuna ilolobaine,
na ilauvaiyama yana vadai, na ebeha natuna i'ita avivini.
22 Eeta Mosese Itipita yadi hanapu maudoina hive'itaei, ta ihanahanapuidi na yana
walowone yo yana paihowao hiwahiyala alili.
23 'Hauganane ana bolimai 40 ilobai Mosese nuwanuwana yana tomowao Isileli i'itadi.
24 Ainaena yana itane ainai Itipita ehebo towaho Isileli italai awawai, eeta Mosese
tahina ihagui na towaho Itipita i'oiye mwalowoine.
25 Na Mosese yana nuwatuwu ebeha yana huhuwone mata hihanapui, neta Yaubada
nimanane iyeyepaihowa ta Itipitaone aidiyena ivaivehuludi na hesi nigele hiyahanapui.
26 I'ahubena ta Mosese tahinao bwau ilolobaidine, na nuwanuwana ebeha
i'auhidi ta iwalo, "Augeluwo, omiu boda ehebo na hava vehabana yami miyamiya
amveyaveyababa?".
27 'Na tau'alehaone ehebo aidiyena Mosese yana walo iyemaiha, na iwalo, "Yaiya owa
utuwoi na uvetauloina alimaiyai?
28 Vedova? Nuwanuwam na u'oiye mwalowoigau, lavi dova Itipita towahona u'oiye
mwalowoine?"
29 Walo teina Mosese ibenalei ta imeheuhi, na idena ilau Midiyani ainai, imiya
taumana, na tenemai itawahola yo natunao towatowahodi bwau, ilabahidi.
30 'Bolimai 40 tuluhanai Mosese tupwa balabala awawai oya Sainai vahalinai
ilowolowouhi, na Yaubada yana tauwalo mahalava i'abiyamahalavauyoi aiwa alahawa-
hawalina ainaena aiwa lugulugudi holadiyena.
31 Ta Mosese i'aluwagavai ta iwutulau tupwanane ala'alahinane vahalinai ebeha i'ita
ili'ilimani, ainaena Bada alinana ibenalei iwalo,
32 "Yau tubumwao hibom Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi Yaubada". Na Mosese
yana meheuhiyena ibatubatutuli, ta nigele iya'ita lau.
33 'Ainaena Bada iwalo, "Am ae humahuma uwuludi wuwuna neta bale'une ainai
utowotowolone bale'u ve'ahihi.
34 Yagu tomowa yadi miya vitai Itipita holanai yahanapuiya'o, na yadi dou, bada
yabenalena'o, ainaena yadobima habi haguidi. Eeta owa utowolo na yavetamalego
Itipita ainai, paihowa teina vehabana."
35 'Isileliwone Mosese hita'wata'wataei, hiwalo, "Yaiya owa ebeha utowoi na uve-
tauloina na u'abiye dumwalugai?". Eeta Isileliwone hita'wata'wataei na Yaubada yana
vesinuwa haugana tauwalo mahalava aiwa ala'alahawawalina ainai ivesinuwai iwalo
iya tauloina na taulivahi.
36 Yudeyaone imugaiyedi ta Itipita hi'aitulu gagaeine. Mulitai ginauli abanuwap-
wanopwano na ve'ive'ilala i'abiye mahalavadi Itipita ainai yo ni'u hawahawawalina
ainai. Na hinage ginauli abanuwapwanopwano yo ve'ive'ilala i'abiye mahalavadi
balabala awawai neta bolimai adi bagibagili 40.
37 'Teina Mosese Isileli aidiyai iwalo, "Yaubada howola abo tahimiyaone aidiyena
ehebo Tauwalo mahalava ivesinuwai vehabamiu, dova mwalona yau ivesinuwaigaune."
38 Na hinage Mosesenane nu'ulai Isileli tubunao maudoidi baidanao, oya Sainai ainai
himiyamiya na tauwalo mahalava Mosese loina namwanamwana yawahida vehabana
imomohedine.
39 'Na tubudaone Mosese yana loina hita'wata'wataei, ta nuwanuwadi yo hilau
gwaipile Itipita ainai,

40 Na Eloni ainai hiwalo, “Yada abapwagogowo u'atububunidi, na himugaiyegita,
wuwuna Mosese ibom mwalona Itipita ainaena imugaiyegitamawa, havaidova ilao'o”.
41 Tenem haugane ainai abapwagogo aiwa tagitagi hipaihowai ta ana ita dova
bulumakau natuna. Na ainai hipwaopwaoli yo nimadiyena hava hipapaihowaine
hiyaliyayai ainaena na higuyaguyau.
42 Eeta Yaubada ita'wata'wataedi, na hibom yadi nuwatuwu hipaihowai, neta utuiwo
galewa aidiyai hipwagopwagogo, dova tauwalo mahalavao yadi buki holanai Yaubada
yana walo imiyamiya, iwalo:
“Omiu Isileli tupwa balabala awawai bolimai 40 ammiyamiya,
lagulaguwao amwunuidi, na nigele aliguwai amyapwaopwaoli.
43 Na yami abapwagogo yehana Moloke yana gwau,
am'avalai yami abapwagogo na hinage Lepani yana utui amtagi yo ainai
amwalowalo vetuvehae.
Ainaena mata ya'oipeiyegomiu na amlau Babiloni tulutuluhanai.” ’
44 Na Sitiveni iwalo, ‘Mosese gwaune i'abi, neta dova Yaubada ive'ita ma'ama'ayaune
ainai. Ainaena hi'abi na hauganane tupwa balabala awawai hilaulau Yaubada yana
gwaune hinage hi'avalai vali tupwai”.
45 Mulitai tubudiyao Yosuwa baidanao teina gwaune hivaiyama na tupwanane
ainai tubudao taumiya dalavao hiheusilidi tupwa teina ainaena, na Yaubada ihaguidi
ta hiwahiyala, na yadi bale'u teina hivai, na gwaune imiyamiya ana higa Deivida
ivetauwasawasa aidiyai.
46 Iya Yaubada ana awanamwanamwa imohei. Na Yaubada ainai ipanivila na ebeha
italamwei ta Yakobo, yana Yaubada yana vada i'abi.
47 Na hesi Yaubada yana vadane Deivida natuna Solomoni i'a'abine.
48 ‘Yaubada ewa'aliliyai yana vada tomowa nimadiyena hi'abi'abi nigele alonai
iyamiyamiya, dova tauwalo mahalava yana walo iwalo:
49 “Galewa yagu abamiya wasawasa,
na bale'u aegu adi abamwau.
Ainaena aiteya vada howahowana, na vehabagu am'abi
na vadanane ainai ya'aiyawasi?
50 Wuwuna ginauli teina maudoidi yau yapaihowaidi.” ’
51 Na Sitiveni iwalo, ‘Omiu tau'ateyaiyaiwo. Yaubada wasana ainai neta atemiu
yabidaidi'o yo talinamiu yagohaye tuidi'o. Omiu bada dova hauga daodaona tubumiyao
Alu'aluwa Ve'ahihi amta'wata'wataei.
52 Walo moiha tubumiyao tauwalo mahalavao maudoidi hi'abiye muyadi na hi'oiye
mwalowoidi. Hiya Taudumwaluwa yana laoma vehabana hiwalo mugaiyeiwa, na teina
hauga omiu hinage Taudumwaluwa amhuhulaei, ta am'o'oiye mwalowoine.
53 Na omiu Yaubada yana loina himohegomiu tausagena wasao aidiyena, na nigele
amyamulitaei.’

Sitiveni hi'oiye mwalowoi

54 Sitiveni yana walo tauloinao hibenalei ta adi modi i'ini mwala'ina, na awadi
hitauve'alahi yadi modi'ini vehabana.
55 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi Sitiveni i'oiye mwau, ta galewa ivinuvinunui, na Yaubada
yana wasawasa masele ainai ihae na Yeisu nimatautuwanai itowotowolo, i'i'itane.
56 Na iwalo, ‘Am'ita, galewa ilotaho'e na Tomowa Moihana Yaubada nimatautuwanai
ya'ita itowotowolo.’
57 Hiwuiwui wahiyala, na talinadi hi'abi auhidi, na ebeha havena yana walo
hibenabenalei. Eeta maudoidi vehabana hisagena na hi'abi avivini.
58 Na dalavane tuluhanai higabaei aituluwei, na gaimaena hitatalaine. Na
tau'aisamasamaniwone adi luwuluwu himwauwi hevali teya yehana Saulo aenai.
59 Sitiveni howola gaimaena hitalatalai na Bada ainai i'awa'awanoi, iwalo, ‘Bada Yeisu
alu'aluwagu uvaiyawa’.
60 Na aetutulina i'atuwomalei na iyoga wahiwahiyala iwalo, ‘Bada, yadi mumuga
yababana teina havena uyemayemaiha aidiyai’. Na yana walo teina tuluhanai yawahina
i'ovi.

8

1 Na Saulo bodaone i'awa namwanamwaedi Sitiveni ana oiyemwalowoi vehabana.

Saulo tauyemidiwo i'alehaidi

Ahubena tenem ainai tauyemidiwo tupwa Yelusalem ainai adi alehao hivetuwuni na hi'aleha, ainaena hilouhagwali Yudeya yo Sameliya tupwanao aidiyai, na Yeisu yana tauyewasao hitau 12 Yelusalem ainai himiyamiya.
2 Na tupwana tomowa Yaubada ana tauyemidiwo Sitiveni hivai ta hidoudouwi i'ovi na abo higagaliyaunaeine.
3 Na hesi Saulo itowoi na tauyemidiwo yadi boda i'oiye sawali. Vada ehebo ehebo iluwuluwuidi na tauyemidiwo towatowahodi yo waiwaihiudi ilaulaugogoidi na vada paipaiyai imwaumwauluwuwedi.

Pilipi iguguya Sameliya ainai
4 Tauyemidiwo hilo'uhagwali, ta ebeha tupwa teya ainai wasana namwanamwana higuguyaei tomowa aidiyai.
5 Ainaena Pilipi idobi Sameliya tupwanane ainai, na tenemai Besinana Tomowana wasana iguguyaei aidiyai.
6 Na maudoidi Pilipi yana walo hibenalei, na yana paihowa wahiwahiyalana hi'itadi,
7 Ebe yaiyadiwo hi'asiyebwa, alu'aluwa yababana aidiyena mata imwau mahalavaedi, mayogayogadi yo hinage taubelubelu, yo taulepelowo i'abiye namwanamwadi. Ainaena bodaone hitalatalam toyatoyawa Pilipi yana guguya ainai.
8 Na ainaena abayaliyaya mwala'ina dalavanane ainai.
9 Na taumiya dalava ehebo yehana Saimoni, iya Pilipi yana walo iyemidiyei. Saimoninane mwalona tau'oba'oba na oyamaena iwalo mahalavaeuyowei ebeha iya teya towaho mwala'ina.
10 Tomowa maudoidi, tomowa mohili yo tomowa mwala'idi ainai hibenabenali ta hiwalo, ‘Teina tomowane dova Yaubada. Owa uwahiyala alili.’
11 Eeta Saimoni yana walowone hibenaledi wuwuna yana obaena i'abiye nuwap-wanopwanodi hauga maudoina aidiyai.
12 Na mulitai Pilipinane imahalavama na wasana namwanamwana Besinana Yeisu yehana yo Yaubada yana loina vehabadi, iguguya, na hiyemidiyei, na hibapitaiso, towatowaho yo waiwaihiu.
13 Na Saimoni hinage Yaubada iyemidiyei, na yana bapitaiso tuluhanai Pilipi baidana himiyamiya. Na Saimoninane Pilipi yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ila ipaihowaidi wahiwahiyaladi i'itadi, na inuwapwanopwano moiha.
14 Ainaena Yeisu yana tauyewasao Yelusalem ainai himiyamiya, wasa hibenalei ebeha bada Sameliya hitalam'o Yaubada yana walo ainai, eeta Pita na Yoni hivetamaledima.
15 Na hitau bwaune hidobi Sameliya ainai, na tauyemidi vauvaudi vehabadi hi'awa'awanoi, na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai iluwu.
16 Wuwuna howola nigele teya yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi iya'oiye mwau na bapitaiso ibom Bada Yeisu yehanaena hivaiya'o.
17 Ainaena Pita na Yoni nimadi aidiyai himwauwi na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai iluwu.
18 Na Saimoni paihowa teina i'ita ebeha Yeisu yana tauyewasao nimadi himwau tomowa aidiyai na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai iluwu, ainaena mani ivai ta ebeha Pita na Yoni imohedi.
19 Na iwalo, ‘Teina ala'alawowoline ammohegau ta ebe yaiya nimagu ainai yamwauwi mata Alu'aluwa Ve'ahihi iluwui’.
20 Ta Pita Saimoni iwalowei, iwalo, ‘Yam mane baidam amsilahe vateyai, wuwuna ebeha Yaubada yana velau yam mane ainaena uyemaiha.
21 Owa nigele yama boda, na atem imumuga yababa Yaubada mehenai.
22 Eeta ilowoinanego na yam yababa ainaena unuwabui, na u'awa'awanoi Bada ainai, na ebe inuwahamuigo.
23 Na yahanapui atem paipaina alomagigili, yo mumuga yababana aidiyena.’
24 Na Saimoni iwalo, ‘Am'awa'awanoi Bada ainai ta ginauline yababadine amwalo mahalavaedi'o, havena aliguwai himiyamiya yo hilaolaoma’.
25 Mulitai Pita na Yoni yadi Bada vehabana hiwalowalo mahalava na yana walo higuguyaei, na hiwuyo Yelusalem ainai, na yadi wuyone ainai wasa namwanamwana hiwalo mahalavaei Sameliya tupwanao aidiyai.

Pilipi towaho Itiyopiya ehebo i'abiye bapitaiso
26 Na Bada yana tausagena wasa Pilipi iwalo, ainai ‘U'atububuni na ulau tupwa yavana amwaha Yelusalem yo ilau Gasa ainai’. Amwahane ilaulau balabala awawa ainai.
27 Eeta Pilipi itowolo ta ilalaune. Tenem hauganane tauloina mwala'ina, Itiyopiyaena ilaulau gwaipile yana dalavai. Iya Itiyopiya yadi alawata yehana Kanidesi yana mane i'ita'ita avivini. Iya ilau Yelusalem ta Yaubada iwalo vetuvehaeyei na iwuyowuyoma.
28 Igelu ta ilaulau na waloyemidi bukina Aisaya ainai ilaulauvahili.

29 Ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi Pilipi iwalo ainai, ‘Ulau mwayamwayau waga niuniuli vahalinai’.
30 Eeta Pilipi isagena ilau ainai ta ibenabenali na towahone ilaulauvahili Aisaya yana buki ainaena. Na Pilipi ipanivilaei iwalo, ‘Uhanapuiya'o hava uvahivahiline?’
31 Na towahonane iwalo, ‘Nigele, wuwuna nigele teya yaiya na ebe i'aubabada ili'ilimani aliguwai’. Na iwalo ta Pilipi imwalae taohani ta waga niuniuline ainai baidana himimiyane.
32 Yaubada yana Buki ivahivahili iwalo:
‘Ibom dova sipi mata hiwunui,
ta dova sipi natuna ebe hiwunuwunui, na ana tautomne mehenai itowotowolo,
nigele alinana yo nigele teya hava iyawalowei.
33 Na hinage yana lauvetala ainai nigele hiya abiye dumwaluyana ililimani, na ihinimaya.
Ainaena nigele teya natunao ta ebe hiwalo mahalavae,
wuwuna yawahina bale'uwai i'o'ovi.’
34 Na towaho Itiyopiyaenane Pilipi iwalo ainai, ‘Yaiya vehabana tauwalo mahalava teina iwalowalone? Ibom vehabana nuwana vali towaho vehabana?’
35 Ainaena Pilipi ivetuwuni vahilinane ana livahi ainai, na Yeisu wasana ive'itaei.
36-37 Eeta amwahanane hilaulau, na bwahi hi'ita lobai, ta towahonane iwalo, ‘Tenem we'ahane! Vedova howahowana ainaena uvebapitaisogau?’
38 Ta yana taupaihowa iloinaei na waga niuniuli ilaumwauwi, na hitau bwau Pilipi baidana hi'aitulu bwahiyai, na Pilipi towahone i'abiye bapitaisone.
39 Ainaena bwahiyena hihaema na Bada Alu'aluwana Pilipi ilauvai, na towahone Pilipi nigele iya'itauyoi, ainaena mayana yaliyaya ilalaune yana dalavai.
40 Na Pilipi hilobai dalava Asotosi ainai ilaulau na wasa namwanamwana iguguyaei dalava ehebo ehebo aidiyai, na ana higa imahalava Sisaliya ainai.

9

Saulo yana nuwabui
1 Saulo howola i'ale'aleha Bada ana taumulitao aidiyai. Eeta ilau taupwaoli mwala'ina ainai,
2 nuwanuwana yana letao ilelеledi na ilawedi Yudeya yadi miyagogoi Damasiko aidiyai. Na letaone aidiyena ebe Yeisu yana amwaha adi taumulitao ilobaidi, towa-towaho yo waiwaihiudi i'abi avivinidi na ivaidima Yelusalem ainai habi lauvetalaedi. Eeta letadine ivaidi na ilau.
3 Na Saulo ilaulau ta Damasiko ainai muhamuhana imahalava, na masele galewaena imasele ta i'i'iliyei.
4 Ta ibe'u bale'uwai na ehebo alina ibenalei, iwalo, ‘Saulo, Saulo, hava vehabana u'abi'abiye muyagaune?’
5 Saulo iwalo, ‘Bada, yaiya owa?’
Na alinane iwalo, ‘Yau Yeisu, u'abi'abiye muyagaune.
6 Na hesi utowolo na uluwu dalavai na tenemai amvenuwamwau ubenalei, yo hava mata upaihowaine.’
7 Na tomowaone Saulo baidanao hilaulau hitautowolo na tomowa alinana hibenalei na hesi nigele teya hiya'ita.
8 Ainaena Saulo bale'uwena itowoloma na nuwanuwana ta mehena imasele, na hesi nigele howahowana hava i'ita, eeta Saulo hi'abinimai na hiluwuwei Damasiko ainai.
9 Na nemai ahubena tonuga aidiyai nigele hava teya iya'ita, na hinage nigele iya'ai yo iyanuma.
10 Na Damasiko ainai Yeisu ana taumulita ehebo imiyamiya, yehana Ananayasi, na yana eno niviniviyena Bada iwalo ainai, iwalo, ‘Ananayasi’.
Ta Ananayasinane iwalo, ‘Bada, Yau teina’.
11 Eeta Bada iwalo, ‘Utowolo na ahi'ahipuwena ulau amwaha yehana Dumwad-umwaluna ainai, yo Yudasa yana vadai ehebo towaho upanivilae, ibom towaho Tasosiyena na yehana Saulo, na hauga teina ainai i'awa'awanoi.
12 Na eno'ita'itaena i'ita'ita na ehebo towaho yehana Ananayasi iluwu ta nimana ulu'ulunai imwauwi na ebe ivinunuyo.’
13 Na Ananayasinane iwalo, ‘Bada, towahonane wasana tomowa maudoidi hi-benalena'o ebeha towaho yababana, na yam tauyemidiwo Yelusalem ainai bada ive'aleha aliliyedi.

14 Na hinage taupwaoliwo mwala'idi hitalamwei na hauga teina ilaoma ta ambodao
maudoina Damasiko ainai habi paigai ebe yehamwena awa'awanoi.'
15 Na Bada iwalo ainai, 'Badagi, ulau ainai. Wuwuna iya bada yavesinuwaiya'o na
wasagu iwalowei tomowa tupwa vehopali alodiyai, yo tauloinao mwala'idi mehediyai
yo Isileli hinage aidiyai.
16 Na hinage yave'itae yana muyamuyao mwala'idi mata ilobaidi, yau agu waloma-
halava vehabana.'
17 Ainaena Ananayasi ilau, na Yudasa yana vadai iluwu, na nimana imwauwi
Saulo ulu'uluna ewanai iwalo, 'Tahigu Saulo, Bada Yeisu imahalava alimwai, ibom
ivetamalegauma mehem ya'abiye masele, yo hinage Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'oiye
mwaugo'.
18 Eeta Saulo mehenaena dova yama onavidi hibe'u na i'itauyone. Ainaena itowolo na
ibapitaiso,
19 na hinage ai'ai ivai na i'ai ta yana wahiyala ilolobauyoine.

Saulo iguguya Damasiko ainai

Tupwana ahubena aidiyai Saulo Yeisu ana taumulitao baidanao himiyamiya Damasiko
ainai.
20 Na Yudeya yadi vada tapwalolo aidiyai Saulonane iguguya, 'Ebeha Yeisu ibom
Yaubada Natuna moiha'.
21 Na taubenaliwo hinuwapwanopwano mwala'ina, na hiwalo, 'Yana guguya teina
ambenalei ibom mwalona Yeisu ana taumulitao Yelusalem ainai ive'ave'alehaedi. Na
hinage yana laoma teina wuwuna ebeha Yeisu ana taumulitao teinai himiyamiya i'abi
avivinidi na ipaidi ta ilawedi Yelusalem, taupwaoliwo mwala'idi aidiyai, bo?'
22 Na hesi Saulo yana guguya i'ala'alawowoli, ana moiha ebeha Yeisu iya Yaubada
yana Besinana neta wuwuna ivenuwavaivai moiha ainaena ta Yudeyaone himiyamiya
Damasiko nigele howahowana yana walo hiyemaiha.

Saulo Yudeya idena gabaedi

23 Saulo Damasiko ainai imiyamiya, na Yudeya hiloiloina ebeha hi'oiye mwalowoi.
24 Na hesi yadi loina dawani bada Saulo ihanapuidi'o. Boniyai yo ahubena dalavane
alina ana awa'eda hivinuvinunui ebeha yana aitulu ainai na hi'oiye mwalowoi.
25 Na hesi boniyai ehebo ainai Saulo ana taumulitao boha ainai hiyemiya, na
hivedawedawe dobiyei aline hawahawagana ainaena.

Saulo yana laoma Yelusalem

26 Eeta Saulonane iwuyo Yelusalem na itowoi ta ebeha iluwu Yeisu ana taumulitao
aidiyai, na himeheuhei, wuwuna nigele hiyayemidiyei ebeha bada inuwabui'o.
27 Na Banabasi ibom Saulo ihagui, na ilauvaiyama Yeisu yana tauyewasao aidiyai,
na i'au'aubabada vedova Saulo amwahai Bada ilolobaine ta alinana ibebenaleine. Na
vedova Saulo iguguya atepatu Damasiko ainai Yeisu yehanaena hinage i'aubabadanei.
28 Eeta hitalam Saulo baidadi himiyamiya. Na Yelusalem maudoina ita'i'iliyei mayana
wahiyala Bada yehanaena igugugugugya.
29 Na Yudeya hibom tau'alina Gilisi Saulo baidadi hive'awa pa'ipa'i'i, na hiloiloina
vedova na hi'oiye mwalowoi.
30 Na Yeisu ana taumulitao hibenalei, ta Saulo hilawei Sisaliya, na tenem ainai
hivetamalei ta ilau Tasisi ainai.
31 Ainaena tautapwalolo Yudeya yo Galili yo Sameliya dalavadi maudoidi himiya
ili'ilimani. Na Bada hive'ahihiyei, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala yo yana
vehaguhagu aidiyai na himiyamiya, ta yadi boda imwalamwala'i.

Pita yana ta'i'ili Lida yo Yopa aidiyai

32 Pita ita'i'ili Yaubada yana tomowa masemaseledi aidiyai, na ilaoma ehebo dalava
yehana Lida ainai.
33 Na ehebo towaho taubelubeluna ilobai, yehana Eniyasi ibom bolimai 8 yana aba'eno
ainai i'eno'eno, nigele howahowana ilowouhi.
34 Eeta Pita iwalo ainai, 'Eniyasi, Yeisu Besinana i'abiye namwanamwago. Ainaena
utowolo na yam halabi u'avalai na ulau, ta itowolo mwayamwayau.'
35 Na tomowaone Lida yo Saloni adi taumiyaone hi'ita na ainaena Bada Yeisu ainai
hinuwabui.
36 Na dalava Yopa ainai Yeisu ana taumulita ehebo waihiuna imiyamiya, yehana
Tabita, na ana bui Dokasa, na Dokasa ana bui neta lagulagu teya yehana, na waihiunane
velau wuwuna ta tauwewelohe ihaguhaguidi.

37 Tenem hauganane ainai i'asiyebwa yo imwalowoi, na wagawagana hivai ta
hivehuguvi, na hevala ehebo ewanai himwamwauwine.
38 Yopa neta Lida vahalinai ainaena haugana Yeisu ana taumulitao Pita wasana
hibenalei ta tomowa bwau hivetamaledi Lida ainai Pita vehabana. Tomowaone wasa
hilawei Pita ainai hiwalo, ‘Ulau mwayamwayauma ta'ulaoma alimaiyai’.
39 Eeta Pita itowolo na tomowaone baidanao hilalaune, haugana himahalava neta
hilauvai ta hihae vadane ana hevala ewanai. Na hiwahiwapewone maudoidi Pita hi-
towolo gwaigwaipileyei na luwuluwu yo abalauli'wa Dokasa mwalona ipapaihowaidiwa
hi'abiye mahalavadi na hidoudou.
40 Na Pita iloinaedi ta vadaena himahalava, na ibom imiyamiya, na aetutulina
i'atuwomalei yo i'awa'awanoi Yaubada ainai, eena i'ita gwaipile na tauna iwalo lau ainai
iwalo, ‘Tabita utowolo’. Na waihiune mehena i'itanei na Pita i'itane, ta eno'enowena
itowolo imimiyane.
41 Na Pita nimanai i'abi na i'abiye towolone. Na tauyemidiwo yo hiwahiwapewo
iyogaedima, na Tabita mayawahina ive'itae aidiyai.
42 Na wasane iyewasaei tupwa Yopa maudoina ainai, ainaena tomowa maudoidi Bada
Yeisu ainai hiyemidi.
43 Na Pita Yopa ainai imiya daodao, towaho yehana Saimoni yana vadai, ibom yana
paihowa lagulagu 'wapidiyena tobwatobwa ipaipaihowaidi.

10

Pita Koniliyosi ibo'eyei

1 Dalava Sisaliya ainai ehebo towaho yehana Koniliyosi imiyamiya, iya Italiwone yadi
tau'alehao, adi taumugai.
2 Ibom towaho namwanamwana na mayana huhuwo Yaubada hive'ahihiyei, na hauga
maudoina tauwewelohe ihaguhaguidi na i'awa'awanoi Yaubada ainai.
3 Ahubena ehebo lavilaviyena, Koniliyosi i'eno ita'ita na Yaubada yana tausagenawasa
ehebo i'ita'ita ili'ilimani na ilaoma ainai iwalo, ‘Koniliyosi!’.
4 Koniliyosi tausagenawasane ivinuvinunui na mayana meheuhi, iwalo, ‘Bada, hava?’
Na tausagenawasa iwalo, ‘Yaubada yam awanoi yo yam hagu tauwewelohe aidiyai
ihanahanapui, na ainaena inuwatuwu avivinigo.
5 Eeta yam taupaihowao tupwadi uvetamaledi, na hilau Yopa ta Saimoni iya yehana
himwau Pita, hilauvaiyama.
6 Pitanane ehebo hinage Saimoni yana vadai le'awa ainai imiyamiya, na Saimoninane
yana paihowa lagulagu 'wapidi aidiyena ginauli ipaipaihowaidi.’
7 Tausagenawasane yana walo i'ovi na ilalaune. Na Koniliyosi yana taupaihowao bwau
iyogaedima na yana tau'aleha ehebo hinage Yaubada ana tauve'ahihi mwala'ina iya
Koniliyosi taumiya vahalina.
8 Ainaena tausagenawasane yana walomahalava Koniliyosi i'aubabadaei hitau tonu-
gane aidiyai, na ivetamaledi Yopa ainai ta hilalaune.
9 I'ahubenama mahana ala'alapwahiyai hilaulau Yopa vahalinai, na Pita vadai
imiyamiya, na ihae ewai habi awanoi.
10 I'awa'awanoi mavahalina na howola vadai ai'ai hi'atu'atububuni na Pita i'eno ita'ita.
11 Na galewa i'i'itane ilotaho'e, na ehebo ginauli i'ita idobidobima, ana ita dova ale'o
mwala'ina papalina vehopali aidiyena hi'aba'abahi dobima bale'uwai.
12 Na holanai vali lagulagu yo vali lagulagu daladaladi yo vali lowolowo yo vali
lowolowo.
13 Ainaena ehebo alina Pita iwalo ainai, iwalo, ‘Pita, utowolo yo neta lagulaguwone
uwunuidi na u'aidi’.
14 Na Pita ita'wata'wataedi, iwalo, ‘Bada, badagi wuwuna nigele teya hinage lagulagu
laulaugagayodi teina dova yaya'aidi’.
15 Na alinane iwalouyo iwalo, ‘Yaubada lagulagu bada i'abiye maseledi'o, ainaena
havena u'awa'awa yabayababaedi’.
16 Ginauli teina mai tonuga Pita ainai imahalava, alinanane mai tonuga dova iwalowei,
na mulitai ginaulinane iheheuyone galewai.
17 Pita howola yana eno'ita'itane ainona inuwanuwatuwui na Koniliyosi tomowaowa
tonuga ivevetamalediwa Saimoni yana vada hilobai na hilaoma ta ali awa'edanai
hitowotowolo.
18 Na hipanavila hiwalo, ‘Teina ainai taumana yehana Saimoni Pita imiyamiya?’

19 Vadanane ewanai Pita inuwatuwu behabeha, na Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Pita, towatowaho hitau tonuga hibehabehaego, na bada hilaoma'o ta elauhai himiyamiya.
20 Ainaena utowolo na u'aitulu aidiyai ta baidamwao amlau na havena unuwatuwu gwaigwaipile, wuwuna yau tomowaone yavetamaledima.’
21 Ta ainaena Pitanane i'aitulu aidiyai na iwalo, ‘Yau Pita. Hava vehabana amlalaomane?’
22 Na hiwalo, ‘Tau'alehao yadi taumugai yehana Koniliyosi ivetamalegai ta alalaomane. Iya towaho dumwadumwaluna na Yaubada iwalowalo vetuvehaeyei. Eeta hiya Yudeya maudoidi hive'ahihiyei. Yaubada yana tausagenawasa masemaselena Koniliyosi iwalo auli ta ivetamalegai yo alaoma ebeha ave'i'imanego ta talau yana vadai, yo hava mata u'au'aubabadaneine ibenalei.’
23 Pita tomowaone iyogaedi, na vadai hivetaumana.
I'ahubena na hitowolo ta Pita baidadi hilau, na tupwana adi geluwo Yopa ainaena baidadiyao hilaulaune.
24 I'ahubenauyo abo himamahalavane Sisaliya ainai, na tenem ainai Koniliyosi yana huhuwo yo ana geluwo iyoga ahaidima, na yana vadai hiha'waha'wa.
25 Na Pita imahalava vadai na Koniliyosi imahalavama Pita mehenai ibe'u dobi na ipwagogo.
26 Na Pita Koniliyosi i'abiye towolo, na iwalo, ‘Utowolo! Yau tomowa mohili owa dova.’
27 Ainaena Pita yo Koniliyosi baidana hi'au'aubabada na hiluwu vadai, na Pita boda i'itadi hiha'waha'wa.
28 Eeta iwalo lau aidiyai iwalo, ‘Omiu amhanapuiya'o neta ai Yudeyaone nigele howahowana na omiu nigele Yudeya baidamaiyao ta'awa heliheliyam, neta yama laugagayo ta ebe havena abo'ebo'eyegomiu. Na hesi Yaubada ive'itagau ebeha laugagayone bada i'ovi'o.
29 Ainaena hauganane Koniliyosi yana walo ivetamalenama nigele yayata'wata'wata, na hesi yatalamwegau ta yalalaomane. Na hava vehabana uyogaegaune?’
30 Koniliyosi iwalo, ‘Ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai lavilaviyai, dova wau teina ulalaomane eeta yagu vadai ya'awa'awanoi na tomowa ehebo ana ale'o namanamalina meheguwai itaumahalavane.
31 Ta iwalo, “Koniliyosi, Yaubada yam awanoi yo yam aiyauya ihanapuidi'o ainaena i'atemuyamuyaego.
32 Tomowa uvetamaledi ta hilau Yopa ainai towaho yehana Saimoni Pita hilauvai. Na towaho teya hinage yehana Saimoni iya lagulagu 'wapidi ana taulauhaili ainai ivetaumana na Saimoninane yana vada neta ni'u vahalinai.”
33 Eeta vehabam walo yavetamale mwayamwayawenawane ta u'atemuyamuyaegai na ulalaomane. Ainaena mata maudoimai teina Yaubada mehenai na ginauliwone hava Bada iwawalo auligowa ebeha u'aubabadaei neta maudoimai aha'waha'wa ebeha abenalei.’

Pita yana walo Koniliyosi mayana bodao aidiyai

34 Eeta Pita iwalo aidiyai, ‘Walo moiha bada nuwagu imasele'o ebeha tomowa maudoidi Yaubada mehenai toyatoyawa, na nigele Yudeya hibom iyavelauwedi.
35 Na hesi vali tomowa tupwa ehebo ehebo tomodiyao ebe hive'ahihiyei, na himumuga dumwalu, Yaubada iyaliyaya vehabadi.
36 Na Besinana Yeisu ibom maudoida yada Bada na Yaubada nuwadaumwali wasana namwanamwana Yeisu imohegai, ai Isileli yama awanamwanamwa vehabana. Na omiu wasanane amhanahanapui.
37 Wuwuna Yoni wasanane ivetuwuni Galili ainaena, hauganane iguguya, na tomowa i'abiye bapitaisodi na mulitai Yeisu wasana ivetuwuni Yudeya tupwana maudoina ainai.
38 Wasanane ebeha Yaubada Yeisu towaho Nasaleti i'abiye wahiyala Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, ta i'ala'alawowoli na tomowa ihaguhaguidi, ebe yaiyadiwo Tomodulele yana ala'alawowoliyena hi'asiyebwa, Yeisu i'abiye namwanamwadi, wuwuna Yaubada yana ala'alawowoli ainaena.
39 ‘Na ai Yeisu ana tauwalo moiha, wuwuna yana paihowao a'itadi'o Yudeya tupwanane aidiyai yo Yelusalem ainai na ana higa aiwa lagalagana ainai hitutuye patu ta imwamwalowoine.
40 Na ahubena tonuga ainai Yaubada i'abiye towolouyoi, na i'abiye mahalavauyoi.
41 Nigele tomowa maudoidi aidiyai, na ai Yaubada ivesinuwaigai ebeha tauwalo moiha alimaiyai, na ana higa yana towolouyo tuluhanai a'ai na anumanuma Yeisunane baidamai.

42 Na iloinaegai ta tomowa aidiyai aguguya ebeha Yaubada Yeisunane ivesinuwai
yo hauga yana aba'ovi ainai lauvetala ipaihowai, tomowa hibom bada himwalowoi
vehabadi na hinage ita mayawahida vehabada.
43 Tauwalo mahalava hinage mwalona hiwalo mahalava mugai, ebeha yaiyadiwo Yeisu
ainai hiyemidi yadi pwanoli ana nuwahamu Yaubada ainaena hivai Yeisu yehanaena.'

Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu hibom nigele Yudeya aidiyai

44 Pita howola i'au'aubabada na Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu taubenabenali aidiyai
45-46 Na vali alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada, na Yaubada hiwalowalo
vetuvehaeyei, na Yudeya hibom Yeisu ana tauyemidiwo Pita baidanao Yopa ainaena
hilalaomawa, nuwadi ipwanopwano, wuwuna hi'ita Yaubada bada yana velau Alu'aluwa
Ve'ahihi imohedi'o hibom nigele Yudeya aidiyai.
Ainaena Pita iwalo aidiyai,
47 'Augeluwo! Am'ita Alu'aluwa Ve'ahihi bada hivaiya'o dova ita mwalona, eeta nigele
howahowana yadi bapitaiso bwahiyena ta'auhi awa?'
48 Ainaena Pita iloina Besinana Yeisu yehanaena hibapitaiso, na mulitai tomowadine
Pita hi'awanoiyei yo tupwana ahubena hinage himiyamiya, baidadi ta itatalamne.

11

Paihowa teina vehabana Pita i'au'aubabada

1 Yeisu yana tauyewasao yo tauyemidiwo, hibom Yudeya ana taumiyao, bada
wasa hibenalena'o ebeha tupwana nigele Yudeya tomowadiyao Yaubada yana walo
hiyemidiyei.
2 Ainaena hauganane Pita iheuyo Yelusalem ainai, Yeisu ana taumulitao hibom Mosese
yana loina ana tauyewasao Pitanane hi'ulumiyanei,
3 hiwalo, 'Vedova ta owa uluwu hibom nigele Yudeya yadi vadai na baidamwao
am'ai'ai?'
4 Eeta Pita i'avalaihini ta yana paihowa maudoina i'aubabadaei, iwalo,
5 'Mwalona yau Yopa ainai yamiyamiya na ya'awa'awanoi Yaubada ainai, na eno'ita'ita
ainaena, ehebo ginauli ya'ita dova ale'o mwala'ina na papalina vehopali aidiyena
hi'aba'abahi dobima aliguwai.
6 Ginaulinane yavinuvinunui, na lagulaguwao, yo lagulagu daladaladi, yo hinage
lowolowo, ale'onane holanai ya'i'itadine.
7 Na ehebo alina yabenalei iwalo aliguwai, iwalo, "Pita, utowolo na amlagulagu
ulauwunu na u'ai".
8 'Na yau yawalo, "Bada badagi! Wuwuna nigele hinage teya lagulagu laulaugagayodi
teina dova yaya'aidi."
9 'Na alinane galewaena iwalouyo, iwalo, "Yaubada lagulagu neta bada i'abiye
maseledi'o, ainaena havena u'awa'awa yabayababaedi".
10 Ginauline mai tonuga aliguwai imahalava, na alinane hinage mai tonuga iwalo
aliguwai, na mulitai maudoina ihae na i'wadalele galewai.
11 'Na tenem mahanane ainai, towatowaho tonuga himahalavama vadanane ainai
himiyamiya, Sisaliya ainaena hilaoma vehabagu.
12 Eena Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo aliguwai, iwalo, "Utowolo yo havena un-
uwanuwabwaubwau na tomowaone baidamwao amlau". Na tahidao Yopaene hitau
6 hi'wayabuigau, ta alau Sisaliya ainai ta maudoimai aluluwune Koniliyosi yana vada
alonai.
13 'Na towahonane alimaiyai i'au'aubabada iwalo, "Mwalona ehebo tausagenawasa
ya'ita yagu vada holanai itowotowolo", na iwalo, 'Koniliyosi, tomowa uvetamaledi Yopa
ainai, na Saimoni yehana Pita, hilauvaiyama,
14 na iya wasanane mata iwalowedi alimiyai yo ainaena owa mayam huhuwo livahi
amvai'."
15 'Eeta ya'avalahini na ya'au'aubabada, na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai i'aituluma, dova
mwalona ita alidai i'aitulu mugaiwa.
16 Ainaena Bada yana walo mwalona yanuwatuwu avivini, iwalo, "Yoni bwahiyena
i'abiye bapitaisodi, na omiu mata howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'abiye
bapitaiso".
17 Na ana masele neta Yaubada yana aiyauya aidiyai dova ita alidai, hauganane
tayemidi Bada Yeisu Besinana ainai. Ainaena yau nigele howahowana Yaubada yana
paihowa teina ya'auhi.'

18 Haugana teina walowone hibenaledi ta yadi walo wahiwahiwo hilaumwauwidi na
Yaubada hino'owei na hiwalo, ‘Abo Yaubada nigele Yudeya hawahawaga imohedi ta ebe
hinuwabui yo yawahi miyamiya vateyaina hivai.’

Tauyemidiwo dalava Anitiyoki ainai

19 Mwalona tauyemidiwo adi alehao Sitiveni hi'oiye mwalowoi, na hinage hitowoi na
tauyemidiwo maudoidi hi'oiye uhagwalidi ta hilau Pinisiya yo Saipilosi yo Anitiyoki
aidiyai, na wasana namwanamwana hiwalowei Yudeya hibom aidiyai, na nigele
dalavanane adi taumiya maudoidi aidiyai.
20 Mulitai tupwana tauyemidiwo, Saipilosi yo Sailini, himahalava Anitiyoki ainai na
Bada Yeisu wasana higuguyaei nigele Yudeya hinage aidiyai.
21 Na Bada i'abiye wahiyaladi, na tomowa maudoidi yadi walo hiyemidiyei, na
hinuwabui Bada ainai.
22 Hibom nigele Yudeya, na hesi hiyemidi'o Bada ainai, eeta tauyemidiwo Yelusalem
ainai ta Banabasi hivetamalei Anitiyoki ainai.
23 Haugana imahalava neta Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina i'ita lobai ta iyaliyaya.
Ainaena i'abiye wahiyaladi na ebeha maudoidi hauga daodaona Bada ainai hi'awa'awa
abi na nuwadi maudoina ainaena hinuwanuwatuwu avivini.
24 Wuwuna Banabasi towaho namwanamwana, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na
mayana yemidi mwala'ina Bada ainai. Eeta tomowa boda mwala'ina Bada hiyemidiyei.
25 Banabasi ilau Tasisi ainai, Paulo ibehaei,
26 na ilobai, ebeha baidana hilau gwaipile Anitiyoki ainai. hitau bwau bolimai ehebo
holanai hiluwuluwu tauyemidiwo yadi miya toyawa aidiyai, na tomowa maudoidi
hive'ive'itadi dalavadine Anitiyoki ainai, ta Yeisu yana tauyewasao hauganane ainai
hivetuwuni yehanane Keliso yana boda.
27 Haugana tenem ainai tauwalo mahalava Yelusalemaena hidobi Anitiyoki ainai.
28 Na ehebo aidiyena yehana Agabusi, yadi miyagogoi ainai itowolo, na Alu'aluwa
Ve'ahihi yana wahiyalaena iwalo mugai ebeha howola vahali mwala'ina imahalava
tupwa maudoina aidiyai. Mulitai tauloina Kalodiyosi yana hauga ainai vahali mwala'ina
imahalava.
29 Hauganane Yeisu yana tauyewasao Agabusi yana walone hibenalei, hibom hiloiloina
ta ehebo ehebo hitowotowoi na velau hagu mane hivetamalei adi geluwone tupwa
Yudeya ainai himiyamiya hihaguidi.
30 Teina yadi vehaguhagune neta Banabasi na Saulo nimadiyai himwamwauwine ta
hilalaweine tauyemidiwo yadi tauloinao tupwa Yudeya aidiyai.

12

Yemesa hi'oiye mwalowoi na Pita vada paipaiyai himwau luwuwei

1 Hauganane ainai tauwasawasa Helodi yana loina wahiyala ainaena yana tau'alehao
tupwana tauyemidiwo hi'abi avivinidi na hi'abiyababadi.
2 Ainaena Yemesa Yoni tahina, Helodi yana loinaena na elepa ale'aleha ainaena hi'oiye
mwalowoine.
3 Na i'i'itane neta teina mumugane Yudeyaone i'abiye yaliyayadi eeta ihamadudui ta
Pita ipapaine. Teina mumugane neta Buidi'wa guyauna ainai ivevetuwunine.
4 Na haugana Pita ipai ta vada paipaiyai imwauwi ta i'ovi na tau'ita avivini tomowa
vehopali vehopali ihiwaidi ta ilau boda vehopali ipapaihowaidine. Yana nuwatuwu
ebeha Buidi'wa guyauna tuluhanai Yudeyaone imohedi na hi'oiye mwalowoi.
5 Eeta vada paipaiyai himwauwi ta imiyamiya na hesi tauyemidiwo vehabana
hi'awa'awanoi wahiyala Yaubada ainai.

Tausagenawasa Pita ihagui

6 Mata i'ahubena na boniyainane ainai Helodi Pita mata i'oiye mwalowoi. Na wau
boniyainane tau'alehao bwau awa'edane neta gulawa pwawapwawati ainaena Pita
hipaigwaigwaipileyei yo himomohi bwauwedi na hi'eno'eno na hinage tau'aleha bwau
vehaudi hi'ita'ita avivini.
7 Nigele bweda na masele vadane alonai ihinali ta Yaubada yana tausagenawasa
itowolo mahalava. Towahone Pita labelabenai igoha na ivanoi iwalo, ‘Utowolo
mwayamwayau’. Gulawa pwawapwawatiwowa Pita nimanai hibebe'une.
8 Na tauwagenawasane iwalo lau Pita ainai iwalo, ‘Am ale'o yo am aehumahuma
uli'wadi’. Eeta Pita i'awa abiyei, na tausagenawasane iwalouyo iwalo, ‘Am abobo
ainaena u'ohamuigo na umulitaegau’.

9 Eeta tausagenawasane imahalava na Pita imulitaei ta vada paipaine i'aitulu gabaeine.
Na hesi tausagenawasane hava ipaipaihowaidine neta moihadi himahamahalava na Pita
nigele iyanuwamasele. Yana nuwatuwu ebeha i'e'eno nivinivi.
10 Hilaoma ta tau'ita avivini ehebo hilaugabaei, na bwauna hinage hilaugabaei,
na awa'eda mwala'ina pwawati hipapaihowaine ainai hilaoma, na awa'edane ibom
ilotaho'e, na himahalava dalavai, na amwahaena hilau bwaubwau nigele daona na
tausagenawasane Pita ilaugabaeine.
11 Ainaena Pita inuwamasele, na iwalo, ‘Yahanapuiya'o ebeha yau Helodi nimanaena
Bada iyaiyovigau na yana tausagenawasa ivetamalei, ta ihahaloigaune. Na hinage
Yudeyaone yadi nuwanuwatuwu ebeha aliguwai hava hipaihowai neta yalaugabaidi'o.’
12 Pita bada nuwana imasele'o na ilau Meli yana vadai, Yoni hinana, na Yoni
yehana bwauna Maki, na vadanane holanai tauyemidiwo maudoidi himiya gogoi, na
hi'awa'awanoi Yaubada ainai.
13 Na Pita vada ana awa'eda ainai i'aigohagoha, na taupaihowa waihiuna ehebo
yehana Loda ilaoma.
14 Na Pita alinana ibenali lobai, ta iyaliyaya mwala'ina, na nigele awa'eda iho'e, eeta
ilau gwaipile ta vada holanai iwalo, ‘Pita awa'edai itowotowolo’.
15 Na hiwalo, ‘Nuwana uyauyaule!’. Na waihiune awana ipa'i'i ebeha Pitanane. Eeta
hiwalo, ‘Nuwana Pita alu'aluwana’.
16 Hi'awa pa'ipa'i'i na Pita howola i'ai'aigohagoha, ainaena awa'eda hiho'e ta hi'ita
ebeha ibom Pita, na nuwadi ipwanopwano moiha.
17 Na Pita nimanaena i'auhidi na hinobu, na iwalo aulidi Bada vada paipaiyena
ilauvaiyama. Ainaena iwalo, ‘Wasa teina amwalowei Yemesa yo augeluwo aidiyai’. Na
ilaugabaidi ta ilau vali tupwai.
18 I'ahubena na tau'alehao nuwadi ipwanopwano, na hi'atehawawali mwala'ina Pita
vehabana, vedova imamahalavane.
19 Na Helodi iloinaedi ta Pita hibehaei, na nigele hiyalobai, ainaena tau'ita aviviniwone
yadi lauvetala ipaihowai, na adi oiyemwalowoi iloinaei. Eeta Helodinane Yudeya
ainaena idobima Sisaliya imimiyane.

Helodi yana mwalowoi

20 Helodi hiya Taya yo Saidoni imodi'iniyedi eeta hiya nuwanuwadi ebeha hivenuwa
ehebouyo. Ainaena hilaoma ta yana vada ana tau'ita avivini yehana Bilasito baidadi
hi'awa heliheliyam. Na hi'awanoiyei ta ebeha tauwasawasane yo hiya hivenuwa ehebo.
Wuwuna tauwasawasane yana dalavai hiduivahali lau ai'ai yana tupwa ainaena.
21 Na Helodi ehebo ahubena iwalowei na baidadi hi'au'aubabada, na ahubenanane
ainai ana ale'o vauvauna ili'wa, na yana abamiya wasawasa ainai imiya.
22 Na bodaone hiyogayoga, na hiwalo, ‘Yam aubabada bada dova Yaubada na nigele
tomowa’.
23 Na yadi no'o ivai ta nigele Yaubada iyawalo vetuvehaeyei eeta Bada yana
tausagenawasa Helodi ipaihowai ta i'a'asiyebwane ta mwatamwata hiwomali ta
imwamwalowoine.
24 Neta hauganane ainai tomowa Yaubada yana walo hibenalei yo hi'awa abiyei. Na
yadi boda imwalamwala'i.
25 Na Banabasi yo Saulo yadi paihowa Yelusalem ainai hive'oviya'o, ta hidobiuyo
Anitiyoki ainai, na Yoni yehana bwauna Maki hilauvai baidadi.

13

Banabasi na Saulo yadi paihowa

1 Tauyemidiwo Anitiyoki ainai, neta tupwadi yadi tauwalo mahalavao yo tauve'itao.
Eeta teina yehadi, Banabasi na Simiyoni iya hiyogaei taugibagibana, na Lusiyasi iya
gama Sailini, na Mana'eni iya tauwasawasa Helodi ana abi'abiyemwala'i, yo Saulo.
2 Hibom hitapwatapwalolo mayadi hudi Yaubada ainai na Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo
aidiyai, iwalo, ‘Nuwanuwagu Banabasi na Saulo yagu paihowa ehebo vehabana
hipaihowai, ainaena amtalamwedi paihowanane ainai’.
3 Eeta Yaubada ainai hi'awanoiuyo mayadi hudi, na hi'abivahuidi, na Banabasi yo
Saulo hivetamaledi yadi paihowane vehabana.

Yadi paihowa Saipilosi ainai

4 Alu'aluwa Ve'ahihi bada ivetamaledi'o ta hi'aitulu Selusiya, na wagaena higelu ta
hi'adau bwanabwana Saipilosi vehabana.

5 Na dalava yehana Salamisi ainai hiduna, ta nemai Yudeya yadi vada tapwalolo ainai
Yaubada yana walo higuguyaei. Na ehebo yadi hevali baidadi hita'i'ili yehana Yoni Maki.
6 Bwanabwanane maudoina hita'i'iliyei, na dalava Paposi ainai himahalava, ta tenemai
tau'oba yehana Bayeisu, towaho Yudeya, ibom teya tauwalo mahalava oya'oyamana.
7 Na Bayeisunane Sagiyo Paulosi baidana, iya dalava ana tauloina, na towaho
hanahanapuna. Ainaena Sagiyo Paulosi Banabasi na Saulo iyogaedima, na nuwanuwana
ebeha Yaubada yana walo ibenalei.
8 Na hesi tau'obane i'auhidi, wuwuna nigele nuwanuwana na tauloinane Yeisu ainai
iyemidi. Tau'obane yehana ana bui Elimasi neta taubalau.
9 Na Saulo iya yehana bwauna hiyogaei Paulo, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na
tau'obane ivinuvinunui.
10 Na iwalo, ‘Owa Tomodulele yo Alawai yana boda, na oyama wuwuna, ainaena
paihowa dumwadumwaluna uve'alehaei na Bada yana amwaha dumwadumwaluna
hauga maudoina utowotowoi ta u'abiye yababa yo u'abiye giyo.
11 Eeta teina mata Bada yana wahiyalaena mehem igibu ta mata nigele uyavinunuyo
ana higa Yaubada yam ahubena iwawaloweiwa ainai abo uvinunuyo.’
Hauga tenem ainai dova hogahoga na tau'obane mehena iguguyou, ta ibehabeha yaiya
ihagui na ivedadabi.
12 Na tauloinane Sagiyo Bada yana ala'alawowoli teina i'ita na Bada wasana vehabana
nuwana ipwanopwano, eeta iyemidiyei.

Hilau Anitiyoki tupwana Pisidiya holanai

13 Paulo ma'ana bodao Paposiyena higelu, na hi'adauyo ta Pega ainai hiluluwune,
tupwa Pamipiliya holanai. Na Yoni Maki ilaugabaidi ta iwuyo Yelusalem ainai.
14 Na bodaone Pega hilaugabaei, na Anitiyoki ainai himahalava, neta tupwa Pisidiya
holanai. Eena ahubena Yudeya yadi tapwalolo ana ahubena ainai hiluwu Yudeya yadi
vada tapwalolo ainai hitalumiyahiwa.
15 Haugana Mosese yana loinao yo tauwalo mahalavao yadi laulele vahilina tuluhanai
vada tapwalolo adi babadao walo hivetamalei Paulo ma'ana geluwo aidiyai hiwalo,
‘Tahimaiyao, ebe tomowa abiye wahiyalana aubabadadi alimiyai neta amwalowedi’.
16 Ainaena Paulo itowolo na nimana i'abihini, ta iwalo, ‘Tahiguwao Isileli yo omiu vali
tupwaena Yaubada ana tauve'ahihiwo, yagu walo teina ambenalei.
17 Yaubada mwalona Isileli tubudao ivesinuwaidi, na yadi boda i'abiye mwala'i yadi
miya taumana Itipita ainai, na yana wahiyala mwala'ina ainaena imugaiyedi, ta Itipita
hilaugabaeine.
18 Na bolimai 40 aidiyai yadi tapiyao i'alama'i'itaedi haugana balabala awawai
hilaulau.
19 Na Kenani bale'une holanai dalava ana bagibagili 7 matomowadi imumutudine. Na
tubudaone italamwedi ta Kenani bale'une hiloloinaeine,
20 neta bolimai ana bagibagili 450 aidiyai.
21 ‘Hi'awa'awanoi na Yaubada yadi tauwasawasa imohedi Saulo, ibom Kisa natuna, na
yana huhu Beniyamina ainaena, na bolimai 40 aidiyai iloiloinaedi.
22 Mulitai Yaubada Saulo isosomanaei, na yadi tauwasawasa vauvauna Deivida
imwauwi, iya Deivida vehabana iwalo, “Yesi natuna Deivida yalobai, na yavelauwei
wuwuna yagu nuwatuwu maudoina mata ipaihowaidi”.
23 ‘Ta Deivida yana huhu ainaena Yaubada Isileli adi Taulivahi Yeisu i'abiye mahalava,
dova mwalona iwalo mugai.
24 Na mwalona hauganane ainai Yeisu nigele iyadobima, Yoni iguguya Isileli aidiyai,
na yadi lauhapuli aidiyena hinuwabui, na i'abibapitaisodi.
25 Yoni yana paihowa ana aba'ovi ainai iwalo, omiu amnuwatuwui ebeha yau yaiya?
Yau nigele Taulivahine na iya tuluhaguwena ilalaoma iya imwala'i gabaegau, ainaena
yau nigele iyalowoinanegau na ana aehumahuma yavaivehulu.
26 ‘Tahiguwao, omiu Isileli yo Abelaham tubunao, na omiu nigele Yudeya yaiyadiwo
Yaubada hino'ono'owei teina ainai, ita alidai teina livahine wasana Yaubada iveveta-
malenamane.
27 Wasane neta Yeisu vehabana, na hesi yaiyadiwo Yelusalem ana taumiyao yadi
tauloinao baidadiyao nigele hiyahanapui ebeha iya Taulivahine. Na hinage tauwalo ma-
halavao yadi walo tapwalolo bagibagilidi aidiyai hivahivahili neta nigele hiyanuwatuwu
lobai. Hesi Yeisu hive'ewai ta ainaena tauwalo mahalavao yadi walo iyemala moiha.
28 Nigele teya yana lauhapuli hiya'ita lobai, na hesi Pailato hi'awanoiyei ebeha hi'oiye
mwalowoi.

29 Ainaena walodine Buki Ve'ahihi ainai hiwalo mugaiyedi'o Taulivahi vehabana na
maudoina Yudeya bada hipaihowaidi'o, na yana mwalowoi tuluhanai aiwa lagalagana
ainaena himwau aituluwei, ta magai ainai himwamwauwine.
30 Eeta Yaubada mwalowoiyena i'abiye towolouyoi,
31 na ahubena tupwana bagibagilina aidiyai imahamahalava, ana taumulitaone
aidiyai. Hibom mwalona baidanao Galiliyena yo Yelusalemaena hilaoma. Hiya teina
wau ana tauwalo moiha hiwalowalo mahalava tomowa aidiyai.
32 ‘Na ai hinage wasana namwanamwana amohegomiu, mwalona Yaubada yana
waloyemidi tubudao aidiyai.
33 Na bada hi'abiye mahalavaya'o yaso vauvauna ita alidai, haugana Yeisu yana
mwalowoiyena i'abiye towolouyoi. Teina vehabana Sam bwauna ainai Yaubada yana
walo hiwalo mugaiyei, iwalo:
“Owa natugu
wau teina ainai ya'awa Natuguwego”.
34 Na Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoi ta nigele howahowana Yeisu ipwaha, dova yana
walo tenem dova iwalo:
“Mata awanamwanamwa ve'ave'ahihina yamohego neta Deivida ainai yawawalo
yemidiyeiwa”.
35 Na ainaena iwalouyo iwalo,
“Havena utalatalam ta yam taupaihowa ve'ave'ahihina ipwahapwaha”.
36 ‘Walo teina nigele Deivida vehabana. Deividanane yana hauga ainai Yaubada yana
nuwatuwu ipaihowaidi, na imwalowoi na himwauwi magaiyai, na tubunao baidanao
hipwapwahane.
37 Na hesi towahonane mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolone nigele iyapwaha.
38 ‘Ainaena tahiguwao amhanapui moiha ebeha teina towahone ainaena yami
lauhapuli inuwahamuidi ta neta vehabana na wasana aguguyaei alimiyai.
39 Na ebe yaiya ibom ainai yemidi, yana lauhapuli aidiyena ilivahi, na hesi Mosese
yana loina nigele howahowana ilivahigomiu.
40 Ainaena am'ita avivinigomiu na walonane tauwalo mahalavao mwalona vehabana
hiwalowalo yemidiwa, havena amve'ave'alo. Walonane iwalo:
41 “Omiu tau'abitalawahi ambenabenali, amlau yabayababa na ammwalowoi.
Wuwuna yami hauga ainai paihowa hava yapaipaihowaine mata nigele
amyayemidiyei.
Bwagana teya tomowa iwalo auligomiu na mata nigele amyayemidiyei.” ’
42 Haugana Paulo na Banabasi himahalava, na bodaone hi'awanoiyedi ta vali
tapwalolo ainai ve'ita teina vehabana aidiyai hiwaloweuyoi.
43 Na boda vada tapwalolowena himahalava, na tupwana Yudeya yo tupwana Yaubada
ana tauyemidiwo vali tupwa yo vali tupwa aidiyena, Paulo na Banabasi himulitaedi,
ainaena Paulo na Banabasi aidiyai higuguya ta ebeha Yaubada yana ve'i'ila hi'ita yo
hi'abi avivini.
44 Na vali tapwalolo ainai dalava ana taumiyaone maudoidi himiya ahaidi Bada yana
walo vehabana yo habi benaleina.
45 Hiya Yudeya boda mwala'ina hi'i'itane, na hi'alomagigili, yo Paulo yana guguya ainai
hi'awa yabayababaei.
46 Hesi Paulo na Banabasi mayadi atepatu hiwalo mahalava Yudeya aidiyai, hi-
walo, ‘Ilowoinanei na Yaubada yana walo awalo mahalava mugai alimiyai, na hesi
amta'wata'wataei, na omiu ambom amloinaegomiu ebeha nigele howahowana na
yawahi vateyai amlobai, neta vehabana ata'wata'awataegomiu ta vali bodao aidiyai
aguguya hibom nigele Yudeya.
47 Wuwuna Bada ivenuwamwau'o alidai, iwalo:
“Yami paihowa bada yamohegomiu'o na ebeha omiu nigele Yudeya yadi masele,
na tupwa maudoina aidiyai adi livahi amlawei”.’
48 Ainaena hibom nigele Yudeya Paulo na Banabasi yadi walo teina hibenalei, na
hiyaliyaya mwala'ina, ta Yaubada wasana hi'awa namwanamawaei. Na yaiyadiwo
Yaubada ivesinuwaidi yo yawahidi miyamiya vateyaina hilobai, ebe walonane
hiyemidiyei.
49 Na Bada wasana ivehulu tupwa maudoina aidiyai, yo holadiyai.
50 Na Yudeya Paulo na Banabasi hive'alehaedi, na hi'ulumiyaedi, hiya waiwaihiu
alawatao yo tautapwalolo yo hinage dalava adi babadao. Eeta Paulo na Banabasi
hiheusilidi, ta tupwanane hilalaugabaeine.
51 Na mulitai abo tupwanane hilaugabaei, aedi namonamona hi'oiye hoyeholudi yadi
tupwai neta aba'ita taumiya dalava aidiyai.

52 Na ainaena taumulitao hiyaliyaya mwala'ina, na Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaudi.

14

Paulo na Banabasi Aikoniyom ainai

1 Aikoniyom ainai Paulo na Banabasi Yudeyaone yadi vada va'ahihi ainai hiluwu ta higuguya. Yadi guguya ainai hibom Yudeya na nigele Yudeya boda mwala'ina hiyeyemidine.
2 Na Yudeya tupwadi Besinana nigele hiyayemidiyei, na hiwalo huluhuluidi hibom nigele Yudeya ta tauyemidiwo heve'alehaedi.
3 Eeta Paulo na Banabasi himiya daodao Aikoniyom ainai. Bada vehabana hi'au'aubabada wahiyala. Na Bada yana ve'i'ila iyemala moiha yadi walowo vehabadi neta Paulo na Banabasi ipaihowaidi ta ve'ive'ilala yo ala'alawowoli nimadiyena hi'abi'abiye mahalavadi.
4 Dalavane alonai neta tomowa hiwahei ta boda bwau. Tupwadi tauyemidiwone aidiyena hilalaune na tupwadi Yudeyaone aidiyena hilalaune.
5 Eeta Yudeyaone yo nigele Yudeyaone, yadi babadao baidadiyao hi'ulewahi ta ebeha Paulo na Banabasi hiwalo sebasebaiyedi na gaimaena hitalaidi.
6 Haugana yadi ulewahine hihanapui Paulo na Banabasi hidena ta hilalaune Lisitila yo Debi, dalava mwala'ina Laikoniya tupwanane ainai. Na hinage davala tupwadi Laikoniya alonai,
7 aidiyai Yaubada yana walo higuguyaei.

Paulo na Banabasi Lisitila yo Debi alodiyai

8 Tomowa ehebo Lisitila ainai imiyamiya neta hinana diyanai aena yababana ta haugana itubui nigele iyalaulau na hesi imiyamiya.
9 Iya Paulo yana walo ibenalei na Paulo towahone ivinuvinunu ili'ilimani ta iwalo, ‘Teina towahone yana yemidi vehabana howahowana na inamwanamwa’.
10 Eeta Paulo ilaumwau na towahone ivinuvinunui ta alinana mwala'ina ainaena iwalolau iwalo, ‘Aemwena utowolo dumwadumwalu!’. Towahone itaugavai ihae na idobi italutowolone ta aenaena ilau na ilaoma.
11 Hava Paulo ipapaihowaine, boda hi'itaya'o ta Laikoniya alinadiyena hiwui hiwalo, ‘Yaubada bwau hiyemala tomowa mohili ta hi'aituluma alidai’.
12 Banabasi yadi yaubada hiyewaligehaei ta hiwalo ‘Siusi’. Na Paulo yadi yaubada vehauna hiyewaligehaei ta hiwalo ‘Hemisi’, wuwuna iya miyagogoi ana tauloina.
13 Yaubada Siusi yana taupwaoli yana vada tapwalolo dalavane vahalinai neta bulumakau yo vane ilawedima dalavane awa'edanai na ainai ebeha tomowa baidanao hipwaoli tauyewasaone aidiyai.
14 Hesi Paulo na Banabasi teina paihowaone hibenalena'o ta yadi luwuluwu hilivahidi na boda alodiyai hiluwu ta hiwuiwui hiwalo,
15 ‘Vedova ta teina mumugane ampaipaihowaine? Ai tomowa mohili dova omiu. Na alaoma ebeha wasana namwanamwana a'aubabadaei alimiyai ta teina mumugaone amta'wata'wataedi na am'ita gwaipile Yaubada Mayawahine ainai. Teina Yaubadane iya galewa yo bale'u yo ni'u iyeyemaseledine. Na alodiyai hava himiyamiya hinage iyemaseledine.
16 Mwalona yaso mugamugaina italamwedi ta yadi nuwatuwuwo hibom himulimulitaedi.
17 Hesi mumuga namwanamwadi hauga maudoina ipaipaihowaidi neta hiyemala moiha aidiyai. Mahuli yo dohi galewaena imohegita. Ai'ai imohegita ta ateda i'abiye yaliyayadi.’
18 Teina abawalo au'auhine wuwudi hiwalowedi na hesi howola boda hi'ai'aipate ebeha Paulo na Banabasi hipwaoli aidiyai.
19 Tupwadi Yudeya Anitiyokiyena hilalaomane neta Pisidiya alonai yo Aikoniyomyena hilaoma Lisitila ainai. Hiya tomowa bodadi yadi nuwatuwuwo hi'oiye tomatomadi ta Paulo gaimaena hitalai na hiniulilawei dalavane papalinai. Yadi nuwatuwu ebeha bada imwalowoi'o.
20 Na hesi haugana tauyemidiwo hilaoma na hitowolo gwaigwaipileyei, itowolo ta dalavane ainai iluluwuyone. I'ahubenama ta iya na Banabasi baidana hilalaune Debi.

Paulo na Banabasi yadi laugwaipile Anitiyoki ainai

21 Paulo na Banabasi wasa namwanamwana Debi ainai higuguyaei ta tomowa bodadi hi'abiye nuwabuidi. Na hilau gwaipile ta hilau Lisitila ainai yo Aikoniyom ainai yo hilau Anitiyoki neta Pisidiya alonai.

22 Yadi lau aidiyai tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi ta hiwalo, ‘Am atepatu yami yemidiwo aidiyai. Wuwuna to'oto'o bagibagilidi mata tagiulidi na abo Yaubada yana Abaloina ainai tamahalava.’
23 Paulo na Banabasi boda ehebo ehebo alodiyai yadi babadao hivetowolodi. Na mayadi awanoi yo mayadi hudi hi'aiyauyaedi Bada nimanai wuwuna iya ainai yadi yemidi himwauwidi.
24 Pisidiya tupwana hitauyayahi na abo hilalaune Pamipiliya yana abaloina ainai.
25 Wasa namwanamwana Pega ainai higuguyaei na abo hidodobine Ateliya.
26 Ta Ateliya ainai na higelu ta hilalaune Anitiyoki teya ainai neta Siliya tupwanai. Mwalona Anitiyoki ainai tauyemidiwo Yaubada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini vehabana hi'awanoi ta Paulo na Banabasi hivevetamalediwa neta himahalavauyo wuwuna yadi paihowa hive'ovidi'o.
27 Haugana Anitiyoki ainai himahalava, tauyemidiwo yadi boda hitau'ahaidi na Yaubada ginauli maudoidi aidiyai ipaipaihowaidi neta hiwalo aulidi. Na nigele Yudeya Yaubada yadi hawahawaga imohedi ta hiyemidi.
28 Na Anitiyoki ainai tauyemidiwo baidadiyao himiya daodao.

15

Miya ahai Yelusalem ainai

1 Tomowa tupwadi Yudeyaena hilaoma Anitiyoki ainai ta adi geluwo hive'ive'itadi hiwalo, ‘Ebe nigele yami ve'ive'ilala 'wapi ana hapi amyavai dova Mosese iloina ilelelelewa ainai mata nigele livahi amyavai’.
2 Paulo na Banabasi tomowaone baidadiyao heveta'eta'e teina walone vehabana. Eeta Paulo na Banabasi tomowa tupwadi hivevetowolodiwa baidadiyao hilau Yelusalem ainai ta tauyewasao yo tauloinao ebeha hi'itadi teina walone vehabana.
3 Paulo na Banabasi yo tomowaone hivetamaledi ta hilaulau neta haugana Pinisiya tupwanane yo Sameliya tupwanane hiluwuidi ta hilau na hiwalowalo mahalava hiwalo, ‘Hiya nigele Yudeya Yaubada hiyemidiyei’. Teina wasane ainaena tauyemidi maudoidi hiyaliyaya mwala'ina.
4 Haugana Yelusalem ainai himahalava, tauyemidi yadi boda yo tauyewasao yo tauloinao hi'abiye yaliyayadi. Na Paulo na Banabasi Yaubada ginauli maudoidi aidiyai ipapaihowaidiwa neta hiwalo aulidine.
5 Hesi Yudeyaone yadi loina adi tauve'itao tupwadi Yeisu himulitaei ainaena hitowolo ta hiwalo, ‘Hiya nigele Yudeya tomowadiyao yaiyadiwo Yeisu hiyemidiyei amwalo aulidi amwalo, “Ve'ive'ilala 'wapi ana hapi amvai ta dova Mosese yana loina ilelelelewa neta ebeha am'awa abiyei”.’
6 Eeta tauyewasao yo tauloinao himiya ahai ta teina walone hi'a'aubabadaneine.
7 Na yadi aubabadane ana daodao alonai neta Pita itowolo ta iwalolau aidiyai iwalo, ‘Tahiguwao, amhanapuiya'o mwalona alomiyena na Yaubada ivesinuwaigau yo ebeha hibom nigele Yudeya aidiyai wasa namwanamwana yaguguyaei, na mata hibenalei yo hiyemidi.
8 Na tomowa yadi nuwatuwu neta Yaubada ihanapu ili'ilimanidi'o, ta nigele Yudeya yaiyadiwo hiyemidiyei i'awa namwanamwaedi. Yana awanamwanamwa i'abiye mahalava neta Alu'aluwa ve'ahihi imohedi dova ita imomohegitane.
9 Hiya yo ita nigele iya'ita ve'ahagita. Atedi i'abiye maseledi wuwuna hiyemidi.
10 Ainaena taumulita vauvaudi havena ta'abi'abiye be'udi Mosese yana loina ainaena. Teina vitaine nigele howahowana ebeha ta'avalai wuwuna mwalona ta wau neta loinane yada ababe'u. Teina paihowane ainaena havena Yaubada tatowotowoi.
11 Ta yemidi'o ta Bada Yeisu yana ve'i'ilaena livahi tave'aloya'o bada dova hiya hinage.’
12 Pita yana walo tuluhanai tomowa maudoidi himiya nobu ta nigele alinadi. Na mulitai Banabasi yo Paulo Yaubada yana ve'ive'ilala yo yana ala'alawowoli maudoidi nigele Yudeya aidiyai ipapaihowaidiwa neta maudoina hi'aubabadanedi.
13 Yadi aubabada tuluhanai Yemesa iwawalone iwalo, ‘Tahiguwao, ambenabenali!
14 Pita i'aubabadaei vedova Yaubada nigele Yudeya aidiyai i'abiye mahalavauyoi ta aidiyai yana tomowa ivesinuwaidi.
15 Tenemdova tauwalo mahalavao yadi walo Yaubada yana buki ainai i'awa namwanamwa iwalo:
16 “Teina tuluhanai mata yawuyoma yo Deivida yana vada iguguliwa yavetowolouyoi.
Hava iyayababawa mata ya'abiye vauvauyoi, na yavetowolodi,
17 yo mata tomowa maudoidi yau Bada hibehaegau.
Na nigele Yudeya mayehadi mata yagu tomowao.

18 Teina dova Bada alinana mwalona iwawalo mahalavaeine.”
19 ‘Eeta yagu loina ebeha nigele Yudeya Yaubada hiyemidiyei, havena adi vitai
tamwaumwauwi.
20 Na hesi tawalo aulidi leta ainaena ta havena ai'ai himohemohedi abapwagogo
aidiyai hi'ai'aidi. Havena himehemehe'ayo. Hinage havena uibai ma'wahinana yo
gadodi hi'i'idi hi'ai'aidi.
21 Wuwuna teina loinaone Mosese ileleleledine hauga daodaona higuguguyaei hiya
Yudeya yadi vada tapwalolo ainai. Ta yana walo higuguyaei tapwalolo ehebo ehebo
dalava maudoina ainai.’

Taumiya ganamuli yadi leta hivetamalei

22 Tauyewasao yo tauloinao yo tauyemidiwo bodadi baididiyao hi'ulewahi ta tomowa
hivesinuwaidi bodane alonai. Hiya mata Paulo na Banabasi baidadiyao hivetamaledi
ta hilau Anitiyoki ainai. Tomowaone hivevetowolodine neta Yudasa (yehana vehauna
Basabasi) na hinage Sailasa. Neta hitau bwauwone tahidaone hive'ahihi ili'ilimanidi.
23 Tomowaone hivetamaledi leta baidana ta hilalaune neta tenem dova yana walo:
Tauyewasao yo tauloinao ai tahimiyao yama awayauwedo omiu tahimaiyao
maudoimiu alimiyai.
Omiu nigele Yudeya tomowadiyao Anitiyoki ainai yo Siliya ainai yo Silisiya adi
taumiyao.
24 Bada abenalena'o neta yama boda ainai tomowa hilaowa ta hi'abiye vitaigomiu
yo nuwamiu hi'abiye yababadi'o yadi walo aidiyena hesi nigele alimaiyai hiyapanivila
na teina laulaune hipapaihowaine.
25 Eeta amiya ahai ta maudoimai atalam na tomowa avesinuwaidi ta hilalaowane
alimiyai ada geluwo Banabasi yo Paulo baidadiyao.
26 Hitaubwau yawahidi hitalamwei Bada Yeisu Besinana yahanaena.
27 Na Yudasa yo Sailasa avetamalediwa'o hiya mata ginauliwowa alelelelediwa
howahowadi mata hiwalo auligomiu.
28 Wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwatuwu dova yama nuwatuwu ta ebeha
havena a'abi'abiye vitaigomiu, na hesi teina ginauliwone hibom ammulitaedi.
29 Ai'ai himohemohedi abapwagogo aidiyai havena am'ai'aidi. Havena uibai
ma'wahinadi yo gadodi hi'i'idi am'ai'aidi. Havena ammehemehe'ayo. Ebe teina
ginauliwone havena aidiyai amya'abi'abilau neta mata ammiya ili'ilimani.
Kaiyoni.
30 Tauyewasaone hivetamaledi ta hilalauwa neta hidobi Anitiyoki ainai ta
tauyemidiwo yadi boda hilau ahaidi na letane himomohedine.
31 Na tomowaone letane hivahili ta yana walo abiyewahiyala ainaena ta hiyaliyaya
moiha.
32 Yudasa na Sailasa neta hiya Yaubada yana tauwalo mahalavao eeta adi geluwo
baidadiyao hi'aubabada mwala'ina. Hi'abiye wahiyaladi ta hitowolo wahiyala.
33 Hiya baidadiyao himiya daodao, na abo hivetamaledi yo mayadi nuwadaumwali
hilau gwaipile tauvetamalediwa aidiyai.
34 [Hesi Sailasa inuwanuwatuwu ta nemai imimiyane.]
35 Paulo na Banabasi Anitiyoki ainai himiyamiya, na tomowa bagibagilidi baidadiyao
Bada yana walo higuguyaei yo heve'itaei.

Paulo na Banabasi yadi lau hiwahei

36 Ahubena viha hi'ovi na Paulo iwalolau Banabasi ainai, iwalo, ‘Talau gwaipileuyo
ta tahidaone tataubo'eyedi mwalona dalavaowa aidiyai Bada yana walo taguguyaeiwa
hola ta'itauyoidi vedova yadi miyamiya ana ita’.
37 Banabasi yana venuwa ebeha Yoni Maki hilauvai ta baidadi hilau.
38 Na Paulo inuwanuwatuwu ta nigele iyadumwalu, wuwuna mwalona Pamipiliya
himiyamiya ta Yoni Maki idena gabaedi na nigele iyamulitaedi ta yadi paihowa
hiyave'ovi.
39 Ainaena Paulo na Banabasi teina walowone aidiyena na hi'awa pa'ipa'i'i ta
hiwawaheine. Banabasi Yoni Maki ilauvai ta hi'u'e yo hilalaune Saipilosi.
40 Na Paulo Sailasa ivesinuwai ta baidana ebeha hilau, nigele ta adi geluwo
hi'awa'awanoi Paulo yo Sailasa vehabadi ebe Bada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini imiya
vahalidi.
41 Na hiso'e'eli ta Siliya na Silisiya yadi abaloina dalavadiyao hiluwuidi yo tauyemidiwo
yadi boda maudoidi hi'abi'abiye wahiyaladi.

16

Timoti, Paulo na Sailasa hi'adau

1 Neta hauganane ainai Paulo na Sailasa hilau Debi ta hinage hilaugabaei yo hilau
Lisitila. Na nemai Lisitila ehebo taumulita imiyamiya, yehana Timoti. Timoti hinana
neta waihiu Yudeyaena na Yeisu iyemidiyei. Na tamana towaho Gilisiyena.
2 Tauyemidi maudoidi Lisitila yo Aikoniyom aidiyai neta Timoti hi'awa
namwanamwaei moiha.
3 Paulo nuwanuwana ebeha Timoti ilauvai. Eeta Yudeyaone yadi paihowaena yadi
ve'ive'ilala 'wapi ana hapi ivai wuwuna tomowa nemai taumiya hiya Yudeyaone
hihanapuiya'o ebeha Timoti tamana towaho Gilisiyena.
4 Lisitila hilaugabaei yo hilaulau dalava ehebo ehebo hiluwuidi ta Yelusalem ana
tauyewasao yo ana tauloinao hava hiloloinaewa neta tauyemidiwo hiwalo aulidi ebeha
hi'awa abiyedi.
5 Eeta tauyemidi yadi boda hi'abiye wahiyaladi ta ahubena ehebo ehebo tomowa
hinuwanuwabui na tauyemidi yadi boda imwalamwala'i.

Paulo i'eno ita'ita Tilowasi ainai

6 Hi'adau ta hilau tupwa Piligiya yo Galetiya aidiyai na Alu'aluwa Ve'ahihi nigele
iyatalamwedi ebeha Bada yana walo higuguyaei Esiya ainai.
7 Eeta Misiya tupwanane ainai hilau ta sigane ainai himahalava ta hi'ai'aipate
ebeha Bitiniya tupwane hiluwui. Na hesi Yeisu Alu'aluwana Ve'ave'ahihina nigele
iyatalamwedi ebeha hiluwui.
8 Eeta Maisiyaena hiso'e'eli ta hidodobine Tilowasi ainai.
9 Na tenem boniyaine ainai Paulo i'eno ita'ita ta tomowa Masedoniyaena ivinuvinunui
na Paulo i'awa'awanoiyei iwalo, ‘U'atemuyamuyaegai na ugeyo'awama Masedoniya
ainai yo uhaguigai’.
10 Haugana Paulo towahone i'eno ita'itaei ta itautowolo yo a'atububuni ta yau ebeha
baidaguwao alau Masedoniya wuwuna anuwatuwui neta Yaubada iyogaegai ta wasa
namwanamwana tomowa tenem aidiyai aguguyaei.

Lidiya yana nuwabui Pilipai ainai

11 Eeta Tilowasiyena waga avai ta a'u'e yo adumwalu ta agegeyo'awane bwanabwana
yehana Samotilesi ainai. Na i'ahubenama ta agegeyo'awane Niyapoli ainai.
12 Tenem ainaena na aluwu ta alau Masedoniya dalavana mwala'ina Pilipai ainai.
Dalavane hinage Loma himimiyaine. Na nigele ahubena hiyabagibagili dalavanane
ainai amiyamiya.
13 Eeta tapwalolowai dalavane alaugabaei ta alau bwahi papalinai, ta yama nuwatuwu
mata Yudeyaone yadi aba'awanoi tenemai alobai. Waiwaihiu nemai himiya ahai ta
ainaena amiya na aidiyai a'au'aubabada.
14 Taubenaligaine ehebo neta Lidiya, wahiu Tayatailaena. Iya luwuluwu hawa-
hawawalidi ivegivegimwalaedi. Waihiune neta Yaubada ana tauwalo vetuvehae teya
eeta nuwanuwana yo Bada i'abiho'e ainai na Paulo hava iwalowalowedine neta aidiyai
i'awa moiha.
15 Ta tenem hauganane ainai iya yo yana vada alona tomowanao hibapitaiso na
tuluhanai ive'i'imanegai iwalo, ‘Omiu amwalo yau Bada ana tauyemidi moihana ainaena
amlaoma ta yagu vadai ammiya’. Na nuwamaiyaone i'oi'oidi ta alalaune.

Paulo yo Sailasa adi mwau vada paipai ainai

16 Vali ahubena ainai alaulau aba'awanoi dalavana ainai na taupaihowa waihiuna
alolobaine. Waihiune neta alu'aluwa oba'obana iluwui, na howahowana iwalo
mahalavaedi hava mata himahalavane hauga mehedai. Teina paihowane ainai na mane
mwala'ina yana tauloinao vehabadi ipaipaihowai.
17 Ainaena waihiunane Paulo na ai imulimulitagai na iyogayoga, ‘Teina tomowaone
Yaubada ewa aliliyai yana taupaihowao hiya livahi amwahana hi'au'aubabadaei
alimiyai.’
18 Waihiunane tenem dova iyogayoga ahubena ehebo ehebo aidiyai, ana higa Paulo
taunane ita'wata'wata, na i'ita gwaipile ta alu'aluwa oba'obanawa iwalo lauwi, iwalo,
‘Yeisu Besinana yehanaena yaloinaego na waihiu neta ainaena umahalava. Nigebweda
na alu'aluwa oba'obanane wahiune i'aitulu gabaeine.
19 Na waihiune yana tauloinao himodi'iniyedi, wuwuna yadi mane mwala'ina
abalobaina waihiunane, na bada Paulo i'abiye namwanamwaya'o, ta Paulo yo Sailasa
hi'abi avivinidi, na hiniuli lawedi abagimwala tupwana adi tauloinao aidiyai.

20 Hilawedima ta taulauvetala Loma mehediyai na hiwalo, ‘Teina Yudeya tomowadiyao na yada dalava alonai tausosomana himwaumwauwi.
21 Wuwuna laugagayo hive'ive'itaei neta ita Loma yada laugagayowo hidi'wadi'wai ta nigele howahowana tavaidi yo tamulitaedi.’
22 Na bodao hinage hive'ewaidi, ainaena tauloinao hiloina ta Paulo na Banabasi adi ale'o hilivahidi, na hipwedipwedilidine.
23 Ta pwedipwedili mwala'ina himohedi, mulitai abo vada paipaiyai himwamwauwidine, na vada paipai ana tau'ita avivini hiloinaei na vada igudu momohi.
24 Na tau'ita avivini walo ibenalei, na imwau luwuwedi vada paipai holanai, na aedi ihipwaidi aiwa aidiyai, ta ebe havena hidenadena.
25 Boniyai gamwagamwana na Paulo yo Sailasa hi'awa'awanoi yo hiwaliwali Yaubada ainai, na tauluwu vada paipaiyai maudoidi hibenabenaledi.
26 Nigele bweda na mwani'ini'i mwala'ina isagena ta vada paipai ana logidi inu'uvi na aluwadi igavai, na vada paipai ana awa'eda maudoina hilotaho'e, na tauluwu vada paipaiyai aedi adi gulawao maudoidi hilotalivahi.
27 Na vada paipai ana tau'ita avivini aluwana igavai, na itowolo ta awa'eda ho'eho'edi i'itadi na yana nuwatuwu tauguguyaone bada hidena'o, eeta elepa ivai na ebeha ibom i'oiye mwalowouyoi.
28 Na Paulo i'ita ta iyoga iwalo, ‘Augelu, havena ubom u'oi'oiye mwalowoigo, wuwuna maudoimai teina amiyamiya’.
29 Na tau'ita avivinine yana taupaihowao aidiyai iyoga na lampa hivaiyama, na lampane ivai ta iluwu mayana meheuhi, na ibe'u dobi Paulo yo Sailasa mehediyai.
30 Na mulitai itowolo ta ivaimahalavaedi, na iwalo, ‘Babadao, amwalo aliguwai hava yapaihowai, na yawahigu Yaubada ilivahi?’
31 Na Paulo yo Sailasa hiwalo ebe Bada Yeisu ainai uyemidi, mata owa na yam vada alona tomowadi livahi amlobai.’
32 Eeta Bada wasana hiyewasae ibom yo yana vada alona aidiyai.
33 Boniyai tenem ainai Paulo na Sailasa ivai mahalavaedi, ta elodi iwuwadi na iya yo yana huhuwo hiyaliyaya na hibapitaiso.
34 Na abo ilauvaidi ta hihae yana vada ainai ta ai'ai imohedi ta hi'a'aine. Na tomowane yana huhuwo baidanao hiyaliyaya mwala'ina wuwuna Yaubada hiyemidiyei.
35 I'ahubena ta tauloinao yadi taulaupaiwo hivetamaledi, ta vada paipai ana tau'ita avivini hivenuwa mwau ainai, ebeha tomawa bwau vada paipaiyai amwauwidi'o, ulivahidi na himahalava.’
36 Na tau'ita avivini walo teina iwalowei Paulo ainai, iwalo, ‘Tauloinao wasa hivetamalema ebeha yalivahigomiu, ainaena ammahalavama na mayami yaliyaya amlau’.
37 Na Paulo ita'wata'wata, ta iwalo, ‘Havena alaulau. Wuwuna nigele teya yama lauhapuli lauvetala ainai hiyalobai, na babadao mehediyai hisapigai na vada paipaiyai himwauwigai, wuwuna ai Loma tomowadiyao. Na hava vehabana ebeha hilivahigai ta dawaniyena himwau mahalavaegai? Na hesi hibom hilaoma na hilauvaigai, na amahalava.
38 Na taulaupaiwo teina walowone hiwalowedi taulauvetala aidiyai ta taulauvetalaone himeheuhi mwala'ina wuwuna Paulo na Sailasa neta hiya Loma.
39 Eeta hilaoma vada paipaiyai na atemuyamuyaena hiwalo velau Paulo na Sailasa aidiyai, na vada paipaiyena hivaidi, na hi'awanoiyedi ta hilau vali dalavai.
40 Eeta Paulo yo Sailasa vada paipaiyena hilau Lidiya yana vadai, na tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi na mulitai hilalaugabaidine.

17

Paulo Tesalonaika ainai

1 Ainaena Paulo na Sailasa Ampipolisi yo Apoloniya aidiyena hilau na Tesalonaika ainai himahalava, na Tesalonaika ainai Yudeya yadi vada tapwalolo imiyamiya.
2 Eeta Paulo yadi tapwalolo ainai iluwu ipaihowa dova tupwa maudoidi aidiyai ipaipaihowa, na tenem ainai tapwalolo tonuga himiyamiya, na aidiyai Yaubada yana Buki ive'ive'ita, na baidadiyao hi'awa'awa pa'ipa'i'i,
3 na Paulo hanapu imohedi iwalo, ‘Besinana ilowoinanei ebe muyamuya ilobai na imwalowoi, na hinage mwalowoiyena itowolouyo’. Na hinage iwalo, ‘Yeisunane yawawaloweiwa alimiyai, ibom Besinana towahona’.

4 Yudeyao tupwadi hi'awa moihaei na Paulo yo Sailasa yadi boda ainai hiluwu, na
Yaubada ana tauyemidiwo yo ana tauve'ahihi hiya Gilisi aidiyena yo waiwaihiu yehadi
mwala'idi aidiyena maudoidi hiyemidi.
5 Hesi Yudeyaone hi'alomagigili ta tomowa yababadi hilaugogoidi ta boda hipapai-
howaine. Na dalavane maudoina alonai hidagudagugu ta Yesoni yana vada hive'alehaei,
ebeha vedova na Paulo yo Sailasa hibehaedi ta ebe hi'aituluwedi tomowa bodadi
mehediyai.
6 Hesi nigele hiyalobaidi, eeta Yesoni yo tauyemidiwo tupwadi hiniulilawedi dalava
adi tauloinao aidiyai na hiwuiwui hiwalo, ‘Paulo na Sailasa hiya neta tupwa maudoina
hiveyaveyababa. Na wau hiluwuma yada dalava alonai.
7 Ta Yesoni yana vada ainai imwauwidi ta himiyamiya. Hiya yada tauwasawasa
mwala'ina Sisa yana laugagayo hidi'wadi'wai. Na hiwalo, ‘Wasawasa teya yehana Yeisu’.
8 Dalava ana tauloinao yo bodao walo teina hibenaledi, ta hiveta'eta'e,
9 na hiwalo ta Yesoni ana geluwo baidanao hiyemaiha mane ainaena adi livahi
vehabana abo mulitai hi'abigabaedine.

Paulo na Sailasa yadi paihowa tupwa Beliya ainai

10 Masigiliyena tauyemidiwo Paulo na Sailasa hivetamaledi ta hilalaune Beliya,
hauganane himahalava hiluwu Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, na Yeisu wasana
hive'itaei.
11 Mwalona Tesalonaika ainai Yudeya nigele nuwanuwadi wasanane, na Yudeya Beliya
ainai yadi talam namwanamwana ta wasanane nuwadi ivai, ainaena ahubena ehebo
ehebo Buki Ve'ahihi hivahivahili na nuwanuwadi wasana namwanamwana ana moiha
hihanapui.
12 Eeta Yudeya bodadi hiyemidiyei, na hinage Gilisi waiwaihiu tupwadi hibom yehadi
mwala'idi na hinage Gilisi towatowaho bagibagilidi hiyemidi.
13 Na Yudeya Tesalonaika ana taumiyao hibenalei ebeha Paulo Yaubada wasana bada
iguguyaena'o dalava Beliya ainai, ta hilau mwayamwayauma na bodao hivenuwamwau
aidiyai ebeha Paulo na Sailasa hi'alehaidi.
14 Eeta tauyemidiwo Paulo hivetamalei ta i'dodobine le'awai na Sailasa Timoti
baidanao himiyamiya Beliya ainai.
15 Tupwana tauyemidiwo aidiyena Paulo hi'wayabui ta hilalaune Atenisi na Paulo
loina imohedi ebeha Sailasa yo Timoti hilau mwayamwayauma Atenisi ainai, eeta
tauve'wayabuwone hilau gwaipile Beliya.

Paulo yana miyamiya Atenisi ainai

16 Paulo Atenisi ainai Sailasa yo Timoti vehabadi iha'waha'wa, na inuwayababa ve-
habadi, wuwuna i'ita dalavanane ainai yadi abayemidi vagadi aidiyai hipwagopwagogo.
17 Eeta Yudeya na tupwana Yaubada ana tauyemidiwo, baidadiyao hiveta'eta'e
nuwatuwu teina vehabana, Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, na hinage tomowa
tupwadi ebe yalobaidi abagimwala ainai baidanao hiveta'eta'e ahubena ehebo ehebo
aidiyai.
18 Na tauhanahanapuwo yadi boda yehadi Epikulo yo Sitoeke Paulo baidanao
hiveta'eta'e. Na tupwadi hiwalo, ‘Teina yauyaulene hava ebeha iwaloweine?’
Tupwadi hiwalo, ‘Ana ita dova tupwa teya yaubadadi adi tauguguya’. Teina walone
hiwalowei wuwuna Yeisu wasana yo yana towolouyo iguguguyaeine.
19 Eeta Paulo hilauvai yo hilawei tauloina yadi miyagogoi yehana Aliyopago ainai ta
hiwalo, ‘Ve'ita vauvauna teina owa u'au'aubabadaneine ebeha ahanapui.
20 Na ana benali alimaiyai abanuwapwanopwano, eeta ulivahi alimaiyai na nuwamai
imasele, na ahanapui.’
21 (Yadi panivila wuwuna teina, Atenisiwone yo hinage vali tupwa tomowadi Atenisi
ainai himiyamiya neta nigele teya hava hiyapaipaihowai na ginauli vauvaudi hita'eyedi
na hiwalowalowedi.)
22 Ainaena Paulo vada miyagogoi holanai itowolo, na iguguya aidiyai, iwalo, ‘Atenisi
omiu, bada yahanapuigomiu'o ebeha ammwahamwahaliuhi yami tapwalolo aidiyai.
23 Wuwuna yami dalavao ya'ita yayahidi yo yalau na abatapwalolo dalavadi
ya'i'itadine yo gwalatau aidiyai teina walowone yalolobaidine, iwalo, “Yaubada nigele
tayahanapui yana gwalatau”. Ainaena Yaubadane iya amwalo vetuvehaeyeine na hesi
nigele amyahanapui iya ya'aubabadaneine alimiyai.
24 ‘Yaubada bale'u tauyemaselena yo ginauli maudoidi ainai himiyamiya tauye-
maseledi, eeta iya galewa na bale'u ana Bada, na vada tapwalolo tomowa hipaipai-
howaidi nigele ainai iyamiyamiya.

25 Na tomowa ita nigele howahowana na ehebo hava nimadaena tamohei Yaubada
ainai, wuwuna iya yawahida yo alu'aluwada yo yada ginauli maudoidi adi tau'aiyauya.
26 Na ehebo towaho yehana Adam ainaena Yaubada vali tupwa yo vali tupwa
tomowadiyao iyemaseledi yo tomowa hidabalala bale'u maudoina aidiyai, eeta boda
ehebo ehebo yadi hauga yo yadi abamiya higana Yaubada mwalona iwalowedine.
27 Yana nuwatuwu ebeha ibom hibehaei yo howola abo hitowoi ta hilobai. Na hesi
Yaubada vahalidai imiyamiya.
28 Wuwuna ibom ainaena yawahida tavaivai na baidada talaulau yo baidada
tamiyamiya. Na dova yami tauwalo mahalava teya Yaubada vehabana iwalowalo neta
ita hinage maudoida natunao."
29 'Yaubada natunao ita ainaena nigele ebeha Yaubada ana ita tanuwanuwatuwui
dova abapwagogo tomowa yadi nuwatuwuwena hipaihowaidi. Gola bo siliba bo gaima
ainaena hilelelеledi, hiya nigele dova Yaubada.
30 Nuwapwanopwano haugadi aidiyai Yaubada nigele tomowa yemaihana iyamod-
eyei. Na wau tomowa maudoida iwalowalo auligita iwalo, 'Yami mumuga yababadi
amtalamwedi.
31 Wuwuna yada ahubena lauvetala howola Yaubada iwalowena'o na bale'u maudoina
ada loina dumwaluna imohegita, towahone ivesinuwaiya'o ainaena, na towahonane
mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na ainaena tomowa maudoida wasa teina ta'awa
moihaei.'
32 Na taumwalowoiwo yadi towolouyo wasana hibenalena'o, na tupwadi hiwalo
sebasebai, na tupwadi hiwalo, 'Nuwanuwamai ebe nuwatuwu teina vehabana
u'aubabadauyo na abenalei'.
33 Ainaena Paulo bodaone aidiyena imahalava.
34 Na tupwana tomowa Paulo yana walo hiyemidiyei na yana boda ainai hiluwu, na
holadiyena ehebo towaho yehana Diyonisiyo, iya vada abalauvetala ana taupaihowa
ehebo na ehebo waihiu yehana Damalisi, na tupwana hinage boda baidadiyao.

18

Paulo yana paihowa dalava Kolinita ainai

1 Mulitai Paulo Atenisi ilaugabaei na ita'i'ili Kolinita ainai.
2 Na tenemai Yudeya towahona ilobai, yehana Akwila, na yana dalava Ponita, na
mwanena Pilisila vauvauna Italiyena hilaoma, wuwuna tauwasawasa Kalodiyosi Yudeya
maudoidi iloinaedi na Loma ainaena himahalava.
3 Ainaena Paulo ilau itaubo'eyedi na baidadi himiyamiya, wuwuna iya yo hiya yadi
mane amwahana neta palae hipaipaihowai.
4 Tapwalolo bagibagili aidiyai vada tapwalolowai Yudeyaone yo Gilisiwone baidadiyao
hiveta'eta'e. Na i'ai'aipate ebeha nuwadi igwapile.
5 Haugana Sailasa na Timoti Masedoniyaena himahalavama, neta Paulo yana paihowa
palae hailina ilaugabaei na yana hauga guguya ainai igagabaeine. Na Yudeyaone
iwalowalo auli ili'ilimanidi neta Yeisu iya Besinana towahona.
6 Eeta hi'awa pa'ipa'i'i na hi'awa oya'oyama, ta Paulo ana luwuluwu mu'amu'alina
i'oiye hoyeholu mehediyai, neta yadi abitau'wata ana aba'ita ipaihowaine, na iwalo
aidiyai, 'Omiu howola abo amsilahe yami abitau'wata vehabana, ta neta omiu ami
ve'ewa na nigele yau agu ve'ewa. Eeta wau'ivetuwuni ta ilaulau mata yalaugabaigomiu
na wasana namwanamwana yalawei nigele Yudeya aidiyai.'
7 Ainaena yadi vada tapwalolo ainaena himahalava, na hiluwu Titiyo Yusito yana
vadai, ibom Yaubada ana tauve'ahihi ehebo, na yana vada Yudeya yadi vada tapwalolo
vahalinai.
8 Na vada tapwalolone ana taumugai yehana Kilisiposi, mayana huhuwo Bada Yeisu
ainai hiyemidi, na hinage Kolinita bagibagilidi Paulo yana guguya hibenalei, na Yeisu
ainai hiyemidi yo bapitaiso hivai.
9 Masigiliyena Paulo yana eno mehe'ita'itaena Bada Yeisu i'i'itane, na Yeisu iwalo,
'Paulo, havena u'ate'atehawawali, na hesi wasa uwalowei, na havena ulaulau mwau.
10 Na yau baidamiu tamiyamiya, wuwuna dalava teina ainai tomowa bagibagilidi
hiyemidiyegau, yo yagu bodao imwala'i na nigele howahowana yaiya i'aleha alimwai,
yo iveyababago.'
11 Eeta bolimai ehebo na tupwana aidiyai Paulo tenemai imiyamiya, na Yaubada yana
walo ive'ive'itaei.
12 Haugana Galiyo ivetauloina mwala'ina, dalava Gilisi ainai, Yudeyaone hiloina na
Paulo hilawei habi lauvetala Galiyonane ainai.

13 Na hiwalo towaho teina tomowa nuwadi i'oi'oidi, na ebeha Yaubada hiwalo
vetuvehaiyei na neta yada loinao iho'eho'edi.'
14 Ta Paulo ebeha iwalouyo, na Galiyo iwalo mugai Yudeya aidiyai, na iwalo,
'Yudeya omiu yagu walo ambenalei. Ebe towaho teina imumuga yababa yo lauhapuli
paipaihowai, ilowoinanei na yami ve'ewa yabenalei.
15 Na hesi nuwatuwu teina omiu ambom yami walowo yo yehao yo loinao yami
dalavaena. Ainaena omiu amloina, na yau yata'wata'wata.'
16 Na abalauvetala ainaena iheusilidi ta himamahalavane.
17 Na bodaone Sositeni hi'abi avivini, iya Yudeya yadi vada tapwalolo ana tau'ita
avivini na hitatalaine Galiyo yana abalauvetala mehenai, na hesi Galiyonane nigele
vehabadi iyamode.

Paulo iwuyo Anitiyoki
18 Paulo Kolinita ainai imiyamiya ahubena bagibagilina na abo mulitai tauyemidiwo
ilaugabaidi na Akwila mwanena Pilisila baidanao wagaena higelu na hi'adau Siliya
vehabana. Na ehebo ginauli neta mulitai abo higelu Paulo iwalo hae Yaubada mehenai
Kenikiliya ainai ta vahuna hi'wa'wahine.
19 Na Kenikiliya hi'adau ta hilau Epeso ainai, ta Pilisila na Akwila ilaugabaidi na iluwu
Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, ta baidanao hi'au'aubabada.
20 Ainaena hi'awanoiyei na ebeha hauga daodaona baidadi himiyamiya, na
ita'wata'wata.
21 Na hesi iwalo howola abo yawuyoma, ebe Yaubada italamwegau eeta Epeso
ilaugabaei na igeluyo.
22 Na igelu ta Sisaliya ainai iduna, na ihae Yelusalem ainai na tauyemidiwo baidanao
hi'awa heliheliyam, na mulitai ilalaune Anitiyoki ainai.
23 Anitiyoki ainai imiya daodao, na abo mulitai itowolo ta ilau Galetiya yo Piligiya
tupwane ehebo ehebo aidiyai ita'ita i'ili, na Yeisu ana taumulitao maudoidi i'abi'abiye
wahiyaladi.

Apolosa iguguya Epeso ainai
24 Hauganane ainai ehebo Yudeya towahona yehana Apolosa na Alekisanideliyaena
ilaoma Epeso, ibom tauguguya wahiwahiyalana Yeisu vehabana, na Buki Ve'ahihi
ihanapu moiha.
25 Ve'ita Bada yana Amwaha ainai ivai ta italam moiha yo Yeisu vehabana ive'ive'itadi
yo i'au'aubabadaedi neta ivedumwaludi. Na hesi Yoni yana bapitaiso ibom ihahana-
puine.
26 Yudeyaone yadi vada tapwalolowai ivetuwuni ta i'aubabada wahiyala na haugana
Pilisila na Akwila hibenalei ta hilalauvaine. Hilauvai ta hilawei yadi vada ainai ta
Yaubada yana Amwaha hi'aubabadaye dumwalune ainai.
27 Mulitai Apolosa inuwanuwatuwu ebeha igeyo'awa Gilisi ainai, eeta tauyemidiwo
Epeso ainai hihagui ta hilaulelelau taumulitao Gilisi aidiyai. Hiwalo aulidi ebe Apolosa
hiyaliyayai na hilauvai. Haugana imahalava neta Yaubada yana ve'i'ila ita'aviviniyena
na tomowa hiyemidi neta aidiyai ivehaguhagu moiha.
28 Na yana ve'ita Yudeya yadi ve'ita iwahiyala gabaei wuwuna Buki Ve'ahihi ainaena
ive'itadi ebeha Besinana towahona ibom Yeisu.

19

Paulo yana paihowa Epeso ainai
1 Apolosa howola Kolinita ainai imiyamiya, na Paulo ita'i'ili tupwana nu'ula aidiyena
na Epeso ainai ilaoma le'awai. Tenem ainai tupwana Yeisu ana taumulitao ilobaidi.
2 Na iwalo, 'Augeluwo, hauganane Yeisu amyemidiyei neta Alu'aluwa Ve'ahihi yana
wahiyala amlobai bo nigele? Na hiyemaiha hiwalo howola nigele ayabenalei neta
Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana'.
3 Ainaena Paulo iwalo, 'Aiteya bapitaiso ainaena ambabapitaisone?' Na hiwalo, 'Yoni
yana bapitaiso ainaena'.
4 Paulo iwalo aidiyai, 'Yoni yana bapitaiso neta nuwabui ana bapitaiso yo mumuga
yababana vehabana. Na Yoni ivenuwamwauwedi ebeha iya howola abo ilaoma ainai
hiyemidi neta Yeisu'.
5 Teina Epesowone hibenalei na Bada Yeisu yehanaena bapitaiso hivai.
6 Na Paulo i'abidebaidi na Alu'aluwa Ve'ahihi iluwu atediyai na yana wahiyalaena vali
alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada na hiwalowalo mahalava.
7 Na maudoidi adi bagibagili dova 12.

8 Ta wai'ena tonuga aidiyai Yudeya yadi vada tapwalolo holanai Paulo igugugugugуya
na Yaubada yana Abaloina vehabana mayana atepatu i'au'aubabada na ihama-
hamaduduidi.
9 Na hesi tupwadi hi'abitau'wata ta nigele hiyayemidi, na Bada yana Amwaha
hi'abiyebaba. Eeta Paulo taumulitaone ivaidi ta baidanao, na tomowaone hilaugabai-
dine. Na ahubena ehebo ehebo tauve'ita yehana Tilanasi yana abave'ita vadana ainai
i'au'aubabada.
10 Yana paihowaone teina dova ipaipaihowai bolimai bwau aidiyai. Ainaena tupwa
Esiya ana taumiyao maudoidi hibom Yudeya yo hinage tupwana nigele Yudeya, Bada
wasana hibenalei.

Sikiva natunao

11 Yaubada vedevedede mwala'idi i'abiye mahalavadi Paulo yana paihowaena.
12 Ainaena tomowa manidi ababa'ilina yo adi luwuluwu Paulo i'abitowoidi na hivaidi
ta hilawedi tau'asiyebwao aidiyai na adi asiyebwao hi'ovi yo alu'aluwa yababadi
hilaugabaidi.
13-14 Na tupwana Yudeya yadi tau'obao himiyamiya na hauga maudoina hita'ita'i'ili
alu'aluwa yababadi higabagabaei aituluwedi. Ainaena Paulo wasana hibenalei yo yana
paihowa hiya neta taupwaoli mwala'ina yehana Sikiva natunao towatowahodi hitau
7. Na hitau 7 hitowoi ebeha Bada Yeisu yehanaena alu'aluwa yababadi tau'asiyebwao
aidiyena hiheusilidi eeta ehebo alu'aluwa yababana ainai, hiwalo, ‘Yeisunane, Paulo
iguguyaei ibom yehanaena aloinaego na towahone ulaugabaei na ulau.’
15 Na alu'aluwa yababanane iwalo, ‘Yeisu yahanahanapui yo Paulo yahanahanapui na
hesi omiu yaiyediwo?’
16 Towahone teina ainai alu'aluwa yababana imiyamiya neta itautowolo yo italaidi, na
elo imohedi yo adi ale'o ipulipulihidi ta tau'a'avadi higavai aitulu yo hidena ta hilalaune.
17 Na wasane teina Epeso ana taumiyaoe maudoidi hibenalei, na himeheuhi hiya
Yudeya yo nigele Yudeya. Na Bada Yeisu yehana hi'awa wahiyalaei.
18 Na tauyemidi vauvaudi boda hilaoma na boda mehediyai yadi mumuga yababadi
yo mumuga guguyou hiwalowedi.
19 Ebeha hibom hinage hi'oba'oba. Na yadi obao bukidi hivaidima na boda maudoidi
mehediyai higabudi, na bukiwone hitano'ahaidi na adi maiha kina 50,000 maudoina ana
mwala'i dova.
20 Tenem ainai Yaubada yana walo i'ini ta imwala'i yo iwahiyala tomowa maudoidi
aidiyai.

Epeso hi'aleha

21 Teina paihowaone tuluhadiyai Paulo i'ulewahi ebeha Masedoniya yo Gilisi tup-
wadiyaone itauyayahidi yo ilau Yelusalem. Na iwalo, ‘Yalalau Yelusalem ainai mulitai
abo yalau Loma’.
22 Eeta imiyamiya Esiya hauga ubwa'ubwana ainai ana tau'abihaguwo Timoti yo
Elasitosi ivetamaledi na hilalaune Masedoniya.
23 Hauga tenem ainai tomowa himanini wuwuna nigele nuwanuwadi ebeha Bada yana
amwaha Paulo i'aubabadaei.
24 Towaho ehebo yehana Dimitilo ibom samali ana taupaihowa siliba ainaena, na
Epeso yadi abapwagogo waihiuna yehana Dayana, yana vada tapwalolo alu'aluwa
habuludi isamalidi na igimwagimwalaedi tomowa aidiyai na wasawasa mwala'ina
ainaena ilobalobai, yo yana taupaihowao hinage.
25 Na Dimitilo yana taupaihowao iyoga ahaidima na tomowa tupwadi hinage yadi
paihowa dova, na iwalo, ‘Augeluwo amnuwatuwu avivini ebeha paihowa teina ainaena
yada wasawasa talobalobai.
26 Bada am'itaya'o yo amhanapuiya'o ebeha teina towahone Paulo hava ipaipaihowai-
dine. Iya iwalo abapwagogo tomowa nimadiyena hipaipaihowaidi neta nigele yadi
ala'alawowoli. Na tomowa bodadi ivenuwavaidi ta hi'a'awa abiyeine. Nigele Epeso
tomowadi hiyabom na Esiya tupwana maudoina.
27 Ainaena ebeha tadena moiha wuwuna mata teina yada paihowane yehana
iyababa. Na hinage nigele yada paihowa yehana ibom, na ebeha tadena wuwuna
mata yada abapwagogo waihiuna haehaena yehana Dayana yana vada tapwalolo nigele
hiyave'ahihiyei. Teina yada abapwagogo waihiuna Esiya tupwana maudoina yo bale'u
maudoina hiwalowalo vetuvehaeyei mata ana no'o i'ovi.’
28 Na bodaone Dimitilo yana walo hibenalei na himodi'ini mwala'ina, na hiyogayoga,
‘Dayana Epesowena ihae alili’.

29 Eeta tomowa maudoidi hisagena gogoidi na hiyogayoga awa'awawa, na Masedoniya
towatowahodi bwau hi'abi avivinidi ta vada abamiya gogoi ainai hiluluwuwedine. Hiya
teina Paulo baidadi hi'ada'adau yehadi Gayosi na Alisitako.
30 Na Paulo nuwanuwana tauwuiwone aidiyai ilau, na tauyemidiwone hi'auhi.
31 Na tupwana ana geluwo Esiya babadadi walo hivetamaledi na Paulo hi'awanoiyei
ebeha havena iluwuluwu vada miyagogo ainai.
32 Tauwuiwone tupwadi ginauli vagana hiwuiwuiyei na tupwadi ginauli vagana
hiwuiwuiyei. Wuwuna tomowa bodadi hiluwuluwu neta hinuwapwanopwano ta nigele
hiyahanapui hava vehabana hiluluwune.
33 Tomowa tupwadi hiwalo Alesana iya maninine ivevetuwunine wuwuna Yudeyaone
hiwalo ta ihae boda mehediyai. Na Alesana nimana i'abihinidi yo i'oi'au'auhidi ebeha
hinobu na iwalo aulidi neta Yudeyaone havena hive'e've'ewaidi.
34 Na hesi Alesana hi'ita lobai ebeha iya towaho Yudeyaena ainaena mahana
hawahawagana bwau alonai hiwuiwui toyatoyawa hiwalo, ‘Dayana Epesowena ihae
alili’.
35 Eeta dalavane adi tauloinao yadi taulaulele tomowaone i'abiye nobudi na iwalo
‘Augeluwo omiu Epeso, tomowa maudoida tahanapuiya'o Epeso dalavanane neta
Dayana haehae alilina yana vada tapwalolo ana tau'ita avivini na hinage gaima
galewaena ibe'u dobima neta iya tau'ita avivinina.
36 Mata nigele yaiya teya teina ginauliwone iyauvalaedi. Ainaena na ebeha amnobu
na havena ampaipaihowa yauyaule.
37 Na am'ita tomowaone teina amlauvaidimane hiya nigele yada vada tapwalolo
ainaena hiya'aivavali, yo yada abapwagogo waihiuna hiya'awa yabayababae?
38 Ainaena na ebe Dimitilo mayana taupaihowao tomowa teya hive'ewai, neta abalau-
vetala himiyamiya yo tauloinao himiyamiya, howahowana tenemai hive'ewauyoidi.
39 Na hesi ebe nuwanuwamiu ginauli tupwadi am'aubabadaedi mata dalava to-
mowadiyao yadi miya ahai ainai loinaena hi'abiye dumwalu.
40 Na wau yami walo awa'awawa vehabana ana ita mata loina talobai, wuwuna nigele
yada wuwu.
41 Na yana walo ive'ovi na boda ivetamaledi ta hilo'uhagwaline.

20

Paulo yana ta'i'ili Masedoniya yo Gilisi aidiyai

1 Walo i'ovi, na Paulo taumulitao iyogaedima na i'abiye wahiyaladi, yo i'awa yauwedo,
na ilau Masedoniya.
2 Na Masedoniya tupwanao aidiyai, i'abiye wahiyaladi yana ta'i'ili aidiyai, na mulitai
Gilisi ainai imamahalavane.
3 Tenemai wai'ena tonuga imiyamiya na muhamuhana wagaena i'adau Siliya
vehabana, na tupwana walo ibenalei ebeha Yudeyaone hiloiloina vehabana habi
abi'avivinina, eeta yana amwaha ibui na Masedoniya holanaena ilau gwaipilene.
4 Pilosi natuna yehana Sopata Beliya towahona yo Tesalonaika hitau bwau, Alisitako
yo Sikanidosi na Debi towahona yehana Gayosi yo Timoti yo Tikiko yo Tilopimo Esiya
tupwanaena, teina hiya maudoidi Paulo baidanao hilalaune.
5 Hibom teina hilau mugai wagaena ta Tilowasi ainai hiha'waha'wa.
6 Na ai Pilipai ainai amiyamiya ana higa pwalawa a'avana ai'aina apaihowai na mulitai
agelu, na ahubena 5 holadiyai asagesagena, na mulitai aluwu Tilowasi, na ama geluwo
alobaidi na ahubena 7 amiyamiya.

Paulo yana paihowa Tilowasi ainai

7 Tapwalolo ainai amiya ahaigai yo a'ai'ai Bada abanuwatuwu avivinina avai, na Paulo
i'aubabada tomowa aidiyai. I'aubabadane neta ilau ta boniyai gamwagamwana ivai
wuwuna ebeha mata i'ahubena na ilau.
8 Na vada ana hae dova vada tonuga adi hae ainai amwalae, na lampa bagibagilidi
agabudi.
9 Na hevali ehebo yehana Yutikosi vada ana awa'eda ana heva ainai imiya, na mehena
i'eno'eno, na Paulo howola i'au'aubabada na Yutikosinane i'eno i'iwahi, ya ibe'u dobi
bale'uwai, eeta hi'aitulu hi'avalai na hi'abihini, na hesi bada imwalowoi'o.
10 Na Paulo i'aitulu ta ainai ipwagogo na i'atuhapwali, na aidiyai iwalo, ‘Havena
am'ate'atehawawali wuwuna yawahina imiyamiya’.
11 Eeta Paulo imwalaeuyo na beledi i'aiyauya aidiyai, na iniulidi hibom yadi bodao
aidiyai, na hi'ai ta baidadiyao hi'au'aubabada ana higa i'ahubena, na hitowolo ta
hilaugabaidi.

12 Na hevalinane hi'avalaihini mayawahina ta mayadi nuwadaumwali hilalaune.

Tilowasi ainaena a'adau Molita vehabana

13 Amugai alau wagai na a'u'e ta atata i'iline Asosi ainai na ebeha tenem ainai Paulo
ado'oi, wuwuna iwalo alimaiyai iwalo, ‘Wagaena amlau na yau aeguwena yalau.’
14 Haugana Asosi ainai na ilobaigai ta igelu, na alalaune Mitilini ainai.
15 Tenem ainaena na agegeluyowa atau ahubena Kiyo bwanabwanana vahilinaena
alalaune. I'ahubenama ta Samo ainai aduna, na i'ahubenauyo ta agegeyo'awane Melito
ainai adudunane.
16 Paulo bada iwalo'o alimaiyai ebeha Epeso alaugabaei, na havena ahubena
agabagabaei Esiya tupwanao aidiyai, wuwuna nuwanuwana ilau mwayamwayau ebe
howahowana Yelusalem ilobai Penitikosi ai'aina ana ahubena ainai.

Paulo yana walovelau Epeso aidiyai

17 Eeta Melito ainaena na walo ivetamalei ta ilalaune Epeso ainai tauyemidiwo yadi
taumugaiwo hiha'waha'waidi.
18 Haugana himahalava ta Paulo iwalo aidiyai, iwalo, ‘Omiu amhanahanapui yagu
mumuga haugana tamiyamiya baidaguwao, Esiya ainai yagu laoma mugai ainaena na
ana higa wau teina.
19 Neta Bada vehabana yapaipaihowa mayagu nuwadobi yo mayagu dou yo hinage
muya yalobaidi ahubena ehebo ehebo aidiyai Yudeya yadi loinaena.
20 Na nigele ehebo hava Bada wasana namwanamwana ana walomahalava
yayanuwavi, na hesi maudoina yave'itagomiu yami tapwalolo aidiyai, yo yami vada
ehebo ehebo aidiyai.
21 Na yagu ve'ita alimiyai dova Yudeya alimiyai na hinage omiu vali tomowao dova,
maudoimiu yaguguya'o alimiyai ta yami mumuga yababana aidiyena amnuwabui'o
Yaubada ainai na Bada Yeisu amyemidiyei.
22 Ta ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi yana loinaena yalau Yelusalem, na nigele yayahana-
pui hava mata imahalava aliguwai.
23 Na hesi dalava ehebo ehebo aidiyai Alu'aluwa Ve'ahihi iwalowalo mahalava
aliguwai ebeha howola abo Yelusalem ainai pai yo muyamuya yalobaidi.
24 Na nigele yawahigu vehabana yayanuwanuwatuwu na yayanuwavi yo yaya'auhi.
Na hesi yagu amwaha yo yagu paihowane Bada Yeisu imomohegauwa veha-
bana yanuwanuwatuwu na ebeha yave'ovi, neta ve'i'ila ana walomahalava wasa
namwanamwana vehabana Yaubada ainaena.
25 Haugana baidamiu tamiyamiya Yaubada yana Abaloina vehabana yaguguya na
yalau yo yalaoma. Na wau yahanapuiya'o ebeha mata nigele manigu amya'itauyoi.
26-27 Ainaena teina hauga yawalo mahalava alimiyai ebeha Yaubada yana loinao
maudoidi bada yamohe gomiu'o, nigele teya yayadawani alimiyai. Eeta ebe teya
alimiyena i'wadalele neta nigele yau agu ve'ewa.
28 Na hesi taumugaiwone omiu ambom am'ita aviviniuyoigomiu na yami sipiwone
am'ita avivinidi, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi yami paihowa imohegomiu ta Yaubada
yana boda am'ita avivinidi, wuwuna yada Bada Yeisu 'wahinanaena igimwalaigita'o.
29 Yahanahanapui hinage yagu lautuluhanai mata tauve'ita yababadi, dova edewa
manimanini, hilaoma na sipi tupwadi hiveyababadi.
30 Na omiu howola alimiyena tomowa hitowolo na hive'ita oya'oyama alimiyai yo
tupwana taumulitao hiniulidi hibom yadi bodao aidiyai.
31 Ainaena am'ita avivinidi yo hinage yagu guguya amnuwatuwu avivini, neta bolimai
tonuga holadiyai nigele yaya'aiyawasi, ahubena yo boniyai aidiyai, mamehelinogu
yagugugugugu ehebo ehebo alimiyai.
32 ‘Na wau Yaubada nimanai ta yana ve'i'ila walona ainai yamwauwigomiu, iya
mata i'abiye wahiyalagomiu. Natunao masemaseleda vehabada na awanamwanamwa
imwauwi ta'imiyamiya mata imohegomiu.
33 Haugana yau baidamiu tamiyamiya, nigele teya yaiya yana mane yo yana ale'o
namwanamwadi yayavenuwadi.
34 Na hesi amhanapuiya'o ebeha teina nimaguwena agu yo yagu tobwatobwa
yalobalobaidi, na hinage augeluwo yahaguhaguidi.
35 Yagu mumuga ainaena yave'itagomiu ebeha ilowoinanegita na ita yada paihowaena
tautapitapiya tahaguidi. Dova hinage Bada Yeisu yana walo amnuwatuwui, iwalo, “Tavai
mohilei, yaliyayana ihabulu, na aiyauya yaliyayana imwala'i i'alili”.’
36 Paulo yana walo i'ovi na aetutulina i'atuwomalei babada baidanao na hi'awa'awanoi
Yaubada ainai.
37 Na maudoidi Paulo hi'atuhapwali na hidouwi i'ovi na hivelauwei.

38 Na hinuwayababa mwala'ina wuwuna iwalo aidiyai, ‘Mata nigele amya'itayoigau’.
Na hidobiyei wagai ta hivevegelune.

21

Paulo yana lau Yelusalem ainai

1 Paulo baidamai ama geluwo avelauwedi, na a'u'e dumwadumwaluna Kosa bwanab-
wanana ainai. I'ahubenama ta a'u'euyo Lodi ainai aluwu, na vali ahubena aluwu Patala
ainai.
2 Na Patala ainai waga alobai habi geyo'awa Pinisiya, ta waganane ainai agelu
geyo'awa ta alalaune.
3 Alaoma ta Saipilosi bwanabwanana a'ita lawei na waga higwaipile ta alalaune tupwa
yavana na adudunane Taya Siliya tupwanai. Waga ginauli idodo'oidi ebeha tenemai
ihiwa'aituluwedi.
4 Na tupwana Yeisu ana taumulitao alobaidi, ta baidamaiyao amiyamiya ahubena 7.
Na Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwamaseleyena ama geluwone Paulo hiwalo auli, ‘Havena
uhaehae Yelusalem.’
5 Ainaena yama ahubena hi'ovi ta adobi wagai, na mamwanediyao yo manatudiyao
hidobiyegai dalava yana aba'ovi le'awai, aemai a'atuwomaledi na a'awa'awanoi Yaubada
ainai.
6 Na a'awa yauwedo, na agelu wagai, na hibom hilau gwaipilene dalavai.
7 Taya alaugabaei na a'adauyo, na Tolemaisi ainai aluwu, na a'aitulu ta taumulitao
alobaidi na a'awa yauwedo, ta ahubena ehebo baidamaiyao amiyamiya.
8 I'ahubenama na alau Sisaliya, ta Pilipi iya tauguguya hitau 7 aidiyena yana vadai
aluwu, na amiyamiya baidamai.
9 Na Pilipi natunao hitau vehopali waiwaihiudi, na hesi nigele hiyatawahola, hiya yadi
paihowa neta Yaubada yana nuwatuwu hiwalowalo mahalavaedi tomowa aidiyai.
10 Ahubena tupwana amiyamiya, na ehebo tauwalo mahalava yehana Agabusi,
Yudeyaena idobima.
11 Na alimaiyai ilaoma ta Paulo ana tulituli ivai, na aena yo nimana ipaipaiuyoidi, na
iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo teina dova, Yudeya tomowadiyao Yelusalem ainai mata
teina tulituline taniwagana hipai, yo himohedi hiya taumiya ganamuli aidiyai.’
12 Ai na dalavanane ana taumiyaone walo teina abenalei, na Paulo a'awanoiyei, awalo
havena uhaehae Yelusalem.’
13 Na hesi yama walo igwaipile iwalo, ‘Hava ampaipaihowaine ta teina dova
amdoudou na ategu am'abi'abiyemuya. Bada yatalamwegau'o na himwaugau vada
paipaiyai yo hi'oiye mwalowoigau Yelusalem ainai Bada Yeisu vehabana.’
14 Na a'auhi ahayai ta alaumwauwi ‘Inamwanamwa neta, hava Bada yana nuwatuwu
dova ipaihowai.’
15 Ahubenaone hi'ovi, na yama tobwatobwa a'atububuni, ta ahahaene Yelusalem.
16 Na tupwadi Yeisu ana taumulitao Sisaliya ainaena baidamaiyao alau, na hilawe-
gaima Nesoni towaho Saipilosiyena yana vadai, iya Yeisu ana taumulita mugai teya,
ebeha ainai amiyamiya.

Paulo na Yemesa yadi velaulobaloba

17 Bada Yelusalem ainai alaoma'o, na taumulitao hivelauwegai mayadi yaliyaya.
18 Na i'ahubenama ta Paulo baidamai alau Yemesa yana vadai, na tenemai
tauyemidiwo yadi taumugaiwo alobaidi.
19 Ta Paulo ivelauwedi, na Yaubada yana paihowa nigele Yudeya holadiyai vehabana
i'au'aubabada aidiyai.
20 Na maudoidi hibenalei ta Yaubada hino'owei, na hiwalo Paulo ainai, ‘Tahimai, u'ita
tausani viha boda bada Yeisu ainai hiyemidi'o, yo bagibagilidi tauyemidiwone Yudeya,
yo Mosese yana loina howola himulimulitaei.
21 Na wasam hibenalei ebeha owa Yudeya vali tupwanao adi taumiya uve'ive'itadi yo
ebeha Mosese yana loina hita'wata'wataei, na uwalo aidiyai ebeha havena natudiyao
towatowahodi hihapihapidi yo tubudiyao yadi mumuga havena himulimulitaei.
22 Na mata tomowa bodadi hibenalei ebeha bada ulaoma'o, ainaena hava mata
tapaihowaine?
23 Yama nuwatuwu tenem dova, Towatowaho hitau vehopali yama boda ainaena bada
Yaubada ainai hiwalo hae'o.
24 Teina tomowaone ulauvaidi ta amlau yo hi'abiye maseleuyoidi neta owa baidadi. Na
uyemaiha ta ebe vahumiu hi'wahi vehuludi. Teina mumugane ainaena na mata tomowa

vehabam hi'au'aubabada na hi'awa oya'oyamaeuyowedi. Na mata hiwalo owa hinage Mosese yana loina umulimulitaei.
25 Na Yeisu ana tauyemidiwo hiya nigele Yudeya bada yadi leta avetamalena'o, na ebeha hava dova tomowa hipwaopwaoliyedi vali abayemidiwo aidiyai havena hi'ai'aidi, na hinage lagulagu ma'wahinadi yo gadodi hi'i'i'i'idi havena hi'ai'aidi, na hinage havena hipwanopwanoli.
26 I'ahubena na Paulo tomowaowa vehopali ilauvaidi ta baidanao hi'abiye maseleuyoidi. Na vada tapwalolo mwala'ina iluwui ta tomowa iwalo aulidi mata ahubena viha abiye maseleuyoidi i'ovi na yadi abapwaoli hi'aiyauyanedi.

Paulo hi'abi avivini
27 Yadi ahubenao muhamuhana na 7 hi'ovi, ainaena Yudeya hiya mwalona himiyamiya Esiya ainai, hilaoma Paulo hi'ita vada tapwalolo mwala'ina holanai, na boda hi'oiye mwahalidi, ta Paulo hi'abi avivinine.
28 Na hiwuiwui hiwalo, ‘Ama geluwo omiu Yudeya amhaguigai. Teina iya towahone tupwa maudoina ita'i'iliyei na tomowa ive'ive'itadi iwalo Yudeya tomowadi Mosese yana loina yo teina vada tapwalolone havena hi'awa'awa abiyei. Na wau hinage nigele Yudeya ilauvaidi ta hiluwuma vada tapwalolo mwala'ina ainai ta teina tupwa haehaena hiyeyebi'ine.’
29 (Teina walowone hiwalowalowedi wuwuna Paulo na Tilopimo Epesowena hi'ita'itadi na hihae yo hidobi dalavane ainai. Na yadi nuwatuwu hiwalo Paulo Tilopimonane ilauvai ta hiluluwune vada tapwalolo mwala'ina alonai.)
30 Teina vehabana Yelusalem maudoidi himodi'ini, ta hisagenama, na Paulo hi'abi avivini, ta vada tapwalolowena hiniuli mahalavaei, na awa'eda higuguduidine.
31 Tomowaone bodadi hi'ai'aipate ebeha Paulo hi'oiye mwalowoi ta walo hivetamalei Lomaone yadi tau'aleha adi tauloina ainai hiwalo Yelusalemaone maudoidi himamanini.
32 Ainaena ilau mwayamwayau na tau'alehao mayadi taumugaiwo ivaidi, na boda aidiyai hisagena aitulu. Na hauganane boda tau'alehao mayadi tauloina hilaolaoma hi'itadi, Paulo ana talai hilaumwauwi.
33 Eeta aleha ana tauloina idobima na Paulo i'abi avivini ta iloina na balavai pwawati bwau aidiyena hipai, na ipanivila boda aidiyai, iwalo, ‘Yaiya iya? Na hava ipapaihowaine?’
34 Na boda hiyoga alinadi vagana yo vagana, ta aleha ana tauloina nigele howahowana na ibenaledi wui wahiwahiyala ainaina, eeta iloina ta ebeha tau'alehao yadi vadai hilawei.
35 Paulo hihaeyei neta vada ana amwaha ainai na hi'avalai wuwuna boda tuluhanaena hilaolaoma himodi'ini alili ebeha hi'oiye mwalowoi.
36 Na hinage hi'avalai wuwuna tomowaone hiwuiwui hiwalo, ‘Ta'oiye mwalowoi!’.

Paulo yana walo boda aidiyai
37 Muhamuhana hilauvaiyama vadai, na Paulo aleha ana tauloina i'awanoiyei, iwalo, ‘Howahowana walo ehebo alimwai yawalowei’.
Na tauloinane aluwana igavai, na iwalo, ‘Alina Gilisi uhanahanapui?
38 Yagu nuwatuwu owa Itipita towahona, mwalona ulaoma tau'oiye mwalowoi 4,000 iyoga ahaidi aleha vehabana, na umugaiyedi nu'ula awawai.’
39 Na Paulo tauloina yana walo iyemaiha iwalo, ‘Nigele. Yau towaho Yudeyaena na Silisiya tupwanaei dalava yehana Tasisi ainai hilalabahigaune. Tenem dalavane Silisiya ihae alili na yau dalavane towahona. Ya'awa yauwedo mwala'ina alimwai na utalamwegau yo tomowa aidiyai ya'aubabada.’
40 Na ainaena italamwei na Paulo vada ana awa'eda ainai itowolo, na nimana i'avalaihini, ta hinobu, na maudoidi aidiyai ai'aubabada alina Hibulu ainaena.

22

1 ‘Tahiguwao yo tamaguwao, ambenabenali na mehemiyai yau vehabagu yagu walo yawalowei.’
2 Tomowaone hibenabenali na Paulo Yudeya alinadiyena i'au'aubabada eeta hinobo ili'ilimani.
3 ‘Yau towaho Yudeyaena. Na Silisiya dalavana yehana Tasisi ainai yatutubuine, na hesi teina Yelusalem ainai yamwala'i ta yase'ulu, yagu tauve'ita yehana Gameliyela, na ive'itagau tubudao yadi loina wahiwahiyalana ainaena. Na ya'aipate moiha ta Yaubada ainai yatalam wegau dova maudoimiu wau yami talam.
4 Na yemidi vauvauna teina ana taumulitao yave'alehaedi, na towatowaho yo waiwaihiu vada paipaiyai yamwauluwuwedi, na tupwadi ya'oiye mwalowoidi.

5 Taupwaoli mwala'ina yo tau'aleha babadadiyao howahowana hava
yawalowaloweine hi'awa moihaei. Hiya Yudeya tomowadiyao Damasiko ainai
himiyamiya yadi leta hileledi ta abeha yalawedi. Eeta yalaulau tenemai ta Bada
Yeisu ana taumulitao ebeha gulawa pwawapwawatiyena yapaipaidi yo yalawedi
Yelusalem ainai ta hilauvetalaedi.
6 'Ta mahana ala'alapwahiyai yalaulau, na Damasiko ainai ebeha yamahalava, na
masele mwala'ina galewaena imahalavama, na imasele ta'i'iliyegau.
7 Eeta bale'uwai yabe'u, na alina ehebo yabenalei aliguwai, iwalo, "Saulo, Saulo, hava
vehabana u'abi'abiye muyagaune?".
8 ' "Na yapanivila, Bada, yaiya owa?".
'Na iwalo aliguwai, "Yau Yeisu Nasaletiyena, u'abi'abiye muyagaune".
9 Hauga tenem ainai towatowahowone baidaguwao alaulau maselenane hi'i'itane, na
hesi towahone iwalowalo laoma aliguwai ainona nigele hiyahanapui.
10 'Na yawalo, "Bada, hava yapaihowai?".
'Na iwalo aliguwai, "Utowolo, na Damasiko ainai ulau, na tenemai amloina ubenalei".
11 Na masele yana wahiyalaena mehegu igibu, ainaena hiya baidaguwao alalauwa
hi'abinimaigau, ta alalaune Damasiko ainai.
12 'Na Damasiko ainai ehebo towaho yehana Ananayasi, imiyamiya ibom Yaubada
ana tauyemidi moiha, na Mosese yana loina ana taumulita, na Yudeya tupwana ana
taumiyao hi'awa namwanamwaei.
13 Na Ananayasinane ilaoma vahaliguwai itowolo, na iwalo aliguwai, iwalo, "Tahigu
Saulo, mehem imaseleuyo", tenem ainai mehegu inamwanamwauyo, na towahonane
ya'i'itane.
14 'Na iwalo aliguwai, "Tubudao yadi Yaubada ivesinuwaigo yo yana nuwatuwu
uhanapui, yo Taudumwalune u'ita, na alinana ubenalei.
15 Ibom vehabana uwalo mahalava, yo hinage hava u'itaya'o na ubenalena'o vehabana
tomowa maudoidi uwalo aulidi.
16 Na hava uha'waha'waine? Utowolo na yehana uyogaei, na ainaena ubapitaiso, yo
yam yababa iwuwa gabaedi."
17 'Mulitai yalau gwaipile Yelusalem, na vada tapwalolo ainai ya'awa'awanoi, na dova
ya'eno nivinivi.
18 Bada ya'ita, iwalowalo aliguwai, iwalo, "Ulau mwayamwayau na Yelusalem
ulaugabaei, wuwuna howola yam walowena vehabagu mata hisosomanaego?".
19 'Na yawalo ainai, "Bada, hibom bada hihanapuigau'o ebeha yadi vada
tapwalolo ehebo ehebo aidiyai amtauyemidiwo yatalatalaidi, yo vada paipaiyai
yamwaumwauwidi.
20 Na hauganane yam tauwalo mahalava Sitiveni hi'oiye mwalowoi, yau hinage
vahalinai yatowotowolo, na yadi paihowao aidiyai yatalam, na hinage tautalaiwone adi
'wamao ya'ita avivinidi."
21 'Eeta Bada iwalo aliguwai, "Teina ainaena mata yavetamalego na ulau dalava
amwaha daodaowai nigele Yudeya aidiyai".'

Paulo iwalo tau'aleha adi tauloina ainai

22 Tomowa hinobu na hibenabenali ana higa Paulo walowone teina iwalowedi, na
hinage hivetuwuni na hiwuiwui alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, 'Ta'oiye mwalowoi
towaho teina nigele iyalowoinanaei ebeha imiyamiya'.
23 Na dova hiyogayoga, ta yadi modi'ini vehabana adi luwuluwuwo higabagabaehinidi,
na namonamo hinage higabagabaehinidi.
24 Na tau'aleha adi tauloina yana tau'alehao iloinaedi, iwalo, 'Towaho teina amlau
vadai, yo sapi bagibagilina ammohei, na ana higa iwalo mahalava hava yadi modi'ini
ainai vehabana'.
25 Na hilawei vadai, na hipai habisapina, na tau'alehao adi taumugai vahalinai
itowolo, na Paulo taumugainane iwalo ainai, 'Yau bada yave-Lomao, na nigele teya loina
iyamiyamiya ta ebeha amsapigau, wuwuna nigele teya hava yagu lauhapuli amyalolobai
lauvetala ainai'.
26 Eeta taumugaine Paulo yana walo ibenalei, ta ilau mwayamwayau ilau yadi aleha
ana tauloina ainai, na ipanivilaei iwalo, 'Hava ebeha upaihowai towahone ainai?
Towaho teina iya Lomaena?'
27 Ta tauloinane ilaoma na Paulo iwalo ainai, 'Uwalo moiha owa Loma towahone?'
Na Paulo iwalo, 'Ehe, yau towaho Lomaena'.
28 Eeta tauloinane iwalo, 'Yau nigele Loma natudi na hesi mane mwala'ina yamwauwi
ta yaluluwune alodiyai'.

Na Paulo iwalo, ‘Yau Loma natudi wuwuna Tasisi ainai hilabahigaune.’.
29 Eeta tautalainaowa mai'ehebo na hilaugabaeine. Na tau'aleha yadi tauloina i'ita'ita ta imeheuhi moiha wuwuna loina idi'wai ta Paulo Loma towahona na iwalo ta aena yo nimana hipaipaidine.

Paulo yana lauvetala Yudeya yadi tauloina mehediyai
30 Tau'alehaone yadi tauloina inuwanuwatuwu mwala'ina ebeha ihanapui hava vehabana Yudeyaone Paulo hiveve'ewaine. Eeta i'ahubena na iwalo ta taupwaoliwo babadadiyao yo tau'ulewahiwo maudoidi himiya ahai. Eena Paulo vada paipaiyai ivaivehulu ta ilawei yo mehediyai ivevetowolone.

23

1 Eeta Paulo Yudeya yadi tau'ulewahiwo i'itadi, na iwalo aidiyai, iwalo ‘Tahiguwao mwalona ta wau yagu nuwalele ebeha Yaubada yana loina yamulitaei moiha’.
2 Na Ananayasi iya taupwaoli mwala'ina, na hiya Paulo vahalinai hitowotowolo iwalo aidiyai na Paulo awana hisapi.
3 Ainaena Paulo iwalo Ananayasi ainai iwalo, ‘Owa am'ita namwanamwana, na hesi atemwai yababa mwala'ina, Yaubada mata italaigo. Neta ainai umiya na ebeha loinaena ulauvetalaegau na hesi tomowa uwalo ta hitatalaigaune neta loina udi'wai?’
4 Na hiya hitowotowolo Paulo vahalinai hiwalo, ‘Vedova ta Yaubada yana taupwaoli mwala'ina ainai uwalo sebasebaine?’
5 Na Paulo iwalo, ‘Yauwedo tahiguwao! Nigele yayahanapui ebeha neta taupwaoli mwala'ina. Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo, ‘Havena yam tauloina ainai uwalo sebasebai.’
6 Teina hauga Paulo i'ita ebeha taumiya dalavaone yadi boda bwau, ehebo Sadusiyao na ehebo Palisiwo, eeta aidiyai iyoga mahalava, iwalo, ‘Tahiguwao, yau ehebo Palisi yadi boda, wuwuna tamagu hinage iya Palisi yadi boda, na yagu lauvetala teina wuwuna yayemidi, ebeha taumwalowoi mwalowoiyena mata hitowolouyoma.’
7 Paulo yana walo teina vehabana Palisiwo, yo Sadusiyao, hive'awa pa'ipa'i'i, na ainai boda hiwahei.
8 Wuwuna Sadusiyao hiwalo taumwalowoi nigele howahowana hitowolouyo, na hinage hiwalo ebeha tausagenawasa yo alu'aluwa yababadi nigele ehebo iyamiyamiya, na hesi Palisi hiyemidi ebeha taumwalomwalowoi mata hitowolouyo, na hinage tausagenawasao yo alu'aluwa yababadi himiyamiya.
9 Eeta ta'eta'e mwala'ina imahalava, ta tupwana loina adi tauve'itao hiya Palisi yadi boda aidiyena hitowolo, na hiwalo wahiyala, hiwalo, ‘Teina towahone nigele howahowana hava yababana alobai ainai. Nuwana alu'aluwa bo Yaubada yana tausagenawasa moiha Paulo ainai iwawalo laune.’
10 Yadi veta'eta'e mwala'ina ilaulau ta aleha ana tauloina bodao imeheuhedi, wuwuna mata Paulo hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi. Eeta tau'alehaone iloinaedi na hidobi, ta Paulo ahi'ahipudiyena hivavaiyamane vadai.
11 Boniyaiyena Bada Paulo vahalinai itowolo, na iwalo, ‘Paulo u'atepatu. Bada uwalo mahalavaegau'o Yelusalem ainai, yo dova hinage mata Loma aidiyai uwalo mahalavaegau’.

Paulo oiyemwalowoina hi'ulewahiyei
12 I'ahubena, ta Yudeyaone tupwadi hi'ulewahi yo hiwalohae ebeha mata nigele hiya'ai bo hiyanuma ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi.
13 Tomowa ana bagibagili 40 idi'wai neta hiya ulewahine hipapaihowaine.
14 Eeta hilau taupwaoli mwala'idi yo babadao aidiyai, na hiwalo, ‘Ai bada awalo hae'o, ta ebeha havena teya ai'ai alaulautowoi ana higa Paulo a'oiye mwalowoi.
15 Eeta omiu yo tau'ulewahiwo baidamiyao amlau aleha ana tauloina ainai, na am'oyamaei ta Paulo ilauvaiyama ta ebeha yana lauhapuli habi behaei moiha. Na ai a'a'atububuni ebe hauganane alidai ilalaoma bada a'oiye mwalowoi.’
16 Paulo yana gama tau'oiye mwalowoiwone yadi ulewahi ibenalei, na tau'aleha yadi abamiya iluwui na Paulo ainai iwalo mahalava.
17 Na Paulo tau'alehao yadi taumugai ehebo iyogaenama, na iwalo ainai, ‘Hevali teina ulawei aleha ana tauloina ainai, na hava yana nuwatuwu iwalo mahalava ainai.’
18 Ta ilauvaiyama tauloinane ainai, na iwalo ainai, ‘Paulo vada paipaiyai imiyamiya iyogaegau na iwalo aliguwai ebeha hevaline teina yalauvaiyama, na hava yana nuwatuwu iwalo mahalava alimwai.’
19 Ainaena tauloinane hevalinane i'abinimai na tupwana hilau, hibom, na ipanivilaei, iwalo, ‘Hava ebeha uwalowei aliguwai?’

20 Na hevalinane iwalo, ‘Yudeya yadi tau'ulehiwo hi'awanoiyego ebeha i'ahubena
Paulo ulauvai na udobiyei yadi abamiya gogoi ainai yo ebeha yana lauhapuli yadi tupwai
hibehaei.
21 Na yadi awanoi havena ubenabenalei, wuwuna hitau 40 idi'wai hi'eno dawani
amwahai Paulo vehabana, na bada hiwalo yemidi'o ebeha havena hi'ai'ai yo hinu-
manuma ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi mugaiyei. Maudoidi hiha'waha'wa ebeha
talam hilobai Paulo vehabana.’
22 Ainaena tauloinane iwalo, ‘Ulau na havena teya yaiya ainai uwalowalo mahalava
neta bada yadi nuwatuwu dawani aliguwai uwalowena'o.

Paulo hivetamalei Sisaliya ainai

23 Ainaena aleha ana tauloina yana taumugaiwo bwau iyogaedi na iwalo, mata
ta'alehao 200 am'abinonovaidi, na hosi adi taugeluwo 70 adi bagibagili na gita adi
tau'avala adi bagibagili 200 baidamiyao amlau Sisaliya ainai. Am'atububuni ta boniyena
dova eno ana mahana ainai amtowolo yo amlau.
24 Na hosi tupwadi amvaidi na ainaena Paulo igelu, na mayana namwanamwa
amlawei gabana Pilikesa ainai.’
25 Na hinage leta ilele tenem dova iwalo:
26 ‘Yauwedo owa gabana mwala'ina Pilikesa alimwai, yau Kalodiyosi Lisiyasi aliguwena.
27 Towaho teina Yudeya hi'abi avivini na mata hi'oiye mwalowoi, na wasana yabenalei
ebeha ibom Loma towahona eeta tau'alehao baidaguwao alau aidiyai, na
nimadiyena ahahaguine.
28 Na nuwanuwagu yadi ve'ewane wuwuna yahanapui, eeta yadi tau'ulewahi, ainai
yawawalone.
29 Na ya'ita lobai nigele teya hava yana yababa ta ebe imwalowoi bo vada paipaiyai
amwauwi. Tomowaone hiveve'ewaine neta hiya hibom yadi loinaena.
30 Bada yadi ulewahi yabenalena'o Paulo ana oiyemwalowoi vehabana, eeta
yamwayamwayau na yavetamalenawa alimwai, ta ana tauve'ewaone hinage yawalo
aidiyai, na hilaowa alimwai, na netai hiwalo mahalava hava yadi ve'ewa wuwuna
towaho teina vehabana.’
31 Tau'alehao walo himulitaei ta Paulo boniyaiyena hilauvaiyama Anitipatili ainai.
32 Na i'ahubena ta tupwana tau'alehaone hilau gwaipile yadi tupwai, na taugelu hosi
hibom Paulo hilalaweine.
33 Paulo hilauvai ta hidobi Sisaliya ainai ta letane gabana Pilikesa himohei na Paulo
hilauyemiyaine ainai.
34 Na gabana yana leta ivahili i'ovi, na Paulo ainai ipanivila, ‘Havaidova yam dalava?’
Na Paulo iwalo, ‘Yagu dalava Silisiya holanai.’
35 Eeta gabana iwalo, ‘Amtauve'ewaone hilaoma abo yam lauvetala yapaihowai’. Na
tau'alehao iloinaedi na Paulo hi'ita avivini vada wasawasa mwalona Helodi yana vada
ainai.

24

Paulo yana lauvetala Pilikesa mehenai

1 Ahubena 5 hi'ovi na Ananayasi, taupwaoli mwala'ina yo tupwadi Yudeya yadi
babadao, na hinage ehebo towaho iya taulauvetala, yehana Tetalosi, iya baidanao
hidobima, na gabana Pilikesa ainai yadi ve'ewa Paulo vehabana hivaiyama.
2 Eeta Paulo hilauvai mahalavaei, na Tetalosi itowolo na ve'ewa Paulo vehabana
iwalo mahalavaei, iwalo, ‘Yauwedo owa yam loina namwanamwadi aidiyena mumuga
yababana bada hidumwalu'o abaloina teina holanai, na teina hauga amiyamiya
daumwali.
3 Teina miyane tupwa maudoina, ayaliyayai yo a'awa yauwedo moiha alimwai.
4 Na nigele nuwagu hinage yagu walo ya'abiye daodao alimwai, na hesi ya'awanoiyego
ta nuwanamwanamwaena yama walo ahu'ahubalina yawalo mahalavaedi towaho teina
vehabana.
5 ‘Walo moiha towaho teina a'ita lobai neta iya towaho yababa'alilina. Bale'u tupwa
vehopali ainai Yudeyaone aidiyai hauga daodaona manini ivetuvetuwuni. Na Yeisu
towaho Nasaletiyena yana boda iloiloinaei na imugamugaiyedi.
6 Iya hinage itowoi na yama vada tapwalolo mwala'ina i'abiye yababa, na a'abi avivini
yo ebeha aloinaei yama loinaena.
7 Na Lisiyasi iya aleha ana tauloina ilaoma, na nimanaena ihaloigai ta ilalaweine.
8 Na iloina ebeha ana tauve'ewaone alaoma alimwai, na alau vetala. Eeta abo ubom
upanivilaei, ta yana pwanoli u'ita lobai dova yama walomahalava.’

9 Na Yudeya ve'ewane hi'awa moihaei.
10 Ainaena gabana nimanaena Paulo ainai iwalo ta ebeha i'aubabada, eeta Paulo iwalo, ‘Yahanapui owa abaloina teina ainai bolimai bagibagilina uloiloina, eeta mayagu yaliyaya, na mehemwai ya'aubabada vehabagu.
11 Ebe tomowa upanivilaedi, hiwalo mahalava alimwai neta ahubena 12 hi'ovi'o aidiyai, hauganane yahaema Yelusalem ainai ebeha Yaubada yawalo vetuvehaeyei.
12 Nigele teya yaiya baidagu ayaveta'eta'e na Yudeya tomowadiyao hiyalobaigau. Na vada tapwalolo mwala'ina yo habuludi yo Yelusalem alonai nigele tomowa yaya'abiye modi'inidi na hiyalobaigau.
13 Teina wau hiveve'ewaigaune neta nigele howahowana na hiyemala moiha.
14 Na teina yawalo auligo, Yeisu yana amwaha taumulitaena yau eeta hi'awa oya'oyamaegau. Na hesi tubumaiyao yadi Yaubada yawalowalo vetuvehaeyei na Mosese yana loinao yamulitaedi na tauwalo mahalavao yadi buki aidiyai ginauli maudoidi hilelelelediwa neta yau yayemidiyedi.
15 Na yagu nuwatuwu avivini Yaubada ainai dova teina hiya tomowaone, neta tomowa maudoidi namwanamwadi yo yababadi mata mwalowoi ainaena hitowolouyo.
16 Eeta hauga maudoina aidiyai yatowotowoi wahiyala ebeha yamumuga dumwalu Yaubada mehenai, yo tomowa aidiyai.
17 ‘Na bolimai bada hi'ovi'o yawuyoma Yelusalem na velau mane yalawenama yagu boda aidiyai, na hinage yapwaoli Yaubada vehabana.
18 Yau bada ya'abiye maselegau'o, na pwaolinane yapaihowai vada tapwalolo mwala'ina holanai, na nigele boda baidaguwao, yo nigele paihowa yabayababa.
19 Hesi Yudeyaone Esiya tupwanaena hilalaomawa neta tenemai. Hiya ebe yadi nuwayababa aliguwai eeta hilaoma yo alimwai ebe hive'ewaigau.
20 Ainaena hiya bada hilaoma'o teina mehemwai, ilowoinanedi na hava yagu lauhapuli hi'ita lobai, hauganane yadi tau'ulewahiwo hilauvetalagau hiwalowei alimwai.
21 Na ehebo walo yawalo mahalavaei, hauganane ahi'ahipudiyai yatowotowolo, na vehabana hive'ewaigau, neta walo moiha. “Na yagu walone ebeha wau mehemiyai yalauvetala, wuwuna yayemidi ebeha taumwalowoi mata hitowolouyo”.’
22 Yaiyadiwo Yeisu yana ve'itao tomowa himulimulitaedi neta Pilikesa ihanapui ili'ilimanidi'o ainaena na lauvetala igudui na iwalo, ‘Tau'aleha yadi tauloina yehana Lisiyasi imahalavama abo yami lauvetala vehabana yanuwanuwatuwu.’
23 Eeta Pilikesa aleha adi taumugai iwalo auli iwalo, ‘Paulo am'ita avivini na hesi habuluna am'abigabaei ta yana venuwa hava ana geluwo himohemohei’.

Paulo vada paipaiyai
24 Ahubena veha hi'ovi na Pilikesa mwanena Dalusila baidana hilaoma, iya Yudeya waihiuna, na Pilikesanane Paulo iyogaenama, ta yana aubabada hibenalei neta yemidi Yeisu Besinana vehabana.
25 Na Pilikesa imeheuhi, hauganane Paulo yana guguya ibenalei, ta mumuga dumwaluna, yo atepatu, yo lauvetala ilalaoma vehabana, na Pilikesa iwalo, ‘Badagi! Ulau gwaipile, na aiteya hauga malamalaina aliguwai abo yayogaego.’
26 Na Pilikesa nuwanuwana mane ilobai Paulo ana livahi vehabana, na tenem vehabana iyogayoga hamahamadudu na baidana hi'au'aubabada.
27 Eeta ana higa bolimai bwau hi'ovi, na Posiu Pesitosi neta Pilikesa ive'aivelaheyeine. Na Pilikesa nuwanuwana Yudeya hi'awa namwanawaei, ainaena iloina ta Paulo vada paipaiyai imiyamiya.

25

Paulo i'awanoi na Sisa ainai ilauvetala
1 Pesitosinane ilaoma Sisaliya, na ivetuwuni yana vetauloina, ta ahubena tonuga hi'ovi na ihae Yelusalem.
2 Na taupwaoliwo mwala'idi yo Yudeya yadi babadao hilaoma, ta yadi ve'ewa Paulo vehabana hiwalo mahalavaei.
3 Na Pesitosi ainai hi'awanoi wahiwahiyala hiwalo, ‘Howahowana na Paulo uveta-malenama Yelusalem, na teinai alauvetalai?’ Na yadi nuwatuwu moiha, neta ebeha Paulo hi'oiye mwalowoi amwahai, hauganane ebe ilaoma.
4 Eeta Pesitosi iyemaiha iwalo, ‘Havena yatalatalam, na hesi Paulo Sisaliya vada paipaiyai bada imiyamiya, na yau abo yawuyowa Sisaliya,
5 na ebe nuwanuwamiu yami tauloinao baidaguwao adobi, na hava yami ve'ewa Paulo vehabana tenemai amlau vetala.’

6 Hawahawaga ehebo na tupwana aidiyai imiyamiya, ta ainaena idobi Sisaliya, na
i'ahubena, ta lauvetala ana abamiya ainai imimiyane, na iloina ta Paulo hilalauvaiya-
mane.
7 Paulo ilaoma na Yudeyaone hiya Yelusalemaena hidobima, na hitowolo ta'i'iliyei,
na yadi ve'ewa Paulo vehabana hiwalowedi, mayadi modi'ini, na maudoidi yadi
walomahalava nigele moiha.
8 Na Paulo ibom iwalolau Pesitosi ainai iwalo, 'Yau nigele Yudeya yadi loina yo vada
tapwalolo mwala'ina ana loina, yo Sisa yana loina yayaho'eho'e'.
9 Na Pesitosi hesi nuwanuwana ta Yudeyaone i'abiye yaliyayadi, ainaena Paulo ainai
iwalouyo iwalo, 'Vedova, nuwanuwam na Yelusalem ainai uhae, na amve'ewaone teina
vehabadi ulauvetalaedi?'
10 Na Paulo iwalo, 'Nigele nuwagu yagu lauvetala vehabana Yudeya hiloinaegau,
wuwuna nigele teya hava aidiyai yaya'abiye yababa, na owa bada uhanapuiya'o na
hesi Loma yami abalauvetala ainai yatowotowolo, na teina ilowoinanegau.
11 Ebe loina yehana bada yadi'waya'o na lauhapuli yapaihowaya'o inamwanamwa yo
yamwalowoi. Nigele ebeha mwalowoi yadena gabaei. Na ebe teina ve'ewaone oyama
mata nigele teya yaiya imohe geyo'awahegau teina tomowaone aidiyai. Yagu awanoi
ebeha Sisa yada tauwasawasa mwala'ina mehenai yalauvetala.'
12 Ainaena Pesitosinane imahalava na yana tauhanapuwone baidanao hi'au'aubabada,
ta iwuyoma mayana yemaiha, iwalo, 'Inamwanamwa, nuwanuwam Sisa yana lauvetala,
ainaina Sisa yana lauvetala ainai yavetamalego.'

Agalipa mamwanena himahalavama

13 Ahubena viha i'ovi, na tauwasawasa Agalipa mamwanena Benisi baidana Sisaliya
ainai himahalava, Pesitosi habi walovelauweina.
14 Na yadi miyamiya ahubena bagibagilina ainai Pesitosi tauwasawasa Agalipa ainai
Paulo ana ve'ewao iwalo mahalavaedi, na hi'au'aubabada, 'Towaho ehebo teina vada
paipaiyai Pilikesa ilaugabaei.
15 Iya towahonane vehabana mwalona Yelusalem ainai yamiyamiya, na Yudeya
yadi taupwaoli mwala'idi yo yadi babadao aliguwai hiwalo, na hi'awanoiyegau ebeha
yaloinaei yo hi'oiye mwalowoi.
16 'Hesi yawalo aulidi yawalo, 'Loma yama mumuga neta nigele howahowana ta
lauhapuli taupaihowaina awalo ta hi'oiye mwalowoi awawai, ana higa tauve'ewanane
baidana hilauvetala. Na lauhapuline ana taupaihowane yana hawahawaga amohei yo
ibom vehabana i'aubabada.'
17 Eeta hilaoma teina ainai, na nigele yayabweda, na i'ahubena na abamiya lauvetala
ainai yamiya, na yawalo ta towahonane hilalauvaiyamane.
18 Na ana tauve'ewao hitowolo, ta yagu nuwatuwu mata hava yana yababa vehabana
hiwalowei. Na hesi nigele.
19 Hava maudoina hiwawalowedina neta hiya hibom yadi yemidi yo yadi miyamiya
vehabadi. Na towaho ehebo yehana Yeisu hiwalowalowei hiwalo, Bada imwalowoi'o, na
Paulo iwalo, "Nigele, howola mayawahina imiyamiya.
20 Na yau yanuwanuwatuwu bwaubwau, vedova na ginauli teina vehabana yaloina,
eeta Paulonane yapanivilaei ebeha howahowana hihae Yelusalem na tenemai ilauvetala.
21 Na Paulonane ita'wata'wata, na Sisa yana lauvetala vehabana i'awanoi. Eeta
vehabana yatalamwei na vada paipaiyai imiyamiya, howola ana higa amwaha alobai,
na yavetamalei Sisa ainai.'
22 Na Agalipa Pesitosi iwalo ainai, 'Yau hinage nuwanuwagu na towahonane yana
walo yabenalei'.
Na Pesitosi iwalo, 'Inamwanamwa, ahubena mata yana walo ubenalei'.
23 Ainaena i'ahubena ta Agalipa yo Benisi hilaoma yadi wasawasa ale'ona hi'aupasaedi
na vada abamiya gogoi ainai hiluwu, na aleha ana tauloinao yo dalavanane ana babadao
hi'abiye dunadi mayadi ve'ahihi, na Pesitosi iloinaedi na Paulo hilauvai vada holanai.
24 Eeta Pesitosi iwalo, 'Owa tauwasawasa Agalipa, yo omiu amlaoma maudoimiu,
towaho teina am'ita. Ibom vehabana Yudeya maudoidi Yelusalemaena yo hinage tupwa
teina ainaena hi'awanoiyegau, na hiwalo wahiyala aliguwai hiwalo, 'Towaho teina
mwalowoi ibom ilowoinanei.
25 Na nigele teya yana lauhapuli yayalobai, na vehabana imwalowoi, na ibom
nuwanuwana na yada tauwasawasa mwala'ina Sisa ainai ilauvetala, ainaena yaloina
na yavetamalei Sisa ainai.
26 Na nigele teya yana lauhapuli vehabana, na yada Bada Sisa ainai yalaulele.
Teina ainaena yalauvaiyama mehemiyai omiu maudoimiu, na ana dumwalu owa

tauwasawasa Agalipa mehemwai. Na lauvetala teina tuluhanai yana lauhapuli ehebo talobai, na vehabana yalaulele Sisa ainai.
27 Wuwuna nigele iyadumwalu ebeha tomowa vada paipai ana taumiya yavetamalei, na nigele teya hava ve'ewa vehabana yayamwau yemahalava.’

26

Paulo iwalo mahalava tauwasawasa Agalipa ainai

1 Ainaena Agalipa Paulo ainai iwalo, ‘Inamwanamwa Paulo, ubom vehabam u'aubabada’.
Ta Paulo nimana i'abihini, na iwalo ainai tenem dova,
2 ‘Tauwasawasa Agalipa ee, wau yayaliyaya mwala'ina wuwuna owa mehemwai yatowolo, na Yudeya yadi ve'ewao aliguwai vehabadi ya'aubabada,
3 Yudeya yama mumuga yo yama hamahamadudu uhanapuidi'o. Eeta ya'awanoiyego mayam alama'i'ita yagu walo ubenalei.
4 ‘Mahabuluguwai na yagu miya ilaoma ta wau Yudeyaone hihanapuiya'o. Yawahigu yagu dalavai yo Yelusalem ainai neta ivetuwuni ta ilalaomane bada hihanapuiya'o.
5 Mwalona bada hihanapuiya'o yada tapwalolo ana loina wahiwahiyalana moiha yana boda yehana Palisi neta yau adi gelu teya. Ebe nuwanuwadi, abo hiwalo mahalavaei.
6 ‘Na wau teina ainai yatowolo na hilauvetalaegau, wuwuna Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai towolouyo vehabana neta ainai yaha'waha'wa na yayemiyemidi.
7 Na hesi yada huhu ana bagibagili 12 ahubena yo boniyai aidiyai Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei, na teina waloyemidi ainai hiha'waha'wa na hiyemidi ebeha mata hilobai. Tauwasawasa owa, teina ainaede ha'wane yo yemidine vehabana na Yudeyaone hive'ewaigau wuwuna ya'au'aubabada Yeisu yana towolouyo vehabana.
8 Hava vehabana Yaubada tomowa mwalowoi ainai na i'abiye towolouyoidi tupwamiu nigele howahowana ta amyemidiyei?
9 ‘Walo moiha, yau mwalona yagu nuwatuwu ebeha ginauli maudoidi yatowoidi, na Yeisu towaho Nasaleti yehana ya'abiye yababa, yo ya'auhi.
10 Teina vehabana Yelusalem ainai tauyemidiwo maudoidi yamwauwidi vada paipaiyai, dova taupwaoli mwala'idi hiwalo aliguwai ta hi'oiye mwalowoidi, yau dova hinage yatalam.
11 Na hauga bagibagilina vada tapwalolo maudoidi aidiyai ya'auhidi yo yahama-hamadudu na Yeisu hita'wata'wataei, eeta yamodi'ini yo yatalaidi vali dalava aidiyai.
12 ‘Ainaena taupwaoliwo mwala'idi hiloinaegau na Damasiko ainai yalau.
13 Na tauwasawasa u'ita ahubenanane yalalau Damasiko mahana ala'alapwahiyai, na galewaena masele mwala'ina imaselema na nigele dova mahana maselena, na ya'ita ma'augeluwo masele ita'i'iliyegai.
14 Na maudoimai abe'u dobi bale'uwai, na alina yabenalei alina Hibulu ainaena iwalowalo, iwalo, “Saulo, Saulo hava vehabana u'abi'abiye muyagaune? Moiha ubom uve'aleha aliguwai yo upewapewauyoigo.”
15 ‘Na yawalo, “Bada, yaiya owa?” na iwalo, “Yau Yeisu u'abi'abiye muyagaune”.
16 Na hesi aemwena utowolo. Ya'abiye mahalavauyoigau ebeha yavetowologo ta owa yagu taupaihowa. Wau hava aliguwai u'i'itawa ebeha tomowa tupwadi uwalo aulidi. Na hinage hauga mehedai hava yave'ive'itago neta ebeha tomowa uwalo aulidi.
17 Na ebe Yudeya yo nigele Yudeya hitowoi na hi'abiye muyamuyago yahaguigo.
18 Wuwuna nigele Yudeya aidiyena yavetamalego, na mehedi u'abiye maseledi, na guguyou ainaena hinuwabui masele ainai, na hinage Tomodulele yana wahiyala ainaena himahalavama na yadi yababa Yaubada inuwahamuidi, na yadi yemidi aliguwena mata Yaubada yana tomowa abamiya hilobai.”
19 ‘Tauwasawasa Agalipa, teina vehabana eno'ita'ita galewaena ya'ita na nigele yata'wata'wataei.
20 Na hesi Damasiko ainai yawalo mahalava mugai, na mulitai Yelusalem ainai na Yudeya tupwana maudoidi aidiyai, na hinage nigele Yudeya aidiyai, yawalo mahalava ta ebeha yadi mumuga yababana aidiyena hinuwabui Yaubada ainai, na yadi mumuga namwanamwana ainaena yadi nuwabui hive'itaei.
21 ‘Yagu paihowa teina ainaena Yudeya hi'abi avivinigau vada tapwalolo mwala'ina ainai, ebeha hi'oiye mwalowoigau.
22 Na ilaoma ainaena ta ana higa wau Yaubada ihaguhaguigau ta yatowolo na yawalowalo mahalava tomowa haehaedi yo dobidobidi aidiyai. Hava tauwalo mahalava yo Mosese hiwawaloweiwa ebeha mata ivetuwuni neta walone ehebo awalowaloweine.

23 Neta ebeha Besinana towahona muyamuya ilobai, na mwalowoi ainaena itowolo
mugai, na masele ivehulu Yudeya yo nigele Yudeya aidiyai.'

Pesitosi Paulo i'awa yauyauleyei
24 Paulo teina dova i'au'aubabada na Pesitosi iwalo wahiyala, iwalo, 'Paulo yauyaulem!
Nuwana use'ulu alili ainaena i'abiye yauyaulegone.'
25 Na Paulo iwalo, 'Bada Pesitosi nigele yayayauyaule, na hesi hava yawalowaloweine
neta walo moiha, na dumwaluna.
26 Ginauli teina tauwasawasa Agalipa ihanahanapuidi, yo mehenai yawalowalo nigele
mayagu hinimaya, na yahanahanapui ginauli teina nigele teya dawadawanina, wuwuna
teina nigele paihowa dawadawanina.
27 Tauwasawasa Agalipa, tauwalo mahalavao yadi walowo uyemidiyedi? Bada
yahanapuiya'o ebeha uyemidiyedi'o.'
28 Agalipa Paulo ainai iwalo, 'Yamnuwatuwu ebe hauga ubwa'ubwana ainai u'abiye
nuwabuigau!'
29 Na Paulo Agalipa yana walo iyemaiha iwalo, 'Hauga ubwa'ubwana bo daodaona
ainai nigele yayamode. Hesi yagu tapwalolo Yaubada ainai neta owa yo omiu
maudoimiu ambenabenali aliguwai yawalo ebeha mata iyawegu ampeli. Na hesi nigele
nuwanuwagu ebeha gulawa pwawapwawatiyena hipaipaigomiu.
30 Eeta tauwasawasa yo mwanenane Benisi yo gabana taumiya aitulu maudoidi
hitowolo, na himahalava.
31 Na hibom hi'au'aubabada hiwalo, 'Towaho teina nigele teya hava yana lauhapuli,
na vehabana imwalowoi bo tamwauwi vada paipaiyai.'
32 Ainaena wasawasa Agalipa Pesitosi ainai iwalo, 'Towaho teina ebe nigele Sisa yana
lauvetala vehabana iya'awanoiyei howahowana talivahi.'

27

Paulo yana adau Loma vehabana
1 Loina bada hiwalowena'o ebeha Itali ainai alau, eeta Paulo yo tupwadi paipaidi
baidanao Sisa yana tau'alehao adi taumugai nimanai himwauwi yehana Yuliyasi na
yama adau ainai i'ita avivinidine.
2 Adilamitiyom ainaena wagaena agelu, na ibom waganane ebeha isagena ilalau Esiya
le'awana tupwanao aidiyai, ta a'u'e Alisitako baidamai, ibom yana dalava Masidoniya
tupwa Tesalonaika ainaena.
3 I'ahubena na Saidoni ainai aluwu, na Yuliyasi Paulo i'atemuyamuyaei na italamwei
ta ilau ana geluwo aidiyai, na yana venuwa hava neta himohei.
4 Tenem ainai na agelu neta yaumai mehena atupatupai eeta Saipilosi bwanab-
wananane woyonaena alalaune.
5 Na bada Silisiya yo Pamipiliya ni'unao alaugabaidi, na Maela aluwu, tupwa Lasiya
ainai.
6 Tenem ainai Lasiya wagana Alekisanidelaena ilalau Itali alobai eeta ainai agelu
geyo'awane.
7 A'u'e ta alaulau neta nigele ayasagena ainaena na ahubena viha agabaedi na
mulitai Nidosi le'awana papalinai adudunane. Yaumaine howola itowatowa eeta nigele
dumwaluwena ayalau na Kiliti bwanabwanana woyonaena alalaune ta Salimone yihuna
ata'i'iliyei.
8 Le'awa papalinaena a'abi'abivelolo na alau ta Lasiya dalavana vahalinai alo teya
yehana Abaduna Namwanamwana ainai adudunane.
9 Hauga daodaona agabaei, ta vahali ana hauga i'ovi, na yaumai ana hauga yababana
bada ivetuwuniya'o, eeta Paulo iwalo aidiyai,
10 iwalo, 'Babada, ilowoinanei na ta'aiyawasi teina ainai. Havena tatowotowoi na
ta'ada'adau mata dova ta tasilahe, na tobwatobwa yo waga tavesilahe, yo ita hinage ta
mwalowoi.'
11 Na tau'alehao adi taumugai waga taniwagana yo waga ana tauyiu alinadi ibenaledi,
ta nigele Paulo yana walo vehabana iyanuwanuwatuwu.
12 Abadunane neta ehive yo hauga yababa haugadi aidiyai nigele iyanamwanamwa
ilimani. Ainaena na tomowa hibagibagili alili yadi venuwa ebeha higelu aitutlu
na howahowadi mata hi'aipate na Pinikisi hivai. Pinikisi neta abaduna teya Kiliti
bwanabwanane ainai. Teina abadunane mehena tupwa yalasi ainai eeta mata
hi'aiyawasi hauga yababa ainai.

Wowoli hilobai

13 Haugana yavana manumanuwana itowatowa yadi nuwatuwu hiwalo bada yaumai
namwanamwana hive'aloya'o. Eeta yadi lowom hitabeidi na hi'u'e ta Kiliti ni'u
papalinaena a'abi'abiye patu na alalaune.
14 Nigele daona na yaumai bwauli mwala'ina itowa dobima oyane ainaena.
15 Yaumaine waga ainai igohagoha ta nigele howahowamai na mehenaena alau eeta
aboboyoweine.
16 Na bwanabwana habuluna yehana Kalodiya woyonaena iwoyoigai ta alalaune na
a'aipate wahiwahiyala ta wagane ana waga habuluna amwau ili'ilimanine.
17 Na wagane habuluna ana taupaihowao hiniulihini na wagane mwala'ina gu-
lawanaena hi'wam'wam alateine. Saitisi ainai tavali himeheuhei na wolewole mwala'ina
hiwulihi na ilibaigai ta alalaune.
18 Na wowoli mwala'ina waga i'oi'oi buibui aliliyei, na ana aido'o maudoina hihiwa
dobiyedi ni'uwai.
19 Na ahubena tonugana ainai waga ana tobwatobwao hivaidi, na hivehulu aituluwedi.
20 Na ahubena maudoina aidiyai nigele mahana yo utui aya'itadi, na yaumaine howola
imutumutugai eeta yama nuwatuwu mata amwalowoi.
21 Na bada ahubena bagibagilidi hi'ovi, ta waga ana taugelugeluwo nigele hiya'ai,
ahubena maudoina aidiyai, na Paulo ahi'ahipudiyai itowolo ta iwalo, ‘Tahiguwao, ebe
yagu walo ambenalei na havena Kilitiyena tagelugeluma, mata nigele vitai tayalobai yo
ginauli taya vehuludi.
22 Hesi yawalo auligomiu ebeha am'atepatu, na mata nigele teya iyamwalowoi, na hesi
waga ibom mata tagabaei.
23 Wuwuna boniyaiyena yagu Yaubada ibom yayemidiyei ta yana tausagenawasa
ilaoma vahaliguwai itowolo,
24 na iwalo aliguwai, “Paulo havena umehemheuhi, mata Sisa mehenai utowolo,
wuwuna yam awanoi ainaena waga ana taugeluwo maudoidi baidamwao mata Yaubada
iyayovigomiu ta mata nigele amyamwalowoi.”
25 Ainaena babadao ebeha am'atepatu, wuwuna Yaubada yayemidiyei, na howola
ipaihowai alidai dova yana tausagenawasa iwalo auligaune.
26 Na howola bwanabwana ehebo ainai mata taduna.’

Waga iduna

27 Hawahawaga bwau hi'ovi na ni'u didigai howola ilibalibaigai. Dova boniyai
gamwagamwana na wagane ana taupaihowao hi'ita lobai ebeha bada le'awa atauva-
havahaliya'o.
28 Eeta ni'u hilivetowotowoi ana daodao, na hilobai dova guli ana bagibagili 20 ana
dobi. Na tupwana ilibahaiyegai, na hinage hilivetowoi na hi'ita lobai dova ana dobi 15
guli ana bagibagili.
29 Na himeheuhi gaima vehabana mata ainai hiduna, eeta lowom vehopali hi-
gabaedi, waga tuluhanai na hi'awa'awanoi ahubena vehabana na ebeha i'ahubena
mwayamwayau.
30 Na tupwana waga ana taupaihowao nuwanuwadi ebeha waga hidena gabaei na
waga habuluna higabae aituluwei ni'uwai, na hinage hi'oyama na ebeha lowom higabaei
waga mehenaena.
31 Na hesi Paulo iwalo tau'alehao na aleha ana taumugai aidiyai iwalo, ‘Ebe teina
wagane ana taupaihowao nigele wagai hiyamiyamiya mata nigele amyayawahai.’
32 Eeta tau'alehaone wagane habuluna gulawana hitomwutuhi na hivelibai ta ilalaune.
33 I'ahubena gabaei ta ilaulau na Paulo tomowa maudoidi i'awanoiyedi ebeha hitowoi
na hi'ai. Teina dova iwalo, ‘Amha'waha'wa neta hawahawaga bwau teina wau. Na
hawahawaganane ainai neta nigele hava amya'aitowoi.
34 Ainaena na ya'awanoiyegomiu ebeha am'ai wuwuna ai'ai vahunaena mata
amyawahai. Na mata nigele teya yaiya iyamwalowoi.’
35 Iwalo i'ovi na beledi ivai na vehabana maudoimai mehemaiyai i'awa yauwedo
Yaubada ainai ta i'abitomwahi, na ibom i'a'ai mugaine.
36 Na maudoimai a'atepatu ta hinage a'a'aine.
37 Na ama bagibagili wagane ainai agegelune neta 276.
38 Bada diyamai hiseseha'o, na witi waga holanaena hihiwa aituluwei ni'uwai, ta ebeha
waga imalamalai.
39 I'ahubena na le'awa nigele hiya'atai na hesi le'awa namonamona hi'ita lobai, na
hinuwanuwatuwu ebe howahowana wagane hihaeyei maguwai.

40 Eeta lowom hitomwutuhidi ta ni'uwai himiyamiya na hilalaugabaidine. Na hinage
yabiyabi bwau gulawaena hipapaidine neta gulawadine hitomwutuhidine. Abo waga
aimehenai dibi hi'u'ei na yaumai iyuvi'ona na ahahaene maguwai.
41 Na aluhi ilibawahiyegai na waga avedunaei namonamo magumaguna ainai, ta waga
aimehenai iduna, na nigele howahowana imwahali na hinage dubinai bagodu ilasalasa
na i'oi'oiwowoli ta tupwatupwadi.
42 Ainaena tau'alehao hinuwanuwatuwu na ebeha vada paipai ana taumiyao hi'oiye
mwalowoidi, wuwuna mata hitubahae maguwai na hidena.
43 Na hesi aleha adi taumugaine nuwanuwana na Paulo ihagui, eeta i'auhidi ebeha
havena hi'oi'oiye mwalowoidi. Na tomowa maudoidi iwalo aulidi iwalo, ‘Yaiyadiwo
tuba hihanapui higavai mugai yo hitubahae magumaguwai.
44 Na yaiyadiwo nigele tuba hiyahanapuine neta aiwa yo wagane tupwatupwadi
aidiyena hi'abi avivini na hitubahae.’ Teina dova maudoimai manamwanamwamai na
ahahaena muguwai.

28

Yama miya Molita ainai

1 Manamwanamwamai atubataohani magumaguwai na bwanabwanane ana taumiyao
hiwalo alimaiyai ebeha bwanabwanane teina yehana Molita.
2 Na bwanabwanane hivelau alimaiyai, na aiwa hiyuvi na maudoimai hiyogaegai ta
amwaibwa aiwane ainai, wuwuna 'wesu yo gwaugwau ana hauga ainai.
3 Na Paulo aiwa itanoiyama na aiwa ala'alahina ainai imwaulawei na
ala'alawowolinane ainaena mwata itauteli ta Paulo nimanai i'oipaipaiyeine.
4 Na taumiya dalava hi'ita Paulo nimanai mwata i'aba'abahi, na hi'au'aubabada hibom,
hiwalo, ‘Moiha towaho teina nuwana taubalau eeta Yaubada iyemaiha ta ni'uwai nigele
iyamwaloi ta mwata ainaena mata imwalowoi.’
5 Na Paulo mwatane igoha avalai aiwa ala'alahina ainai na hesi nigele muya iyalobai
yo iyalautowoi.
6 Na bwanabwanaone ana taumiyaone Paulo hivinuvinunui, ta yadi nuwatuwu ebeha
mata nimanane iloloni yo tauna i'ape'ape, na imwalowoi, na hiha'waha'wa ta Paulo
nigele hava iyavai, eeta yadi nuwatuwu hibui na hiwalo, ‘Towahone teina yaubada teya’.
7 Na bwanabwanane ana bada yehana Pubiliyosi, na yana dalava vahalinai aluluwune
na Pubiliyosinane ilauvaigai ta ahubena tonuga aidiyai i'ita avivinigai.
8 Na hauganane ainai Pubiliyosi tamana vadai i'eno'eno mayana asiyebwa, na yana
asiyebwane neta ala'alawowoli yo diyasagena, na Paulo iluwu ainai na vehabana
i'awa'awanoi Yaubada ainai, na tauna i'abitowoi, ta inamwanamwane.
9 Eena bwanabwanaone maudoidi tau'asiyebwao hilaoma Paulo ainai, ta i'abiye
yawahaidi.
10 Na velau maudoina himohegai ta yama hauga gelu ainai hava yama venuwa
himohegai ado'oidi ta a'a'adaune.

Molita na Loma ainai

11 Bwanabwanai amiyamiya neta wai'ena tonuga hi'ovi'o. Na mulitai abo waga teya
Alekisanideliyaena hauga yababa alonai na iha'waha'wa ainai agegelune. Teina wagane
aimehenai neta abapwagogo bwau hisasamalidine.
12 Na a'u'e ta Silakusa ainai awulihi, ahubena tonuga amiyamiya.
13 Tenem ainaena ata'i'ili Legiyom ainai awulihi, na i'ahubenama yavana itowama, ta
a'u'euyo asagesagena na i'ahubenauyo aluluwune Puteyoli ainai.
14 Puteyoli ainai tupwana taumulitao alolobaidine, ta hiyogaegai yadi vadai, na aidiyai
amiyamiya hawahawaga ehebo ainai. Na tenem ainaena alau Loma vehabana.
15 Na taumulitaone Loma ainai wasamai hibenalei, na hilaoma amwahai hivedunagai
tupwa abagimwala yehana Apiyosi ainai na Vada Taumana Tonuga aidiyai. Hauganane
ainai Paulo ama geluwone ilobaidi, na Yaubada ainai i'awa yauwedo, na i'atepatu.
16 Haugana alau Loma ainai amahalava, na tau'alehao Paulo hitalamwei ta ibom
imiyamiya na tau'aleha ehebo i'ita'ita avivini.

Paulo yana paihowa Loma ainai

17 Ahubena tonuga hi'ovi, na Paulo Yudeya yadi taumugaiwo iyoga ahaidima, na iwalo
aidiyai, ‘Tahiguwao, yau nigele hava teya yababana yada bodao aidiyai yayapaihowai,
yo yada mumuga tubudao aidiyena yayaho'e, na hesi hipaihowaigau ta Yelusalem ainai
hipaigau yo Lomaone nimadiyai himwamwauwigaune.

18 Na yagu lauvetala mugai ainai Loma nuwanuwadi ebeha hilauvaigau, wuwuna
nigele teya yagu lauhapuli na ebeha yamwalowoi
19 Na Yudeyaone hesi nuwatuwune hitowolo auhine. Teina paihowane iduiduigau ta
lauvetala Sisa ainai ya'a'awanoiyeine. Na hesi yagu dalava tomowadiyao nigele teya
ve'ewa yayamohedi.
20 Neta vehabana ta yayogaegomiuma na tau'au'aubabada. Wuwuna ita Isileli yada
ha'wa yo yada yemidi teina vehabana vada paipaiyai himwauluwuwegaune.’
21 Na Paulo ainai hiwalo, ‘Nigele teya leta Yudaena ayavai owa vehabam. Na nigele
tahida teya wasam iyalawenama ta wasam yababana iya aubabadaei.
22 Na hesi nuwanuwamai abenalei alimwena hava yam nuwatuwuwone wuwuna ta
tupwa maudoidi tomowadiyao yam boda hi'awa yababaedi.’
23 Ainaena ahubena himwauwi, na boda maudoidi hilaoma Paulo yana vadai na
malatomtomwena ta ana higa iboni aidiyai iguguya, Yaubada yana Abaloina vehabana,
na Mosese yana loina ainaena yo tauwalo mahalavao yadi walo aidiyena ive'itadi Yeisu
vehabana, na itowoi ta ebeha hinuwabui.
24 Eeta tupwadi hiyemidiyei na tupwadi nigele.
25 Ta Paulo yana walo ehebo tuluhanai hilo'uhagwali wuwuna holadiyai nuwatuwu
vagadi vagadi ivevetuwunine. Ana wuwune neta teina dova iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi
yana ala'alawowoliyena Yaubada tauwalo mahalava yehana Aisaya tubudao aidiyai
i'aubabada neta iwalo ili'ilimani'o iwalo:
26 “Ulau na tomowaone uwalo aidiyai,
Ambenalei na mata nigele nuwamiu iyamasele
yo hinage amvinuvinunu na hesi mata nigele amya'ita.
27 Wuwuna tomowa teina yadi nuwatuwu hipwanopwano'o,
na talinadi itui'o;
na hinage mehedi ihoga'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita
na talinadiyena hibenalei,
na hinuwamasele,
na aliguwai hi'ita gwaipile,
na ya'abiye namwanamwadi.” ’
28 Eeta Paulo walonane hinage iwalowei, iwalo, ‘Amhanapui ebeha Yaubada yana
walomahalava ada livahi vehabana bada ivetamalenama'o nigele Yudeya aidiyai, na
hiya mata walone hibenalei.
29 [Na walo teina hibenalei na hiwalowalo mwala'ina hibom.]
30 Eeta Paulo yana vada teina iyemayemaiha na ainai imiyamiya bolimai bwau aidiyai,
na tomowa maudoidi yana vadai hiluwuluwu na baidanao hi'awa heliheliyam.
31 Na Yaubada yana Abaloina vehabana iguguya mayana nuwatuwu wahiwahiyalana
na ive'itadi Bada Yeisu Besinana vehabana, na nigele teya yaiya iyatowoi na yana guguya
i'auhi.

LOMA

Awayauwedo

1 Yau Paulo Yeisu Besinana yana taupaihowa, yo tauyewasa Yaubada iyogaegau yo
imwauwahiyegau na wasa namwanamwana vehabana yawalo mahalava.
2 Wasa namwanamwana mwalona Yaubada iwalo yemidiyei yana tauwalo mahalavao
aidiyai, ta hileleya'o Buki Ve'ahihi ainai.
3 Wasane neta Yaubada Natuna Yeisu Besinana vehabana ibom iyemala tomowa moiha
Deivida yana huhu ainaena,
4 na mulitai Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'abiye mahalava neta iya Yaubada
Natuna na mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, ta ive'itagita ebeha Yeisu Besinana iya
yada Bada.
5 Na iya ainaena Yaubada i'atemuyamuyaegau ta ivesinuwaigau ebeha Besinana
yehana vehabana yavetau yewasa ta ebeha tomowa tupwa maudoidi yemidi awa'abina
yamugaiyedi.
6 Na omiu hinage Loma Yaubada bada iyogaegomiu'o ta omiu Yeisu Besinana yana
boda ainai ammiyamiya.
7 Ainaena na yalaulele omiu maudoimiu Loma ainai ana taumiya. Omiu Yaubada ive-
lauwegomiu ta iyogaegomiu ebeha omiu iya yana tomowao ve'ave'ahihimiu. Yaubada
Tamada na Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi nuwadaumwali imiya
vahaligomiu.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi

8 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai Yeisu Besinana ainaena, wuwuna bagibagilimiu yami
yemidi wasana hibenabenalei tupwa maudoina ainai.
9 Yaubada ihanapuigau'o, hauga maudoina yagu awanoi ainai
yanuwanuwatuwuigomiu. Yaubada ibom yana paihowa ainai yatalamyowegau
mwala'ina Natuna wasana ana guguya vehabana.
10 Yagu awanoi Yaubada ainai hauga maudoina ebeha howahowana yalaowa
yataubo'eyegomiu, ebe teina iya yana nuwatuwu dova.
11 Wuwuna nuwanuwagu mwala'ina yo ya'itagomiu, ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana
aiyauya ainaena ya'abiye wahiyalagomiu.
12 Teina ainaena omiu na yau tavehaguhagu, eeta omiu yami yemidiyena amhaguigau,
yau hinage yagu yemidiyena yahaguigomiu.
13 Tahiguwao, nuwanuwagu ta amhanapui neta hauga bagibagilidi yagu nuwatuwu
ebeha yataubo'eyegomiu na hesi nigele howahowagu. Na nuwanuwagu ebeha
gamwagamwanimiyai tupwamiu ya'abiye nuwabuigomiu ta dova taumiya ganamuli
tomowadi gamwagamwanidiyai ya'abiye nuwabuidine.
14 Wuwuna ilowoinanegau ebe boda maudoidi aidiyai yapaihowa, hiya dalava
mwala'idi aidiyai himiyamiya, yo hinage nu'ula adi taumiyao, yo tauhanapuwo, yo
hinage taunuwapwanopwanowo.
15 Ainaena omiu Lomaone nuwanuwagu mwala'ina wasa namwanamwana alimiyai
yaguguyaei.
16 Wasa namwanamwana ana guguya vehabana nigele yayahinihinimaya, wuwuna
Yaubada yana wahiyala ainai imiyamiya ainaena ebe yaiyadiwo hiyemidi ilauyeyawa-
haidi, mugai ai Yudeya alimaiyai, na omiu taumiya ganamuli mulitai abo alimiyai.
17 Eeta moiha, wasa namwanamwana teina ive'itagita ebeha yada yemidi a'ava
ainaena Yaubada imwau yedumwalugita ta hauga maudoina mayada yemidi. Wuwuna
Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo, ‘Taudumwaluwo yadi yemidiyena yawahi hilobai’.

Tomowa yadi mumuga yababana

18 Yaubada hinage galewaena yana modi'ini bada ive'itaena'o hiya taumumuga yababa
maudoidi aidiyai, wuwuna hiya yadi mumuga yababana aidiyena mumuga dumwaluna
hi'au'auhidi.
19 Yaubada ana hanapu bada i'abiye mahalavaya'o aidiyai, na ibom ive'itauyowena'o
ta nuwadi bada imasele'o.
20 Haugana Yaubada bale'u iyemasele, yana mumuga dawadawanidi dova yana
ala'alawowoli miyamiya vateyaina yo lautowoi haehaedi aidiyena tomowa bada
hi'itaya'o. Eeta nigele howahowana ta tomowa hiwalo, ‘Nigele ayahanapui’.

21 Na hihanapuiya'o ibom Yaubada, na hesi nigele hiyave'ahihi bo ainai hiya'awa
yauwedo, ainaena ta nuwatuwu awa'awawao aidiyai hiwahiyala, eeta guguyou ana
amwahao atedi i'oiye mwau.
22 Na hiya hi'awa hanapuyowedi, na hesi yauyauledi.
23 Wuwuna Yaubada miyamiya vateyaina nigele hiyawalo vetuvehaeyei, na hesi
miyalaena yadi abayemidi ginauli vagadi hipaihowaidi adi ita dova tomowa yo lagulagu
yo lowolowo yo lagulagu daladaladi, ta aidiyai hitapwatapwalolo.
24 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwu bi'ibi'idi atediyai himiyamiya hipaipai-
howaidi, eeta gamwagamwadiyena taudi hipwanopwanoli mumuga yababana ainaena.
25 Wuwuna walomoiha Yaubada vehabana higwaipile oyama vehabana ainaena
Yaubada nimaginaulidi aidiyai hitapwatapwalolo, na Tauyemaselediwa nigele hiyawalo
vetuvehaeyei, ibom ana no'o miyamiya vateyaina. Moiha.
26 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwudawaniwo yababadine hipaihowaidi,
eeta yadi waiwaihiuwone nigele taudi ana yepaihowa moihana ainaena hiyalaulau, na
vali mumuga ainaena hilaulau neta yadi taliya waiwaihiuwo baidadiyao hi'eno'eno.
27 Na hinage dova towatowahodi. Ve'awa au'augelu moihana waiwaihiu baidadiyao
hibui ta yadi taliya towatowaho baidadiyao hinuwanuwaleleuyoidi. Taudi ana yepai-
howa vedebahinihinimayadi aidiyena ta yababana ana maiha ewanai mata yababana.
28 Tenem ainaena nigele nuwadi Yaubada ana nuwatuwu hanapu, eeta Yaubada
aidiyai italam ebeha nuwatuwu yababana i'oiye mwaudi ta ginaulidine nigele
iyalowoinanedi, hipaihowaidi.
29 Hiya mumuga yababa maudoina i'oiye mwaudi, dova tobwatobwa nuwanuwadi
yo mumuga yababa yo alomagigili yo oiyemwalowoi yo awapa'ipa'i'i yo oyamao yo
tauvesosomana yo ulumiyai,
30 walo yabayababa yo ve'aleha Yaubada ainai yo awasewa yo nuwahaehae yo gagasa
yo paihowa yababadi adi tau'abiye mwala'i, na tamadiyao yo hinadiyao hi'awa sewaedi.
31 Na hiya yauyaule, ta yadi waloyemidi nigele hiya paihowaidi, na hinage nigele velau
yo atemuyamuya aidiyai iyamiyamiya.
32 Teina tomowaone Yaubada yana loina hihanapuiya'o ta ebe yaiyadiwo dova
himumuga mwalowoi ta'i ilowoinanedi, na hesi yababanane hipaipaihowai ta ainaena
adi geluwo hive'ao'aonaedi na hiwalo huluhulidi.

2

Yaubada yana lauvetala

1 Augeluwo havena ami geluwo yadi mumuga vehabana am'awa yababaedi, wuwuna
ebe am'awa yababaedi na omiu hinage mumuga ehebonane ampaipaihowai neta,
ambom am'awa'awa yababaegomiu.
2 Na tahanapuiya'o ebeha Yaubada ibom ilowoinanei na taupaihowa yababaone ana
dumwaluwena ilauvetalaedi.
3 Ainaena augeluwo omiu, ebe vali tomowa am'awa'awa yababaedi havena am-
nuwanuwatuwu ebeha Yaubada yana lauvetala mata nigele amyalobai. Nigele! Mata
iloinaegomiu hinage, wuwuna mumugane omiu dova ampaipaihowaidi.
4 Na havena Yaubada yana velau am'awa'awa ginauli yabayababaedi, wuwuna
i'atemuyamuyaegomiu na vehabamiu i'alama i'ita ta ebeha yami yababa ainaena i'abiye
buigomiu ainai.
5 Ta omiu yami talinatui yo yami tuluhayaiyai vehabana ami maiha yababana
amhiwahiwai ewanai. Eeta haugana Yaubada yana modi'ini yo yana lauvetala
dumwadumwaluna i'abiye mahalava ana ahubena ainai ami maiha mata imwala'i alili.
6 Wuwuna maudoida mata ehebo ehebo alidai iyemaiha, hava yada paihowa dova.
7 Tomowa tupwadi amwaha namwanamwana hipaihowai ala'alabiliyei ta ebeha
Yaubada yana vewasawasa yo ve'ahihi yo velau miyamiya vateyaina hibehaei, ta hiya
mata Yaubada yawahi vateyai imohedi.
8 Na hesi tupwadi tomowa hi'ulu'uluyaiyai alili ta mumuga namwanamwana
hita'wata'wataei, na mumuga yababana himulimulitaei, ainaena ebe Yaubada
imodi'iniyedi mata iloinaedi.
9 Eeta yaiyaidiwo mumuga yababana ana taupaihowao mata loina vitaina yo
muyamuya mwala'ina hilobai, mugai Yudeyao na mulitai abo nigele Yudeyao.
10 Na taumumuga dumwalu maudoida mata Yaubada yana vewasawasa yo ve'ahihi
yo nuwadaumwali imohegita. Ita Yudeya Yaubada mata iyemaiha mugaiyegita na abo
hinage nigele Yudeya.
11 Yaubada mata maudoida iloinaetoyatoyawaegita.

12 Na yaiyadiwo howola Mosese yana loina nigele hiyabenalei na mumuga yababana
hipaipaihowai mata nigele iyalauvetalaedi yadi yababa vehabana ta maudoidi mata
himwalowoi. Dova hinage Yudeyaone hiya bada Mosese yana loina hihanapuiya'o na
ebe hilauhapuli mata ilauvetalaedi Mosese yana loinao aidiyena.
13 Wuwuna nigele loina ana benali a'ava ainaena Yaubada iyamwau yedumwalugita
na hesi yana loina ana paihowa ainaena.
14 Hiya nigele Yudeyaone loinane Mosese ainaenane nigele aidiyai, na hesi hiya yadi
nuwatuwuwena hipaihowa hava namwanamwana, neta bada hiya yadi loina.
15 Ainaena yadi paihowa aidiyena tahanapui ebeha atediyai loina namwanamwana
imiyamiya dova Mosese yana loina, ta hiya yadi mumuga hihanapuidi'o neta aiteya
yababana na aiteya namwanamwana.
16 Wasana namwanamwana, bada yaguguyaena'o alimiyai ta mata lauvetala ana
hauga ainai Yaubada Yeisu Besinana iloinaei ta ibom tomowa yada nuwatuwu
dawadawanidi vehabadi ilauvetalaegita.

Yudeya vehabadi

17 Na omiu vedova? Ta ambom am'abi'abihihiyoigomiune na amwalo, ‘Ai Yudeya
Yaubada ihaguhagugai na yana loina imohegai Mosese ainaena’.
18 Eeta Yaubada yana nuwatuwu bada ahanapuiya'o wuwuna loinanane bada
ive'itagomiu'o, mumuga namwanamwa alilina vehabana.
19 Eena ambom am'awa hanapuwegomiu ebeha tomowa mehegibugibudi adi taumu-
gaiwo, yo hiya mumuga guguyou ana taumiyao, am'abiye maseledi.
20 Na yauyauledi yo hedaheda aidiyai amvetauve'ita, ebeha omiu Mosese yana loina
ainaena nuwamasele na walomoiha amvaiya'o.
21 Owa uve'ive'ita tomowa aidiyai, na vedova owa? Ebe aidiyai uwalo, ‘Havena
aivavali’, na owa, u'ai'aivavali?
22 Na hinage ebe uwalo, ‘Havena ampwanopwanoli’, na owa upwanopwanoli. Na ebe
uwalo yau yaubada oya'oyama yata'wata'wataena'o, na owa yaubada oya'oyamane yana
vada tapwalolowai u'ai'aivavali?
23 Omiu amwalo haehae alili amwalo, ‘Mosese yana loina alimaiyai imiyamiya’, na
hesi loinanane nigele amyamulitaedi, ainaena yada Yaubada ammwaumwau dobiyei.
24 Dova Buki yana walomahalava, iwalo, ‘Omiu Yudeya yami mumuga ainaena nigele
Yudeya Yaubada hi'awa yabayababaei’.
25 Na moiha omiu Yudeya Abelaham yana ila'ilala hapi taumiyai imiyamiya. Na
ebe Mosese yana loinaone ammulitaedi, ila'ilalawa hapine ginauli namwanamwana
alimiyai, na hesi ebe loinanane nigele amyamulitaedi moiha ila'ilalanane alimiyai
ginauli awa'awawa.
26 Na hesi nigele Yudeya Abelaham yana ve'ive'ilalane nigele taudiyai iyamiyamiya,
na ebe loinadine hi'awa abiyedi hiya adi oleya dova ila'ilalanane aidiyai imiyamiya.
27 Ainaena omiu Yudeya howola abo nigele Yudeya hiwalo meheigomiu, wuwuna
Mosese yana loina yo Abelaham yana ila'ilalane alimiyai imiyamiya, na nigele loinadine
amyamulimulitaedi, na hesi nigele Yudeya bwagana nigele Abelaham yana ila'ilalane
taudi ainai, Mosese yana loina himulimulitaedi.
28 Eeta aiteya tomowa ana ve'ive'ilala tauna hapi tomowa nimadiyena hipaipaihowai,
neta iya nigele Yudeya moiha.
29 Hesi Yudeya tomowana moihana neta atenai ve'ive'ilalane. Nigele loina lelelelena
yana paihowaena na Yaubada Alu'aluwana yana paihowaena. Nuwana tomowa teina
dova mata nigele tomowa hiyano'owedi, na hesi Yaubada mata ino'owedi.

3

1 Ebe dova, hava ana namwanamwa ita boda teina yehada Yudeya? Na hinage hava
ana namwanamwa ve'ive'ilala tauda hihapihapidi?
2 Ta moiha, ginauli namwanamwadi bagibagilidi alidai himiyamiya. Na ginauli
mugamugaina neta Yaubada yana walo alidai imwauwiya'o.
3 Na ebe Yudeyaone tupwadi nigele hiyayemidi, neta mata vedova? Mata
taunuwatuwu bwaubwau vehabadi na Yaubada yana waloyemidi mata nigele iyayemala
moiha, bo?
4 Mata nigele! Bwagana tomowa maudoidi hi'oya'oyama na Yaubada mata nigele
iya'oyama. Dova Yaubada yana Buki ainai hilele hiwalo,
‘Yam walo aidiyai ebeha tomowa hi'awa dumwaluwego.
Lauvetala ainai yam walo hidumwalu ta havena tomowa hiwalo au'auhi.’

5 Hesi ebe yada mumuga yababa Yaubada yana mumuga namwanamwana i'abiye
mahalava, na hava vehabana mata ilaumehe sabuwegitane. Nuwana mumugana nigele
hi'abiye dumwalu, bo? (Teina tomowa yadi nuwatuwuwena ya'au'aubabadane.)
6 Mata nigele. Wuwuna ebe Yaubada nigele yana dumwalu nigele howahowana
taumiya bale'u ilauvetalaegita.
7 Eeta yada ve'oya'oyamaena mata Yaubada yana vewasawasa yo yana dumwalu
ta'abiye mahalava, hava vehabana na mata ve'ewa tavai ita tauyababa.
8 Na nuwana amwa'amwaha yababadi ta paipaihowaidi aidiyena na mata Yaubada
yana namwanamwa ta'ita lobai, bo? Mata nigele. Tomowa tupwadi teina ve'itane
vehabana na hiwalo sebasebaiyegau. Na ana dumwalu hiya mata ve'ewa hivai.

Nigele teya yana mumuga namwanamwana

9 Ebeha ita Yudeya yada miyamiyane nigele Yudeya yadi miyamiya inamwanamwa
gabaei? Nigele! Bada yave'itagita'o ebeha maudoida tauyababa.
10 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:
‘Nigele teya yana mumuga dumwaluna. Nigele alili.
11 Nigele hinage teya yaiya iyahanapui,
ta nigele teya yaiya Yaubada iyabehabehaei.
12 Eeta, tomowa maudoidi bada hilau hapuli'o
ta amwaha yababana ainai himahalava'o.
Nigele teya hinage yana paihowa namwanamwana. Nigele alili.
13 Na awadi hibowa dova magai ho'eho'ena,
ta ve'oya'oyama memenadiyena himahamahalava.
Hopadiyena yadi walowone dova weso womawomalidi.
14 Na walo yabayababa yo manini hauga maudoina himahamahalava.
15 Na aedi himwayamwayau tomowa adi oiyemwalowoi vehabadi.
16 Na ebe aiteya tupwa ainai hilalau, mata ginauli maudoina hi'abiye yababadi yo
hivenuwayababadi.
17 Nigele teya nuwadaumwali bo ve'awa au'augelu aidiyai iyamiyamiya.
18 Yo hinage nigele Yaubada ana meheuhi aidiyai iyamiyamiya.’
19 Na wau tahanapuiya'o Mosese yana loina hava iwalowaloweine neta iwalowalo
lawei yaiyadiwo loina alonai adi taumiya aidiyai. Eeta neta ainai na tomowa mata
nigele hiyawalo au'auhi na Yaubada mata tomowa maudoida ilauvetalaegita.
20 Wuwuna mata nigele yaiya teya iwalo, ‘Yaubada mehenai yau yadumwalu wuwuna
yana loina hava iwalowalowei maudoina yamulimulitaei’. Loina yana paihowa tomowa
ipaihowaidi ta hi'itauyoidi ebeha bada hiyababa'o.

Yaubada imwau dumwaluwegita

21 Hesi teina hauga Yaubada tomowa imwauye dumwalugitawa iya baidana bada
imiya mahalava'o. Iya nigele yana paihowa loina yana tupwa ainai. Bwagana Mosese
yana loina yo tauwalo mahalavao teina mumugane hiwalo'auligita.
22 Yaubada tomowa imwau yedumwalugita yada yemidi ainaena Yeisu Besinana
ainai. Teina dova Yaubada ipaihowai maudoida Yeisu Besinana ana tauyemidiwo alidai
wuwuna nigele teya ana vagavaga.
23 Taumiya bale'u maudoida tauyababa, na tamiya wahi Yaubada yana wasawasa
ainaena.
24 Na hesi Yaubada yana aiyauya ve'i'ilaena maudoida imwau yedumwalugita Yeisu
Besinana ainaena ta ihahaloigitane.
25 Na Yaubada Natuna i'aiyauyanei ta 'wahinanaena ilauvaigita Yaubada ainai baidada
tave'au'augelu, neta ebe Yeisu tayemidiyei. Teina Yaubada ipaihowai ta ainaena
ive'itagita ebeha iya taudumwalu, wuwuna mwalona tomowa yadi yababao i'itadi'waidi
na i'alama'i'ita ana higa Yeisu Besinana ivetamalenama alidai.
26 Eeta teina hauga Yaubada ive'itagita ebeha ibom taudumwaluna, ta Yeisu ana
tauyemidiwo ita i'awa dumwaluwegitai.
27 Eena vedova, howahowana tawalo haehae ginauli teina vehabana? Nigele ta'i!
Wuwuna yada yemidi a'ava ainaena i'awa'awa dumwaluwegita, na nigele loina ana
awa'abi ainaena.
28 Ainaena ta'ita lobai neta tomowa yada yemidiyena Yaubada mata i'awa
dumwaluwegita, na nigele loina ana awa'abi ainaena.
29 Yede Yaubada ita Yudeya tabom yada Yaubada? Nigele, na nigele Yudeya hinage
yadi Yaubada.
30 Yaubada ehebo ta'i. Ainaena na ita Yudeya imwauye dumwalugita yada yemidiyena,
na hinage nigele Yudeya yadi yemidiyena imwau yedumwaluwedi.

31 Eeta ebeha teina yemidine vehabana na Mosese yana loina tamwau gabaei, bo? Nigele! Hesi loina ana tupwa ainai tatowolo wahiyala.

4

Abelaham yada aba'ita

1 Na hava mata Abelaham vehabana tawalowei? Abelaham iya tubuda mugamugaina, na hava iya yana ita loba?
2 Ebe iya Yaubada imwau dumwaluwei ginauliwone ipaipaihowaidine aidiyena, howahowana vehabadi iwalo haehae, na hesi havena Yaubada mehenai.
3 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo, ‘Abelaham Yaubada iyemidiyei, ta yana yemidi ainaena Yaubada ivahili ta iya tomowa dumwadumwaluna’.
4 Towaho ipaihowa neta ana maiha himohemohei, ta nigele hiyawalowei ebeha dova ana aiyauya, na hesi yana ala'i'iwahi ana maiha.
5 Ainaena ebe yaiya tomowa nigele yana paihowa na hesi Yaubada iyemidiyei neta iya tauyababao inuwanuwahamuidi. Neta tomowane yana yemidi vehabana na Yaubada i'awa dumwaluwei.
6 Na mwalona bada Deivida iwalo'o haugana tomowa teya Yaubada i'awa dumwaluwei nigele yana paihowaena na hesi yana yemidiyena. Eeta yana yaliyaya vehabana iwalo:
7 ‘Hiya tauyaliyaya moiha wuwuna Yaubada yadi yababao maudoidi inuwahamuidi na
imwauwahiyedi'o.
8 Hiya hinage hiyaliyaya wuwuna Bada yadi yababao mata nigele iyavahilidi.’
9 Teina yaliyayane Deivida iwawaloweine tomowa hibom taudi hapihapidi ve'ive'ilaladi vehabadi, bo? Nigele alili! Hiya hinage nigele taudi ve'ive'ilaladi aidiyai. Eeta bada awalowena'o awalo, ‘Abelaham Yaubada iyemidiyei ta yana yemidi vehabana Yaubada ivahili iya tomowa dumwadumwaluna’.
10 Maivihana teina laulaune ivevetuwunine? Howola nigele Abelaham yana ve'ive'ilala hiyamwauwi bo bada himwauya'o na ivevetuwunine? Howola nigele Abelaham yana ve'ive'ilala hiyamwauwi na teina laulaune ivevetuwunine.
11 Neta haugane nigele ve'ive'ilala hiyamwauwi na ve'ive'ilalane ebeha i'abiye mahalava neta yana yemidi vehabana na Yaubada ivahili iya tomowa dumwadumwaluna. Teina ainona neta yaiyadiwo ma'adi ve'ive'ilalao na hiyemidi ebeha Yaubada imwaumwau yedumwaludi, hiya Abelaham adi mumuga.
12 Hiya mayadi ve'ive'ilalao neta Abelaham adi mumuga, na yemidinane ainai himiyamiya na himulimulitaei dova Abelaham yana yemidine mulitai abo ve'ive'ilalanane ivavaine.

Yemidiyena Yaubada yana waloyemidi tavai

13 Yaubada Abelaham iwalo yemidiyei ebeha mata mayana huhuwo bale'u maudoina hiloina. Na yana waloyemidi neta nigele yana awa'abi loina vehabana ainaena, na hesi yemidiyena awadumwalu ilobai Yaubada ainaena.
14 Eeta, ebe Yaubada yana waloyemidi loina ana awa'abi ainaena, neta mata yada yemidi nigele ainona, yo hinage Yaubada yana waloyemidi nigele ainona.
15 Wuwuna loina ainaena Yaubada yana modi'ini ilawelawenama. Na havaidova ainai nigele loina neta ainai nigele loina ana awasewa.
16 Eeta neta waloyemidine ita tauyemidiwo alidai imiyamiya. Teina vehabana na waloyemidine yana wahiyala imiya geyo'awa Abelaham tubunao aidiyai neta yana ve'i'ila nigele maihana. Ita nigele tau'awa abi tayabom alidai na hiya hinage loina nigele hiyabenabenalei na hiyemidi dova Abelaham iyeyemidine. Ainaena Abelaham iya maudoida ada mumuga mugamugaina.
17 Dova Yaubada yana Buki ainai iwalo, ‘Yavesinuwaigo'o ta owa bale'u maudoina tubudi’. Abelaham Yaubada iyemidiyei. Ibom Yaubada taumwalowoi adi tau'abiye towolouyo, na hinage hava nigele iyamiyamiya howahowana iwalo na himahalava.
18 Abelaham iyemidi na inuwatuwuhae. Bwagana nigele teya nuwatuwuhae ana aino iya'ita, na hesi dalava maudoida iya ada mumuga. Dova Buki yana walo, ‘Tubumwao adi bagibagili mata dova utui adi bagibagili’.
19 Eeta, Abelaham bada ana bolimai muhamuhana na 100 na hesi yana yemidi nigele iyatapiya haugana inuwatuwui tauna bada imwalowoi'o yo hinage mwanena Sela nigele howahowana na heda ilobahi.
20 Na yana yemidi nigele iyalaugabaei eeta Yaubada iwalo yemidiyei ebeha havena inuwanuwatuwu bwaubwau. Na hesi yemidi wahiyala ainaena i'oiye mwau ta Yaubada iwalo vetuvehaeyeine.

21 Iya atenai iwahiyala alili, ebeha Yaubada yana waloyemidine howahowana
ipaihowai.
22 Neta vehabana ta Abelaham yana yemidi Yaubada i'awa dumwaluwei.
23 Walowone ainaena ana awadumwalu ilolobaine nigele iya ibom vehabana hiyalele,
24 ita hinage maudoida vehabada hilele. Ebeha mayada yemidi Yaubada ainai,
iya yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi mata ivahiligita ita tomowa
dumwadumwaluda.
25 Na ita yada yababao vehabana Yeisu hiyemwalowoi, na mwalowoiyena Yaubada
i'abiye towolouyoi, ta ainaena ebeha i'abiye dumwalugita Yaubada mehenai.

5

Miyadumwalu Yaubada baidada

1 Ainaena teina hauga yada yemidiyena bada Yaubada imwau yedumwalugita'o ta
Yaubada baidada tanuwadaumwalu yada Bada Yeisu Besinana ainaena.
2 Ta yemidiyena Yeisu iya iluwuwegita Yaubada yana ve'i'ila alonai ta wau tamiyamiya.
Na Yaubada yana wasawasa ve'alona taha'wai mayada yemidi di'waena tayaliyaliyayai.
3 Hinage tayaliyaya hauga vitai aidiyai wuwuna ta hanapui neta vitai iya alama'i'ita
ivaivaiyama.
4 Na alama'i'ita iya Yaubada yana mumuga namwanamwa ilawelawenama. Na
mumuga namwanamwana iya yemidi miya ha'wana ilawelawenama.
5 Nuwatuwuhaene teina nigele teya nuwa'uvali ainai iyamiyamiya, wuwuna Yaubada
yana velau ilau'atuhiwai atedai Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena neta iya yana aiyauya.
6 Haugana ita howola tapitapiyada Besinana imwalowoi yada yababao vehabadi
mahananane ivevesinuwaiwa ainai.
7 Ginauli olo'ololona ebe yaiya imwalowoi taudumwalu vehabana. Nuwana mata dova
ta tomowa teya i'atepatu ta imwalowoi tomowa namwanamwana vehabana.
8 Hesi Yaubada ive'itagita yana velau ana mwala'i haugana ita howola tauyababa neta
Besinana yana mwalowoi ainaena.
9 Iya 'wahinana yana sagena vehabana imwau yedumwalugita Yaubada baidada
ainaena ta hanapui ili'ilimani Yaubada yana modi'ini mata nigele tayave'alo wuwuna
Besinana bada imwalowoi'o vehabada.
10 Eeta moiha, mwalona ita Yaubada ana alehao na hesi natuna yana mwalowoi
ainaena bada tave'au'augelu'o. Ta teina haugane ita Yaubada ana geluwo eeta Besinana
yana yawahaiyena mata ilivahigita.
11 Hesi neta nigele ibom, ita hinage tayaliyaya wuwuna hava Yaubada ipapaihowaine
yada Bada Yeisu Besinana ainaena ta hauga teina Yaubada ainai ta'awa au'augeluyo.

Adam na Besinana

12 Mugai mumuga yababana ilaoma bale'uwai ehebo towaho ainaena, na yana yababa
ainaena mwalowoi baidana ivaiyama, eeta ainona neta mwalowoi idabalala tomowa
maudoida alidai, wuwuna maudoida taumumuga yababa.
13 Na mwalona Mosese yana loina nigele bale'uwai hiyamiyamiya, yababa imiyamiya,
na hesi Yaubada nigele tomowa iya'awa yababaedi wuwuna nigele loinanane aidiyai.
14 Eeta, Adam yana haugai ana higa Mosese yana hauga ainai mwalowoi iloina
tomowa maudoidi aidiyai. Bwagana hiya yaiyadiwo nigele hiyalauhapuli dova Adam
ipapaihowaine haugana Yaubada yana loina i'awa sewaedine na hesi mwalowoi
iloinaedi. Towaho mata mulitai ilalaoma neta ana oleya dova Adam.
15 Na hitau bwauwone nigele ehe'ehebodine wuwuna Yaubada yana aiyauya nigele
dova Adam yana lauhapuli. Moiha neta tomowa maudoina himwalowoi wuwuna ehebo
towaho yana lauhapuli ainaena. Na hesi Yaubada yana ve'i'ila imwala'i alili na hinage
yana aiyauya tomowa bagibagilidi aidiyai ehebo towaho yana ve'i'ila ainaena neta Yeisu
Besinana.
16 Na tenem ehebo ana vagavaga gamwagamwai neta Yaubada yana aiyauya na
towaho ehebo yana lauhapuli. Lauhapuline tuluhanai yababa ve'ewana ana lauvetala
ilalaomane na hesi lauhapuli bagibagilidi tuluhadiyai aiyauya ainona Yaubada imwau
yedumwalugita.
17 Eeta, towaho ehebo ta'i yana yababa ainaena mwalowoi ivetauloina towaho ehebo
yana yababa ainaena. Na hesi towahone bwaunane yana paihowa iwahiyala alili, ibom
Yeisu Besinana Yaubada yana ve'i'ila imohe vehulugita nigele i'awa maimaiha, na hesi
imwau yedumwalugita iya baidada. Ta mata aiyawasi ainai Yeisu Besinana ainaena
taloina.

18 Ainaede tahanahanapui ebeha ehebo towaho yana yababa ainaena na tomowa maudoida lauvetala ve'ewana taveve'alone. Dova hinage ehebo towaho yana paihowa dumwaluna ainaena howahowana tomowa maudoida ilivahigita, na Yaubada i'awa namwanamwaegita na yawahi vateyai imohegita.
19 Eeta ehebo towaho yana loina ho'e ainaena tomowa maudoidi hiyababa, na hinage ehebo towaho yana awa'abi ainaena tomowa maudoidi i'abiye maseledi ta Yaubada i'awa dumaluwedi.
20 Moiha, hauganane Mosese yana loina imahalava, yababa imwala'i, na haugana yababa imwala'i alili Yaubada yana ve'i'ila imwala'i di'wa.
21 Ainaena tahanapuiya'o ebeha yababa ainona neta mwalowoi iwahiyala tomowa aidiyai, na Yaubada yana ve'i'ila ainona iwahiyala alili, eeta imwau yedumwalugita iya baidada na yawahi vateyai tavai yada Bada Yeisu Besinana ainaena.

6

Ita na Besinana tavetoyatoyawa
1 Yede hava mata tawaloweine? Ita ebeha mumuga yababana ainai besiwa tamiyamiya na Yaubada yana ve'i'ila alidai imwala'i, bo?
2 Nigele alili! Ita tamwalowoi'o yada yababao miyamiyadi ainaedi nigele howahowana talautowoi na vedova ta mata tamiyamiya alabili yababa holanai?
3 Wuwuna tahanapui neta haugana bapitaiso tavavaine, yada ve'ehebo Yeisu Besinana baidada hinage bapitaiso ainaena tamwalowoi toyatoyawa.
4 Ainaena haugana ta bapitaiso neta Besinana baidada tamwalowoi, ta hiyemagai eheboigita'o. Teina vehabana na Besinana Tamana yana wasawasaena mwalowoiyena i'abiye towolouyoi neta dova hinage ita mata yawahi vauvauna ainai tamiya ilimani.
5 Na ita bada yana mwalowoine alonai tave'ehebo'o. Eeta mata iya yo ita tave'ehebo yana towolouyo ainaena.
6 Tahanapuiya'o neta ada lautowoi miyamiyadi bada Besinana baidana hive'abahi oviyedi'o. Eeta tauda adi lautowoi bi'ibi'idi yadi wahiyala bada ibohoidi'o ta mata nigele yababa ainai tavetaupaihowa.
7 Wuwuna haugana tomowa imwalowoi, neta bada yababa yana pai ilotalivahi'o.
8 Na ebe Besinana baidada tamwalowoi toyawa tayemidi mata iya baidada mayawahida tamiya toyawa.
9 Wuwuna tahanapuiya'o neta Besinana mwalowoiyena itowolouyo'o ta mata nigele hinage iyamwalowoiuyo. Mwalowoi yana wahiyala iya ainai bada i'ovi'o.
10 Besinana mai'ehebo imwalowoi eeta yababa yana wahiyala iya ainaena bada i'ovi'o ta wau livahine imiyamiyane neta Yaubada vehabana imiyamiyane.
11 Ainaena ita yababa ana tupwa ainai tavahiliuyoigita'o neta bada tamwalowoi'o na Yeisu Besinana ainaena Yaubada vehabana tamiyamiya.
12 Yababa havena amtalatalamwei ta taumiu yana paihowa bi'ibi'idi iloiloinaegomiu ta yadi nuwalelewo ammulimulitaedi.
13 Havena taumiu yaunao amtalatalamwedi ta tau ana yepaihowa yababana vehabadi. Na hesi Yaubada ainai amtalamwegomiu dova tomowa mwalowoiyena i'abiye yawahaigomiu. Yaubada ainai maudoina amtalamwedi ta iya mumuga dumwalu vehabana iyepaihowagomiu.
14 Yababa havena iloiloinaegomiu, wuwuna Yaubada yana ve'i'ila ammiyamiya, na nigele yana loina ainaena.

Dumwalu ana taupaihowao
15 Yede mata vedova? Howahowana yababa tamulitaei wuwuna nigele Mosese loinaena tayamiyamiya na Yaubada yana ve'i'ilaena ilivahigita, bo? Nigele alili!
16 Tahanapui ili'ilimani neta ebe tauloina teya ainai tatalamyowegita ebeha tavetaupaihowa moihana ita neta tauloinane ta'awa'awa abiyeine. Ebe yababa ainai tatalamyowegita mata tamwalowoi na ebe Yaubada ta'awa abiyei mata imwau yedumwalugita.
17 Hesi Yaubada ya'awa yauwedowei wuwuna mwalona yababa iyepaihowagomiu na wau ve'ita teya ana ita amvai ta ve'itane ainai yami nuwatuwu holadiyena am'awa abiyei.
18 Na yababaena Yaubada ivaivehulugomiu ta wau mumuga dumwaluna ana taupaihowao.
19 Yaiyadiwo tomowa hi'au'aubabada alimiyai neta dova yau ya'au'aubabada vetaupaihowa vehabana wuwuna yami hanapu nigele iyamwala'i. Mwalona taumiu yaudiyao tupwadi amtalamwedi ta amyepaihowadi miya bi'ibi'idi ta yababadi aidiyai ta yababana

iyepaihowagomiu. Howahowana dova wau, taumiu yaudiyao amtalamwedi ta amyepaihowadi mumuga dumwaluna ainai ta miya ve'ave'ahihina vehabana amvetaupaihowa.
20 Haugana ita yababa iyepaihowagita, nigele habuluna mumuga dumwaluna taya'ita lobai.
21 Neta mumugaone wau tahinimayaedi. Hesi mwalona tapaipaihowaidi hava namwanamwana aidiyena talolobaidine. Neta mumugaone tapaipaihowaidine tuluhanai mata mwalowoi tave'alo.
22 Hesi wau yababa yana paiyena Yaubada ivaivehulugita ta ita Yaubada yana taupaihowao. Yada vetaupaihowa maihana mata miya ve'ave'ahihina iya ainai talobai ta tuluhanai mata aiyawasi vateyai tave'alo.
23 Wuwuna yababa ana maiha neta mwalowoi, na hesi Yaubada yana aiyauya nigele maihana, neta yawahi vateyai yada Bada Yeisu Besinana ainai.

7

Aba'ita tawahola ainai

1 Tahiguwao, hava ebeha mata yawalowei neta amhanapui ili'ilimaniya'o wuwuna maudoimiu Mosese yana loina amhanapuiya'o. Loinane neta tomowa iloiloinaei ana higa tomowane yawahina bale'uwai i'ovi.
2 Aba'ita dova waihiu tawatawaholana. Loinaena mata waihiune mwanena ainai imiyamiya ana higa towahone imwalowoi. Hesi ebe towahone imwalowoi mata loina waihiune ipapaiyepatune towahone ainai bada ilotaho'e'o.
3 Ainaena ebe mwanena howola mayawahina na waihiune teya towaho baidana himiyamiya neta mata iya yehana taumehe'ayo. Hesi ebe mwanena imwalowoi mata loinanaena iya nigele pai ainai iyamiyamiya ta mata nigele yehana taumehe'ayo ebe towaho teya itawaholai.
4 Tahiguwao, howahowana hinage dova ita. Loina ainai ita bada tamwalowoi'o Besinana Tauna ainaena wuwuna ita Besinana tauna yaunao. Na iya mwalowoi ainaena Yaubada i'abiye towolouyoi ta ita iya ainaena ebe ta'aino ili'ilimani Yaubada vehabana.
5 Wuwuna haugana tabom yada nuwatuwuwena tamiyamiya neta loina ada lautowoi holadai bi'ibi'idi i'oi'oiye mwahalidi ta hipaipaihowa ta ebeha ta'aino ili'ilimani mwalowoi vehabana.
6 Na hesi wau loinanane yana pai ainai bada tamiya wahi'o, wuwuna mwalona loinanane i'abi avivinigitane bada tamwalowoi gabaena'o. Ainaena ta'ita nigele loina miyamiyana lelelelena ainai tayapaipaihowa na Alu'aluwa Ve'ahihi mayawahina vauvauna ainai tapaipaihowane.

Loina na yababa

7 Ainaena hava mata tawaloweine? Ebeha loinaone neta yababadi, bo? Nigele! Na hesi ebe nigele loina, mata nigele yababa yayahanapui. Ebe nigele loina teina dova iyawalowei iwalo, ‘Hava tomowa teya ainaena havena unuwanuwaleleyei’, mata nigele yayahanapui neta nuwalele tenem dova imiyamiya.
8 Hesi loina teina ainaena na yababa yana hawahawaga ilobai ta nuwalele aiduma ana ita vagana ateguwai imahamahalava. Ebe nigele loina mata yababana nigele ana ita yayahanapui.
9 Yau hinage mwalona loinane nigele yayahanapui neta mayagu yaliyaya yamiyamiya. Na hesi haugana loinane yahanapui ta yababa ive'ita lobaigau ta yau yanuwayababa.
10 Na loinanane ainona ebeha mata yawahi ivaiyama na yau aliguwai neta mwalowoi ivavaiyamane.
11 Loinane ainaena yababana yana hawahawaga ilobai ta i'oyamaegau yo i'oi'oiye mwalowoigau.
12 Eeta Mosese yana loina neta ginauli ve'ave'ahihina, ta loinane ana aubabada neta idumwalu yo inamwanamwa ta iya ainai ve'ave'ahihina.
13 Yede teina loinane namwanamwanane mwalowoi ivaivaiyama aliguwai, bo? Nigele alili. Yababana iya yagu mwalowoi ivaivaiyama. Na hava namwanamwana ainaena mwalowoi ipaipaihowa holaguwai neta ebeha yababana i'abiye mahalava neta yababana. Eeta loinane ainaena ebeha i'abiye mahalava neta yababa moiha iyababa vateyai.

Alu'aluwada na tauda yadi paihowa

14 Mosese yana loinane bada tahanapuiya'o ebeha Yaubada ainaena, na yau neta tomowa mohili ta taugu yana nuwaleleyena yamiyamiya yo yababana ainai yapaipaihowa.

15 Eena nigele yayanuwamasele hava vehabana ginaulidine yapapaihowaidine,
wuwuna hava yata'wata'waedi'o besiwa yapaipaihowaidi, na hesi hava nuwanuwagune
nigele yayapaipaihowaidi.
16 Eeta, Mosese yana loinane ya'awa moihaei, wuwuna yababa yapaihowaiya'o nigele
namwanamwana aliguwai.
17 Nigele ebeha yau yagu paihowa na hesi lautowoi yababana ateguwai yana paihowa.
18 Yahanapuiya'o ebeha nigele teya mumuga namwanamwana tauguwai iyamiyamiya,
eeta mumuga namwanamwana nuwanuwagu na hesi nigele howahowagu yapaihowai.
19 Ainaena, nuwanuwagu mwala'ina yamumuga namwanamwa na hesi nigele
howahowagu, wuwuna yababa howola yapaipaihowai.
20 Teina ainaena tahanapui ebeha yababanane yapaipaihowaine nigele yau aliguwena,
na hesi lautowoi yababana ateguwai iya yana paihowa,
21 Ginauli teina hive'ita ili'ilimanigau ebeha hava namwanamwana nuwanuwagu
yapaihowaidi, na hesi yababa iha'waha'wa ta mata bada yapaihowai.
22 Yahanapu ili'ilimaniuyoigau'o Yaubada yana loina ainai yayaliyaya moiha,
23 na hesi vali loinao aidiyena taugu maudoina iloiloinaegau, hauga maudoina
lautowoi yababana ateguwai iwahiyala alili ta yagu nuwatuwu namwanamwadi
i'abi'abiye tapiyadi, na taugu yana paihowa yababana ainaena pai yo mwalowoi
yalobalobaidi.
24 Moiha yau tomowa ate muyamuyagu! Teina nuwalelene taugu ilawelawei
mwalowoi ainai na mata yaiya ihaloigaune?
25 Na hesi ta'awa yauwedo Yaubada ainai wuwuna yada Bada Yeisu Besinana
ihaloigau'o.
Ainaena yagu miya teina dova yau ategu yatalamwei moiha Yaubada yana loina
yapaihowai, na hesi taugu nuwanuwana loina yababana yapaihowai.

8

Yaubada Alu'aluwana yawahi moiha wuwuna

1 Eeta moiha ebe Yeisu Besinana baidada, nigele mata yababa ve'ewana tayave'alo.
2 Besinana Yeisu baidada, ainaena Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalena yababa yo
mwalowoi yadi loina aidiyena ilivahigita'o, ta yawahi vauvauna talobaiya'o.
3 Livahine teina Mosese yana loinane nigele howahowana, wuwuna ada lautowoi
tapitapiyana, ainaena Yaubada livahine ipaihowai, neta Natuna moiha italamwei
idobima bale'uwai ana oleya dova ita tauyababa tauda ili'wa, na yada yababa vehabana
ipwaoliuyowei ta yada yababaone iwahiyala gabaedi,
4 eeta teina hauga Yaubada Alu'aluwana yana hagu ainaena howahowana loina
dumwadumwaluna tamulitaei, na nigele ada lautowoi tapitapiyana ainaena.
5-6 Wuwuna ebe yaiyadiwo adi lautowoi tapitapiyana himulimulitaedi neta hibom ve-
habadi hinuwanuwatuwu, na mumugane ainaena mwalowoi hilobalobai, na yaiyadiwo
ebe Alu'aluwa Ve'ahihi himulimulitaei, hiya Yaubada yana nuwatuwu hipaipaihowai,
adi maiha neta yawahi namwanamwana yo miyadaumwali.
7 Na ebe ada lautowoi tapitapiyana tamulitaei, neta bada Yaubada tave'ave'alehaei,
ainaena nigele howahowana yana loina tamulitaei.
8 Eeta ebe ada lautowoi tapitapiyana nigele howahowana Yaubada iyaliyaya vehabada.
9 Na hesi omiu Yaubada Alu'aluwana iloiloinaegomiu yo hinage alimiyai imiyamiya,
ainaena ambom ami lautowoi tapitapiyana nigele iyaloiloinaegomiu. Eeta ebe yaiya
nigele Besinana Alu'aluwana ainai iyamiyamiya, iya nigele Besinana yana boda.
10 Eeta moiha, tauda mwalomwalowoidi mumuga yababa ainaena, na ebe Besinana
alidai imiyamiya, alu'aluwada nigele howahowana imwalowoi, na hesi mayawahida
tamiya namwanamwa, wuwuna bada i'abiye dumwalugita'o.
11 Yaubada Alu'aluwana Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, eeta ebe alimiyai
imiyamiya, mata Yaubada Alu'aluwanane ainaena taumiu mwalomwalowoidi alimiyai
yawahi vauvaudi i'aiyauya.
12 Ainaena tahiguwao, nigele iyalowoinanegita ebe ada lautowoi tapitapiyana
tamulimulitaei.
13 Mata dova ta tamwalowoi, na hesi ada lautowoi tapitapiyana tata'wata'wataei
na Yaubada Alu'aluwana tamulitaei ta ebe Alu'aluwanaena ada lautowoi tapitapiyana
ta'oiye mwalowoi, ta ebe yawahi namwanamwana talobai.
14 Na hinage Yaubada i'awa natugu alidai ebe Alu'aluwana tamulitaei.
15 Wuwuna Alu'aluwane Yaubada imomohegitawa nigele ebeha ipaihowaigita ta
mayada meheuhi tapaihowa. Na hesi Alu'aluwane ipaihowaigita ta ita Yaubada

natunao yo Alu'aluwane yana ala'alawowoliyena tayoga Yaubada ainai na tawalo, ‘Aba, Tamamai’.
16 Yo hinage Alu'aluwanaena alu'aluwada hanapu imohedi ta ebe tahanahanapui
ebeha ita Yaubada natunao.
17 Ebe ita Yaubada natunao mata Besinana baidada awanamwanamwa talobai
Yaubada ainaena. Na hesi tamuya dova Besinana yana muya ta ebe wasawasa talobai
dova Besinana yana wasawasa.

Vewasawasa mehedai

18 Muya teina hauga talobalobai yanuwatuwui ebeha nigele ginauli mwala'ina,
wuwuna miya wasawasa howola abo talobai, neta namwanamwa alilidi,
19 wuwuna Yaubada yana yemaselewo maudoidi hiha'waha'wa nuwanuwadi
mwala'ina ebeha natunaone i'abiye mahalavagita ta hi'itagita.
20 Na Yaubada yana yemaselewo nigele yababadi, na iloinaedi ta teina hauga
hiveginauli awa'awawa, na hesi yana yemaselewone ma'adi yemidi hiha'waha'wa mata
ivedumwaludi.
21 Wuwuna howola abo Yaubada i'abiye vauvaudi ta havena hipwahapwaha, na yadi
miya namwanamwana imohedi, dova ita natunaone na yadi vewasawasa hive'alo.
22 Tahanapuiya'o neta Yaubada yana yemaselewo hauga maudoina adi muyamuyao
aidiyena hisidasida, dova waihiu ana muyao labalaba ainai.
23 Na ita hinage Alu'aluwa Ve'ahihi lautowoi namwanamwana habuluna ta'i imohe-
mohegita na mulitai abo miya namwanamwana moiha talobai, ainaena teina ta'i ma'ada
muyao tasidasida na taha'waha'wa, aiteya hauga ainai tauda i'abiye vauvau, na i'awa
natuna moiha alidai.
24 Hauga teina yemidiyena ta ha'waha'wa neta ada livahi ainona ebeha ta'ita. Wuwuna
neta yada nuwatuwuhae nigele taya'ita lobai. Moiha, howola nigele taya'ita ginauli hava
ta'ita'itadine neta vehabana havena tanuwanuwatuwu mugai.
25 Na ebe yada nuwatuwuhae ainona nigele tayalobai, bada besiwa mayada alama'i'ita
taha'waha'wa ana higa ta'ita lobai.
26 Alu'aluwa Ve'ahihi hinage yada tapiya aidiyena ihaguhaguigita, wuwuna yada
awanoi aidiyai nigele tayahanapui vedova mata ta'awanoine. Hesi Alu'aluwa Ve'ahihi
ibom ateda yana sida ainaena na Yaubada ainai i'awa'awanoi vehabada nigele
howahowana tawalowei.
27 Yaubada ibom ateda i'ita yayahidi'o na ihanapuidi'o hava Alu'aluwa Ve'ahihi
inuwanuwatuwuine. Wuwuna ita yana tomowa ve'ave'ahihida eeta Alu'aluwa Ve'ahihi
i'awa'awanoi vehabada Yaubada yana nuwatuwuwena.
28 Tahanapuiya'o neta yaiyadiwo Yaubada tavelauwei yo ita yaiyadiwo yana
nuwatuwuwena na iyogayogaegita mata ginauli maudoidi vehabada imwau ili'ilimanidi.
29 Ainaena yaiyadiwo ita iyogaegita'o bada iwalo yemidiyegita'o ebeha natunao, bada
dova natunane, eeta ibom ada tautuwa na ita maudoida tahinao.
30 Yaubada ivesinuwaegita ta iyogaegita na i'awa dumwaluwegita yo hinage yada
abamiya wasawasa imohemohegita.

Yaubada yana velau

31 Moiha, Yaubada yana velaune vehabana nigele howahowana hava tawalowei,
wuwuna ebe Yaubada baidada na ihaguhaguigita nigele howahowana yaiya
ive'alehaegita.
32 Na Yaubada Natuna moiha nigele iyanuwavi, na hesi italamwei maudoida vehabada,
ainaena ginauli maudoina hinage howola abo imohe awawaigita.
33 Ainaena nigele howahowana yaiya teya ive'ewaigita wuwuna Yaubada bada
ivesinuwaegita'o yo i'awa dumwaluwegita'o.
34 Na hinage nigele howahowana yaiya ebeha lauvetala ve'ewana alidai imwauwi,
wuwuna Besinana Yeisu imwalowoi'o vehabada na mwalowoiyena itowolouyo, ta teina
hauga Yaubada nima tautuwanai imiyamiya, na vehabada i'awa'awanoi.
35 Eeta nigele teya ginauli howahowana Besinana yana velau alidaena iwaheigita,
vitaiwone dova, walosebasebai yo muya yo alomagigili yo vahali yo wewelohe yo silahe
yo mwalowoi.
36 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai waloyemidi ehebo iwalo:
‘Ahubena ehebo ehebo aidiyai yam paihowa vehabana na abamwalowoi ainai
atowotowolo,
dova sipi ainai guyau habi oiyemwalowoidi’.
37 Na hesi ginauli maudoina teina aidiyena tawahiyala alili, wuwuna Besinana yana
velau yo yana hagu alidai imwala'i.

38 Bada yahanapuiya'o moiha neta nigele teya ginauli howahowana Yaubada yana
velau alidaena ivai vehuludi, ita mayawahida yo mwalomwalowoida, yo hinage
tausagenawasao yo Tomodulele ma'ana geluwo yadi paihowao aidiyena, hauga teina
ainai yo hauga ilalaoma aidiyai.
39 Yo tauloinao galewai bo bale'uwai yadi wahiyalaena, wuwuna nigele teya yaiya
howahowana Yaubada yana velaune yada Bada Yeisu Besinana ainaena, ivaivehulu
alidaena.

9

Yaubada yana bodao Isileli vehabadi

1-2 Yawalo dumwalu alimiyai, yau Besinana baidagu na nigele yaya'oya'oyama, neta
yagu huhu Isileli vehabadi nuwagu iyababa mwala'ina, ainaena hauga bagibagilina
ategu imuyamuya vehabadi. Yagu walomahalava teina Alu'aluwa Ve'ahihi ihanahanapui
neta walo moiha.
3 Bada ebe vehabadi na Yaubada yana awayababa alonai yamiyamiya ta Besinana
vehabadi ive'ahagau ta hiya yagu huhuwo hivebesinana.
4 Wuwuna hiya Yudeyaone ivesinuwaidi ta hiya natunao yo aidiyai yana wasawasa
i'abiye mahalava. Yana waloyemidi ipaihowa hiya baidadi ta Mosese yana loina
imohedi. Hiya walovetuvehae moiha aidiyai yo Yaubada yana waloyemidi hivaiya'o.
5 Babada mugamugaidi aidiyai, hiya dova Abelaham yo Aisake yo Yakobo na mulitai
yadi huhu ainaena Besinana imahalava. Eeta ginauli teina vehabadi Yaubada ibom
imwala'i alili tawalo vetuvehae hauga maudoina. Moiha.
6 Nigele Yaubada yana waloyemidi iyabe'u wuwuna Isileli tomowadi maudoidi nigele
Yaubada yana tomowao.
7 Eeta moiha, nigele Abelaham yana huhu maudoina Yaubada iya'awa natunaedi,
wuwuna Yaubada iwalo, 'Yam huhuwo Aisake natunao ainaena', mata nigele Aisake
tahina ainaena.
8 Eeta teina ana nuwamasele ive'itagita'o moiha ebeha Yaubada natunao nigele
Abelaham yana huhu ainaena, na hesi Yaubada yana waloyemidi ainaena.
9 Wuwuna mwalona Yaubada Abelaham ainai iwalo yemidi, iwalo, 'Howola abo hauga
yawalowei ainai, yalau gwaipilema na natum towahona yamohego, mwanemne Sela
ainaena'.
10 Na hinage dova tubuda Aisake Lebeka itawaholai, na natunao patubwau diyanai,
11-12 na mulitai abo Lebeka ilabalaba, Yaubada iwalo auli, iwalo, 'Ebe natumwone
ulabahidi alomauna ivetauloina tautuwa ainai'. Teina ainai tahanapui moiha ebeha
hedahedadaone nigele yadi paihowa namwanamwana bo yababana aidiyena iyavesin-
uwaedi na hesi yana waloyemidi ainaena, wuwuna Yaubada nigele tomowa yadi
paihowaena iyavesinuwaedi, na hesi ibom yana nuwatuwuwena.
13 Dova hinage Yaubada iwalo mahalava Buki Ve'ahihi ainai, iwalo, 'Yakobo yave-
lauwei, na hesi Iso yata'wata'wataei'.
14 Ainaena hava mata tawaloweine Yaubada yana paihowa teina vehabana, ebeha
nigele dumwaluna, bo? Nigele!
15 Wuwuna Mosese yana loina ainai, Yaubada iwalo:

'Ebe teya nuwanuwagu ya'atemuyamuyaei mata ya'atemuyamuyaei,
hinage ebe yaiya nuwanuwagu yavelauwei mata yavelauwei'.

16 Teina ainaena ive'itagita ebeha Yaubada yana velau nigele iyamahamahalava awawa,
tomowa yadi nuwatuwuwo bo nuwana yadi paihowao aidiyena, na hesi ibom bada yana
atemuyamuyaena.
17 Na teina hinage ehebo aba'ita Itipita yadi tauwasawasa ainaena, wuwuna mwalona
Yaubada yana walo Pelo vehabana, iwalo, 'Yavetowologo ta owa tomowa mwala'ina
wuwuna ebeha alimwena yagu wahiyala ya'abiye mahalava yo hinage yehagu u'abiye
dabalala bale'u tupwa maudoina aidiyai.
18 Eeta moiha, ebe Yaubada nuwanuwana na yaiya i'atemuyamuyaei mata
i'atemuyamuyaei bada, na ebe yaiya nuwanuwana na i'abiye tui mata i'abiye tui.

Yaubada yana modi'ini yo yana atemuyamuya

19 Nuwana tupwamiu omiu ginauli teina vehabana amnuwanuwatuwu, ebeha mau-
doida yada mumugaone Yaubada yana vesinuwaena, hava yede vehabana ive'ewaigita?
20 Augeluwo, ita havena teina dova Yaubada ta'ulu'ulumiyanei, dova walata ana
tau'abi, ehebo hauga towahonane walata i'abidi, na ehebo walata tau'abiwa iwalo
auline, iwalo, 'Hava wuwuna nigele uya'abigau dova augelune?'

21 Na hesi ana dumwalune neta tau'abi walatane ibom yana paihowa iloinaei, ebe
nuwanuwana na toputopu ehebonane ainaena walata bwau i'abidi, ehebo ana ita
namwanamwana na ehebo nigele. Ibom abo iloiloina.
22 Yaubada hinage dova yana paihowa ibom iloiloina, na hauga maudoina tauyababa
aidiyai i'ala'alama'i'ita mwala'ina, na yadi yababa nigele iyaveuveuyodi, ta yana modi'ini
yo yana wahiyala hiya'ita.
23 Hinage nuwanuwana na yana wasawasaone mugai i'atububunidi'o ita ivesinuwae-
gita vehabada, ebeha yana atemuyamuya ive'itagita.
24 Eeta boda bwau aidiyena iyogaegita, Yudeya alimaiyena, na omiu nigele Yudeya
alimiyena.
25 Dova tauwalo mahalava Hoseya yana Buki ainai iwalo mahalava, iwalo:
"Tomowao hiya nigele yagu bodao yayogaedima ta yagu boda ainai hiluwu,
wuwuna mwalona nigele yagu velau ainai hiyamiyamiya,
na teina hauga bada yavelauwedi'o.
26 Na dalavanane ainai Yaubada iwalo aidiyai, iwalo:
Omiu nigele yagu bodao,
mata walonane hibui ta hiyogaedi hiwalo,
'Hiya Yaubada Miyawahina natunao!'."
27 Aisaya hinage dova Isileli vehabadi iwalo mahalava, iwalo:
"Howola abo Isileli bodanao idabalala dova namonamo le'awai,
na hesi mata aidiyena vihavihadi Yaubada ilauyeyawahaidi.
28 Wuwuna Bada mata bale'u maudoina ilaumehesabu mwayamwayauwei".
29 Dova hinage mwalona Aisaya yana walo, iwalo:
"Yaubada ibom Tauwahiyala,
ainaena ebe nigele teya ada mumuga iya'atemuyamuyaedi,
mata maudoida imutugita,
dova Sodoma yo Gomola maudoidi i'oiye mwalowoidine".

Isileliwo nigele hiyayemidiyei

30 Teina ainaena tahanapui ebeha nigele Yudeya nigele hiyatowotowoi ta ebeha
Yaubada i'awa dumwaluwedi, na hesi yadi yemidi aidiyena awadumwalu hilobalobai.
31 Na hesi Isileliwone hi'ai'aipate ta ebeha loina ana awa'abi ainaena Yaubada i'awa
dumwaluwedi, na hesi hi'ai'aipate ahaya.
32 Hiya yadi nuwatuwu ebeha yadi paihowa vehabana mata Yaubada i'awa
dumwaluwedi ainaena, ta nigele hiyayemidiyei. Neta yadi lauhapuli dova gaima ainai
hitupatupa.
33 Eeta Buki Ve'ahihi ainai vehabana iwalo:
"Am'ita avivinigomiu wuwuna gaimane mata Saiyoni ainai yamwauwi,
na tomowa bagibagilidi ainai hibe'u,
na hesi ebe yaiyadiwo ainai hiyemidi, mata nigele hinimaya hiyalobai".

10

1 Tahiguwao, walo moiha yagu bodaone vehabadi yanuwanuwatuwu mwala'ina
vedova na livahi hilobai, ainaena hauga bagibagilina vehabadi ya'awa'awanoi wahi-
wahiyala Yaubada ainai.
2 Yahanahanapuidi ebeha Yaubada vehabana hi'ai'aipate wahiyala, na hesi nigele ana
amwaha moiha ainaena hiyalau.
3 Amwahanane iyababa, ainaena hiya yadi nuwatuwu himulimulitaedi, ta ebeha
ainaena Yaubada i'awa dumwaluwaedi, na hitowoi ahaya, wuwuna Yaubada yana
nuwatuwune adi awadumwalu vehabadinane nigele hiyatalamyowedi.
4 Eeta Mosese yana loina neta Besinana itomvehuluya'o, ta ebe yaiya Besinana
iyemidiyei mata awanamwanamwa ilobai Yaubada ainaena.

Yaubada yana livahi tomowa maudoida vehabada

5 Mosese yana loina ada awadumwalu vehabana, na ilele, iwalo, 'Ebe yaiya loina
maudoina imulitaedi, mata yawahi ilobai'.
6 Na teina ta'i ita yada yemidi ebeha Yaubada ibom i'abiye dumwalugita, wuwuna
ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walomahalava ainai iwalo, 'Havena teya
alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, "Yaiya mata ihae galewai?".' (Ana nuwamasele ebeha
yaiya Besinana ilauvaiyama?)
7 Na hinage havena yaiya alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, "Yaiya i'aitulu
bale'u elauhanai?".' (Ana nuwamasele ebeha yaiya Besinana i'abiye towolouyoi
mwalowoiyena?)

8 Na hesi Buki Ve'ahihi yana walomahalava dumwadumwaluna iwalo, ‘Walonane
vahalimiyai imiyamiya neta awamiyai yo hinage atemiyai’. Eeta ai yemidi vehabana
agugugugugуya.
9 Ainaena ebe Yaubada nuwanuwada ilivahigita awadaena tatalam, tawalo, ‘Yagu
Bada owa Yeisu’, na atedaena tayemidi moihana neta Yaubada Yeisu mwalowoiyena
i'abiye towolouyoiya'o.
10 Wuwuna atedaena Yaubada tayemiyemidiyei na imwau yedumwalugita, na
awadaena tawalowalo mahalava, ta ilivalivahigita,
11 dova Buki Ve'ahihi iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo hiyemidiyei, mata nigele hinimaya
hiyalobai’.
12 Eeta nigele teya wahei alidai iyamiyamiya, ai Yudeya na omiu nigele Yudeya
ahi'ahipudai, wuwuna maudoida ita yada Bada. Ainaena ebe ainai ta'awanoi mata
awanamwanamwa mwaumwauna tavai.
13 Dova Buki Ve'ahihi yana walo, ‘Ebe yaiya yehanaena i'awanoi, mata ilivahi’.
14 Na moiha, tomowa nigele howahowana na livahi vehabana hi'awanoi ainai, ebe
nigele hiyayemidiyei. Na ebe nigele hiyayemidiyei mata vedova wasanane hibenaleine.
Na nigele howahowana hibenalei ebe nigele yadi tauguguya.
15 Mata vedova wasane namwanamwana higuguyaei ebe tauguguyaone nigele hiyave-
tamaledi? Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Tauguguyaone hiya wasa namwanamwanane
higuguyaedi iyawedi inamwanamwa alili’.
16 Na hesi tomowa tupwadi wasa namwanamwana nigele hiya'awa abiyei, dova
Aisaya iwalo mahalava'o vehabadi, iwalo, ‘Bada, yam walo teina vehabana nigele
hiyayemidiyegau’.
17 Eeta yemidi wasa ainaena ilaolaomane. Na wasana neta Besinana guguyana
ainaena ilaolaoma.
18 Na yapanivila Yudeyaone bada yana walone hibenalena'o, bo nigele? Bada
hibenalena'o, wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo:

“Yadi guguya bada dalava maudoina hibenalena'o,
wuwuna bale'u maudoina ainai walonane hiwalo mahalavaena'o”.

19 Na vedova? Walo teina vehabana Isileli hinuwamasele'o bo nigele? Bada
hihanapuiya'o, wuwuna Yaubada mwalona Mosese ainai iwalo:

“Omiu Isileli, mata yagu paihowa ainaena vali tomowa am'alomagigiliyedi,
yo hinage ammodi'iniyedi, nigele Yudeya vehabadi.”

20 Aisaya hinage iwalo wahiyala Yaubada yana walo vehabana iwalo:

“Yaiyadiwo, nigele hiyabehabehaegau hiya hilobaigau'o,
na hiya nigele hiyapanipanivila vehabagu,
bada aidiyai ya'abiye mahalavauyoiga'o”.

21 Hesi Isileliwone vehabadi iwalo:

“Hauga maudoina yayogayoga ebeha hilaoma aliguwai,
na hesi hita'wata'wataegau,
wuwuna hiya tau'abitau'wata”.

11

Isileli vihavihadi mata himiya namwanamwa

1 Yapanivila, moiha Yaubada yana bodao Isileliwone ita'wata'wataedi'o, bo? Nigele!
Yau ehebo Isileli huhu Beniyamina ainaena, na ama mumuga mwala'ina yehana
Abelaham.
2 Ainaena yahanapuiya'o ebeha ai Yaubada yana bodao ivesinuwa mugaiyegai
ta ai yana tomowao, eeta nigele mata iyasosomanaegai. Mwalona Elaitiya Isileli
ivetalapiliyedi Yaubada ainai, na yana walowone Buki Ve'ahihi ainai iwalo,
3 ‘Bada, yam tauwalo mahalavao maudoidi hi'oiye mwalowoidi'o yo hinage yam
abapwaoli hi'abiye yababaya'o, na yau yabom yatutupwane, na teina ta'i nuwanuwadi
ebeha hi'oi'oiye mwalowoigau’.
4 Na yana panivilane maihana hava Yaubada ainai iwawaloweine? Na Yaubada iwalo,
‘Nigele ebeha ubom umiyamiyane, yagu bodao hitau 7,000 hinage himiyamiya, hiya
Ba'ala ainaena ya'abi avivinidi, ta nigele ainai hiyatapwatapwalolo’.
5 Hinage dova teina ta'i Yaubada bada yana bodao Yudeya a'ava vihavihamai
ivesinuwaegai yana ve'i'ilaena, na ai teina atupwa amiyamiyane.
6 Hagu teina alobai nigele ebeha yama paihowao aidiyena, na hesi Yaubada yana
ve'i'ila ainaena, wuwuna ve'i'ila ma'ana maiha neta nigele ve'i'ila moihana.

7 Yede vedova. Teina ainaena Isileli maudoidi hava hibehabehaeine nigele hiyalobai,
na hesi ai vihaviha a'avamai Yaubada yana bodao ivesinuwanegai ta livahine alolobaine.
Na maudoidi talinadine itui ta Yaubada yana yoga nigele hiya benalei.
8 Na Buki Ve'ahihi dova yana walomahalava, iwalo:
"Mwalona ta wau Yaubada i'abiye nuwapwanopwano,
ainaena mehedi igibuidi
na hinage talinadi i'abiye tuidi".
9 Deivida hinage yana walomahalava dova iwalo:
"Ilowoinanedi ebe yadi guyau aidiyena mata hi'ona na ilauhipwaidi dova hipwahipwa,
yo hinage dova ha'e aidiyai hibe'u, ta maihana hive'alo.
10 Na hinage ilowoinanedi ebe mehe gibugibudi havena hava hi'ita'ita,
na hinage hauga maudoina adi ava'avala vitaidi aidiyena tuluhadi hilotayou
vateyai."

Hiya nigele Yudeya adi livahi vehabana

11 Na yapanivila, nuwana Yudeyaone bada hibe'u vateyai'o ta nigele mata hiya-
towolouyo, bo? Nigele, howola abo hitowolouyo. Eeta amnuwatuwu avivini neta hiya hi-
lauhapuli ta omiu nigele Yudeya livahi amlobalobai ta Isileliwone hi'alomagigiliyegomiu.
12 Na moiha omiu nigele Yudeya awanamwanamwa amlobalobai wuwuna hiya
Yudeya bada hibe'u'o, na hesi ebe hitowolouyo neta awanamwanamwa mwala'ina
maudoida alidai.
13 Yagu walo teina omiu nigele Yudeya vehabamiu, wuwuna yavetauyewasa omiu
nigele Yudeya vehabami eeta yagu paihowa teina vehabana yawalo haehaei.
14 Ta ebe Yudeyao hi'alomagigiliyegomiu, na yadi alomagigiline ainaena nuwadi i'abi
gwaipiledi, ta livahi hilobai Yaubada ainaena.
15 Na moiha, Yaubada Yudeya ita'wata'wataedi na omiu nigele Yudeya Yaubada i'awa
au'augeluwegomiu, na ebe aiteya hauga ainai Yudeyaone hinuwabui neta, ginauli
namwanamwana, na ainona taumwalowoi mata hiyawahai ili'ilimani.
16 Ebe pwalawa tupwana Yaubada tamohei, neta ve'ave'ahihina ta pwalawane
maudoina mata ve'ave'ahihina. Dova hinage aiwa ebe lamlamna am'ita ve'ave'ahihina,
bada amhanapuiya'o ebeha lagalagana maudoina ve'ave'ahihidi.
17 Na Yudeyaone dova Yaubada yana aiwa, wuwuna lagalaganao tupwadi igodudi na
omiu alimiyena itole'aivelaheyedi, wuwuna omiu vali aiwa laganao na hesi ivaigomiu
ta yana aiwa ainai itubweigomiu, eeta yana aiwane ana bwahiyena amnumanuma, neta
Yaubada yana velau hauga maudoina amlobalobai.
18 Na hesi velaunane havena vehabana amnuwatuwu haehae, wuwuna lagalaga nigele
howahowana wuwu iloinaei, na hesi aiwa wuwuna howahowana lagalaga iloinaei.
19 Wuwuna ebe amnuwahaehae na amwalo, 'Yaubada yana aiwa lagalaganao bada
igodudi'o na ai alimaiyena itole'aivelaheyedi'.
20 Neta walo moiha. Na hesi amnuwatuwu avivini neta lagalaganaone igogodudine,
nigele hiyayemidiyei, ainaena omiu yami yemidiyena amtowolo wahiyala. Eeta
ilowoinanegomiu ebe Yaubada ammeheuhei na havena amnuwahaehae,
21 Yudeyaone hiya lagana moihadi na Yaubada ita'wata'wataedi. Yami nuwatuwu
amwalo ebeha mata nigele iyatom vehulugomiu, bo?
22 Ve'ita teina ive'itagita ebeha Yaubada yana ve'i'ila yo yana lauvetala ta'ita lobaiya'o,
neta taube'u aidiyai loina imwauwi. Na omiu mata inuwanamwanamwa alimiyai ebe
nuwanamwanamwa ainai ammiyamiya. Na hesi ebe yana ve'i'ilane amta'wata'wataei,
omiu hinage igoduvehulugomiu.
23 Na ebe Yudeya hinuwabuiuyo na hiyemidiuyowei, mata Yaubada itubweuyoidi,
wuwuna Yaubada howahowana na ipaihowai.
24 Na omiu nigele Yudeya amnuwatuwu avivini neta mwalona omiu vali aiwa
lagalaganao, ta nigele Yaubada yana aiwane ainai amyamiyamiya, na hesi yana
paihowa abanuwapwanopwano mwala'ina alimiyai ipaihowai, wuwuna yana aiwane
ainai itubweigomiu, eeta Yudeyaone, hiya Yaubada yana aiwa lagalaganao moiha, ta
Yaubada howahowana itubweuyoidi yana aiwane ainai.

Isileli mata livahi hilobai

25 Tahiguwao, nuwanuwagu ehebo ginauli dawadawanina Isileli vehabadi yawalo
mahalava alimiyai na ebe havena amnuwahaehae, na hesi ginauli teina amhanapui neta
howola Isileli mayadi awasewa himiyamiya ana higa omiu nigele Yudeya ami vahivahili
maudoina ilaoma Yaubada ainai.
26 Na howola abo Isileli livahi hilobai. Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava,
iwalo:

‘Taulivahine towaho Saiyoni howola abo imahalava
na Yakobo yana huhu yadi yababa aidiyena ivaivehuludi.
27 Na haugana ebe yadi yababa yavaivehulu,
mata waloyemidi namwanamwana yamohedi.’
28 Na moiha, teina hauga Yudeya Yaubada hive'ave'alehaei, wuwuna yana wasa namwanamwana hita'wata'wataei, ainaena omiu nigele Yudeya livahi amlobalobai, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Isileli Yaubada ivelauwedi, wuwuna mwalona tubudiyaone Yaubada ivesinuwanedi'o yana bodao.
29 Wuwuna Yaubada mumugana yo yana velau yo yana vesinuwa aidiyai mata nigele iyamwau gwaipiledi.
30 Na omiu nigele Yudeya mwalona Yaubada nigele amyamulitaei, na teina hauga Yaubada yana atemuyamuya bada amlobaiya'o, wuwuna Isileli Yaubada hita'wata'wataei.
31 Ainaena wau Yudeyaone Yaubada hi'awa sewaei ta atemuyamuyane ehebonane amveve'alone hiya hinage mata hive'alo.
32 Wuwuna Yaubada tomowa maudoida ipaihowigita ta awasewa yana pai holanai tamiyamiya. Eeta iya mata yana atemuyamuya i'abiye mahalava maudoida alidai.
33 Yaubada yana wasawasa yo yana nuwatuwu honihoni imwala'i alili ainaena ita nigele teya howahowana Yaubada yana nuwatuwu yo yana paihowa ihanapuidi.
34 Eeta moiha, yana hanapu imwala'i alili,
ainaena nigele howahowada tadi'wai yo ebeha tave'ita ainai teya hava ginauli vehabana.
35 Na nigele howahowana ta ana vagavaga tamwauwi na ebeha alidai iyemaihauyoi.
36 Wuwuna ibom ginauli maudoina adi taupaihowa, yo hinage ibom yana wahiyalaena ginauli maudoina ibom vehabana iginaulidi. Ainaena Yaubada tawalo vetuvehae vateyai. Moiha.

12

Tauda maudoina Yaubada ainai tatalamwei

1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta Yaubada yana atemuyamuya alidai imwala'i alili, ainaena teina yagu awanoi alimiyai ebeha haugana mayawahimiu ampwaoliyegomiu Yaubada ainai, wuwuna Yaubada nuwanuwana na taumiu maudoina amtalamwedi yana paihowa ve'ave'ahihina ainai. Teina tapwalolo moiha Yaubada mehenai ebe dova ampaihowai.
2 Havena ampaihowauyoigomiu ta mumuga bale'u ammulimulitaei, na Yaubada ainai amtalamyowegomiu, ta yami nuwatuwu ilauyevauvaudi ta ainaena ami oleya ibuidi ta mata howahowana Yaubada yana nuwatuwu hava namwanamwadi, yo yaliyaliyayadi, yo dumwadumwaludi amhanapuidi.
3 Yau Yaubada ainaena atemuyamuya yalobai, eeta ilowoinaegau na ya'aubabada alimiyai na ebe nuwatuwu moiha amvai ta havena amnuwahaehae, na hesi mayami nuwamasele amliveliveuyoigomiu wuwuna yami yemidi ehebo ehebo amlobalobai Yaubada yana aiyauya ainaena.
4 Na tauda ehebo ta'i, na hesi yaudao bagibagilidi na yaudaone maudoidi yadi paihowa vagadi vagadi.
5 Na ita hinage Yeisu Besinana Tauna, na yada paihowa vagadi yo vagadi, na hesi maudoida Besinana ainai taveboda ehebo, na tavehaguhaguyoigita.
6 Eeta ve'i'ila ana mwala'i viha Yaubada imohemohegita neta hinage dova ebeha ada aiyauya vagadi vagadi tayepaihowadi. Ebe ada aiyauya Yaubada yana tauwalo mahalava, mata yada yemidi ana mwala'iyena tawalo mahalavaei. Ta ebe yaiya alimiyena mayana yemidi yo hinage mayana nuwamasele walomahalava vehabana, ana lowoinana moiha ebe bada ipaihowai.
7 Na ebe yada aiyauya neta abihagu, ta'abi hagu ili'ilimani. Na ebe Yada aiyauya ve'ita, tave'ita dova.
8 Na ebe yaiya i'ai'aipate yo ana geluwo hauga maudoina i'abi'abiye wahiyaladi, dova yana paihowa. Na ebe yaiya hauga bagibagilina i'ai'aiyauya awawa, mayana talam ipaihowa dova. Na ebe taumugaiwone paihowa ilowoinanedi, hipaihowa bada. Na hinage ebe yaiya yana atemuyamuyaena ana geluwo ihaguhaguidi, mayana yaliyaya ipaihowa.

Velau amwa'amwaha moiha

9 Amvelau moiha na yababana amta'wata'wataei, na hesi mumuga namwanamwana am'abi avivini.

10 Awa tahina ana velau ainaena amvelauweuyoigomiu yo ve'ahihi ainai amvelauweuyoigomiu.
11 Na havena Yaubada yana paihowa ainai am'abi'abitau'wata, na hesi mayami atetalam ampaihowa.
12 Na amnuwatuwu avivini neta howola abo Yaubada yana hagu imahalava alidai yo vehabana amyaliyaya, ainaena yami miya vitai aidiyai am'awa'awanoi Yaubada ainai mayami alama'i'ita.
13 Na ebe tauyemidiwo hi'abiye ahubali, yami tobwatobwaena amhaguidi, na amyogaedi yami vadai.
14 Ebe yaiyadiwo hita'wata'wataegomiu havena amwalowalowedi, na hesi am'awa namwanamwaedi.
15 Na ebe tauyaliyayao am'itadi, baidamiyao amyaliyaya. Hinage dova ebe taudou am'itadi, baidamiyao amdou,
16 ainaena maudoimiu nuwami ehebo na amiyamiya. Havena amnuwahaehae na hesi paihowa nuwanuwadobidi amvaidi. Havena amnuwanuwatuwuyoigomiu na amwalo ebeha omiu tauhanahanapu.
17 Ebe yaiyadiwo hive'alehaegomiu, havena mumuga yababana ainaena amyemayemaiha aidiyai, na hesi amyemaihadi mumugane tomowa maudoidi hi'awa'awa namwanamwaedine aidiyena.
18 Na hinage amtowoi wahiyala ta mumuga namwanamwana ainaena miya daumwali vehabana amiya tomowa maudoidi aidiyai.
19 Na havena tauyababa aidiyai amvaivai maiha yo ebeha yadi yababao amyemaihadi, wuwuna ginauli teina Yaubada ibom ana tauloina, vehabana Buki Ve'ahihi ainai bada iwalo mahalava'o, iwalo, ‘Yayoi tomowa yadi yababa vehabana yaloina’. Teina dova Taubada yana walo:
20 ‘Na ebe ami alehao hivahali, ai'ai am mohedi
yo ebe gadodi imaguni, bwahi am mohedi,
ta ebe yadi yababao aidiyena hihinimaya i'iwahi.’
21 Ainaena havena yababa ainai amtalatalamwegomiu ta alimiyai iwahiwahiyala, na omiu hesi amwahiyala gabaei yami mumuga namwanamwana aidiyena.

13

Tauloinao tave'ahihiyedi

1 Maudoida howahowana ebe yada gabemaniwo tave'ahihiyedi, wuwuna yadi abatowolowo Yaubada imohedi. Na ebe yadi abatowolowone nigele Yaubada ainaena, nigele howahowana na alidai hivetauloina.
2 Ainaena ebe yaiya tauloinao ihinalidi, neta Yaubada yana paihowa ihinaliya'o, eeta maiha yababana ilobai.
3 Na tauloinaone nigele yadi paihowa ebeha taunamwanamwao hi'abiye meheuhidi, tauyababa aidiyai. Ainaena ebe nigele nuwanuwamiu tauloinao ammeheuhedi, howahowana ammumuga dumwalu, ta ebe tauloinaone hi'awa namwanamwaegomiu.
4 Wuwuna hibom Yaubada yana taupaihowao imwauwidi habi haguigomiu. Na ebe ammumuga yababa, mata ammeheuhi, wuwuna hiya tauloinao ta howahowana hiloinaegomiu. Neta Yaubada yadi abatowolo imohedi'o ta ebeha loina himwauwi tauyababa aidiyai.
5 Eeta howahowana ebe tauloinao am'awa abiyedi ta Yaubada yana modi'ini havena amve'ave'alo yo am'ate'atehawawali.
6 Hinage howahowana yada takesi tamohedi, wuwuna hiya Yaubada ivesinuwanedi teina paihowane vehabana.
7 Ami vagavaga tomowa aidiyai imiyamiya amvedumwaludi. Ebe ami vagavaga takesi ainaena amvedumwalu. Ebe ami vagavaga tomowa aidiyai ainaena amvedumwaludi. Eeta yami ve'ahihi maudoidi am'abiye mahalava yo tomowa maudoidi amve'ahihiyedi.

Velau

8 Ami vagavagao amyemaiha ve'ovidi, ta ebe vagavaga ehebo ta'i neta velau vehabana amnuwanuwatuwu wuwuna velau nigele howahowana amyemaihadi, ainaena ebe ada geluwo tavelauwedi, loina maudoidi bada tapaihowaidi'o,
9 Loina dova havena pwanoli, yo havena yemwalowoi, yo havena aivavali, yo havena tomowa yadi tobwatobwa amnuwanuwaleleyedi, yo hinage loinao tupwadi himiyamiya, na hesi loinaone adi uini teina dova iwalo, ‘Am geluwo uvelauwedi dova owa amvelau’.

10 Ta ebe loina teina umulitaei, Mosese yana loinao maudoidi bada u'awa abiyedi'o,
wuwuna ebe yaiya velau atenai imiyamiya, mata nigele ana geluwo iya'abi'abiye
yababadi.
11 Eeta teina ta'i howahowana na dova ampaihowa, wuwuna hauga muhamuhana na
i'ovi. Yeisu bada amyemidiyena'o, ainaena havena am'eno'eno, na hesi amhilahilawa,
wuwuna hauga muhamuhana ainai na ada Taulivahi imahalavama.
12 Boniyai nige bweda na i'ovi ta masele muhamuhana na imahalava. Ainaena
na guguyou mumugadi ta paipaihowaidi talaumwauwidi na masele aleha ginaulidi
tali'wadi
13 Eeta ta'ita avivinigita ta dova tomowa masele ana taumiya. Na havena tapwanop-
wanoli, na havena tanuma yauyaule, na havena meheganawali, na havena aleha, na
havena wahei, na havena alomagigili.
14 Na hesi Bada Yeisu Besinana tali'wa na havena bale'u mumugana vehabana
tanuwanuwatuwu na tamulimulitaedi.

14

Havena tomowa ta'ulu'ulumiyaedi

1 Tupwana tomowa yadi yemidi tapitapiyadi, nigele wahiwahiyaladi, ainaena howa-
howana tatalam na baidadao taveboda ehebo, na havena ta'awa yagayagala.
2 Tupwadi tomowa hiwalo, ‘Ai'ai maudoina howahowana ta'aidi’, na tupwadi yadi
yemidi tapitapiyana hiwalo, ‘Lagulagu bunumadi havena ta'ai'aidi’.
3 Howahowana na hibom lagulagu bunumadi adi tau'ai havena adi geluwo
hi'ulu'ulumiyaedi, dova hiya bununa ana tauve'ahihi havena hinage adi geluwo hiya
bununa adi tau'ai hi'ulu'ulumiyaedi, wuwuna Yaubada bada ivesinuwaedi'o ebeha
natunao,
4 Omiu vedova ta Yaubada yana taupaihowao amloiloinaedi. Wuwuna Yaubada ibom
yana taupaihowao ebe i'awa namwanamwaedi bo i'awa yabayababaeidi na ibom mata
i'abiye wahiyaladi.
5 Tupwadi tomowa hinage dova yadi nuwatuwu, ebeha tupwadi ahubena, ahubena
mwala'idi, na hesi tupwadi adi geluwo yadi nuwatuwu ebeha ahubena maudoina
ehe'ehebonane bada. Ebe ginauli teina dova talobaidi, howahowana na ehebo ehebo
tabom, ebe hava tahanapui neta inamwanamwa tamulitaei.
6 Wuwuna ebe yaiya ahubena teya inuwatuwuidi ebeha ahubena mwala'idi, neta
ibom yana nuwatuwu ebeha tenem ainaena Bada ive'ahihiyei. Hinage dova ebe yaiya
ai'ai maudoina i'ai'aidi, neta ibom yana nuwatuwu ebe ainaena Bada ive'ahihiyei, eeta
ai'aidine vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai. Hinage dova ebe yaiya tupwadi ai'ai
aidiyena ive'ahihi, ibom hinage yana nuwatuwu ta ainaena Bada ive'ahihiyei mayana
velau na i'awa yauwedo Yaubada ainai.
7 Na moiha, nigele tabom tayaloiloinauyowegita bwagana mayawahida bo
tamwalowoi.
8 Ebe tayawayawahai, neta yada Bada vehabana tayawayawahaine. Na ebe
tamwalowoi, neta yada Bada vehabana tamwalomwalowoine. Ainaena yada Bada ibom
yawahida maudoina yo yada mwalowoi adi tauloina.
9 Teina ainaena Besinana imwalowoi na itowolouyo, eeta taumwalowoi yo ita
mayawahida maudoida alidai iloina.
10 Eeta amnuwatuwu avivini na havena ami geluwo am'ulu'ulumiyaedi na
am'awa'awa yababaedi, wuwuna howola mata maudoida Yaubada mehenai tatowolo
na ibom iloinaegita,
11 dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava ainai Yaubada iwalo:

‘Moiha, yau miyamiya vateyaigu,
eeta tomowa maudoidi meheguwai hipwagogo,
na alinadi mwala'inaena hiwalo vetuvehaegau na hiwalo, Yau Bada’.

12 Mata ita ehebo ehebo tabom yada mumuga tawalo mahalavaedi Yaubada ainai.

Havena ada geluwo ta'abi'abiye tapiyadi

13 Ainaena tahida havena ta'awa'awa yababaedi, na hesi tabom yada paihowa yo yada
mumuga ta'ita avivinidi, ta ebe havena teya ada gelu ta'abi'abiye be'u yana ve'ahihi
aidiyena.
14 Na moiha, yada Bada Yeisu bada i'abiye nuwamaselegau'o ta yahanapuiya'o ebeha
nigele teya ai'ai laulaugagayona iyamiyamiya, na hesi ebe teya tomowa inuwatuwui
tupwadi ai'ai laulaugagayodi, laugagayodine ibom bada vehabana ainaena ibi'ibi'i.

15 Na ebe tupwadi tahidao hinuwanuwatuwu ebeha bunuma ginauli laulaugagayodi,
na ebe bunuma u'ai'ai mata tomowadine ta'abiye nuwayababadi ta bada velau
amwahana tagabaena'o. Na hesi unuwatuwu avivini neta tomowadine vehabadi
Besinana imwalowoi, ainaena havena ginauli ve'ave'ahihinane mehediyai u'ai'ai mata
dova u'abiye tapiyadi.
16 Na ai'ainane alimwai ebeha namwanamwana, na hesi vali tomowa aidiyai nigele,
ta ebe hi'itago na u'ai mata hi'awa yabayababaego.
17 Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada yana Abaloina nigele ai'ai yo
bwahi vehabadi, na hesi mumuga dumwadumwaluna yo nuwadaumwali yo yaliyaya,
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, vehabadi.
18 Ta ebe mumugane teina aidiyena Besinana yana paihowa tapaihowai, mata Yaubada
vehabada iyaliyaya, na hinage tomowa hi'awa namwanamwaegita.
19 Eeta yada abamasi nuwadaumwali, ta ebe ehebo ehebo ta'abiye wahiyalauyoigita.
20 Na hesi havena ai'ai aidiyena Yaubada yana paihowa am'abi'abiye yababa, wuwuna
ai'ai maudoina namwanamwadi, na ebe tupwadi ai'ai aidiyena ada geluwo ta'abiye
be'udi, ai'ainane havena hinage ta'ai'aidi.
21 Ainaena teina ta'i howahowana ginaulidine vehabadi ada geluwone
hive'ave'ahihine, bunuma yo waini, havena ta'abi'abitowoidi, mata dova ta ta'abiye
be'udi.
22 Yam yemidi ana miyamiya teina mumugane ainaena nigele tomowa hiyahanahana-
pui na owa Yaubada ubom alimwai. Hiya nigele adi lautowoi yababana hauganane na
ginauli teya hipaihowai na hi'awa dumwaluwei hiya tauyaliyaya.
23 Na hinage ebe mayada nuwabwaubwau ai'aidine ta'aidi, neta bada talauhapuli'o
Yaubada mehenai, wuwuna nigele tayayemidi. Na bada tahanapuiya'o ebeha hava
tapaihowaiya'o, na nigele mayada yemidi, neta lauhapuli.

15

Hiya yadi yemidi tapitapiyana tahaguidi

1 Yaiyadiwo ita yada yemidi wahiwahiyalana, ilowoinanegita na ada geluwo hiya yadi
yemidi tapitapiyana tahaguidi, na havena tabom vehabada tanuwanuwatuwu.
2 Ainaena ehebo ehebo howahowana ada geluwo tahaguidi ta ebe yadi yemidi
imwala'i.
3 Wuwuna Besinana hinage dova nigele ibom vehabana iyanuwanuwatuwu, na hesi
dova Yaubada yana Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o, iwalo, ‘Yaiyaidiwo hi'awa'awa
yababaego, yadi awayababane aliguwai hi'ataidi’.
4 Na hinage ve'ita bagibagilidi Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya Yaubada yana ve'itawone
vehabada. Na mayada alama'i'ita taha'waha'wa na Buki Ve'ahihi yana haguwena mata
nuwatuwuhae tavai.
5 Ainaena tanuwatuwu avivini ebeha Yaubada ibom alama'i'ita yo abiye wahiyala
wuwuna, eeta ibom howahowana na i'abiye wahiyalagita nuwatuwu ehebo ainaena,
dova Besinana Yeisu yana nuwatuwu,
6 ta ebe maudoida nuwatuwu ehebo ainaena Yaubada tano'owei, iya yada Bada Yeisu
Besinana Tamana yo yana Yaubada.

Wasana namwanamwana teina omiu nigele Yudeya alimiyai

7 Ainaena ami geluwo ehebo ehebo amyaliyayaidi yami awa'au'augelu aidiyena, dova
Yeisu Besinana ita i'awa au'augeluwegita, ta yami awa'au'augelu namwanamwana
ainaena Yaubada ana no'o imwala'i.
8 Na yawalo auligomiu ebeha Besinana hinage Yudeya aidiyai ivetau paihowa, ta
Yaubada yana waloyemidi babada mugamugaidi aidiyai ana moiha imahalava,
9 na hinage hibom nigele Yudeya tupwa maudoina aidiyai himiyamiya, Yaubada
hino'owei yana atemuyamuya aidiyai vehabadi. Wuwuna ehebo lele Buki Ve'ahihi ainai
iwalo:
‘Teina ainaena nigele Yudeya baidaguwao awalo vetuvehaego,
na hinage yeham vehabana mayama walo vetuvehae awaliwali alimwai’.
10 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya, Yaubada yana tomowao baidamiyao amyaliyaya’.
11 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya Bada amno'owei,
na hinage tomowa maudoimiu amno'owei’.
12 Hinage dova Aisaya yana Buki ainai iwalo:
‘Yesi yana huhu ainaena ehebo towaho ilaoma

na tupwa maudoidi aidiyai ivetoloina,
na nigele Yudeya hinuwatuwuhae ainai’.
13 Yaubada iya nuwatuwuhae wuwuna na iya yami yemidiyena yaliyaya mwala'ina
yo nuwadaumwali maudoina mata imohegomiu ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana
ala'alawowoliyena yami nuwatuwuhaene mata imwala'i alili.

Paulo yana loguguya vehabana
14 Tahiguwao, bada yahanapuigomiu'o moiha ebeha omiu tomowa namwanamwamiu
na hanahanapumiu, ainaena howahowana ami geluwo aidiyai amwaha
namwanamwana amve'ita.
15 Na mayagu atepatu yami leta teina yaleleyawa ta tupwadi ginauli amnuwatuwu
avivinidi, wuwuna yagu paihowa teina Yaubada imohegau,
16 neta Yeisu Besinana vehabana yawalo mahalava omiu nigele Yudeya alimiyai.
Yagu paihowa teina ainai dova pwaoli yapaipaihowai ta ebe Yeisu wasana ambenalei,
na mulitai yamohegomiu Yaubada ainai, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi bada i'abiye
maselegomiu'o ta Yaubada vehabamiu iyaliyaya mwala'ina.
17 Eena moiha, mayagu yaliyaya Yaubada yana paihowa vehabana yapaipaihowa,
wuwuna Yeisu Besinana baidagu apaipaihowa.
18 Eeta hava Besinana ipaihowai ta omiu nigele Yudeya Yaubada am'awa abiyei ta
mata mayagu atepatu ibom yawalowei. Teina yagu walo yo yagu paihowa ipaihowai
aidiyena.
19 Na hinage yagu paihowao ve'ive'iladi yo wahiwahiyaladi yo abanuwapwanopwano
ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena Besinana wasana maudoina yaguguya ta'i'iliyei
Yelusalemaena ana higa yalaoma Ililikom.
20 Na wasa namwanamwana nuwanuwagu tupwa vauvaudi hiya aidiyai yaguguya
mugai, hibom tupwadine nigele Besinana wasana hiyabenalei, wuwuna nigele
nuwanuwagu na vali tauguguyao yadi paihowa yayemutulaidi.
21 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo mahalava'o iwalo:
‘Yaiyadiwo hiya Besinana wasana nigele hiyabenalei,
mata howola abo hibenalei, na hinuwamasele’.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi
22-23 Teina wuwuna ta nigele yaya'itagomiune. Na hesi moiha, bolimai bagibagilina
aidiyai nuwanuwagu na ya'itagomiu, na nigele howahowagu. Na tupwaone teina aidiyai
yagu paihowa bada yave'ovidi'o.
24 Ainaena teina hauga ya'ita mugaiyegomiu, na tupwana omiu baidaguwao tay-
aliyaya, na amhaguigau ta yalau Sipeni.
25 Na hesi mulitai abo yalaowa alimiyai, nuwanuwagu yalau mugai Yelusalem na
Yaubada yana bodao adi hagu yamohedi.
26 Wuwuna Masidoniya yo Gilisi nuwanuwadi ebe yadi velau yamohedi Yaubada yana
bodao wewelohedi Yelusalem ainai.
27 Tenem velaune hiya adi yaliyaya na hesi ana dumwalu wuwuna adi vagavaga
hiya Yudeyaone aidiyai mwalona. Yudeyaone wasa namwanamwana hilawei aidiyai
ta Besinana Yeisu hilobai eeta adi lowoinana ta teina hauga yadi vehaguhagu hinage
mane habuluna hivetamalei ta yalawei Yelusalem.
28 Ainaena teinai yagu paihowane yave'ovi, neta velaune teina Yelusalem yamohedi,
na mulitai yalaowa alimiyai na ya'itagomiu, na alimiyena yageluyo ta yalau Sipeni.
29 Na yahanapuiya'o mata yagu taubo'ene inamwanamwa, wuwuna Besinana yana
awanamwanamwa mwala'ina aliguwai imiyamiya, ainaena tayaliyaya toyawa.
30 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yehanaena na Alu'aluwa Ve'ahihi yana
velauwena, alimiyai ya'awanoi mwala'ina ebe omiu na yau Yaubada ainai ta'awanoi
vehabagu,
31 neta Yudeya tupwadi Yeisu nigele hiyayemidiyei, ta ebe havena hipaipaigau, yo
hinage Yaubada yana bodao Yelusalem ainai vehabadi, na ebe velau teina yalalawedi
vehabadi hiyaliyaya.
32 Eeta Yaubada yana nuwatuwu teina dova, mata mayagu yaliyaya yalaowa alimiyai,
ta netai alimiyai ya'aiyawasi.
33 Yaubada baidamiu, ibom nuwadaumwali wuwuna. Moiha.

16

Paulo yana awayauwedo

1 Nuwamiyai yamwauwi nuhudane Pibi vehabana, iya dalava Kenikiliya ainai
Yaubada yana boda ihaguhaguidi,
2 na hauganane ilaowa alimiyai, nuwanuwagu na yami vadai amyogaei, Bada
yehanaena, wuwuna amwa'amwaha teina dova Yaubada yana tomowa ilowoinanedi,
eeta Pibi amhagui ebe tupwadi ginauli aidiyena i'ubwa, wuwuna ibom hinage dova
Yaubada yana boda bagibagilidi ivelauwedi'o, na hinage yau dova ihaguigau.
3 Na hinage yagu awayauwedo Pilisila yo Akwila aidiyai amwalowei, hiya mwalona
baidaguwao Besinana Yeisu vehabana avetau paihowa.
4 Na hinage yawahidi hitalamwedi vehabagu hauga abasilahe aidiyai. Ainaena
vehabadi ya'awa yauwedo, na nigele ebeha yabom yagu awayauwedo, na hinage
Yaubada yana bodao hibom himiyamiya nigele Yudeya aidiyena.
5 Na hinage yagu awayauwedo amwalo mahalavaei hiya Yaubada yana bodao himiya
gogoi Pilisila yo Akwila yadi vada ainai.
Na yagu awayauwedo amwalo mahalavaei augelu Epenitosi ainai, iya Yeisu Besinana
ana tauyemidi mugai Esiya yana abaloinao aidiyena.
6 Na hinage yagu awayauwedo Meli ainai, iya ipaipaihowa mwala'ina vehabamiu.
7 Ya'awa yauwedo hinage augeluwo Anidalonikosi yo Yuniyasi aidiyai, hiya Yudeya
mwalona baidaguwao vada paipaiyai amiyamiya, hitau bwaune ma'adi ve'ahihi Yeisu
ana tauyewasao aidiyena, wuwuna hiya Besinana ana tauyemidiwo mugamugaidi, na
mulitai yau.
8 Na hinage yagu awayauwedo augelu moiha Ampiliyasi ainai, iya Bada ana tauyemidi
ehebo.
9 Na hinage yagu awayauwedo Ebanosi ainai, iya baidada Besinana vehabana
tapaipaihowa, hinage yagu awayauwedo augelu Sitakisi ainai.
10 Na hinage yagu awayauwedo Apelisi ainai, iya Besinana ana tauyemidi moiha.
Na Alisitobulosi mayana bodao yagu awayauwedo hinage aidiyai,
11 yo hinage Helodiyoni iya Yudeya towahona, na hinage Bada yana bodao hiya
Nasisosi yana vadai himiyamiya.
12 Yagu awayauwedo hinage Bada yana taupaihowao hiya waiwaihiudiyao Tilipena
yo Tiliposa aidiyai.
Na hinage augelu Pesisi ainai, ibom Bada vehabana ipaipaihowa mwala'ina.
13 Na yagu awayauwedo hinage Luposi ainai, iya Bada ivesinuwai, yo hinanane hinage
ainai, iya ivelauwegau dova yau natuna moiha.
14 Yagu awayauwedo hinage Asinikilito yo Pilegoni yo Hemisi yo Patalobasi yo Hemasi,
yo Yaubada yana bodaone baidadiyao aidiyai.
15 Yagu awayauwedo Pilologosi yo Yuliya aidiyai, na hinage towahone Neliyosi
manuhuna aidiyai, yo Olimipasi, yo Yaubada yana tomowao bodaone baidanao aidiyai.
16 Ainaena ehebo ehebo ami geluwo awa'au'augelu moiha ainaena amvelauwedi.
Na hinage Besinana yana bodao maudoidi tupwa maudoina aidiyena, yadi velau omiu
Yaubada yana bodao Loma ainai alimiyai.

Paulo yana venuwamwau yana aba'ovi

17 Tahiguwao, teina yagu awanoi mwala'ina alimiyai ebeha am'ita avivinigomiu hiya
tauwahei aidiyena, wuwuna ve'itanane mwalona amvaiya'o hiya nigele nuwadi, ainaena
hi'awa'awa yababaei, na hinage tomowa yadi yemidi hi'abi'abiye tapiyaedi eeta amdena
gabaedi.
18 Ebe yaiyadiwo yadi paihowa tenem dova, hiya nigele yada Bada Besinana
vehabana hiyapaihowa, na hesi hiya yadi aiduma hipaipaihowaidine, wuwuna yadi
walo am'amnadi aidiyena tomowa hiya nigele wahiwahiyaladi hi'oya'oyamaedi, na
hiniuniuli wuyowedi.
19 Na omiu bada tomowa hihanapuigomiu'o maudoimiu ebeha wasa namwanamwana
ana taumulitao, ainaena vehabamiu yayaliyaya mwala'ina. Na hinage nuwanuwagu
na mumuga namwanamwana maudoina amhanapui moiha, na mumuga yababana
amta'wata'wataedi.
20 Walo moiha, Yaubada ibom nuwadaumwali wuwuna, na aemiu vahalinai mata
Tomodulele igoha mutumutu.
Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.
21 Timoti baidagu apaipaihowa na yana velau ilalaowa alimiyai, dova hinage tupwadi
ama geluwo Yudeya aidiyena, Lusiyasi yo Yesoni yo Sosipateli.
22 Yau Tetiyasi leta teina yalele Paulo vehabana, yagu awayauwedo alimiyai Bada
yehanaena.

23 Na hinage towahone yana vadai amiyamiya, Yehana Gayosi, yana velau alimiyai, vada teina Yaubada yana boda yadi abamiya dalavai.
Na hinage Elasitosi, ibom dalava teina mwala'ina ana mane ana tau'ita avivini, na tahidane Kwatasi, hitau bwau yadi velau alimiyai. [
24 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.]
25 Ainaena teina hauga Yaubada tano'owei, wuwuna ibom howahowana na i'abiye wahiyalagomiu, yau yagu guguya ainaena, neta Yeisu Besinana wasana. Na hinage mwalona bolimai daodaodi aidiyai wasa teina dawadawanina na teina hauga i'abiye mahalavaya'o.
26 na hesi teina hauga bada i'abiye mahalavaya'o alidai tauwalo mahalavao yadi leleowa aidiyena, na hinage Yaubada Miyamiya vateyaina iloina na ebeha dalava maudoina tomowadiyao wasa teina hihanapui ta ebe hiyemidi na hi'awa abiyei.
27 Yaubada ibom tauhanapu moiha, ainaena howahowana Yeisu Besinana yehanaena tano'owei, hauga maudoina. Moiha.

1 KOLINITA

Awayauwedo

1-2 Yau Paulo na Yaubada ivesinuwaigau na ebeha Yeisu Besinana yana tauyewasa.
Omiu Kolinita tauyemidiwo yami leta teina tahida Sodeni ihaguigau na yaleleyawa.
Wuwuna omiu bada Yeisu Besinana i'abiye maselegomiu'o na yana boda vesivesinuwadi
aidiyai amluwuma na ammiyamiya, hiya Yeisu Besinana yehanaena baidamiyao
am'awa'awanoi. Hiya tupwa maudoina aidiyena baidadao yada Bada Yeisu Besinana
ehebo a'ava.
3 Ta yada Bada Yeisu Besinana yo tamada Yaubada yadi ate muyamuya yo yadi
nuwadaumwali imiya vahaligomiu.
4-5 Moiha ta'i, Yaubada ive'i'ilaegomiu na ginauli bagibagilidi namwanamwadi
imohegomiu, dova yami walo namwanamwadi yo yami nuwamasele namwanamwadi
Yeisu Besinana ainaena. Eeta hauga maudoina vehabamiu ya'awa yauwedo Yaubada
ainai.
6 Na hinage ya'awa yauwedo wuwuna Besinana am'awa moihaei na wasana
amyemidiyei.
7 Na hinage Yaubada yana aiyauya namwanamwadi maudoidi alimiyai himiyamiya,
hauga teina am ha'waha'wa yada Bada Yeisu Besinana yana mahalavauyoma vehabana.
8 Na iya i'abi'abiye wahiyalagomiu, na nigele teya yami pwanoli ana higa ahubenanane
iwuyoma.
9 Yaubada ma'ana yemidi mwala'ina, eeta iyogaegomiu na ebeha natuna Yeisu
Besinana yada Bada, baidamiu am'awa au'augelu.

Havena wahei

10 Tahiguwao, teina yagu guguya alimiyai yada Bada Yeisu Besinana yehanaena na
yami nuwatuwu ehebo yo yami aubabada ehebo, na havena am'awa'awa pa'ipa'i'i yo
amwahewaheigomiu.
11 Wuwuna tupwadi Kalowi yana bodao bada hiwalo'o aliguwai yami awapa'ipa'i'i
vehabana.
12 Eeta tupwamiu amwalo, ‘Ai Paulo yana boda’, na tupwamiu amwalo, ‘Ai Apolosa
yana boda’ na tupwamiu amwalo, ‘Ai Pita yana boda’, na tupwamiu amwalo, ‘Ai
Besinana yana boda’.
13 Vedova Besinana ibagibagili, bo? Nigele. Yau Paulo vehabamiu yamwalowoi aiwa
lagaga ewanai, bo? Nigele. Na yehaguwena hi'abiye bapitaisogomiu, bo? Nigele.
14 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai, wuwuna nigele boda mwala'ina yaya'abiye
bapitaisogomiu. Na hesi Kilisiposi yo Gayosi, hibom.
15 Ainaena havena amnuwanuwatuwu na amwalo, ‘Ai Paulo yana boda, wuwuna
Paulo i'abiye bapitaisogai’.
16 (Moiha ta'i, hiya hinage Sitepana yana huhu ya'abiye bapitaisodine. Neta bada adi
bagibagiline.)
17 Wuwuna yagu paihowa Besinana imohegau neta wasa namwanamwana ana guguya
vehabana, na nigele abiye bapitaiso. Na hinage guguyanane nigele yagu hanapuwena,
mata dova ta Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai wasana ya'abiye tapiya.

Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai

18 Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana wasana tupwadi tomowa hiya alu'aluwadi
mwalomwalowoidi hi'awa oya'oyamaei, na hesi ita tayemidiyeiwa ebeha Yaubada yana
wahiyala wasanane ainai imiyamiya, na ainaena ilivahita.
19 Teina vehabana na Yaubada Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaei iwalo:

“Hiya tauhanapuwo yo taunuwamaselewo yadi nuwanuwatuwu yata'wata'wataedi na
yalaudawanidi”.

20 Eena vedova hiya tauhanapuwone? Yo nuwana tauve'itaone? Yo tauguguyaone
teina hauga bale'uwai himiyamiya? Moiha ta'i, Yaubada yadi hanapuwone i'awa ginauli
awa'awawaidi.
21 Wuwuna hanapu bale'u nigele howahowana ainaena Yaubada tahanapui. Na hesi
Yaubada yana nuwatuwu na yana wasa namwanamwana, ana walomahalava ainaena
ita ana tauyemidiwo ilivahigita. Wasanane taumiya bale'u hi'awa ginauli yabayababaei.
22 Hiya Yudeya nuwanuwadi ve'ive'ilala hi'ita, na hiya Gilisi hanapu hibehabehaei.

23 Na ita hesi wasanane taguguyaei, Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai,
na Yudeya hita'wata'wataei, na Gilisiwone wasane hi'awa ginauli awa'awawaei.
24 Na hesi ita Yaubada ana tauyemidiwo ivesinuwanegita, boda Yudeya yo vali boda
aidiyena, na Besinana ainaena Yaubada yana wahiyala na yana hanapu imohegita.
25 Wuwuna hava Yaubada yana paihowa belubeluna yo habuluna, tomowa ita yada
wahiyala mwala'ina iwahiyala gabaedi.
26 Na tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada ivesinuwaigita, na tabagibag-
ili alili nigele bale'u ana tauhanapuwo nuwana ana tauwahiyalao nuwana ana babadao.
27 Na hesi buwabuwada ivesinuwaigita, ta tauhanahanapuwowa ta abiye hinimayadi,
na bale'uwai tatapitapiyawa Yaubada ivesinuwaigita ta tawahiyala'o ta'abiye yauyauledi.
28 Na hinage bale'u elauhanai Yaubada yana paihowao hi'awa ginauli awa'awawaedi,
na hesi Yaubada yana paihowa aidiyena yadi ginauli maudoina i'oipeiyedi.
29 Eeta nigele teya tomowa howahowana na iwalo hae Yaubada mehenai.
30 Wuwuna Yaubada iya yana paihowaena Yeisu Besinana baidada tave'ehebo,
ainaena Yaubada yana hanapu Yeisu imwaugeyo'awahei alidai, ta Yeisu iya tauna
ipwaoliyowei vehabada, na ainaena i'abiye vauvaugita, na i'abiye dumwalugita.
31 Buki ve'ahihi yana walomahalava ginauli teina vehabana iwalo, ‘Ebe yaiya
nuwanuwana na ino'o, yada Bada ibom ino'owei’.

2

Paulo yana guguya

1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini hauganane mwalona Yaubada wasana yavaiyama
na yawalowei alimiyai, nigele ebeha yau tauhanapu mwala'ina.
2 Na hesi nuwanuwagu na Besinana iya vehabana yaguguya alimiyai, iya hi'oiye
mwalowoi aiwa lagalagana ainai.
3 Eena yagu mahalava alimiyai dova tautapitapiya, na mayagu batutuli yo mayagu
atehawawali.
4 Na hinage yagu guguya alimiyai nigele walo wahiwahiyalana yo nuwamasele
aidiyena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena.
5 Ainaena yagu guguya ambenalena'o na amyemidiyei ebeha nigele tomowa yadi
nuwamasele ainaena, na hesi Yaubada yana wahiyalaena.

Nuwamasele moiha

6 Nuwamasele moiha Yaubada ainaena yawalowalo mahalava omiu yami nuwatuwu
hunadi alimiyai, na hesi bale'u teina ana taunuwamaselewo yo tauloinao yadi
nuwamasele mata sawasawalidi.
7 Na nuwamasele Yaubada ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga bada
i'abiye mahalavaya'o. Wuwuna mulitai na bale'u iyemasele, mugai nuwanuwana na
ada awanamwanamwa imohegita.
8 Na bale'u teina ana tauloinao nuwamasele nigele hiyahanapui, na bada ebe hihanapu
mugaiyei, nigele howahowana yada Bada galewaena hi'oiye mwalowoi aiwa lagalagana
ainai.
9 Teina vehabana na Yaubada yana Buki Ve'ahihi iwalo mahalava iwalo:
“Nigele teya tomowa iya'ita bo iyabenalei,
yo nigele teya iyanuwatuwui mata imahalava,
neta bada Yaubada i'abinonovaidi'o yaiyadiwo hivevelauweine”.
10 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena Yaubada nuwamasele bada i'abiye mahalavaya'o
alidai.
Wuwuna Yaubada Alu'aluwana ginauli maudoidi ihanapuidi, eena Yaubada yana
nuwatuwu dawadawanina hinage ihanahanapuidi.
11 Ta amnuwatuwu avivini ita tomowa, wuwuna ebe yaiya towaho mayana
nuwatuwudawani, towahonane iya alu'aluwana ihanahanapui dova hinage Yaubada
Alu'aluwana ibom yana nuwatuwu ihanahanapui.
12 Yaubada Alu'aluwana nigele taumiya bale'u alu'aluwadi dova, na hesi Yaubada
Alu'aluwana imohegita, ainaena tanuwamasele yana velauwone alidai vehabadi.
13 Ainaena yada walo nuwana yada ve'ita, nigele taumiya bale'u yadi nuwamasele
ainaena, na hesi Yaubada Alu'aluwanaena. Eeta ebe yaiyadiwo Alu'aluwanane aidiyai
imiyamiya, howahowana walonane hihanapui.
14 Na ebe nigele, nigele howahowana hihanapui, wuwuna aidiyai ebeha ginauli
yauyauledi ta'i. Eena nigele howahowadi ginaulidine hihanapuidi, wuwuna Yaubada
Alu'aluwana nigele howahowana i'abiye maseledi.

15 Ita hesi ginauli maudoidi tave'aha ili'ilimanidi Yaubada Alu'aluwanaena ta nigele
teya yaiya ebeha iyalauvetalaegita.
16 Dova Yaubada yana Buki iwawaloweiwa iwalo:
‘Moiha ta'i, nigele ehebo yaiya Yaubada yana nuwatuwu iyahanapui yo eheha ive'itaei’.
Na ita hesi Besinana yana nuwatuwu ainaena tanuwanuwatuwu.

3

Yaubada yana taupaihowao

1 Tahiguwao, nigele howahowana na nuwamasele moiha yawalo mahalavaei alimiyai,
wuwuna alu'aluwamiu nigele hiyahuna, na yami nuwanuwatuwu howola bale'u yana
nuwanuwatuwu dova. Wuwuna omiu amvetuwuni Besinana ana yemidi ainai, dova
hedaheda habuludi.
2 Ainaena nigele howahowana na ai'ai yamohegomiu, na hesi huhu a'ava ainaena
yave'aigomiu, wuwuna mwalona ainaena ta ana higa wau nigele howahowamiu ai'ai
am'ai.
3 Moiha, yami mumuga howola taumiya bale'u dova, wuwuna howola am'awa'awa
pa'ipa'i'i yo am'alo'alo magigili.
4 Na tupwamiu amwalo, ‘Ai Paulo yana boda’. Na tupwamiu hinage amwalo, ‘Ai
Apolosa yana boda’. Yami walone dova taumiya bale'u yadi walo, bo?
5 Vedova ta yau na Apolosa vehabamai am'awa pa'ipa'i'ine? Ai taupaihowa yada Bada
vehabana. Yama paihowa bada ivaiyama vagana yo vagana apaipaihowaidi, na ainaena
omiu Besinana amyemidiyei.
6 Yau yagu paihowa tau'uma bada, na Apolosa tau'ita avivini, na Yaubada iya yana
wahiyalaena ai'ai imwalamwala'i.
7 Ainaena Yaubada iya tawalo vetuvehaeyei, na ai mata nigele. Wuwuna ai a'umai yo
a'ita avivini na Yaubada ainona tau'abiye mwali'ina.
8 Tau'uma na tau'ita avivini howahowamai mata ama maiha alobai yama aipate
wahiwahiyala ana mwala'i neta dova.
9 Teina hauga Yaubada baidamai yana tanovi apaipaihowai, na yana tanovine neta
omiu tomowa. Na hinage omiu Yaubada yana vada.
10 Wuwuna Yaubada i'atemuyamuyaegau, na ivesinuwaigau ebeha yana tau'abi vada,
ainaena logidi yamwauwi ili'ilimanidi na ebe tupwadi hinage taupaihowao logidine
aidiyena hilau'abi na hi'ita aviviniuyoidi ta hilau'abi ili'ilimani.
11 Yada logidi wahiwahiyalana imiyamiya, iya Yeisu Besinana, ainaena nigele
howahowana na vali logidi tavetowolo.
12 Na hesi logidinane ewanai yada ginaginauli tamwauwidi. Tupwana tomowa yadi
ginaginauli namwanamwadi hivaidima, dova hi'ahi'a yo ulabwa yo pauli, na tupwadi
yadi ginaginauli tapitapiyadi hivaidimane, dova keipoke yo mala'wa yo mulumulu.
13 Ainaena howola lauvetala ana ahubena ainai, yada Bada ehebo ehebo yada
paihowao i'itadi na itowoidi, hiwahiyala bo hitapiya.
14 Ebe yaiyadiwo logidine ewanai hivada'abi ili'ilimani mata maiha hivai.
15 Na hiya tauvada'abi yababadi mata yadi vada igohayasawalidi, na tomowadine mata
hagu hive'alo na yadi tobwatobwa mata nigele teya iyamiyamiya.
16 Ainaena amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada yana vada haehaena, wuwuna
Yaubada Alu'aluwana alidai imiyamiya.
17 Ebe yaiyadiwo Yaubada yana vada hi'abiye yababa, hinage Yaubada i'abiye
yababadi, wuwuna yana vada masemaselena hiya hiveyababa, na yana vadane neta
ita.
18 Havena yaiya owa ubom u'oya'oyamaego ebeha owa ehebo tauhanapu, wuwuna ebe
bale'u teina ana hanapu a'ava uhanapui, ilowoinanego na hanapunane uta'wata'wataei,
na nuwamasele moiha Yaubada ainaena uvai.
19 Wuwuna hanapu teina bale'u ainaena dova hanapu buwabuwana Yaubada
mehenai. Na Buki Ve'ahihi ainai yana walomahalava teina dova iwalo:
“Yaubada tauhanapuwo i'onadi'o na hisilahe'o hibom yadi hipwahipwaena”.
20 Na hinage iwalo:
“Bada tauhanapuwone ihanapuidi'o neta hinuwanuwatuwu pwano”.
21 Na havena amwalowalo gagasa yami taumugaiwone bale'uwai vehabana, wuwuna
Besinana ginauli maudoidi bada imohegomiu'o.
22 Dova yau yo Apolosa na Pita imwauwigai, ami tauhaguwo, na bale'u maudoina
imohegomiu, na hinage yawahimiu yo yami mwalowoi, na hinage ginauli maudoina
hauga teina ainai yo hauga hilalaoma aidiyai imohegomiu.

23 Wuwuna omiu Besinana yana tomowao, na Besinananane Yaubada ainaena.

4

Besinana ana tauyewasao

1 Ai Besinana yana taupaihowao, wuwuna wasanane Yaubada ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga awalowalo mahalava alimiyai.

2 Yama paihowane ainaena ilowoinanei na apaihowa ili'ilimani.

3 Yagu paihowa teina vehabana, mata amlauvetalaegau bo tomowa tupwadi hilauvetalaegau neta nigele ginauli mwala'ina wuwuna nigele yayalauvetalauyowegau.

4 Na hinage yau yagu nuwatuwu ebeha yagu paihowa namwanamwana, na hesi nigele yayahanapui moiha, namwanamwana bo yababana. Yaubada ibom ihanapuiya'o ta abo imwauve'aha.

5 Ainaena teina haugane havena teya yaiya ana gelu ainai i'ainimavelele. Hesi Bada yana laoma vehabana amha'waha'wa, wuwuna yana hauga laoma ainai mata imwau ve'ave'ahagita. Yana ve'ahane hidumwalu wuwuna yada nuwatuwu yababadi atedai Yaubada mata imwau yemahalavadi na yada nuwatuwu namwanamwadi mata hinage imwau yemahalavadi ta vehabadi i'awa namwanamwaegita.

6 Aba'ita teina yau yo Apolosa alimaiyena am'ita, eena ainaena amwa'amwaha namwanamwana havena amlaulaugabaei, na havena amwalowalo haehae yami taumugai vehabadi.

7 Na havena amnuwahaehae ebeha ami geluwone amnamwanamwa gabaedi, wuwuna hava namwanamwana alimiyai himiyamiya, maudoina Yaubada ainaena amlobalobai, ainaena havena amwalowalo gagasa.

8 Bada am'ita lobaiya'o, bo? Bada amvewasawasa'o, bo? Bada amyemidi'o na hiya howola, bo? Bada ebe amyemala wasawasa ta omiu na ai taloina toyawa.

9 Na hesi teina hauga ana ita dova Yaubada yana tauyewasao ai miya vitai imohegai, dova hiya paipaidi habi oiyemwalowoidi, na ainaena tausagenawasa yo tomowa yo ginauli maudoidi mehediyai.

10 Na ama ita dova yauyaulemai Besinana vehabana, na omiu ami ita dova Besinana ana tauhanapuwo, wuwuna ai tapitapiyamai na omiu wahiwahiyalamiu, yo mayami ve'ahihi, na ai mayama hinimaya.

11 Hauga maudoina ma'ama vahali yo ma'ama gadomaguni, yo nigele ama ale'o, yo nigele yama vadao, ainaena ama ita dova amiya wewelohe.

12 Abom nimamaiyena apaipaihowa, na ebe yaiyadiwo hi'awa yabayababaegai walovelauwena ayemaihadi, na hinage ebe hi'abiye muyaegai a'alama'i'ita.

13 Na hinage ebe himodi'iniyegai mayama namwanamwa a'awa au'augeluwedi. Moiha, ai dova mohomoho, ainaena tomowa hita'wata'wataegai.

14 Walo teina yaleleyawa nigele habi abiye hinimayagomiu, na hesi habi abiye dumwalugomiu dova natuguwao moiha omiu.

15 Walo moiha yami tauve'itao hibagibagili alili, Besinana yana amwaha vehabana, na yabom bada tamamiu, wuwuna wasana namwanamwana ana guguya ainaena yalauvaigomiuma Yeisu Besinana ainai.

16 Eeta natuguwao, ya'awanoi alimiyai na amve'ao'aonaegau.

17 Na natugu Timoti yavetamalenawa yo yagu mumuga Besinana ainai vehabana iwalo mahalavaei alimiyai, dova tauyemidiwo yave'itadi dalava maudoidi aidiyai, yo ainaena havena amnuwanuwapwanopwanowei. Timoti yavelauwei na yayemidiyei mwala'ina, wuwuna Bada yana paihowa ainai imwala'i alili, na teina hauga ilalaowa alimiyai.

18 Na hesi tupwadi alimiyena hinuwatuwui ebeha yau havena yalaolaowa, ainaena hinuwanuwahaehae yo higagagagasa.

19 Nigele! Na hesi ebe yada Bada italam, howola abo yalau mwayamwayauwa alimiyai, na taugagasaone yatowoidi, nigele ebeha yadi walowone aidiyena, na yadi paihowao hesi ya'itadi, wahiwahiyaladi nuwana tapitapiyadi.

20 Wuwuna Yaubada yana Abaloina holanai yana tomowao nigele hiyawalowalo mohili, na hesi yana wahiyalaena hipaipaihowa.

21 Na vedova yami nuwatuwu? Mayagu loina wahiyala nuwana mayagu velau yo yagu mumuga hegoyana yalaowa? Omiu amloina.

5

Kolinita yadi lauhapuli

1 Yami yababa yabenalei wuwuna ehebo tomowa alimiyena tamana mwanena
baidana hipwanoli. Pwanoli neta iyababa alili. Hiya nigele Yudeya tupwa maudoidi
aidiyai nigele dova yadi mumuga.
2 Eena havena amnuwahaehae, na hesi mumuga teina vehabana amdou, yo towaho-
nane yababana yami boda ainaena amvai vehulu.
3 Teina hauga yau yamiya amwaha daodaowai, na hesi yagu nuwatuwu alimiyai
imiyamiya, dova yau baidamiu, ainaena yababanane ana loina alimiyai yawalo
mahalavaenawa, neta yada Bada Yeisu yehanaena.
4 Ana loinane teina dova, ammiya ahaigomiu, yada Bada Yeisu yana wahiyalaena,
5 tauyababane ammohe gabaei Tomodulele ainai na ebe tauna i'abiye yababa, na
ainaena howola yada Bada yana ahubena ainai tomowanane alu'aluwana ihagui.
6 Havena amnuwahaehae, na hesi amnuwatuwu avivini ebe yababana habuluna
alimiyai imiyamiya, mata maudoimiu iveyababagomiu.
7 Eeta yababanane alimiyena amvaivehulu na amveboda ehebo namwanamwana,
wuwuna Besinana yana mwalowoiyena i'abiye maselegomiu, na Besinananane iya dova
yada buidi'wa guyauna puhomana, wuwuna bada vehabada hi'oiye mwalowoiya'o.
8 Na yada guyaune tapaihowaidi, nigele mayada mumuga yababa aidiyena, na hesi
mayada mumuga masemaseledi yo dumwaluna aidiyena.
9 Mwalona yami leta ehebo ainai yawalo mahalava ebeha havena taumehe'ayowo
baidamiyao am'awa'awa au'augelu.
10 Na hesi nigele yayaloiloina na ebeha taumehe'ayo yo tobwatobwa nuwanuwadi yo
tau'aivavaliwo yo tau'oba amsosomanaedi, wuwuna bale'u teina ainai hiya, hibagibagili
alili, ainaena nigele howahowana talaugabaidi.
11 Na hesi yagu loina alimiyai teina hauga ebe yaiya tauyemidi imehe'ayo, bo
tobwatobwa nuwanuwana bo i'oba'oba, yo imanimanini, yo we'aha wahiwahiyalana
inumanuma, yo i'aivavali, havena am'awa'awa au'augeluwei yo baidamiu am'ai'ai.
12 Na hesi yau yagu abaloinao tauyemidiwo aidiyai, na havena vali bodao aidiyai.
13 Wuwuna hiya howola abo Yaubada iloinaedi, na hesi taupwanoline ehebo yami
boda, ainaena ilowoinanei na amloinaei, yo alimiyena amheusili.

6

Lauvetala vehabana

1 Ehebo ginauli alimiyai imiyamiya, neta yami lauvetala aidiyai omiu amlaulau
hiya nigele tautapwalolo yadi tauloinao aidiyai, na ana dumwalu ebeha amlau hiya
taumaselewo aidiyai.
2 Amnuwatuwu avivini ebeha ita Yeisu ana tauyemidiwo howola abo taumiya bale'u
maudoina taloinaedi, ainaena howahowamiu na ginauli habuhabuludi lauvetala aidiyai
amloinaedi.
3 Howola galewai tausagenawasa hinage taloinaedi, eeta teina ta'i howahowada na
paihowa bale'uwai taloinaedi.
4 Ainaena havena amlaulau tauloinao hiya nigele tauyemidiwo aidiyai.
5 Neta ginauli abahinimaya. Na ebe yaiya alimiyena nuwanuwana ana gelu
baidana hilauvetala, ilowoinanedi na ehebo taunuwamasele boda tautapwalolo ainaena
hibehaei, na iya lauvetalane vehabana iloina.
6 Na hesi omiu yami paihowa nigele dumwaludi, wuwuna hiya nigele Besinana ana
tauyemidiwo mehediyai amlaulauvetala.
7 Omiu tauyemidiwo ebe amlauvetala, ana ita nigele namwanamwana, na hesi
ebe vitai alimiyai himahamahalava, ilowoinanegomiu na ami tau'oyamaone vehabadi
am'alama'i'itanedi na havena amlaulauvetalaedi.
8 Hinage nigele ebeha teina haugane omiu tauyemidiwo tahimiyao am'oyamaedi na
aidiyena am'aivavali.
9 Ebe mumugamiu dova havena am'oya'oyamaeuyoigomiu wuwuna Yaubada yana
Abaloina ainai tauyababa maudoidi i'auhidi, dova tau'obaone yo taupwanoliwone na
pwanoliwone waiwaihiu a'ava hibom baidadiyao hipaipaihowai na hinage towatowaho
a'ava hibom ma'adi geluwo hipaipaihowai.
10 Na tau'aivavaliwone yo tau'aidumao yo taunuma yauyaulewo yo tauwalo
yabayababao yo tau'oyamao hiya mata nigele hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai.
11 Mwalona amumuga dova, na hesi teina haugane Yaubada iwuwagomiu'o na
ammasele'o, wuwuna yada Bada Yeisu Besinana yehanaena, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana
paihowaena, bada i'abiye dumwalugomiu'o.

Pwanoli vehabana

12 Ehebo walo yabenalei, wuwuna tupwana tomowa hiwalo, “Mumuga maudoina howahowagu.” Moiha, howahowada ginauli maudoina tapaihowaidi, na hesi tupwana mumuga nigele hiyahaguigita, wuwuna yadi wahiyalaena na howahowana hipaigita.
13 Amnuwatuwu avivini ai'ai vehabana, moiha, ai'ai diyada vehabana, na hinage diyada ai'ai vehabana, na hesi howola ai'ai yo diyada Yaubada imutudi, na tauda Yaubada imohegita nigele pwanoli vehabana, na iya hesi vehabana, yo iya ita vehabada.
14 Yo hinage iya yana wahiyalaena mwalowoiyena i'abiye towologita, dova yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi.
15 Tauda neta Besinana yaunao, ainaena havena yaiya owa taumehe'ayo baidam ammumuga yababa.
16 Wuwuna ebe yaiya towaho taumehe'ayo baidana hi'enogwau neta bada hive'ehebo, dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo, “Hitaubwau hive'ehebo, dova taudi ehebo”.
17 Na hesi ebeha yada Bada baidam amve'ehebo alu'aluwamiu ainaina.
18 Eeta ilowoinanegomiu na pwanoli amta'wata'wataedi, wuwuna pwanoli nigele dova vali mumuga yababadi. Moiha, vali mumuga yababadi nigele tauda hiya'abi'abiye yababadi, na pwanoli hesi tauda i'abi'abiye yababadi.
19 Eena amnuwatuwu avivini ebeha tauda Alu'aluwa Ve'ahihi yana vada, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi Yaubada ainaena ilaoma na holadai imiyamiya, eeta ita nigele alidaena na Yaubada ainaena.
20 Wuwuna bada iyemaihagita'o, eeta ilowoinanegita na tauda aidiyena yehana ta'abiye mwala'i.

7

Tawahola vehabana
1 Nuwatuwune tawahola vehabana yagu leta ainai ampanivilaegau eeta yau yawalo auligomiu. Ebe towatowaho havena hitawatawahola neta inamwanamwa.
2 Nigele howahowana yo maudoimiu teina dova ammiyamiya. Na ebe mehe'ayo ana lautowoi alimiyai imahalava, ana dumwalu ebeha amtawahola ta vehau vehau mwanena.
3 Na ainaena towatowaho mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulitaedi. Hinage dova omiu waiwaihiu mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulimulitaedi.
4 Wuwuna ebe waihiu itawahola, nigele howahowana na ibom tauna iloinaei, na hesi mwanena towahone iloina. Hinage towaho, nigele howahowana na ibom tauna iloinaei na hesi mwanena waihiuna iloina.
5 Na mwanemiyao havena am'eno'eno wahi gabaedi. Ebe yami nuwatuwu ehebo ainaena ahubena viha'a'ava amhudiuyowegomiu ebeha Yaubada ainai am'awanoi abo'am'eno bwauyo, na havena ammiyamiya wahi alili, mata dova ta nuwatuwu dawaniwo alimiyai himahalava ta Tomodulele yana towoiyena i'abiye be'ugomiu.
6 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola, inamwanamwa, na havena yaloiloinaegomiu ebeha maudoimiu amtawahola.
7 Yau nigele yayatawahola, ainaena ebe tupwamiu dova yau. Hesi Yaubada ada guyau imohegita ta tupwamiu amtawahola na tupwamai nigele.
8 Eena omiu 'wahi'wahi'i yo hiwahiwapewone ami venuwamwau teina ebeha havena amtawatawahola, neta inamwanamwa ammiyamiya, dova yau nigele yayatawahola.
9 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola, inamwanamwa, amtawahola, ta ebe havena nuwalele i'abi'abiye yababagomiu.
10 Omiu tautawahola yada Bada yana loina yawalo mahalava alimiyai ebeha havena amvinavinawahe.
11 Na hesi ebe yaiya waihiu mwanena mwalona ivinawaheyena'o yana amwaha bwau namwanamwadi himiyamiya, neta ebe waihiunane iya imiyamiya na havena itawatawahola, na inamwanamwa hinage ebe ilaugwaipileuyo mwanena ainai. Na hinage towatowaho mwanediyao havena hivinavinawaheyedi.
12 Teina hinage tupwana nuwatuwu yau aliguwena, na nigele yada Bada yana loinaena, neta ebe yaiya owa towaho mwanem nigele iyayemidi Yaubada ainai, na yana nuwatuwu dova na baidam ammiyamiya, havena uvinavinawaheyei.
13 Hinage dova ebe ehebo waihiu owa mwanem nigele iyayemidi Yaubada ainai, na nuwanuwana na baidam ammiyamiya, havena uvinavinawaheyei.
14 Ebe yaiya towaho bo waihiu mwanena nigele Yaubada iyayemidiyei, na hesi baidana himiyamiya, howola abo tauyemidine mwanena Yaubada i'abiye namwanamwa, na ainaena natudiyao tupwa masemaselena ainai himiyamiya.

15 Na ebe yaiya owa mwanem nigele Yaubada ainai iyayemidi na nuwanuwana na
ivinawaheyego, u'abi gabaei na havena unuwanuwavi. Wuwuna Yaubada nuwanuwana
ammiya daumwali, na nigele nuwanuwana yo ammiya manimanini.
16 Omiu towatowaho bo waiwaihiu mata vedova na mwanemiyao am'abiye nuwabuidi
ta hiyemidi, ta'i'ita. Nigele tayahanapui?

Yada miyamiya Yaubada iloinaedi

17 Yada paihowa bada Yaubada i'aiyauya'o ehebo ehebo alidai, ainaena abapaihowa-
dine aidiyai tamiyamiya. Teina yagu loina tauyemidi tupwa maudoina aidiyai.
18 Ebe yaiya owa Yudeya tomowana na Yudeya yadi ila'ilala mwalona hihapigo
taumwai na mulitai Yeisu Besinana ainai uyemidi, havena unuwanuwavitai Yudeya yadi
ila'ilala vehabana. Na ebe nigele ve'ive'ilalane alimwai, havena hihapihapigo.
19 Wuwuna hapi nigele ginauli mwala'ina, na ginauli mwala'ina hesi Yaubada yana
loina adi mulita.
20 Havaidova ainai umiyamiya na Yaubada iyogaego ta uyeyemidiyeine neta ainai
umiyamiya.
21 Ebe yaiya owa ehebo Yaubada yana taupaihowa ta haugana unuwabui, havena
unuwanuwatuwu alili yam paihowa awa'awawane vehabana, na ebe yam hawahawaga
itaumahalava mata uwuyo yam dalavai.
22 Moiha ta'i, taupaihowa bale'uwai ebe Besinana ainai hiyemidi, Yaubada howa-
howana yadi yababa aidiyena ilivahidi, na hinage towatowaho mwala'idi ebe Besinana
ainai hiyemidi, hivetau paihowa iya vehabana.
23 Wuwuna Besinana iyemaihagita'o ta ita yana bodao. Eeta havena amtalatalamwe-
gomiu vali taubadao aidiyai.
24 Ainaena tahiguwao, yami abamiya hava ainai na Yaubada iyogaegomiu ta
amyemidiyeine neta ainai ammiyamiya, Yaubada baidamiu.

Hiya vavahala yo hiwahiwape adi loina

25 Omiu nigele tawatawaholamiu amivenuwamwau. Nigele loina teya Bada iyamo-
hegita na i'atemuyamuyaegau ta abatowolo dumwadumwaluna imohegau eeta teina
yawalowalo auligomiune.
26 Ainaena hauga teina hauga vitaina na yagu nuwatuwu ebeha havena amtawatawa-
hola.
27 Na ebe yaiya owa bada utawahola'o, mamwanem ammiyamiya. Na ebe yaiya owa
nigele uyatawahola, havena waihiu ubehabeha.
28 Na hesi ebe yaiyadiwo bada hitawahola'o neta nigele lauhapuli, na hesi tawatawa-
holadi yadi paihowa mwala'ina, ainaena nuwanuwagu na ya'abiye malamalaigomiu.
29 Tahiguwao, yagu aubabada ainona neta teina hauga bada i'ahubali'o, ainaena
tawatawaholamiu ilowoinanegomiu na ebe ammumuga dova hiya nigele hiyatawahola.
30 Na omiu taudou ampaihowaigomiu ta dova hiya nigele taunuwayababa, na omiu
tauyaliyaya ampaihowaigomiu ta dova hiya nigele tauyaliyaya na omiu taugimwala
dova abo nigele yami tobwatobwa.
31 Havena bale'u teina yana ginauliwo vehabadi amnuwanuwatuwu alili, wuwuna
hauga bada i'ahubali'o na bale'u teina isawali.
32 Ainaena nuwanuwagu na havena ginauli bale'u vehabadi amnuwanuwatuwu
alili, na hesi ammumuga dova nigele hiyatawahola. Wuwuna hibom nigele hiy-
atawahola Yaubada yana paihowa a'ava vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina, ebeha
nuwanuwadi na yada Bada hi'abiye yaliyaya.
33 Na hiya tawatawaholadi bale'u yana ginauliwo nuwanuwadi na ebeha aidiyena
mwanediyao hi'abiye yaliyayadi.
34 Eeta nigele howahowadi na amwaha bwau aidiyena hilaulau. Na hinage vavahala
yo waiwaihiu hiya nigele hiyatawahola, howahowadi na hinuwanuwatuwu mwala'ina,
na ainaena taudi na alu'aluwadi hi'moheuyoidi Yaubada ainai, na hesi tawatawaholadi
hinuwanuwatuwu ginauli bale'u vehabadi na ebeha aidiyena mwanediyao hi'abiye
yaliyayadi.
35 Yagu walo teina ainaena nigele tawahola yaya'auhi, na hesi habi haguigomiu,
Yaubada yana paihowa aidiyai ampaihowa namwanamwa, na havena vali ginauli
vehabadi amnuwanuwatuwu.
36 Ebe owa towaho teya yaiya vahala baidam am'awa heliheliyam'o bada ta'i Besinana
vehabana ammiyawahi na ammiyamiya. Na ebe am vahalane bada ivewaihiu mwala'i'o,
ta vehabana unuwanuwatuwu neta am'amna upaihowai ta yam nuwalele ebeha
utawaholai, neta nigele teya yababana.

37 Na ebe towaho yana nuwatuwu iwahiyala na havena itawatawahola na ebe howahowana na i'alama'i'ita na havena itawatawahola na hinage ebe nigele yaiya aidiyena iyanuwanuwayababa laugagayo teina vehabana, neta inamwanamwa alili.
38 Eeta ebe yaiya itawahola neta inamwanamwa, na ebe nigele iyatawahola neta inamwanamwa alili.
39 Na ebe yaiya waihiu tawatawaholana na mwanena baidana himiyamiya na ebe towaho imwalowoi, waihiune howahowana na itawaholauyo. Na neta ana lowoinana na Yaubada ana tauyemidi towahone ehebo baidana hitawahola.
40 Na hesi yanuwatuwui ebeha waihiune ibom imiyamiya, na havena itawatawaholauyo, neta inamwanamwa alili, nuwana Yaubada alu'aluwana yana nuwatuwu teina dova.

8

Abayemidi oya'oyamao

1 Ehebo panivila hinage yagu leta ainai bada yawalo mahalavaena'o, neta ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo gaima yo aiwa aidiyai. Ginaulidine yadi aba'oyama amhanahanapuidi, na hesi havena amnuwanuwahaehae yami hanapu vehabana, na ilowoinanegomiu na ami geluwo maudoidi atemiyena amvelauwedi, wuwuna velau ginauli mwala'ina, na hanapu nigele ginauli mwala'ina.
2 Ebe yaiya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo, “Yau tauhanahanapu”. Neta iya howola alili.
3 Na hanapu moihana neta ebe tomowane Yaubada ivelauwei, mata Yaubada tomowanane ihanapui.
4 Eena vedova ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo oya'oyamao aidiyai? Mata ta'ai bo nigele. Abapwagogo oya'oyamao teina nigele abapwagogo moiha, wuwuna Yaubada ibom imiyamiya, na vali abapwagogo neta ginauli awa'awawa bada.
5 Na tomowa bagibagilidi yadi nuwatuwu ebeha abapwagogo yo yaubadao bagibagilidi bale'uwai na galewai himiyamiya.
6 Na ita alidai neta Yaubada ehebo a'ava iya Tamada eeta ginauli maudoidi ainaena hilalaomane, ta hiya vehabana himiyamiya. Na hinage ita alidai neta Bada ehebo a'ava iya Yeisu Besinana, na Besinanane ainaena Yaubada ginauli bagibagilidi iya ainaena hilalaomane ta iya ainaena tamiyamiya.
7 Ita yada yemidi wahiwahiyalana, na tupwadi yadi yemidi tapitapiyana, wuwuna hinuwatuwu bwaubwau ebeha vali abayemidi hinage abayemidi moiha, eeta ebe tomowaone abayemidi oya'oyamaone adi hi'aidi mata himeheuhi aidiyai.
8 Na hesi ai'ai vehabana Yaubada mata nigele iyave'ewaigita wuwuna nigele teya ai'ai alu'aluwada iya'abi'abiye namwanamwa bo iya'abi'abiye yababa.
9 Ainaena ai'ai maudoina howahowana na ta aidi na hesi amnuwatuwu avivini na havena amiu aidiyena tauyemidi tapitapiyadi am'abi'abiye be'udi.
10 Wuwuna ebe yaiya owa mayam nuwamasele uhanapui ebeha vali abapwagogowo ginauli awa'awawa, na nigele teya yadi abawahiyala, ainaena ebe adi u'aidi, na am gelu ehebo mayana yemidi tapitapiyana i'itago, iya hinage i'ai, na hesi mayana meheuhi.
11 Moiha, owa mayam hanapu, na hesi yam hanapu ainaena howola abo tahim tapitapiyanane u'abiye yababa. Na unuwatuwu avivini ebeha Besinana imwalowoi am gelune tapitapiyanane habi haguina.
12 Na ebe tahimne u'abiye be'u ta inuwabwaubwau, neta yam lauhapuli Besinana ainai.
13 Na yau hesi nigele nuwanuwagu na ehebo tahida ya'abiye be'u, ainaena ai'aidine yata'wata'wataedi moiha, na havena yalaulau towoidi, mata aidiyena tahidao yaveyababadi yo ya'abiye be'udi.

9

Tauyewasao yama mumuga

1 Havena tomowa hitowotowoi na hiloinaegau, yo hi'ulu'ulumiyanegau, na hesi amnuwatuwu avivinidi ebeha yau yada Bada Yeisu yana taupaihowa ehebo, na Badane bada ya'itaya'o, na wasana bada alimiyai yawalowena'o, ta amyemidiyena'o.
2 Ainaena amhanapuigau yau Yeisu ana tauyewasa moiha. Na tupwana tomowa hi'ulumiyanegau ebeha yau nigele Yeisu ana tauyewasa. Na nigele! Amnuwatuwu avivini yau yagu guguyaena yada Bada ainai yami yemidi ammwamwauwine.
3 Ta teina dova yawalo agu tau'ulumiyaiwone aidiyai.

4 Ebeha yau Besinana ana tauyewasa moiha dova hiya. Wuwuna hiya adiwo yo adi
bwahi ammohemohedi, eeta ilowoinanei na yau hinage dova ammohegau.
5 Na hinage hiya tauyewasao na yada Bada Yeisu tahinao yo hinage Pita, yadi
ta'i'ili aidiyai mamwanediyao hilaowa ta am'i'ita avivinidine. Ainaena ebe yau dova
yatawahola ta ma'asolegu ata'i'ili, ilowoinanei na baidagu am'ita avivinigai.
6 Na yau yo Banabasi nigele alimaiyai dova amyapaipaihowai, wuwuna ai abom a'ita
aviviniuyoigai yama paihowa ana maiha aidiyena.
7 Ehebo panivila yapanivilaegomiu na amnuwanuwatuwu vehabana. Panivila teina:
tau'alehaone havaidova ainaena adi ita avivini hilobalobaidine? Gabemani aidiyena,
bo hibom bada aidiyena? Hinage ehebo yagu panivila: Ebe towaho yana tanovi i'umai,
na laulau eli ana hauga, vedova mata ainonane i'ai bo nigele? Hinage ehebo yagu
panivila: Vedova ebe towaho ehebo yana maheyao i'ita'ita avivini mohiledi na nigele
teya iyawunui yana guyau vehabana, hava yana ita avivinine ana namwanamwa?
8 Aba'ita teina dalavaena, na Mosese yana loina baidana hivetoyatoyawa,
9 iwalo, "Ebe bulumakau witi holanai ipaipaihowa, ilowoinanei na witiwone aidiyena
i'ai". Yaubada nigele iyanuwanuwatuwu bulumakau hibom vehabadi.
10 Na hesi iwalowalo yana taupaihowao ita vehabada, ainaena loina teina imwauwi
ta ayemidiyei ebeha yama paihowa aidiyena amai alobai, dova hibom taulau venuvenu
yo hinage taulau eli hiyemiyemidi ai'ai yadi alowena hi'ai.
11 Ai hinage dova alu'aluwamai adiwo bada a'umaidi'o alimiyai, ta ilowoinanegomiu
na taumai ana ammohegai.
12 Tauyewasao tupwadi amve'aidi'o, ainaena ilowoinanegomiu na ai hinage
amve'aigai?
Na haugana baidamiu ta miyamiya nigele yami hagu ayavaivai na hesi a'alama'i'ita
mata dova ta Besinana wasana atauguduguduui.
13 Na hinage vada tapwalolo mwala'ina ana taupaihowao amnuwatuwu avivinidi.
Hiya tomowa yadi velauwone aidiyena adi hilobalobaidi, na hinage taupwaoliwone adi
hilobalobaidi lagulaguwone abapwaoli ainai hiwunuwunuidi na aidiyena hivaivaidi.
14 Bada yana loina teina dova na ebeha Yeisu Besinana wasana ana tauyewasao adi
hilobaidi yadi paihowa aidiyena.
15 Na hesi nigele yayawalo alimiyai na amve'aigau, na hinage havena yami leta yalelele
na ebeha amve'aigau, nigele yawalowalo ai'ai vehabana. Ebe vahaliyena yamwalowoi,
teina inamwanamwa, wuwuna nigele nuwagu na amiu yavaidi.
16 Yagu paihowa teina wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana, na nigele
ebeha paihowa teina ainaena agu walo vetuvehae yalobai, wuwuna yagu paihowa
bada, na ilowoinanegau na yapaihowa. Na ebe yata'wata'wataedi mata vitai mwala'ina
aliguwai imahalava.
17 Yaubada agu loina teina imwauwi yagu paihowa vehabana na nigele yau yabom
vehabagu yo yagu nuwatuwunena, ainaena havena maiha yavaivai paihowanane
vehabana.
18 Hesi bada yayaliyaya wuwuna wasa namwanamwana alimiyai ya'aiyauya awawa,
na hesi havena yanuwanuwatuwu maiha vehabana.
19 Na hinage havena tomowa agu loina himwaumwauwi, na hesi tomowa maudoidi
vehabadi yapaipaihowa na yahaguidi.
20 Eeta yamumuga Yudeya yadi mumuga dova na ainaena ebeha Yudeya yahaguidi. Na
hiya Mosese yana loina himulimulitaedi, ebe baidaguwao amiyamiya yamumuga dova
hiya na ainaena yahaguidi. Na hesi ateguwena nigele howahowana loinadine aidiyai
yamulimulita.
21 Na hinage hiya Mosese yana loina nigele hiyahanapui, ebe baidaguwao amiyamiya,
yamumuga dova na yahaguidi, na hesi havena agu loina Besinana ainaena yaho'eho'e.
22 Na hinage ebe hiya yadi yemidi tapitapiyana na baidaguwao amiyamiya, yamumuga
dova hiya na yahaguidi. Ainaena tomowa maudoidi baidaguwao vehabadi yatowoi
wahiyala na yamanahamwedi ta ainaena tupwana aidiyena hagu hilobai Besinana
ainaena.
23 Yagu paihowa teina wasa namwanamwana vehabana, ta ebe omiu baidaguwao
hagu talobai wasanane ainaena.
24 Na amnuwatuwu avivini ebe abasagena ainai maudoidi hivesagesagena, ehebo
aidiyena mata imugai, eeta ilowoinanegita na tatowoi wahiyala na tamugai.
25 Na yaiyadiwo hiya bale'uwai hitowoi wahiyala, na hinage hi'alama'i'ita yadi towoi
ainaena, ebeha maiha ovi'ovina hilobai, na hesi ita tatowoi wahiyala na maiha miyamiya
vateyaina galewaena talobai.

26 Teina vehabana yasagena alili, wahiyalaena, yo yamwahali alili wahiyalaena, na
havena yamwahali awa'awawa.
27 Ainaena taugu yaloina wahiyalaei na havena yamumuga awa'awawa, mata dova
yagu guguya vali tomowa aidiyai na tuluhanai yau yabe'u.

10

Abayemidi pwano

1 Tahiguwao tubudao amnuwatuwu avivinidi ebeha mwalona hauganane ainai
balabala awawai hilaulau, yaloyalovi ainaena Yaubada imugamugaiyedi, na hinage ni'u
holanaena yadi amwaha ipaihowai na ainaena higeyo'awa vali tupwai.
2 Eena yaloyalovi yo ni'u aidiyena yadi bapitaiso hilobai ebeha Mosese ana taumulitao.
3 Na hinage adiwa yo adi bwahi maudoina galewaena hilobaidi alu'aluwadi vehabadi
4 Na adi bwahi hivaivaidi gaima ehebo ainaena, na gaimanane galewaena baidadi
hilaulau, yehana Besinana.
5 Na hesi Yaubada nigele iyayaliyaya tubudaone vehabadi, ainaena nu'ulai
himwalowoi, na wagawagadi nemai hilaugabaidine.
6 Hiya aba'ita alidai na havena pwanoli vehabana tanuwanuwatuwu.
7 Na hinage havena tapwalolo vagana adi abayemidi aidiyai, dova hiya nu'ula awawai
hipapaihowaine. Buki Ve'ahihi ainai hiya vehabadi iwalo mahalava, iwalo, "Tomowaone
himiya na hi'ai'ai na hinumanuma, na mulitai hitowolo na hipaihowa awa'awawa".
8 Na hinage hipwanopwanoli, ainaena ahubena ehebo ainai hitau 23,000 aidiyena
Yaubada i'oiye mwalowoidine. Teina aba'ita alidai yo ebeha havena tapwanopwanoli.
9 Na hinage Yaubada ana tau'wata'wata himwauwi na weso ainaena i'oiye mwalowoi-
dine. Teina ive'itagita ebeha havena hinage ita tapaipaihowai dova.
10 Na hinage Yaubada hi'ulumiyanei, na ehebo tausagenawasa ivetamalenama na
i'abiye yababadi yadi ulumiyaine vehabadi. Aba'ita teina alidai na ebeha havena
ta'ulu'ulumiyai.
11 Aba'itane teina maudoina Buki Ve'ahihi ainai hileledi na ebeha teina ta'i ita yaso
mulimulitada maihane vitaidine alidai tanuwatuwu avivini, na havena lauhapuline
tapaipaihowaidi.
12 Eeta ebe yaiya owa unuwanuwatuwui ebeha mayam wahiyala utowotowolo, u'ita
avivinigo na havena utapitapiya,
13 wuwuna abatowoine aidiyena Tomodulele itowotowoigomiu, maudoida
itowotowoigita dova, na hesi Yaubada yana loina imwauwi na havena Tomodulele
itowotowoi ala'alabiliyegita, na ebe ta'alama'i'ita howola abo amwaha namwanamwana
ive'itagita na ainaena abatowoine tawahiyala gabaedi.
14 Augeluwo, nuwanuwagu na vali abayemidi amta'wata'wataedi.
15 Omiu mayami nuwamasele, ainaena yagu walo teina vehabana amnuwanuwatuwu
mwala'ina.
16 Wuwuna ebe numa masemaselena vehabana ta'awa yauwedo Yaubada ainai na
tanuma, neta Besinana 'wahinana i'abiye namwanamwagita na Besinana baidada
tavetoyatoyawa. Dova beledi, ebe ta'abi tomwahi na ta'ai, beledinane ainai Besinana
baidada talau ehebo'o, wuwuna iya tauna ta'a'aine.
17 Beledine ehebo ainaena maudoida ta'ai, ainaena Besinana tauna ainai taveboda
ehebo.
18 Dova Isileli maudoidi yadi pwaoliwo hiwunuidi Yaubada vehabana na hi'aidi, eena
Yaubada baidadi hiveboda ehebo.
19 Moiha ta'i, ai'aine hiya taumiya ganamuli himomohedine vali abayemidi aidiyena,
na hinage yadi abayemidiwone, aiwa yo gaima, yo ginauli awa'awawa aidiyai, na hesi
nigele yadi wahiyala.
20 Na hinage paihowadine hiya taumiya ganamuli ginaulidine vehabadi hipaipaihowa,
nigele Yaubada vehabana hiyanuwanuwatuwu, na hesi Tomodulele ma'ana geluwo
vehabadi. Ainaena nigele nuwagu na vali abayemidiwo vehabadi ampaipaihowa, ta
mata Tomodulele ana geluwo baidamiyao amveboda ehebo.
21 Nigele ana ita namwanamwana ebe yada Bada ana vedi ainaena amnumanuma na
yana aba'ai ainaena am'ai'ai, na Tomodulele yana paihowa ampaipaihowaidi,
22 wuwuna yada Bada atena am'abiye doyedou. Yada Bada tauwahiyala ibom, ainaena
havena ta'abi'abiye modi'ini, mata dova ta i'oyesawaligita.

Ai'ai vali abayemidiwo vehabadi

23 Ginauli maudoidi howahowada na tapaihowaidi, na tupwana paihowa nigele
howahowana hihaguigita.

24 Nigele ebeha tabom vehabada tanuwanuwatuwuyoigita na ebeha ada geluwo tupwadi hinage ta haguidi.
25 Ainaena ebe lagulagu bunumadi vali tomowa aidiyena amgimwala, havena ampanipanivila bunumanane vehabana, na hesi am'ai bada, na havena amnuwanuwatuwu yababana hava mwalona ai'ainane ainai hipapaihowaine.
26 Wuwuna bale'u maudoina ta hinage ginauli maudoina bale'uwai Yaubada yana Abaloinao.
27 Na hesi ebe taumiya dalava ehebo iyogaego na ulaulau yana vadai na am imwauwi vehabam, bada ta'i u'ai, na havena upanipanivila hava mwalona ipaihowai ai'ainane ainai, na ainaena havena unuwanuwatuwu vitai vehabana.
28 Na hesi ebe yaiya iwalo mahalava ai'ainane vehabana na alimiyai iwalo, "Hiya yadi paihowa Tomodulele vehabana ai'ai neta hipaihowai ainaena". Havena ai'ainane u'ai'ai, mata tauwalo mahalavane inuwayababa, yo imeheuhi, ainaena owa hinage unuwayababa.
29 Nigele owa yam meheuhi ainaena, wuwuna owa nigele Tomodulele uyamehemeheuhei, na hesi tauwalo mahalavane yana meheuhiyena. Na nuwana tomowa teya iwalo, "Paulo, hava vehabana na mata tautapitapiya vehabadi loina yave'alo?
30 Hava vehabana na tautapitapiya hi'ulumiyanegau? Bada agu vehabana ya'awa yauwedo'o Yaubada ainai ta nigele yababa teya aliguwai iyamiyamiya."
31 Hiya yadi walo ana maiha teina, ebeha ilowoinanegita na yada paihowa maudoina, yo yada ai, yo yada numa, yo hava hinage, aidiyena Yaubada yehana ta'abiye mwala'i.
32 Eeta havena vali tomowa am'abi'abiye nuwayababadi, nuwana Yudeya, yo taumiya ganamuli, yo Yaubada yana boda.
33 Dova yau yatowotowoi na ebeha havena yagu nuwanuwatuwuwena yapaipaihowa, na hesi hava tomowa yadi nuwatuwu dova yapaihowai, na hiyaliyaya, na ainaena adi hagu hilobai Yaubada ainaena.

11

1 Ilowoinanegomiu na yagu mumuga teina amve'ao'aonaei, dova yau Besinana mumugana yave'ao'aonaeine.

Waiwaihiu yadi pasa tapwalolo ainai

2 Yauwedo tahiguwao, wuwuna ve'itaone yamomohegomiune bada amnuwatuwu avivinidi na am'abi avivinidi.
3 Na nuwanuwagu amhanapui ebeha Besinana towatowaho yada Bada, na hesi waiwaihiu yadi bada neta mwanediyao, na Besinana yana Bada Yaubada.
4 Ebe towaho ma'ana pwaopwaomi i'awa'awanoi yo iwalo mahalava neta abahinimaya yana Bada Besinana ainai.
5 Na ebe waihiu vahu a'avana i'awa'awanoi yo iwalo mahalava, neta hinage abahinimaya yana bada, iya mwanena, ainai. Moiha ta'i, ana ita yababana ebe vahuna maudoina 'wahi'wahina.
6 Wuwuna ebe waihiu nigele vahuna iya'oi'oihamui, vahuna itom na ihinimaya vahuna 'wahi'wahina vehabana, ainaena i'oihamui na ana ita inamwanamwa tapwalolo ainai.
7 Tapwalolo holanai towaho nigele howahowana na vahuna i'oi hamui, wuwuna towaho ana ita Yaubada dova, na hinage ana walo vetuvehae Yaubada ana walo vetuvehae dova, na waihiu ana walo vetuvehae towaho ana walo vetuvehae dova.
8 Wuwuna nigele towaho mugamugaina waihiu ainaena iyamahalavama, na hesi waihiu towaho ainaena imamahalavamane.
9 Na hinage Yaubada towaho nigele waihiu vehabana ipapaihowaine, na hesi waihiu towaho vehabana ipapaihowaine.
10 Ainaena waiwaihiu ilowoinanedi na vahudi hi'oihamuidi tapwalolo ana hauga ainai, na waiwaihiuwone yadi awa'abi mwanediyao aidiyai tausagenawasao hi'itadi.
11 Na hesi ebe yada Bada yana amwaha tamulitaei nigele howahowana na waihiu ibom iloinaei bo towaho ibom iloiloina.
12 Wuwuna waihiu towaho ainaena imahalava na towaho waihiu ainaena itubui, na maudoida Yaubada ainaena ta mahalava.
13 Eena amnuwatuwu avivini, ebe waihiu vahu a'avana na i'awa'awanoi Yaubada ainai, vedova ana ita, namwanamwana bo nuwana iyababa.
14 Maudoida bale'uwai tamiyamiya, ebe towaho ta'ita vahuna daodaona, na ana ita dova waihiu, neta abahinimaya.

15 Na ebe waiwaihiu vahudi daodaodi neta adi abawalo vetuvehae, yo hinage vahudi ana aba'oihamu.
16 Ada loina teina dova, na nigele hinage teya loina Yaubada yana boda maudoida alidai, ainaena havena ehebo yaiya loina teina vehabana iwalowalo gwaipile.

Bada yana ai
17 Ehebo hinage mumugamiu vehabana nigele yayaliyaya, neta nigele iyanamwanamwa.
18 Wuwuna tupwana tomowa hiwalo aliguwai ebeha yami miya dalava aidiyai amwahewaheuyoigomiu ta vehau vehau yana boda, eeta neta nuwana moihana.
19 Na yami waheine ainai ana namwanamwa neta ebeha yaiyadiwo hiya Yaubada i'awa dumwaluwedi moiha tahanapuidi.
20 Na hinage yami miya dalava aidiyai ebe yada Bada yana ai ve'ave'ahihina am'ai, neta ana ita nigele iyanamwanamwa.
21 Wuwuna omiu tupwana amiu am'ai'ai, na ami geluwo tupwadi ma'adi vahali, na hinage omiu am'ai'ai yo hinage amnumanuma mwala'ina ainaena ambuwabuwa.
22 Eeta ilowoinanegomiu na ambom yami vada aidiyai am'ai yo amnuma, na havena Yaubada yana tapwalolo am'abi'abiye yababa, na hiya wewelohedi am'abi'abiye hinimayadi. Teina vehabana nigele yayawalo vetuvehaeyegomiu.
23 Yada Bada Yeisu yana ai ana nuwamasele bada hive'itagau'o na yau yave'itagomiu'o, neta boniyainane Yudasa Yeisu i'alomagigiliyei, mulitai Yeisunane beledi ivai,
24 na i'awa yauwedo Yaubada ainai na itomwahi, na iwalo, ‘Teina taugu omiu ami hagu vehabana. Ta teina dova ampaihowai agu abanuwatuwu avivini vehabana.’
25 Eeta hi'ai i'ovi, na hinage Yeisu vedi ivai, na iwalo, ‘Vedi teina waloyemidi vauvauna vehabana, na waloyemidine vauvaunane 'wahinagu ya'abiye mahalava. Ebe aiteya hauga ainai amnuma amnuwatuwu avivinigau.’
26 Na beledine ana ai yo vedine ana numa aidiyena yada Bada yana mwalowoi vehabana tave'itaei hauga maudoina, yo ana higa ilau gwaipilema.
27 Na hesi ebe yaiya ai'ainane i'ai awa'awawai yo yada Bada ana vedine ainaena inuma yabayababa, towahonane neta yana pwanoli, wuwuna yada Bada tauna yo 'wahinana aidiyena ipaihowa yabayababa.
28 Na ebe nuwanuwada na yada Bada yana ai ta'ai, mugai mumugada vehabana tanuwanuwatuwu, yo hinage ta'abiye dumwalugita, na mulitai ai'ainane ta'ai, na hinage vedinane ainaena tanuma.
29 Wuwuna ebe yaiya i'ai awa'awawa yo inuma awa'awawa, na nigele iyanuwanuwatuwu Besinana tauna vehabana, howola mata ana loina ilobai.
30 Teina wuwuna ami lovalao yo yami tapiyaone tupwana bagibagilidi himahama-halava alimiyai, na hinage tupwana ami bodao bada hi'wadalele'o.
31 Eeta ilowoinanegita na yada mumuga ta'abiye dumwaludi, na ebe Yaubada havena iloiloinaegita.
32 Na ebe hauga teina ainai Bada ilauvetalaegita, neta i'abiye dumwalugita, ta ebe hauga mehedai mata nigele taumiya bale'u baidadi iyalauvetala eheboigita.
33 Tahiguwao, ebe hauganane yada Bada yana ai am'ai, ami geluwo amha'waidi na am ai toyawa.
34 Na ebe yaiya ivahali, yana vadai nemai i'ai mugai, na ainaena havena i'ai ala'alabili tapwalolo ainai, mata dova Yaubada imanini yami tapwalolo ana ita yababana vehabana. Neta ibom loina teina vehabana.
Na hesi tupwana ami loina hinage himiyamiya, ainaena ebe hauganane yalaowa alimiyai, loinanane ya'abiye dumwaludi alimiyai.

12

Yaubada yana aiyauya vehabada
1 Tahiguwao, nuwanuwagu na Yaubada yana aiyauya alu'aluwada vehabadi yalivahi na amhanapui.
2 Wuwuna mwalona guguyou yana tupwa ainai ammiyamiya na vali abatapwalolo aidiyai amtalatalamwegomiu, hiya nigele howahowana ta hi'aubabada, na hesi hi'oya'oyamaegomiu.
3 Eeta teina hauga ebe yaiyadiwo omiu Yaubada Alu'aluwana alimiyai imiyamiya, neta nigele Yeisu amyawalo dobidobiyei, na hesi am'awa Badaei, wuwuna nigele teya yaiya howahowana na Yeisu i'awa Badaei ebe nigele Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iyamiyamiya.
4 Alu'aluwa Ve'ahihi ehebo ta'i na hesi yana aiyauya alidai vagana yo vagana.
5 Badane ehebo a'ava, na yada hagu vagadi yo vagadi tomowa tamohemohedi.

6 Paihowa vagadi yo vagadi ta paipaihowaidi na wuwudi ehebo a'ava neta Yaubada,
iya ginauli maudoidi i'abiye mahalavadi.
7 Na Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ehebo ehebo alidai neta maudoida ada hagu
vehabana.
8 Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ana ita vagadi yo vagadi, wuwuna tomowa ehebo
ana aiyauya nuwamasele, na ehebo hanapu ginauli dawadawanina vehabana.
9 Na ehebo yemidi, yo ehebo taulovala adi tauhagu.
10 Na ehebo vedevedede ana paihowa, na ehebo tauwalo mahalava, na ehebo vali
alu'aluwa adi aba'atai nuwana namwanamwana bo yababana, na ehebo hinage vali
alina howahowana na aidiyena i'aubabada, na ehebo hinage alina ana taubui.
11 Aiyauya teina Alu'aluwa Ve'ahihi iya ivesinuwa, na i'aiyauya ehebo ehebo alidai, na
imohegita na dova tapaihowaidi.

Tau ehebo na yaunao bagibagilidi

12 Ita dova tau'ehebo eeta tahanapuiya'o ebeha tau'ehebo, na yaunao bagibagilina.
Taune neta Besinana na yaune neta ita.
13 Wuwuna maudoida bada tabapitaiso'o, Alu'aluwa ehebo ainaena, na bada taveboda
ehebo'o. Ai Yudeya yo omiu vali tupwa aidiyena, yo taumiya vitai yo taumiya
namwanamwa, na bada maudoida taveboda ehebo'o ta Alu'aluwa Ve'ahihi alidai
imiyamiya ainaena.
14 Moiha, yau nigele ehebo na hesi maudoina vagana yo vagana.
15 Ainaena ebe ae iwalo, "Yau nigele tau yana boda ainai yamiyamiya, wuwuna yau
nigele nima", Yana walone teina nigele walo moiha.
16 Hinage ebe dova talina iwalo, "Yau nigele tau yana boda, wuwuna yau talina, na
nigele mehe". Talina yana walone nigele walo moiha.
17 Ebe tau maudoina mehe a'ava, nigele howahowana na walo teya ibenalei, na ebe
hinage tau maudoina talina a'ava nigele howahowana yo ginauli teya i'ita.
18 Na Yaubada tenem dova inuwatuwui na yau maudoidi yadi paihowa imohedi.
19 Wuwuna ebe yau ehebo ta'i, neta nigele tau maudoina.
20 Ainaena tau'ehebo ta'i ipaihowai na hesi yauna bagibagilidi.
21 Eeta nigele howahowana na hinage mehe iwalo nima ainai, "Nigele nuwanuwagu
owa". Na hinage nigele howahowana na vahu iwalo ae ainai, na iwalo, "Nigele
nuwanuwagu owa".
22 Na tupwadi hinage tauda yaunao adi ita dova hitapiya, na hesi yadi paihowa
mwala'ina tauda ana hagu vehabana.
23 Hinage yaudao tupwadi havena tawalowalo vetuvehaedi nuwana vehabadi tahini-
hinimaya na hesi ta'ita avivinidi yo ta dawanidi.
24 Na nigele tauda maudoina adi ita avivini dova. Wuwuna Yaubada tauda ipaihowai
na ebeha yauda maudoina hiya nigele adi walo vetuvehae na ta'ita avivini ili'ilimanidi.
25 Eeta havena wahei imahamahalava tau yaunao aidiyena. Na hesi maudoina
hivetoyatoyawa na maudoidi hivehaguhagu yada paihowa aidiyena.
26 Wuwuna ebe yauda ehebo imuya mata tauda maudoina himuyamuya hinage. Ebe
yau ehebo mayana yaliyaya mata tau hinage maudoina hiyaliyaya.
27 Ita maudoida Besinana taunao na ehebo ehebo taunane yaunao.
28 Wuwuna yada paihowa Yaubada yana boda holanai vagana yo vagana, Yaubada
i'aiyauya alidai, mugai hiya Besinana ana tauyewasao, yo mulitai tauwalo mahalavao,
mulitai tauve'itao, yo vedevedede adi taupaihowao, yo taulovala adi taupaihowao, yo
tauhaguwo, yo taumugaiwo, yo hiya vali alina adi tau'aubabadao.
29 Maudoida tauyewasa, bo? Maudoida tauwalo mahalava, bo? Maudoida tauve'ita,
bo? Maudoida vedevedede tau'abiye maseledi, bo?
30 Maudoida tau'abiye namwanamwa, bo? Maudoida alina vauvaudi adi
tau'aubabadao, bo? Maudoida walo ana tau'abiye masele, bo? Nigele ali'alili.
31 Paihowa teina Yaubada i'aiyauyaei maudoidi alidai, ainaena ilowoinanegomiu
na amnuwanuwatuwu aiyauya namwanamwadi vehabadi, na hinage amwaha
namwanamwana yave'itagomiu'o, neta velau.

13

Velau vehabana

1 Ebe yagu walowone namwanamwadi, dova tauguguyaone yo dova galewa tausage-
nawasao yadi walo, na ebe velau nigele ateguwai iyamiyamiya, yagu guguyane ginauli
awa'awawa, dova sinaha hitutututu awawai, yo yoguli hiyuviyuvi awawai.

2 Na hinage ebe yau Yaubada yana tauwalo mahalava, na mayagu hanapu mwala'ina
bale'u yo galewa vehabana, yo ebe yayemidi moiha Yaubada ainai na ainaena yawalo
oya aidiyai, howahowana hilau vali tupwai, na ebe nigele velau ateguwai, yau bada
towaho awa'awawa.
3 Na ebe yagu tobwatobwa maudoina ya'aiyauyaei tauwewelohe aidiyai, na hinage
taugu yatalamwei na higabu yadi pwaoli vehabana, na ebe nigele velau ateguwai
iyamiyamiya, yagu paihowaone ainodi nigele howahowana yalobaidi.
4 Moiha, velau mumuga maudoidi imwala'i gabaedi, velau i'alama'i'ita yo inuwahegoya
tomowa aidiyai, na nigele iya'alo'alomagigili, na nigele iyanuwanuwatuwuyoi ta
iyanuwahaehae.
5 Na nigele iyatalitalinatui. Velau nigele iya'ai'aiduma na nigele iya'abi'abituluha
yaiyai na nigele iyavaivai maiha.
6 Velau mumuga yababana vehabana nigele iyayaliyaliyaya, na hesi mumuga
dumwaluna vehabana iyaliyaliyaya.
7 Velau ginauli maudoina howahowana. Velau iyemidi. Velau inuwatuwu avivini.
Velau i'alama'i'ita.
8 Ainaena velau havena i'ovi'ovi, na hesi hiya Yaubada ana tauwalo mahalavao howola
yadi walowone hive'ovi. Dova hiya vali alina yo vali alina aidiyena hiwalowalo, howola
abo alinadine i'ovi. Na tauhanapuwo howola abo yadi hanapu isawali.
9 Wuwuna teina hauga yada hanapu tupwana, eeta yada walomahalava tupwana
hinage.
10 Na hauga ilalaoma aidiyai hanapu vauvauna maudoina imahalava na hanapu
miyamiyana tanuwapwanopwanowei.
11 Dova yau mwalona hedaheda bada, na hesi teina hauga bada yavetowaho mwala'i'o
ta heda yana walo yo yana paihowa yo yana nuwanuwatuwu bada aliguwena hi'ovi'o.
12 Teina haugane yada nuwamasele hihogahoga na howola abo ta'ita ili'ilimani. Na yau
hanapu tupwana yahahanapuine, na hesi howola abo maudoina yahanapu ili'ilimani
dova hauga teina Yaubada ihanahanapu ilimanigau.
13 Ginauli mwala'idi tonuga himiya vateyai, neta yemidi, yo nuwatuwuhae, yo velau,
na maudoidi aidiyena velau imwala'i gabaedi.

14

Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya

1 Ainaena tatowoi wahiwahiyala na tavelavelauyowegita moiha, na hinage tatowoi
wahiwahiyala na Yaubada Alu'aluwana yana aiyauya alidai talobaidi, na aiyauya ehebo
namwanamwa alilina, neta walomahalava Yaubada yana nuwatuwu tawalo mahalava
mugaiyei.
2 Na ehebo hinage aiyauya tomowa aidiyai, neta vali alinao adi aubabada vehabana.
Ebe vali alina aidiyena ta'au'aubabada, neta Yaubada iya ainai ta'au'aubabada, na nigele
tomowa aidiyai, ainaena walowone adi nuwamasele tomowa aidiyai ipalipali, ta teina
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena nuwamasele dawadawanina tawalowalowedi,
ainaena tomowa nigele hiyanuwamasele.
3 Na ebe tawalo mahalava tomowa aidiyai, na yada walo ainaena hinuwamasele, neta
adi hagu, atepatu yo yaliyaya vehabadi.
4 Na ebe yaiya vali alina ainaena i'au'aubabada, neta iya bada ihaguhaguyoi, na hesi
ebe tauwalo mahalava hiwalo tauyemidiwo bodadi alinadiyena neta maudoidi adi hagu.
5 Yau nuwanuwagu na maudoimiu vali alina aidiyena am'au'aubabada. Na hinage
nuwanuwagu mwala'ina na amwalo mahalava, wuwuna tauwalo mahalava yadi
paihowa ginauli mwala'ina, na walo vali alina aidiyena nigele ginauli mwala'ina, na
hesi ehebo taubui imiyamiya na walodine iya ibuibuidi, neta ginauli namwanamwana
boda adi hagu vehabana.
6 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebe yalalaowa alimiyai, na vali alina ainaena
ya'au'aubabada alimiyai, nuwana mata nigele hagu ainaena amyalobai. Na hesi
ebe yalaowa alimiyai lautowoi vauvauna yo nuwamasele yo walomahalava yo ve'ita
yamohegomiu, teina abahagu alimiyai.
7 Nigele iyadumwalu ebe tomowa huwehuwena hiyuvi awawai na wali teya hiwaliyei
neta mata nigele habuluna tomowaone hiyabenali lobai.
8 Na hinage ebe yaiya yoguli iyuvi awawai, alinana ana nuwamasele nigele
tayahanapui, aleha vehabana, bo hava ana yoga vehabana.

9 Dova hinage ita, ebe nigele tayawalo dumwalu nigele howahowana tomowa yada
walone hiyanuwamasele vehabana, wuwuna yada walone dova walo awa'awawa yo
ta'e awa'awawa.
10 Na moiha, bale'uwai alinaone hibagibagili alilidi himiyamiya, na tupwa ehebo ehebo
aidiyai taumiya dalavaone hiya alinadi hihanahanapuidi.
11 Ainaena ebe vali tupwaone alinadi nigele yayahanapuidi, yau dova taumana
wuwuna yateibaba, eeta nigele howahowagu na alinadi yahanapui. Na hinage hiya
nigele howahowadi na yagu walo hihanapui.
12 Yauwedowo augeluwo, nuwanuwamiu na Yaubada Alu'aluwana yana aiyauya
alimiyai amvaidi, ainaena ilowoinanegomiu na amtowoi ta ami aiyauyane aidiyena yana
boda am'abiye wahiyaladi.
13 Na ebe teya alimiyena vali alina aidiyena i'au'aubabada, ilowoinanei na
i'awa'awanoi Yaubada ainai na nuwamasele ilobai, yo ainaena yana walo ibui ta tomowa
aidiyai iwalowalo mahalavaei.
14 Wuwuna ebe vali alina ainaena ya'awa'awanoi, alinane ana nuwamasele nigele
yayahanapui, wuwuna alu'aluwagu ibom i'awa'awanoi, na hesi yagu walowone nigele
yayahanapuidi, hava vehabadi ya'au'aubabadane.
15 Na ilowoinanegau ebe mayagu nuwamasele yo hinage alu'aluwaguwena
ya'awa'awanoi, na yawali vetuvehae Yaubada ainai alu'aluwaguwena na hinage mayagu
nuwamasele.
16 Ebe yaiya owa alu'aluwamwena uno'ono'owei, vali alinanaena, nigele uyahanapui,
yo am geluwone nigele hiyanuwamasele, vedova mata hi'awa moihaei?
17 Walo vetuvehae inamwanamwa, na hesi nigele iyanamwanamwa alili wuwuna ada
geluwo nigele iyahaguidi.
18 Eeta ya'awa yauwedo Yaubada ainai wuwuna vali alina aidiyena ya'au'aubabada
alili abo omiu.
19 Na tapwalolo miya ahaina ainai, nuwanuwagu alina yehana yahanahana-
pui ainaena ve'ita ahu'ahubalina yawalowei tomowa aidiyai na nigele yaya'awa
namwanamwaei vali alina ainaena ya'au'aubabada alili, wuwuna tomowa nigele
hiyahanapui.
20 Tahiguwao, havena yami nuwatuwu dova hedaheda, na hesi yami nuwatuwu
dova towaho mwala'ina yana nuwatuwu. Havena paihowa yababana vehabana
amnuwanuwatuwu alili yo ebeha amhanapuiya'o.
21 Wuwuna Buki Ve'ahihi holanai Yaubada yana loina ehebo imiyamiya, iwalo:
"Taumanao howola hilaoma na vali alinao aidiyena yagu bodao aidiyai yagu walo
hiwalo mahalavaei. Na hesi havena yagu walone himulimulitaedi."
Yaubada yana walo dova.
22 Wuwuna alinao vagadi aidiyena ta'au'aubabada, neta ve'ive'ilala nigele ita
tauyemidi vehabada na hesi hiya taumiya ganamuli vehabadi. Na walomahalavaena
ta'au'aubabada neta ve'ive'ilala nigele taumiya ganamuli vehabadi na tauyemidi
vehabada.
23 Na ita ebe tapwalolo vehabana tamiya ahaigita na vali alina aidiyena
ta'au'aubabada, na tupwadi nigele Yeisu ana tauyemidiwo hiluwu na alinada palipalina
hibenalei, mata yadi nuwatuwu ebeha tabuwa.
24 Na ebe maudoida Yaubada yana walo tawalo mahalavaei na tupwadi hiya nigele
Yeisu ana taumulitao hiluwuma ta walomahalavane hibenalei mata yadi yababao hi'ita
lobaidi na hive'ewauyoidi.
25 Yo ainaena yadi nuwatuwu dawani vehabadi hinuwavitai na hihinimaya, na
Yaubada mehenai hibe'u aitulu na ainai hipwagogo na hi'awa moiha, yo ainai hiwalo,
"Moiha, Yaubada baidamiu ammiyamiya".

Tapwalolo ana amwaha

26 Tahiguwao, ebe tapwalolo vehabana amluwuluwu, ehebo towaho wali i'abihini,
ehebo ive'ita, na ehebo nuwatuwu vauvauna iwalo mahalavaei, na ehebo vali alina
ainaena i'aubabada, na ehebo alinane ibuidi, na aidiyena paihowane boda hihaguidi.
27 Na ebe vali alina tomowadiyao hi'au'aubabada, neta inamwanamwa mata hitau
bwau bo hitau tonuga, hi'aubabada na hesi ehebo ehebo hi'aubabada na yadi aubabada
ana taubui mata walowone ainodi iwalo mahalavaedi.
28 Na ebe alinaone nigele adi taubuiwo, havena teya yaiya vali alina ainaena
i'au'aubabada tapwalolo ana hauga ainai, na hesi ibom nuwanaena i'aubabada Yaubada
ainai.

29 Na hinage tauwalo mahalava hitau bwau bo hitau tonuga hi'au'aubabada ta
ambenalei na yadi walowone vehabadi amnuwanuwatuwu ili'ilimani.
30 Na ebe ehebo towaho tapwalolo holanai imiyamiya yo hanapu vauvauna ilobai,
itowolo na ginaulinane iwalo mahalavaei, na tauguguyane inobu.
31 Na maudoimiu howahowamiu na ehebo ehebo amwalo mahalava, yo am'abiye
wahiyalagomiu, na nuwamiu am'abiye namwanamwadi.
32 Tauwalo mahalava howahowana yo yadi aubabada hi'ita avivini.
33 Wuwuna Yaubada iya i'abi'abiye dumwaluwegita, eeta mayada nuwahegoya
tatapwatapwalolo.
34 Na waiwaihiu omiu, ilowoinanegomiu na tapwalolo ainai amnobu na walo
ambenalei. Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai Mosese yana loina waiwaihiu vehabadi teina
dova, na dova hinage tauyemidiwo vehabadi tupwa maudoidi aidiyai.
35 Ebe waiwaihiu maudoidi na hava hihanapui, howahowadi na yadi vadai
mwanediyao hipanivilaedi na hiya hive'itadi. Wuwuna ebe waiwaihiu hiwalo tapwalolo
ainai, abahinimaya alidai.
36 Na havena amnuwanuwahaehae ebeha ambom alimiyai Yaubada yana walo
imahamahalava, yo ambom alimiyai imiyamiya.
37 Na hinage ebe yaiya inuwatuwui ebeha ibom Yaubada yana tauwalo mahalava na
Yaubada Alu'aluwana ainai imiyamiya, na yana nuwamasele imohei, mugai ihanapui
ebeha yagu walo leta teina ainai yavetamalenawa, neta Yaubada yana loina alimiyai.
38 Na ebe tomowane yagu walo nigele iya'awa moihaei, yana walo havena am'awa'awa
moihaei.
39 Ainaena tahiguwao, ilowoinanegomiu na amtowoi wahiwahiyala ta Yaubada yana
walo amwalo mahalavaei, na vali alina adi walowone vehabadi havena am'au'auhidi
tapwalolo ainai.
40 Na hinage ginauli maudoidi dumwadumwaludi namwanamwadi yami tapwalolo
aidiyai ampaihowaidi.

15

Besinana yana towolouyo

1-2 Tahiguwao, wasa namwanamwana bada yawalo mahalavaena'o alimiyai, am-
nuwatuwu avivini ebeha mwalona atemiu amtalamwei wasanane ainai, na i'abiye
wahiyalagomiu na ainaena ami hagu amlobai, ebe wasanane am'abi avivini. Na ebe
nigele amya'abi avivini, yami yemidine ginauli awa'awawa.
3 Wasa teina ya'ita lobai ainaena yawalo mahalava alimiyai na nuwatuwu mwala'ina
neta Besinana yada yababao vehabadi imwalowoi, dova Buki Ve'ahihi yana walo
mahalava.
4 Ta himwauwi magaiyai na ahubena tonugana ainai itowolouyo, dova Buki Ve'ahihi
iwalo mahalava.
5 Itowolouyo na Pita ainai i'abiye mahalavauyoi na hinage tauyewasao hitau 12 aidiyai
i'abiye mahalavauyoi.
6 Ehebo hauga ainai ada geluwo hitau 500 aidiyai i'abiye mahalavauyoi. Boda neta
tupwadi bada himwalowoi'o na hibagibagili alili mayawahidi.
7 Yemesa ainai i'abiye mahalavauyoi, na hinage Besinana ana tauyewasao maudoidi
aidiyai i'abiye mahalavauyoi.
8 Na yana aba'ovi yau aliguwai i'abiye mahalavauyoi, na hesi yagu hauga tubuiyo ainai
yamataimeyameya.
9 Na yau yehane tauyewasa nigele iyalowoinanegau wuwuna Yaubada yana bodao
ya'abiye muyamuyadi ainaena Besinana ana taumulitao maudoidi hinamwanamwa
gabaegau.
10 Na hesi Yaubada ive'i'ilaegau na ilivahigau. Ainaena nigele iyalivahi awawaigau,
wuwuna bada yayemidi'o moiha na tauyewasao maudoidi yadi paihowa yalaugabaei,
nigele yau yagu wahiyalaena, na Yaubada yana ve'i'ilaena.
11 Eeta tauyemidiwone alimiyai bada higuguya'o, na yau hinage bada alimiyai
yaguguya'o, ainaena Besinana amyemidiyena'o.

Towolouyo vehabana

12 Yama guguya alimiyai awalo mahalava ebeha Besinana mwalowoiyena
itowolouyo'o, na amyemidiyei. Eena hava vehabana ta tupwamiu amwalo, “Ebeha
tomowa nigele howahowana na mwalowoiyena hitowolouyo?”.
13 Wuwuna ebe tomowa nigele mwalowoiyena hiyatowotowolouyo, Besinana hinage
nigele mwalowoiyena iyatowolouyo.

14 Ainaena yama guguyaone nigele ainona ta omiu hinage yami yemidine Besinana
vehabana nigele ainona.
15 Na hinage ai Yaubada ana tauyewasao dova a'oya'oyamaegomiu yama walowone
aidiyena, wuwuna awalo, “Yaubada Besinana mwalowoiyena i'abiye towolouyoi”. Na
tupwamiu amwalo, “Nigele taumwalomwalowoi hiyatowotowolouyo”.
16 Yami nuwatuwu vedova? Besinana hinage nigele iyatowolouyo, bo?
17 Ebe Besinana nigele iyatowolouyo neta yami yemidine Besinana ainai nigele
habuluna ainona ta mata yami yababa ainai ammiyamiya.
18 Na yami nuwanuwatuwu amwalo hiya mwalona Besinana hiyemidiyei ta
himwamwalowoiwa mata nigele hiyanamwanamwa, bo?
19 Na hinage ita Besinana ana taumulitao atemuyamuyada, ebe Besinana yana hagu
alidai teina hauga bale'uwai vehabana, na nigele hauga ilalaoma vehabana yada
mwalowoi tuluhanai.
20 Na ana dumwalu neta Besinana mwalowoiyena itowolo mugai, na mulitai abo
taumwalomwalowoi maudoidi hitowolouyo.
21 Wuwuna towaho ehebo ta'i ainaena mwalowoi imahalava bale'uwai, neta Adam,
na hinage dova towaho ehebo yana paihowa ainaena towolouyo i'abiye mahalava.
22 Ainaena bada tahanapuiya'o ebeha Adam yana yababa ainaena maudoida
mwalowoi alidai imamahalavane, na moiha Besinana ainaena yawahi vateyai
talolobaine.
23 Na yawahi vateyai yana lau teina dova, mugai Besinana itowolouyo na howola ilau
gwaipileuyoma ita yaiyadiwo yana bodao, hinage tatowolouyo.
24 Na mulitai Besinananane tauloinao maudoidi iwahiyala gabaedi na Tomodulele yo
tauloinao yababadi maudoidi iwahiyala gabaedi, yo hauga yana aba'ovi ainai Besinana
yana loina imohegeyo'awahei Tamana ainai.
25 Wuwuna Besinana mata mayana wahiyala iloiloina ana higa ana alehao maudoidi
iwahiyala gabaedi.
26 Na aleha mwala'ina yana aba'ovi ainai mata Besinana mwalowoi iwahiyala gabaei,
na igwaipile ta namwanamwa.
27 Wuwuna Yaubada loina maudoina Besinana imoheina'o. Na hesi Tau'aiyauyane
nigele howahowana Besinana iloinaei.
28 Ainaena howola hauganane ainai Besinana ginauli maudoidi iloinaedi, iya italam
Tamana yana loina ainai, wuwuna Tamanane Besinana yana loina maudoina ana
taumohe, eeta Yaubadanane ihae alili.
29 Na ebe taumwalowoi havena hitowotowolouyo, hava wuwuna omiu tupwamiu
bapitaiso amvaivai hiya taumwalomwalowoi vehabadi?
30 Na hinage vedova yau? Ebe nigele howahowana na mwalowoiyena yayatowolouyo,
hava vehabana abasilahe ainai hauga maudoina yapaipaihowa Besinana vehabana?
31 Moiha ta'i, ahubena ehebo ehebo aidiyai dova yamwalomwalowoi, na hesi mayagu
yaliyaya omiu yami towolo wahiyala vehabana, yada Bada Yeisu Besinana ainai.
32 Na hinage mwalona Epeso ainai tomowa manimaninidi dova maheya nu'ula
hi'alehaigau, na hesi alehanane nigele ana namwanamwa aliguwai ebe nigele
mwalowoiyena yayatowolouyo. Ainaena hiwalo:
“Ebeha ilowoinanegita na hauga bale'uwai tayaliyaya yada ai yo yada numa aidiyena”,
wuwuna mwalowoi ana hauga nigele howahowana teya hava talobai.
33 Na hesi walodine neta oyama, neta ainaena havena aidiyena hi'oya'oyamaegomiu,
mata yadi mumuga yababana amve'ao'aonaedi.
34 Yo tupwamiu Yaubada amnuwapwanopwanowei. Teina abahinimaya alimiyai,
ainaena ilowoinanegomiu na amhanapui, yo ainaena yami mumuga yababana am-
laumwauwidi.

Tau vauvauna vehabana

35 Na tupwamiu nigele amyanuwatuwu masele towolouyo vehabana, ainaena amwalo,
“Tau mwalowoiwone aiteya tau ana ita mata ainaena hitowolouyo?”.
36 Na ilowoinanegomiu amhanapui ebeha dova patu ta'umai na i'ini howola mata
patunane ipwaha.
37 Amhanahanapui ebe pegapega bo ehebo patu ta'umai, taunane ainaena i'ini, nigele
patu mugamugaina ana ita dova, na hesi vagana.
38 Wuwuna tauloina iya Yaubada, na aiwa yo awahi ehebo ehebo adi ita yana
nuwatuwu dova, na imwauwidi.

39 Na tauda hinage yana nuwatuwuwena iyemasele. Tomowa tauda ana ita vagana
na lagulagu taudi adi ita vagadi na lowolowo taudi adi ita vagana, na yama taudi adi ita
vagana.
40 Galewa ginaulidi himiyamiya yo hinage bale'u ginaulidi himiyamiya na adi ita
namwanamwa vagana yo vagana.
41 Na hinage mahana ana ita vagana, na wai'ena ana ita vagana, na utui ana ita vagana,
na utui ehebo ehebo adi ita vagadi yo vagadi.
42 Dova hinage yada towolouyo ana ita, ginauli mwalomwalowoina ta hamui na ginauli
nigele iyamwalomwalowoi mata itowolouyo.
43 Moiha ta'i, taudao ama'amagogoidi hihamuidi na tatowolouyo manamwanamwada.
Tauda tapitapiyadi hihamuidi na tatowolouyo mayadi wahiyala.
44 Wuwuna tau bale'uwena himagamagaiyedi na tau galewaena hitowotowolouyo,
wuwuna tau bale'uwena vagana na tau galewaena vagana.
45 Buki Ve'ahihi yana walomahalava hinage dova iwalo, "Towaho mugamugaina,
Adam, tauna mayawahina", na towaho bwauna, Yeisu, alu'aluwana ainaena tomowa
yawahida imohegita.
46 Towaho alu'aluwana nigele iyamahalava mugai, na hesi tauna imahalava mugai na
alu'aluwana mulitai.
47 Wuwuna towaho mugamugaina Yaubada ipaihowai bale'u ainaena, na towaho
bwauna galewaena idodobimane.
48 Adam bale'u mu'amu'alinaena imahalavama, eeta ita hinage bale'u
mu'amu'alinaena tamamahalavane, na hesi Besinana iya galewaena idodobimane
eeta ita mata dova Besinana ta yemala tomowa galewaena.
49 Ainaena ada ita dova tomowa bale'uwena na hesi ada itane mata igwaipile ta dova
Besinana iya tomowa galewaena.
50 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha tauda bale'u nigele howahowana na
Yaubada yana Abaloina ainai hiluwu, wuwuna tau bale'uwena pwahapwahana na tau
galewaena mata nigele iyapwaha.
51 Na hinage hanapu vauvauna yave'itagomiu ebeha havena ita Besinana yana boda
maudoida tamwalomwalowoi, na hesi ita howola mayawahida tamiyamiya na Yaubada
tauda imwau buidi.
52 Wuwuna hauga yana aba'ovi ainai yoguli hiyuvi mwala'ina na Yaubada tauda
i'abibui mwayamwayauwedi, yo hinage taumwalowoi mataudi vauvauna hitowolouyo,
na ita mayawahida tauda hinage i'abibuidi.
53 Wuwuna Yaubada howahowana tauda pwahapwahadi na mwalomwalowoidi
i'abibuidi, na hivauvau na miyamiya vateyaidi.
54 Yo howola hauga tenem ainai Buki Ve'ahihi ana awamoiha imahalava, neta iwalo:
"Mata mwalowoi i'oiye sawali na ita tamiya alili".
55 "Mwalowoi, havaidova yam wahiyala? I'ovi'o.
Mwalowoi, havaidova yam muya? I'ovi'o."
56 Mwalowoi yana wahiyala imahalavama mumuga yababana ainaena, na mumuga
yababana Mosese yana loina aidiyena tahanahanapui.
57 Na yada Bada Yeisu Besinana ihaguigita ta mwalowoi tawahiyala gaebei, ainaena
Yaubada ainai ta'awa yauwedo mwala'ina.
58 Na hinage tahiguwao ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai, na yaguguyeigomiu na
amtowolo wahiyala, ta hauga maudoina am'atepatu Bada yana paihowa ainai, wuwuna
howola Bada yana paihowa ainaena ainona talobai.

16

Velau tauwewelohe vehabadi

1 Ehebo hinage ginauli, velau Yaubada yana tomowao Yelusalem ainai adi hagu
vehabana. Mwalona Galetiya yadi velau vehabana yawalo aulidi, ainaena omiu dova
hinage ampaihowai.
2 Neta tapwalolo ehebo ehebo aidiyai yami velau ammwaumwauwidi. Ebe yami mane
mwala'ina velau mwala'ina, na ebe yami mane habuluna yami velau hinage habuluna,
na hauganane yalaowa, bada yami velau imiyamiya.
3 Na ebe hauganane yalaowa alimiyai tupwadi ami geluwo amvesinuwanedi na yami
velaune hilawei Yelusalem ainai, na hinage Yelusalemaone yadi leta yalele na velaune
baidana hilawedi.
4 Na ebe ilowoinanegau, yau baidaguwao alau Yelusalem.
5 Teina hauga nuwanuwagu na yalau Masedoniya na mulitai yalaowa alimiyai,

6 na neta ainai ya'aiyawasi. Mata nuwana neta ainai yamiya daodao ana higa
gwaugwau ana hauga i'ovi, na aiteya tupwa yanuwanuwatuwui ainaena amhaguigau
ta ya'adau lau aidiyai.
7 Wuwuna nigele nuwanuwagu hauga ubwa'ubwana omiu baidaguwao tamiyamiya,
na hesi ebe Yaubada italam, ainaena hauga tupwana daodaona baidamiu nemai
tamiyamiya.
8 Teina hauga Epeso ainai yamiyamiya ana higa Buidi'wa guyauna i'ovi na mulitai
yalaowa.
9 Wuwuna dalava teina ainai howahowana na Yeisu yana paihowa mwala'ina
yapaihowai, bwagana agu alehao himiyamiya, na nigele yayamodemode aidiyai.
10 Na Timoti hinage ebe ilaowa alimiyai, amyogaei yami vadai na am'abiye yaliyaya
moiha, wuwuna iya yada Bada vehabana ipaipaihowa, yau dova.
11 Na havena yaiya Timoti isosomanaei, na hauganane ilalau gwaipilema aliguwai
amhagui na mayana yaliyaya ilau gwaipilema, wuwuna iya na tupwana tahinao hinage
yaha'waha'waidi.
12 Apolosa hinage iya tahida ehebo, na mwalona Apolosa ya'awanoiyei ebeha tahidao
baidanao hilaowa alimiyai, na ita'wata'wata, na ebeha teya hauga ainai inamwanamwa
abo ilaowa.

Walo yana aba'ovi
13 Augeluwo am'ita avivinigomiu, na yemidi moiha ainaena amtowolo momohi na
amwahiyala mayami atepatu.
14 Yo hinage yami paihowao maudoidi aidiyai amvelavelauyowegomiu.
15 Sitepana yana huhu amhanapuidi'o ebeha hiya Besinana ana tauyemidiwo mugai
tupwa Gilisi ainai, na hitalamwedi Yaubada yana tomowa adi hagu vehabana.
16 Ainaena nuwamiyai yamwauwi na yadi walowone ammulitaedi, yo yaiyadiwo
hinage baidadiyao Besinana vehabana hipaipaihowa hiya hinage ammulitaedi.
17 Hauga teina yayaliyaya mwala'ina wuwuna Sitepana yo Potunato yo Akaikosi bada
hilaoma'o, na hiya dova omiu miyalaemiyao bada hi'abi'abiye yaliyayagau.
18 Dova omiu mwalona hinage hi'abi'abiye yaliyayagomiu, ainaena teina hauga ta'i
agu lautowoi inamwanamwa alili. Teina vehabana tomowa dova hiya amve'ahihiyedi.
19 Yaubada yana boda maudoidi tupwa Esiya ainaena yadi awayauwedo ilalaowa
alimiyai. Na hinage Akwila yo Pilisila, yo hinage tauyemidiwo hiya yadi vadai
hitapwatapwalolo yada Bada yehanaena, yadi awayauwedo alimiyai.
20 Yaubada yana boda maudoidi hinage yadi awayauwedo alimiyai. Tahimiyao
velauwena amnihoidi.
21 Teina yagu awayauwedo alimiyai yau nimaguwena yaleleyawa.
22 Ebe yaiya nigele Bada iyavelauwei miya vitaina ive'alo. Bada ee, nuwanuwagu na
ulaoma.
23 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila imiya vahaligomiu.
24 Na hinage yagu awayauwedo Yeisu Besinana yehanaena ilalaowa maudoimiu
alimiyai.

2 KOLINITA

Awayauwedo

1 Yau Paulo Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu Besinana vehabana, na tahida Timoti ainaena.

Yami leta ilalaowane neta Yaubada yana bodao Kolinita ainai vehabamiu. Na hinage Yaubada yana bodao Gilisi tupwana maudoina alonai vehabadi.

2 Yaubada Tamada yo Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi nuwadaumwali himiya vahaligomiu.

Yaubada yana hagu

3 Yaubada iya Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada ta'awa yauwedowei iya atemuyamuya wuwuna. Yaubadanane ainaena vehaguhagu maudoina ilaolaoma vehabana ta'awa yauwedowei.

4 Iya ada vitai maudoidi aidiyai ihaguhaguigita. Eeta vehaguhugu ehebonane Yaubada imohemohegita ainaena mata tomowa tupwadi adi vitaiwo vagadi yo vagadi tahaguidi.

5 Wuwuna Besinana yana muya bagibagilidi ita hinage alonai baidada eeta Besinana ainaena Yaubada yana vehaguhagu mwala'ina mata tave'alo.

6 Ebe Yaubada yana paihowa vehabana abom amuyamuya, neta ta'i omiu ami hagu yo ami yayovi vehabana abom amuyamuyane. Na ebe hagu alobai omiu hinage mata ihaguigomiu ta muyaone ehebonane a'alama'i'itaedine mata i'abiye wahiyalagomiu ta'am'alama'i'ita.

7 Yama itahae ana wahiyala alimiyai imiyamiya wuwuna ahanapuiya'o ebeha dova yama muyao'alodiyai ammuyamuya hagune ave'ave'alodine omiu mata hinage amve'alo.

8 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha avenuwamwauwegomiu vitaiwone ave'ave'alodine Esiya tupwanane ainai vehabadi. Vitaiwone alimaiyai himwamwauwidine neta himwala'i yo hivitai alili ta yawahimai muhamuhana na agabaei.

9 Alautowoi ebeha mwalowoi bada ilaoma'o alimaiyai. Eeta teina imahalava ta ebe havena abom ayemiyediuyowegai, na hesi Yaubada ibom taumwalomwaloi i'abi'abiye towolodi ebeha ainai aduivahali.

10 Mwalowoi mwala'i alilina ainaena iyayoviga ta mata ilauyeyawahaigai. Na yama itahae iya ainai amwauwi ta mata iyayoviuyoigai.

11 Omiu hinage ebeha awanoiyena amhaguhaguigai. Eeta ebe awanoi maudoidi vehabamai Yaubada mata iyemaihadi yo hinage i'awa namwanamwaegai, na tomowa bagibagilidi mata vehabamai na hi'awa yauwedo iya ainai.

Paulo yana ulewahi ibui

12 Yama gagasa wuwuna teina, neta yama nuwanuwatuwu iwalo yedumwalu alimaiyai ebaha yawahimai teina bale'une ainai yo hinage ginauli mwala'ina dova yama ve'awa'au'augelu omiu baidamai neta hiya Yaubada yana nuwatuwu ve'ave'ahihinaena yo yana walo moihanaena iloiloinaegai, nigele taumiya bale'u yadi nuwatuwuhoni-honiyena na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena.

13 Neta vehabana hauga maudoina alaulelelaowa nigele walo dawaniyena na hesi ebeha amhanapuidi.

14 Hava alelelediwane nuwanuwamai ebeha nuwamiu himasele ta amhanapu ili'ilimanigai. Haugana yada Bada Yeisu yana ahubena laugwaipileuyoma ainai mata amgagasa vehabamai dova ai hinage agagasa vehabamiu.

15 Yami gagasa yahanapu ili'ilimani ta mwalona yagu ulewahine ebeha yalaowa alimiyai mai bwau ta ebe yami hagu ilauhepoi.

16 Mwalona nuwanuwagu yagu laomane Masedoniya ainai yataubo'eyegomiu na yagu laugwaipilene ainai yataubo'euyoigomiu. Na yagu taubo'euyoigomiune ainai mata amhaguigau ta ya'adau lau Yudeya ainai.

17 Yawalo ebeha yalaowa na hesi nigele yayalaowa. Teina yagu ulewahine ya'abi avivinine nigele yau taunuwatuwu bwaubwau. Yagu ulewahine yapaipaihowaidi nigele dova taumiya bale'u ginauli ehebo vehabana na hiwalo ehe na ana dumwalu nigele.

18 Bada dova Yaubada iwalowalo moiha neta dova yagu waloyemidi alimiyai. Nigele yayawalo ehe na ainona nigele.

19 Wuwuna Yaubada Natuna Yeisu Besinana, Sailasa, Timoti na yau aguguyaei gamwagamwanimiyai neta nigele ehe na hinage nigele. Iya Yaubada ana moiha.
20 Wuwuna Yaubada yana waloyemidi maudoidi hiyemala moiha neta Besinana ainai. Teina vehabana iya ainaena ‘Moiha’ ta tawalowei ebeha Yaubada ta'awa wasawasaei.
21 Eeta Yaubada iya Besinana ainai ivetowolo momohigai omiu baidamaiyao. Na Yaubada iya ivesinuwaigita yo i'abidebaigita
22 ta iya yana ve'ive'ilala alidai imwauwi neta Alu'aluwa Ve'ahihi imohegita ta atedai. Teina dova yana aiyauya mugamugaina, na ainaena tahanapui ebeha yana aiyauya tupwadi vehabada i'atububunidi'o ta hiha'waha'wa.
23 Yaubada mehenai yawalo moiha neta mwalona nigele yayalaowa Kolinita alimiyai wuwuna nigele nuwanuwagu ta ya'abiye nuwayababagomiu.
24 Hava ebe amyemidiyei nigele aya'aipate ebeha ainai aloina. Wuwuna ahanapuiya'o neta yami yemidine aidiyai amtowolo wahiyala'o. Eeta omiu baidamaiyao tapaihowa yami yaliyaya vehabana.

2

1 Nigele yayalaowa alimiyai wuwuna yagu nuwatuwu yapaihowai ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababauyoigomiu.
2 Ebe ya'abiye nuwayababagomiu, yaiya mata itupwa ta i'abiye yaliyayagaune? Nigele teya yaiya wuwuna tomowa tau'abiye yaliyayagau mata ya'abiye nuwayababagomiu.
3 Teina vehabana na leta neta yaleleyawa alimiyai. Nigele nuwanuwagu yalaowa ta omiu ebeha am'abiye yaliyayagauwa am'abiye nuwayababagau. Wuwuna yahanapui ili'ilimani neta yagu yaliyayane omiu hinage yami yaliyaya.
4 Eeta yalaulelewa mayagu nuwavitai yo mayagu atemuyamuya yo mamehelinogu; ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababagomiu na hesi yagu velau ana mwala'i alimiyai ebeha amhanapui.

Tauyababa ana nuwahamu

5 Ami gelu teya i'abiye nuwayababagau ta ebe yau mayagu nuwayababa omiu hinage tupwana mayami nuwayababa. Teina yawalowalone nigele ebeha ami gelune ya'abiye nuwavitai.
6 Na tomowa maudoimiu amhulugogoi ta yemaihana teina dova ammohemoheine neta bada howahowana.
7 Na hesi amnuwahamui na am'abiye wahiyala ta havena inuwanuwayababa alili mata ainaena ibe'u.
8 Eeta ya'awanoiyegomiu ebeha yami velau iya vehabana am'abiye mahalavauyoi.
9 Teina vehabana na yalaulelelaowa ebeha yami awa'abi yatowoi ta yahanapuigomiu neta moiha yagu loguguya maudoidi aidiyai am'awa abi, bo nigele?
10 Ebe yaiya teya yana yababa amnuwahamui mata yau hinage yanuwahamui. Na ebe hava vehabana na yanuwahamui neta Besinana mehenai na yapapaihowaine omiu vehabamiu.
11 Na yapapaihowaine ebeha Tomodulele havena iwahiwahiyala gabaegita, wuwuna yana nuwatuwuwo bada ta hanapuidi'o.

Besinana ainaena ta wahiyala

12 Haugana Tilowasi ainai yamahalava ya'ita lobai ebeha Besinana wasana namwanamwana yaguguyaei neta tenem ainai Bada yagu hawahawaga iho'eya'o.
13 Hesi yagu nuwatuwu nigele iyatalu wuwuna tahigu Taito yabeha ahayai Tilowasi ainai. Nigele ta yavelauwedi na yalaugabaidi ta yalalaune Masedoniya.
14 Na Yaubada ainai ta'awa yauwedo wuwuna iya yana lau ahaiyena hauga maudoina Besinana ainaena ta wahiyala di'wa. Ta Yaubada iyepaihowagai na Besinana ana hanapu vehabana a'abiye dabalala tupwa maudoina aidiyai dova pwalawasi panena.
15 Wuwuna ita dova pwalawasi panena namwanamwa alilina Besinana i'aiyauyanei Yaubada ainai. Neta panenane idabadabalala ta livalivahidi na taumwalomwalowoi gamwagamwadiyai hibenabenalei.
16 Taumwalomwalowoi aidiyai teina panenane dova mwalowoi ivaivaiyama. Na livalivahidi aidiyai teina panenane iya yawahi ivaivaiyama. Teina vehabana ta yaiya howahowana mata teina vitaiwone ipaihowaidi?
17 Hesi ai howahowamai wuwuna ai nigele dova tomowa tupwadi hiya Yaubada yana Walo hivai ta dova aba'aigimwagimwala. Ai Yaubada ivetamalegai eeta iya mehenai nuwatuwu moihanaena a'au'aubabada Besinana yehanaena.

3

Waloyemidi vauvauna ana taupaihowa

1 Teina walone ana dagugu dova ya'awa namwanamwauyowegau, bo? Yau nigele dova
yavetaumanaegomiu ta nuwanuwamiu abiye masele letana tomowa aidiyena ilaowa
alimiyai ebeha yau yaiya dova tomowa tupwadi. Na nigele ebeha omiu alimiyena
am'abiye mahalavaegai tomowa aidiyai.
2 Mwalona ilaoma ta wau yagu abiyemasele letana neta omiu. Atemiyai yaleledi'o ta
tomowa bagibagilidi hivahili ta hihanapuiya'o.
3 Na imiya mahalava ili'ilimani neta Besinana iya teina lelene ilelelene yau aliguwena.
Iya nigele abalaulele we'awe'ahana ainaena iyalaulele na hesi Yaubada Mayawahina
Alu'aluwana Ve'ave'ahihina ainaena. Na hinage nigele abalaulele gaima tabatabana
dova Mosese yana loina na abalaulelene tomowa atemiyai.
4 Teina walone awalowei wuwuna Besinana ainaena na a'atepatu Yaubada mehenai.
5 Nigele teya hava alimaiyai iyamiyamiya ta ebeha awalowegai neta howahowamai
ta mata teina paihowane apaihowai. Ala'alawowoli alimaiyai imiyamiya neta Yaubada
ainaena ilaolaoma.
6 Iya i'abiye ala'alawowoligai ta waloyemidi vauvauna awalo mahalavaei. Teina
waloyemidi vauvaunane neta nigele loina lelelelena ainaena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi
ainaena. Wuwuna loina lelelelena neta tomowa i'oi'oiye mwalowoidi na Alu'aluwa
Ve'ahihi tomowa yawahi imohemohedi.
7 Loinane neta abalaulele gaimana Yaubada ainai ilele ta haugana Mosese ivavaiwa
neta Yaubada yana wasawasa namanamalina i'abiye mahalava. Moiha Mosese manina
maselena mata isawali ta ilau na hesi maninane maselenane imehe'ai'ai moiha ta nigele
howahowana na Isileliwone manina hivinunui. Loina ana paihowa alonai tomowa
himwalomwalowoi na hinage yana hauga laoma manamanamalina.
8 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma namanamalina idi'wa alili yana paihowa
alonai.
9 Na loina mumugana iya yababa ve'ewana ivaivaiyama neta manamanamalina
ilalaomane. Ainaena na Alu'aluwa Ve'ahihi iya awadumwalu ilawelawenama neta mata
namalina idi'wa alili.
10 Na wau namanamalina mugamugaina ana ita dova nigele iyamasele ili'ilimani
wuwuna mulimulitana namalina imwala'i alili.
11 Waloyemidi miyamiyana isawali na hesi mayana namanamalina ilalaomane eeta
tahanapui ebeha mata waloyemidi miyamiya vateyaina namanamalina idi'wa alili.
12 Ita yada nuwatuwu hae ana ita teina dova neta vehabana a'atepatu moiha.
13 Ita nigele dova Mosese. Iya ale'owena manina ilau'au'auhi haugana yana
namanamalina ihabuhabulu ta isasawaline ta ebe Isileliwone havena hivinuvinui.
14 Na mayadi nuwapwanopwano mwalona ta wau haugana waloyemidi mugamugaina
hivahili neta hiya ale'one ehebonane howola yadi nuwatuwu i'oi'oi'au'auhi ta nigele
hiyavaivehulu. Wuwuna Besinana ibommo ainaena mata teina ale'one Yaubada
ivaivehulu.
15 Na mwalona ta wau, haugana Mosese yana loina hivahili neta ale'one howola yadi
nuwatuwu ilaulau'au'auhi.
16 Na hesi haugana tomowa i'ita gwaipileuyo Bada ainai neta Yaubada ale'one mata
ivaivehulu.
17 Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi. Na havaidova ainai Bada Alu'aluwana
imiyamiya neta ainai nigele loina bo yababa yana pai teya iyamiyamiya.
18 Ainaena maudoida nigele manida abalau'au'auhina na Bada yana vewasawasa
tave'itaei. Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi eeta igwaipilegita ta ana ita dova
Besinana yana wasawasa alidai imwalamwala'i.

4

Yada tapiyao dova walata

1 Ainaena teina waloyemidi vauvauna yana paihowa Yaubada yana atemuyamuyaena
imohegai ta nigele ayatapiya.
2 Mumuga dawadawanidi yo vedebahinihinimayadi amwau gabaedi'o. Nigele
mumuga oya'oyamaena ayamiyamiya yo nigele Yaubada yana walo ayapaipaihowa
pwanoli. Na awamoiha maudoina ainaena Yaubada mehenai amiyamiya ebeha tomowa
maudoidi yadi nuwanuwatuwu ilimani vehabana amoheuyoigai.
3 Wasa namwanamwana aguguyaei ta ebe italu aidawani mata tomowa tupwadi
aidiyai italu aidawani.

4 Hiya nigele hiyayemidi wuwuna Tomodulele bale'u ana tauloina yababana yadi
nuwatuwu i'auhidi. Iya iguduidi ta masele ihinahinalidi nigele howahowana na hi'ita
lobai. Masele neta iya wasa namwanamwana ainaena ilalaomane. Na wasane ainaena
Besinana yana vewasawasa i'abiye mahalava wuwuna iya Yaubada ana oleya moiha.
5 Nigele ayabom wasamai agugugugugyaei na Yeisu Besinana iya Bada wasana
agugugugugyaeine. Na awalowalo neta ai yami taupaihowa Yeisu vehabana.
6 Mwalona Yaubada iwalo ebeha, 'Mata guguyou holanai masele ihinali'. Na teina
haugane Yaubada ehebonane yana wasawasa tahanapui neta ta'ita'ita ihinahinali
Besinana maninai.
7 Hesi ai Yaubada yana wasawasa taumai tapitapiyadi aidiyai himiyamiya ta dova
bagi namwanamwana walata miyamiyana alonai. Ai wahiyala mwala'i alilina a'abiye
mahalava neta ai nigele alimaiyena na hesi Yaubada iya ainaena.
8 Hauga daodaona hi'abiye nuwavitaigai na hesi nigele hiya'abiye yababagai. Hauga
tupwadi anuwatuwu bwaubwau na hesi nigele ayatapiya.
9 Hauga tupwadi hi'abiye muyagai na hesi Yaubada nigele iyanuwapwanopwanowe-
gai. Hauga tupwadi hitalaigai na hesi nigele ayasilahe moiha.
10 Hauga maudoina amwalomwalowoi dova Yeisu ta ebe iya yawahina tomowa hi'ita
holamaiyai.
11 Yama miya ahubena ehebo ehebo alodiyai Yeisu vehabana na mwalowoi awutu
vahavahali moiha. Na teina alonai a'alama'i'ita ta ebe Yeisu yawahina tomowa hi'ita.
12 Eeta moiha mwalowoi holamaiya ipaipaihowa na omiu yawahi amlobalobai.
13 Yaubada yana Buki iwalowei iwalo, 'Ya'aubabada wuwuna yayemidi'. Teina
yemidine ehebonane alimaiyai vehabana na a'aubabadaei wuwuna ayemidi.
14 Tahanapuiya'o neta iya Yaubadane ehebonane Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye
towolouyoiya'o na hinage mata omiu na ai i'abiye towolouyoigita. Yeisu baidada na ilau
ahaigita ta talau iya mehenai.
15 Teina maudoina neta omiu vehabamiu. Na Yaubada yana ve'i'ila idabalala boda ta
boda aidiyai ta mata Yaubada yana vewasawasa ana awayauwedo imwala'i.

Yemidiyena tamiyamiya

16 Eeta mata nigele ayatapiya. Moiha taumai hitapitapiya na hesi alu'aluwamai
ahubena ehebo ehebo i'abi'abiye vauvauyoi.
17 Na teina vitaiwone habuludi hauga ahu'ahubalina alonai aveve'alodine, mata
vewasawasa mwala'ina yo miyamiya vateyaina ilawelawenama, teina vitaiwone mata
imwala'i gabaedi.
18 Hava ta ita'itadine nigele aidiyai ayanuwanuwatuwu alili. Na hava nigele
taya'ita'itadine hiya aidiyai anuwanuwatuwu moiha. Wuwuna hava ta ita'itadine neta
hauga ahu'ahubalina vehabana na hava nigele taya'ita'itadine neta hauga miyamiya-
vateyaina vehabana.

5

1 Na tahanapuiya'o neta taudane teina gwau tamiyamiyaneine bale'uwai mata
ilotalotalo'e na Yaubada ainaena vada tavai. Neta vadane galewai nigele tomowa
nimadiyena hiya'abi na mata imiya ta ilau hauga nigele yana aba'ovi.
2 Teina haugane ta'am'amna yababa na yada venuwa neta ebeha Yaubada vada
vauvauna mata imohegita dova ale'o vauvauna.
3 Ta ebe teina ale'one Yaubada imohegita mata alu'aluwada nigele hiyabugewa.
4 Teina gwaune holanai amiyamiyane neta a'am'amna yababa wuwuna anuwavi-
tai. Nigele ebeha teina nuwanuwada ada ale'o tavaivehuludi na hesi nuwanuwada
Yaubada iveli'wagita tauda vauvauna ainaena ta ebe yawahi tauna mata taudawa
mwalomwalowoina i'abiye sawali.
5 Yaubada iya teina ginauline ainai i'atububunigita ta Alu'aluwa Ve'ahihi imohe-
gita dova abavetuwuni. Eeta tahanapui neta mulitai abo hava tupwadi vehabada
i'atububunidiwa imohegita.
6 Ainaena hauga maudoina ta'atepatu. Tahanapuiya'o teina haugane taudaone aidiyai
tamiyamiyane neta howola nigele Bada baidada tayamiyamiya yana tupwai.
7 Nigele vinunuwena tayalaulau na hesi yemidiyena talaulaune.
8 Eeta ta'atepatu yo nuwanuwada ebeha teina taudaone talaugabaidi ta talau Bada
baidada tamiyamiya yana tupwai.
9 Bwagana teina tamiyamiya tauda holadiyai bo Yaubada yana tupwai ta miyamiya
na hesi yada aipate mwala'ina ebeha ta'abiye yaliyaya.

10 Wuwuna maudoida mata Besinana mehenai tatowolo ta iya ilauvetalaegita. Tomowa ehebo ehebo hava tauna ainai ipapaihowaine mata maihana ivai. Namwanamwana mata maihana namwanamwana na yababana mata maihana yababana.

Besinana ainaena Yaubada baidada ta'awa heliheliyam

11 A'aipate ebeha tomowa tupwadi nuwadi avaidi wuwuna Bada meheuhina ahanapuiya'o. Na Yaubada ihanapuigai'o ta hinage nuwana omiu bada atemiyena amhanapuigai'o.

12 Nigele ebeha a'awa namwanamwauyowegai mehemiyai na hesi vedova mata ammwauhinigai ana wuwuna awalo auligomiu. Eeta yaiyadiwo tomowa hivinunuidi tuluhaena na nigele yadi mumuga nuwa'alodiyai vehabana hiyanuwanuwatuhu mata yadi walo amyemaihadi.

13 Ebe ayauyaule dova tomowa yadi aubabada neta Yaubada vehabana na ayauyaulene. Na ebe ulu'ulumai dumwadumwaludi neta omiu vehabamiu na ulu'ulumai hidudumwalune.

14 Besinana yana velaune iloiloinaegai wuwuna ahanapui neta iya ibom tomowa maudoida vehabada imwamwalowoine. Ainaena ita hinage maudoida tamwalowoi.

15 Na maudoida vehabada imwamwalowoine ta yaiyadiwo ita mayawahida nigele ebeha tabom vehabada ta paihowa na hesi Besinana vehabana ta paihowa. Wuwuna iya vehabada imwalowoi ta itowolouyo.

16 Ainaena teina haugane tomowa mata nigele yadi nuwatuwu ayanuwatuwuidi bale'u nuwanuwatuwuna ainaena. Moiha mwalona Besinana teina dova anunuwatuwuine na teina haugane nigele.

17 Haugana tomowa ive'ehebo Besinana ainai neta iya tomowa vauvauna. Ginauli miyamiyadi bada hi'ovi'o na ginauli maudoidi higwaipiledi ta dova vauvaudi.

18 Teina ginauliwone maudoidi neta Yaubada ipapaihowaidine. Iya mwalona ana aleha ita na Besinana ainaena igwaipilegita ta ita ana geluwo. Na tomowa tupwadi apaihowaidi ta iya baidadi hi'awa au'augelu neta Yaubada paihowane imomohegaine.

19 Yada wasa neta taumiya bale'u maudoida Besinana ainaena na Yaubada i'awa au'augeluwegita ta nigele yada yababao iyavahivahilidi. Na yaiyadiwo mata tomowa apaihowaidi ta i'awa au'augeluwedi neta yewasane paihowana imomohegaine.

20 Eeta ai Besinana vehabana a'au'aubabada, bada dova Yaubada iya i'awa'awanoi ai awamaiyena. Na ai Besinana vehabana a'awa'awanoiyegomiu awalo, ‘Yaubada am'awanoiyei ta i'awa'awa au'augeluwegomiu’.

21 Wuwuna Besinana nigele yana yababa na ita vehabada na Yaubada ipaihowai ta yada yababa maudoidi i'avala gogoidi. Teina dova ipaihowai ta ebe tave'ehebo Besinana baidada mata Yaubada yana paihowa dumwaluna ta ve'alo.

6

1 Nigele ta Yaubada baidamai yama paihowa toyawa holanai a'awanoiyegomiu omiu Yaubada yana ve'i'ila tauvaina havena yana ve'i'ilane amgebegebe awawai.

2 Wuwuna iya iwalowei iwalo,

‘Atemuyamuya ana hauga ainai yami awanoi yabenaledi.
Na livahi ana ahubena ainai yahaguigomiu.’

Walo moiha, teina Yaubada yana atemuyamuya haugana ebeha mata ami livahi amlobai.

3 Nigele nuwanuwamai ebeha yaiya teya yama paihowa i'itaye yababa. Ainaena na ababe'u nigele teya yaiya yana amwaha ainai ayamwaumwauwi.

4 Hesi ginauli maudoidi holadiyai apaipaihowaidi ebeha a'abiye mahalava neta ai Yaubada yana taupaihowao: Alama'i'ita moihanaena vitai yo wewelohe yo muya holadiyena atowotowolo momohi.

5 Ama alehao hitalaigai ta vada paipaiyai higuduigai ta himiya gwaigwaipileyegai na hiwalowalo yababaigai. Na apaihowa wahiyala. Na nigele aya'eno'eno ili'ilimani. Na nigele aya'ai'ai ili'ilimani.

6 Na yama nuwatuwu masemaselenaena yo nuwatuwu hanahanapuwena yo yama nuwadobiyena yo aiyauyaena yo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yo velau moihanaena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao.

7 Na yama walo moiha yo Yaubada yana ala'alawowoliyena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao. Na mumuga dumwadumwaluna avai ta iya yama aba'aleha yo abalau'au'auhi.

8 Tomowa hive'ahihiyegai na tupwadi hi'ita dobiyegai na hi'awa yababaegai na tupwadi hiwalo vetuvehaeyegai. Hiwalo ebeha a'oya'oyama na hesi awalowalo moiha,

9 na hinage hiteibabaegai na hesi hihanapuigai'o. Na hipaihowaigai ebeha amwalowoi
na hesi mayawahimai. Bwagana hitalaigai na hesi nigele hiya'oi'oiye mwalowoigai,
10 yo bwagana hivenuwayababagai na hauga daodaona ayaliyaliyaya. Ama ita dova
tauwewelohe na hesi tomowa bagibagilidi a'abi'abiye tobwatobwadi. Na Ama ita dova
nigele teya hava alimaiyai na hesi ginauli maudoidi ai alimaiyai.
11 Ama geluwo omiu Kolinita awalo dumwalu alimiyai neta ginauli maudoidi awalo
mahalavaidi'o ta atemai aho'e gabaei alimiyai.
12 Ai nigele atemai ayaguduidi alimiyena na omiu yami venuwaena atemiu amguduidi
alimaiyai.
13 Eeta teina yawalowalo laowa alimiyai dova omiu natuguwao. Teina yama
mumugane amyemaiha ta omiu hinage atemiu amho'e gabaedi alimaiyai.

Ita Yaubada yana vada tapwalolo

14 Yaiyadiwo nigele hiyayemidi havena aidiyai ampatupatu. Wuwuna mumuga
dumwadumwaluna na mumuga yababana nigele howahowana na hive'ehebo. Na nigele
howahowana masele na guguyou himiya gogoi.
15 Nigele howahowana Besinana na Tomodulele yadi nuwatuwu ehebo. Tomowa
yemiyemidina na tomowa nigele iyayemidi nigele howahowana yadi nuwatuwu ehebo.
16 Yaubada yana vada tapwalolo nigele howahowana aiwa tagitagi holanai himiya. Na
ita Yaubada yana vada tapwalolo dova iya yana Buki holanai iwawaloweine iwalo, ‘Yau
mata holadiyai yo gamwagamwadiyai yamiya. Na yau mata yadi Yaubada na hiya mata
yagu tomowao.’
17 Na Bada iwalouyo iwalo,
‘Omiu yagu tomowao,
amlaugabaedi yo hiya aidiyena amwaheigomiu.
Hava nigele iyamasele havena ainai am'abi'abilau,
ta yau mata yayaliyayaigomiu.’
18 ‘Eeta yau mata Tamamiu
na omiu mata natuguwao towatowahomiu yo waiwaihiumiu.’
Teina dova Bada Yaubada Tauwahiyala alili iwawaloweine.

7

1 Ainaena augeluwo moihadi omiu, teina waloyemidiwone bada maudoidi tavaidi'o.
Eeta yada nuwatuwu dawadawanidi tata'wata'wataedi neta ginauliwone tauda yo
alu'aluwada hi'abi'abiye bi'idi aidiyena. Yauwahida ta'abiye masaledi Yaubada mehenai
wuwuna tave'ahihiyei.

Paulo yana yaliyaya

2 Atemiu amho'edi alimaiyai wuwuna nigele teya yaiya aya'abiye yababa yo nigele teya
yaiya ayave'ita pwanoli. Na hinage nigele teya yaiya aya'oyamaei na yana tobwatobwa
ayavai vehulu.
3 Teina yawaloweine nigele ebeha yave'ewaigomiu wuwuna bada dova mwalona
yawawaloweiwa neta omiu ami nuwatuwu atemaiyai imiyamiya eeta bwagana mata
amwalowoi bo amiya na hesi hauga daodaona talaulautoyawa.
4 Omiu vehabamiu ya'atepatu yo yanuwahaehae moiha. Na ama vitai maudoidi
holadiyai yagu nuwatuwu hitalu ta yaliyaya i'oiye mwaugau.
5 Haugana tenem bada amahalava'o Masedoniya ainai na hesi howola taumai nigele
hiya'aiyawasi. Vitaiwo himiya gwaigwaipileyegai neta veta'eta'e tomowa baidamaiyao
yo meheuhi atemaiyai na amiyamiya.
6 Na hesi Yaubada iya taunuwavitaiwo adi tau'abiye atepatu eeta Taito yana laoma
ainai i'abiye atepatugai.
7 Nigele yana laoma ibom ainaena iya'abiye atepatugai na hesi vedova am'abiye
atepatuwa wasana ainaena hinage i'abiye atepatugai. Na yami velau yo yami
nuwayababa yo yami talam vehaguhagu yau vehabagu iwalowalo auligai ta yagu
yaliyaya imwala'i alili.
8 Mwalona yagu leta ainai ya'abiye muyagomiu, ta vehabana yanuwanuwatuwu
na teina haugane nigele vehabana yayanuwanuwatuwu wuwuna yagu leta i'abiye
nuwayababagomiu hauga ahu'ahubalina.
9 Leta neta yalelele vehabana yayaliyaya. Na nigele yayayaliyaya ya'abiye
nuwayababagomiune na hesi yayaliyaya wuwuna yami nuwayababa ainona neta
yami nuwabui. Neta nuwayababane Yaubada nuwanuwana ainaena nigele aya'abiye
yababagomiu.

10 Nuwayababa Yaubada nuwanuwana wuwuna neta nuwabui yana abavetuwuni
ta tomowa hilaulau yawahai ta hi'awa namwanamwaei. Na taumiya bale'u yadi
nuwayababa ainaena mwalowoi hive'ave'alo.
11 Am'ita hava Yaubada ipapaihowaine yami nuwayababa ainaena ta am'atepatu
wahiyala na amnuwalele vedumwaluyoigomiu ainai. Eeta amwalo wahiyala mayami
meheuhi yo mayami velau ammoheuyoigomiu mayami atetalam ta am'atububuni
taumumuga yababa yemaihana vehabana. Ginauli maudoidi aidiyai am'abiye ma-
halavauyoigomiu neta nigele teya hava yami pwanoli.
12 Eeta teina leta yapaihowai nigele taupwanoli mehena yayasabui yo hinage nigele
pwanoli ana tauyemaiha yayahaguhagui vehabana yayalaulele. Na yalaulele ebeha
yami atetalam vehabamai Yaubada mehenai ya'abiye mahalava alimiyai.
13 Teina vehabana na yama nuwatuwu hiwahiyala.
Nigele yama nuwatuwu wahiyala ibom na hinage yama yaliyaya. Wuwuna Taito
maumaudoimiu am'abiye wahiyala ta yana yaliyayaena i'abiye yaliyayagai.
14 Na yagu nuwatuwu haehae omiu vehabamiu yawalo auli ta nigele amya'abiye
hinimayagau. Mwalona ginauli maudoidi awalowalowedi alimiyai neta moihadi. Eeta
yama nuwahaehae Taito ainai vehabamiu neta imiya mahalava moihana.
15 Taito inuwatuwu avivini vedova amyayaliyayaine mayami meheuhi yo mayami
ve'ahihi na hinage mayami awa'abi vehabana eeta yana velau vehabamiu iwahiyala.
16 Na yau yayaliyaya wuwuna ginauli maudoidi aidiyai yayemidiyegomiu moiha.

8

Tauyemidiwo yadi velau

1 Ama geluwo nuwanuwamai ebeha amhanapui hava Yaubada yana atemuyamuya
ipapaihowaine tauyemidiwo yadi boda Masedoniya ainai.
2 Hiya vitai holanaena hilaulau neta towoi mwala'ina hive'ave'alo ta bwagana
hiwewelohe na yadi yaliyaya imwala'i alili ta ainaena yadi velau idi'wa alili.
3 Mata yawalo mahalavaedi alimiyai neta velau ana mwala'i hava howahowadi mata
himwaumwauwi neta himwauwi. Na hinage hava nigele howahowadi na himwauwi
mata himwaumwau di'wa. Hibom yadi talam
4 alimaiyai hi'awanoi hamahamadudu ebeha Yaubada ana tauve'ahihiwo Yudeya
vehabadi yadi tupwa hipaihowai hagu ainaena.
5 Yama nuwatuwu mata velau a'ava himwauwi na hesi hivelau di'wa wuwuna
himoheuyoidi Yaubada ainai na mulitai atedi hitalamwedi alimaiyai.
6 Ainaena Taito bada velau ana vai ivetuwuni gamwagamwanimiyai eeta a'awanoiyei
ebeha ive'ovidi.
7 Na ginauli dova yemidi yo aubabada yo hanapu yo vehaguhagu nuwalelena yo
yami velau vehabamai aidiyai ammahuli alili. Eeta nuwanuwamai ebeha teina hinage
velaune paihowana ainai ammahuli moiha.
8 Teina yawalowaloweine nigele dova loina na ebeha tomowa tupwadi yadi vehaguh-
agu nuwalelena ya'abiye mahalava ta ainaena na yami velau moihana yalautowoi.
9 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila bada amhanapuiya'o. Bwagana iya imahuli
alili na hesi ivewewelohеuyowei omiu vehabamiu ta ebe yana vewewelohеyena
iyemahuligomiu.
10 Na yagu nuwanuwatuwu teina dova. Bolimai tuluhadai haugana velau amvetuwuni
inamwanamwa ta teina haugane amve'ovidi. Wuwuna omiu velau ana taupaihowao
mugamugaimiu yo hinage omiu tomowa mugamugaimiu velau amyaliyayai.
11 Mwalona velaune amyaliyayai na yami yaliyayane iyemala moiha ta teina haugane
hava howahowamiu yami tobwatobwao aidiyena paihowane amve'ovi.
12 Ebe velau tayaliyayai mata yada velaune Yaubada vehabana iyaliyaya. Yaubada
nuwanuwana hava alidai imiyamiyane tamohei na hava nigele alidai iyamiyamiya
nigele nuwanuwana.
13-14 Teina nigele yawalo ebeha tomowa tupwadi vitai hi'avala vehulu na omiu
am'avalai. Na hesi nuwanuwamai neta maudoimiune amtoyatoyawa. Wuwuna hiya
adi vahali holanai ta ebeha omiu yami mahuliyena amhaguidi. Eeta omiu mata ami
vahali holanai yadi mahuliyena hihaguigomiu. Teina dova mata ampaihowauyoigomiu
ta maudoimiu amtoyatoyawa.
15 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, ‘Yaiya tomowa itano'ahai mwala'ina
nigele ana tupwa mwala'ina. Na yaiya tomowa nigele iyatano'ahai moiha nigele
iya'abiye ahubali.’

Taito ma'ana geluwo yadi lau Kolinita

16 Yaubada ainai ya'awa yauwedo wuwuna iya ipaihowai ta Taito yana nuwalelene
alimiyai dova yau.
17 Moiha yama awanoi ainai italam na hesi ami hagu ainai inuwalele moiha ta ibom
yana nuwatuwuwena itowolo ta ilalaowa alimiyai.
18 Taito na tahida teya avetamaledi ta hilalaowa. Wasa namwanamwana guguyana
ainai tahida teina ilau'alili ta teina ainaena tauyemidi yadi boda maudoidi hive'ahihiyei
mwala'ina.
19 Teina tahidane tauyemidiwo yadi boda hivesinuwai ta iya mata ihaguigai ta velaune
alawei Yudeya. Ainaena Bada a'awa wasawasaei na mata tomowa hihanapui neta
nuwanuwamai tauyemidiwo ahaguidi.
20 Teina velau mwala'ina yaiyadiwo a'ita'ita avivini ebeha ahibahiba ili'ilimani ta
tomowa havena hivetavetalapili neta vehabana tahida teina alalauvaine.
21 Eeta yama venuwa ebeha yama mumuga hinamwanamwa nigele ebeha Yaubada
mehenai ibom na tomowa hinage mehediyai.
22 Hinage tahida teya avetamalei ta teina tomowaone ivetonugaedi ta baidanao
hilalaowa. Hauga bagibagilina alautowoi ginauli vagadi yo vagadi aidiyena ta alolobaine
iya tautalam. Na teina haugane iya tautalam moihana vehabamiu wuwuna alimiyai
iyemidi.
23 Na Taito iya yagu taliyataupaihowa ta ami hagu vehabana iya baidagu apaipaihowa.
Na tahidao bwau Taito baidanao hilalaowa neta hiya tauyemidiwo yadi bodao vehabadi
hitowotowolo yo hinage Besinana yana vewasawasa hi'abiye mwala'i.
24 Eeta yami velau amve'itaedi aidiyai ta tauyemidiwo yadi boda maudoidi mata hi'ita
lobai ta yama nuwahaehae iyemala moiha.

9

Yaubada yana tomowa adi hagu

1 Yaubada ana tauve'ahihiwo adi haguhagu amvetamalei Yudeya vehabana mata
nigele howahowana yalaulele ili'ilimani.
2 Na Yahanapuiya'o neta nuwanuwamiu mwala'ina ebeha amvehaguhagu. Tomowa
Masedoniya aidiyai yamwahinigomiu, yawalo, ‘Hiya Gilisi bolimai tuluhadai bada
hi'atububuni'o ebeha hivehaguhagu’. Na hibagibagili alili yami nuwalele nuwadi i'abiye
mwahali.
3 Hesi tahidao yavetamaledi ta hilalaowane nigele ebeha yagu nuwahaehaene neta
walo a'ava na hava yawalowalowedine ebeha am'atububuni na amha'waha'wa.
4 Ebe Masedoniya tupwadi baidaguwao alaowa ta hi'ita lobai nigele amya'atabubuni,
omiu yo ai tahinimaya moiha. Na yau hinage yahinimaya wuwuna vehabamiu
yanuwahaehae.
5 Ainaena yawalo inamwanamwa tahidao ya'awanoiyedi ta hilau mugaiwa alimiyai
ta mata velau amwalowalo yemidiyegauwa am'atububuni vateyaidi. Ainaena nonovana
haugana ya'abimahalavawa ta imiya mahalava neta yami nuwatuwuwena amvelavelau
na nigele hiyahuluhuluigomiu.
6 Teina amnuwatuwu ili'ilimani. Yaiya nigele iyalaupeli mwala'ina mata nigele
iyalauyaba mwala'ina. Na yaiya ilaupeli mwala'ina mata ilauyaba mwala'ina.
7 Ainaena tomowa ehebo ehebo vedova yana nuwatuwu ipaipaihowai ebeha ipai-
howai ta'i. Nigele ebeha mayana nuwavitai na ivelau yo hinage nigele ebeha ivelau
wuwuna iya yana paihowa ebeha ivelavelau. Tomowa mayana yaliyaya na ivelau neta
Yaubada yana awanamwanamwa.
8 Na Yaubada howahowana mata ami velau mwala'ina imohegomiu yo hauga
daodaona ginauli maudoidi amnuwanuwaleleyedi mata amlobaidi ta howahowamiu.
Na hinage mata vagavagana imohegomiu ta paihowa namwanamwadi maudoidi
vehabadi howahowana.
9 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele iwalo:

‘Tomowa nuwanuwana i'aiyauya hauga maudoina tauwewelohe aidiyai,
Yana mumuga dumwaluna imiyamiya mata ilau ta hauga nigele ana higa’.

10 Yaubada taulaupeli venuvenu imohemohedi ta hilaulaupeli na mulitai venuvenu
yo ai'ai namwanamwana ainaena tamahuli, na mata ipaihowai ta yami mumuga
namwanamwana mahulina i'abiye mwala'i.
11 Eeta Yaubada mata amwaha maudoidi aidiyena i'abiye mahuligomiu ta mayami
mumuga namwanamwa hauga maudoina, eeta tomowa bagibagilidi Yaubada hi'awa
yauwedowei yami velau vehabana neta ainaena hilolobaiwa.

12 Wuwuna teina velaune ampaipaihowaine nigele Yaubada yana tomowao adi haguhagu iya ibom iyave'alo, na tomowa bagibagilidi hinage ipaihowaidi ta Yaubada ana awayauwedo hi'abiye mwala'i moiha.
13 Teina velaune paihowana ampaipaihowaine mata ami ita imiya mahalava. Tomowa bagibagilidi mata Yaubada hi'awa wasawasaei wuwuna yami walomahalava wasa namwanamwana vehabana. Na yami velau mwala'ina aidiyai yo tomowa tupwadi aidiyai mata Yaubada hino'owei wuwuna yami atetalamwena am'aiyauya.
14 Na vehabamiu hi'awanoi ta ami velaune atediyai imwala'i wuwuna Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina alimiyai imiyamiya.
15 Yaubada nigele howahowada ta'aubabadaei vehabana na ta'awa yauwedowei.

10

Paulo yana paihowa vehabana i'awa pa'ipa'i'i

1 Yau Paulo, Besinana yana nuwadobiyena yo yana nuwanamwanamwaena ya'awanoiyegomiu. Tupwamiu amwalo ebe yau baidamiu neta yanuwadobi na ebe yau amwaha daodaowai neta yawalowalo wahiyala.
2 Eeta ya'awanoiyegomiu haugana yalalaowa havena amhuluhuluigau ta yawalowalo wahiyala. Wuwuna yaiyadiwo hiwalo bale'u yana nuwatuwuwena alaulau yahana-puiya'o mata aidiyai walo wahiwahiyalana yavetowolo.
3 Moiha bale'uwai tamiyamiya na hesi nigele bale'u yana nuwatuwuwena aya'ale'aleha.
4 Wuwuna yama alehao ginaulidi neta nigele bale'u ginaulidi na hesi ala'alawowoli haehae alilina. Yaubada yana ala'alawowoli ainaena ali wahiwahiyaladi hibuibuiyedi.
5 Awa pa'ipa'i'i yo abawalo gagasao maudoidi Yaubada yana hanapu hi'ale'alehai ai agohalo'elo'edi. Na nuwanuwatuwuwo maudoidi apaidi ta Besinana hi'awa abiyei.
6 Haugana ebe am'awa'abi ili'ilimani ai a'atububuni'o ta tau'awa sewa maudoidi ayemaihadi.
7 Ebe teya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo iya Besinana yana taupaihowa, bada ebe inuwatuwuyo neta ai hinage Besinana yana taupaihowao.
8 Ebe yada Bada yana loina imohemohegai mata vehabana yawalo haehae habuluna na nigele yayahinimaya wuwuna yagu loina ainona ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha agohalo'edi.
9 Nigele ebeha yawalo yemeheuhigomiu yagu letao aidiyena.
10 Tomowao tupwadi yadi aubabada hiwalo, ‘Paulo leta ainai yana walo hiwahiyala yo hivitai. Na hesi haugana iya baidada nigele teya yana wahiyala ta yana walowo dova ginauli awa'awawa.’
11 Tomowao teina ebeha hihanapui ili'ilimani neta haugana ai lovai na yama leta alodiyai awalowalowedi mata neta dova yama mumuga haugana ai badamiu.
12 Ami geluwo tupwadi hino'ono'oweuyowedi. Havena awalowalo ta ebeha ave-toyatoyawa wuwuna yehadi himwaumwauhinidi. Na hesi tomowa teina hiyauyaule wuwuna hiya hibom adi liveyena hivetoyatoyawa. Na hinage yadi mumuga hivetoya-toyawa adi geluwo baidadiyao eeta hibom hi'awa namwanamwauyowedi.
13 Yaubada yana paihowa dalava tupwadi aidiyai yo gamwagamwanimiyai imohegai'o na neta paihowane ana higahiga a'au'aubadaeine ta anuwahaehaeyeine na hesi ai mata nigele nuwahaehae ana higahiga ayadi'wai.
14 Ai nigele ayalaulau alili nuwahaehae ainai wuwuna moiha Besinana wasana namwanamwana ai amumugaiyeine.
15 Ainaena yagu nuwahaehae vehabamiu neta nigele tomowa tupwadi yadi pai-howa vehabana na yayanuwahaehae. Hesi ai paihowa vehabana yagu nuwatuwu wahiwahiyalana ebeha yami yemidi imwalamwala'i ta mata yagu abapaihowaowa gamwagamwanimiyai hinage imwala'i.
16 Mulitai abo alau dalava amwaha dodaowai tupwadi aidiyai wasa namwanamwana aguguyaei. Ainaena mata nigele ayalau tahidao yadi abapaihowa dalavadi aidiyai ta havena awalo haehae tomowa tupwadi yadi paihowa ainona vehabana.
17 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, ‘Yaiya nuwanuwana na iwalo haehae Bada hava ipapaihowaidine vehabana iwalo haehae’.
18 Wuwuna ebe Bada towaho i'awa namwanamwaei neta inamwanamwa Yaubada mehenai na ebe towahonane ibom i'awa namwanamwaeuyowei neta nigele iyanamwanamwa Yaubada mehenai.

11

Paulo na tauyewasa oya'oyama

1 Nuwanuwagu am'alama'i'ita ta aubabada yauyaule habuluna yapaihowai. Yauwedo
na amtalamwegau ta yapaihowai.
2 Yaubada yana alomagigiliyena vehabamiu ya'alomagigili. Wuwuna omiu dova
nuwapuyo ta ebeha mata yawalo yemidiyegomiu dova vahala atena masemaselena
hilalawei mwanena ehebo mohimohili Besinana ainai.
3 Na yameheuhi wuwuna mata tomowa hiniuligomiu ta yami nuwanuwatuwuwo hive-
tauyabayababadi ta yami talam masemaselena maudoina Besinana ainai amlaugabaei.
Dova mwalona mwata yana oyama hanahanapuwena Ive i'o'oyamaeine.
4 Ebe tomowa teya ilaoma na Yeisunane agugugugugyaeine imiyamiya na Yeisu
vagana iguguyaei neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na Alu'aluwa
Ve'ahihi amvavaiwa imiyamiya na alu'aluwa vagana amvai neta am'atububuni moiha
ebeha ammoheuyoigomiu. Na hinage ebe wasa namwanamwana alimaiyai amvavaiwa
imiyamiya na vagana amvai neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu.
5 Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai na hesi nigele
hiya namwanamwa di'waigau.
6 Ta mata walo ainai nigele yayanamwanamwa na hesi hanapu ainai yau bada
ainaede. Neta hanapune imasele ili'ilimani hauga bagibagilina yama mumugao
maudoidi aidiyena.
7 Yaubada wasana namwanamwana yaguguyaei alimiyai neta nigele yaya'awa
maihaei, na yamwau dobiuyowegau ta ebeha ya'abihinigomiu. Na teina mumugane
yapaipaihowaine neta yababa yapapaihowaine, bo?
8 Haugana gamwagamwamiyai yapaipaihowa neta tauyemidi boda tupwadi aidiyai
ya'abilau na omiu nigele. Na yagu abilaune ana ita dova yadi mane ya'aivavali ta
ainaena yahaguigomiu ta nigele ami vaga teya.
9 Na haugana yau baidamiu tamiyamiya na ya'abiye ahubali ginauli ainaena nigele
teya yaiya yaya'abiye vitai. Wuwuna tahidao Masedoniyaena hilalaomane hiya yagu
miya ahubali ainai hihaguigau. Na hauga mulitai mata nigele yaya'abi'abiye vitaigomiu
dova hinage mwalona nigele yaya'abiye vitaigomiu.
10 Besinana iya tauwalo moihana na yau hinage yawalo dumwalu alimiyai neta
mata nigele teya yaiya Gilisi tupwanaena yagu nuwahaehae iya gudui wuwuna nigele
yaya'abiye vitaigomiu.
11 Nigele yayavelauwegomiu eeta teina walone yawawaloweine, bo? Nigele ali'alili.
Yagu velau omiu vehabamiu Yaubada ihanapuiya'o.
12 Na hava yapaipaihowaine neta nigele maihana eeta mata yapaipaihowa
ala'alabiliyei. Wuwuna yaiyadiwo yadi nuwahaehaeyena hiwalo ebeha yadi paihowa
dova ai mata yaguduidi.
13 Tomowa teina dova neta nigele tauyewasa moihadi. Hiya taupaihowa oya'oyamao
adi ita moihadi hidawanidi na hipaihowauyoidi ta dova Besinana yana tauyewasao.
14 Na havena am'alu'aluwagavai wuwuna Tomodulele ana ita moihana idawadawani
na ipaihowauyoi ta ana ita dova masele ana tausagenawasa.
15 Eeta ebe yana taupaihowao hinage adi ita moihadi hidawadawanidi na
hipaihowauyoidi ta dova mumuga dumwaluna ana taupaihowao neta havena
am'alu'aluwagavai. Teina yadi paihowane yana aba'ovi ainai na hava hipapaihowaiwa
mata maihana hivai.

Paulo yana yewasa muyana

16 Na yawalo auliuyoigomiu havena teya yaiya i'awa'awa yauyauleyegau. Ebe am'awa
yauyauleyegau yede amtuluhahegoyaegau ta mata yagu abanuwahaehae habuluna.
17 Yagu nuwahaehae ainai bada ebeha yawalo neta nigele Bada yana nuwatuwuwena
yayawalowalo na yabom yagu yauyauleyena teina nuwahaehaene ainaena
yawawaloweine.
18 Boda holamiyai neta hiwalowalo haehae dova bale'u maudoina ainai ta hinage yau
mata yawalowalo haehae.
19 Omiu amhanapu alili eeta tauyauyaulewo amtalamwedi ta alimiyai hinuwanuwa-
haehae!
20 Wuwuna ebe tomowa ivehevaliyegomiu na yami namwanamwa itanotanoidi yo
oyamaena ivaivaigomiu yo i'ita'ita dobiyegomiu yo ilaunavanavaigomiu neta amta-
lamwei ta teina dova ipaipaihowaine.
21 Yau yatapiya ta nigele yayatalaigomiu. Neta yagu abahinimaya, bo?

Hesi ebe yaiya howahowana ginauli hava vehabana inuwahaehae yau hinage dova howahowagu yanuwahaehae. Teina ya'au'aubabadane neta dova yauyaule.
22 Ebe hiya Hibulu, yau hinage Hibuluwena. Ebe hiya Yudeya yau hinage Yudeyaena. Ebe hiya Abelaham tubunao yau hinage Abelaham tubuna.
23 Ebe hiya Besinana yana taupaihowao yau hesi yana taupaihowa ili'ilimani moiha ta yadi'waidi. Teina ya'au'aubabadane neta dova buwa. Yagu paihowa wahiwahiyala ainai yo vada abapaiyai yo tomowa hitalaigau aidiyai yo hauga bagibagilina mwalowoi yawutu vahavahali.
24 Pwedipwedili ana bagibagili 39 himomohegaune neta mai nima ehebo yavevealodine hiya Yudeyaone aidiyena.
25 Lomaone mai tonuga hipwepwediligaune. Na mai ehebo tomowa tupwadi ebeha gaimaena higohaye mwalowoigau. Na mai tonuga wagaena yayoyoline na mai ehebo ni'uwai yatubatuba neta ahubena ehebo na boniyai ehebo.
26 Na yagu adau bagibagilidi holadiyai yasilahe abaita ainaena yo yasilahe tau'aivavali aidiyena. Na yasilahe yagu taliya Yudeya aidiyena yo yasilahe nigele Yudeya aidiyena. Dalava mwala'idi holadiyai yo balabala awawai bada dova muya yave'ave'alodi. Gabwai bada dova muya yave'ave'alodi yo yasilahe tauyemidi oya'oyamao aidiyena.
27 Paihowa vitavitaidi yapaihowaidi ta ya'ala'i'iwahi. Hauga ibagibagili alili boniyena nigele yaya'eno'eno. Na vahali yo gadomaguni holadiyai yamiyamiya yo hauga bagibagilina nigele agu yo nigele agu ale'o ta gwaugwau holadiyai yamiyamiya.
28 Na nigele teina mumugaone hibom. Na hesi yanuwanuwatuwu tauyemidi yadi boda maudoidi vehabadi ahubena ehebo ehebo iya i'abi'abiye vitaigau moiha.
29 Haugana tomowa teya itapiya neta yau hinage yatapiya. Na haugana tomowa teya hi'abiye be'u neta yau yanuwavitai moiha.
30 Ebe mata yanuwahaehae mata ginauliwowa hi'abi'abiye tapiyagauwo himiya mahalava na vehabadi yanuwahaehae.
31 Bada Yeisu yana Yaubada yo Tamana awanamwanamwa miyamiya vateyaina ihanapuiya'o neta nigele yaya'oya'oyama.
32 Haugana yau Damasiko na tauwasawasa Aletasi elauhanai tauloina dalava awa'edana ainai tau'ita aviviniwo ivetowolodi ta ebeha hi'abi avivinigau.
33 Hesi tauyemidiwo tupwadi dalavane alinane hawahawagana ainaena kodowena hive'abahi dobiyegau ta tauloinane yadena gabaeine.

12

Yaubada eno'ita'ita Paulo imomoheine

1 Nuwahaehae nigele teya hava ana namwanamwa na nigele howahowagu ta awagu yagudui eeta mata yanuwahaehae. Hesi teina haugane eno'ita'ita yo abiye mahalava Bada imomohegauwa mata ya'aubabadaedi.
2 Bolimai 14 bada hi'ovi'o ainai tauyemidi* yahanahanapui Yaubada i'abihini ta ihahaene galewa haehae ali'alilina ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui, na Yaubada ihanapuiya'o.
3-4 Yahanapuiya'o neta Yaubada teina tomowane i'abihiniya'o ta ihahaeyeine yana abamiya wasawasana ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui. Yaubada ihanapuiya'o. Na tenem ainai hava ibebenaledine nigele howahowana ta'aubabadaedi yo nigele iyalowoinanei tomowa awadiyena hiwalowei.
5 Eeta teina vehabana mata yanuwahaehaeyei na yau vehabagu mata nigele yayanuwahaehaeyowegau. Hesi ginauli hava yagu tapitapiya hi'abiye mahalavadi mata yanuwahaehaeyedi.
6 Ebe nuwanuwagu yanuwahaehae mata yau nigele buwa wuwuna yawalowalo moiha. Eeta mata nigele yayanuwahaehae wuwuna nigele nuwanuwagu ebeha tomowa hi'abihinigau, na hava aliguwai hi'i'itadine yo hibebenaledine neta aidiyena hi'ita lobaigau.
7 Teina abiye mahalavaone Yaubada imomohegaune neta moiha imwala'i alili na Yaubada nigele nuwanuwana ebeha yanuwahaehae. Eeta vitai italamwei aliguwai dova haihaili womawomalina taugu iwomawomali. Na teina neta Tomodulele yana taupaihowa italaigau na i'abiye laumwauwigau ta mata nigele yanuwahaehae di'wa.
8 Teina vehabana na mai tonuga Bada ainai ya'awanoi ebeha haihaili womawomalina ivai vehulu.

* **12:2** Tauyemidi neta Paulo iya ibom vehabana i'au'aubabadane. Nigele nuwanuwana ebeha iwalo haehae eeta tomowa teya vehabana i'au'aubabadane.

9 Na hesi aliguwai iwalo, ‘Havena, yagu ve'i'ila owa howahowam wuwuna yam tapiya haugana neta yau yagu ala'alawowoli yana hauga wahiyala’. Ainaena na yayaliyaya alili yagu tapitapiya yagagasaedi neta mata Besinana ala'alawowoli aliguwai imwauwi.
10 Besinana vehabana na vetapitapiya yo walo hinahinali yo silahe yo taumuya yo vitai hauga maudoina aidiyena yanamwanamwa. Wuwuna yagu tapiya haugana neta abo yawahiyala moiha.

Paulo inuwanuwatuwu Kolinita vehabadi.
11 Yagu walo dova yauyaule na hesi omiu ampaihowaigau eeta teina dova ya'au'aubabadane. Bada ebe am'awa namwanamwaegau, na hesi nigele. Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai, na hesi nigele hiyanamwanamwa di'waigau, bwagana yau ginauli awa'awawa.
12 Gamwagamwamiyai ya'alam'i'ita ili'ilimani na ve'ive'ilala yo vedevedede yo paihowa wahiwahiyaladi bagibagilidi aidiyena ya'abiye mahalavauyowegau neta yau tauyewasa moihagu.
13 Yagu mumuga gamwagamwanimiyai neta dova hinage yagu mumugane vali tauyemidiwo boda maudoidi aidiyai, na hesi haugana ya'ahubali ginauli aidiyena nigele teya yaya'abiye vitai. Yauwedo na teina paihowa pwanone vehabana amnuwa-hamuigau.
14 Teina yagu hauga tonugana ya'atububuni ebeha yalaowa ta yataubo'eyegomiu na mata nigele ya'abiye vitaigomiu. Nigele yami tobwatobwa yayavenuwa wuwuna yau dova tamamiu. Eeta hedaheda nigele yadi paihowa ebeha hinadiyao yo tamadiyao adi haguhagu vehabana hi'atububuni. Na hesi hina yo tama hiya yadi paihowa natudiyao adi haguhagu hi'atububuni vehabadi.
15 Yagu abayaliyaya neta ami haguhagu vehabana yagu tobwatobwa maudoidi yatalamwedi yo hinage yatalamweuyogau vehabamiu. Neta yagu velau ana mwala'i imiya mahalava. Na vedova omiu yami velau mata ihabulu?
16 Na tupwamiu am'au'aubabada amwalo, ‘Paulo yama tobwatobwa nigele iyatano-tanoidi na yana hanapuwena i'oya'oyamaegai’.
17 Tomowaowa yavetamalediwaowa alimiyai, vedova teya aidiyena ya'oyamaegomiu na yami tobwatobwa yatanoidi? Nigele! Amhanapuiya'o neta nigele yayapaihowa.
18 Taito ya'awanoi hamahamadudui ebeha ilaowa alimiyai. Na tahida teya yavetamalei ta iya baidana hilalaowane. Vedova yami tobwatobwa itanoidi? Nigele. Iya na yau yama mumuga ehe'ehebodine.
19 Teina leta amvahivahiline nuwana amnuwanuwatuwu ebeha mehemiyai a'au'aubabadane ama ve'ewa ana abiyedumwalu vehabana, nigele. Na hesi ai Besinana yana taupaihowao ta amiyamiya na a'au'aubabada Yaubada mehenai ta ebe a'abiye wahiwahiyalagomiu.
20 Na yagu meheuhine neta nuwana ebe yamahalavawa ta mata ya'itagomiu nigele dova yagu nuwanuwatuwu vehabamiu. Na yami mumugao mata nigele hiya'abiye yaliyayagau, na hava yapaipaihowai mata nigele hiya'abiye yaliyayagomiu. Na yagu meheuhine neta nuwana mata manini yo alomagigili yo modi'ini yo aiduma yo awayabayababa yo vetalapili yo nuwahaehae yo talina tui yalobaidi.
21 Hinage yagu meheuhine neta nuwana mata yagu laugwaipileuyowa ainai Yaubada i'abiye nuwadobiyegau mehemiyai. Na tomowa bodadi mwalona yababa hipaihowaidi ta nigele hiyanuwabui aidiyai mata yadou vehabadi. Hiya nuwatuwu bi'idi mumugadi hipaipaihowaidi yo meheganawali yo paihowa bi'ibi'idi hipaipaihowaidi mata vehabadi yadou.

13

Paulo yana walo gudugudu
1 Teina yagu hauga tonugana yalalaowa alimiyai. Dova loina teya iwalo, ‘Ebe tauwalo moiha bwau bo tonuga ve'ewa hava ainai yadi walo ana benali ehebo abo mata ammulitaei’.
2 Omiu yaiyadiwo mwalona yababa ampaipaihowaidi yo omiu nigele amyapaipai-howaidi ebeha yawalo gudugudui gomiu maudoimiu. Mwalona yagu laowa bwauna ainai yawalowei na teina yau lovai ta mata yawaloweuyoi, haugana yalalau gwaipileuy-owa tauyababa maudoidi lauvetala mata hive'alo.
3 Yami venuwa ebeha amhanapui neta Besinana aliguwena i'au'aubabada eeta ana moiha mata ya'abiye mahalava. Iya yana paihowa alimiyai nigele iyatapiya na hesi alomiyai iwahiyala alili.

4 Bwagana Yeisu tapiya holanai hive'abahi na hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena mayawahina. Dova itatapiyane ai hinage atapitapiya na yama paihowa alimiyai neta Yaubada yana ala'alawowoliyena mata iya baidamai amiya.
5 Am'itauyoigomiu yemidi amwahanaena amlaulau bo nigele. Yami mumuga am'ita lobaiya'o ebeha Yeisu Besinana alimiyai imiyamiya. Ehe, iya alimiyai imiyamiya. Na ebe ginauli yababadi ampaipaihowaidi na ambe'u neta nigele.
6 Na yayemidi neta mata am'itagai ebeha nigele ayabe'u.
7 Na Yaubada ainai a'awanoi ta mata ihaguigomiu yo havena yababa ampaipaihowaidi. Nigele ebeha ama ita a'abiye mahalava ta tomowa hiwalo yama paihowa idumwalu, na omiu ebeha yami mumuga maudoidi hidumwalu. Bwagana ama ita dova nigele taupaihowai namwanamwamai na hesi nuwanuwamai ebeha yami mumuga maudoidi hidumwadumwalu.
8 Wuwuna ai nigele howahowamai ta walo moihana agudui. Hesi howahowamai ta walo moihana vehabana apaihowa.
9 Mata ayaliyaya ebe atapiya na amwahiyala. Na a'awanoi ebeha Yaubada ihaguigomiu ta yami mumuga hinamwanamwa moiha.
10 Yau lovai na teina yalaulele ebeha yalalaowa ta nigele ebeha abiye dumwalugomiu vehabana yagu walo yo yagu mumuga hivita moiha. Na yagu loina neta Bada imohegau ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha yagoha loe'elo'edi.

Paulo yana awayauwedo
11 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa. Kaiyoni! Am'aipate wahiwahiyala ta ebe yami mumuga hinamwanamwa moiha. Yagu guguya ambenaledi ta maudoimiu nuwamiu ehebo yo nuwahegoyaena ammiyamiya. Na velau yo nuwadaumwali ana Yaubada mata omiu baidamiu ammiyamiya.
12 Ainihoniho ve'ave'ahihina ainaena am'awa yauwedoweuyoigomiu. Yaubada ana tauve'ahihiwo maudoidi hi'awa yauwedowegomiu.
13 Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila yo Yaubada yana velau yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'awa'au'augelu maudoimiu alimiyai imiya vahaligomiu.

GALETIYA

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yana tauyewasa teya, nigele tomowa yadi vesinuwaena, na
hesi Yeisu yana vesinuwaena, yo hinage Tamada Yaubada. Ibom Yeisu mwalowoiyena
i'abiye towolouyoi.
2 Na tahidao baidaguwao yami leta avetamalenawa omiu tautapwalolo, boda ehebo
ehebo tupwa Galetiya holanai ammiyamiya.
3 Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena ammiya
namwanamwa.
4 Wuwuna Tamada Yaubada yana nuwatuwu teina dova, ainaena Yeisu ibom italam
ta imwalowoi yada pwanoli vehabadi, eeta ihaguigita teina bale'u yababana yana
wahiyalaena,
5 teina vehabana Yaubada ainai tawalowalo vetuvehae, nigele yana aba'ovi. Moiha.

Wasa namwanamwana ehebo ta'i

6 Abanuwapwanopwano teina aliguwai, wuwuna Yaubada mugai ivesinuwaigomiu
ta ebe Besinana ainaena ve'i'ila amlobai, yo wasana namwanamwana amyemidiyei. Na
mwayamwayauwena teina hauga amta'wata'wataena'o, na wasa vagana amyemidiyeine.
7 Wasa namwanamwana ehebo ta'i, na nigele teya hinage wasa iyamiyamiya, na
hesi tupwadi tomowa bada hivelau pwanopwanogomiu'o, wuwuna nuwanuwadi yo
Besinana wasana himwau gwaipile ta ainaena hi'oya'oyamaegomiu.
8 Besinana wasana mugai ambenaleine neta moihana, eeta havena teya yaiya vali
wasa imohemohegomiu. Ai yo tausagenawasa galewaena nigele howahowana wasa
vagana ayamohegomiu. Na ebe yaiya wasa namwanamwana imwau gwaipile ta vali
wasa iyemahalava, vitai mata ilobai Yaubada ainaena.
9 Bada mugai awalo mahalava'o alimiyai, na teina hinage yawalo mahalavauyo neta
ebe yaiya vali wasa imohegomiu, yababana mata ilobai Yaubada ainaena.
10 Vedova, tomowadine adi walo vetuvehae vehabana yanuwanuwatuwu, bo nuwana
Yaubada ana walo vetuvehae? Wuwuna ebe tomowa yadi nuwatuwu yapaipaihowai,
nigele howahowagu ta Besinana vehabana yavetaupaihowa.

Paulo yana nuwabui

11 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta wasa namwanamwana yawalowalo ma-
halavae, nigele tomowa aidiyena.
12 Wasane nigele tomowa yadi walomahalavao yo yadi ve'itao aidiyena, na hesi Yeisu
Besinana yana ve'itao aliguwai ainaena.
13 Na yagu mumuga mugamugaina, haugana taumiya Yudeya yadi boda holanai
yamiyamiya, neta ambenalena'o, ebeha Yaubada yana bodao ya'abi'abiye muyadi na
nuwanuwagu yo yamutudi.
14 Ainaena agu yasowone taumiya Yudeya holanai yawahiyala gabaedi, wuwuna
tubudao yadi mumuga vehabana ya'ai'aipate wahiyala na agu yasoyasowowa yadi
aipate tupwana ta'i.
15 Haugana nigele hiyalabahigau, na mugai Yaubada yana ve'i'ilaena bada ivesinuwa-
gau'o,
16 ta ibom yana nuwatuwena natuna aliguwai ive'itaei, ta yavetauyewasa vehabana
nigele Yudeya aidiyai. Ainaena nigele yayalaulau tomowa aidiyai habi panivila wasa
teina vehabana.
17 Nigele yayalau Yelusalem Besinana ana tauyewasa mugai aidiyai, na hesi yalau
Alebiya, ta nemai yamiyamiya ana higa yalau gwaipilema Damasiko.
18 Mulitai bolimai tonuga tuluhadiyai yahae Yelusalem, Pita yatau bo'eyei, na nemai
baidagu ahubena 15 amiyamiya.
19 Na Yeisu ana tauyewasa bahudi nigele yaya'itadi. Neta bada Yemesa, ibom yada
Bada tahina.
20 Yagu walo teina Tamada mehenai yalelediwa nigele teya hinage oyama.
21 I'ovi na Yelusalem yalaugabaei ta yalau Siliya yo Silisiya yadi tupwa ainai.
22 Na haugana yamiyamiya aidiyai Besinana yana bodao Yudeya tupwanao aidiyai
nigele agu oleya hiyahanapui.

23 Bada wasagu hibenalena'o ebeha ‘Ibom mugai iyeyemuyagitawa, na hesi
bada inuwabui'o, ta wasa namwanamwana mugai ilaulaugagayoweiwa hauga teina
igugugu yaei.’
24 Ainaena Yaubada hiwalo vetuvehaeyei yagu nuwabui vehabana.

2

Besinana ana tauyewasao hitalam Paulo yana guguya ainai

1 Bolimai 14 hi'ovi na Banabasi baidagu ahaeuyo Yelusalem na Taito yalauvai ta
baidamai ahahaene.
2 Na yagu lau wuwuna Yaubada yana ve'ita aliguwai. Eeta yahae Yelusalem, na yalau
Yaubada yana bodao adi taumugaiwo aidiyai, ta abom a'au'aubabada, na yagu yewasa
yaguguyaei hiya nigele Yudeya aidiyai. Wuwuna nigele nuwagu yaguguya awa'awawa,
eeta yadi taumugaiwo yagu guguyane hi'awa namwanamwaei.
3 Na Taito i'wayabuigau ta ahahaene Yelusalem, ibom teya towaho Gilisi, na hesi
taumugaiwone nigele hiyaloinaei yo ebe 'wapina hihapi vehulu ana ve'ive'ilala dova
hibom.
4 Na tupwadi adi geluwo oya'oyamadi bada alimaiyai hiluwuma'o, nuwanuwadi yada
miya namwanamwana Yeisu Besinana imomohegitawa hi'ita, na hibom nigele tauyemidi
moiha, nuwanuwadi yo loina vitaina himohegai.
5 Na hesi yadi loina maudoina ata'wata'wataei, ta nigele teya hava ainai ayatalam.
Havena yada wasa moihana himwaumwau gwaipile.
6 Na hinage tauyewasao tomowa hiyogaedi adi taumugaiwo, na hesi nigele yayamode-
mode aidiyai nuwana hiya taumugaiwo bo taumulitao wuwuna maudoida Yaubada
mehenai tatoyatoyawa, hiya havena teya lauhepoi himwaumwauwi yagu guguyane
ainai.
7 Na hesi taumugaiwone Yaubada yana veguveguyai hihanapuiya'o ebe yau wasa
namwanamwana yaguguguyaei hiya nigele Yudeya aidiyai, na Pita hesi igugugu yaei
Yudeya aidiyai.
8 Wuwuna Yaubada Pita wahiyala imohena'o yana paihowa Yudeya aidiyai, na yau
hinage dova wahiyala imohegau yagu paihowa hiya nigele Yudeya vehabadi.
9 Ainaena taumugaiwone, Yemesa, Pita na Yoni, Yaubada yana velau aliguwai hi'ita
lobai, na hitalam Banabasi yo yau alimaiyai, ta nimamaena avelau. Hitau tonugaone
tomowa hi'awa taumugaiyedi hitalam alimaiyai ta ebe yau yo Banabasi alau hiya nigele
Yudeya aidiyai, na hibom hilau Yudeya aidiyai.
10 Ta ehebo ginauli vehabana hivenuwamwauwegai, ebeha wewelohedi ahaguidi.
Ginauli teina inamwanamwa alili eeta hauga maudoina ya'ai'aipate wahiyala vehabana.

Paulo Pita iwalo debadebai

11 Hauganane Pita ilaoma Anitiyoki ainai, ta nemai yana mumuga nigele hiyad-
umwalu, ta yawalo debadebai yana mumuga yababadi vehabana.
12 Moiha ta'i, yana lau mugaima ainai yana mumuga namwanamwana, eeta Yaubada
yana bodao hiya nigele Yudeya i'awa au'augeluwedi ta baidanao hi'ai'ai ehebo, na
mulitai tupwadi Yemesa yana bodao hilaoma, ta Pita Yudeyao imeheuhedi, eeta
ai toyawa nigele Yudeya baidanao ita'wata'wataei, yo ilaugabaidi. Neta Pita yana
lauhapuli.
13 Eeta taumiya Yudeya bahudi hinage hi'oyama, ta Banabasi hinage yadi oyamane
imulitaei.
14 Ainaena yau yahanapuiya'o ebeha Yeisu Besinana wasana dumwadumwaluna
nigele hiyamulimulitaei moiha, ta maudoidi mehediyai Pita yapanivilaei, yawalo,
‘Augelu, owa Yudeya towahona, na tupwana hauga taumiya Yudeya yada mumugao
utautau gabaedi na vali dalava mumugadi uve'ao'aonaedi, eeta vedova mata vali dalava
tomowadiyaone u'abiye nuwabuidine ta ita Yudeya mumugada himulitaei?’

Yaubada i'awa namwanamwaegita yada yemidi a'ava ainaena

15 Hiya nigele Yudeya dalava maudoina aidiyai yabayababadi ta'i, na tabom hesi
taumiya Yudeya,
16 tahanahanapui neta Yaubada tomowa i'awa'awa dumwaluwegita nigele Mosese
yana loina ana awa'abiyena, na hesi yada yemidi Yeisu Besinana ainai vehabana.
Wuwuna ita yada yemidi Yeisu Besinana ainai tamwauwiya'o ta Yaubada i'awa
dumwadumwaluwegita. Na hesi yada yemidi nigele Mosese yana loina ana awa'abi
ainai tayamwaumwauwi, wuwuna Yaubada nigele tomowa iya'awa'awa dumwad-
umwaluwedi Mosese yana loina ana awa'abi vehabana.

17 Maudoimai taumiya Yudeya nuwanuwamai yo Besinana yana mwalowoi ainaena
Yaubada i'awa dumwaluwegai. Na tupwana hauga alaulau hapuli pwanoli ainaena,
vedova teina, nuwana Besinana ivevelau pwanoligai? Nigele.
18 Yau ebe yawuyouyo ta yagu yemidi Mosese yana loina ainai yamwauwi, neta
yayababa'o.
19 Wuwuna Mosese yana loinane bada iyemwalowoigau'o, na mulitai yana wahiyala
aliguwena i'ovi'o, ta ebeha yawahi moiha yalobai Yaubada yana paihowa vehabana.
20 Besinana baidagu bada hive'abahi gogoigai'o, ta yamwamwalowoine na hesi
yawahigu yalobauyoi, nigele yau yawahiguwena na Besinana yawahina aliguwai
imiyamiya. Teina hauga mayawahigu yamiyamiya, na yawahigune wuwuna neta yagu
yemidi Yaubada Natuna ainai. Besinana ibom yana ve'i'ilaena italamyowei, ta vehabagu
imwamwalowoine.
21 Havena Yaubada yana ve'i'ilane aliguwai yauvauvalaei. Havena tanuwanuwatuwu
ebeha Mosese yana loinao adi awa'abi ainaena Yaubada i'awa namwanamwaegita. Mata
dova ta Besinana yana mwalowoine iveginauli awa'awawa.

3

Yemidi Besinana ainai

1 Omiu Galetiyao yauyaulemiu! Yaiya ivevenayaigomiune ta nuwamiune hipwanop-
wanone? Mugai ave'itagomiu ta nuwamiune himasele moiha Yeisu Besinana vehabana,
ebeha aiwa lagalagana ainai imwalowoi na hesi amnuwagabaena'o! Ainaena yami
nuwatuwu ebeha Mosese yana loina ana yemidiyena livahi amlobai?
2 Ehebo panivila yapanivilaegomiu: Aiteya amwaha ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi
amvavaine? Mosese yana loina ana paihowa ainaena, bo Besinana wasana ambenalei
ta ana yemidi ainaena?
3 Yauyaulemiu! Yami tapwalolo yana vetuwuni amhanapuiya'o ebeha Alu'aluwa
Ve'ahihi ainaena, eeta havena amtowotowoi ta ebeha yami tapwalolo amve'ovi ambom
yami paihowa aidiyena.
4 Vedova ta ami lautowoi maudoina amyepaipaihiyei, na Besinana ana yemidi ainai
am'aipate ahaya?
5 Ehebo hinage panivila: Yaubada ibom Alu'aluwa Ve'ahihi imohemohe alimiyai,
na yana wahiyalaena yami paihowa wahiwahiyaladi ampaipaihowaidi. Vedova yana
aiyauyao alimiyai, Mosese yana loinao adi awa'abi, bo Besinana wasana ana yemidi
ainaena?
6 Amnuwatuwu avivini Abelaham neta ibom Yaubada iyemidiyei, ainaena Yaubada
i'awa dumwaluwei,
7 yo amhanapui neta Yaubada ana tauyemidiwo hibom Abelaham natunao.
8 Mwalona Yaubada Abelaham iwalo auli, iwalo,
‘Owa alimwena mulitai vali dalava yadi awanamwanamwa hilobai.’
Na Yaubada yana walo teina Buki Ve'ahihi holanai iwalo
mahalava mugai, neta dalava bagibagilidi adi abiye dumwalu Yaubada ana yemidi ibom
ainaena.
9 Eeta tahanahanapui neta tauyemidiwone maudoidi adi awanamwanamwa hilobai,
hiya Abelaham baidanao.
10 Na yaiyadiwo yadi nuwatuwu neta ebeha Mosese yana loina ana awa'abi ainaena
hinamwanamwa, mata awayababa a'ava hilobai, wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo,
‘Loina maudoina buki teina holanai ebe yaiya nigele
iyamulitaei moiha, awayababa abo ilobai.’
11 Nigele howahowana Yaubada i'awa dumwaluwegita ebe Mosese yana loina a'ava
ta'awa'abiyei. Wuwuna Buki Ve'ahihi dova iwalo,
‘Taudumwalu yadi yemidiyena yawahi namwanamwana mata hilobai.’
12 Mosese yana loina ana amwaha vagana, na yemidi ana amwaha vagana. Loina ana
amwaha Buki Ve'ahihi ainai teina dova hileleya'o, iwalo,
‘Ebe yaiya loina maudoina i'awa abiyedi,
yawahi namwanamwana ilobai.’
13 Na nigele howahowana na loina maudoina tamulitaedi, eeta Besinana
ive'aivelahegita ta ihaguigita teina loinane ana vitai ainaena. Loina ana vitai teina
ebe nigele tayamulitaei mata tamwalowoi, eeta Besinana ita vehabada imwalowoi dova
tauyababa mwala'idi adi oiyemwalowoi aiwa lagalagana ainai. Buki Ve'ahihi mugai
yana walo teina dova iwalo,
‘Ebe yaiyadiwo aiwa lagalagana ainai himwauwidi ta himwalowoi,

hiya awayababa hilobai Yaubada ainaena.'
Ta Besinana ita vehabada vitainane i'a'avalaine.
14 Ta Yeisu Besinana ainaena nigele Yudeya yaliyaya hilobai, dova yaliyayawa Yaubada iwalo yemidiyeiwa Abelaham ainai, ebeha maudoida yada yemidiyena mata Alu'aluwa Ve'ahihi iwawalo yemidiyeiwa imohegita.

Waloyemidi vehabana
15 Tahiguwao, ehebo aba'ita yada mumuga ainaena yamohegomiu, teina dova: Ebe towaho iwalo yemidi yana heda ainai, yana waloyemidine nigele teya yaiya howahowana yo imwau gwaipiledi.
16 Dova hinage Yaubada yana waloyemidi Abelaham yana huhu imohei.
Nigele ebeha Buki Ve'ahihi iyawalo, 'Huhuwo aidiyai' na hesi yana huhu ehebo ta'i ainai, neta Besinana.
17 Ana hanapu neta Yaubada yana ulewahi ivenuwamwau mugaiyei Abelaham ainai, eeta bolimai 430 tuluhanai Mosese yana loina imahalava. Na nigele howahowana waloyemidine iho'e, bo imwau gwaipilei loinanane ainaena, na hesi mayana wahiyala howola imiyamiya.
18 Amnuwanuwatuwu avivini, ebe ada awanamwanamwa talobai Mosese yana loina ainaena, neta mata nigele Yaubada yana walo yemidi tayalobai. Na hesi mugai Yaubada awanamwanamwa iwalo yemidiyei Abelaham ainai.
19 Na hava vehabana loina imamahalavane? Loinane i'a'abiye mahalavane alidai yada yababao vehabadi ta alidai imiyamiya ana higa Abelaham yana huhuwa Yaubada iwalo yemidiyeiwa imamahalavamane. Na loinane tausagenawasa aidiyena Mosese ivai, ta tomowa imohedi.
20 Na Yaubada yana waloyemidi ana mohene vagana, wuwuna Yaubada imohe dumwalu Abelaham ainai.

Yada yemidiyena Yaubada i'awa natunaegita
21 Havena amnuwanuwatuwu ebeha Mosese yana loina Yaubada yana waloyemidi iveve'alehaei? Wuwuna nigele hinage teya loina howahowana yo yawahida imohegita bo yada mumuga i'abiye dumwaludi. Nigele.
22 Na hesi Buki Ve'ahihi maudoida i'awa yababaegita, eeta Yeisu Besinana ana tauyemidiwo hibom Yaubada yana waloyemidi hilobalobai.
23 Mugai haugana nigele yemidi tayahanapui, ita Mosese yana loina i'abi avivinigita na tamiya vitai, ana higa Yaubada yemidi i'abiye mahalava alidai.
24 Ta loinanane i'ita'ita avivinigita ana higa Besinana imahalava, na ebe tayemidi ainai mata Yaubada i'awa namwanamwaegita.
25 Teina hauga Besinana bada ilaoma'o, eeta loina yana ita avivini alidai i'ovi'o,
26 na hesi yada yemidiyena Yaubada howahowana i'awa natuguwegita, Yeisu Besinana baidada.
27 Wuwuna yaiyadiwo omiu ambapitaiso'o Yeisu Besinana yehanaena bada Besinana ibom baidamiu ammiya ehebo.
28 Na hinage maudoida Besinana baidada, na nigele teya wahei holadai iyamiyamiya. Ainaena taumiya Yudeya yo vali bodao ita ehebo, na taubadao yo yana taupaihowao hiya boda ehebo, yo hinage towatowaho na waiwaihiu hiya boda ehebo, ta maudoida Yeisu Besinana ainaena taveboda ehebo'o,
29 ta maudoida Abelaham yana huhu, wuwuna maudoida Besinana yana bodao, eeta Yaubada yana waloyemidi Abelaham ainai bada tavaiya'o.

4

1 Ebe yaiya yana hauga gama ainai na tamana yana abaloina imohei, gamanane mata nigele iyavetauloina, na hesi ivetaupaihowa,
2 na yana tauve'itao alinadi i'awa abiyedi, ana higa aiteya hauga tamana italam na natunane ivetauloina.
3 Ita dova, wuwuna mugai yada yemidi mugamugaidi vehabadi tavetaupaihowa.
4-5 Ainaena Yaubada Natuna yana hauga ana lowainana ainai ivetamalenama, na hinana ilabahi ta ivetomowa alidai, neta ita Mosese yana loinao hipaipaigita, ta aidiyena ivavai vehulugitane. Teina ainaena Yaubada maudoida i'awa natuguwegita.
6 Eeta Yaubada Natuna alu'aluwana atedai imwauwiya'o ta Yaubada i'awa tamanaei, iwalo, 'Tamagu!'
7 Ainaena, omiu nigele ebeha yana taupaihowao, na hesi natunao, howola abo yana abaloina imohegomiu, dova yana waloyemidi.

Taumiya Galetiyao Paulo nuwanuwana

8 Omiu mugai Yaubada nigele amyahanapui, ta yami abayemidiwo bale'u ginaulidi
aidiyai, hibom dova yaubada oya'oyamao.
9 Na teina hauga Yaubada amhanapuiya'o, nuwana tawalo Yaubada ihanapuigomiu'o.
Ainaena havena Yaubada amta'wata'wataei, na amwuyowuyo yami abayemidiwo
tapitapiyadi vehabadi ampaipaihowa.
10 Yami nuwatuwu pwano vehabadi na tupwana ahubena, bo wai'ena, bo nuwana
bolimai, bo vali hauga na vali hauga vehabadi yami paihowaone ampaipaihowaidi.
11 Teina vehabadi ya'atehawawali, ta nuwana mata yagu paihowao alimiyai amvegin-
auli awa'awawaedi.
12 Tahiguwao, bada ami boda ainai yaluwu'o ta yau dova omiu, eeta ilowoinanegomiu
ebe omiu yagu mumugao amvaidi.
Nigele teya yababana aliguwai amyapaihowai.
13 Na amnuwatuwu avivini mugai yalaowa alimiyai ma'agu lovala, na besiwa wasa
namwanamwana yaguguyaei alimiyai.
14 Ta nigele amyasosomanaegau taugu yana tapiya vehabana, na hesi amtalam
aliguwai ta amlauvaigau dova Yaubada yana tausagenawasa ehebo bo nuwana Yeisu
Besinana dova.
15 Na hinage amve'au'augeluwegau moiha, ebe howahowana mehemiu amvaivehu-
ludi ta ammohegau mehegu yababadi adi miyalae. Na teina hauga vedova yada
ve'au'augeluwa?
16 Ana ita dova bada amveve'alehaegau, wuwuna walo moiha bada yamohegomiu'o.
17 Yami nuwabui wuwuna yami tauve'itao vauvaudi bada hi'ai'aipate vehabamiu, na
hesi hi'oya'oyamaegomiu. Hibom nuwanuwadi ta yagu loina amta'wata'wataei na yadi
loinao nuwamiu hivaidi.
18 Yagu loina teina ebe yau baidamiu tamiyamiya, bo nuwana ebe alimiyena
yamiya daodao, yagu loina ehebo ta'i, neta howahowamiu ta am'aipate paihowa
namwanamwana vehabana.
19 Natuguwao, vehabamiu ategu imuyamuya hauga maudoina yami nuwabui veha-
bana, na ana higa Besinana alimiyai imahalavauyo, ta atemiyai imiya, ta ainaena yagu
abayaliyaya yalobauyoi.
20 Ebe dova yau baidamiu tamiyamiya, na ainaena amnuwabui ta agu lautowoi
hinamwanamwa, na hesi bada yanuwanuwatuwu mwala'ina yami yababao vehabadi.

Heiga yo Sela aubabadadi

21 Omiu nuwanuwamiu ta Mosese yana loinao ammulitaedi, na hesi adi hanapuwo
nigele amyahanapuidi.
22 Amnuwatuwu avivini Abelaham aubabadana hileledi'o, natunao towatowahodi
bwau, ehebo yana vahala ainaena, na bwaunane mwanena moiha ainaena.
23 Yana vahalane yehana Heiga, na mwanenane yehana Sela, ta Heiga yana hiuma
mumuga bale'u ainaena, na Sela yana hiumane Yaubada yana waloyemidi ainaena, ta
natuna yehana Aisake.
24 Na teina waiwaihiuwone au'aubabadadi aidiyena waloyemidi bwau ta'ita lobaidi'o.
Waiwaihiu hitau bwau adi nuwamasele teina: Heiga dova Yaubada yana loina tomowa
imohemohedi oya Sainai ainaena. Eeta natunao ilabahidi hiya taupaihowa paipaidi.
25 Na yadi tupwa Alebiya holanai, oya Sainai ainai, na Heiga ana 'ita dova hibom
taumiya Yelusalem wuwuna wau hiya paipaidi Mosese yana loinao aidiyena.
26 Na Sela ana ita dova ita Yelusalem galewaena tomowada wuwuna ita natunao
livalivahida.
27 Ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o, iwalo:
‘Waihiu owa yaiyaipoim uyaliyaya.
Mugai nigele uyalabalaba,
na hesi uyaliyaya mwala'ina natumwao boda mwala'ina vehabana,
na waihiune iya mamwanena himiyamiya
manatudiyao, nigele adi boda.’
28 Tahiguwao, ita Aisake dova, wuwuna Aisake hinana yaiyaipoina, na mulitai
Yaubada yana waloyemidi vehabana ta ilalabalabane.
29 Na Isimeli Aisake ive'alehaei. Aba'ita teina, ibom mumuga bale'u ainaena
hilalabahine ive'alehaei iya waloyemidiyena hilalabahine. Mugai hiya hitau bwauwone
dova wau teina hinage tomowa, adi geluwo aidiyai hipaipaihowai.
30 Na Buki Ve'ahihi holanai loina lelelelena iwalo:

‘Vahalane manatuna uheusili mahalavaedi. Havena vahala natuna na natum moiha
hiloiloina ehe'ehebo. Na hesi Aisake ibom abaloinane ivai.’
31 Ita nigele Isimeli dova, wuwuna Isimeli taupaihowa paipaina natuna, na hesi ita
Aisake dova, ta yada miya namwanamwana.

5

1 Miya namwanamwa vehabadi Besinana ilivahigita ada paiwo aidiyena, eeta
amtowolo wahiyala na havena amtalatalamyo Mosese yana loina paipaina ainai.

Besinana yana loina namwanamwana

2 Yau Paulo yaguguya alimiyai ta ebe Mosese yana loinao aidiyai amtalam na Yudeyao
yadi ve'ive'ilala 'wapimiu hihapi vehulu mata Besinana yana hagu alimiyai iveginauli
awa'awawa.
3 Wuwuna ebe yaiya alimiyena italam ta 'wapina hihapi vehulu, howahowana yo
hinage Mosese yana loina maudoidi i'awa abiyedi,
4 yo ebe yaiya owa nuwanuwam na Mosese yana loinao adi awa'abiyena mata
awanamwanamwa ulobai, bada Besinana yana ve'i'ila alimwai ugabaena'o, ta utom
vehuluya'o.
5 Na ita Yaubada tayemidiyei mata i'awa dumwaluwegita. Teina yada nuwa'avivini
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na vehabana taha'waha'wa.
6 Moiha ta'i, Yeisu Besinana ainai Yudeyao adi ve'ive'ilala, neta hapi, nigele iya'abiye
dumwalugita, yo hinage ebe hapi tata'wata'wataei neta nigele ginauli mwala'ina. Na
hesi ebeha Yeisu tayemidi ainai na tavelawei, ibom ada tau'abiye dumwalu.
7 Omiu mugai amsagena wahiyala yemidi ana amwaha moihana ainaena, na yaiya
imwau auhigomiune?
8 Laugagayo teina nigele Yaubada ainaena, wuwuna mugai Yaubada iyogaegomiu
ibom yana amwaha ainai, na hesi laugagayo teina vali tomowa aidiyena.
9 Teina dova ehebo ginauli iu'iuna na yababana, tahowahowana yo maudoimiu i'abiye
yababagomiu.
10 Yau yada Bada yayemidiyei ebeha howahowana i'abiye nuwamaselegomiu, ta yagu
loina a'ava ammulitaei na ebe yaiya i'abiye tapiyagomiu, ana maiha Yaubada ainaena
mata ilobai.
11 Tahiguwao, havena amnuwanuwatuwu yagu guguya vehabadi ta ebeha tomowa
hapi hivai yo Yudeyao yadi loina himulitaei, na yagu guguya hesi Besinana yana
mwalowoi aiwa lagalagana ainai vehabana, na guguya teina vehabana taumiya Yudeya
hinuwanuwayababa ta hiveve alehaegau.
12 Moiha ta'i howahowana yo ami tau'abiye tapiyaone hivehapihapiuyoidi hibom.
13 Tahiguwao, Yaubada bada ivesinuwaigomiu'o ta livalivahimiu, na havena am-
nuwanuwatuwui ebeha nigele ami loina teya ta mumuga bale'u ammulimulitaedi, na
hesi velau namwanamwa ana loinaena amlau ta ambom amvehaguhaguyoigomiu.
14 Wuwuna loina maudoina adi uini, loina ehebo teina, iwalo,
‘Am geluwo uvelau namwanamwaedi dova ubom amvelaune.’
15 Ebe loinane teina amtaugabaei na ambom alimiyai amveve'alehauyoigomiu, howola
ami boda amvesawali.

Alu'aluwa ainona vagana na yada nuwalelewo vagana

16 Alimiyai yawalo, Alu'aluwa Ve'ahihi ammulitaei ta havena mumugada ainaena
amlaulau.
17 Wuwuna yada nuwalelewo Alu'aluwa Ve'ahihi ive'ave'alehaedi, ainaena hinage
Alu'aluwa Ve'ahihi yada nuwalelewo ive'ave'alehaedi. Eeta holadai hi'ale'aleha, na hava
namwanamwana nuwanuwada ebe tapaihowai nigele howahowada tapaihowai.
18 Neta ta'i ebe Alu'aluwa Ve'ahihi imugaiyegomiu, Mosese yana loinao hi'o'ovi
alimiyena.
19 Yada nuwalelewo yana paihowa tahanahanapuidi, neta pwanoli, mehe'ayo, aihi-
gani,
20 balau, alawai awapa'ipa'i'i, aleha, alonagigili, modi'ini, aiduma, wahei, vehinahinali,
21 yo hinage abayaliyaya yababana bwahi wahiwahiyalana ana numa ainaena, yo
tupwadi mumuga yababadi. Mumugaone teina vehabadi mugai yavenuwamwau'o, ta
wau hinage yavenuwamwau alimiyai, ebeha adi taupaihowao havena Yaubada yana
Abaloina ainai hiluwuluwu.
22 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainona namwanamwana atedai hibom neta, velau, yaliyaya,
nuwadaumwali, alama'i'ita, atemuyamuya, vehaguhagu, nuwa'ehebo,

23 nuwahegoya, yo tuluhegoya. Na nigele teya loina iyamiyamiya yo mumugaone teina
ilaugagayowedi.
24 Na hesi ita Yeisu Besinana iloinaegita, ta yada nuwalelewo yababadi i'oiye
mwalowoidi'o ana aiwala lagalagana ainaena.
25 Na yawahi namwanamwana imohegita Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, ta howahowana
Alu'aluwa Ve'ahihi imugaiyegita.
26 Na havena tanuwanuwahae, bo nuwana ada geluwo tata'wata'watadi, bo
ta'alo'alomagigiliyedi.

6

Tavehaguhagu

1 Tahiguwao, ebe tahida ehebo yana lauhapuli ainaena ibe'u, omiu alu'aluwamiu
wahiwahiyaladi amtowoi ta tahidane amvedumwalu, nuwahegoyaena, na hesi
am'ita'itayoigomiu, ta ebe havena hinage yana aba be'une ainai ambe'ube'u.
2 Ami ava'avalao vitavitaidi aidiyai amvehaguhaguyoigomiu, wuwuna teina ada loina
Besinana ainaena.
3 Ebe yaiya i'abihiniuyoi ebeha iya tauwasawasa, neta i'o'oyamauyowei.
4 Eeta howahowana ehebo ehebo ibom yana mumuga i'ita, aiteya paihowa
namwanamwana na aiteya yababana. Na ebe namwanamwana, anawalo vetuvehaei
yana nuwatuwuwena ibom ilautowoi na havena ana geluwo yadi walo ainaena.
5 Na ada ava'avala tabom ehebo ehebo ta'avalaidi.
6 Tapwalolo ana tauve'itao, ebe hanapu hive'itagita, howahowana ginauli tamohedi,
ebe teya hava aidiyai i'ubwa.
7 Havena ubom u'oya'oyamauyoigo, wuwuna nigele howahowana Yaubada ta'oyamaei.
Havaidova towaho itudai, ainaena ilau'eli.
8 Ebe yada nuwalelewo ainaena i'uma, lau'eline ainai yababana ilobai, na ebe
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'uma, mata yawahi miyamiya vateyaina i'eli.
9 Havena yada paihowa namwanamwadi aidiyena tatapitapiya, wuwuna ebe havena
tatapitapiya, mata laulau'eli ana hauga lau'eli namwanamwana talobai.
10 Ainaena howahowada hauga maudoina tomowa maudoidi tahaguhaguidi, na hesi
Yaubada ana tauyemidiwo tahaguidi mwala'ina.

Walo yana aba'ovi

11 Lele teina mehena mwala'ina yau nimaguwena yaleleyawa.
12 Yudeya yadi hapi ana tauvaiwo nigele nuwadi yagu guguyane teina dova: ada
abiyedumwalu talobai Besinana yana mwalowoi a'ava ainaena, na nigele hapi ainaena.
Eeta hive'ive'i'imanegomiu ta ebeha yadi hapine amvai, ta hi'awa namwanamwaegomiu.
13 Na amnuwatuwu avivini ebeha hapi ana tauvaiwo ilowoinanedi yo Mosese yana
loinao maudoidi himulitaedi, na hesi nigele hiyamulimulitaedi. Neta ta'i nuwanuwadi
hapi amvai, ta tenem yadi abagagasa yami luwu adi boda holanai vehabana.
14 Na yau havena yawalo haehae, na hesi yada Bada Yeisu Besinana ana aiwa
lagalagana vehabana yawalo haehae, wuwuna mumuga bale'u i'oiye mwalowoiya'o
ta yana loinane aliguwai i'ovi'o, na hinage hibom mumuga bale'u ana taumulitao
hita'wata'wataegau dova yau taumwalowoi.
15 Moiha ta'i, hapi nigele ginauli mwala'ina, na hinage ebe hapi nigele tayavai
teina nigele ginauli mwala'ina. Ginauli mwala'inane ehebo ta'i, neta ebeha Yaubada
Alu'aluwana i'abiye vauvaugita.
16 Ebe i'abiye vauvaugita mata Yaubada yana nuwadaumwali yo yana atemuyamuya
imiya vahaligita ta dova Isileliwo moiha.
17 Teina hauga yo hauga ilalaoma aidiyai havena teya yaiya i'abi'abiye
tau'wata'watagau, wuwuna 'wapiguwai Yeisu yana ve'ive'ilala himiyamiya, teina
'weyadine yalobaidi yana paihowa vehabana.
18 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila namwanamwana alu'aluwamiu
aidiyai. Moiha.

EPESO

Awayauwedo

1 Yauwedowo omiu Yeisu Besinana ana tauyemidiwo, yami leta teina yau Paulo
aliguwena. Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu vehabana.
2 Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena na yadi nuwadaumwali
himiya vahaligomiu.

Abihagu Besinana ainaena

3 Augeluwo ta'awa yauwedo Yaubada ainai, iya yada Bada Yeisu Besinana Tamana, na
Besinana ainaena alu'aluwada ivelauwedi na wasawasa galewa maudoina imohegita'o.
4 Wuwuna mwalona howola bale'u nigele iyayemasele, na ivesinuwa mugaiyegita ta
ebeha taveboda ehebo Besinana baidada, yo Yaubada mehenai mumugada masemase-
lena, na nigele ada abave'ewa.
5 Ainaena Yaubada nuwanuwana na yana velauwena ivesinuwaegita na Yeisu
Besinana ainaena i'awa natunaegita,
6 na Yaubada tano'owei teina ve'i'ila namwanamwa alilina vehabana, iya Natuna
moiha imohe awawaigita.
7-8 Na natunane 'wahinanaena ilivahigita yada pwanoli aidiyena, ta Yaubada inuwa-
hamuidi, neta iya yana ve'i'ila mwala'i alilina imohegita. Na ana mwala'i nigele ana
abalive.
9 Hinage nuwamasele yo hanapu imohegita, eeta ibom yana nuwatuwu dawadawanidi
tahanahanapuidi, wuwuna yana waloyemidi miyamiyana ebeha Besinana ainaena hagu
imohegita.
10 Yana waloyemidi teina ebeha hauga yana aba'ovi ainai Besinana ginauli maudoidi
imwau'ahaidi na hiyemala ehebo, neta ginauli galewai yo hinage ginauli bale'uwai
maudoidi imwau'ahaidi iya mehenai.
11 Na Yaubada ibom yana nuwatuwuwena iloiloina, ta yana paihowa maudoina
ipaipaihowaidi, na inuwatuwu mugai vehabada ta ivesinuwaegita na iloinaegita
Besinana yana boda vehabana,
12 ebeha tauyemidi mugamugaimai Besinana ainai yana wasawasa ano'owei.
13 Na hinage omiu Besinana ainaena wasa moiha na namwanamwana, neta ami livahi
vehabana, ambenalena'o, eeta iya amyemidiyei na hinage Alu'aluwa Ve'ahihiwa iwalo
yemidiyena'o ta imohegomiu'o,
14 iya dova ila'ilala, ta ainaena tahanapui ebeha ada maiha galewai Yaubada ainaena
howola abo talobai, na ainaena yana wasawasa tano'owei.

Paulo yana awanoi

15-16 Hauga maudoina aidiyai omiu vehabamiu ya'awa'awa yauwedo Yaubada ainai,
na ya'awa'awanoi vehabamiu, wuwuna wasamiu yabenalena'o neta Bada Yeisu
amyemidiyena'o, na hinage ana tauyemidiwo maudoidi atemiyena amvelavelauwedi.
17 Na yagu awanoi vehabamiu ebeha yada Bada Yeisu Besinana yana Yaubada, iya
Tamada na Tauwasawasa mwala'ina, i'abiye hanapugomiu, na iya amhanapui ili'ilimani.
18 Yo hinage atemiyena ginaulidine namwanamwadi vehabadi iyogaegomiu'o mata
amhanapuidi, yo amyemidiyei ebeha howola abo amlobaidi. Ta ebe amhanapuidi yana
aiyauya mwala'ina yana tomowao ita alidai, neta iya yana wasawasa ainaena.
19 Na hinage mata amhanapui Yaubada ipaipaihowa wahiyala ita ana tauyemidiwo
vehabada.
20 Yana wahiyalane ive'itaei Besinana ainaena, haugana mwalowoiyena i'abiye
towolouyoi, na yana abamiya galewai imohei, Yaubada nima tautuwanaena.
21 Ainaena Besinana tomowa dawadawanidi yadi loinao maudoidi imwala'i gabaedi,
nuwana 'tausagenawasao yadi loinao bo alu'aluwa yababadi yadi loinao, bo hiya yehadi
mwala'ina yadi loinao, teina hauga yo hauga hilalaoma aidiyai.
22 Wuwuna Yaubada Besinana ana loina imohei ginauli maudoidi ebeha iloinaedi, na
tauyemidiwo ita hinage maudoida iloiloina alidai.
23 Wuwuna tauyemidiwo ita dova Besinana taunao, ainaena Besinananane i'oiye
mwauwigita dova ginauli maudoidi i'oiye mwauwidi.

2

Mwalowoi ainaena mata yawahi namwanamwana talobai

1 Omiu mwalona dova mwalomwalowoimiu yami awasewa yo yami yababao aidiyena.
2 Na mwalona bale'u mumugana yababadi ampaipaihowaidi, wuwuna alu'aluwa
yababadi hiya yadi bada yana wahiyala alonai ammiyamiya yo am'awa'awa abiyei, eeta
neta alu'aluwane, iya tauwalo sebasebaiwo himulimulitaei ta nuwadiyai imiyamiya.
3 Mwalona hinage ita dova hiya na tauda yana nuwatuwu dawaniwo tamulimulitaedi,
ta hava ita yada nuwatuwu tapaipaihowaidi. Ainaena Yaubada imodi'iniyegita wuwuna
mumugada yababadi, dova taumiya bale'u maudoidi.
4-5 Ainaena yada lauhapuliwone hi'oi'oiye mwalowoigita, na hesi Yaubada yana
atemuyamuya imwala'i alili yo yana ve'i'ila mwala'ina alidai na ainaena i'abiye
towolouyoigita, Besinana baidada. Yaubada iya yana velau ainaena ilivahigita,
6 na hinage Besinana baidada i'abihinigita, na galewa yana wahiyala imohegita, ta
Yeisu Besinana yana besinanaena taloiloina.
7 Teina ipaihowai na ebeha hauga ilalaoma aidiyai yana ve'i'ila mwala'i alilina ive'itaei,
neta yana atemuyamuya Yeisu Besinana ainaena.
8 Moiha, yana ve'i'ila ainaena ilivahigomiu'o yami yemidi vehabana, na nigele ambom
yami paihowa aidiyena, na hesi Yaubada yana aiyauya ainaena.
9 Yada abihagune nigele ebeha yada paihowa ainaena tayalobai, mata dova ta
tanuwahaehae ebeha ita bada yada wahiyalaena.
10 Na hesi Yaubada iya yana paihowa atedai i'atububunidi'o Yeisu Besinana ainaena,
na ebeha tapaipaihowai paihowaone namwanamwadi Yaubada mugamugaina ivesin-
uwanedi'o vehabada.

Besinana yehanaena taveboda ehebo

11 Omiu taumiya ganamuli na nigele Yudeya tomowadiyao na nigele Yudeya, eeta hiya
Yudeya yadi ve'ive'ilala neta 'wapi ana hapi tomowa nimadiyena nigele amyavaivai, ta
hihinahinaligomiu.
12 Mwalona omiu nigele Besinana yana boda, ainaena ammiya bala daodao, ta
Isileli yana abaloina ammiya tulutuluhaei na Yaubada yana waloyemidi iwawalo
mahalavaeiwa, nigele habuluna amya'ita lobai. Ainaena nigele amya'ita haeyei,
wuwuna Yaubada nigele amyahanapui na nigele amyanuwanuwatuwui.
13 Mwalona ammiyawahi, na teina haugane Yeisu Besinana imwalowoi na 'wahinana
isagena vehabamiu eeta ilauvaigomiu ta amlaoma'o vahalinai.
14 Mwalona tamiya tulutuluhauyoigita ta ai Yudeya na omiu nigele Yudeya na teina
haugane Besinana yada miyawahei iho'eya'o na imwauwi ili'ilimanigita daumwali
alonai ta ita huhu ehebo.
15 Iya tauna ana 'oiyemwalowoi ainaena Mosese yana laugagayowo itau'au'auhigomiu
maudoidi ibohoidi, eeta ilau ahaigita ta taveboda ehebo iya baidada, na nigele dova
mwalona boda bwau himiyamiya, na teina hauga tamiya daumwali.
16 Hinage yada wahei aidiyena ilivahigita ta ivaigitama Yaubada ainai yo iya baidada
ta'awa au'augeluyo'o, ta yana paihowane, iya tauna ehebo ainaena aiwa lagalaga ainai
hi'oiye patu, ta ve'alehaone hi'o'ovine.
17 Ainaena Yeisunane ilaowa na daumwali iguguyaei omiu taumiya amwaha daodao
alimiyai, yo ai hinage vahalinai amiyamiya alimaiyai.
18 Eeta iya ainaena, omiu yo ai Alu'aluwa ehebo ainaena ilauvaigita Tamada ainai.
19 Omiu mwalona taumanao ammiya wahi'o, na hauga teina hesi bada amvetaniwaga
toyawa'o Yaubada yana bodao baidamiyao, na amveboda ehebo Yaubada yana huhu
ainai.
20 Omiu hinage hi'abigomiu, eeta ita dova vada, na Yeisu Besinana iya yada wahuwahu,
iya ainai logidi mwala'idi neta Yeisu ana tausagenawasao yo tauwalo mahalavao,
21 na ainaena ita maudoida vada ana ginaginauli, na Yeisu i'abigita ta tayevada
mwala'ina na ve'ave'ahihida.
22 Na omiu nigele Yudeya ta hesi bada amyemala ginaginauli'o, Yaubada Alu'aluwana
yana abamiya.

3

Paulo yana paihowa nigele Yudeya vehabadi

1 Teina vehabana yau Paulo yapwagogo na ya'awa'awanoi Yaubada ainai, iya yagu
paihowa imohegau omiu nigele Yudeya alimiyai, na Yeisu yana paihowa vehabana vada
paipaiyai himwauwigau'o ta yamiyamiya.
2 Mwalona yagu paihowa wasana ambenalena'o, ta yagu paihowane Yaubada
imohegau, na ebeha iya yana ve'i'ilaena omiu ami hagu amlobai.

3 Na yagu paihowa teina hanapu mwalona dawadawanina vehabana, na hesi
ana nuwamasele Yaubada bada ive'itagau'o, dova mwalona yaleleyawa yami leta
ubwa'ubwana ainai.
4 Na ebe amvahili mata am'ita lobai ebeha Besinana ana hanapu dawdawanina bada
yahanapuiya'o.
5 Na hanapunane yaso mugamugaidi nigele hiyahanapui, eeta teina ta'i Alu'aluwa
Ve'ahihi i'abiye mahalava yana tauyewasao yo tauwalo mahalavao alimaiyai.
6 Hanapu dawadawanina ainaena omiu nigele Yudeya howahowana na Yaubada yana
livahi amlobai, ai Yudeya dova. Yana livahi mwalona iwalo yemidiyena'o, eeta Yeisu
Besinana wasana ainaena talobaiya'o ta taveboda ehebo'o.
7 Na Yaubada yana wahiyalaena yo yana velauwena paihowa teina imohegau, ta ebeha
wasa namwanamwanane Besinana vehabana yawalo mahalavaei.
8 Na yau dova wewelohe tauyemidiwo holadiyai, na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena
paihowa teina imohegau, na omiu nigele Yudeya alimiyai Besinana wasana yaguguyaei,
ta ainaena yana wasawasa mwala'i alilina am'ita lobaidi.
9 Yo hinage tomowa maudoidi hihanapui ebeha Yaubada iya ginauli maudoina
adi tauyemasele, na hauga daodaona aidiyai yana nuwatuwu idawani, ta wau yagu
paihowaena i'abiye mahalavaya'o.
10 Eeta Yaubada yana waloyemidi ebeha ita yana boda alidaena yana hanapu vagana
yo vagana i'abiye mahalavadi galewa ana tauloinao yo tauwahiyalao dawadawanidi
aidiyai.
11 Teina Yaubada yana nuwatuwu mwalona ta ana higa wau, na teina ta'i i'abiye
mahalavaya'o yada Bada Yeisu Besinana ainaena.
12 Besinana bada tayemidiyena'o eeta ta'atepatu na baidada taluwu Yaubada mehenai
ta'awa'awanoi ainai.
13 Ainaena agu muyao teina vehabamiu havena vehabana atemiu hitapitapiya, na hesi
amhanapui ebeha agu muyaone teina omiu yami vewasawasa vehabana.

Besinana yana velau mwala'ina

14 Teina wuwuna yau aetutuligu yatauyoudi Tamada mehenai.
15 Iya huhu maudoidi galewai yo bale'uwai wuwudi.
16 Na ya'awa'awanoi ainai ta ebeha yana wasawasa yo yana wahiyala italamwei
alimiyai, ta ebe iya Alu'aluwana atemiu i'abiye wahiyaladi.
17 Na hinage yami yemidiyena Besinana imiyamiya atemiyai, ta mumugamiu yo yami
miya maudoina ana wuwu moihana velau ta'i.
18-19 Ainaena taumaselewo maudoidi baidamiyao howahowamiu Besinana yana velau
amhanapu ili'ilimani neta ana tabataba, yo ana daodao, yo ana hae, yo ana dobi, nigele
ana live. Besinana yana velau imwala'i alili, yo hinage Yaubada iya tauwahiyala moiha
yana mumugaena i'oiye mwaugomiu.
20 Moiha, yana wahiyala holadai ipaipaihowa, ta ebe hava vehabana ta'awanoi mayada
yemidi, iya howahowana na ipaihowai, ma'ana yemutulai mwala'ina vehabada.
21 Ainaena yana boda maudoida Yeisu Besinana yehanaena tano'ovateyai, yaso ta yaso
hilalaoma hauga maudoina aidiyai. Moiha.

4

Boda ehebo

1 Yau Bada yana taupaihowa paipaina, yagu nuwatuwu ebeha yami mumugao
hinamwanamwa ta dova iya iyogaegomiu yana mumuga.
2 Na mayami nuwadobi, yo mayami atetalam, yo mayami alama'i'ita, na ehebo ehebo
amvelauyoigomiu, yo amnuwatuwu avivini ami geluwo aidiyai.
3 Na am'aipate wahiyala, ta ebe Alu'aluwa Ve'ahihi i'uinigomiu, ta mayami
nuwadaumwali ammiya yaliyaya.
4 Moiha ita bada ehebo, Alu'aluwa Ve'ahihi hinage ehebo ta'i, ta iyogaegita omiu yo ai,
na tanuwanuwatuwu ada livahi ehebo a'ava hauga ilalaoma vehabana.
5 Yada Bada hinage ehebo ta'i, yada yemidi ehebo ta'i, yada bapitaiso hinage ehebo
ta'i.
6 Tamada Yaubada ehebo ta'i, iya ginauli maudoidi ewadiyai, na hinage alidai
imiyamiya.
7 Na Besinana yana wasawasa ainaena ada yau i'aiyauya.
8 Teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo:
“Haugana ihae ewai ana alehao iwahiyala gabaedi, na tomowa i'aiyauyanei adiyau.”

9 Walo teina ebeha “ihae galewai”, na vedova? Nigele iyabom iyahae na hesi i'aitulu
bale'u hola'alilinai.
10 Na iya tau'aitulune ihae ta galewa ihae gabaei ewai, ainaena iya tupwa maudoidi
aidiyai imiyamiya na iloiloina.
11 Na yana aiyauyane teina dova, ebeha tupwadi tomowa tauyewasao, na tupwadi
tauwalo mahalava na tupwadi tauguguya na tupwadi taumugai na tupwadi tauve'ita.
12 Na maudoida yada paihowa ehebo ehebo neta yana boda ada hagu vehabana na
ebeha tawahiyala, Besinana bodana yana mwala'i vehabana.
13 Na maudoida tayemidi ovi, na hinage Yaubada Natuna tahanapui mayada mumuga
hunadi, dova Besinana yana mumuga hunana, na namwanamwana maudoina.
14 Teina ainaena heda mumugana alidaena talaugabaidi, wuwuna mwalona yada
hanapu tapitapiyana ainai ve'ita vagadi yo vagadi hi'abi'abiye nu'uvigita, neta tupwadi
tau'oyama yadi ve'ita am'amnadi yo yababadi aidiyena.
15 Na hesi ilowoinanegita na velauwena tawalowalo moiha, eeta yada mumuga
maudoidi himwala'i ulu'uluda Besinana yana mumuga dova.
16 Wuwuna ita Besinana taunao, na yau vagadi yo vagadi imohegita ebeha ta
tubweuyoidi yo tavehaguhaguyoigita velauwena na tawahiwahiyala.

Mumuga miyamiyana na mumuga vauvauna

17 Teina hinage Bada yehanaena yaguguya alimiyai ebeha yami mumuga taumiya
ganamuli dova amlaumwauwi, wuwuna yadi nuwatuwu awa'awawa aidiyena.
18 Yadi hanapu higuguyou, na nigele Yaubada yawahina aidiyai iyamiyamiya, eeta
yadi ulu'ulu yaiya aidiyena bada talinadi itui'o.
19 Ainaena bada hiyababa alili'o, ta hitalamwedi mumuga mehe'ayo aidiyai, na
mumuga bi'ibi'idi maudoidi nuwadi ivai.
20 Na omiu Besinana yana mumuga bada amhanapuiya'o ebeha vagana.
21 Wuwuna mwalona amwaha moiha ambenalena'o ta Yeisu vehabana hive'itagomiu.
22 Ainaena mumuga miyamiyana amta'wata'wataedi, neta paihowadine mwalona
ampaipaihowaidi, hauganane nuwadawaniwo hi'abi'abiye yababagomiu moiha,
23 na hesi howahowana yami nuwatuwuwo yo atemiu hivauvauyo.
24 Ta ainaena mumuga vauvauna amvai, Yaubada yana mumuga dova, wuwuna iya
atedai mumuga dumwadumwaluna yo masemaselena imwauwiya'o.
25 Ainaena oyama amta'wata'wataei na maudoimiu amwalowalo dumwalu ehebo
ehebo alimiyai, wuwuna maudoida Besinana tauna yaunao.
26 Na ebe ammodi'ini, havena ammumuga yababa, na hesi amtowoi na am-
nuwadaumwali mwayamwayau.
27 Havena Tomodulele yana hawahawaga ammohemohei ta ivetauloina alimiyai.
28 Tau'aivavali ilowoinanedi na hilaumwau, na hesi ginauli namwanamwadi ni-
madiyena hipaihowaidi, ta paihowanane ana maiha ainaena hagu himohemohedi
tauwewelohe aidiyai.
29 Havena hinage teya walo yababana am'ata'ataidi, na hesi walo namwanamwa
a'avadi tomowa adi hagu vehabana, hava hauga ehebo ehebo ana lowoinana vehabana
am'au'aubabada, ta ainaena yaiyadiwo hiya hibenalegomiu yami aubabadaena mata
hagu hilobai.
30 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi nuwana am'abi'abiye yababa, wuwuna Alu'aluwa
Ve'ahihinane dova ve'ive'ilala alidai, ebeha howola abo ada abiye vauvau talobai.
31 Na hinage yababaone teina dova amta'wata'wataedi: walo abelena, modi'ini,
awapa'ipa'i'i, manini, awayabayababa, na hinage walo hinahinali,
32 Hesi amvehaguhaguyoigomiu, yo amnuwahegoya ta ami geluwo yadi yababa
amnuwahamuidi ehebo ehebo ainai, dova Yaubada yami yababao Besinana ainaena
inuwahamuidi'o.

5

1 Yaubada yana velauwena bada i'awa natunaegomiu'o, ainaena iya yana mumugane
amve'ao'aonaei.
2 Hinage amvelavelauyoigomiu dova Besinana yana velaune, ta italamweuyoi na
ivetaupwaoli Yaubada ainai ita vehabada ta imwamwalowoine dova pwaoli panena
Yaubada ibenalei ebeha namwanamwana.
3 Omiu Yaubada ana tauyemidiwo, ainaena ilowoinanegomiu na pwanoli yo
mehe'ayo yo wasawasa ana nuwalele amlaugabaidi, na havena vehabadi hava teya
amwalowalowei.

4 Hinage havena mumuga bi'ibi'idi am'ata'ataidi yo walo awa'awawa am'ata'ataidi,
yo walo talawahi wuwuna walodine nigele adi lowoinana holamiyai, na hesi yami
walowena Yaubada amwalo vetuvehaeyei.
5 Moiha, tauyababa nigele howahowana hiluwu Besinana yo Yaubada yadi abaloina
ainai, dova hiya taupwanoli yo taumehe'ayo yo tau'aiduma, wuwuna tobwatobwa ana
nuwalele ainona teina, ebeha yada yemidi tamwauwi tobwatobwa aidiyai, na nigele
Yaubada ainai.

Masele vehabana

6 Mumuga teina vehabadi Yaubada loina ana tauho'ewo imodi'iniyedi, eeta havena
teya yaiya yana walo awa'awawaena i'oya'oyamaegomiu.
7 Na hinage havena loina ana tauho'ewo baidamiyao am'awa'awa au'augelu.
8 Wuwuna omiu guguyou mwalona ainaena bada amgeyo'awama'o Bada yana masele
ainai, eeta masele mumugadi ampaipaihowaidi.
9 Ta mumugaone namwanamwadi yo dumwaludi yo moihadi himahamahalava masele
ainaena.
10 Na hinage hava yada Badane nuwanuwana amtowoi ta amhanapuidi na ampai-
howaidi.
11 Na guguyou ana paihowa awa'awawa aidiyena amdena, ta amve'itadi ebeha
yababadi.
12 Moiha ta'i abahinimaya, ebe hiya yadi paihowa dawadawanidi vehabadi
ta'au'aubabada.
13 Na masele ana taupaihowa mata yababao i'abiye mahalavadi.
14 Wuwuna masele ginauli bi'ibi'idi mata i'abiye mahalavadi ta ainodi tahanapuidi.
Teina vehabana na hi'au'aubabada na hiwalo:
“Owa tau'eno'eno, mwalowoiyena utowolo
ta Besinana maselena imaseleigo.”
15 Ilowoinanegomiu na yami mumuga am'ita ili'ilimanidi na havena ampaipaihowa
awa'awawa, na hesi amhanapui ili'ilimani.
16 Havena yami hawahawaga amgabagabaei, wuwuna teina ta'i hauga yababa alilina.
17 Ainaena havena amyauyaule, na hesi nuwamiu imasele, hava Yaubada dova yana
nuwatuwu vehabamiu.
18 Havena we'aha wahiwahiyalana ainaena amnumanuma yauyaule, neta ginauli
abasilahe, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaugomiu.
19 Na amwaliwali ma'ami geluwo, wali tapwalolo, yo Sam walinao, yo hinage walibui
aidiyena, mayami yaliyaya atemiyena amwali yada Bada ainai.
20 Na hauga maudoina am'awa'awa yauwedo ginauli maudoidi vehabadi, yada Bada
Yeisu Besinana yehanaena Tamada Yaubada ainai.

Hiya tawatawaholadi adi loina

21 Yami ve'ahihi Besinana ainai dova hinage omiu ambom amve'ahihiyuyowegomiu.
22 Omiu waiwaihiu tawatawaholamiu mwanemiyao yadi walo amve'ahihiyedi, dova
yami ve'ahihi Besinana ainai.
23 Wuwuna waihiu ana taumugai neta mwanena, dova Besinana ita yana boda ada
taumugai na ada Taulivahi, na ita dova tauna yaunao.
24 Ainaena ita Besinana yana boda ta tamulitaei, dova hinage waiwaihiu mwanediyao
yadi nuwatuwu himulimulitaedi.
25 Tautawahola towatowaho ilowoinanegomiu na mwanemiyao amvelauwedi, dova
Besinana yana boda ivelauwegita, eeta iya italamyowei ta imwalowoi vehabada.
26 Ada abiye masele vehabana, neta yada yababa ana aba'uwa we'ahana yana walo
ainaena.
27 Ainaena ita mata i'ita lobaigita yana boda namanamalina, na nigele ebeha bi'i bo
hava yababana alidai, na hesi maudoina bada namwanamwana, na vauvauna.
28 Neta dova towatowaho ilowoinanegomiu na mwanemiyao amvelauwedi, omiu
taumiu dova. Wuwuna ebe yaiya mwanena ivelauwei, neta ibom bada ivelauyowena'o.
29 Wuwuna nigele teya hinage tomowa ibom tauna ainai iyave'aleha, na hesi i'ita
avivini na ana ai'ai imohei tauna ana hagu vehabana, dova Besinana yana boda ita i'ita
avivinigita.
30 Eeta ita iya tauna yaunao.
31 Yaubada yana Buki iwalowei:
“Towaho tamana yo hinana ilaugabaidi na mamwanena himiya ehebo, dova tau ehebo
ta'i.”

32 Walo teina dova walo vegevegedi dawadawanina, na ana hanapu neta Besinana yo
tauyemidiwo vehabada.
33 Eeta ilowoinanegomiu na ehebo ehebo mwanena ivelauwei ibom dova, na waihiu
tawatawaholana howahowana mwanena ive'ahihiyei.

6

Hedaheda adi loina

1 Omiu hedaheda ilowoinanegomiu na hinamiyao yo tamamiyao yadi walo am'awa
abiyedi, yada Bada mehenai, wuwuna teina ainaena ebeha ammumuga namwanamwa.
2 Hinage, "Tamam yo hinam uve'ahihiyedi". Teina loina mugamugaina ma'ana
waloyemidi ana tau'awa abiwo vehabadi.
3 Teina dova iwalo, "Aba yaliyaya ulobai na bale'uwai umiya daodao".
4 Omiu tama hinage havena natumiyao adi tau'wata'wata amwaumwauwi ta mata
himodi'iniyegomiu, na hesi yada Bada yana loinao yo yana ve'itao amguguyaedi.

Babadao yo taupaihowao adi loina

5 Omiu taupaihowa mohili yami babadao bale'uwai yadi walo mayami meheuhi
amve'ahihiyedi, yo yadi walo am'awa abiyedi, dova Besinana yana walo am'awa abiyei,
na havena hinage yami nuwatuwu bwau.
6 Nigele ebeha hauganane yami babadaone hivinuvinunuigomiu na abo aidiyai
ampaihowa ili'ilimani, na hesi Yaubada vehabana amtuluhahegoya atemiyena na
Besinana vehabana ampaipaihowa ili'ilimani.
7 Omiu Besinana yana bodao, ilowoinanegomiu na yami babadao aidiyai am'atetalam,
dova Bada ainai am'ate'atetalamne, na vehabadi ampaihowa ili'ilimani.
8 Ta amnuwatuwu avivini ebeha babadao yo yadi taupaihowao maudoidi yadi
paihowa namwanamwadi adi maiha Bada ainaena hilobai ehe'ehebona.
9 Omiu babadao hinage ammumuga ili'ilimani yami taupaihowao aidiyai, na havena
amwalowalo yagaidi, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha omiu na hiya yami Bada
galewai imiyamiya, eeta yana loina alimiyai ehe'ehebona maudoimiu vehabamiu, nigele
vagana yo vagana.

Yaubada yana aba'aleha tobwatobwana

10 Tahiguwao, yana aba'ovi teina, Bada yana 'ala'alawowoli ainaena amwahiyala.
11 Yo Yaubada yana aba'aleha maudoina aidiyena amlauli'wa, na ainaena havena
amtapitapiya hauganane ebe Tomodulele i'oyamaegomiu.
12 Wuwuna yada alehane nigele tomowa baidadao, na hesi tauloina yababadi aidiyai,
hiya guguyou teina ta'i bale'uwai adi tauloinao, yo galewa ana alu'aluwao yababadi.
13 Teina vehabana Yaubada yana aba'aleha maudoina amli'wadi, na ebe havena
amtapitapiya howola hauga yababana ainai, na ainaena mayami wahiyala ana higa
hauga ilalaoma amtowolo wahiyala.
14 Eeta amtowolo na walomoihana amlau tulituliyei, na nuwa'epomiu amlau au'auhidi
mumuga dumwaluna ainaena.
15 Yo ami aehumahuma amli'wadi neta nuwadaumwali, wasa namwanamwana
ainaena amlauli'wa.
16 Na hinage yami yemidi dova yami 'wapeya ainaena amlau au'auhigomiu, neta
howahowana Tomodulele yana gita hawahawawalina ilau au'auhidi.
17 Ulu'ulumiu ana oi'au'auhi Yaubada yana livahi amvai, yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana
elepa ale'aleha amvai, neta Yaubada yana walo.
18 Hauga maudoina Alu'aluwa Ve'ahihi yana hagu ainaena am'awa'awanoi Yaubada
ainai awanoi bagibagilidi aidiyena. Havena amtapitapiya na hesi amtowolo wahiyala
na am'ita avivinigomiu na am'awanoi Yaubada yana tomowao maudoidi vehabadi.
19 Yo yau hinage vehabagu, ta ebe mayagu atepatu wasa namwanamwana ana
nuwamasele dawadawanina yawalowalo mahalavaei.
20 Wasa teina ana paihowa vehabana vada paipaiyai himwauwigau, ainaena
am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe wasanane yawalo mahalavaei mayagu atepatu,
wuwuna ana lowoinana teina dova.

Aba'ovi

21-22 Tikiko, iya tahida namwanamwana, ta i'ai'aipate yada Bada yana paihowa
ainai, na yavetamalenawa'o ta ebe wasagu maudoina i'aubabadaei alimiyai, na ebeha
yagu miya yo yagu paihowa vehabadi amhanapuidi, eena yama miya vehabana
ivenuwamwauwegomiu, yo hinage i'abiye wahiyalagomiu.

23 Velau yo yemidi yo nuwadaumwali Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana
aidiyena omiu tahiguwao moiha alimiyai.
24 Yo hinage yaiyadiwo baidamiyao, ebe yada Bada Yeisu Besinana ainai hivelau
vateyai, iya yana ve'i'ilaena hinage ivelauwedi.

PILIPAI

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Timoti baidagu apaipaihowa Taulivahi Yeisu vehabana, yami leta
aleleyawa omiu taumiya Pilipai Yeisu Besinana yana Yaubada yana bodao yo hinage
yami taumugaiwo na Besinana yana taupaihowao maudoimiu alimiyai.
2 A'awanoi Tamada Yaubada na yada Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ila yo yadi
nuwadaumwali imiyamiya alimiyai.

Paulo yana awanoi taumiya Pilipai vehabadi

3 Hauga teina Yaubada ainai ya'awa yauwedo, hauganane yanuwatuwuigomiu.
4 Na yayaliyaya vehabamiu yagu awanoiwo aidiyai.
5 Yo Yaubada ainai ya'awa yauwedo ama haguwo alimiyena alobalobaidi, wasa
namwanamwana ana walomahalava abavetuwuni ainai ta wau.
6 Yo hinage yahanapui ebeha Yaubada yana paihowa namwanamwadi bada alimiyai
ivetuwuniya'o ta ibom mata ive'ovi Yeisu Besinana yana ahubena mwala'ina ainai.
7 Yagu yaliyaya vehabamiu idumwalu wuwuna omiu nuwagu amvaiya'o, ta omiu
baidaguwao Yaubada ihaguhaguigita teina hauga vada paipaiyai yamiyamiya, yo
ihaguhaguigita hinage wasa namwanamwana ana lo'aleha, yo yana abawahiyala aidiyai.
8 Yaubada ihanahanapuigau neta Yeisu Besinana yana velauwena nuwanuwagu
yavelauweomiu.
9 Na ya'awa awanoi vehabamiu ta yami velau namwanamwa imwala'i, mayami
hanapu yo nuwamasele maudoina.
10 Ta ainaena ginauli namwanamwadi amvesinuwaidi, eeta Besinana yana ahubena
ainai mata mumugamiu dumwadumwaludi yo masemaseledi,
11 na yami paihowa namwanamwadi Yeisu Besinana yana wahiyalaena vehabamiu
tomowa Yaubada hiwalo vetuvehaeyei yo hi'awa wasawasaei.

Paulo yana talam Besinana ainai

12 Tauhiguwao, nuwanuwagu yo amhanapui ebeha vitaiwone teina bada yalobaidi'o
ta aidiyena wasa namwanamwana i'aiyauya tomowa bagibagilidi aidiyai.
13 Ainaena dalava teina Sisa yana tau'alehao yo tomowa maudoidi bada hibenalena'o
ebeha Besinana vehabana himwamwauwigaune vada paipaiyai.
14 Yo hinage tahidao bodadi yagu miya vada paipaiyai hi'itaya'o, ta hinuwamotu yada
Bada yana paihowa ainai, yo Yaubada yana walo hiwalowalo mahalava mayadi atepatu.
15 Tupwadi tauguguyao alomagigiliyena higugugugugu Besinana vehabana, na tup-
wadi neta nuwatuwu namwanamwa ainaena higugugugugu,
16 ta hiya hivelauwegau yo hihanapuigau neta vada paipaiyai yamiyamiya wasa
namwanamwana ana ve'ita vehabana,
17 Na hesi tau'alomagigiliwone nuwanuwadi ta hi'abiye nuwavitaiyegau hauga teina
vada paipaiyai yamiyamiya, eeta oyamaena Besinana wasana higugugugugu yaei hibom
yadi boda vehabana.
18 Besiwa, na Besinana wasana ana guguya mwala'ina vehabana yayaliyaliyaya,
nuwana oyamaena bo walomoihaena.
19 Yo hinage yayaliyaya, wuwuna yahanahanapui neta Yeisu Besinana Alu'aluwana
yana hagu ainaena, yo yami awanoi aidiyena, ebe hilivahigau teina miya vitai ainaena.
20 Hinage mayagu nuwatuwuhae ta nuwanuwagu mwala'ina ebeha havena yahini-
hinimaya, na hesi mayagu atepatu teina ta'i ta hauga maudoina Besinana yehana
ya'abi'abiye mwala'i, nuwana yagu miya bale'uwai mayawahigu, bo nuwana yagu
mwalowoi ainaena.
21 Moiha ta'i, yagu miya bale'uwai neta Besinana baidagu, na hesi yagu mwalowoi
ainai lauhepoi Besinana ainaena mata yalobai.
22 Ebe bale'uwai yamiyamiya yagu paihowao namwanamwadi Besinana vehabana
himahamahalava, eeta nigele yayahanapui hava mata nuwanuwagu yavesinuwaeine.
23 Na ginauli bwau aidiyena adi vesinuwa aliguwai hivitai alili. Nuwanuwagu yo
bale'u teina yalaugabaei ta Besinana baidagu amiyamiya, neta abayaliyaya mwala'ina.
24 Na hesi ilowoinanegau ta bale'uwai yamiyamiya yo ebe yahaguhaguigomiu.
25 Eena yahanapui moiha mata omiu baidaguwao tamiyamiya na yahaguigomiu ta
amyaliyaya yami yemidi Besinana ainai vehabana,

26 yo hinage yagu laugwaipilewa alimiyai vehabana amyaliyaya mwala'ina, wuwuna
Yeisu Besinana yana hagu alidai.
27 Am'ita avivinigomiu ebeha yami paihowaena tomowa Besinana wasana hi'awa
namwanamawaei, eeta yatau bo'eyegomiu, bo nuwana ebe yamiyauyo, bada ta'i
wasamiu namwanamwana yabenabenalei ebeha mayami atetalam amtowotowolo
wahiyala, na yami nuwatuwu ehebo ta am'ai'aipate wasa namwanamwana ana yemidi
vehabana.
28 Havena hinage ammehemeheuhi ami alehao aidiyai. Teina wuwuna hibom
hihanapui moiha ebe hisilahe, omiu mata livahi amlobai Yaubada ainaena.
29 Wuwuna Yaubada bada italam'o alimiyai ta Besinana ainai amyemiyemidi ta ibom
hinage vehabana muyao mata amlobaidi.
30 Dova yagu lo'aleha Besinana vehabana yo agu muyao am'itadi'o, na teina hauga
ambenabenaledi, ta omiu hinage yami lo'aleha yo ami muyao dova amlobalobaidi.

2

Nuwadobi

1 Howahowana Besinana i'abiye atepatugita, bo yana velauwena ta'ai'aipate? How-
howana Alu'aluwa Ve'ahihi ive'au'augeluwegita, yo ainaena tavelau namwanamwaegita
yo ta'atemuyamuyauyoigita?
2 Ebe dova, amvenuwatoyawa na amvelau namwanamwaegomiu, alu'aluwamiyena yo
atemiyena amve'ehebo ta ebe yami velau namwanamwana teina vehabana yayaliyaya
moiha.
3 Havena am'ai'aiduma yo amnuwahaehae, na hesi amnuwadobi, yo ami geluwo
yehadi am'abihinidi.
4 Havena ambom yami paihowa vehabana amnuwanuwatuwu na hesi ami geluwo
yadi miya namwanamwa vehabana amnuwanuwatuwu.
5 Howahowana ebe yami nuwatuwuwo Yeisu Besinana yana nuwatuwu dova.
6 Iya Yaubada, na hesi nigele nuwanuwana ta yana vetauloina i'abi avivini,
7 aenaena Yaubada yana wasawasa ilaugabaei, na hilabahi bale'uwai, ta ivetaupai-
howa ana oleya tomowa ita dova.
8 Hinage yana nuwadobi ainaena, ibom italamyowei ta imwalowoi aiwa lagalagana
ainai.
9 Teina vehabana Yaubada Yeisu i'abihini na yehanane i'abihiniuyoi yeha maudoidi
ewadiyai,
10 eeta yehanane taumiya galewa yo taumiya bale'u na taumiya bwebweso hinage,
maudoida tapwagogo ainai,
11 yo ta'awa moiha ebeha Yeisu Besinana ibom yada Bada, neta Tamada Yaubada
tano'owei.

Masele taumiya bale'u vehabadi

12 Augeluwo, mwalona am'awa abi moiha na teina ta'i alimiyena yamiya amwaha
daodao'o, na besiwa howola am'awa'awa abi ili'ilimani, ta mayami meheuhi na mayami
atehawawali ampaipaihowa ta ebe livahi namwanamwana ainai ammiya ili'ilimani.
13 Yaubada iya atemiyai ipaipaihowa, ta ibom yana nuwatuwuwena am-
nuwanuwatuwu na ampaipaihowa.
14 Yami paihowa aidiyai amtalam ampaihowa, na havena amta'wata'wata yo nuwana
am'ulu'ulumiyai,
15 ta ainaena omiu Yaubada natunao namwanamwamiu yo masemaselemiu, eeta
nigele teya yami yababa, na hesi taumiya bale'u yadi masele omiu, wuwuna hibom
mumugadi guguyouna yo yababana.
16 Augeluwo, wasa namwanamwana am'abi avivini ta ainaena yawahi vateyai
amlobai, na haugana Besinana ilau gwaipilema yayaliyaya, wuwuna nigele nuwagu
yagu paihowao alimiyai yagabaedi.
17 Ebe agu alehao hi'oiye mwalowoigau, neta dova hipwaoliyegau yami yemidi
vehabana, ta mata omiu baidaguwao tayaliyaya.
18 Ta ebe howahowana na omiu baidaguwo tayaliyaya toyawa.
19 Yanuwatuwuhae ebeha yada Bada Yeisu yana haguwena mata hauga iu'iuna ainai
Timoti yavetamalaenawa ta wasamiu ivaiyama, eeta yabenalei na ebe yayaliyaya.
20 Timoti ibom agu tauhagune, na nigele teya yaiya iyamiyamiya ta ebe vehabamiu
inuwatuwu ili'ilimani.
21 Na agu tau'abihaguwo bagibagilidi hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na nigele
Yeisu Besinana yana paihowa vehabana hiyanuwanuwatuwu.

22 Timoti amhanapuiya'o neta towaho namwanamwana, ta iya dova natugu baidagu
wasa namwanamwana vehabana a'ai'aipate.
23 Eeta haugana ebe agu loina yabenalei, nuwanuwagu na Timoti yavetamalenawa
alimiyai.
24 Na yayemidi mata yada Bada yana hagu yalobai ta hauga iu'iuna ta'i na yau hinage
yalaowa alimiyai.
25 Teina hauga nuwanuwagu Epapilodaito yavetamalenawa ilau gwaipilewa alimiyai,
ibom tahigu baidagu apaipaihowa, bada dova a'ale'aleha Yeisu Besinana vehabana.
Epapilodaito mugai agu hagu alimiyena ivaiyama'o,
26 na teina ta'i iya nuwanuwana omiu, ta haugana yana lovala wasana ilaowa
ta ambenalena'o, inuwavitai moiha wuwuna omiu am'ate'atehawawali yana lovala
vehabana.
27 Bada ilovala'o mwala'ina, na hesi Yaubada i'atemuyamuyaei, yo hinage yau
i'atemuyamuyaegau wuwuna mata dova ta Epapilodaito imwalowoi na ainaena
yanuwavitai moiha.
28 Ainaena nuwanuwagu mwala'ina yavetamalenawa na am'itauyoi mayana
namwanamwa ta ebe amyaliyaya, eeta yagu nuwayababa i'ovi.
29 Haugana imahalavawa yada Bada yehanaena amyogaei yami vadai mayami
yaliyaya. Yo hinage tupwadi yada Bada yana taupaihowao, ebe hilaowa alimiyai dova
amve'ahihiyedi.
30 Moiha Epapilodaito muhamuhana na Besinana yana paihowa ainaena imwalowoi,
wuwuna omiu nigele howahowamiu yo amhaguigau, eeta iya italam ta ihahaguigaune
neta vehabana ilolovalane.

3

Mumuga namwanamwa vehabana

1 Tahiguwao, yada Bada vehabana amyaliyaya. Mwalona nuwatuwu teina yale-
leyawa'o, na teina hinage nuwanuwagu ebeha yaleleuyoi, yami miya namwanamwa
vehabana.
2 Am'ita avivinigomiu tauyababao yadi mumuga dova edewa, hibom hapi 'wapidiyai
ana tauvai bodadi aidiyena.
3 Na hesi ita ada hapi atedai, ta Yaubada ainai tapwagopwagogo Alu'aluwana ainaena,
eeta Yeisu Besinana ibom tawalowalo vetuvehaeyei, na nigele ginauli bale'u ainai
tayayemiyemidi, neta ainaena ita hapi moiha bada tavaiya'o.
4 Yau bale'u mumugana aidiyena yanuwahaehae, wuwuna yau hinage tomowa
tupwadi yamwala'i gabaedi.
5 Yau ta'i Isileli towahona moiha, na yagu huhu Beniyamina, ta agu ulutubu Hibulu
na 'wapiguwai hihapigau yagu tubui ana ahubena 8 ainai, ta taupwaoliwo yadi loinao
yamulita ili'ilimanidi dova Palisi yadi boda.
6 Na tapwalolo ainaena ya'ai'aipate mwala'ina Yaubada yana bodao adi abiyemuya
vehabana, na loina ainai nigele teya Mosese yana laugagayo yayaho'e.
7 Na hesi teina mumugaone bada ya'awa ginauli awa'awawaedi'o, wuwuna Besinana
ibom ainai yatalamwegau'o.
8 Moiha, yagu Bada Yeisu Besinana ana hanapu iya ginauli mwala'i alilina, na
ginauli bale'uwai imwala'i gabaedi, eeta mumugawone teina nigele nuwagu, ta Yeisu
ibom vehabana ginauli maudoina yamwauvehuludi yo ya'awa yababaedi wuwuna
nuwanuwagu Besinana ta'i.
9 Yo hinage nuwanuwagu Besinana ainai yamiyamiya nigele ebeha yabom yagu
mumuga dumwaluwena bo Mosese yana loinao aidiyena, na hesi yagu yemidi Besinana
ainai vehabana. Neta mumuga dumwaluna Yaubada ainaena na imohemohegita yada
yemidi Besinana ainai vehabana.
10 Nuwanuwagu hinage Besinana yahanapui yo yana towolouyo ana wahiyala
yalautowoi, ta ana muyao baidagu ave'ava'avalaedi, na hinage yana mwalowoi
yave'ao'aonaei,
11 ta ainaena ebe mwalowoiyena yau hinage yatowolouyo.
12 Nigele ebeha towolouyo bada yalobaiya'o, bo nuwana yagu mumugao maudoidi
hinamwanamwa'o na hesi teina ebeha ya'abi avivini. Ginauli teina vehabana Yeisu
Besinana bada i'abi avivinigau'o.
13 Tahiguwao, nigele yayawalowalo ebeha bada ya'abi aviviniya'o, na hesi yagu
nuwatuwu ehebo ta'i, ainaina ginauli dagelaguwai yanuwagabaedi'o ta hava meheguwai
vehabadi ya'ai'aipate wahiyala,

14 neta abamasiwa, Yaubada yana yoga haehaena ana maiha galewai Yeisu Besinana ainaena.
15 Eeta maudoida teina dova tanuwatuwu toyatoyawa ebe yada nuwatuwu bada hihuna'o. Na ebe yami nuwatuwu vagadi, ginauli teina vehabadi howola abo Yaubada ive'itaedi alimiyai.
16 Na hava talobalobaidi ebeha ta'abi avivini ili'ilimanidi.
17 Tahiguwao, maudoimiu amve'ao'aonaegau, na ebe yaiyadiwo yadi mumuga dova yau, amvinuvinunuidi ta omiu amvemumuga dova.
18 Na hesi tomowa bagibagilidi yadi mumuga ainaena Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai hive'alehaei. Hiya mwalona yawalo mahalavaedi'o alimiyai, na teina hauga hinage mayagu dou yawawalouyo tauyababaone vehabadi.
19 Hibom yadi aba'ovi ainai mata hisilahe, wuwuna yadi abayemidi diyadi ibom vehabana, yo ginauliwo abahinimaya hiwalowalo vetuvehaeyedi, wuwuna ginauli bale'u ta'i nuwanuwadi.
20 Na ita hesi yada dalava galewai, ta ainaena ada Taulivahi, ibom yada Bada Yeisu Besinana, howola abo iwuyoma, eeta vehabana taha'waha'wa.
21 Na haugana iwuyoma, mata tauda tapitapiyadi imwau gwaipiledi, ta tauda wahiwahiyaladi yo masemaseledi dova ibom taunane. Yana paihowa teina ibom yana wahiyalaena, wuwuna howahowana yo ginauli maudoidi aidiyai ivetauloina.

4

1 Tauhiguwao, yagu velau alimiyai wuwuna omiu yagu abayaliyaya yo yagu abano'o, eeta yagu nuwatuwu mwala'ina ebe ya'itauyoigomiu. Amtowolo wahiyala yada Bada ainai.

Guguya
2 Omiu waiwaihiu, Yuwodiya na Sinitiki ya'awanoi alimiyai ebeha amve'awa au'augeluyo, yada Bada yana nuwatuwu teina dova.
3 Hinage owa augelu moiha, ya'awanoi ta waiwaihiu teina uhaguidi, wuwuna mwalona hibom baidaguwao apaipaihowa toyawa wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana, yo hinage Kalemeniti na tupwadi agu tauhaguwo baidamaiyao apaipaihowa, hiya yehadi yawahi bukina holanai lelelеledi.
4 Hauga maudoina amyaliyaliyaya yada Bada vehabana, na yawalouyo ebeha amyaliyaya ta'i.
5 Howahowana yo tomowa maudoidi yami alama'i'ita hihanahanapui, wuwuna mata yada Bada iwuyouyoma.
6 Havena teya hava vehabana am'ate'atehawawali, na hesi am'awa yauwedo ginauli maudoidi vehabadi Yaubada ainai, na ampwagopwagogo, ta yami nuwatuwuwo vehabadi am'awa'awanoi.
7 Ta Yaubada yana nuwadaumwali ainaena i'abiye yaliyayagomiu. Na yana nuwadaumwaline nigele howahowana tanuwamaseleyei eeta ainaena Yeisu Besinana baidamiu atemiu yo yami nuwatuwu himiya namwanamwa.
8 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa, neta ginauli moihadi vehabadi amnuwanuwatuwu: Ginauli namwanamwadi, yo dumwadumwaludi, yo masemaseledi, yo adi oleya namwanamwadi, yo venuwavaivaidi, ta hava ebe namwanamwa aidiyai, vehabadi amwalo vetuvehai.
9 Omiu amve'ao'aonaegau, yagu paihowaone am'i'itadine aidiyena, yo yagu walowone aidiyena na yagu ve'itaone ambebenaledine ta amhanapuidi'o. Ainaena Yaubada mayana nuwadaumwali baidamiu ammiyamiya.

Taumiya Pilipai yadi velau Paulo ainai
10 Yada Bada iveyaliyayagau'o wuwuna teina hauga am'atemuyamuyaegau'o. Mwalona nuwanuwamiu amhaguigau, na hesi nigele teya amwaha.
11 Ta havena ya'ulu'ulumiyai yagu miya vitai mwalona vehabana, wuwuna bada yahanapuiya'o ta howahowagu yagu miyamiya maudoina aidiyai yayaliyaliyaya ta'i:
12 Hauga miyavitai bo yaliyaya; hauga mahuli bo vahali; hauga vewasawasa bo vewewelohe.
13 Howahowagu miya maudoidi aidiyai ebeha yayaliyaya, wuwuna Besinana ibom baidagu ta ainaena i'abi'abiye wahiyalagau.
14 Na yagu miyavitai teina bada am'abiye malamalaiya'o yami haguwena, ta vehabana ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai.
15 Omiu taumiya Pilipai amhanapuiya'o wasa namwanamwana ana walomahalavao mugai alimiyai, na haugana Masedoniya yalaugabaei, nigele teya Yaubada yana bodao

tobwatobwa yo ai'ai ainaena hiyahaguhaguigau, na omiu hesi taumiya Pilipai ambom amhahaguigaune.
16 Hauga mugai Tesalonaika ainai yamiyamiya amhaguigau'o na mulitai hinage amhahaguyoigaune.
17 Yagu walo teina nigele ebeha nuwanuwagu aiyauya awawa ammohemohegau, na hesi ebeha yami aiyauya ainona alimiyai imwala'i ami hagu moiha vehabana.
18 Na yami velauwa Epapilodaito ivavaiyamawa maudoina yalobaiya'o ta imwala'i alili bada dova yami pwaoliwo Yaubada ainai amgabudi'o ta panena namwanamwana ibenaledi'o ta vehabana iyaliyaya.
19 Eeta yagu Yaubada yami venuwao maudoidi imohemohegomiu, neta ibom yana wasawasa ibagibagili alili Yeisu Besinana yana paihowa aidiyena.
20 Ainaena Tamada Yaubada tano'owei ta nigele yana aba'ovi. Moiha.
21 Yagu awayauwedo Yeisu Besinana yana Yaubada yana bodaone maudoidi aidiyai, yo tahiguwone teinai baidaguwao amiyamiyane hinage yadi awayauwedo alimiyai,
22 yo Yaubada yana bodaone Sisa yana vadai hipaipaihowane, yo hinage Yaubada yana bodao maudoidi yadi awayauwedo alimiyai.
23 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena alu'aluwamiu himiya namwanamwa.

KOLOSE

Paulo yana leta Kolosewone aidiyai

1 Yau Paulo, Yaubada yana vesinuwaena yavetauyewasa Yeisu Besinana ainai. Na
tahidane Timoti ihaguigau ta yami leta teina aleleyawa
2 omiu Kolosewone Yaubada yana bodao na hinage Besinana ana tauyemidiwo
alimiyai. Yaubada tamada yana ve'i'ila na yana nuwadaumwali alimiyai.

Paulo i'awa yauwedo Kolosewone aidiyai

3 Yaubada iya Yeisu Besinana Tamana, na hauga maudoina yama awanoiyena,
anuwanuwatuwu avivinigomiu na vehabamiu a'awa'awa yauwedo,
4 wuwuna wasamiu abenalei ebeha Yeisu Besinana amyemidiyei na Yaubada yana
bodao maudoidi amvelauwedi,
5 eena amnuwatuwu avivini ebeha yami abayaliyaya howola abo galewai amlobai,
dova mwalona wasa namwanamwana, neta walomoiha, bada ambenalena'o.
6 Wasane ambebenaleine imwalamwala'i na hinage i'ai'aino, teina hauga tupwa
maudoina aidiyai. Dova omiu hauganane ainai Yaubada yana ve'i'ila ambenali mugaiyei
Epapilasi ainaena na am'awa moiha.
7 Moiha, adage Epapilasi towaho namwanamwana. Wasane iveve'ita mugaiyegomi-
une, iya ai'aivelahemai ipaipaihowa Besinana vehabana alimiyai.
8 Na Epapilasi Alu'aluwa Ve'ahihi ana velau atemiyena bada iwalo mahalavaena'o
aliguwai.

Besinana yana paihowa

9 Hauganane wasamiu abenali mugaiyei ana higa wau, nigele awanoi ayalaumwauwi
vehabamiu, na hesi Yaubada ainai a'awa'awanoi na ebe Alu'aluwa Ve'ahihi nuwamiu
i'abiye maseledi, ta amhanapui moiha hava yana nuwatuwu vehabamiu,
10 na hinage yami paihowaena yada Bada am'abiye yaliyaya yo hinage mumugamiu
namwanamwana i'ai'aino, ta Yaubada ana hanapu atemiyai ebe imwala'i,
11 yo hinage ibom ana wahiyala mwala'inaena i'abiye wahiyalagomiu, na yami
paihowa maudoidi aidiyena, am'alama'i'ita, na amtowolo wahiyala,
12 na hinage mayami yaliyaya, am'awa yauwedo Tamada ainai, iya ibom yana
talamwena wau teina tamiyamiya tupwa masemaselena ainai, yana tomowa baidadao.
13 Iya tupwa guguyou ainaena ilauvaigita ta imwaulawegita Natuna namwanamwana
yana Abaloina ainai.
14 Wuwuna iya igimwalaigita, ta yada pwanoli aidiyena i'abiye maselegita.
15 Ita nigele howahowada Yaubada ta'ita, na hesi ana ita dova Natunane, na Besinana
Yeisu yemaselewo maudoidi aidiyena inamwanamwa gabaedi, ta iya ihae alili.
16 Wuwuna iya ginauli maudoidi galewai yo bale'uwai ibom wuwudi, ginauli
ta'ita'itadi yo ginauli nigele taya'ita'itadi, yo hinage tausagenawasao yo tauloinao
yo tauwahiyalao yo alu'aluwao, hiya maudoidi Yaubada iyemaseledi Natuna yana
paihowaena, na Natunane vehabana.
17 Mulitai abo yana yemaselewo himahalava iya imiyamiya, na yana wahiyalaena
ginauli maudoina hipaipaihowa.
18 Ita Yaubada yana bodao dova taunao, hinage iya ibom ulu'uluda yo ibom
abavetuwuni na iya ibom mwalowoiyena itowolo mugai, eeta ginauli maudoidi adi
taumugai.
19 Yaubada yana nuwatuwuwena na yana wahiyalaena yo mumugana maudoina
aidiyena Yeisu i'oiye mwau.
20 Na Yeisu aiwa lagalagana ainai 'wahinana yana sagenaena ginauli maudoidi
bale'uwai yo galewai himimiyawahiwa, bada ivaidima'o Yaubada ainai habi awaheli-
heliyamyo.
21 Omiu hinage mwalona ammiyawahi alili na yami nuwanuwatuwu aidiyena
Yaubada ainai am'aleha na ammumuga yababa.
22 Na Yeisu tauna mwalowoiyena ivaigomiuma ta i'abiye ve'ahihigomiu'o na hinage
i'abiye maselegomiu'o ta ebe imwau hinigomiu Yaubada mehenai madumwadumwalu-
miu.
23 Neta ebe yami yemidi havena hitapitapiya, na hinage amtowolo wahiyala
wasana namwanamwana ambebenaleiwa ana yemidi ainai, ta havena amlaulaugabaei.

Wasanane ana guguya tomowa maudoidi bale'uwai hibenalena'o, na yau Paulo ana tauguguya teya.

Paulo yana paihowa Yaubada yana bodao vehabadi

24 Teina hauga yagu muya yalobalobai omiu vehabamiu, na hesi mayagu yaliyaya. Yau taugu yana muya na Besinana yana muya ilauhepoiyedi na imwala'i'o Yaubada yana bodao vehabamiu, wuwuna omiu neta Besinana taunao.
25 Yau hinage Yaubada yana loinaena yavetauvepaihowa omiu Yaubada yana bodao vehabamiu, ta ebeha Yaubada yana walo maudoina ya'au'aubabadaedi.
26 Walonane mwalona tomowa mugamugaidi ita tubudao aidiyena imwau dawanidi, na teina hauga imwau mahalavaedi Yaubada yana bodao ita alidai.
27 Wuwuna Yaubada ana hanapu mwalona dawadawanina, na inamwanamwa alili, eeta nuwanuwana i'abiye mahalava omiu nigele Yudeya alimiyai, hanapunane ebeha Besinana imiyamiya atemiyai, yo ainaena amnuwatuwu avivini ebeha tupwa wasawasa holanai mata amluvu.
28 Ibom Besinanane awalowaloweiwa na mayama nuwamasele moihaena aguguya na ave'ita tomowa maudoimiu alimiyai, na omiu Besinana ana taumulitao ebeha a'abiye mahalavaegomiu mayami mumuga maudoina namwanamwana yo hunana.
29 Teina vehabana yapaipaihowa na yawahiwahiyala ibom yana wahiyala mwala'ina aliguwai ainaena.

2

1 Nuwanuwagu amnuwamasele ebeha yau yapaipaihowa mwala'ina omiu vehabamiu yo hinage taumiya Laodisiya vehabadi, yo hinage hiya manigu nigele hiya'ita vehabadi.
2 Ta ebe ainaena hibom velauwena hi'awa heliheliyam moiha ma'adi lautowoi namwanamwana yo mayadi nuwamasele moiha. Ainaena hiyaliyaya mwala'ina, wuwuna bada nuwadi imasele'o mwalona nuwatuwu dawadawanina vehabana, neta iya Besinana.
3 Na Besinana ainai hanapu yo nuwamasele maudoina wasawasadi himiyamiya.
4 Yawalowalo ebeha havena vali tomowa yadi walo am'amnana ainaena hi'oya'oyamaegomiu.
5 Teina hauga taugu imiyawahi alimiyena, na yagu nuwanuwatuwu alimiyai imiyamiya, na yayaliyaya yami miya namwanamwana yo yami yemidi wahiwahiyalana Besinana ainai vehabadi.

Besinana baidada

6 Eeta Besinana Yeisu yada Bada ainai am'atetalam'o, ainaena ibom ta'i yana wahiyalaena amlaulau.
7 Wuwuna Besinana yami yemidi ana wahuwahu, na yami yemidi ana abiyemwala'i, yo ana abiyewahiyala, dova hiveve'itagomiune, ta vehabana am'awa yauwedo mwala'ina.
8 Havena teya yaiya i'oya'oyamaegomiu tomowa yadi hanapu aidiyena, yo alu'aluwa yababadi yadi nuwatuwena wuwuna yadi nuwamaselene ginauli awa'awawa bale'uwena, na nigele Besinana ainaena.
9 Besinana ibom ainai Yaubada yana wahiyala yo hinage mumugana maudoina himiyamiya.
10 Na Besinana ainaena miya namwanamwa moihana bada amlobaiya'o ta tausage-nawasao yo alu'aluwa yababadi maudoidi iwahiyala gabaedi, na iloiloinaedi.
11 Na hinage Besinana ainaena yami ve'ive'ilala amlobaiya'o ana ita dova hapi, nigele hapi ababwa'abwa'ala 'wapina ainai, na hesi mumuga bale'u atemiyai itom gabaedi'o.
12 Hinage Besinana baidamiu bapitaiso amvaiya'o neta himagaiyegomiu'o, na Besinana baidamiu yami bapitaisowa ainaena amtowolouyo'o, wuwuna Yaubada yana wahiyala amyemidiyei neta Besinana mwalowoiyena i'abiye towoloya'o.
13 Omiu mwalona nigele hapi amyavai, ta yami mumuga yababana ainai ammwalowoi moiha, na hesi Besinana baidada yawahi vauvauna Yaubada imohegita'o na yada pwanoliwone inuwahamuidi'o.
14 Ada vagavaga ana loina vitaina bada itomgabaena'o, na ana aiwa lagalagana ainai hitutuye patune vehabada.
15 Na hinage Tomodulele yo ma'ana geluwo maudoidi imwau aituluwedi, na ana aiwa lagalagana ainai adi hinimaya imwauwi yo iwahiyala gabaedi.
16 Nigele howahowana teya yaiya i'awa'awa yababaegomiu amiu bo ami bwahi bo yami guyau bo wai'ena vauvauna ana haugai bo tapwalolo aidiyai, dova Yudeyaone.

17 Ginauliwone aba'ita ta'i, na hesi adi hanapu moiha Besinana ibom ainaena i'abiye maseledi.
18 Na havena yaiya teya i'awa'awa yababababaegomiu wuwuna omiu nigele amyatap-watapwalolo mayami nuwadobi tausagenawasa aidiyai. Tomowadine yadi nuwamasele nivinivi yena vehabana hinuwahaehae bale'u ana nuwatuwu aidiyena.
19 Na hesi Besinana nigele hiya'abi avivini, ibom ulu'uluda, na ita Besinana taunao ehebo ehebo, na taunane ehebo ta'i ainai tapaipaihowa yana namwanamwa vehabana, yo taunane imwalamwala'i Yaubada yana paihowa ainaena.

Yawahi vauvauna Besinana ainaena

20 Mwalona ammwalowoi'o Besinana baidamiu, neta alu'aluwa yababadi yadi loina alimiyai bada i'ovi'o, na hava vehabana howola ampaipaihowa dova bale'u yadi paihowa? Hava vehabana tomowa yadi ve'itao
21 yo yadi loinao ammulimulitaedi, ebeha havena ginauli laulaugagayodi am'abi'abitowoidi yo amlaulautowoidi?
22 Teina ginauli sawasawalidi na ebe tayepaihowadi mata hi'ovi. Wuwuna tomowa yadi nuwatuwuwena yo yadi ve'ita aidiyena hilalaomane.
23 Teina loinaone adi ita a'ava dova hanapu moiha, na adi taumulitao himumuga mayadi nuwadobi, yo hinage taudi hilaugagayowedi, na hesi loinadine nigele teya yadi wahiyala, ainaena taudi yana nuwatuwu dawadawanidi iloiloinaedi.

3

1 Yaubada Besinana baidamiu bada mwalowoiyena i'abiye towolouyoigomiu'o eeta howahowana galewa ana nuwatuwu ambehaedi, wuwuna Besinana Yaubada nima tautuwanai imiyamiya galewai.
2 Hinage yami nuwatuwuwo ammwauwidi galewai, havena bale'u ainai.
3 Wuwuna bada ammwalowoi'o na teina hauga yawahimiu Besinana baidamiu Yaubada ainai.
4 Eeta yawahida namwanamwana Besinana ainaena tavaiya'o, ta ebe haugana Besinana ilaoma omiu hinage Besinana baidamiu ammahalava yana wasawasa mase-maselena ainai.
5 Ainaena bale'u mumugana atemiyai amyemwalowoidi, dova ainatole yo paihowa yababadi yo nuwatuwu dawani yo aiduma yo vetobwatobwa neta vali abayemidi pwanowo.
6 Na ginauliwone teina vehabadi mata Yaubada imodi'ini alidai.
7 Mumugaone yababadine teina mwalona bada ampaihowaidi'o,
8 ta teina ta'i amta'wata'wataedi, neta modi'ini, aleha, alomagigili yo hinali yo awayabayababa.
9 Hinage havena am'oya'oyama ami geluwo aidiyai, wuwuna mumuga bale'u bada amta'wata'wataena'o.
10 Ainaena mumuga vauvauna amlobaiya'o, ta ada tau'abiye masele hauga maudoina i'abi'abiye vauvaugomiu, ebeha amhanapui ta ami lautowoi ana ita dova iya.
11 Eeta nigele teya wahei iyamiyamiya, na amwalo, ‘Yudeya vali boda bo hiya nigele Yudeya vali boda’, bo nuwana amwalo, ‘Hiya 'wapidi hihapidi boda vagana, na hiya nigele hiyahapidi boda vagana’, bo ‘Taumanao yo dalava tanitaniwagadi’, bo ‘Taupaihowao mohili yo tauloinao’, na hesi boda teina maudoina Besinana yana boda, eeta iya atedai imiyamiya na ibom ta'i ilaulau ahaigita.
12 Omiu Yaubada yana velauwena ivesinuwaigomiu ta ebe ve'ave'ahihimiu ibom vehabana, ainaena am'atemuyamuya yo amvelauyoigomiu yo amnuwadobi mayami atetalam yo mayami alama'i'ita.
13 Na amvehaguhagu ehebo ehebo ainai, ta havena ami geluwo am'awa'awa yaliyedi, na hesi hiya yadi pwanoliwone amnuwahamuidi, wuwuna yada Bada hinage yami pwanoliwo inuwahamuidi'o.
14 Na velau amli'wa wuwuna velau mumuga haehae alilina na mumuga maudoidi i'uinidi.
15 Na hinage Besinana yana nuwadaumwali atemiu iloinaei, wuwuna Yaubada maudoida iyogaegita ta tayeboda ehebo eeta ta'awa yauwedo Yaubada ainai.
16 Hinage Besinana yana walo namwanamwa alilidi hi'ini'ini ili'ilimani atemiyai, yo ainaena ehebo ehebo ainai amve'ita yo amguguya hanapu moiha ainaena; yo yami wali yo Sam walinao aidiyena yo walibui ta ebe Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'awa yauwedo Yaubada ainai atemiyena.

17 Na yami paihowao yo yami walowo maudoina aidiyena yada Bada Yeisu yehanaena ampaihowaidi mayami awayauwedo Tamada Yaubada ainai.

Vali boda yo vali boda adi loina

18 Yada Bada yana tomowao ita ada lowainana ebeha waiwaihiu tawatawaholamiu mwanemiyao yadi walo ammulitaedi.
19 Hinage dova omiu towatowaho mwanemiyaone amvelau aidiyai, na havena amwalowalowedi.
20 Hedaheda habulumiu, omiu hauga maudoina tamamiyao yo hinamiyao alinadi ammulitaedi teina yada Bada yana abayaliyaya.
21 Na omiu tama, natumiyao havena am'abi'abiye modi'inidi, mata dova ta taudi hisosomana yo hi'wata'wata.
22 Omiu hinage taupaihowaone yami tautaubadao bale'uwai alinadi ammulitaedi ginauli maudoidi vehabadi, na nigele ebeha hiya'ita'itagomiu abo aidiyai ampaihowa mayami tuluha hegoya, na ebeha am'abiye yaliyayadi hauga maudoina aidiyai mayami atetalam, ta ebe Bada amve'ahihiyei.
23 Yami paihowa maudoina aidiyena amtuluhahegoya nigele tomowa vehabadi, na hesi Bada vehabana.
24 Eeta mulitai abo Besinana ainai ami maiha amvai, wuwuna yada Bada Besinana vehabana tapaipaihowa.
25 Na hesi tauyababao iyemaihadi ginauli yababadi aidiyena, wuwuna Bada mata nigele iyave'ahadi.

4

1 Omiu tautaubadao amloina dumwalu yami taupaihowaone ehebo ehebo aidiyai, wuwuna amnuwatuwu avivini omiu hinage yami Taubada imiyamiya galewai.

Guguya awanoi vehabana

2 Am'ita avivinigomiu, na havena yami awanoi itapitapiya, na hesi am'awa yauwedo Yaubada ainai, yo am'alama'i'ita awanoi aidiyena.
3 Na hinage ai vehabamai am'awa'awanoi ta ebe Yaubada amwaha i'abiye mahalava alimayai, na Besinana wasana mwalona dawadawaninawa ebe ayewasaei tomowa aidiyai, na teina wasane vehabana himwamwauwigaune vada paipaiyai Yeisu wasana ana guguya vehabana.
4 Ainaena am'awa'awanoi vehabagu, ta wasanane ana nuwamasele ya'abiye masele. Yagu paihowa ana lowainana dova.
5 Na hinage hiya Yeisu nigele hiyayemidiyei aidiyai ammumuga dumwalu, na havena yami hauga amgabagabaei.
6 Am'aubabada ili'ilimani hauga maudoina mayami nuwamasele moiha, na ebe ami geluwo hipanivilaegomiu amyemaiha dumwalu ehebo ehebo aidiyai.

Walo velau Kolose aidiyai

7 Tikiko howola abo ilaowa na yagu paihowa maudoina iwalowei alimiyai. Na iya tahida velavelauna, yada Bada yana taupaihowa dumwaluna, na baidamai apaipaihowa ovi.
8 Ta bada yavetamalenawa'o alimiyai abo iya yama miya i'aubabadaei, na hinage yana walowena i'abiye wahiyalagomiu.
9 Tahidane Onesimo Tikiko baidana hilalaowa. Onesimo iya yami dalava towahona, na tahida velavelauna mayana yemidi. Na hinage hava teinai himahamahalava mata hi'aubabadaedi alimiyai.
10 Alisitako iya baidagu vada paipaiyai amiyamiya, na yana awayauwedo alimiyai teina yawalowenawa, na hinage Maki, neta Banabasi nubaina, mwalona bada nuwamiyai yamwauwiya'o Maki vehabana, na ebe ilaowa alimiyai, amyogaei yami vadai.
11 Na hinage Yeisu iya yehana bwauna Yasitosi, na hitau tonuga yadi awayauwedo alimiyai. Hitautonugaone teina hiya Yudeya na baidaguwo apaipaihowa Yaubada yana Abaloina vehabana, na hiya yagu miya vitai aidiyena hi'abi'abiye wahiyalagau.
12 Epapilasi hinage yana awayauwedo alimiyai, na iya yami boda alimiyena na ipaipaihowa Besinana Yeisu vehabana. Na hinage yana awanoiwone aidiyai i'awa'awanoi mwala'ina ebe amtowolo wahiyala mayami mumuga namwanamwana maudoina dova Yaubada yana nuwatuwu.
13 Moiha ta'i, Epapilasi ibom ipaihowa'o mwala'ina vehabamiu, yo Laodisiyaone yo Hiyelapolowone vehabadi.

14 Hinage ada gelu Luke iya tau'asiyebwaone yadi taulaumulamula yo Dimasa yadi awayauwedo alimiyai.
15 Tahidao tupwa Laodisiya ainai himiyamiya yagu awayauwedo amwalowei aidiyai, yo hinage Yaubada yana bodaone waihiu Nimipasi yana vadai hitapwatapwalolo aidiyai.
16 Yami leta teina omiu Yaubada yana bodao amvahili mugaiyei, mulitai amvetamalei Yaubada yana bodao tupwa Laodisiya aidiyai, yo Laodisiyao yadi letane hinage hivetamalenawa alimiyai na amvahili.
17 Akiposi amwalo ainai, ‘Paihowawa yada Bada imohego'o uwahiyala na uve'ovi.’
18 Awayauwedo teina yau nimaguwena yalelelelene, Yau Paulo.
Na amnuwatu avivinigau ebeha yau vada paipaiyai yamiyamiya.
Ve'i'ila alimiyai.

1 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao teina yami leta aleleyawa omiu Yaubada
yana bodao Tesalonaika ainai. Omiu Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana adi
tauyemidiwo yadi ve'i'ilaena ammiya daumwali.

Tesalonaika himumuga namwanamwa

2 Hauga maudoina a'awa yauwedo Yaubada ainai, mumugamiu namwanamwana
vehabana, yo hinage hauga maudoina Tamada Yaubada ainai a'awa'awanoi vehabamiu.
3 Wuwuna yami yemidiyena ampaihowa ili'ilimani, yo hinage yami paihowao
velauwena mayami alama'i'ita yo mayami yemidi yada Bada Yeisu Besinana ainai yo
Yaubada Tamada mehenai.
4 Tahimaiyao, Yaubada bada ivelauwegomiu'o yo ivesinuwanegomiu'o.
5 Eeta haugana wasa namwanamwana amohegomiu, nigele ebeha walo a'ava, na hesi
Alu'aluwa Ve'ahihi walone i'abiye wahiyala alimiyai, ta ebe walonane am'awa moihaei.
Na hinage yama paihowa vehabamiu am'i'itane neta paihowa dumwaluna.
6 Eeta bada amve'ao'aonegai yo hinage yada Bada amve'ao'aonaena'o. Ammiya vitai'o
na hesi wasanane amvaiya'o mayami yaliyaya na yaliyayanane Alu'aluwa Ve'ahihi
ainaena ilalaomane.
7 Ta omiu aba'ita namwanamwana Besinana ana tauyemidiwo tupwa Masedoniya, yo
Gilisi aidiyai.
8 Moiha yada Bada wasanane bada alimiyena idabalala'o Masedoniya, yo Gilisi aidiyai
na hinage omiu yami yemidi Yaubada ainai wasana bada idabalala'o tupwa maudoidi
aidiyai; ainaena ebe tupwa yehana ainai alalau nigele howahowana vehabamiu
a'aubabada,
9 wuwuna hiya alimaiyai hi'au'aubabada yami talam mwalona ai alimaiyai ve-
habana, ebeha yami abayemidi miyamiyadi amta'wata'wataedi'o ta Yaubada ainai
amtalamwegomiu'o, wuwuna ibom Yaubada moiha na mayawahina, eeta iya vehabana
ampaipaihowa.
10 Na Natuna amha'waha'wai aiteya hauga i'aituluma galewaena. Wuwuna Yeisu
itowolouyo'o mwalowoiyena na howola mata ilaoma na Yaubada yana modi'ini ainaena
ihaloigita.

2

Paulo yana paihowa Tesalonaika ainai

1 Tahimaiyao, bada amhanapuiya'o ebeha mwalona yama taubo'e alimiyai, nigele
ayataubo'e awawa na hesi ma'ainona.
2 Amnuwatuwu avivini hinage ebeha Pilipaiwone mwalona himumuga yababaegai ta
hi'abiye hinimayaegai, na besiwa Yaubada i'abiye wahiyalagai, yo i'abiye atepatugai na
wasa namwanamwana awawaloweine alimiyai, bwagana tomowa hive'ave'alehaegai?
3 Na agugugugugya alimiyai nigele oyamaena, nigele walo yababana ainaena, na hesi
walomoiha ainaena.
4 Yama paihowa teina Yaubada italam alimaiyai ebeha wasa namwanamwana awalo
mahalavaei na yama walone nigele teya hava tomowa nuwanuwadi na hesi hava
Yaubada nuwanuwana. Na nuwatuwuwone atemaiyai himiyamiya, Yaubada ibom
ihanahanapuidi.
5 Na amhanapuiya'o mwalona alaowa alimiyai, nigele yama walo gwawawalidi yo
hinage Yaubada ihanapuiya'o nigele ebeha yama walo am'amnaena na ebeha yami
ginauli avaidi.
6 Na hinage ginauliwone apaipaihowaidine mehemiyai yo hinage vali tomowa
mehediyai nigele ai ama no'o vehabana na hesi omiu ami hagu vehabana.
7 Moiha, ai Besinana ana tauwalo mahalavao, howahowana avetauloina alimiyai, na
hesi nigele. Yama mumuga alimiyai mayama nuwahegoya dova waihiu natunao aidiyai
mayana nuwahegoya.
8 Na nuwamai amvaiya'o eeta mayama atetalam alimiyai Yaubada wasana ayewasaei
na hinage ai abom atalamwegai ta a'awa au'augelu moiha alimiyai.
9 Ama geluwo amnuwatuwu avivini mwalona yama paihowa alimiyai ahubena yo
boniyai aidiyai apaipaihowa mwala'ina, ta ebe abom ave'aigai na hinage Yaubada

wasana awalo mahalavaei alimiyai, wuwuna nigele nuwanuwamai ami vitai amwauwi ama ita'avivini vehabana.
10 Omiu Besinana ana tauyemidiwo, na yama mumuga alimiyai amhanapuiya'o, yo hinage Yaubada ihanapuiya'o ebeha masemaselemai yo dumwadumwalumai na namwanamwamai.
11 Wuwuna maudoimiu a'ita avivinigomiu dova towaho natunao i'ita'ita avivinidi,
12 na hinage aguguyeigomiu ta a'abiye wahiyalagomiu na awalo alimiyai ta ammumuga namwanamwa, wuwuna Yaubada ivesinuwaigomiu'o iya yana abaloina yo yana wasawasa vehabana.
13 Tahimaiyao, hauga maudoina a'awa'awa yauwedo Yaubada ainai, wuwuna Yaubada yana walo bada amohegomiu'o ta ainai amtalamwegomiu'o nigele ebeha tomowa yadi walo na hesi Yaubada ainaena. Eeta moiha, walone Yaubada ainaena amyemidiyena'o ta ana wahiyala bada amlautowoiya'o.
14 Na hinage miya vitai amlobaiya'o, dova hinage Yeisu Besinana ana tauyemidiwo Yudeya ainai, wuwuna Yaubada yana bodao miya vitai hilobalobai hiya yadi boda aidiyena.
15 Ainaena Yudeya hiya mumugadiyena, ta yada Bada Yeisu hi'oiyemwalowoi yo hinage mwalona tauwalo mahalavao hi'o'oiyemwalowoidine eeta ai hinage hive'alehaegai ainaena Yaubada nigele aidiyai iyayaliyaya wuwuna tomowa maudoidi hita'wata'wataedi.
16 Yama walomahalava tupwa maudoina tomowadiyao aidiyai hitowotowoi na hi'auhigai wuwuna nigele nuwadi na Yaubada ilivahigomiu, ainaena yababa i'oiye mwaudi ta Yaubada yana modi'ini bada hive'aloya'o.

Paulo nuwanuwana ebeha itaubo'eyoidi
17 Tahimaiyao, mwalona alaugabaigomiu na hauga ahu'ahubalina nigele aya'itauyoigomiu na hesi nigele ayanuwapwanopwanowegomiu na atowotowoi wahiyala ta alaowa habi itauyoigomiu.
18 Yau Paulo yatowotowoi wahiyala na ebeha alaowa na ataubo'eyegomiu, na a'aipate ahaya, wuwuna Tomodulele yama amwaha igudugudui di.
19 Omiu ambom anuwanuwatuwu avivinigomiu na ebe aiteya hauga yada Bada Yeisu yana mahalavama,
20 mata walo vetuvehae yo yaliyaya vehabamiu alobai.

3

1 Haugana Atenisi ainai amiyamiya a'ate'atehawawali vehabamiu eeta yaloina yawalo, ‘Timoti, ulau Tesalonaika na ataubwau teinai amiyamiya’.
2 Eeta tahidane Timoti avetamalenawa, wuwuna iya teya ama boda Yaubada yana paihowa Besinana wasana vehabana, tahidane avetamalenawa ta ebeha i'abiye wahiyalagomiu na Besinana ainai amyemidi moiha,
3 ta ebe havena yami muyamuya aidiyena amtapitapiya, wuwuna bada miya vitaiwone amhanapuidi'o ebeha maudoida talobalobaidi.
4 Mugai ai baidamiu tamiyamiya, bada awalo'o alimiyai mata miya vitaiwone alimiyai himahalava, eeta teina himahamahalavane.
5 Neta vehabana yanuwanuwatuwu mwala'ina ta Timoti yavetamalenawa na yami yemidi i'ita ta wasamiu ivaiyama aliguwai, wuwuna a'atehawawali Tomodulele ainai, mata dova ta abatowoi mwala'ina imohegomiu na amtapiya ta yama paihowa mwalona alimiyai i'abiye yababa.
6 Ainaena Timoti ilaowa na wasamiu ivaiyama iwalo, ‘Tesalonaika Besinana ainai hiyemidi moiha na velau wuwudi na hinage hauga maudoina yada taubo'e mugamugaina hinuwatuwu avivini mayadi yaliyaya, na nuwanuwadi ta hi'itauyoigita’. Ai hinage dova nuwanuwamai na a'itauyoigomiu.
7 Tahimaiyao, bwagana mayama muyamuya yo mayama miyavitai na hesi yami yemidi wasana bada abenalena'o ta i'abiye yaliyayagai'o.
8 Ainaena yami towolo wahiyala Bada vehabana ama lautowoi inamwanamwa.
9 Eeta yama awayauwedo Yaubada ainai nigele howahowana alaumwauwi, wuwuna Yaubada ainai yama yaliyaya vehabamiu imwala'i alili.
10 Na boniyai yo ahubena aidiyai a'awa'awanoi wahiyala ebeha manimiu a'itauyoidi yo hinage viha ababe'u alimiyai himiyamiya aidiyena a'abiye wahiyalagomiu.
11 Ainaena yagu nuwatuwu bwau teina: Mugai Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu yama amwaha hiloinaei na ainaena alaowa alimiyai.

12 Bwauna ebeha Bada yana velauwena i'oiye mwaugomiu na ambom amvelauyoigomiu, yo hinage vali tomowa amvelauwedi, dova ai avelavelauwegomiune.
13 Na ebe haugana yada Bada Yeisu ma'ana tauyemidiwo himahalavama omiu mayami wahiyala yo nuwamiu masemaseledi Tamada Yaubada mehenai amtowolo.

4

Yaubada nuwanuwana mumuga namwanamwana

1 Tahimaiyao, teina ginauli yana aba'ovi, mwalona mumuga ave'itagomiu ebeha Yaubada am'abiye yaliyaya ta teina haugadine bada ammulitaedi'o eeta havena amlaulaumwau na ebeha Bada Yeisu vehabana ampaihowa hamahamadudu.
2 Yada Bada Yeisu yana loina yamohegomiu'o ta amhanapuidi'o.
3 Yaubada nuwanuwana yami miya masemaselena na havena ammehemeheganawali,
4 na ehebo ehebo amtawahola mumuga namwanamwana na dumwaluna ainaena.
5 Havena nuwatuwu dawani dova hiya ganamuli Yaubada nigele hiyahanapui.
6 Hinage havena vali tomowa mwanediyao amhalohaloidi mata dova Bada yana modi'ini amlobai. Ginaulidine bada mwalona vehabadi avenuwamwauwegomiu'o.
7 Wuwuna Yaubada ivesinuwaegita nigele mumuga bi'ibi'idi vehabana, na hesi mumuga masemaseledi vehabana.
8 Ainaena ebe yaiya loina iho'e nigele ebeha tomowa yadi loina na hesi Yaubada yana loina iho'eho'e wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi iya nuwatuwu ana tau'abiye masele ta teina Yaubada yana aiyauya alidai.
9 Tahidao adi velau vehabana, mata nigele ayaleledíwa, wuwuna Yaubada bada ive'itagomiu'o eeta ambom bada amvelauyoigomiu'o.
10 Dova hinage tahidao Masedoniya holanai bada amvelauwedi'o. Eeta awalo huluhuluigomiu ta yami velauwone aidiyai imwala'i.
11 Na hinage amtowoi ta ammiya daumwali na ambom yami paihowa ampaipaihowaidi, na havena tomowa yadi paihowa amvetavetalapiliyedi dova mwalona bada yawalo'o alimiyai.
12 Teina ainaena mata hiya nigele Besinana ana tauyemidiwo hive'ahihiyegomiu eeta yami miya vehabana havena vali tomowa aidiyai amduiduivahali.

Bada yana laugwaipilema vehabana

13 Tahimaiyao, havena amnuwanuwapwanopwano taumwalomwalowoi vehabadi na ebe teya ada gelu imwalowoi, havena amnuwanuwayababa dova hiya nigele yadi yemidi towolouyo ainai.
14 Na ita Yeisu tayemidiyei ebeha mwalowoiyena itowolouyo na hinage tayemidiyei ebeha ada geluwo bada himwalowoi'o, Yaubada abo ilauvaidi Yeisu baidanao.
15 Teina yada Bada yana walo awalowaloweine alimiyai ebeha haugana iwuyoma hiya taumwalowoi Besinana hilobai mugaiyei na ita mayawahida mulitai.
16 Wuwuna Bada alinana mwala'ina howola imahalava, na tausagenawasao adi taumugai hinage iyoga yo hinage yoguli hiyuvi mwala'ina na Badawa galewaena i'aituluma na taumwalowoiwo mwalona Besinana ana tauyemidiwo hitowolo mugai,
17 na hinage ita howola mayawahida hiya baidadao tahae galewai na yada Bada baidada tavelaulobaloba yaloyalovi ainai na iya baidada tamiya vateyai.
18 Eeta teina wasane ainaena am'abiye wahiyalagomiu yo amyaliyaya.

5

1 Tahimaiyao, nigele howahowana na yami letane teina ainaena awalo alimiyai aiteya hauga ainai Yeisu mata iwuyoma,
2 wuwuna bada amhanapuiya'o ebeha nigele tayahanapui, na hesi yana laomane dova tau'aivavali yana laoma boniyaiyena,
3 na ebe tomowa hiwalo, ‘Yadi miya maudoina namwanamwana’, na mulitai hisilahe hiya mata ive'aluwagavaidi dova waihiu yana abivelolo yana hauga labalaba ainai. Ainaena teina dova silahene nigele howahowana hidena gabaei.
4 Eeta tahimaiyao, omiu nigele tupwa guguyouna ainai amyamiyamiya, ainaena silahe haugana mata nigele ive'aluwagavaigomiu dova tau'aivavali.
5 Wuwuna omiu masele ainai ammiyamiyane, eeta maseleyena talaulau na havena guguyou yana amwahaena.
6 Ainaena havena ta'eno'eno, dova tomowa maudoidi hi'eno'enone, na hesi Yeisu taha'waha'wai mayada nuwadumwalu.
7 Havena ita dova hiya taumehe'eno'eno, yo bwahi wahiwahiyalana aadina taunumao, hiya guguyou yadi abapaihowa.

8 Na hesi ita masemaseleda, eeta ita tabom ta'ita avivinigita, yo alu'aluwada tawutu'au'auhi Yaubada ana yemidi yo ana velau aidiyena, na hinage mayada nuwatuwu avivini ada livahi howola abo talobai ainaena.
9 Wuwuna Yaubada nigele ebeha iloinaegita na yana modi'ini ana tupwa ainai tamahalava, na hesi nuwanuwana yada Bada Yeisu Besinana yana paihowa ainaena lavihi tavai.
10 Eeta Besinana vehabada imwalowoi ta ebe mayawahida bo mwalomwalowoida na iwuyoma, ilauvaigita ta baidada tamiya vateyai.
11 Ainaena howahowana ambom am'abiye wahiyalagomiu yo amvehaguhaguy-oigomiu, neta paihowane dova teina hauga ampaipaihowaidine.

Aba'ovi
12-13 Tahimaiyao, a'awanoi alimiyai ebeha ami taumugaiwone aidiyai amve'ahihi, yo amvelau ili'ilimanidi, wuwuna Bada yana paihowa hipaipaihowai, neta hi'ita'ita avivinigomiu yo higugugugugya alimiyai. Na ehebo ginauli hinage havena awapa'ipa'i'i, na hesi nuwadaumwaliyena ammiyamiya.
14 Tahimaiyao, howahowana hinage tautuluhayaiyai amguguyeidi, yo tau'atehawawali am'abiye atepatudi yo tautapiya amhaguidi, teina ginauliwone alama'i'itaena ampaipai-howaidi.
15 Am'ita avivinigomiu, havena teya alimiyena yababana iyemayemaiha yababana ainaena, na hesi hauga maudoina amvelauyoigomiu, na amvehaguhagu, yo vali tomowa hinage amhaguidi.
16 Hauga maudoina amyaliyaliyaya.
17 Hinage hauga maudoina Yaubada ainai am'awa'awanoi.
18 Yo hauga maudoina am'awa'awa yauwedo Yaubada ainai yami miya namwanamwadi yo yababadi vehabadi. Neta Yaubada yana nuwatuwu, ita Yeisu Besinana yana bodao vehabada.
19 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi yana paihowa am'au'auhi,
20 Eeta ebe tauguguya teya iwalo mahalava, havena yana walomahalavane amta'wata'wataei,
21 na hesi walonane amtowoi na ebe namwanamwana am'abi avivini,
22 na ebe yababana neta maudoina amta'wata'wataei.
23 Yaubada iya miya daumwali wuwuna, eeta alu'aluwamiu yo nuwamiu yo taumiu i'abiye masele moiha ta himasele ta ebe ammumuga namwanamwa na ammiyamiya ana higa Yeisu Besinana iwuyoma.
24 Yaubada ivesinuwaigomiu, iya Taudumwalu eeta hava bada iwalowedi'o mata ipaihowaidi.
25 Tahimaiyao, am'awanoi vehabamai Yaubada ainai.
26 Na hinage Yaubada yana bodao maudoimiu velauwena am'atuhapwaliuyoigomiu.
27 Na yaloinaegomiu Yaubada yehanaena na leta teina tahidao mehediyai amvahili.
28 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.

2 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao yami leta aleleyawa omiu Yaubada yana
bodao Tesalonaika alimiyai, wuwuna omiu Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana
adi taumulitao.
2 Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena ammiya daumwali.

Besinana howola abo iwuyoma tomowa adi loina vehabana

3 Tahimaiyao, ilowoinanegai ebeha hauga maudoina Yaubada a'awa yawedowei
wuwuna yami yemidi i'ini'ini yo yami velau ambom alimiyai imwalamwala'i.
4 Ainaena Yaubada yana bodao maudoidi mehediyai ano'ono'owegomiu, awalo, ‘Hiya
Tesalonaika moiha tau'alama'i'ita. Bwagana adi alehao vitai mwala'ina himohemohedi
na hesi mayadi alama'i'ita yo mayadi yemidi Yaubada ainai’.
5 Teina aba'ita howahowana ainaena Yaubada yana loina dumwaluna tahanapui,
wuwuna yami miya vitai aidiyena i'abiye wahiyalagomiu, eeta ami muyao vehabadi
yana abaloina ana luwu ilowoinanegomiu.
6 Na ami tau'abiye muyamuyao adi maiha Yaubada i'atububuniya'o ta yana modi'ini
mata hilobai.
7 Na hesi omiu taumiya vitai ihaguigomiu, neta howola abo Bada Yeisu galewaena
i'aitulu mwayamwayauma, mayana tausagenawasao wahiwahiyaladi na hinage aiwa
ala'alahawawalina ivaiyama, na omiu yo ai yada aiyawasi abo imohegita,
8 na hibom yada Bada Yeisu Besinana wasana hita'wata'wataeiwa ta Yaubada
hiteibabaeine abo adi maiha vitavitaina imohedi.
9 Mata himiyawahi na hisilahe vateyai dalava ala'alawowolina ainai, nigele yana
aba'ovi na Bada manina yo yana wahiyala wasawasana yo ana walo vetuvehae nigele
howahowana hi'ita.
10 Eeta haugana ilaoma ana no'o mwala'ina abo ilobai yana paihowa abanuwapwanop-
wano vehabadi ana tauyemidiwo masemaseledi aidiyena. Na omiu mwalona wasana
amohegomiu ta amyeyemidiyeiwa howola abo omiu baidamaiyao Yeisu yana mahalava
ainai tano'owei.
11 Mwalona Yaubada ivesinuwaigomiu ta iyogaegomiu ainaena amyeyemidiyeine.
Teina vehabana ai hauga maudoina a'awa'awanoi vehabamiu ta ebe ammulita moiha.
Wuwuna omiu nuwanuwamiu na yemidi moiha ainaena ammumuga dumwalu eeta
yama awanoi Yaubada ainai ebeha i'abiye wahiyalagomiu na yami paihowaone
ampaihowaidi.
12 Teina ainaena mata tomowa maudoidi yada Bada Yeisu yehana hino'owei, omiu
yami paihowa namwanamwadi vehabadi. Na hinage walo vetuvehae mata amlobai
ibom yehanaena, wuwuna omiu Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ila alimiyai.

2

Towaho yababana vehabana

1 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha amhanapui Bada Yeisu Besinana yana ma-
halavawuyoma na yada miyatoyawa ainai vehabana,
2 ta ebe havena am'ate'atehawawali, ebe tomowa hiwalo, ‘Besinana yana hauga
bada imahalava'o’, havena amyemiyemidiyedi. Nuwana yadi walo hanapu aidiyena
bo guguya hibebenaleine ainaena, bo nuwana yau yadi leta yalelelene aidiyai ainaena.
3 Havena hinage teya oyama amyemiyemidiyei, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha
mugai howola abo tomowa bagibagilidi Yaubada hive'alehaei, mata towaho yababana
imahalava na abo mulitai Yeisu iwuyoma. Moiha, towahone yababanane neta guguyou
towahona,
4 iya Yaubada ana aleha na hinage tauyemidiwo maudoidi adi aleha, howahowana iya
i'abihiniuyoi ta Yaubada yana vada tapwalolo ainai imiya na ivetauloina dova Yaubada.
5 Amnuwatuwu avivini neta mwalona omiu baidaguwao tamiyamiya na ginaulidine
vehabadi bada yawalo'o alimiyai.
6 Ebeha yana hauga moihana ainai imahalavama na hesi hava i'au'auhi bada
amhanapuiya'o.
7 Moiha teina ta'i towahone yababanane yana paihowao himahamahalava dawani
bale'uwai, na hesi towaho vagana paihowane yababadine i'au'auhidi ana higa
tau'auhine itowolowahi

8 abo tauyababane imahalavama. Na hesi tuluhanaena yada Bada Yeisu ilalaoma na
yana wahiyala awanaena yo manina pigapigabunaena towahone i'abiye yababa.
9 Na towahone yababanane ilaolaomane, neta Tomodulele yana wahiyalaena
ve'ive'ilala yo vedevedede mata ipaihowaidi tomowa habi oyamaedi.
10-11 Wuwuna hiya wasa moihana hita'wata'wataei ta yadi tupwa neta dalava
ala'alahina, ainaena Yaubada italamwedi'o ta Tomodulele yana oyama maudoina
hiyemidiyei, na abo lauvetala hilobai, wuwuna ve'ita moihana hita'wata'wataena'o,
12 Eeta mumuga yababa ana paihowa nuwadi ivaiya'o. Ebe mugai wasa
namwanamwana hiyemidiyei, Yaubada mata ihaguidi na teina nigele.

Yaubada yana vesinuwao

13 Tahimaiyao, yada Bada ivelauwegomiu, wuwuna mwalona ivesinuwanegomiu ta
ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'abiye maselegomiu, na wasa namwanamwana
amyemidiyei ami hagu vehabana, eeta howahowana hauga maudoina vehabamiu a'awa
yauwedo Yaubada ainai.
14 Mwalona Yaubada yana nuwatuwu dova na wasanane aguguyaei alimiyai ta
amyemidiyei, neta ainaena yada Bada Yeisu Besinana yana wasawasa imohegomiu'o.
15 Tahimaiyao, amtowolo wahiyala, yama ve'itaone yo yama walowone aidiyai neta
yama aubabada yo yama leta aidiyena.
16 Tamada Yaubada ivelau moiha alidai, eeta hauga maudoina i'abi'abiye yaliyayagita,
ta hinage tanuwatuwu avivini mata ginaulidine howola yana ve'i'ilaena abo vehabada
ipaihowaidi.
17 Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana hi'abiye yaliyayagomiu, yo hi'abiye
wahiyalagomiu, yami paihowao aidiyai, ta hauga maudoina yami walowo hi-
namwanamwa.

3

Awanoi vehabana

1 Tahimaiyao, ehebo ginauli hinage vehabana amnuwanuwatuwu na am'awa'awanoi
Yaubada ainai, ta ebe Bada wasana yama guguyaena idabalala yo iwahiyala tomowa
aidiyai, dova mugai alimiyai.
2 Na hinage am'awa'awanoi ta tauyababao aidiyena Yaubada ihaguigai, wuwuna Bada
ana tauuvalao bagibagilidi himiyamiya.
3 Na hesi Bada yana abi'ili'ilimaniyena howahowana i'abiye wahiyalagomiu, yo i'ita
avivinigomiu Tomodulele yana towoi ainaena.
4 Eeta Bada ayemidiyei ebeha yama ve'itao alimiyai mata ammulitaedi,
5 na hinage i'abiye nuwamaselegomiu, yana velau vehabana, yo hinage yami
alama'i'ita Besinana ainai vehabana.

Havena abitau'wata

6 Tahimaiyao, aloinaegomiu yada Bada Yeisu Besinana yehanaena ebeha tupwadi ada
geluwo abi'abitau'watadi havena aidiyai am'ita'italau, wuwuna abitau'wata ai nigele
ayave'itagomiu.
7 Ainaena bada amhanapuiya'o ebeha howahowana ai amve'ao'aonaegai. Wuwuna
mwalona omiu baidamaiyao tamiyamiya, nigele teya hauga aya'abitau'wata paihowa
ainai.
8 Dova hinage ai abom amaiyena ai'ai. Na boniyai yo ahubena aidiyai apaipaihowa,
wuwuna nigele nuwanuwamai ami vitai amwauwi amai vehabana.
9 Na hesi loina imiyamiya ebeha omiu amve'aigai, na besiwa ai abom amai vehabana
apaihowa, eeta omiu yama paihowane amve'ao'aonaedi.
10 Hinage mwalona tamiyamiya, aloinaegomiu neta ebe yaiya nigele iyapaihowa
havena i'ai'ai.
11 Wasamiu bada abenalena'o ebeha tupwadi alimiyena hi'abitau'wata, ta nigele
hiyamiya alahai na hiyapaihowa.
12 Eeta ada geluwone nuwadiyai amwauwi, na yada Bada Yeisu Besinana yehanaena
aloinaedi, na yadi paihowa hibom hipaihowaidi, na himiya alahai ta ebe ai'ai hilobai.
13 Tahimaiyao, paihowa namwanamwana vehabana havena amtapitapiya.
14 Ebe yaiya ve'ita teina yami leta holanai nigele iya'awa abiyei, havena towahonane
ainai am'ita'italau, na ainaena yana paihowane vehabana ihinimaya.
15 Amtowoi ta havena amve'ave'alehaei, wuwuna iya tahida, eeta ve'ita a'ava
ammohei.
16 Yada Bada iya nuwadaumwali wuwuna, ainaena i'abiye nuwadaumwaligomiu, yo
i'abiye yaliyayagomiu hauga maudoina na baidamiu ammiya vateyai.

17 Leta teina yana aba'ovi yau nimaguwena yaleleyawa, dova yagu leta tupwadi aidiyai.
18 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.

1 TIMOTI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada taulauyeyawahaigita yo Yeisu Besinana yada aba nuwatuwu
avivini yadi loinaena Yeisu Besinana vehabana yavetauyewasa.
2 Timoti, owa dova natugu moiha yemidi ainaena eeta yam leta yavetamalenawa.
Tamada Yaubada yo Besinana yada Bada yadi ve'i'ila, yo atemuyamuya, na
nuwadaumwali himiya vahaligo.

Ve'ita oya'oyama vehabana

3 Mwalona hauganane yalaugabaigo na yalau Masedoniya, na yavenuwamwauwego
yawalo, ‘Havena ulaulau, badagi teina Epeso ainai umiyamiya na tomowa tupwadi
u'auhidi vali ve'itao aidiyena hive'ive'ita.
4 Na hinage hiya tubudao yadi vedevedede yo yehadi hibehabehaedi ebeha Yaubada
yana paihowa hilobai ta nigele howahowadi wuwuna hi'awa pa'ipa'i'i eeta u'abiye
laumwaudi na Yaubada yana amwaha himulitaei yemidiyena’.
5 Teina yagu loina ainaena atemiu himasele ta ambom amvelauwegomiu moiha, yo
amnuwanamwanamwa, yo amyemidi moiha Besinana ainai.
6 Tupwadi tomowa mumuga teina hita'wata'wataei, na walo awa'awawaena bada
hiteibaba'o.
7 Nuwanuwadi na Yaubada yana loina hive'itaedi, na yadi walowone yo yadi
guguyaone wuwuna nigele hiyahanapui.
8 Walo moiha, loinadine aba hagu namwanamwana, ebe tamulitaei moiha.
9 Yaubada laugagayo imwauwidi nigele taunamwanamwao vehabadi, na hesi
laugagayo ana tauho'ewo yo tautalinatuiwo, yo tau'awa sewao yo Yaubada nigele
hiyave'ahihiyei, yo tauyababao yo yadi nuwatuwu bi'ibi'idi yo Yaubada yana paihowa
ana tauwalo sebasebaiwo hinage vehabadi, yo hiya tamadiyao yo hinadiyao yo tomowa
tupwadi hiyemwalowoidi vehabadi,
10 na tawatawaholadi aidiyai hipwanopwanoli, yo tomowa adi tau'aivavaliwo, yo
tauve'ewa oya'oyama yo tauwalo oya'oyama yo hinage ve'ita namwanamwana yo
dumwaluna ana tauveyababa maudoidi,
11 na ve'ita dumwaluna Yaubada ainaena, ibom masele yo yaliyaya wuwuna, neta
vehabana na yagu paihowa imohegau ta wasana yaguguyaei tomowa aidiyai.

Yaubada yana ve'i'ila vehabana

12 Ya'awa yauwedo yada Bada Yeisu Besinana ainai wuwuna i'abiye wahiyalagau
yana paihowa teina vehabana, ainaena ya'awa yauwedo mwala'ina wuwuna Yaubada
yana nuwatuwu yo yana paihowa howahowagu ta yapaihowai eeta nimaguwai
ammwamwauwine.
13 Mwalona nigele dova, wuwuna Yeisu ya'awa yababaei hauganane ainai yana bodao
aidiyai yave'aleha, na Yaubada ihanapuiya'o ginauli yababadi yapaihowaidi yau yagu
nuwapwanopwano ainaena, hinage nigele yayayemidi, ainaena i'atemuyamuyaegau,
14 na yada Badane ive'i'ilaegau, ta yayemidiyei na yana velau Yeisu Besinana ainaena
imohegau.
15 Walo teina walo moiha, na ilowoinanei na tayemidi, wuwuna Yeisu Besinana
bada bale'uwai ilaoma'o tauyababa habilivahidi, na tauyababa maudoidi aidiyena yau
yayababa alili.
16 Na Yaubada yana atemuyamuya aliguwai wuwuna yau tauyababa mwalona
na Yeisu Besinana vehabagu i'alama'i'ita, ta tauyababa maudoidi hi'ita aliguwai na
hihanapui ebeha hibom hinage, ebe Besinana hiyemidiyei, yawahi moiha hilobai.
17 Ainaena Yaubada tave'ahihiyei yo tano'owei, wuwuna iya Yaubada moiha, nigele
howahowana na maninina ta'ita. Iya Tauwasawasa na yana Abaloina nigele yana
aba'ovi. Moiha.
18 Natugu Timoti, unuwatuwu avivini mwalona Yaubada yana tauwalo mahalavao,
na hinage yau yagu venuwamwau alimwai neta walowone unuwatuwudi, ta dova yam
aba'aleha Yaubada yana paihowa vehabana.
19 Wuwuna tupwadi adi geluwo nuwatuwu namwanamwana hita'wata'wataei,
ainaena yadi yemidi itapiya na hibe'u.

20 Na taube'uwone ehebo yehana Haimeniyo, na hinage teya yehana Alekisani, hitau
bwau Tomodulele ainai yatatamwedi na mehedi isabui, ta nuwadi imasele na havena
yada Bada yehana hi'awa'awa yababaei.

2

Awanoi Yaubada ainai

1 Ainaena yami miyagogoi aidiyai, mugai am'awa'awanoi Yaubada ainai tomowa
maudoidi vehabadi, ta am'awa'awanoi mayami awayauwedo Yaubada ainai.
2 Hinage tauwasawasao yo tauloinao vehabadi am'awa'awanoi, ta ebe yadi loina
idumwalu na ainaena tamiya daumwali, mayada mumuganamwanamwa, yo mayada
ve'ahihi.
3 Ada Taulivahine Yaubada teina dova awanoi yana abayaliyaya,
4 wuwuna Yaubada tomowa maudoidi yadi yababa ainaena ilivahidi, ta nuwadi
imasele ve'ita moiha vehabana.
5 Yaubada ehebo ta'i, na hinage towaho ehebo ta'i ilauvaigita Yaubada ainai, iya Yeisu
Besinana.
6 Wuwuna Besinana iya italamyowei na maudoida vehabada ipwaoli. Eeta hauga
dumwaluna ainai yana velau iyemala moiha.
7 Ainaena yagu paihowa imohegau na wasa teina yawalowalo mahalava yo
yagugugguguya yo yave'ive'ita hibom tupwa vehopali aidiyai, ta ebeha nuwamasele
moiha Yaubada ainaena hiyemidiyei. Teina walo moiha, na nigele oyama.
8 Ainaena nuwanuwagu towatowaho tupwa maudoidi aidiyai, mayadi mumuga
daumwali, nimadi hi'abihinidi na hi'awanoi Yaubada ainai, mayadi yaliyaya na havena
mayadi modi'ini yo mayadi manini.
9-10 Waiwaihiu nuwanuwagu hiya hiyepasauyoidi paihowa namwanamwana aidiyena,
wuwuna neta tapwalolo ilowoinanedi, na havena 'wapi ana pasa ainai yadi hauga
higabagabaei, na hipasa ili'ilimani, na havena mayadi nuwahaehae.
11 Na hinage tapwalolo holanai mayadi atetalam ve'ita hibenaledi, na havena
hi'au'aubabada.
12 Nigele yayatalam na waiwaihiu hive'ita tapwalolo ainai. Havena hiloiloina
towatowaho aidiyai, na hesi himiya alahai, na hibenali moiha.
13 Wuwuna Yaubada Adam ipaihowa mugaiyei, na Ive mulitai.
14 Na hinage Tomodulele yana oyama ainai Adam nigele iyatapiya, na waihiu hesi
itapiya ta pwanoli ipaihowa mugaiyei.
15 Eeta waiwaihiu yadi labalaba ainai, Yaubada mata muya ainaena ihaloigomiu, ebe
yemidi, yo velau yo ve'ahihi amwa'amwahadi ammulitaedi.

3

Taumugai yadi paihowa

1 Walo moiha ebe yaiya nuwanuwana na ivetau mugai, neta paihowa
namwanamwana,
2 Tauloina amvevetowolo tomowa namwanamwana, yo yana mumuga dumwad-
umwaluna na mwanena ehebo ta'i, na yana nuwatuwu wahiwahiyalana yo tuluhana
hegohegoyana na yana nuwatuwu hunana na taumana yana vada alonai ivelauwedi yo
tauve'ita hinage namwanamwana.
3 Havena bwahi wahiwahiyalana inumanuma yauyaule, yo hinage havena iman-
imanini, na hesi mumugana hegohegoyana, na nigele iya'awa pa'ipa'i'i yo havena
wasawasa ainai yana yemidi imwaumwauwi.
4 Ilowoinanei na iya yana vada ana taumiyao imugaiyedi mumuga namwanamwana
ainaena, ta natunao walo hibenalei mayadi ve'ahihi.
5 Na ebe towaho nigele howahowana natunao iloina dumwaluwedi, iya nigele
howahowana Yaubada yana boda imugaiyedi na iloina dumwalu aidiyai, awa?
6 Havena tauyemidi vauvauna amvesivesinuwaidi ta ebeha hivetaumugai mata
yadi nuwahaehae ainaena na hibe'u dova Tomodulele nuwahaehae ainaena mwalona
ibebe'une.
7 Taumugaiwone ilowoinanedi yo ma'adi awanamwanamwa hiya ganamuli
mehediyai, wuwuna mata tomowa yadi itayababa vehabana, na hibe'u Tomodulele
hipwahipwa himwamwauwiwa ainai.
8 Vada tapwalolo adi tau'ita avivini hinage ilowoinanedi yo himumuga namwanamwa
mayadi nuwatuwu dumwadumwaluna, na havena bwahi wahiwahiyalana hinu-
manuma aliliyedi yo hinage havena wasawasa ainai yadi yemidi himwaumwauwi,

9 na yadi nuwatuwu dawadawanina hi'abi avivini nuwatuwu namwanamwaena.
10 Ainaena amtowoi mugaiyedi ta hiwahiyala yemidi ainai na abo amvetowolodi ta vada tapwalolo hi'ita avivinidi.
11 Mwanediyaone hinage yadi nuwatuwu dumwadumwaluna, yo havena adi geluwo hi'awa'awa yababaedi, na havena bwahi wahiwahiyalana hinumanuma alili, na hesi hituluhahegoya moiha.
12 Vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwanena ehebo ta'i, na natudiyao yo yadi huhuwo himugai ili'ilimaniyedi.
13 Vada tapwalolo adi tau'ita aviviniwo ebe hituluhahegoya, mata tomowa hi'awa namwanamwaedi, na hinage Yeisu ana yemidi vehabana hitowolo wahiyala.
14 Yanuwatuwuiya'o ebeha hauga iu'iuna na yalaowa alimwai, na mugai yam leta teina yaleleyawa.
15 Na ebe yabwedabweda, leta teina ainaena uhanapui aiteya mumuga ita tauyemidi ilowoinanegita iya yada Yaubada Mayawahina yana boda holanai, wuwuna ita tauyemidi yana ve'ita moiha ana tau'ita aviviniwo.
16 Moiha ta'i, yada tapwalolo ana hanapu dawadawanina, na ginauli mwala'ina Besinana vehabana teina:
Bada ivetomowa,
na Alu'aluwana ainaena iwahiyala,
na tausagenawasa hi'itaya'o,
na wasana tupwa bagibagilidi hibenaledi,
ta taumiya bale'u tupwadi hiyemidiyei,
na mulitai ihae tupwa wasawasa ainai.

4

Tuve'ita oya'oyama vehabadi
1 Alu'aluwa Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o neta howola abo hauga yana aba'ovi ainai tomowa tapwalolo hita'wata'wataei, na alu'aluwa yababadi yo Tomodulele yadi ve'ita oya'oyama hibenaledi.
2 Mumuga yababadi aidiyena, tauve'ita oya'oyamao tomowa mata hive'ahihiyedi, na yadi yababao nigele vehabadi hiyanuwanuwatuwu.
3 Yadi oyamaone tupwana teina, ebeha tawahola ginauli yababana, na hinage tupwadi ai'ai adi ai hi'auhidi. Na omiu Besinana ana tauyemidiwo ve'ita moiha amhanahanapui ebeha Yaubada ai'ai maudoina ipaihowaidi ai vehabana, yo ebeha mayada awayauwedo ta'aidi.
4 Ginauli maudoina Yaubada ipaihowaidi namwanamwadi ainaena vehabadi ta'awa yauwedo Yaubada ainai, na tavaidi,
5 wuwuna Yaubada yana walowena yo yada awanoiyena bada i'abiye maseledi'o.

Yaubada yana taupaihowa mumugadi
6 Venuwamwau teina ebe ada geluwo aidiyai uve'itaei neta owa Besinana yana taupaihowa namwanamwana, wuwuna ve'ita dumwaludi Yeisu ana yemidi vehabana umulimulitaedi, na aidiyena alu'aluwam iwahiwahiyala.
7 Na aubabada awa'awawa bagibagilidi nigele Yaubada ainaena. Eeta havena ubenabenaledi, na hesi utowolo wahiyala hauga maudoina na umumuga namwanamwa Yaubada mehenai.
8 Ebeha ulautowotowoi taum yana wahiyala vehabana, neta hauga ahu'ahubalina ainai, na alu'aluwam vehabana neta iya inamanamwa alili wuwuna iya mata ihaguigita yawahida bale'uwai vehabana, na hinage hauga ilalaoma ainai.
9 Walo teina walo moiha, ainaena tatalamwegita ainai,
10 eeta hauga teina ainai mayada paihowa yo mayada tuluhahegoya, wuwuna Yaubada miyamiyavateyaina tomowa maudoida ada Taulivahi ebe tayemidiyei, Ta yada nuwatuwu hae ainai bada tamwauwiya'o.
11 Ginauliwone teina uguguyaedi, na uve'itaedi tomowa aidiyai.
12 Tomowa havena hihinahinaligo wuwuna ebeha owa hevahevali na hesi yam walo namwanamwana yo yam paihowa namwanamwana, yo yam velau yo yam yemidi, yo yam mumuga masemaselena aidiyena neta aba'ita hiya aidiyai.
13 Na hinage tapwalolo holanai Buki Ve'ahihi uvahili, yo uguguya, na uve'ita, ana higa yamahalavawa.
14 Mwalona tapwalolo ana babadao hi'abivahuigo, ainaena paihowanane vehabana Yaubada i'abiye wahiyalago. Na unuwatuwu avivini

15 ta paihowadine aidiyai havena u'abi'abitau'wata, eeta ebe tomowa yam paihowa
vehabana hiwalo, ‘Moiha ta'i, Timoti taudagelahegoya’.
16 Timoti, u'ita avivinigo, na uve'ita ili'ilimani, na ainaena owa na yam taubenaliwo
Yaubada ihaguigomiu.

5

Yada paihowa ada geluwo aidiyai

1 Havena babadao uwalowalowedi, na hesi nuwam hegohegoyanaena u'aubabada
aidiyai, bada dova ta'i tamam u'awa'awanoiyei, na hevahevali u'awa'awa tahiguwedi;
2 na ai'aihalewo aidiyai umumuga dova hinamwao na vahavahala aidiyai yam
nuwatuwu masemaselenaena u'awa nuhuguwedi.
3 Hiwahiwapewone nigele yadi huhu amhaguidi.
4 Na ebe natudiyao nuwana tubudiyao himiyamiya, hiya teina ilowoinanedi na hi'ita
avivinidi, ta dova mwalona habuludiyai yadi ita'aviviniwa hiyemaiha, vehaguhagu teina
dova Yaubada yana abayaliyaya.
5 Ainaena hiwahiwapewone hiya nigele yadi huhuwo, ebeha yadi yemidi Yaubada
ainai himwauwi, na awanoiyena ahubena yo boniyai aidiyai amhaguidi.
6 Na yaiya waihiu yaliyaya awa'awawa vehabana inuwayababa, neta iya tauna
mayawahina na hesi alu'aluwana bada imwalowoi'o.
7 Ainaena hiwahiwapewo guguya teina umohedi na himumuga ili'ilimani, ta ebe
havena tomowa hiwahiwapewone hi'awa'awa yababaedi.
8 Na ebe taunuwabui teya nigele yana huhuwo bo natunao iya'ita avivinidi, iya bada
Yaubada yana ve'ita ita'wata'wataena'o, eeta iya ganamuliwone iyababa gabaedi.
9 Hiwahiwapewone uvahili eheboidi na uve'ahadi: ebe adi bolimai 60 bo ihae, na
mwanediyao mwalona ehebo ta'i,
10 na tomowa mehediyai yadi mumuga dumwaluna, wuwuna natudiyao adi ita'avivini
ainai hipaihowa ili'ilimani, yo taumanao na hinage tauyemidiwo adi italau ainai, yo
taumiya vitai hihaguidi neta hiya uvahili eheboidi.
11 Na waiwaihiu vauvaudi hihiwahiwapedi havena hiluwu hiwalowalo yemidi
Besinana ainai ta ebeha havena hitawatawaholauyo, wuwuna hiya mata yadi waloyemi-
dine hiho'e na hitawaholauyo,
12 ta teina ainaena Yaubada mehenai bada hiyababa'o.
13 Eeta waiwaihiu vauvaudi havena uvetovetowolodi, wuwuna mata hi'abituluha
yaiyai na vada ehebo ehebo aidiyai hivelavelabina na hivetalapili yo tomowa yadi vada
alodi ulumiyaidi himodemodeyedi na hiwalowalo awa'awawauhi.
14 Ainaena yagu nuwatuwu ebeha waiwaihiu vauvaudi ilowoinaedi na hitawaholauyo,
ta hilabalaba, yo hibom natudiyao hi'ita avivinidi, eeta ainaena adi alehao nigele
howahowana na hi'awa yababaedi, yadi mumuga vehabana.
15 Wuwuna tupwadi hiwahiwapewone bada hitapiya'o, ta Tomodulele yana amwaha
ainai hilaulau.
16 Ebe tauyemidi waihiuna, na yana huhu ainai teya ihiwape, ilowoinanei yo i'ita
avivinidi. Na Besinana yana boda ita havena iyemoyemodegita. Na hesi hiwahiwape
nigele adi gelu, ita yada boda mata hi'ita avivinidi.
17 Ami taumugaiwo hipaipaihowa ili'ilimani omiu hinage amve'ahihiyedi moiha yo
am'ita avivinidi, neta yadi guguya yo yadi ve'ita ana mutulai.
18 Teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai Yaubada iloina, iwalo:
‘Ebe bulumakau ipaipaihowa witi patuna ainai, howahowana yo tupwana witi i'ai’.
Na hinage iwalo:
‘Taupaihowa adi maiha ilowoinanedi na hi'ai’.
19 Timoti, ebe yaiya tomowa taumugai teya ive'ewai na iwalo, ‘Teina taumugaine
yababana ipaihowaiya'o’, na nigele tauwalo haguina, neta walone havena ubenabenalei.
Na ebe tomowa bwau bo tonuga yadi walo ana benali ehebo, taumugaine ulauvetalaei.
20 Ebe taumugai yana yababa am'ita lobai, amwalowei tomowa bagibagilidi mehediyai,
ta ebe tupwadi tomowa pwanolinane havena hipaipaihowai.
21 Teina amvenuwamwau aliguwena Yaubada yo Yeisu Besinana mehediyai, yo
hinage tausagenawasao masemaseledi mehediyai, ebeha loina teina umulitaedi moiha.
Tomowa maudoidi uloinaedi loina ehebo ta'i ainaena, na havena tupwadi a'ava aidiyai
uloiloina yaiyai, na tupwadi aidiyai nigele.
22 Taumugai ana vesinuwa ainai havena utotototoya, mata dova ta mayana yababa
dawadawanina vesinuwa ilobai, ta neta ana ita dova yana yababao aidiyai uhaguhagui.
Mata maumaudoina ulauvehulu.

23 Havena bwahi a'avana unumanuma, wuwuna hauga bagibagilina ulovalovala na
diyam imuyamuya, ainaena ilowoinanego na tupwana waini unumanuma.
24 Tupwadi tomowa yadi yababao miyamiya mahalavadi vehabadi adi loina hilobai.
Na tupwadi yadi yababao miyamiya dawanidi, na mulitai abo himiya mahalava.
25 Dova hinage paihowa namwanamwadi tupwadi miyamiya mahalavadi, na tupwadi
mulitai abo himiya mahalava, wuwuna nigele howahowana na himiya mahalava.

6

1 Taupaihowao yadi babadao hive'ahihiyedi yo hi'awa abi aidiyai. Ebe nigele
mata tupwadi tomowa yada ve'itaone hiya'awa yaliyedi, na hiwalo, ‘Yaubada ana
tauyemidiwo hiya, na nigele hiyapaihowa dumwalu’.
2 Hinage hevahevaliwone ebeha yadi babadaone baidadiyao hi'awa tahigu Besinana
ana yemidi ainai, ta ebe havena yadi babadao adi yemidi hilaulaumwau. Na hesi
himwahaliuhi vehabadi, yo yadi paihowa namwanamwadi himwala'i, wuwuna yadi
babadaone hiya Besinana ana tauyemidiwo, eeta velauwena aidiyai hipaihowa.

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

Ve'ita teina uguguyaedi tomowa aidiyai.
3 Na ebe yaiya yana ve'ita vagana, nuwana yada Bada Yeisu Besinana yana
walo dumwadumwaludi nigele iyamulitaedi, na ve'itaowa mumuga namwanamwana
vehabana ita'wata'awataedi,
4 iya yana nuwapwanopwano inuwahaehaeyei, ta miya tulutuluha ivevetuwunine.
Teina mumugaone aidiyena alomagigili yo modi'ini yo walo yabayababa yo manini na
veta'eta'e himahamahalava.
5 Ainaena adi geluwo baidadiyao hive'awa pa'ipa'i'i, na yadi nuwatuwu yababanaena
vehabana ve'ita moiha havena hihanahanapui, na hesi hinuwatuwui ebeha Yaubada
ana ve'ahihi ainaena wasawasa bale'u mwala'ina hilobai.
6 Na ita yada wasawasa vagana, Yaubada ana ve'ahihi ainaena howahowana
iloinaegita, na hesi wasawasa bale'u ana loba havena vehabana tanuwanuwatuwu.
7 Wuwuna ita mwalona nimanima a'avada bale'uwai tamahalavama, na howola abo
nimanima a'avada bale'u teina talaugabaei.
8 Ainaena ada yo ada ale'o vehabadi tayaliyaya, na vali ginauli vehabadi havena
tanuwanuwatuwu alili.
9 Hiya wasawasa ana taunuwalelewo howola abo Tomodulele yana hipwahipwa
ainaena ilauhipwaidi, na yadi nuwatuwu pwano aidiyena hi'abiye yababadi, yo howola
abo hiya silahe moiha hilobai.
10 Wuwuna wasawasa ana nuwalele yababana maudoina wuwudi, na hinage wa-
sawasa ana beha wahiyala ainaena, tupwadi adi geluwo tapwalolo moiha hilaugabaei,
ta aba nuwayababa bagibagilidi hilobalobaidi.

Amwaha namwanamwana vehabana

11 Timoti, owa Yaubada yana taupaihowa, eeta teina mumugane ainaena u'ita
avivinigo, na mumuga dumwadumwaluna umulitaei, teina ginauliwone amwaha
namwanamwana, neta yemidi yo velau yo alama'i'ita yo nuwahegoya.
12 Hinage tapwalolo ana paihowa namwanamwadi aidiyai utowolo wahiyala, na
yawahim vateyai hinage u'abi avivini, wuwuna mwalona Yaubada ivesinuwaigo hau-
ganane yam yemidi Yaubada ainai uwalo mahalavaei tomowa bagibagilidi mehediyai.
13 Timoti, yaloinaego Yaubada mehenai, iya ginauli bagibagilidi yawahidi ana
taumohe, na hinage Yeisu Besinana mehenai, iya mwalona Ponitiyo Pailato mehenai
walomoihaena iwawalone.
14 Na yagu loinane ebeha venuwamwau teina umulitaei ili'ilimanidi, na havena ehebo
ainai utapitapiya ana higa yada Bada Yeisu Besinana iwuyouyoma.
15 Wuwuna howola abo haugawa vesivesinuwanawa ainai Yaubada Yeisu i'abiye
mahalava. Yaubada Tauloina ibom na namwanamwana, iya tauwasawasa maudoidi
yadi Tauwasawasa, na hinage babadao maudoidi yadi Bada.
16 Yaubada ibom miyamiyavateyaina, eeta nigele teya yaiya dova, na yana dalava
nigele howahowana ta'ita, wuwuna imasele alili, yo hinage nigele howahowana
Yaubadanane ta'ita, na yana wasawasa yo yana wahiyala mata nigele iya'ovi. Moiha.
17 Bale'u ana tauwasawasao uvenuwamwauwedi ta havena hinuwanuwahaehae yadi
wasawasa vehabadi, na hinage havena hiyemiyemidi ebeha howola abo aba hagu
mwala'ina yadi wasawasa aidiyena hilobaidi, wuwuna wasawasadine sawasawalidi. Na
hesi Yaubada ibom ainai hiyemidi, wuwuna Yaubada iya tau'aiyauya namwanamwana,
na yada abayaliyaya maudoina iya ainaena himahamahalavama.

18 Hinage tauvewasawasaone uvenuwamwauwedi ta paihowa namwanamwadi yo
vehaguhagu yo aiyauya aidiyena hivewasawasa moiha.
19 Teina ainaena adi maiha namwanamwana hauga ilalaoma ainai mata hilobai neta
yawahi vateyai.
20 Timoti, yemidina Yaubada imomohegone u'ita'ita ili'ilimani, na hanapu oya'oyama
yo awapa'ipa'i'i awa'awawa havena umulimulitaedi.
21 Wuwuna hiya mumugaone teina adi taumulitao yadi yemidi Yeisu ainai itapiya'o.
Yaubada yana ve'i'ila imiya vahaligo.

2 TIMOTI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu Besinana vehabana.
Neta iya yawahida wuwuna dova Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai.
2 Timoti owa yavelauwego eeta ya'awa natunaego ta yama leta teina yavetamale-
nawane.
Tamada Yaubada na Yeisu Besinana yada Bada yadi ve'i'ila na yadi atemuyamuya na
yadi nuwadaumwali ainaena umiya yaliyaya.

Timoti yana yemidi Yaubada ainai

3 Yaubada ainai ya'awa yauwedo, wuwuna iya tubuguwao yadi Yaubada na ainai
yavetaupaihowa yagu nuwanuwatuwu maseledi aidiyena, na hinage ainai vehabam
ya'awa'awanoi boniyai yo ahubena aidiyai.
4 Mwalona yalaugabaigo ainai yam dou yanuwatuwu avivini ainaena nuwanuwagu
mwala'ina na aiteya hauga ainai ya'itauyoigo ta yayaliyaya.
5 Na hinage yam yemidi moiha Yaubada ainai yanuwatuwu avivini, dova hinage
tubum Loise yo hinam Yunisi Yaubada hiyemidiyei moiha ainaena owa hinage teina
hauga Yaubada uyemidiyei moiha.
6 Hinage hauganane ya'abidebaigo na Yaubada wahiyala imohego na wahiyalane u'ita
avivini ta havena alimwena i'ovi'ovi.
7 Wuwuna Yaubada nigele meheuhi iyamohegita, na hesi wahiyala yo velau yo
nuwatuwu moiha imomohegitane.
8 Ainaena havena yada Bada wasana ana walomahalava vehabana uhinihinimaya.
Yau hinage yagu luwu vada abapai ainai vehabana havena uhinihinimaya. Na owa
hinage howola abo Yeisu wasana vehabana tupwana vitai mata ulobaidi aidiyai, ainaena
ilowoinanego na Yaubada yana wahiyalaena utowolo wahiyala.
9 Yaubada ihaguigita na iyogaegita ebeha miya namwanamwana tamulitaei. Ita nigele
yada namwanamwana vehabana iyayogaegita na bale'u ana yemasele mugamugaina
ainai mwalona yana nuwatuwuwena ive'i'ila alidai Yeisu Besinana ainaena.
10 Ta teina hauga yana ve'i'ila alidai i'abiye mahalavaya'o ada Taulivahi Yeisu Besinana
ainaena. Na Besinana mwalowoi i'oiye sawali, ta wasana namwanamwana ainaena
yawahi vateyai ilalaomane alidai.
11 Yaubada yagu paihowa imohegau ebeha wasa namwanamwana yawalo mahalavei.
Ainaena yau tauyewasa yo tauve'ita teya.
12 Teina vehabana yagu miya vitai yalobai, ta nigele vehabana yayahinimaya, na hesi
yada Bada yayemidiyei iya yahanahanapui, na hinage yahanapui ebeha yagu paihowa
imohegau ya'ita avivini ana higa ahubena mwala'ina yana laugwaipilema ainai.
13 Mwalona guguya namwanamwana yamohego'o Yeisu Besinana ana yemidi yo ana
velauna vehabana, neta umulita moiha.
14 Na Alu'aluwa Ve'ahihi iya holadai imiyamiya, na hanapu moiha bada imohegita'o,
ta hanapunane unuwatuwu avivini.
15 Bada uhanapuiya'o neta hiya Esiya yo Paigelo yo Hemogenisi bodaone
hita'wata'wataegau na hilaugabaigau'o.
16 Na hesi Onesipolo vehabagu nigele iyahinimaya ebeha vada abapaiyai yamiyamiya,
na yana hagu hauga maudoina ainaena agu lautowoi i'abiye namwanamwa, ainaena
Yaubada ainai ya'awa'awanoi ta Onesipolo ma'ana bodao i'atemuyamuyaedi.
17 Walo moiha, mwalona Onesipolo imahalavama teinai Loma ainai, na vehabagu
ibeha wahiyala ana higa ilobaigau.
18 Na yana paihowa tupwa Epeso ainai bada uhanapuiya'o ainaena nuwanuwagu na
yada Bada yana hauga lauvetala ainai atemuyamuya ilobai.

2

Yada aleha Yeisu Besinana vehabana

1 Natugu Timoti, Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena uwahiyala,
2 na wasana u'ita avivini. Wasanane aliguwena ubebenaleine tomowa maudoidi
mehediyai, ainaena hiya ma'adi yemidi aidiyai umohedi, ta hinage vali tomowa
hive'itadi.
3 Yeisu Besinana vehabana na utalamweuyoigo ta haugana vitai uve'alodi u'alama'i'ita
ta dova yana tau'aleha wahiwahiyalana.

4 Unuwatuwu avivini ebeha tau'aleha nuwanuwana ana tauloina yana nuwatuwu-
wone ipaipaihowaidi, ainaena havena yana dalava ana paihowa vehabana in-
uwanuwatuwu.
5 Tausagena dova, ebe sagena ana loina nigele iyamulimulitaei, nigele howahowana
ana maiha ilobai.
6 Dova hinage taulau venuvenu, ebe ipaihowa wahiwahiyala oya ainai mata yana
paihowa ainona neta mahuli ilobai.
7 Yagu walowone teina unuwatuwu avivinidi, na adi nuwamasele maudoina yada
Bada iya imohego.
8 Yeisu Besinana unuwatuwu avivini iya Deivida yana huhu, na mwalowoiyena
itowolouyo'o bada yawalo mahalavaena'o yagu guguya ainai.
9 Yagu guguya vehabana yau bada miya ivitai yalobaiya'o na vada abapai ainai
hipaigau dova tauyababa ehebo. Na Yaubada yana walo havena ehebo yaiya i'abiye
laumwau.
10 Teina vehabana yagu miya vitai aidiyena ya'alama'i'ita, na Yaubada ivesinuwaidi'o
ebeha yahaguidi ta Yeisu Besinana ilivahidi eeta wasawasa vateyai hilobai.
11 Walo teina walo moiha:
Ebe Besinana baidada tamwalowoi
howola abo baidada yawahida namwanamwana talobai.
12 Ebe Besinana baidada yada miya vitai aidiyai ta'alama'i'ita,
howola baidada taloinatoyawa
Ebe Besinana tauvalae
howola abo iyuvalaegita.
13 Ebe nigele Besinana tayanuwapwanopwanowei,
mata nigele iyanuwapwanopwanowegita.
Besinana yana nuwatuwu idumwalu ta imulita ili'ilimani.

Yaubada yana taupaihowa namwanamwadi

14 Ainaena Yaubada mehenai yam tomowa uguguyeidi na uvenuwamwauwedi yo
u'abiye nuwanuwatuwudi ta tapwalolo ana walo sebasebai vehabana havena hi'awa
pa'ipa'i'i. Wuwuna awapa'ipa'i'i awa'awawa mata nigele taumugaiwone iyahaguidi, na
hesi mata i'abiye be'udi.
15 Eeta ebeha owa u'aipate wahiwahiyala Yaubada ainai na uvetaupaihowa, mata
nigele uyahinimaya na hesi i'awa namwanamwaego. Neta vehabana na yana walo
dumwadumwaluna uve'itaei ili'ilimani.
16 Na tauwalo awa'awawa yadi boda havena aidiyai uluwuluwu, wuwuna walo
awa'awawa ainaena yababa mwala'ina himahamahalava.
17 Moiha, walo awa'awawa dova bonu na mata tomowa atediyai imwala'i ta yababa
mwala'ina ivetuwuni. Tauwalo awa'awawaone yehadi teina, neta Haimeniyo yo Pilito,
18 na hitau bwauwone bada ve'ita moiha hilaugabaina'o na hiwalo, ‘Taumwalowoi
yadi towolouyo ana hauga bada i'ovi'o’, ta tupwadi ada geluwo yadi oyama hibenalei
ainaena yadi yemidi itapiya.
19 Na hesi Yaubada yana walo ana wahuwahu yaiyaina ainai mwalona hilelelelene
iwalo, ‘Yada Bada yana tomowa ihanahanapuidi’, na hinage, ‘Hiya hibom yada Bada
ainai hitalamwedi, ilowoinanedi na yadi mumuga yababana hita'wata'wataedi’.
20 Walo moiha, vada wasawasa holadiyai tupwana gaeba goula yo siliba, na tupwana
gaeba aiwa yo walata bale'u ainaena hipaipaihowaidine. Na gaebane namwanamwadi
taumana vehabadi himwauwidi, na gaeba yababadi himwauwahiyedi mohomoho
vehabana.
21 Na ebe yaiya yana mumuga yababana ainaena i'abiye masele na iyemala gaeba
namwanamwana, mata Bada i'awa namwanamwaei vehabana.
22 Ainaena hevahevali yadi nuwatuwu dawani uta'wata'wataedi na mumuga
namwanamwana yo mumuga dumwaluna yo yemidi yo velau yo miya daumwali
umulitaedi, na hinage hiya Yeisu hi'awa Badaei ma'atemasemaseledi uve'au'aunaedi.
23 Na tau'awa pa'ipa'i'i ulaugabaidi, wuwuna awapa'ipa'i'i aleha yana abamahalava.
24 Na awapa'ipa'i'i Bada yana taupaihowao nigele iyalowoinanegita na hesi atemuya-
muya yo ve'ita namwanamwana yo alama'i'ita.
25 Na hinage ada alehao aidiyai yada mumuga hegoyana ainaena ta'abiye dumwaludi,
ta Yaubada ihaguigita na hinuwabui ta ve'itao moiha himulitaedi.
26 Na hinage Tomodulele yana hipwahipwa ainaena hidena, wuwuna hiya Tomodulele
mwalona ihipwaidi'o, na ainai hivetaupaihowa yana nuwatuwu vehabana.

3

Hauga yana aba'ovi vehabana

1 Nuwanuwagu na nuwam imasele hauga yana aba'ovi ilalaoma vehabana, neta
hauganane ainai vitai maudoidi himahalava.
2 Hauganane ainai tomowa hinuwatuwuyoidi na hibom vehabadi hinuwanuwatuwu,
na wasawasa nuwaleledi i'oiye mwaudi, na hinuwahaehae yo hino'ono'oweuyoidi
na tomowa hi'abituluha yaiyaiyedi. Na hinadiyao yo tamadiyao yadi walo hiwalo
tau'wataedi, na vali tomowa yadi abi'ili'ilimani vehabana mata nigele hiya'awa yauwedo
aidiyai.
3 Guguyou mumugana ainai himiyamiya. Ainaena mata nigele tomowa
hiya'ate'atemuyamuyaedi, yo hiyanuwatuwu avivinidi, hesi mata hivetalapiliyedi. Na
tomowa mata hi'abituluha yaiyaiyedi na himodi'ini ta mumuga namwanamwana
hita'wata'wataei.
4 Mata adi geluwo hinuwapwanopwanowedi na higagasa awa'awawa na hiwalo
haehae moiha na Yaubada mata nigele hiyavelauwei na hibom yadi yaliyaya ainai mata
hinuwanuwatuwu.
5 Tomowaone hitapwalolo, na Yaubada yana wahiyala nigele hiyayemidiyei, ainaena
yadi tapwalolone ginauli awa'awawa. Eeta tomowaone adi boda havena ainai
uluwuluwu.
6 Wuwuna tupwana aidiyena vadai hiluwuluwu na waiwaihiuwone yadi nuwatuwu
tapitapiyadi, hi'oya'oyamaedi, na waiwaihiuwone hihanapui neta hiya tauyababa, na
vali lautowoi na vali lautowoi holadiyai himulimulitaedi,
7 ve'ita vagana na vagana ana taubenaliwo, ta nigele howahowana na ve'ita moiha
hihanapui.
8 Walo moiha, tomowaone ve'ita moiha hive'alehaei, dova mwalona hiya Yanesi yo
Yamebelisi Mosese hive'alehaeine. Na hiya adi ita dova tauyemidi, na hesi holadiyai
oyama yo nuwatuwu yababa himiyamiya.
9 Eeta howola abo teina ginaulidine himahalava, na vali tomowa hi'itadi. Dova
mwalona Yunesi yo Yamebelisi yadi oyama iyemahalavaei na tomowa hi'i'itane.

Timoti ana venawamwau

10 Na owa Timoti bada uhanapuiga'o yagu ve'ita, yo yagu mumuga yo yagu amwaha,
na yagu yemidi, yo yagu alama'i'ita, yo yagu velau, yo yagu towolo wahiyala.
11 Na dalavaone Anitiyoki yo Aikoniyom na Lisitila aidiyai yagu miya vitaidi yo yagu
muyamuya tomowa aidiyena yalobalobaidi bada uhanapuidi'o. Tupwadi aidiyai yamiya
vitai alili, na vitaine maudoidi aidiyena yada Bada ihahaloigaune.
12 Walo moiha, ebe ita Yeisu Besinana tayemidiyei, na tatalamwegita yana amwaha
namwanamwana ainai, mata vitai talaobai tomowa aidiyena.
13 Na hiya tauyababa yo tomowa adi tau'oyamao mata yadi yababa himwala'i moiha,
wuwuna Tomodulele bada i'oyamaedi'o.
14 Owa hesi ve'ita bada uvaiya'o na uyemidiyedi'o na uhanapuidi'o, ta aidiyena
ulaulau, na ai amtauve'itao uhanapui ebeha yama ve'itaone hinage ammulimulitaedi.
15 Owa yam hauga heda ainai ta ana higa wau Yaubada yana Buki Ve'ahihi uhana-
puiya'o eeta utowolo wahiyala wuwuna Bukine ainaena Yeisu Besinana uyemidiyei ta
iya ilauyeyawahaigone.
16 Wuwuna Yaubada yana Buki walodi maudoidi Yaubada yawahina ainaena hilalao-
mane, na walodine aidiyena ive'ive'itagita ta yada yababao himiyamiya mahalava yo
ada venuwamwau namwanamwana talobalobai ta yada miya hidumwalu.
17 Ainaena ita taumulitao paihowa namwanamwadi maudoidi tapaihowaidi.

4

1 Timoti, amvenuwamwau yamohego Yaubada na Yeisu Besinana mehediyai iya
mwalomwalowoidi yo mayawahidi mata ilauvetalaedi, iya howola abo imahalavauyoma
na iloinaegita.
2 Amvenuwamwau teina yamohego: Hauga maudoina upaihowa wahiyala na wasane
uwalo mahalavaei, hauga vitavitaidi yo hauga yaliyaya aidiyai, na tomowa aidiyai
uguguya ta hiyemidi na hinage u'abidumwaludi na u'abiye wahiyaladi, ta ginaulidine
teina aidiyena uve'ita moiha mayam alama'i'ita.
3 Wuwuna hauga hilalaoma aidiyai tomowa ve'ita dumwaluna mata hita'wata'wataedi,
na vali ve'ita adi benali namwanamwana aidiyai himulita.
4 Na ve'ita vagadi adi mulita aidiyena ve'ita moiha hilaugabei.

5 Owa havena dova hiya. Hauga maudoina utowolo wahiyala na miya vitaina aidiyai
u'alama'i'ita, na wasana namwanamwana uwalo mahalavaei. Teina ainaena owa mata
taupaihowa wahiwahiyalana Yaubada yana paihowa ainai.
6 Yau yatalamwegau ta dova yapwaoliyoigau Yaubada ainai ta muhamuhana yagu
paihowa yave'ovi na bale'u teina yalaugabai.
7 Yaubada vehabana bada ya'aleha'o, na yagu sagena bada yave'oviya'o, eeta hauga
maudoina yagu yemidi Besinana ainai.
8 Ainaena mata howola abo yada Bada agu maiha imohegau mayana loina dumwaluna
ta ebe yana ahubena imahalavama, ita ana taumulitao ada maiya imohegita.

Walo yana aba'ovi

9 Timoti, nuwanuwagu ulau mwayamwayauma.
10 Dimasa bada ilaugabaigau'o, wuwuna bale'u mumugana nuwana ivai ta bada ilao'o
Tesalonaika. Kelesenisi hinage bada ilao'o Galetiya, na Taito bada ilao'o Dalimetiya.
Hiya agu haguwone maudoidi hilaugabaigau'o.
11 Na Luke ibom itupwa.
Ta yam laoma ainai Maki ulauvaiyama, wuwuna iya agu tauhagu namwanamwana.
12 Tikiko bada yavetamalena'o Epeso ainai.
13 Ebe ulalaoma tupwana yagu ginauli uvaidi, agu luwuluwu mwalona Tilowasi
ainai yalaugabaidi'o Kaposi yana vadai, yo yagu pepa abalaulele yo yagu bukiwo, hiya
nuwanuwagu uvaidima.
14 Pwawati ana taupaihowa, yehana Alekisana vitai mwala'ina imohegau. Ainaena
ana maiha Yaubada howola abo imohei.
15 Alekisana yada ve'ita ive'aleha aliliyei. Ainaena owa u'ita avivinigo.
16 Yagu lauvetala mugai ainai nigele teya iyahaguigau, na yadi meheuhi ainaena
hidena gabaegau na yabom, ta Yaubada yadi yababa teina nigele iyamaiha.
17 Na yagu lauvetala ainai Yaubada ihaguigau, ta wahiyala imohegau, na wasana
maudoina yawalo mahalavaei hiya nigele Yudeya aidiyai. Hinage Yaubada yana hagu
aliguwai ta laiyoni awanaena ihaloigau ta namwanamwana ainai imwamwauwigaune.
18 Na vitai aidiyena yada Bada mata ihaguigau ta yana abaloina galewai ainai yaluwu.
Yaubada tano'owei wuwuna yana wasawasa miyamiya vateyaina. Moiha.
19 Yagu velau Pilisila yo Akwila, na Onesipolo mayana huhuwo aidiyai.
20 Elasitosi imiyamiya Kolinita ainai, na Tilopimo i'asiyebwa Melito ainai ta yalau-
gabaeine.
21 Na ulau mwayamwayauma wuwuna muhamuhana gwaugwau ana hauga ima-
halavama. Yubulosi yo Pudinisi yo Linosi yo Kalodiya yo hinage tahidao yadi velau
alimwai.
22 Yada Bada baidam yo alu'aluwam i'abiye wahiyala, na owa yo yam bodao
ive'i'ilaegomiu.

TAITO

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada yana taupaihowa na Yeisu Besinana ana tauyewasa, yagu
paihowa teina imohegau ebeha Yaubada ivesinuwaidi'o ya'abiye wahiyaladi, na
hiyemidi moiha, na walomoihana yave'itaei na ainaena yalauvaidima ta hihanapu.
2 Hanapu na yemidi ainodi neta ebeha yawahi vateyai Yaubada imohedi, dova hauga
mugai ainai iwawalo yemidiyeiwa ta nigele iya'oyama.
3 Ainaena Yaubada ibom yana walowena hauga vesivesinuwana ainai Yeisu ilaoma
na yawahida vateyai i'abiye mahalava, na Yaubada, iya ada Taulivahi iloinaegau na
yaguguyaei.
4 Taito owa ya'awa natuna moiha alimwai yada yemidi ehebo ainaena, tamada
Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana yadi ve'i'ila na yadi nuwadaumwali himiya
vahaligo.

Taito yana paihowa Kiliti ainai

5 Yalaugabaigo Kiliti ainai eeta ebe hava tapwalolo holadiyai nigele namwanamwana
u'abiye dumwalu, yo taumugaiwo uvesinuwaidi dalava ehebo ehebo aidiyai dova
yawawalo auligowa.
6 Na yagu loina taumugai aidiyai vesinuwa vehabana, ebe towaho mumugana
namwanamwana, na mwanena ehebo, ta natudiyao Yaubada ainai hiyemidi eeta
ainaena hiya nigele tau'alomagigili, yo nigele tauyababa, yo nigele tau'abitau'wata.
7 Wuwuna taumugaiwo Yaubada vehabana hipaipaihowa, ainaena ilowoinanedi na
mumugadi namwanamwana, na havena ve'ewa aidiyai yo havena hi'awa pa'ipa'i'i yo
himodimodi'ini, yo havena we'aha wahiwahiyalana ainaena hinumanuma yauyaule, bo
tomowa hitalatalaidi, yo tobwatobwa hinuwanuwaleleyedi.
8 Na hesi ilowoinanedi na taumanao hi'ita avivinidi, ta mumugadi dova taumumuga
namwanamwana, yadi nuwatuwuwo hunadi. Hinage mumugadi dumwaluna yo
masemaseledi na alama'i'ita wuwudi.
9 Na hinage ve'ita moiha bada hibenalena'o ta hiyemidi'o, eeta hi'abi avivinidi, ta ebe
vali tomowa aidiyai hive'ita, na yaiyadiwo tau'awa oya'oyama hi'abiye dumwaludi.
10 Wuwuna tau'abitau'wata bagibagilidi himiyamiya, na Yudeya yadi loina ana
taumulitao hibagibagili alili hiwalowalo awawa yo tomowa hi'oya'oyamaedi.
11 Ainaena yadi aubabada oya'oyama vehabana ta'auhidi, wuwuna tomowa natudiyao
baidadiyao hibenabenaledi na hilaulau yabayababa, na yadi ve'ita oya'oyama ainaena
nuwanuwadi mane hilobai.
12 Teina ainaena tauwalo mahalava ehebo iya Kilitiyena iwalo, “Kiliti hiya tau'oyamao
yo tau'abitau'watao, na mumugadi dova lagulagu, neta ai i'iwahi vehabana hin-
uwanuwatuwu mwala'ina”.
13 Na yana walone teina walo moiha. Eeta uhinahinabodaidi ta hinuwabui yo hiyemidi
moiha.
14 Hinage u'auhidi havena Yudeya yadi vedevedede hibenabenaledi, yo hinage
tau'abitau'watao havena himulimulitaedi.
15 Tomowa masemaseledi aidiyai ginauli maudoidi masemaseledi, na hiya wasa
namwanamwana ana tau'abitau'wata, yadi mumuga yababana, hiya aidiyai nigele teya
ginauli masemaselena, wuwuna yadi nuwatuwu maudoina yababana.
16 Na hiya hiwalo ebeha Yaubada hihanapiya'o, na yadi paihowa aidiyena Yaubada
hiuvalaei, wuwuna hiya tauyababa na loina ana tauhinali, na paihowa namwanamwadi
nigele iyalowoinanedi.

2

Ve'ita dumwadumwaluna Vehabana

1 Na owa ve'ita dumwadumwaluna uve'itaei.
2 Ta babadao uwalo aidiyai havena hinumanuma yauyaule bwahi wahiwahiyalana
ainaena na hiyaliyaliyaya awawauhi, na hesi Yaubada hiyemidiyei moiha, na velau yo
alama'i'ita i'oiye mwaudi.
3 Ai'aihale hinage uwalo aidiyai ta hive'ahihi na havena tomowa hi'awa'awa
yababaedi, yo havena waini hinumanuma alili, na hesi mumuga namwanamwana
hive'ita.
4 Eeta waiwaihiu vauvaudi hi'ita lobai ta mwanediyao yo natudiyao hivelauwedi.

5 Na mayadi ve'ahihi yo mumuga maselena aidiyena yadi vada hi'ita avivinidi. Na
hinage mwanediyao hivelauwedi na alinadi himulitaedi, yo ebe ainaena Yaubada yana
walo tomowa hive'ahihiyei, na havena hi'awa'awa yababaei.
6 Yam hevahevaliwo uguguyeidi ta mumugadi hi'ita avivinidi.
7 Na owa mumugam namwanamwana maudoina ainaena tomowa uve'itadi ta hinage
hibom himumuga namwanamwa. Na mumuga dumwaluna ainaena uve'ita, ta yam
mumuga yo yam ve'ita adi ita ehebo.
8 Eeta yam ve'itao havena tomowa hi'awa'awa oya'oyamaei, na hesi yam walo
namwanamwadi aidiyena am'alehao uvehinimayadi yadi alomagigili awawa vehabana.
9 Taupaihowa awawao hinage uwalo aidiyai na yadi tautaubadao yadi loina
hive'ahihiyedi ta havena hi'abi'abitau'wata.
10 Havena aivavali na hesi mayadi ve'ahihi moiha Yaubada Taulivahigita wasana
hi'abiye mahalava, yadi paihowa namwanamwana ainaena.
11 Yaubada yana ve'i'ila bada imahalavama'o tomowa adi livahi vehabana,
12 Na ive'itagita ebeha mumuga awa'awawa na nuwatuwu yababadi
tata'wata'watadaedi, na hesi tamiya mumuga namwanamwadi yo dumwaludi aidiyena.
13 Teina hauga mayada yaliyaya ada Taulivahi Yeisu Besinana tayemidiyei, ibom
yada Yaubada wahiwahiyalana na mayana wasawasa, yo yana mahalava vehabana
taha'waha'wa.
14 Ibom italamwei vehabada na imwalowoi habi yemaihagita yada yababa maudoidi
aidiyena, yo i'abiye maselegita na ana boda ainai imwauwigita yo yana paihowa
namwanamwadi aidiyena tamulitaedi.
15 Ve'ita teina uve'itaei tomowa aidiyai, ta loina dumwadumwaluna aidiyena
uguguyeidi na ebe himumuga namwanamwa. Nigele mata yaiya teya iyawalo hinaligo.

3

Mumuga namwanamwana

1 Nuwadiyai hinage umwauwi neta dalava adi tauloinao yadi loina aidiyai hitalam, yo
hi'awa abi, yadi paihowa namwanamwa ainaena.
2 Na havena hiwalo yabayababa yo himanimanini tomowa aidiyai na hesi himumuga
hegoya mayadi ve'ahihi.
3 Moiha ta'i, ita mwalona yauyauleda yo abitau'wata wuwuna, yo nuwadawani yo
yaliyaya awa'awawa adi nuwatuwu aidiyena amwaha namwanamwana talaugabaena'o.
Na hinage ita mwalona ve'aleha yo alomagigili wuwuna, na vali tomowa aidiyai
tamumuga yababa, na alidai hinuwayababa na hinage ita aidiyai tanuwayababa.
4 Na mulitai Yaubada iya ada Taulivahi yana velau yo yana atemuyamuya i'abiye
mahalavaei alidai,
5 na ilivahigita, nigele ebeha taudumwalu vehabadi, na hesi ibom yana atemuya-
muyaena yana Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yada yababao inuwahamuidi, na i'abiye
maselegita, ta yawahida vauvauna imomohegitane.
6 Na ada Taulivahi Yeisu Besinana ainaena Yaubada Alu'aluwa Ve'ahihi ihiwai atedai.
7 Ibom yana ve'i'ilaena i'awa namwanamwaegita na yawahi vateyai ana nuwatuwu
avivini imomohegitane.
8 Walo moiha maudoina ainaena uvaivai adi guguya vehabana, yo ainaena hiya
Yaubada ana tauyemidiwo walowone himulitaedi na paihowa namwanamwadi hipai-
howaidi. Teina ginauli namwanamwana tomowa adi abahagu.
9 Ta'ai'aipate awawa loina aidiyai, yo hinage yaso mugamugaidi yehadi vehabadi, teina
nigele hihaguhaguigita, ainaena ulaugabaidi.
10 Eeta ebe yaiya manini nuwanuwana mai ehebo nuwana mai bwau na ilaumwauwi,
na ebe nigele iyalaumwau, ulaugabaei,
11 wuwuna yana nuwatuwu nigele dumwaludi, neta ibom ihanapuiya'o ta ginaulidine
ipaipaihowaidine yababadi.

Walo yana aba'ovi

12 Howola abo Atemasi na Tikiko yavetamalediwa alimwai, na ebe hilaowa, ulau
mwayamwayauma wuwuna gwaugwau ana hauga ta nuwanuwagu dalava Nikopolisi
ainai yamiyamiya.
13 Loina ana tauhanapu hiya Senasi yo hinage Apolosa uhaguidi, ta manima'abidi
uvetamaledi yadi adau ainai eeta mayadi yaliyaya.
14 Ainaena yadi bodao maudoidi uve'itadi na hi'awa abi, ta howahowana taumiya vitai
hihaguidi, na havena himiyamiya awawauhi.

15 Teinai mayagu bodao yama awayauwedo alimiyai, na ada geluwo, yada Bada ana taumulitao baidamwao ammiyamiya, hiya hinage yama awayauwedo aidiyai.
Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.

PILIMONI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yehana vehabana hipaigau. Tahida Timoti baidagu amiyamiya.

Owa tahimai Pilimoni yam leta yaleleyawa ta owa na ai tapaihowa toyawa.

2 Na nuhudane Apiya na tahidane Akiposi taupaihowa haguigita ta Besinana yana boda na Pilimoni yam vada alonai hauga maudoina himiyamiya ahai avelauwedi.

3 Yada Bada Yeisu Besinana yo hinage Tamada Yaubada yadi ve'i'ilaena na yadi nuwadaumwali himiya vahaligo.

Pilimoni yana mumuga namwanamwana.

4-5 Wasam bada yabenalena'o neta yada Bada Yeisu uyemidiyena'o na ana tauyemidiwo maudoidi uvelauwedi moiha, ainaena hauga maudoina yagu awanoi ainai ya'awa yauwedo Yaubada ainai vehabam.

6 Na yagu awanoi yada awaheliheliyam Besinana ainaena i'abiye wahiyalago, na hinage ginauli bagibagilidi namwanamwadi Besinana ainaena himahamahalavama ebeha uhanapuidi.

7 Tahigu, yam velau ainaena taumaselewo uhaguhaguidi na adi lautowoi u'abiye namwanamwadi'o, na wasam yo mumugam namwanamwana vehabam yabenalena'o, eeta yayaliyaya mwala'ina.

Paulo nuwanuwana na Pilimoni italamwei Onesimo ainai.

8 Howahowana na Besinana yehanaena yaloinaego.

9 Nigele neta dova na ya'awanoi hiyahiyau alimwai velau vehabana. Yau Paulo Bada yayemala tautaubada'o, na teina haugane yau paipaigau Yeisu Besinana vehabana.

10 Ta ya'awanoi alimwai natugu Onesimo vehabana, iya yama miya vada abapaiyai ainaena ya'awa natuguwei yana yemidi Besinana ainai vehabana.

11 Mwalona Onesimo yana paihowa alimwai nigele iyanamwanamwa, na teina hauga bada inuwabui'o, na yana paihowane inamwanamwa aliguwai, na hinage yahanapuiya'o yana mumuga alimwai mata inamwanamwa.

12 Ainaena Onesimo yavevetamaleuyoiyawa mayagu nuwayababa.

13 Eeta vada abapaiyai yamiyamiya wasa namwanamwana vehabana ainaena nuwanuwagu Onesimo yanuwavi aivelahem na ebe ihaguigau.

14 Na hesi nigele mata yayanuwavi, wuwuna owa ana tauloina. Na hinage nuwanuwagu yam talam aliguwai velauwena upaihowai, na havena yagu ve'i'ima ainaena.

15 Nuwana teina wuwuna eeta Onesimo ilaugabaigo hauga ubwa'ubwana ta'i na ebe ilau gwaipilewa baidam ammiya vateyai.

16 Mwalona iya yam taupaihowa mohili, na teina haugane nigele ebeha ivetaupaihowa mohili na hesi ebe ta'awa tahiguwei Yeisu Besinana ainaena. Yau bada ya'awa tahiguwena'o, na owa howahowana u'awa tahi moiha ainai, wuwuna owa yam taupaihowa, na hinage tahim yada Bada ainaena.

17 Pilimoni, owa na yau bada ta'awa tahina'o, ainaena agu velau yo agu lauvai dova Onesimo ulauvaiyoi atemwai yam hevali.

18 Hava mwalona yana yababa yo ana vagavaga alimwai umwauwi abo yau yayemaihadi.

19 Yau Paulo nimaguwena teina yalelewa mata maudoina yayemaiha ve'ovi. Na havena am vagavaga aliguwai vehabana yawalowalo, wuwuna mwalona yau yagu paihowaena ta alu'aluwam ivauvauyo'o.

20 Ae taihigu, nuwanuwagu Bada vehabana Onesimo uvelauwei, neta hagu mwala'ina aliguwai, na Besinana yehanaena u'abiye yaliyayagau.

21 Yagu nuwatuwu teina bada yaleleyawa'o, mayagu yemidi ebe yagu walone ubenaledi na umulitaedi, na hinage u'abiye mwala'i.

22 Ehebo ginauli hinage nuwanuwagu, neta yagu aba'eno yam vadai u'atububuni, wuwuna yanuwanuwatuwu yami awanoi Yaubada ainai mata ainaena hauga muhamuhana vada paipaiyena hilivahigau na yalaowa alimwai.

23 Epapilasi baidagu Yeisu Besinana yana paihowa vehabana vada paipaiyai himwauwigai, na Epapilasi yana velau alimwai.

24 Dova hiya hinage baidaguwao apaipaihowa: Maki, Alisitako, Dimasa yo Luke, yadi velau alimwai.
25 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alu'aluwam imiya vahali.

HIBULU

Yaubada Natuna vehabana

1 Mugai vali hauga yo vali amwaha aidiyai ta nuwatuwu bagibagilidi aidiyena Yaubada
yana walo tauwalo mahalavao imohedi, na hiya hiwalo mahalavaedi tubudao aidiyai.
2 Na yana aba'ovi ita yada haugai yana walowone iwalo mahalavaedi'o alidai Natuna
ainaena. Yaubada Natuna ivesinuwai ta ebeha ginauli maudoina aidiyai iloina, na mugai
Natuna ainaena ginauli maudoina iyeyemaseledine.
3 Yaubada Natuna tamanane yana masele i'abiye maseleyei na iya Yaubada ana oleya
dova, na yana walo wahiwahiyalana ainaena ginauli maudoina galewai na bale'uwai
i'abi avivinidi. Na yada pwanoliwo aidiyena iuwagita na mulitai Yaubada Ewa aliliyai
nima tautuwanai imimiyane.
4 Iya ihae alili abo tausagenawasaone, na yehanane Yaubada imohei tausage-
nawasaone yehadiyao imwala'i gabaedi.
5 Wuwuna nigele teya hauga Yaubada tausagenawasao aidiyai iyawalo,
‘Moiha na wau yau Tamam na mata owa Natugu’.
Na nigele teya tausagenawasa vehabana iyawalo,
‘Yau aliguwai u'awa tamagu na yau alimwai ya'awa natugu’.
6 Na haugana Natuna tautuwana ivetamalenama bale'uwai, iwalo,
‘Yaubada yana tausagenawasao galewai mata iya ainai hipwagogo’.
7 Na hesi tausagenawasaone vehabadi yana walovagana, iwalo,
‘Yaubada yana tausagenawasaone i'abiye mahalavaedi, ainaena yadi lau dova yaumai,
na yana taupaihowaone dova aiwa lohalohawawalina’.
8 Na hesi Natunane vehabana iwalo,
‘Owa Yaubada uloina vateyai ta'i.
Na mayam loina dumwadumwaluna uloina’.
9 Mumuga dumwadumwaluna amhenuhenuwa na mumuga yababana
amta'wata'wata. Ainaena Yaubada, yam Yaubada bada ibesinanaigo'o yaliyaya moiha
ainaena na yam yaliyayane am geluwo yadi yaliyaya imwala'i gabaedi.’
10 Na ehebo yana walo Natunane ainai iwalo,
‘Bada ee, hauga mugai ainai bale'u uyemasele na nimamwena galewa upapaihowaine.
11 Ginauliwone howola abo hisawali na owa umiya vateyai,
na ginauli maudoidi mata himiyamiya ta dova ale'o,
12 na uyoudi dova abobo na adi ita hibuidi,
na owa mata nigele uyabuigo na hesi umiya vateyai.’
13 Na Yaubada nigele teya hinage tausagenawasa ainai iyawalo,
‘Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau aituluwedi aem elauhanai’.
14 Na tausagenawasaone hiya alu'aluwa taupaihowa Yaubada imwauwidi ta ebe
hihaguigita livahi vehabana.

2

Livahi Yaubada ainaena

1 Ainaena howahowana walowowa tabebenalediwa ta nuwatuwu avivinidi na havena
tavelibai awawaidi.
2 Mwalona tausagenawasaone Yaubada yana walo hiwalo mahalavaei tomowa alidai,
na walonane walo moiha, ainaena ebe tomowa nigele hiyamulitaedi, neta yadi pwanoli
ana maiha hilobai.
3 Ita hinage ebe livahine mwala'inane tata'wata'wataei, Yaubada yana lauvetala talobai
na nigele mata tayadena gabaei. Walone livahi vehabana yada Bada Yeisu iwalo
mahalava mugaiyei, ainaena yana walowone ana taubenaliwo hiya himohegita'o.
4 Na Yaubada hinage walonane i'abiye moihaedi, neta ve'ive'ilala yo vedevededewo
abanuwapwanopwano aidiyena. Ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya i'a'aiyauyanei hiya
aidiyai Yaubada yana nuwatuwuwena.

Ada Taulivahi ana muya vehabana

5 A'au'aubada alimiyai dalava vauvauna howola abo talobai, na Yaubada tausage-
nawasao mata nigele yadi loina iyamohedi teina dalavane ainai,
6 na hesi tomowa ehebo imohena'o, wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaena'o
iwalo:
‘Yaubada ee, hava vehabana tomowane unuwanuwatuwuidine?

Na tomowane moihana yaiya ta u'ita'ita avivinine?
7 Hauga ahu'ahubali a'avana umwau aituluwei tausagenawasao elauhadiyai, na mulitai
vewasawasa walo vetuvehaena ainaena u'abi vahui.
8 Na ginauli maudoidi logulogunai umwauwidi ta iloinaedi.”
Na yana abaloinanane ginauli maudoina aidiyai iloina. Eeta yana abaloina ainai mata nigele teya hava iyamiyamiya. Na nigele teina ta'i, na hesi howola abo iloina ginauli maudoina aidiyai.
9 Na hesi Yeisu bada ta'itaya'o, neta hauga ahu'ahubalina ainai imiya aitulu tausagenawasao elauhadiyai na mulitai ana ve'ahihi yo ana walo vetuvehae mwala'ina ilolobaidine ana muyao yo yana mwalowoi aidiyena. Neta Yaubada yana ve'i'ila alidai. Wuwuna Yeisu mwalowoi ana muya ive'alo maudoida vehabada.
10 Yaubada ginauli maudoina ipaihowaidi iya vehabana, ainaena nuwanuwana natunao maumaudoida ilauvaigita iya yana tupwa wasawasa ainai, na howahowana Yaubada ada Taulivahiwa i'abiye masele, teina wuwuna muya mwala'ina ive'alo, ta ainaena mumugana maudoina dumwadumwaluna.
11 Yeisu iya ve'ave'ahihina ta yana ve'ahihiyena iya i'abiye ve'ahihigitane, ainaena iya na ita huhu ehebo. Eeta mata nigele Yeisu iyahinimaya vehabada, na hesi i'awa'awa tahinaegita,
12 wuwuna yana walo tamana ainai iwalo,
‘Yeham mata yawalo mahalavaei tahiguwao aidiyai na miya ahai holadiyai yano'owego’.
13 Na hinage iwalo:
‘Yaubada ainai mata yagu yemidi yamwauwi’.
Na hinage iwalo,
‘Hedahedaowa Yaubada imomohegauwa baidaguwao teinai amiyamiya’.
14 Moiha ta'i, Yeisu yana hedahedao ita tomowa mabunumada na ma'wahinada, ainaena Yeisu hinage ivetowaho na towaho tauda ivai ta imwalowoi, eeta yana mwalowoiyena Tomodulele igohapeiyei, na Tomodulele yana loina mwalowoi vehabana hinage i'oiye uhagwali.
15 Na mwalowoi ana meheuhi yo yana pai wahiwahiyalana yada hauga maudoina aidiyena ilauyeyawahaigita.
16 Yana vehaguhagu nigele tausagenawasa vehabadi na hesi ita Abelaham tubunao vehabada.
17 Ainaena Yeisu iyemala tomowa mohili mumugada maudoidi aidiyena ita tahinao vehabada ta ebeha ivetaupwaoli mwala'ina mayana atemuyamuya moiha Yaubada yana paihowa ainai eeta ipwaoli yada mumuga yababadi vehabadi ta ebeha Yaubada inuwahamuidi.
18 Na hinage Yeisu bale'uwai miyavitai yo abatowoi bagibagilidi ilobaidi, ta ebe Tomodulele itowoigita Yeisu bada abatowoinane ihanapuidi'o ta howahowana aidiyena ihaguigita.

3

Yeisu ihae alili abo Mosese

1 Tahiguwao ve'ave'ahihimiu, omiu na yau Yaubada iyogaegita'o yana tupwa vehabana, ilowoinanegita na Yeisu tanuwatuwu avivini, wuwuna iya yada yemidi ana tauyewasa yo hinage yada taupwaoli mwala'i alilina.
2 Na i'aipate yana paihowawa Yaubada imomoheiwa vehabana, neta dova Mosese mwalona i'aipate Yaubada yana vadai.
3 Ainaena Yeisu walo vetuvehae mwala'ina ilobai, na Mosese ana no'o tupwana ta'i, dova vada namwanamwana nigele iya ana no'o mwala'ina iyalobalobai, na ana tau'abine hesi. Na Mosese dova vada, na Yeisu tau'abi.
4 Moiha, vada ehebo ehebo adi tau'abi himiyamiya, na hesi ginauli maudoidi adi tau'abi Yaubada.
5 Mosese Yaubada yana vada i'aipatei dova taupaihowa. Na Yaubada yana walowo ginauliwone howola abo himahalava vehabadi, iwalo mahalavaedi.
6 Na Besinana Yaubada yana vada i'aipatei nigele taupaihowa dova, na hesi iya natu mohimohihilina. Ita tabom Yaubada yana vadane ta'i, ta ebeha tayemidi vateyai mayada atepatu yo mayada nuwatuwuhae.

Yaubada yana bodao ita howola abo ta'aiyawasi

7 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo auligita, iwalo:
‘Mata ebe alinana ambenalei,

8 havena am'ulu'ulu yaiyai dova tubumiyaone mugamugaina nu'ula awawai
hitowoigau ta yagu loina hita'wata'wataei.
9-10 Wuwuna bolimai 40 holadiyai yagu paihowa wahiwahiyaladi bagibagilidi hi'itadi'o,
na tubumiyaone yadi ulumiyaiyena hitowoigau, ta vehabadi ya'ala'i'iwahi'o, na
yawalo, “Hauga maudoina hiya yadi nuwatuwuwena hilaulauhapuli, wuwuna
yagu amwaha nigele hiyahanapui”.
11 Ainaena yamodi iniyedi na yawalo venayaidi, yawalo, “Havena hinage yagu
aba'aiyawasi ainai himluwuluwu”.’
12 Tahiguwao, yami nuwanuwatuwu am'ita avivinidi mata dova ta yababana
ivaigomiu na yemidi amwahana amlaugabaei ta amlaupwano na Yaubada Mayawahina
ammiya vehulu.
13 Na teina hauga ambom amvehaguhagu yoigomiu ahubena ehebo ehebo aidiyai
ta ainaena havena mumuga yababana i'oya'oyamaegomiu na Yaubada alinana
am'abi'abitau'wataei.
14 Ita mwalona yada yemidi Besinana ainai tamwauwiya'o, ta ebe yada yemidine
ta'abi avivini ili'ilimani ana higa hauga yana aba'ovi ainai, Besinana baidadai tayaliyaya
toyawa.
15 Dova Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo, ‘Ebe Yaubada alinana ambenalei, havena
am'ulu'ulu yaiyai dova tubumiuyaone mugai yagu loinao hita'wata'wataei.
16 Yaiyadiwo yede Yaubada yana walo hibenalei na hita'wata'wataeine? Hiya Mosese
Itipitaena imugaiyedi na himamahalavamane, awa?
17 Hiya bolimai 40 holanai yadi mumuga yababadi vehabadi Yaubada i'ala'i'iwahi ta
tauyababaowa nu'ulai himwalowoi ovine.
18 Wuwuna hiya yana walo nigele hiyamulitaei, eeta iwalo venayaidi iwalo, ‘Havena
yagu aba'aiyawasi ainai hiluwuluwu’.
19 Ainaena ta'ita lobaiya'o hiya nigele hiyaluwu, wuwuna nigele hiyayemidi.

4

1 Yaubada yana waloyemidiwa howola imiyamiya ebeha yana aba'aiyawasi iya
ainaena talobai, eeta ilowoinanegita na tameheuhei mata dova ta tupwada tabe'u na
nigele tayalobai.
2 Moiha wasa namwanamwana imohegita'o, dova hiya mugai imohedi'o, ta wasanane
nigele iyahaguidi, wuwuna hibenalena'o na nigele hiyayemidiyei.
3 Na ita ana tauyemidiwo aiyawasi bada talobaiya'o, na hiya mugai nigele hiyalobai
wuwuna Yaubada iwalo venayaidi iwalo:
‘Yamodi'iniyedi ainaena yawalo venayaidi ta havena aiyawasi aliguwena hilobalobai’.
Yaubada yana aiyawasi imiyamiya, wuwuna bale'u maudoina iyemasele i'ovi, na
i'a'aiyawasine.
4 Na ahubenane i'a'aiyawasine vehabana bada Buki Ve'ahihi ainai i'aubabadaena'o,
iwalo, ‘Yaubada ahubena sebenina ainai yana paihowa maudoina aidiyena i'aiyawasi’.
5 Eeta tanuwanuwatuwu yana walo teina vehabana, ‘Havena aba'aiyawasi aliguwena
hilobalobai’.
6 Teina haugane aba'aiyawasinane imiyamiya na hesi mugai nigele bagibagilidi
hiyalobai. Mosese yana hauga ainai hiya wasa hibenale mugaiyei na wasane hi'awa
sewaei. Eeta nigele hiyalobai.
7 Ainaena Yaubada hauga vauvauna imwauwi na ainai tomowa aba'aiyawasi hilobai,
na hanapu Deivida ainai imohei ta Deividanane iwalo:
‘Ebe Yaubada alinana ambenalei havena am'ulu'ulu yaiyai’.
8 Ta aba'aiyawasine Yaubada iwawaloweine nigele Yosuwa yo yana bodao yadi
aba'aiyawasi, na hesi vali aba'aiyawasi, neta hauga ehebo vauvauna imwauwiya'o ta
ebe tomowa aiyawasinane hilobai.
9 Na Yaubada yana tomowa ita yada aba'aiyawasi imiyamiya, na aba'aiyawasinane
Tapwalolo ana aiyawasi dova.
10 Eeta ebe talobai, ita yada paihowa ainaena ta'aiyawasi, dova mugai Yaubada yana
paihowa ainaena i'a'aiyawasine.
11 Na ilowoinanegita ebe tatowolo wahiyala ta aiyawasinane talobai, na havena teya
yaiya i'awa'awa sewa mata dova ta ibe'u, dova hiya mugai hibebe'une.
12 Moiha, Yaubada yana walo mayawahina na wahiwahiyalana dova elepa ale'aleha
yana mehemehegai matupwa bwaubwauna, na howahowana itomgita ta hola ali'alilidai
nuwatuwu yo mumuga dawadawanidi himiyamiya ive'itaedi.
13 Wuwuna Yaubada mehenai nigele teya ginauli iyamiya aidawani, maudoina
maseleyai, na iya ainai howola abo yada paihowa maudoina tawalo mahalavaedi.

Yada taupwaoli mwala'ina iya Yeisu

14 Yada taupwaoli mwala'ina imiyamiya, iya Yeisu Yaubada Natuna, vehabada ihae'o galewai, ainaena yada yemidi ainai ta'abi avivini.
15 Tupwadi taupwaoliwo nigele hiya'atemuyamuyaegita yada tapiyao vehabadi, na Yeisu hesi yada miya vitai ihanapuidi'o ta i'atemuyamuyaegita, wuwuna mwalona bale'uwai Tomodulele yana woya maudoina ilobaidi'o dova ita ta'i talobalobaidi, ta Yeisu nigele teya hinage yana pwanoli.
16 Ainaena mayada atepatu talau yo ta'awa'awanoi ada Tauloinane ainai ta ainaena yada miya vitai aidiyai ive'i'ilaegita na hinage ihaguigita.

5

1 Taupwaoliwo mwala'idi Yaubada ivesinuwaedi'o tomowa aidiyena ta imwauwidi'o na iya mehenai hipwaopwaoli ita tomowa yada mumuga yababa vehabadi.
2 Ilowoinanei na yada taupwaoliwone hinuwanamwanamwa taunuwapwanop-wanowo yo taulaupwanowo aidiyai, wuwuna taupwaoliwone hiya tomowa ta'i mayadi tapiya.
3 Eeta hiya yadi pwanoli vehabana na hinage tomowa bagibagilidi yadi pwanoliwo vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai.
4 Nigele howahowana na teya yaiya yana nuwatuwuwena ivetaupwaoli, na hesi Yaubada yana yogaena, dova mugai Yaubada Eloni iyogaei ta ivetaupwaoline.
5 Hinage Besinana nigele ibom iya'abi hiniuyoi ta ivetaupwaoli, na Yaubada ivesin-uwaei ta iwalo auli, iwalo:
“Owa natugu, wau ta'i ya'awa natuguwego'o.”
6 Na hinage yana walo bwauna iwalo, ‘Owa yamvetaupwaoli imiya vateyai dova Melikisedeki’.
7 Haugana Yeisu bale'uwai ivetomowa mohili ta imiyamiya mayana dou yo mamehe-linona i'awa'awanoi Tamana ainai, ta nuwanuwana mwalowoiyena ihaloi. Na tamana yana awanoi ibenalei yana ve'ahihi vehabana.
8 Yeisu iya Yaubada Natuna, na hesi muya ilobai ta yana alama'i'itaena i'awa abi moiha.
9 Ainaena yana mumuga maudoina dumwadumwaluna. Eeta ebe ta'awa abi, livahi miyamiya vateyaina Yeisu ainaena mata talobai.
10 Wuwuna Yaubada Yeisu ivesinuwaei ta ivetaupwaoli mwala'ina dova Melikisedeki.

Havena Yaubada tata'wata'wataei

11 Ginauliwone teina vehabadi neta walodi hibagibagili alili himiyamiya. Nuwanuwagu yo yawalo mahalavaedi alimiyai, na nigele howahowana wuwuna amteibaba'o.
12 Hauga teina ilowoinanegomiu na vali tomowa aidiyai amve'itadi na nigele howahowamiu, wuwuna Yaubada wasana ana walomoiha nigele amyahanapui ainaena howola ave'ive'itagomiu. Omiu huhu a'ava ilowoinanegomiu wuwuna ai'ai yaiyaina nigele howahowamiu.
13 Eeta omiu dova hedaheda amwaha dumwadumwaluna nigele nuwamiu hiyamasele moiha, ainaena ami lowoinana ebe ve'ita hegohegoyadi aidiyena ave'ai mugaiyegomiu.
14 Na ebe yaiyadiwo yadi nuwatuwuwo hihuna, hiya dova ai'ai yaiyaina adi tau'aiwo, wuwuna nuwadi bada imasele'o ainaena howahowadi hivesinuwa hava namwanamwana na hava yababana.

6

1 Ve'ita mugamugaina Besinana vehabana bada ambenalena'o, na amhanapuidi'o, ainaena nuwanuwagu hanapu vauvauna Besinana vehabana yave'itagomiu ta yami nuwatuwu aidiyai amvetowaho. Ve'itadine bada tabenaledi'o na tahanapuidi'o ta havena tabwaubwauyoidi. Ve'itadine teina: yada mumuga mwalona yababadi ta'wata'wataei na yada Yaubada ainai tayemidi,
2 bapitaiso na abivahu ve'itadi, na taumwalowoi yadi towolouyo, na yababana ana maiha na muya nigele ana higa. Ve'itadine bada amhanapuidi'o.
3 Ebe Yaubada italam, hanapu mugamugaidi am'abi avivinidi na ana yemutulai hinage yave'itagomiu.
4 Hiya hita'wata'wataei nigele howahowana hinuwabui wuwuna yaiyadiwo mwalona Yaubada vehabana nuwadi himasele'o, ta velaunane galewaena hilautowoiya'o, na Alu'aluwa Ve'ahihi hivai,
5 na hinage Yaubada yana walo hilautowoiya'o ebeha namwanamwana, na yana wahiyala hauga ilalaoma vehabana hinage hilausawahiya'o,

6 na ebe mulitai hita'wata'wataei, nigele howahowana na hinuwabuiuyo, wuwuna hiya
yadi mumugaena Yaubada Natuna bada hive'abahiuyoiya'o na yehanane hi'awa ginauli
awa'awawaena'o.
7 Na oya vehabana tanuwatuwu, ebe i'wesu ala'alabili, mata toputopu igwag-
wama na venuvenu i'ini ili'ilimani mayana wahiyala, neta oya taniwagana yana
abanamwanamwa wuwuna Yaubada toputopune i'awa namwanamwaena'o.
8 Na hesi ebe toputopune ainai awahi yo haihaili womawomalidi hi'ini, toputopunane
Yaubada ivenayaiya'o, ta laumohe a'ava ilowoinanei.
9 Eeta augeluwo, yagu walo teina venuwamwau ta'i, na yanuwatuwu avivini ebeha
havena amta'wata'wataei na hesi omiu Besinana yana livahi ana tauvaiwo amwahiyala
moiha.
10 Yaubada yana loina alimiyai dumwadumwaluna, ainaena yami paihowa
namwanamwadi mata nigele iyanuwapwanopwanowedi, neta hauga maudoina yami
velau Yaubada yehanaena yami hagu yana tomowao aidiyai.
11 Eena nuwanuwagu ebeha omiu ehebo ehebo ampaihowa wahiyala ta ebe yami
yemidine ainona maudoina hauga mulitai amlobai.
12 Havena am'abi'abitau'wata, na hesi tomowaone amve'ao'aonaedi, wuwuna hiya
mayadi alama'i'ita hiyemiyemidi ta ebe ginauliwone Yaubada iwalowalo yemidiyedine
hivaidi.

Yaubada yana waloyemidi

13 Mwalona Yaubada yana waloyemidi Abelaham imohei, ta Yaubada ibom yehanaena
iwalo yemidi, wuwuna nigele teya yeha miyamiya haena na ainaena i'awa tamada.
14 Na yana waloyemidine teina:
‘Moiha, mata ya'awa namwanamwaego na ana higa tubumwao hidabalala’.
15 Na Abelaham i'alama'i'ita hauga daodaona abo waloyemidiwa ainona ilolobaine.
16 Ita tomowa ebe tave'awa pa'ipa'i'i mata ehebo yeha mwala'ina ainaena ta'awa
tamada ta ebeha nuwanuwada tomowa hi'awa moihaegita.
17 Yaubada dova nuwanuwana yana walomoihana ita ive'itagita ebeha hava iwalo
yemidiyeiwa alidai mata howola abo talobai, ainaena ibom yehanaena i'awa tamadane.
18 Eeta ginauli wahiwahiyaladi bwau miyamiya vateyaidi, neta Yaubada yana
waloyemidi na yana awatamada. Ainaena tahanapuiya'o Yaubada nigele howahowana
na i'oyama. Ainaena ita bada Yaubada ainai tadena lau'o ta ihaguigita'o, eeta ta'atepatu
na tanuwatuwu hae ebeha yana waloyemidi alidai mata nigele iyalaugabaigita.
19 Yada nuwatuwuhae dova yada lowom wahiwahiyalana alu'aluwada vehabana, ta
ebe ainaena ale'o biliwutuhi taluwulapai na taluwu Yaubada yana abamiya ainai.
20 Tenem ainai Yeisu bada vehabada iluwu mugai'o, na ivetaupwaoli mwala'ina yo
miyamiya vateyaina vehabada, dova Melikisedeki mugai.

7

Taupwaoli Melikisedeki

1 Melikisedeki Salema yadi tauwasawasa, na Yaubada Ewa aliliyai iya yana taupwaoli.
Na mugai Melikisedeki Abelaham ilobai, haugana aleha ainaena ilaulau gwaipile. Na
Abelahamnane tauloinao bagibagilidi ma'adi bodao bada imutudi'o, eeta Melikisedeki
Abelaham i'awa namwanamwaei.
2 Ainaena Abelaham yana tobwatobwa iwaheidi veguveguyai 10 adi bagibagili, ta
ehebo Melikisedeki imomoheine, na Abelaham iya 9 ivavaidine.
Na Melikisedeki yehana ana bui neta, ‘Tauwasawasa Dumwadumwaluna’ na yana
dalava yehana Salema, ana bui “Daumwali”. Eeta iya hinage Daumwali ana Tauwa-
sawasana.
3 Na Melikisedeki nigele tamana yo nigele hinana, yo hinage nigele ana au'aubabada
yo nigele abalabahina yo yana mwalowoi nigele ana hanapu na ana ita dova Yaubada
Natuna ivetaupwaoli vateyai.
4 Moiha, Melikisedeki towaho haehaena eeta ada mumuga Abelaham yana tobwa-
tobwa ainaena tupwana imohei Melikisedeki.
5 Na taupwaoliwo hiya Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai ita
Abelaham tubunao alidaena, wuwuna hiya yo ita huhu ehebo ta'i, na hinage ma'adi
loina tobwatobwa ana vai tomowa aidiyena vehabana.
6 Na Melikisedeki nigele au'aubabadana, na yana miya hae a'ava ainaena tobwatobwa
tupwana ivavaine Abelaham ainaena, na hinage Melikisedeki yana awanamwanamwa
Abelaham imohei. Abelaham towaho mwala'ina, wuwuna mwalona Yaubada yana
walovelau imohei.

7 Na Melikisedeki Abelaham imwala'i gabaei, wuwuna hiya yehadi habuludi
awanamwanamwa hivaivai hiya yehadi mwala'idi aidiyena.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki
8 Teina ta'i Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai, na howola mata
himwalowoi. Na hesi Melikisedeki aubabadana ebeha iya miyamiya vateyaina.
9 Na Livai hinage iya tomowa yadi velau tauvaina, Melikisedeki yana velau
imomoheine.
10 Wuwuna Livai Abelaham tubuna na haugana Abelaham velaune Melikisedeki
imohei iya Abelaham diyanai imiyamiya.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki
11 Livai tubunao hiya yadi paihowa neta Yaubada yana loinao Isileliwo ita
hive'ive'itagita na loinadine nigele howahowana hi'abiye dumwalugita moiha, eeta
nuwanuwada ehebo taupwaoli vauvauna ta i'abiye dumwalugita. Taupwaoline dova
Melikisedeki, na nigele dova Eloni matubunao.
12 Eeta ebe taupwaoli vagana tamwauwi, loina hinage vagana tamwauwi.
13-14 Tahanapuiya'o ebeha Besinana iya yada taupwaoli vauvauna, nigele Livai yana
huhu ainaena, na hesi Yuda yana huhu ainaena ilaoma, hiya nigele vesinuwa hiyalobai
Mosese ainaena na hivetaupwaoli.
15-16 Eeta yada taupwaoli vauvauna Melikisedeki dova. Nigele Mosese yana loinaena
ivetaupwaoli, na hesi yawahina miyamiya vateyaina na wahiyala ainaena.
17 Iya Yeisu, na vehabana Buki Ve'ahihi iwalo:
‘Owa uvetaupwaoli vateyai, dova Melikisedeki’.
18-19 Moiha, Mosese yana loinao nigele howahowadi na i'abiye dumwalu ili'ilimani, eeta
loina mugamugaina talauvehulu, wuwuna itapiya, na yemidi vauvauna yo ausalana
mata imahalava, eena yemidinane ainaena Yaubada tatauvahali.
20 Na Yaubada mugai Besinana yana vetaupwaoli vehabana i'awa tamada.
21 Na taupwaoli tupwadi Yaubada yana awatamada nigele hiyalobai. Na Besinana ibom
vehabana Yaubada yana Buki ainai iwalo:
‘Bada i'awa tamada'o mata nigele yana nuwatuwu iyabuiuyoi:
Mata uvetaupwaoli vateyai’.
22 Ainaena Yeisu yana waloyemidi vauvauna tahanapui moiha ebeha waloyemidi
miyamiyana inamwanamwa gabaei.
23 Mugai taupwaoli mugamugaidi bagibagilidi hipaipaihowa ana higa tupwadi
himwalowoi na mulitai vauvaudi hiyemiyalaedi.
24 Na hesi Yeisu iya yada taupwaoli vateyai ainaena nigele ana miyalae.
25 Na Yeisu hauga maudoina howahowana ilivahigita ebe yana amwahaena ta lau
Yaubada mehenai, wuwuna Yeisu miyamiya vateyaina, ta hauga maudoina vehabada
i'awa'awanoi Yaubada ainai.
26 Moiha, Yeisu ilowoinanei ta ivetaupwaoli vehabada, wuwuna iya ve'ave'ahihina
yo masemaselena yo yana mumuga namwanamwana, na nigele dova ita tauyababao,
ainaena Yaubada Yeisu i'abihini ta galewa ana taumiyao ihae gabaedi.
27 Na taupwaoli mugamugaidi ahubena ehebo ehebo Yaubada ainai hipwaopwaoli
hiya yadi yababao yo tomowa yadi yababao vehabadi. Na Yeisu mai'ehebo ta'i tauna
italamwei ta ipwapwaoliuyoweine Yaubada ainai vehabada.
28 Yaso mugamugaidi aidiyai Mosese yana loinaena tomowa tapitapiyadi hivesinu-
vaedi ta hivetaupwaoli mwala'ina, na mulitai Yaubada yana awatamada ainaena Natuna
iya mumugana dumwadumwaluna ivetaupwaoli vateyai.

8

Waloyemidi vauvauna bada imahalava'o
1 Yagu walo ainona teina, yada taupwaoli mwala'ina imiyamiya, na teina Yaubada
yana wasawasa haehae alilina galewai nimatautuwanai imimiyane.
2 Na iya ivetaupaihowa Yaubada yana vada ve'ahihi moiha ainai. Vadanane tomowa
nigele hiya'abi, na hesi Bada iya i'a'abine.
3 Bale'u ana taupwaoli maudoidi yadi paihowa neta velau na pwaoli himohemohe
Yaubada ainai, ainaena yada taupwaoli vauvaunane iya hinage ilowoinanei yo ehebo
velau Yaubada imohei.
4 Na iya ebe bale'uwai imiyamiya nigele howahowana ivetaupwaoli wuwuna taup-
waoli bagibagilidi himiyamiya, na hauga maudoina hipwaopwaoli, dova Mosese yana
loinao.

5 Na yadi paihowa vada ve'ahihi holanai. Na vada ve'ahihine bale'uwai aba'ita dova
ma'ama'ayau ta'i, na hesi vada ve'ahihi moiha galewai imiyamiya. Wuwuna Mosese vada
ve'ahihi mugamugaina i'abi, na Yaubada ivenuwamwauwei, iwalo, ‘Mosese unuwatuwu
avivini vadawa ana ita maudoina oyai bada yave'itago'o, maudoina uve'ao'aonaei ta
yagu vada ve'ahihine u'abi’.
6 Eeta teina ta'i Besinana yana paihowa, paihowa miyamiyana inamwanamwa
gabaei, dova hinage yana loinane, loina mugamugaina inamwanamwa gabaei, wuwuna
yana loinane waloyemidi vauvauna ainaena imamahalavane. Na waloyemidinane
waloyemidi mugamugainawa inamwanamwa gabaei.
7 Ebe waloyemidi miyamiyana tomowa maudoidi ihaguidi, mata nigele
tayanuwanuwatuwu waloyemidi vauvauna vehabana. Na hesi nigele iyahaguigita,
ainaena vauvauna nuwanuwada.
8 Mugai Yaubada ihanapuiya'o ebeha Isileliwo yadi mumuga nigele namwanamwana,
eeta vehabadi iwalo:
‘Ahubena hilalauma aidiyai mata waloyemidi vauvauna yamwauwi Isileliwone yo
Yudaone vehabadi.
9 Nigele dova waloyemidiwa yamwamwauwine tubudiyao vehabadi, haugana
nimaguwena yamugaiyedi ta Itipita ainaena himahalava ta hilalaune yadi
tupwai. Wuwuna waloyemidiwa yamwamwauwiwa hidi'wai ta nimagu aidiyena
yavavaine!
10 “Howola abo yagu waloyemidi vauvaudi Isileliwo yamohedi na atediyai yagu loina
yaleledi, ta hihanapuigau yau yadi Yaubada na hiya yagu tomowao.
11 Ainaena nigele howahowadi adi geluwo yo tahidiyao hive'itadi yo hiwalo, ‘Omiu Bada
amhanapui’, wuwuna maudoidi mata hihanapuigau, hiya yehadi mwala'idi yo
hiya tauwewelohe.
12 Na mata ya'atemuyamuyaedi yo yadi mumuga yababadi yanuwahamuidi na
yanuwapwanopwanowedi.” ’
13 Yaubada waloyemidi vauvauna imwauwi wuwuna waloyemidi miyamiyana bada
itapiya'o, ta muhamuhana isawali.

9

Vada ve'ahihi vauvauna

1 Waloyemidi mugamugaina holanai loina bagibagilidi himiyamiya miyagogoi veha-
bana, na hinage vada ve'ahihi bale'uwai vehabana.
2 Na vadanane lagulagu wapidiyena hipapaihowaine, na ale'o ainaena hibiliutuhi
bwauwi, na biliutuhi mwala'ina hiyogaei tupwa ve'ahihi na biliutuhi habuluna holanai
moiha hiyogaei tupwa ve'ahihi moiha. Biliutuhi mwala'ina holanai lampa adi abamwau
na ehebo gwalatau ainai pwalawa himwaumwauwi Yaubada mehenai.
3-4 Na tupwa ve'ahihi moiha holanai abagabu imiyamiya dova gado'a vehabana
neta goula ainaena hipapaihowaine, na hinage loina ana dedewaga imiyamiya, neta
goula hinage ainaena hipapaihowaine, dedewaganane holanai gaeba goula imiyamiya,
na gaebanane holanai tubudao adiwa yehana mana, tupwana imiyamiya. Ta
hinage dedewagane holanai Eloni yana digona imiyamiya neta mwalona i'i'inine, yo
waloyemidi gaimadiyaowa Yaubada yana loina ilelelediwa himiyamiya.
5 Na dedewagane ewanai tausagenawasa pigapigabudi bwau hipaihowadi ta dedewa-
ganane hitowolo logulogui, neta Yaubada yana abamiya tomowa yadi yababao adi
nuwahamu vehabana, na hesi nigele howahowada na hauga teina tanuwanuwatuwu
tobwatobwadiyaone vehabadi.
6 Ebeha tobwatobwa maudoidi hi'atububunidi, abo taupwaoli hiluwu tupwa ve'ahihi
holanai ta yadi paihowa hipaipaihowaidi hauga maudoina.
7 Na hesi tupwa ve'ave'ahihina moiha ainai taupwaoli mwala'ina ibom iluwu, na
bolimai ehebo holanai mai'ehebo ta'i. Ta hauganane iluwuluwu 'wahina ivai na
'wahinane i'oihiuhiuli, ta ebe ipwaoli Yaubada ainai yana mumuga yababadi vehabadi
na hinage tomowa maudoidi yadi yababao vehabadi.
8 Teina aba'ita ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi ive'itagita nigele teya yaiya howahowana
tupwa ve'ave'ahihina moiha iluwui haugana vada ve'ahihi mugamugaina hiyepayepai-
howa.
9 Neta ve'ive'ilala teina haugane vehabana, ta ainaena ta ita lobai ebeha velauwo yo
pwaoliwo aidiyena mata nigele abiyemasele tayalobai ateda ainai,.

10 Wuwuna loinaone tomowa himulimulitaedi ai'ai yo numanuma yo vehuguvi
vehabadi. Neta mwalona loinadine miyamiyadi Yaubada imwauwidi ta himiyamiya
taudao vehabadi ana higa Yeisu Besinana imahalavama ta loina ibubuine.

Besinana yana pwaoli

11 Besinana iya taupwaoli mwala'ina eeta miya namwanamwana moiha imohegita,
ta vali vada ve'ahihi ainai iluwu, na vadanane namwanamwana na mwala'ina, neta
tomowa nigele bale'uwai hiya'abi.

12 Ainaena Yeisu tupwa ve'ahihi moiha ainai iluwu mai'ehebo, ta 'wahina ainaena
ipwaoli, na 'wahinane nigele lagulagu 'wahinadi, goti nuwana bulumakau habuludi
'wahinadi, na hesi iya 'wahinana ainaena yawahi vateyai talolobaine.

13 Ebe ginauli bi'ibi'idi ta'abi towoidi mata aidiyena tauda ta'abiye bi'idi na goti 'wahi-
nana nuwana bulumakau 'wahinana ainaena ta'oihiuhiuligita, nuwana bulumakau
yauyaubona tagabu na ainaena tapwaoli Yaubada ainai, neta tauda ana abiyevauvau
vehabana.

14 Na Besinana 'wahinana aba'abiye masele moiha, wuwuna ateda i'abiye maseledi
na ebe paihowaone mwalowoi vehabana tata'wata'wataedi wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi
miyamiya vateyaina Besinana i'abiye wahiyala ta ainaena iya mumugana maudoina
dumwadumwaluna na nigele teya hinage yababana ainai. Eeta iya ipwaoliuyowei
Yaubada ainai, neta imwalowoi ita ada abiyemasele vehabana ta ebe Yaubada
Mayawahina vehabana tavetaupaihowa.

15 Eeta Besinana waloyemidi vauvauna ivaiyama ta ainaena talaoma Yaubada
baidada tave'au'augelu na ebe ivesinuwaigita mata yawahi miyamiya vateyaina iwalo
yemidiyena'o imohegita. Wuwuna ita waloyemidi mugamugaina taho'eya'o ainaena
ilowoinanei ta tamwalowoi, na hesi Besinana bada vehabada imwalowoi'o habi
haloigita.

16 Amhanapuiya'o mwalona ebeha yaiya mulitai na imwalowoi mugai loina imwauwi
nuwana ilele yana tobwatobwa maudoina ana veguyai vehabadi na ebe haugana
imwalowoi, mata loinanane yana huhu himulitaei.

17 Na ebe howola mayawahina mata nigele loinanane hiyamulitaei. Neta bada ebe
imwalowoi, loinane iwahiyala na himulitaei.

18 Hinage dova loina mugamugaina Mosese ainaena, mugai tupwadi lagulagu hi'oiye
mwalowoidi, na 'wahinadine ainaena waloyemidi hi'abiye dumwalu.

19 Wuwuna loina maudoina iwalo mahalavaedi tomowa aidiyai, eeta bulumakau
habuludi yo gouti 'wahinadi bwahi baidana iyebwelidi na ivai ta sipi wiyawiyana
hawahawawalina na aiwa yehana isopa mehenai iwomalei ta 'wahina yo bwahi ainaena
iyebuta, na ainaena buki yo tomowa ihiulidi,

20 na Mosese iwalo, ‘Waloyemidi Yaubada imwau vehabamiu, ana ve'ive'ilala 'wahina
teina eeta am'awa abiyei’.

21 Hinage dova vada ve'ahihi yo gaeba vada ve'ahihinane ainai 'wahinaena ihiulidi.

22 Wuwuna Mosese yana loina aidiyai ebeha 'wahina ainaena ginauli maudoidi mata
himasele. Na mumuga yababana ana nuwahamu hinage 'wahina ainaena. Na ebe nigele
'wahina iyasagena, nigele howahowana nuwahamu talobai.

23 Vada ve'ahihi ana tobwatobwao galewai himiyamiya, na adi ma'ama'ayau bale'uwai
Mosese ipaihowaidi, ainaena ilowoinanei na 'wahina ana paihowaena ipwaoli Yaubada
ainai ta i'abiye maseledi, na hesi ginauliwone galewai adi pwaoli namwanamwa alilina
ainaena, neta Besinana 'wahinanaena.

24 Na Besinana nigele iyaluwu vada ve'ahihi abi'abina ainai, neta vada moiha ana
ma'ama'ayau ta'i, na hesi galewai iluwu Yaubada mehenai imiyamiya na ihaguhagu
vehabada.

25 Besinana mata nigele hauga bagibagilina iyapwaoliuyowei Yaubada ainai dova
bolimai ehebo ehebo tupwa ve'ahihi moiha holanai taupwaoli mwala'ina iluwuluwu
na 'wahina ainaena ipwaopwaoli, neta 'wahinane iya nigele 'wahinana.

26 Moiha ebe Besinana yana paihowane dova taupwaoliwone mwala'idi, mata
imwalomwalowoiuyo bale'u ivetuwuni ta wau, na hesi mai'ehebo ta'i, hauga yana
aba'ovi teina ainai, tauna ibom ipwaoliyei, mumuga yababadi adi nuwahamu vehabadi.

27 Tomowa ita ada loina imiyamiya ebeha mai'ehebo tamwalowoi na mulitai abo
Yaubada yana lauvetala talobai.

28 Dova hinage Besinana yana mwalowoiyena iya ipwaoliuyowei mai'ehebo ta'i, na
bagibagilida mumugada yababadi iboho vehuludine. Na howola abo ilau gwaipilema,
nigele ebeha mumuga yababadi iboho vehuluyoidi na hesi habi livahigita ebe mayada
nuwalele taha'waha'wa.

10

1 Howola abo abanamwanamwa moiha imahalava, na hesi Mosese yana loina neta
ma'ama'ayau a'avana, na nigele abanamwanamwa moiha. Mosese yana loinane ebeha
bolimai ta bolimai lagulagu hiwunuwunuidi na Yaubada ainai hipwaopwaoliyedi, na
paihowanane nigele howahowana yo i'abiye dumwaludi.
2 Wuwuna ebe paihowanane howahowana na i'abiye maseledi, mai'ehebo ta'i
hipaihowai na adi lautowoi inamwanamwa vateyai, eeta ebe havena bolimai ehebo
ehebo hipaipaihowaiyoi, awa?
3 Nigele! Na hesi bolimai ehebo ehebo hipaipaihowai abanuwatuwu avivini yadi mu-
muga yababadi vehabadi, ainaena adi lautowoine nigele howahowana inamwanamwa.
4 Wuwuna bulumakau na gouti 'wahinadi nigele howahowana na pwanoliwo
hivaivehuludi.
5 Na haugana Besinana bale'uwai ilaoma, Besinanane Yaubada ainai iwalo:
‘Pwaoli yo velau nigele nuwanuwam, ainaena taugu umohegau yam paihowa vehabana.
6 Hinage nigele nuwam lagulagu gabugabudi ebe tomowa hipwaoliyedi yadi mumuga
yababadi vehabadi.
7 Eeta yawalowalo alimwai, yawalo, Yatalamwegau, owa Yaubada alimwai ta bada
yalaoma'o, yam nuwatuwu yapaihowai, dova mwalona Buki youyouna ainai vehabagu
hilelelelewa.’
8 Yana walowa amnuwatuwu avivini, iwalo, ‘Nigele nuwanuwam velau pwaoli, bo
nuwana lagulagu higabugabudi, bo nuwana hava hipwaoliyei yadi mumuga yababana
vehabadi, mata nigele uyayaliyaya paihowaowa Mosese yana loinaena vehabadi’.
9 Na hinage iwalo, ‘Bada yatalamwegau'o alimwai na ebe yam nuwatuwu yapaihowai’.
Neta ebeha loina mugamugaina ivaivehulu na loina vauvauna imwauwi.
10 Na Yaubada yana nuwatuwuwena Yeisu Besinana tauna ipwaoliyei ta i'abiye
maselegita yana mwalowoi mai'ehebo ainaena.
11 Na taupwaoliwo maudoidi vada tapwalolo ainai hitowotowolo na ahubena ehebo
ehebo yadi pwaoliwone himohemohei Yaubada ainai, na hesi pwaoliwone nigele
howahowana yo mumuga yababadi hivaivehuludi.
12 Na Besinana hesi mai'ehebo a'ava ipwaoli mumuga yababana vehabana, na yana
pwaoline hauga maudoina howahowana mata ive'alo ta yana pwaoline tuluhanai
Yaubada nimatautuwanai imimiyane.
13 Na iha'waha'wa aiteya hauga ana alehao Yaubada imwau aituluwedi aena
elauhanai.
14 Wuwuna yana pwaoli mai'ehebo ta'i, ainaena howahowana ta hauga maudoina
aidiyai i'abiye maselegita yo i'abiye namwanamwagita.
15 Abiye masele teina vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi hinage Buki Ve'ahihi ainai
ive'itagita Bada yana walo neta mwalona haugana vehabada iwalo mahalavaei, iwalo:
16 ‘Howola abo waloyemidi vauvauna yamohedi yo yagu loinao nuwadiyai yamwauwi
na atediyai yaleledi’.
17 Na hinage iwalo,
‘Yadi yababao yo yadi pwanoliwo mata yanuwapwanopwanowedi’.
18 Teina vehabana havena hinage tapwaopwaoli yada mumuga yababadi vehabadi,
wuwuna Yaubada bada inuwahamuigita'o.

Ita tavehaguhaguyoigita

19 Tahiguwao, Yeisu 'wahinana vehabada bada isagena'o, ainaena mayada atepatu
taluwu Yaubada yana tupwa ve'ahihi ali'alilina ainai.
20 Neta amwaha vauvauna yawahida vehabana, mwalona Yaubada yana tupwa
ve'ahihi ale'o ainaena hibiliutuhine na Yeisu ihoho'ene ibom tauna yana mwalowoi
ainaena ta howahowana na taluwu Yaubada ainai.
21 Na hinage yada taupwaoline ihae alili ta Yaubada yana vada vehabana ipaipaihowa.
22 Ainaena Yaubada tatauvahali mayada atetalam yo mayada yemidi moiha na ainaena
tauda ta'abiye maseledi bwahi namwanamwana ainaena, na hinage yada nuwatuwu
himasele, wuwuna Yeisu yana lauhiuhiuli ainaena yada nuwatuwu yababadi i'abiye
maseledi'o.
23 Eeta Yeisu ta'abi avivini, yo tawalo mahalava tomowa aidiyai, ta tatowolo wahiyala
yada yemidi ainai, wuwuna iya iwalo yemidiyegita ta mata iyemala moiha.
24 Ilowoinanegita hinage na ita tavelauyoigita yo tavehaguhagu yo paihowa
namwanamwadi tapaihowaidi.
25 Tupwadi ada geluwo tapwalolo ana miya'ahai hinuwapwanopwanowedi'o, na
havena omiu dova, na hesi hauga maudoina am'abiye wahiyalagomiu ta ebe aiteya

hauga amhanapui ebeha Yeisu yana laugwaipilema ilalau tebitebini amvehaguhagu mwala'ina, yami miyagogoi aidiyai.
26 Na ebe tanuwamasele Yaubada wasana moihana ainai, na mulitai tatalamwegita mumuga yababana ainai, mata nigele teya hinage pwaoli iyamiyamiya ta ebe i'abiye maselegita,
27 na hesi mayada meheuhi neta mata lauvetala talobai, neta aiwa ala'alahina ainaena igabu ve'ovigita. Teina Yaubada i'abi nonovaiya'o ana alehao vehabadi.
28 Mwalona ebe yaiya teya Mosese yana loinao idi'waidi na tauwalo mahalava bwau nuwana tonuga yana mumuga hiwalo mahalavaei, mata nigele hiya'atemuyamuyaei na hesi mata hi'oiye mwalowoi.
29 Ainaena ebe yaiya Yaubada Natunane isosomanei, na waloyemidi 'wahinanaowa i'abi'abiye maselewa i'awa yababaei, na hinage Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'i'ila i'awa yababaei muya mata mwala'i alilina ilobai Yaubada ainaena.
30 Wuwuna bada tahanapuiya'o ada Tauloina mwala'ina iwalo auligita'o, iwalo:
‘Yau yagu loina ainaena tauyababao yayemaihadi muya ainaena’.
Na hinage iwalo,
‘Yau yami Bada, na omiu yagu tomowao mata yaloinaegomiu’.
31 Ainaena Yaubada Mayawahina tameheuhei mata dova ta iloinaegita.
32 Mwalona masele yana mugaima alimiyai, amnuwatuwu avivini haugana yami miya vitai aidiyena amtowoi wahiyala,
33 neta tupwadi hauga tomowa hi'abiye hinimayagomiu na hita'wata'wataegomiu yo tupwadi hauga ami geluwo baidamiyao ammuyamuya toyatoyawa.
34 Na hinage tupwadi vada paipaiyai himwauwidi vehabadi am'atemuyamuya, na hinage haugana tomowa yami paulao alimiyena hi'aluhewaidi amyaliyaya moiha, wuwuna amhanapuiya'o ebeha galewai yami paulao namwanamwa alilidi na miyamiya vateyaidi himiyamiya.
35 Ainaena yami yemidine am'abi avivini na havena amta'wata'wata wuwuna howola abo yami yemidine ana maiha namwanamwa alilina amlobai.
36 Eeta am'alama'i'ita na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, na yana waloyemidi ainona amvai.
37 Wuwuna hauga muhamuhana na taulaomawa imahalavama, nigele mata iyabweda.
38 Ainaena yaiyadiwo hiya taudumwalu yadi yemidiyena yawahidi namwanamwana hilobai na ebe hi'atehawawali na hitaugwaipile Yaubada mata nigele iyayaliyaya vehabadi.
39 Na ita nigele taya'ita'ita gwaipile, wuwuna neta abasilahe. Bada ta'i mayada yemidi na alu'aluwada himiya namwanamwa.

11

Yemidi vehabana

1 Yada yemidi ainaena ta nuwatuwu avivini ebeha yada nuwanuwatuwuhae ginauli nigele taya'itadi mata ta'itadi.
2 Tubudao mwalona tanuwatuwu avivinidi hiya yadi yemidiyena Yaubada i'awa namwanamwaedi.
3 Ita hinage yada yemidi ainaena tahanahanapui ebeha Yaubada yana walo ainaena bale'u maudoina i'a'abiye maseledine, neta ginauliwowa nigele taya'itadiwa aidiyena ginauli maudoina ta'ita'itadi i'a'abiye maseledine.
4 Na Abeli hinage mayana yemidi ipwaoli Yaubada ainai, Abeli yana pwaoli Keni yana pwaoli inamwanamwa gabaei, na Yaubada iyaliyaya Abeli yana pwaoli vehabana, ta i'awa dumwaluwei. Abeli bada imwalowoi'o na hesi yana yemidi ainaena ive'ive'ita alidai.
5 Inoke hinage yana yemidiyena nigele iyamwalowoi na hesi mayawahina Yaubada ivai galewai na tomowa nigele hiyalobai, ta Yaubada iwalo mahalava mugai ebeha, Inoke iya vehabana iyaliyaya.
6 Moiha, ebe nigele tayayemidi Yaubada ainai, nigele mata vehabada iyayaliyaya. Wuwuna ebe nuwanuwada na Yaubada ainai tahululau, tayemidi mugai ebeha Yaubada imiyamiya ta yada yemidiyena ana taumulitao ita iyemaihagita.
7 Nowa hinage Yaubada ive'ita hava mata imahalava aidiyai, eeta Nowa imeheuhi, na yana yemidiyena waga mwala'ina i'abi ta ainaena iya mayana huhuwo ihahaloidine. Na yana lau'abi ainaena ive'itaei neta iya towaho dumwadumwaluna Yaubada mehenai na tomowa maudoidi hiya tauyababao.

8 Abelaham hinage yana yemidiyena Yaubada yana yoga imulitae ta yana dalava
ilaugabaei na yana dalava vauvauna vali tupwa ibehaei, eeta itowolo ilau na nigele
iyahanapui aiteya tupwa ainai ilaulaune.
9 Na hinage yana yemidiyena dalava walowalo yemidinawa ainai manatunao
Aisake yo Yakobo himimiyane, dova taumana na yadi vada lagulagu 'wapina
ainaena hi'a'abidine, dalavane Yaubada iwalowalo yemidiyeiwa ebeha Abelaham ainai
ivedalava, na mulitai tubunao hinage yadi dalava.
10 Na Abelaham inuwatuwuiya'o ebeha dalava mata yaiyaina ainai iluwu, neta
Yaubada yana nuwatuwuwena iyemasele na dalavane mata nigele iyasawali.
11 Abelaham mwanena yehana Sela hinage ivemala ai'aihale'o na yana yemidiyena
tauna iwahiyala ta ihihiumane, wuwuna Yaubada yana waloyemidiwa iyemidiyei
moiha.
12 Moiha, Abelaham bada ivetautaubada'o ta muhamuhana imwalowoi, na hesi boda
mwala'ina iyadayada ainaena adi bagibagili dova utuiwone galewai, na hinage dova
namonamo le'awai adi bagibagili.
13 Teina tauyemidiwone mayadi yemidi na hesi himwalowoi'o ainaena waloyemidi-
wone ainodi nigele hiyalobaidi na hesi amwaha daodaowena hi'itayama'o na hi'awa
yauwedo vehabana, na hinage hibom hi'awa taumanaedi dova taumanao tupwa teina
bale'u ainai.
14 Moiha, ebe ta'awa taumanaegita, neta bada tawalo mahalava'o ebeha yada dalava
moiha tabehabeha.
15 Na babada mugamugaidi yadi dalavao hilaugabaidi, na ebe nuwanuwadi na hilau
gwaipile, mata amwa'amwaha hibeha na hilau gwaipile,
16 na hesi nigele hiyalau gwaipile, wuwuna nuwanuwadi dalavane namwanamwa
gaugauna neta galewai. Ainaena Yaubada nigele iyahinimaya na hesi iya yadi Yaubada
moiha, ta yadi dalava bada i'atububuniya'o.
17 Abelaham hinage mayana yemidi hauganane abatowoi ilobai Yaubada ainaena
ebeha natu mohimohilina Aisake ipwaoliyei Yaubada ainai. Mwalona Yaubada yana
waloyemidiwo imohei Abelaham ainai,
18 ta iwalo, ‘Howola Aisake ainaena yam boda imahalava’. Na Abelaham natunane
italamwei ta ebeha i'oiye mwalowoi,
19 wuwuna Abelaham ihanapuiya'o Yaubada howahowana taumwalowoiwo i'abiye
towolodi, ainaena aba'ita bada ta natunane mwalowoiyena iyemaiha.
20 Aisake hinage yana yemidiyena natunaone Yakobo yo Iso iwalo yemidiyedi yadi
abanamwanamwa hauga ilalaoma vehabana.
21 Yakobo hinage haugana habi mwalowoi yana digona ihagui ta itowolo ta Yaubada
ainai ipwagogo, na yana yemidiyena Yosepa natunao bwau yadi abanamwanamwa
mulitai vehabana iwalo mahalavaeine.
22 Yosepa hinage ana bolimai yana aba'ovi ainai yana yemidiyena iwalo mahalava
Isileliwo yadi mahalava Itipita ainaena na iwalo aulimugaiyedi ana mwau magaiyai
vehabana.
23 Mosese haugana hilabahi, tamana yo hinana yadi yemidiyena himwaudawani
wai'ena tonuga holanai, wuwuna gamane ana ita namwanamwa gaugauna, na hinage
tauwasawasa Pelo yana loina yaiyaina nigele hiyameheuhei.
24 Mosese hinage haugana ivetowaho, yana yemidiyena nigele nuwanuwana na
tomowa hiwalo, “Mosese iya Pelo tubuna”, wuwuna Pelo natuna waihiuna Mosese ivai
i'ita avivini ta i'awa natunaei.
25 Eena Mosese nigele nuwanuwana, ta hauga ahu'ahubalina ainai iyaliyaliyaya
mumuga yababana vehabana, na hesi nuwanuwana ebeha Yaubada yana tomowao
baidanao himiyavitai.
26 Na nigele nuwana wasawasa bale'u Itipita holanai na hesi muya Besinana vehabana
ivesinuwaena'o, wuwuna ihanapuiya'o howola abo maiha namwanamwana ilobai.
27 Ainaena yana yemidiyena Itipita itauvehulu na nigele tauwasawasa Pelo yana
modi'ini iyameheuhei na hesi i'atepatu wuwuna i'itaya'o Yaubada mehenai imiyamiya,
ta i'alama'i'ita ta Yaubada nigele mehenaena iya'ita na hesi yana yemidiyena i'i'itane.
28 Na hinage yana yemidiyena Buidi'wa guyauna hipapaihowaine na 'wahina ainaena
yadi vadao hi'oihiulidine, ebeha havena tautuwao adi tau'oiye mwalowoi aidiyai
iluwuluwu na i'oi'oiye mwalowoidi.
29 Bodadine yadi yemidiyena ni'u hawahawawalina higeyo'awai dova toputopu
leleyaina ainaena hilalaune, na Itipitaone himulitaedi ebeha hinage higeyo awa ta nigele
howahowadi, na maudoidi hihahanenene.

30 Na hinage haugana Isileliwo dalava Yeliko hita'i'iliyei mabodadi ahubena 7 aidiyai,
yadi yemidi ainaena dalavanane ana abwalu mwala'ina iguli ta hiluluwune.
31 Eeta dalava taniwagadiyaowa hiwunui ve'ovidi yadi awasewa vehabana. Na
hesi waihiu yehana Lehabi iya mehemehe'ayona nigele hiya'oiye mwalowoi, wuwuna
waihiunane mayana yemidi, hauganane mwalona Yosuwa yana tau'alehao bwau
ivetamaledi dalavanane ainai hiluwu na Lehabinane ihahaguidine.
32 Na hava mata yawalo auligomiune tauyemidi bagibagilidi vehabadi? Neta Gidiyoni,
Belaki, Samisoni, Yepita, Deivida, Samwela na hinage tauwalo mahalavao, nigele
howahowada yehadi tavahilive'ovidi.
33 Hiya yadi yemidiyena hiwahiyala adi alehao aidiyena, na hinage yadi tomowao
hiloina dumwadumwaluwedi na hinage Yaubada yana waloyemidi ainona hilobaidi, na
hinage laiyoni manimaninidi awadi hi'abiye taludi, yo hinage
34 aiwa alahawahawawalidi mwala'idi hibohoidi yo aleha elepadi mehedi hidena
gabaedi ta yadi hauga tapiya ainai hiwahiyala, yo aleha ainai hiwahiyala alili, ta adi
alehao hibagibagili alili hiheuheusili budeyanaedi.
35 Na tomowa tupwadi waiwaihiu hinage yadi mwadimwadiwo mwalowoiyena
hitowolouyo. Tupwadi hinage tauyemidiwone adi alehaone aidiyena muya hilobaidi,
ainaena hitowoidi ebeha hi'abiye gwaipiledima na yadi yemidi hilaumwau, ta hitowoi
ahayaidi, wuwuna hiyemidi wahiyala ebeha howola abo mwalowoiyena hitowolouyo
na yawahi namwanamwana hivai.
36 Tupwadi hinage adi alehao hi'abi'abitalawahiyedi na balavaiyena hitalatalaidi na
hinage vada paipaiyai himwauluwuwedi na hipaipaidi.
37 Tupwadi hinage gaima mwala'idi aidiyena hive'alagaimaidi, na tupwadi hitomtom
bwauwedi, na tupwadi elepa ale'aleha aidiyena hi'oi'oiye mwalowoidi, na tupwadi sipi
yo gouti 'wapidi hilaulauli'wa ta mayadi wewelohe himiyamiya lala'auhi.
38 Na hesi tauyemidiwone taumiya bale'u hinamwanamwa gabaedi ainaena nu'ula
awawai yo oya aidiyai hilowolowouhi, na hinage toputopu gudadi yo gaima gudadi
aidiyai hi'eno'eno lala'auhi.
39 Ta tauyemidiwowa au'aubabadadi namwanamwadi bada tabenaledi'o na hesi
Yaubada yana waloyemidi ainona moiha nigele hiyalobai, hiya yadi hauga ainai,
40 na hesi abanamwanamwa ita vehabada Yaubada i'aubabadaena'o, ebeha hiya
howola abo baidadao tamiya namwanamwa.

12

Towolo wahiyala vehabana

1 Tauyemidiwo bagibagilidi himiya ta'i'ileyegita na hivinuvinunuigita na howahowada
ginauli vitavitaidi alidaena ta'abi vehuludi na ainaena tasagena wahiyala abasagenane
ana amwaha ainai, na mumuga yababadi hi'abi'abi avivinigita ta'abi gabaedi.
2 Na Yeisu ainai tavinuvinunu mehedai. Wuwuna Yeisunane yada yemidi yana
abavetuwuni na yana aba'ovi. Haugana Yeisu bale'uwai imiyamiya ihanapuiya'o howola
mata abayaliyaya mwala'ina ilobai, eeta aiwa lagalagana ana muya i'alama'i'itanei, ta
hinimaya nigele iyadena gabaei ana higa ihahaene galewai ta Yaubada nimatautuwanai
imimiyane.
3 Yeisu amnuwatuwui ebeha i'alama'i'ita mwala'ina tauyababao yadi aleha ainaena,
eeta omiu hinage dova ebeha havena amhabuhabulolo nuwana amtapitapiya.
4 Na haugana mumuga yababana am'alehaei yami miya vitai habuluna ta'i na tomowa
nigele hiya'oiyemwalowoigomiu dova Yeisu.
5 Nuwana guguyane amnuwapwanopwanowena'o, guguyanane ainai i'awa natunae-
gomiu, iwalo,
‘Natugu, ebe haugana yada Bada mehem isabui neta habi abiyedumwalugo
teina vehabana unuwatuwu na havena utapitapiya
6 Wuwuna ebe yaiya Yaubada i'awa natunaei na ivelauwei
ilowoinanei na sapi ilobai yana pwanoli vehabadi na ainaena inamwanamwauyo.’
7 Ta ebe sapi amlobai Yaubada ainaena besiwa am'alama'i'ita ta dova tama maudoidi
natudiyao hisapidi habi abiyedumwaludi.
8 Ainaena Yaubada hinage maudoida isapisapigita, na ebe yaiya owa Yaubada nigele
iyasapigo neta owa nigele natuna moiha, na hesi owa teya tamabudabuda.
9 Amnuwatuwui hinage ebe tamadao bale'uwai hisapigita tave'ahihiyedi, ainaena
ilowoinanegita mwala'ina na alu'aluwada Tamadi galewai tave'ahihiyei yo ebe yawahida
namwanamwana imohegita.

10 Wuwuna tamadao bale'uwai hiya yadi nuwatuwu aidiyena hisapisapigita na
hi'abiye dumwalugita hauga ahu'ahubalina ta'i vehabana, na Yaubada hesi isapisapigita
ada hagu vehabana ta ebe i'abiye maselegita na tamumuga namwanamwa iya yana
mumuga dova.
11 Haugana ada mehesabu ta ve'alo mata nigele ta yayaliyaya wuwuna muya
taveve'alone, na hesi hauga ilalaoma ainai mata aino namwanamwana talobai, neta
mumuga dumwaluna yo nuwadaumwali.
12 Ainaena yami tapiya amtauvehulu na amwahiyala.
13 Na yami amwaha am'abiye dumwaludi, ta ebe peupeudi hilalau havena ainai
hibe'ube'u na hesi aedi hinamwanamwa na hiya hinage hiwahiyala.
14 Amtowoi wahiyala na ammiya daumwali tomowa maudoidi baidamiyao, na hinage
amtowoi na yami mumuga himasele maudoina, wuwuna ebe yaiya yana mumuga nigele
iyamasele mata nigele Yaubada iya'ita.
15 Am'ita avivinigomiu ta havena teya yaiya alimiyena Yaubada yana ve'i'ila ivehu-
vehulu awawai. Ainaena am'ita aviviniuyoigomiu mata dova ta gamwagamwanimiyai
tomowa tupwadi dova aino abe'abelena, wuwuna tomowa bagibagilidi i'abi'abiye be'udi.
16 Havena ampwanopwanoli yo hinage havena Yaubada yana atemuyamuya
amta'wata'wataei, dova Iso mwalona Yaubada yana waloyemidi iya vehabana na
i'uneyei tahinane ainai, ana maiha ai'ai ehebo mohimohili vehabana.
17 Tanuwatuwu avivini ebeha mulitai Iso waloyemidiwa inuwatuwui, ta vehabana
idodoune, na nigele howahowana na ivaiyoi wuwuna bada tahina ivaiya'o.
18 Teina ta'i talaoma'o Yaubada ainai nigele dova mwalona Mosese yo Isileliwone
baidanao hilau na lautowoi oya Sainai ainai hivaivai. Wuwuna aiwa ala'alaha wawalina
yo guguyou badobadona yo hogahoga yo wowoli mwala'ina
19 yo yoguli alinana, na hinage tomowa alinana oyanane ainai, eeta Isileliwone
himeheuhi mwala'ina, na hi'awa'awanoi ta ebeha havena alinane hibenabenaleuyoi.
20 Wuwuna loina hibebenaleine i'abiye meheuhidi ebeha, ‘Havena teya, hava oya teina
ainai hi'abi'abitowoi, na ebe ehebo lagulagu ilaoma oyanane ainai, gaimaena hi'oiye
mwalowoi ta'i’.
21 Moiha, oyanane abameheuhi mwala'ina, ainaena Mosese iya hinage imeheuhi ta
i'aubabada iwalo, ‘Yagu meheuhi ainaena yabatutuli’.
22 Na ita hesi bada talaoma'o Saiyoni oyana ainai, neta Yaubada iya mayawahina
yana dalava, Yelusalem galewai, tausagenawasao bagibagili alilidi ainai himiyamiya na
hiyaliyayaliyaya dova guyau ainai.
23 Eeta bada ta luwu'o Yaubada Natuna tautuwana yana boda alonai ta yehada
galewai ileledi'o. Ainaena bada talaoma'o Yaubada taulauvetalaegita ainai, yo hinage
ginauli maudoidi taulauvetalaedi. Na hiya alu'aluwadi Yaubada i'abi'abiye dumwaludi
himiyamiya,
24 na hinage ta laoma'o Yeisu ainai, iya waloyemidi vauvauna ana taumohe na
'wahinana ana lauhiuhiuli ainaena ilivahigita'o, ta nigele dova Abeli 'wahinana wuwuna
neta abasilahe.
25 Eeta am'ita avivinigomiu ta iya galewaena iwalowalone alidai havena alinana
amta'wata'wataei. Wuwuna mwalona tupwadi tomowa bale'uwai Mosese yana guguya
hita'wata'wataei, ta vitai hilolobaine. Na teina ta'i Yaubada galewaena igugugugugya
alidai, ainaena ebe alinana ta'wata'wataei vitai mwala'i alilina talobai.
26 Wuwuna alinana mwalona bale'u inu'uvi na teina bada iwalo yemidi'o ebeha,
‘Howola abo galewa yo bale'u hinage yanu'uvidi mai'ehebo ta'i’.
27 Teina dova iwawalone wuwuna ginauli iyeyemaselediwa ebeha inu'uvitowoidi ta
ebe ginauli nigele hiyayaiyaine hibe'u na ginauli yaiyai a'avadi hitowolo vateyai.
28 Teina ada loina vauvauna ainai taluwuluwune, wahiwahiyalana na miyamiya
vateyaina, ainaena ilowoinanegita na Yaubada ainai ta'awa yauwedo na tatapwalolo
hava dova yana nuwatuwu ana lowoinana, yo hinage tave'ahihiyei mayada meheuhi,
29 wuwuna yada Yaubadane dova aiwa ala'alahina.

13

Mumuga namwanamwana

1 Hauga bagibagilina amvelavelauyoigomiu ta dova tahimiyao amvelavelauwedine.
2 Na hinage taumanao amyogaedi alimiyai, dova mwalona tupwana tomowa tau-
manao hi'ita avivinidi na hesi taumanaone hiya tausagenawasao, na dalava taniwagadi
nigele hiyahanapuidi.

3 Na hinage ami geluwo amnuwatuwu avivinidi hiya vada paipaiyai himiyamiya, na amhaguidi dova omiu vada paipaiyai baidamiyao ammiyamiyane. Dova hinage ami geluwo hiya taumiyavitai amnuwatuwu avivinidi yo amhaguidi, wuwuna omiu tomowa ta'i dova hiya!
4 Maudoimiu tawahola amve'ahihiyei na tautawahola maudoimiu havena ampwanopwanoli wuwuna taupwanoliwo yo tau'aihiganiwo howola abo Yaubada ilauvetalaedi.
5 Havena tobwatobwa bale'uwai nuwamiu ivaivaidi na hesi amyaliyaya hava bada amlobalobai vehabana, na havena vali ginauli yo vali ginauli vehabadi am'ai'aipate, wuwuna Yaubada iwalo:
‘Mata nigele yayanuwanuwapwanopwanowego nuwana yalaulaugabaigo.’
6 Ainaena mayada atepatu moiha tawalo,
‘Bada iya agu tauhagu
eeta havena hava yamehemeheuhei,
nuwana ebe tomowa hipaipaihowa yababana aliguwai’.
7 Ami taumugaiwo amnuwatuwu avivinidi wuwuna mugai Yaubada wasana himohegomiu'o na hinage amnuwatuwui ebeha yadi yemidi ainona namwanamwana bada hilobaiya'o, ainaena yadi yemidi amve'ao'aonaedi.
8 Yeisu Besinana mumugana mwalona ta wau ta hauga hilalaoma aidiyai mata nigele iya'abibuibui.
9 Ainaena havena ve'ita vagadi yo vagadi ambenabenaledi, wuwuna ateda bada hiwahiyala'o Yaubada yana ve'i'ila ainaena na nigele hudi aidiyena. Hudi ai'ai vehabana tomowa himulimulitaedi nigele howahowana hi'abi haguigita.
10 Na ita mayada abapwaoli, eeta vada ve'ahihi bale'uwai ana taupwaoliwo nigele howahowana yo hi'ai abapwaoli ainai.
11 Moiha, yadi taupwaoliwo mwala'idi lagulagu 'wahinadi hivaivaidima tupwa ve'ave'ahihi moiha holanai, na mumuga yababadi vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai, na mulitai lagulaguwowa taudi higabu vehuludi dalava tuluhanai.
12 Ainaena Yeisu hinage dalava tuluhanai muya ilobai ta ebe 'wahinanaena i'abiye maselegita.
13 Ita hinage howahowana talau dalava tuluhanai neta Yeisu ainai, na abahinimaya talobai dova iya.
14 Wuwuna teina bale'uwai nigele teya yada dalava miyamiya vateyaina, ainaena ilowoinanegita na dalava miyamiyavateyaina tabehaei hauga ilalaoma vehabana.
15 Eeta Yeisu yana hagu ainaena hauga maudoina aidiyai Yaubada tawalowalo vetuvehaeyei. Teina yada pwaoli nonovana, ebe iya yehana ta'awa mwala'iyei.
16 Ehebo pwaoli hinage Yaubada nuwanuwana mwala'ina, neta tavelau tomowa aidiyai yo yada tobwatobwaena tahaguidi.
17 Yami taumugaiwo aidiyai am'awa abi na amtalamwegomiu yadi loinao aidiyai, wuwuna alu'aluwamiune hi'ita'ita avivinidi, eeta ebe hauga ilalaoma yami mumuga vehabana hiwalo mahalava Yaubada ainai. Ilowoinanegomiu na am'aipate ili'ilimani ta yami paihowa vehabadi hiyaliyayaigomiu na nigele ebeha hi'abiye hinimayagomiu, eeta mata hagu amlobai.
18 Nuwanuwamai hinage ai vehabamai am'awa'awanoi Yaubada ainai. Teina ta'i anuwatuwuiya'o ebeha yama mumuga ausaladi, ta nuwanuwamai mumuga namwanamwanane ainai atowolo vateyai.
19 Ainaena ateguwena ya'awa'awanoi alimiyai ta ebe yami awanoiyena yagu amwaha idumwalu na yalau gwaipile mwayamwayauwa alimiyai.

Awayauwedo
20 Yaubada miyadaumwali ana taumohe, na iya hinage yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoine, na Yeisu yana tauyemidiwo ita ada tau'ita avivini moiha, na iya 'wahinana ainaena ada waloyemidi namwanamwana na miyamiya vateyaina imohegita.
21 Yaubada howahowana ginauli maudoina namwanamwadi imohegomiu na aidiyena yana nuwatuwu maudoina ammulita ili'ilimanidi ta Yeisu Besinana yana paihowaena Yaubada i'abiye namwanamwagomiu hava dova yana nuwatuwu na vehabamiu iyaliyaya. Ainaena Yeisu Besinana tawalo vetuvehaeyei, nigele yana aba'ovi. Moiha.
22 Tahiguwao, yami leta teina bada ahu'ahubalina na ya'awanoi alimiyai mayami alama'i'ita yagu guguya teina ambenalei.
23 Nuwanuwagu hinage ada gelu Timoti wasana ambenalei, wuwuna bada vada paipaiyene hilivahiya'o, ainaena ebe imwayamwayau aliguwai, mata baidagu alaowa alimiyai.

24 Yama awayauwedo yavetamalenawa ami taumugaiwo yo tauyemidiwo maudoimiu
alimiyai. Na Italiwone hinage yadi awayauwedo hivetamalenawa maudoimiu alimiyai.
25 Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu imiya vahaligomiu. Moiha.

YEMESA

Awayauwedo

1 A'awa yauwedo omiu Yaubada yana tomowao huhu 12 aidiyena amlolouhagwaline
na amlau ammiya taumana tupwa maudoina aidiyai. Teina yami leta yaleleyawa.
Yau Yemesa, Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana yadi taupaihowa.

Yemidi yo hanapu

2 Tahiguwao, vitaidi amlobaidi vehabadi amyaliyaya,
3 wuwuna tahanapui ebeha teina abatowoine yemidiyena tatowolo wahiyala.
4 Hauga maudoina amtowolo wahiyala na ana higa amhuna ili'ilimani ta Yaubada
yana paihowa maudoina howahowamiu.
5 Na ebe yaiyadiwo omiu Yaubada ana hanapu moiha nigele alimiyai, Yaubada ainai
am'awanoi ta alimiyai i'aiyauya. Wuwuna iya Tautalam na Tau'aiyauya moiha.
6 Na am'awanoi mayami yemidi moiha na havena yami nuwatuwu bwau, wuwuna
hiya mayadi nuwatuwubwau hiya dova bagodu hilasalasa ni'u awawai, na yaumai
ihivehiveyedi.
7 Taunuwatuwu bwaubwau mata nigele mumuga teya hiyalobai yada Bada ainaena.
8 Wuwuna yadi mumuga maudoina ive'itaei ebeha hiya taulauyabayababa.

Tauwasawasao na tauwewelohewo

9 Ebe ada gelu ehebo iwewelohe iyaliyaya wuwuna Yaubada bada i'abihiniya'o.
10 Na hinage tauwasawasa ilowoinanedi yo hiyaliyaya ebe Yaubada imwau'aituluwedi,
ta tomowa ive'itaei yana wasawasao dova awahi tayadi mata hisawali.
11 Wuwuna ebe mahana ihinali aidiyai mata yana wahiyalaena tayadine hi'welai na
hibe'u na hinage adi ita namwanamwadiwa isawali. Dova ta'i tauwasawasaone howola
mata yadi wasawasaone vehabadi hipaipaihowa na yadi mwalowoi nigele iyabweda.

Abatowoiwo

12 Ebe yaiya owa abatowoiwo aidiyai utowolo tamomohi, uyaliyaya vehabana,
wuwuna mata ammaiha namwanamwana Yaubada ainaena ulobai. Neta yawahi
miyamiyavateyaina. Teina Yaubada yana waloyemidi maudoida alidai, ebe tavelauwei.
13 Na yaiya ebe owa abatowoiwone ulobaidi, havena unuwanuwatuwu pwano, na
uwalo ebeha ‘Yaubada itowotowoigau’. Nigele howahowana na Yaubada tomowa itowoi
wuwuna paihowa yababadi Yaubada nigele iya'awa namwanamwaei,
14 na hesi tabom yada nuwatuwu dawani aidiyena nuwatuwu yababadi iniuniuligita.
15 Na yada nuwatuwu dawaniwone aidiyena paihowa yababadi himahamahalava, na
mulitai mwalowoi imahalava.
16 Yauwedowo tahiguwao, havena yami nuwatuwu ammwaumwau pwanolidi.
17 Eeta amnuwatuwu avivini ebeha velau namwanamwagaugauna yo hinage ve-
lau namwanamwadi moiha galewaena hi'ai'aituluma Yaubada ainaena, ibom ta'i
masele adi Tau'abiye mahalava na hinage nigele howahowana imwaugwaipiledi, dova
aba'ailogulogu hibuibuidi.
18 Na yana nuwatuwu ibom ainaena, na hinage yana walomoiha ainaena, iyemasele
mugaiyegita ta ita yana yemaselewo maudoidi aidiyena tahae alili.

Walo ana benali na ana paihowa

19 Tahiguwao, howahowana na walo ambenalei ili'ilimani, na havena waloveuyo yo
modi'ini aidiyai amwahiwahiyala.
20 Wuwuna tomowa yadi modi'ini Yaubada yana amwaha dumwadumwaluna nigele
iyalowoinanei.
21 Eeta yami mumuga yo yami paihowa yababadi amtauvehuludi, na amtalamwe-
gomiu Yaubada ainai, na hinage Yaubada walowa atemiyai i'u'umaiwa amyemidiyei, na
am'awa abiyei ta ebe ainaena livahi amlobai.
22 Na havena ambenabenali mohili, neta am'o'oyamaegomiu, na hesi ampaihowai
hinage.
23 Wuwuna ebe benali a'avana na nigele ana paihowa neta dova towaho ehebo gelasi
ainai manina i'ita'ita,
24 na mulitai ilau, na hauga ahu'ahubalina ainai maninawa ana itawa bada
inuwapwanopwanowena'o.
25 Na Yaubada yana loina dumwadumwaluna ainaena yada yababao aidiyena
ilivahigita. Eeta ebe yaiya loinanane vehabana inuwanuwatuwui na ipaipaihowai,

na nigele iyanuwanuwapwanopwanowei, iya towahonane yana paihowa maudoina yaliyaya a'ava.
26 Na ebe teya towaho inuwahaehae ebeha iya tautapwalolo moiha, na nigele yana walo iya'ita avivini, yana tapwalolone ginauli awa'awawa.
27 Na hesi tapwalolo masemaselena yo dumwadumwaluna Yaubada Tamada mehenai teina ebeha hiya sinasinagehedi yo hiwahiwapewo yadi miya vitai ainai tahaguidi, na hinage havena mumuga bale'u ainaena ta'abi'abiye bi'idi.

2

Havena tomowa adi ita vehabana tawahewahei

1 Tahiguwao, omiu yada Bada Yeisu Besinana namwanamwana ana tauyemidiwo havena yami vesinuwa ammwaumwauwi tauwasawasao aidiyai.
2 Eeta ebe tomowa bwau hiluwu yami vada tapwalolo holanai, ehebo iya tauwasawasa ana ale'o namwanamwana na hinage ana pasa namwanamwadi, na bwaunane wewelohena ana ale'o bi'ibi'idi.
3 Ta ebe bwauwone ami'itadi mata tauwasawasane amve'ahihiyei na ainai amwalo, ‘Abamiya teina namwanamwanane ainai umiya’, na wewelohewa mata ainai amwalo, ‘Netai utowolo’ o ‘Umiya hevalai’.
4 Na ebe yami vesinuwa teina dova, ana ita nigele namwanamwana, wuwuna nuwatuwunane nigele iyadumwalu.
5 Tahiguwao, yagu walo teina ambenaledi, neta ebeha Yaubada tauwewelohe bale'uwai ivesinuwaedi ta ebe yemidi ainaena hivewasawasa wuwuna Yaubada yana Abaloinane iwalo yemidiyena'o ta ainai himahalava, ebe ibom hiyemidiyei.
6 Na hesi tauwewelohewone nigele amyave'ahihiyedi. Na amnuwatuwui tauwasawasa yadi laulau, hiya hauga maudoina loina vitavitaina adiyena hiyemoyemodegomiu na lauvetala haugadi aidiyai hive'ewaigomiu.
7 Amnuwatuwui hinage ebeha yada Bada yehana imohegita na hiya hesi yehanane hi'awa'awa yababaei.
8 Na yada Bada yana loina mwala'ina Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Am geluwo uvelauwedi dova ubom amvelaune’. Teina mumuga namwanamwana.
9 Na ebe tupwadi tomowa amve'ahihiyedi na tupwadi tomowa nigele, neta bada loinanane amlo'eya'o na ambom yami mumuga am'abiye yababaya'o.
10 Ta ebe yaiya loina ehebo ilo'e neta bada loina maudoina hinage ilo'edi'o.
11 Wuwuna loina maudoina adi taumohe ehebo mohimohili ta'i na iwalo, ‘Havena meheganawali’, na hinage iwalo, ‘Havena lauwunu’. Na ebe nigele amyameheganawali, na hesi amlauwunu neta bada yana loina amlo'eya'o.
12 Ainaena yami walo yo yami paihowa am'ita avivinidi, wuwuna Yaubada howola abo ivesinuwa yana loinaena, na yana loinane neta tomowa yawahida ada livahi vehabana.
13 Ebe yaiya ana gelu nigele iya'atemuyamuyaei, Yaubada hinage towahonane mata nigele iya'atemuyamuyaei. Eena ebe yaiya tau'atemuyamuya Yaubada yana lauvetala mata nigele iyameheuhei.

Yemidi paihowa baidana

14 Tahiguwao, hava ana namwanamwa ebe yaiya iwalo, ‘Yau yayemidi'o’, na nigele iyavehaguhagu, yana yemidine mata iveginauli awa'awawa na mata nigele hagu iyalobai.
15 Na ebe tanuwatuwui tahidao yo nuhudao vehabadi, hiya nigele adi ale'o yo hinage nigele adi,
16 na aidiyai tawalo velau tawalo, ‘Yauwedo ammiya namwanamwa na am'ai ili'ilimani’, na ebe nigele hagu tayamohemohedi, hava yada walone ana namwanamwa?
17 Teina dova yemidine ebe yemidi a'avana, na nigele paihowa baidana, yemidinane yemidi mwalomwalowoina.
18 Na ebe tupwadi tomowa hiwalo, ‘Owa mayam yemidi na yau mayagu paihowa’. Yau yagu maiha yawalo, ‘Yam yemidine nigele paihowa baidana? Na yau teina yagu paihowaena yagu yemidi yave'itaei na owa mata vedova yam yemidine ana oleya uve'itaeine.’.
19 Owa uyemidi ebeha Yaubada ehebo, awa? Ehe neta ausala, eena unuwatuwu avivini ebeha Tomodulele ma'ana geluwo hiya hinage yadi yemidi dova, na hinage mayadi meheuhi.
20 Owa yauyaulem, Teina aba'ita yamohego ebeha yemidi a'avana, na nigele paihowa, neta ginauli awa'awawa.

21 Aba'ita ehebo teina, tubudawa Abelaham yana paihowa ainaena Yaubada i'awa namwanamwaei. Yana paihowane neta natuna Aisake italamwei ta ebeha ipwaoliyei Yaubada ainai.
22 Teina ainaena tahanapui ebeha Abelaham yana yemidi yo yana paihowa hipaipaihowa toyatoyawa, ainaena yana paihowaena yana yemidi moiha i'abiye mahalavaei.
23 Eeta Buki Ve'ahihi yana walowa imahalava ili'ilimani iwalo, ‘Abelaham Yaubada iyemidiyei, eeta yana yemidiwa vehabana Yaubada i'awa dumwadumwaluwei’, yo i'awa augeluweine.
24 Ainaena tahanapui ebeha Yaubada i'awa dumwaluwegita yada paihowaena na nigele ebeha yada yemidi a'ava ainaena.
25 Aba'ita bwauna teina! Lehabi ibom mehemeheganawalina na yana paihowa namwanamwana ainaena Yaubada i'awa dumwaluwei, wuwuna Yosuwa yana tauyewasao hitau bwau ihaguidi, eeta vali amwahaena hilalaune.
26 Dova ta'i ebe tauda nigele Alu'aluwana neta bada mwalomwalowoina, na ebe yemidi nigele paihowa baidana, yemidinane mwalomwalowoina.

3

Yada walowo ta'ita avivinidi

1 Tahiguwao, havena amtowotowoi ta ebeha amvetauve'ita bagibagilimiu, na hesi amnuwatuwui ebe tave'ita na nigele tayapaihowai, howola abo Yaubada yana lauvetala mwala'ina talobai.
2 Moiha ta'i, maudoida lauhapuli tapaipaihowai. Eena ebe yaiya iya nigele walo yababadi awanaena hiyamahamahalava, iya towaho namwanamwana na dumwadumwaluna, eeta howahowana na ibom tauna iloinaei.
3 Dova lagulagu hosi ana aba'eyaisi awanai tamwauwi ta ebe ainaena ta'abiye dumwalu, na ebe nuwanuwada havaidova ilawegita, gulawane ainaena ta eyaisiyei.
4 Aba'ita teina hinage ehebo, ebe tanuwatuwui waga vehabana, wagane mwala'ina na yaumai mwala'ina ainai isagena, na ana eyaisine habuluna ta'i, tauyiune howahowana na wagane iloinaei ta ebe havaidova nuwanuwana ilau bada ta'i ilau.
5 Dova memenadane yana paihowane, ginauli habuluna na howahowana yo ginauli mwala'idi iloinaedi. Teina hinage ehebo aba'ita ebe aiwa ala'alahina habuluna ainaena pwatula uloumohei, howahowana aiwanane pwatulane i'alahive'ovi.
6 Na memenada dova aiwa yana paihowa, wuwuna ginauli yababadi maudoina yadi abavetuwuni. Ainaena tauda maudoina ta'abi'abiye yababadi memenadane habulunane ainaena. Moiha, yababa maudoina ilaolaoma Tomodulele ibom ainaena, na ginauli maudoidi awadaena i'abi'abiye yababadi.
7 Moiha ta'i, tomowa ita howahowada na lagulagu ta'abiye manahamdi hiya dova maheyanu'ula yo lowolowo yo lagulagu daladaladi na hinage yamao,
8 na hesi nigele howahowada memenada ta'abiye manaham wuwuna memenada ginauli yababa alilidi na newanewalidi himiyamiya ainaena ana abiye manahamne ivitai moiha.
9 Moiha ta'i, hopadaena Tamada Yaubada tawalowalo vetuvehaeyei na hinage hopadaena ada geluwo ta'awa'awa yababaedi, hiya Yaubada ana ita dova.
10 Ainaena tahiguwao ebeha ginauliwone teina hopa ehebo ainaena neta ginauli namwanamwadi na ginauli yababadi himahamahalavamane, ta ana ita nigele namwanamwana.
11 Na tanuwatuwui bwahi bidalaena ana lautowoi nigele teya hauga iyabuibui, ta tupwana hauga namwanamwana na tupwana hauga abelena.
12 Wuwuna yagahu ainaena nigele howahowana na bwahi namwanamwana talobai. Tahiguwao, dova hinage damaya aiwana nigele howahowana na mwagolu ainona imwauwi.

Hanapu Yaubada ainaena

13 Ebe yaiya owa mayam hanapu, upaihowa namwanamwa mayam nuwa dobi ta ebe tomowa hihanapui ebeha yam mumuga dumwadumwaluna.
14 Ebe atemwai alomagili yo 'waunihaniha himiyamiya, ebeha neta yababana. Ainaena havena am'oya'oyamauyowegomiu ta amwalo, ‘Walomoiha tamulitaei’.
15 Nuwatuwuwone teina dova nigele galewaena na hesi bale'uwene hilaoma yo Tomodulele aidiyena.
16 Wuwuna ebe tomowa hi'alomagigili yo hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, mata miya tulutuluha na mumuga yababadi maudoina himahamahalava.

17 Na ebe yaiya yana hanapu galewaena ilaoma, iya yana mumuga masemaselena
na hinage nuwanuwadaumwalina wuwuna iya taumumuga hegoya, yo ve'au'augelu, yo
atemuyamuya, na hinage ainona namwanamwana aidiyena himahamahalava, na nigele
ana geluwo iyasosomanaedi nuwana iya oya'oyamaedi.
18 Na hinage hiya tau'abiye nuwadaumwali yadi paihowaena mumuga
namwanamwana hi'abi'abiye mahalava.

4

Bale'u ana nuwalele

1 Hava vehabana aleha yo awapa'ipai'i himahamahalavane alimiyai? Nuwana ana
wuwu teina, ehebo ehebo amnuwanuwalele dawani.
2 Tupwana hauga nuwanuwamiu na ami geluwo yadi tobwatobwa amvaidi, na nigele
howahowamiu, eeta am'oiyemwalowoidi na ginaulidine amhaloidi. Tomowa nigele
howahowana yadi tobwatobwa amvaidi ainaena manini amvetuwuni. Na ginaulidine
nigele amyalobalobaidi wuwuna nigele Yaubada ainai amya'awa'awanoi vehabadi.
3 Na ebe am'awa'awanoi vehabadi na nigele adi maiha amyalobaidi yami awanoine
nigele namwanamwana, wuwuna ginaulidine vehabadi am'awa'awanoine neta ambom
yami yaliyaya vehabana.
4 Omiu tauyemidi oya'oyamao amhanapui ebe bale'u mumugana amvelauwei,
Yaubada bada am'abiye 'waunihanihaya'o, wuwuna ebe yaiya inuwalele bale'u mumu-
gana ainai iya neta Yaubada ana aleha.
5 Ainaena havena Buki Ve'ahihi yana walomahalava amwalowalo dobidobiyei hau-
ganane iwalo:
‘Alu'aluwa Yaubada imwamwauwiwa alidai nuwanuwana mwala'ina ita.’
6 Ainaena Yaubada yana hagu alidai imwala'i i'alili, wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo
mahalava iwalo:
‘Yaubada taugagasa aidiyai i'auhi na hesi taunuwayababa aidiyai italam na ihaguidi.’
7 Eeta Yaubada ainai amtalamwegomi na Tomodulele amsosomanaei, eena idena
gabaegomiu.
8 Na amlaoma Yaubada vahalinai ta ebe iya ilaowa vahalimiyai na omiu tauyababao
nimamiu am'uwadi yo omiu taunuwatuwu bwaubwau atemiu am'abiye maseledi.
9 Na yami mumuga yababadi vehabadi amdou ta'eta'e mayami nuwayababa na yami
maluwone amyemiya buidi ta amdou, yo hinage yami yaliyaya amyemiya buidi ta
amnuwayababa.
10 Na amnuwadobi yada Bada mehenai eeta ibom i'abihinigomiu.

Vetalapili vehabana

11 Tahiguwao, havena ami geluwo amvetavetalapiliyedi, wuwuna ebe yaiya, iya tahina
ivetalapiliyei, nuwana iloinaei, iya nigele Yaubada yana loina iyamulitaei. Hinage ebe
yaiya loinaone iwalo dobidobiyei neta towahone iya tau'awa pa'ipa'i'i na nigele tau'awa
abi.
12 Na amhanapui ebeha Yaubada ibom loina ana taumohe, na hinage tauloina,
ibom howahowana ilivahigo yo iyemwalowoigo. Ainaena omiu havena ami geluwo
am'awa'awa yababaedi.

Havena amwalowalo haehae

13 Ambenali ili'ilimani, ebe yaiyadiwo omiu amwalowalo gagasa na amwalo, ‘Mata bo
i'ahubena alau vali tupwa dalava mwala'idi aidiyai na nemai bolimai ehebo amiyamiya,
na abom yama paihowa apaihowaidi, na ebe ayemala wasawasa’.
14 Na hesi nigele amyahanapui yawahimiu yana lau i'ahubena vehabana, wuwuna ita
tomowa dova malagau, imahalava hauga habuluna, na hinage isawaliuyo.
15 Na hesi ilowoinanegita ebe teina dova amwalo, ‘Ebe yada Bada italam, neta
amiyamiya na ginaulidine nuwanuwamai apaihowaidi’.
16 Na teina mayami gagasa amwalowalo haehae, na amnuwatuwui ebeha walo haehae
ginauli yababana.
17 Ainaena ebe yaiya ginauli namwanamwadi ihanapuidi na nigele iyapaihowaidi neta
yana pwanoli.

5

Tauwasawasao adi venuwamwau

1 Omiu tauwasawasao, amdou ili'ilimani, wuwuna hauga vitaina mata vehabana
amdou ta'eta'e.

2 Yami wasawasao bada hipwapwaha, na hinage ami ale'owone bada wesoweso hi'aidi'o.
3 Yami manewowa bi'ibi'idi mata hiwalo mahalavaegomiu, wuwuna nigele tomowa amyamohemohedi ainaena Yaubada yana hauga lauvetala ainai yami tobwatobwaone mata hi'abigwaipile ta dova aiwa ala'alahina taumiu alonai.
4 Na yami oya adi taupaihowao nigele amyayemaiha ili'ilimanidi. Eeta taupaihowaone yadi ulumiyai na yadi dou bada Yaubada Tauwahiwahiyala ibenalena'o.
5 Na yami miya bale'uwai inamwanamwa alili wuwuna hauga maudoina mayami yaliyaya, na ami sinibu mwala'idi oiyemwalowoi ilowoinanegomiu, dova ta'i guyau maheyadi.
6 Wuwuna hiya dumwadumwaludi amhinahinabodaidi'o yo amyemwalowoidi'o, ta nigele howahowana na alimiyai hiyemaiha.

Alama'i'ita vehabana

7 Tahiguwao, am'alama'i'ita ana higa yada Bada iwuyoma dova tanovi ana taupaihowa mayana alama'i'ita na iha'waha'wa 'wesu yo yaigalugalu na bolimai adi hauga ainai ta ana higa laulau'eli ana hauga ainai.
8 Ainaena omiu hinage am'alama'i'ita mayami atepatu wuwuna mata yada Badane ilau gwaipileuyoma.
9 Na tahiguwao, havena ambom am'ulu'ulumiyanegomiu, wuwuna mata yada Badane ilauvetalaegomiu, ta muhamuhana na imahalava.
10 Ainaena tahiguwao, amnuwatuwu avivini tauwalo mahalavao, hiya yada Bada vehabana hiwalowalo mahalava. Teina aba'ita namwanamwana alimiyai, wuwuna tauwalo mahalavao yadi miya vitai aidiyena hi'alama'i'ita, na hitowotowolo wahiyala.
11 Na ebe yaiyadiwo dova hiya, tayogaedi tauyaliyaya wuwuna vitaiwone aidiyena hitowolo wahiyala'o. Na teina hinage ehebo aba'ita Yobi yana alama'i'ita vehabana. Bada amhanapuiya'o ebeha Yobi yana miya vitai yana aba'ovi ainai ana hagu ilobai yada Bada ainaena, wuwuna iya yada Bada tauvelau na tau'atemuyamuya.
12 Na tahiguwao, ehebo ginauli mwala'ina havena am'awa'awa tamada Tamada yehanaena, yo bale'u ginaulidi aidiyena, yo bada aiteya ginauli aidiyena ebe yami waloyemidi aidiyai. Na hesi ebe amwalo, ‘Ehe’, ebe yami nuwatuwu dova, na ebe nigele, amwalo, ‘Nigele’. Wuwuna ebe ginauli mwala'idi am'ataidi mata howola abo Yaubada ilauvetalaegomiu.
13 Ebe yaiya yana miya ivitai, howahowana i'awanoi ta'i Yaubada ainai. Ebe yaiya mayana yaliyaya, waliyena Yaubada ino'owei.
14 Na hinage ebe teya alimiyai mayana lovala, tauyemidiwo yadi taumugaiwo iyogaedima na hi'awanoi vehabana, na hinage woloi ainai hihiwai yada Bada yehanaena.
15 Na ebe mayadi yemidi hi'awa'awanoi, Yaubada mata ihagui taulovalane, na i'abiye namwanamwa, na hinage ebe mayana pwanoli Yaubada mata inuwahamui.
16 Eeta ehebo ehebo yami pwanoliwo alimiyai vehabadi amwalo mahalavaei ta vehabadi am'awa'awanoi ta ebe yami namwanamwa amlobai. Moiha ta'i taudumwaluwo yadi awanoi wahiwahiyalana.
17 Teina ehebo aba'ita alidai, neta Elaitiya, ibom tomowa ta'i dova ita na i'awa'awanoi nuwana maudoina ainaena ta ebe havena 'wesu italutalu bolimai tonuga matupwana aidiyai, eeta dova imamahalavane.
18 Na hinage dova i'awa'awanoiuyo ta galewaena 'wesu italuma na ai'ai maudoina hi'ini ili'ilimaniuyone.
19 Na tahiguwao, ebe ehebo alimiyena teya amwaha namwanamwana ilauvehulu, ami gelune amlauvaiyoiyama amwaha namwanamwana ainai.
20 Teina amnuwatuwu avivini ebe teya towaho amwaha ipwanoli ta alu'aluwana imwalowoi na towaho teya ilauvai ta ihagui, neta mwalowoi ainaena uhaloiya'o ta yana yababao Yaubada iba'ili vehuludi'o.

1 PITA

Awayauwedo

1 Yau Pita Yeisu Besinana ana tauyewasa, teina yagu leta alimiyai, omiu Yaubada yana
bodao ivesinuwaigomiu ta ammiya taumana vali dalava aidiyai, dova Ponita yo Galetiya
yo Kapadosiya yo Esiya, yo hinage Bitiniya dalavadiyaone aidiyai.
2 Omiu mugai Yaubada inuwatuwuiya'o ta ebeha ivesinuwaigomiu yana bodao,
ainaena Alu'aluwa Ve'ahihiyena bada i'abiye maselegomiu'o neta Natuna 'wahinanaena,
ta ebeha Yeisu Besinana am'awa abiyei.
Yaubada yana ve'i'ila yo yana nuwadaumwali himwala'i alimiyai.

Yemidi Yeisu Besinana ainai

3 Yaubada tawalo vetuvehaeyei, iya yada Bada Yeisu Besinana Tamana, wuwuna
i'atemuyamuyaegita mwala'ina, ta yada tubuiuyo vauvauna imohegita Yeisu Besinana
yana towolouyo mwalowoiyena ainaena. Teina vehabana hauga maudoina tanuwatuwu
avivini
4 ebeha ada velau galewai howola abo talobai. Tenem ainai yada dalava imwau
ili'ilimanidi'o vehabamiu, ta ebeha havena hipwahapwaha yo havena hiyabayababa yo
havena hisawasawali.
5 Ebe Yaubada amyemidiyei mata yana wahiyalaena i'ita avivinigomiu, ta hauga yana
aba'ovi ainai hava i'a'atububuniwa vehabamiu abo imohegomiu.
6 Ainaena amyaliyaya mwala'ina na hesi hauga iu'iuna teina ainai mata towoi vitaidi
amlobalobaidi.
7 Teina aidiyena yami yemidi Yeisu ainai Yaubada itowotowoidi. Dova goula ainai
ala'alahawawalinaena hitowotowoidi. Na hesi yami yemidi goula imwala'i gabaei,
wuwuna goula ginauli ovi'ovina. Ta ebe yami yemidi wahiwahiyalana hauga ilalaoma
Yeisu Besinana yana mahalavama ainai, walo vetuvehae yo vewasawasa yo ve'ahihi
amlobaidi.
8 Besinana iya nigele amya'ita, na hesi amve'ilahi namwanamwa ainai, dova teina
ta'i nigele amya'ita'ita, na hesi ainai amyemidi'o, ta yami yaliyaya ainai mata nigele
tayavahilive'ovi.
9 Wuwuna yami yemidi ainona bada ainai ammahalava'o, neta alu'aluwamiu adi
livahi.
10 Teina ve'i'ilane mugai tauwalo mahalavao hiwalo mahalavaei yo hibehaei ta
livahine alidai hiwalo yemidiyena'o ebeha Yaubada mata imohegita.
11 Na Besinana Alu'aluwana atediyai ive'itaedi ana muyao yo yana vewasawasa hauga
mulitai vehabadi, na tauwalo mahalavao hanapu hibehabehaei aiteya hauga ainai abo
livahine tenem imahalava.
12 Na Yaubada tauwalo mahalavao ive'itadi ebeha waloyemidi teina hiwalo mahalava
mugaiyedi ebeha hiya vehabadi, na omiu hesi vehabamiu, ta ginauliwowa mugai
vehabadi hiwawalowa bada teina, ambenaledi'o, wasa namwanamwana ana tauwalo
mahalavao aidiyena, neta Alu'aluwa Ve'ahihi galewaena yana wahiyalaena. Na ginauli
teina namwanamwadi vehabadi mwalona hiwalowedi'o alimiyai. Tausagenawasa
galewai nuwanuwadi ebeha teina ginauliwone hinage hinapuidi.

Miya masemaselena

13 Ainaena ginauli teina vehabadi yami nuwatuwu maudoina am'abiye wahiyaladi, yo
yami yemidi ammwau ili'ilimanidi ta ebe haugana Yeisu Besinana imahalavama mata
awanamwanamwa amlobai Yaubada ainaena.
14 Eeta Yaubada ainai am'awa abi na havena yami nuwatuwu dawaniwo hiloiloinae-
gomiu, dova mugai yami hauga nuwapwanopwano aidiyai.
15 Na hesi yami miya maudoidi masemaselena, dova ibom iyogaegomiu yana mumuga
maselenaena.
16 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Am'abiye maselegomiu, wuwuna yau mase-
maselegu.’
17 Howola abo Yaubada yana lauvetala dumwadumwaluna imahalava alidai ta
iloinaegita yada paihowa namwanamwadi yo yababadi aidiyena. Yaubada ainai
am'awanoi amwalo, ‘Tamamai’, eeta mayami ve'ahihi ammeheuhei yami miyamiya
haugadi aidiyai, wuwuna omiu amiya taumana.

18 Mwalona tubumiyao yadi mumuga dova lagulagu amveve'ao'aonaedi na hesi
Yaubada iyemaihagomiu'o. Na ami maiha neta bada amhanahanapui ebeha nigele
ginauli ovi'ovidi, dova siliba yo goula.
19 Na hesi maihane Yaubada yana Lami 'wahinana ainaena iuwagomiu, neta iya
Besinana namwanamwa alilina yo masemaselena.
20 Yaubada Besinana ivesinuwa mugaiyei yana paihowa teina vehabana, na mulitai
bale'u iyeyemaselene, eeta teina hauga tuluhanai Besinananane imahalavama'o ita
vehabada.
21 Besinana ainaena Yaubada amyemidiyei neta ibom mwalowoiyena i'abiye towolouy-
oiya'o na abamiya wasawasa ainai imwauwiya'o, eeta yami yemidi yo yami nuwatuwu
hae ammwau ili'ilimanidi Yaubada ainai.

Tubuiuyo

22 Eeta amwaha dumwadumwaluna bada ammulitaei ili'ilimani, ta ainaena yami
masele amlobaiya'o, yo hinage ami geluwo amve'ilahi namwanamwaedi atemiu
maudoina ainaena, eeta ilowoinanegomiu na amvelavelauyoigomiu tomowa ehebo
ehebo aidiyai.
23 Na omiu bada hilabahiuyoigomiu'o, nigele tamamiyao mwalomwalowoidi aidiyena,
na hesi Tamamiu yana walo na yawahina na miyamiya vateyaina ainaena.
24 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:
‘Tomowa maudoidi dova awahi,
na yadi wasawasa dova awahi tayadi.
Wuwuna awahi mata himwalowoi,
na tayadine hinage mata hiwelai yo hibe'u.
25 Na hesi Bada yana walo miyamiya vateyaina.’
Walone teina hauga alidai imiyamiya, neta wasa namwanamwana bada ambenalena'o.

2

1 Omiu bada amtubuiuyo'o ta ebeha yami yababao bagibagilidi dova yami mu-
muga oya'oyamao, yami vehinihinini, yami alomagigili, yami ulumiyai maudoidi
amta'wata'wataedi.
2 Yami tubuiyo ebeha alu'aluwamiune ana huhu namwanamwana ambehaei. Dova
hedaheda iu'iudi huhu nuwanuwadi, na huhu teina alu'aluwamiu adi livahi vehabana.
3 Walo moiha, yada Bada yana atemuyamuya bada amlautowoiya'o.

Logidi mayawahina

4 Amlaoma Bada ibom ainai, iya logidi mayawahina taumiya bale'u hisosomanaei, na
hesi Yaubada nuwanuwana ta ivevesinuwaneine.
5 Omiu hinage dova vada ana ginaginauli mayawahina, alu'aluwamiu amtalamwedi
na alimiyai Yaubada yana vada i'abi, yo tenem ainaena amvetau pwaoli masemaselemiu,
na Yeisu Besinana ihaguigomiu ta aluwaluwamiyena ampwaoli ili'ilimani Yaubada ainai.
6 Dova hinage Buki Ve'ahihi ainai iwalo:
‘Am'ita logidi teina namwanamwana na vesivesinuwana
yamwau mugaiyei vada ana abi dalava Saiyoni ainai,
na ebe yaiyadiwo hiya hiyemidiyei, mata nigele hiyahinimaya’.
7 Eeta omiu yaiyadiwo logidi teina amyemidiyei neta iya howomiu, na yaiyadiwo hiya
nigele ainai hiyayemidi, vehabadi Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o iwalo:
‘Logidi teina mugai tauvada abi hita'wata'wataei, na teina hauga bada hivetowoloya'o
ta ivelogidi mugai, ainaena logidi maudoidi iloinaedi.’
8 Na hinage iwalo:
‘Logidi teina tomowa yadi abatautupa,
howola mata ainai hitautautupa na hibe'ube'u.’
Eeta hitautautupa ainai wuwuna walo nigele hiyayemidiyei. Dova Yaubada iloina mugai
vehabadi.
9 Omiu hesi Yaubada yana boda vesivesinuwamiu, ainaena omiu Tauwasawasa
yana taupwaoliwo na yana bodao masemaselemiu, wuwuna dalava guguyou ainaena
iyogaegomiu, yo yana masele namwanamwana moiha ainai imwauwigomiu'o, ta ebeha
yana paihowa ausaladi amwalo mahalavaei.
10 Walo moiha, hauga mugai aidiyai omiu nigele amyaveboda ehebo na teina ta'i bada
Yaubada ainai amyeboda ehebo'o, na mugai hinage Yaubada yana ate muyanuya nigele
alimiyai iyamiyamiya, na teina ta'i amlobaiya'o.

Yaubada yana taupaihowao

11 Augeluwo ita bale'u teina ana taumanao, eeta nuwanuwagu mwala'ina ebeha yami
nuwatuwu dawaniwo atemiyai himiyamiya amta'wata'wataedi, wuwuna alu'aluwamiu
hive'ave'alehaedi.
12 Na hesi ammumuga namwanamwa hiya taumiya ganamuli aidiyai. Wuwuna teina
ta'i howola hi'awa'awa yababaegomiu, ta hauga mulitai yami paihowa namwanamwana
hi'ita, yo ebe haugana Yaubada imahalavama iya hiwalo vetuvehaeyei.
13 Na omiu Bada yana boda, ainaena ilowoinanegomiu ta loina bagibagilidi bale'uwai
amve'ahihiyedi, dova tauwasawasa yana loina ainai amtalamwegomiu, wuwuna iya
tauloina mwala'ina,
14 yo hinage gabemaniwo amve'ahihiyedi, wuwuna Bada neta ivesinuwaedi ta
gabemani hiya tauyababao hiloinaedi, yo taunamwanamwa hi'awa namwanamwaedi.
15 Na Yaubada yana nuwatuwu teina ebeha taunuwapwanopwanowo hauganane
hiwalo awa'awawa vehabamiu, mata yami paihowa namwanamwana howola abo hi'ita
lobai, yo havena hinage hava vehabamiu hiwalowalowei.
16 Na omiu hesi bada Yaubada ilivahigomiu yo ebeha ambom amloinaegomiu, ta
havena paihowa yababadi aidiyai amlaulau, na hesi ampaihowa dova Yaubada yana
taupaihowao.
17 Ainaena tomowa maudoidi amve'ahihiyedi, na ami geluwo hiya Yeisu ana
tauyemidiwo amve'ilahi namwanamwaedi. Yaubada ainai amve'ahihi mwala'ina, yo
hinage gabemaniwo amve'ahihiyedi.

Yeisu vehabada muya ilobaidi.

18 Ainaena omiu taupaihowa mohiliwo, yami tauloinao amve'ahihiyedi na aidiyai
am'awa abi, na nigele ebeha tauloina namwanamwa a'avadi aidiyai na hiya hinage
yadi loina olo'ololodi aidiyai.
19 Wuwuna ebe nigele teya yami paihowa yababana, na hi'abiye muya awawaigomiu
yo Yaubada vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina na am'alama i'ita, neta mumuga
namwanamwana Yaubada mehenai.
20 Ebe yami mumuga yababadi vehabadi na hipwedipwediligomiu na am'alama'i'ita,
neta nigele iyanamwanamwa. Na hesi ebe miyamiya namwanamwa vehabadi na
hipwedipwedigomiu na am'alama'i'ita, neta Yaubada mehenai inamwanamwa alili.
21 Na muya amwahana teina vehabada Yaubada iyogaegita'o, wuwuna Besinana iya
vehabada imuyamuya, ta yada aba'ita imwauwi alidai na ebe aeleleyanaena tamulita.
22 Wuwuna iya nigele yana pwanoliwo yo hinage nigele yana oyama ainaena
iyamahalava.
23 Na haugana hi'awa yababaei nigele hinage aidiyai iyaveuveuyo, yo hinage
hi'abimuya, nigele ana modi iya'iniyedi, na hesi Yaubada iyemidiyei moiha, wuwuna
iya tauloina dumwadumwaluna.
24 Walo moiha, Besinana iya tauna ainaena yada pwanoliwo i'avalaidi aiwa lagalagana
ainai, ta tenem ainaena ebeha yada mumuga yababadi hi'ovi, na mumuga dumwad-
umwaluna ainaena talau, ibom ana muya ainaena yami namwanamwa amlobai.
25 Walo moiha, omiu dova sipi sawasawalina, na ana tau'ita'ita avivini ivaiyoigomiu'o
ainai, iya alu'aluwamiu ana tau'ita avivini.

3

Tautawahola adi loina

1-2 Omiu hinage tautawahola waiwaihiu, mwanemiyao amve'ahihiyedi. Ebe hiya
nigele Yaubada yana walo hiyayemidiyei, omiu yami paihowa namwanamwana ana
ve'ahihiyena amve'itadi, ta ainaena hiyemidi.
3 Na havena am'au'aupasa ginauli mahamahalavadi aidiyena, dova vahumiu am-
paihowa ili'ilimanidi, nuwana ginauli goula aidiyena am'aupasa, nuwana ami ale'owo
namwanamwadi amli'wadi.
4 Na hesi atemiu amyepasadi, pasa miyamiya vateyaidi aidiyena, hiya dova mumuga
hegohegoyana yo nuwadobi aidiyena amnuwatuwu avivini ebeha teina ginauline
ginauli mwala'ina Yaubada mehenai.
5 Dova mugai hiya waiwaihiu tautapwalolo Yaubada hiyemidiyei ta atedi hiyepasadi
mumuga hegohegoyana yo nuwadobi aidiyena na mwanediyao hive'ahihiyedi.
6 Dova hinage Sela mwanena Abelaham alinana i'awa abiyei na i'awa badaei eeta ebe
omiu ammumuga namwanamwa, yo havena teya ginauli ammehemeheuhei, omiu Sela
natunao.
7 Na omiu hinage tautapwalolo towatowaho, mwanemiyao baidamiyao ammiyamiya,
amnuwatuwui ebeha hiya tapitapiyadi, ainaena am'ita avivinidi na amve'ahihiyedi,

wuwuna omiu yo mwanemiyao baidamiyao Yaubada yawahina imohegomiu'o. Teina dova ammumuga yo ainaena havena yababa yami awanoiwone itautau auhidi.

Muya tave'alodi

8 Teina yagu walo yana aba'ovi alimiyai ebeha yami nuwatuwena yo ami lautowoiyena amve'ehebo yo amve'ilahi namwanamwaegomiu, yo mayami nuwadobiyena am'atemuyamuyaegomiu.
9 Na ebe tupwadi alimiyai hipaihowa yababana, havena aidiyai amyemayemaiha, na ebe hiwalowegomiu havena amwalowalowedi. Na hesi amveuyodi walo namwanamwana ainaena. Wuwuna ita Yaubada bada ivesinuwaigita'o ebeha nuwahegoyaena ta'au'aubabada ta ebe Yaubada i'awa namwanamwaegita.
10 Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:
‘Ebe yaiya iya nuwanuwana na iyaliyaya hauga maudoina aidiyai,
ilowoinanei yo walo awa'awawa yo oyama ilaumwauwi.
11 Yo hinage paihowa yababadi ita'wata'wataedi na ipaihowa namwanamwana vali tomowa aidiyai,
yo hinage i'aipate wahiyala nuwadaumwali vehabana.
12 Wuwuna yada Bada hauga maudoina taunamwanamwa i'ita'ita avivinidi,
yo hinage yadi awanoiwo ibenali ili'ilimanidi,
na hiya tauyababao ita'wata'wataedi’.
13 Walo moiha, ebe ginauli namwanamwana nuwamiu ivai, nigele howahowana yaiya teya i'abiye muyagomiu.
14 Ebe mumuga namwanamwana ammiyamiyanei na tomowa hi'abiye muyagomiu havena amnuwanuwatuwu yo hinage havena ammehemeheuhi, wuwuna Yaubada mata i'awa namwanamwaegomiu.
15 Eeta atemiyena Besinana ainai amwalo, ‘Yama Bada Masemaselena’. Ebe yaiya tomowa ipanivilaegomiu, ‘Yami wuwu hava ta Besinana amyemiyemidiyeine?’ Eeta ya'atububunigomiu tomowane yana panivilane amyemaiha
16 mayami ve'ahihi yo mayami nuwahegoya. Ita Besinana ana taumulitao ainaena mumuga namwanamwadi tamulitaedi. Na ebe hiwalo sebasebaiyegomiu mata yadi walowone i'abiye hinimayadi yami mumuga nwamwanamwadi vehabadi.
17 Mumuga yababana vehabadi muya amlobalobaidi neta nigele iyanamwanamwa. Na mumuga dumwadumwaluna vehabadi na muya amlobalobaidi neta Yaubada yana nuwatuwu.
18 Walo moiha, Besinana imwalowoi mai ehebo yada pwanoliwo vehabadi, na ibom ta'i namwanamwana, na ita tauyababa vehabada imwalowoi, ta ebe ilau vaigita Yaubada ainai. Na Besinana tauna hi'oiyemwalowoi, ta Yaubada Alu'aluwana ainaena iyawa haiuyo.
19 Na hinage Alu'aluwana yana wahiyalaena i'aitulu bwebweso ana taumiyao aidiyai.
20 Na tomowaone aidiyai iguguyane neta hiya mwalona Nowa yana haugai waga i'a'abiwa ainai Yaubada yadi awasewa vehabana i'alama'i'ita. Na hesi abaita ainai maudoidi hihanene na hitau 8 hibom hiyayawahaine wagane alonai.
21 Bwahine teina bapitaiso ve'ive'ilalana ebe ainaena tahugu mata tayawahai. Bapitaiso bwahina nigele tau ana yemasele vehabana, na ate yana masele Yaubada mehenai vehabana Yeisu Besinana yana towolouyo ainaena.
22 Iya bada ihae'o galewai ta teina hauga Yaubada nima tautuwanai imiyamiya, na tausagenawasao yo galewa ana tauloinao yo tauwahiyalao maudoidi iloiloinaedi.

4

Yada mumugao tabuidi

1 Besinana iya iyemala tomowa mohili yo muya ilobai, eeta omiu hinage muya alonai amtowolo wahiyala ta dova Yeisu. Wuwuna muya ebe amve'alo yami yababao bada amta'wata'wataedi'o.
2 Ainaena yada hauga maudoina bale'uwai ta miyamiya, tatalamwegita Yaubada ainai na iya iloinaegita, na yada nuwatuwu dawaniwo havena hiloiloinaegita.
3 Mugai yami mumuga yababana, dova hiya guguyou ana taumiyao, na teina haugane amta'wata'wataedi'o, dova pwanoli yo, nuwatuwu dawani yo, bwahi wahiwahiyaladi adi numa yauyaule, yo ve'au'augelu paihowa yababadi vehabadi yo hinage yemidi oya'oyama vali ginauliwo aidiyai.
4 Na taumiya ganamuli yami yemidi nigele hiya'ita lobai wuwuna paihowa yababadi nigele amyapaipaihowaidi, ainaena hi'awa yababaegomiu.

5 Na hesi howola Yaubada tomowa mayawahidi yo mwalomwalowoidi iloinaedi, ta
ainaena hiya taumiya ganamuli hilauvetala mehenai,
6 Teina vehabana ta Yeisu i'aitulu taumwalomwalowoi aidiyai na wasa
namwanamwana iguguyaei wuwuna tau ana lauvetala bada ive'aloya'o na alu'aluwadi
howola abo yawahai hilobai Yaubada ainaena.
7 Eeta hauga iu'iuna na ginauli maudoidi hi'ovi. Ainaena am'ita avivinigomiu yo
havena amvevetauhabulolo, na hesi hauga maudoina am'awa'awanoi Yaubada ainai.
8 Ainaena amve'ilahi namwanamwa ili'ilimani ehebo ehebo alimiyai, wuwuna velau
ginauli maudoina imwala'i gabaedi. Na hinage velau howahowana yo yababa bahudi
i'auhidi.
9 Eeta ami geluwo amyogaedi yami vadai nuwanamwanamwaena, na havena
vehabadi am'ulu'ulumiyai.
10 Na ehebo ehebo Yaubada veguveguyai vagavagadi imohegomiu'o, ainaena vegu-
veguyaiwone aidiyena ampaihowa ta ami geluwo amhaguidi, ta ainaena omiu Yaubada
yana taupaihowa namwanamwamiu.
11 Ai tauguguya Yaubada yana walomoihana aguguguyaei. Na omiu tau'abihagu yami
wahiyala Yaubada imomohegomiune ainaena amvehaguhagu. Eeta yami paihowa mau-
doina tomowa hihanapui na Yaubada hiwalo vetuvehaeyei Yeisu Besinana yehanaena.
Wuwuna iya Wasawasa yo Wahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Yeisu yana bodao himuyamuya.
12 Augeluwo havena am'alu'aluwagavai muyao mwala'idi amve'ave'alodi vehabadi.
Neta muyaone nigele ginauli vauvaudi.
13 Na hesi amyaliyaya wuwuna Yeisu Besinana muya ilobai, ta omiu hinage dova
amlobalobaidi, na mulitai haugana yana wasawasa imahalava amyaliyaya moiha.
14 Na ebe tomowa hi'awa yababaegomiu yami yemidi Yeisu Besinana ainai vehabana,
amyaliyaya ta'i, wuwuna Yaubada Alu'aluwana masemaselena bada alimiyai imiyamiya.
15 Omiu nigele iyalowonanegomiu ebeha mumuga yababadi vehabana muya
amve'alodi eeta oiyemwalowoi, aivavali, nuwatuwu yababa yo mumuga yababadi,
tupwadi amta'wata'wataedi.
16 Na hesi ginauli ehebo a'ava ilowoinanegomiune neta omiu Besinana yana bodao
eeta yehana vehabana na mata muya amve'alodi, ainaena havena amhinihinimaya na
hesi Yaubada amwalo vetuvehaeyei.
17 Hauga bada imahalava'o na Yaubada yana loina ivetuwuni yana bodao alidai. Na
tuluhanai Yaubada yana wasa namwanamwana ana tau'awa sewao mata lauvetala
mwala'i i'alilina hive'alo Yaubada ainaena.
18 Na Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavao, iwalo:
‘Taunamwanamwao muhamuhana na mata lauvetala hive'alo,
na hesi tauyababao mata lauvetala mwali'i alilina hive'alo’.
19 Ebe omiu Yaubada yana nuwatuwu ainaena muya amlobaidi, yawahimiu am-
talawedi ainai, dova iwalo yemidiyegomiuwa mata i'ita avivinigomiu wuwuna iya
tauyemasele.

5

Taumugaiwo adi venuwamwau
1 Omiu babadao teina yawalo auligomiu yami paihowa vehabana, wuwuna yau
taumugai teya. Besinana muyao ive'alodi yau tau'awa moihaeina teya ta mata yana
wasawasa i'abiye mahalava agu guyau abo imohegau.
2 Babadao yami bodao am'ita avivini ili'ilimanidi wuwuna hiya Yaubada yana bodao
imohegomiu ebeha amloina ili'ilimanidi. Am'ita avivini Yaubada yana velau vehabana
na havena ami maiha vehabana na hesi am'aipate yo tomowa amhaguidi.
3 Na havena amtowotowoi yo amvetau loina aidiyai, na hesi mumuga
namwanamwana amve'itaei aidiyai, ta himulitaegomiu.
4 Eeta hauga mehedai Tau'ita avivini mwala'ina imahalava, iya ainaena ami maiha
namwanamwana na miyamiya vateyaina mata amlobai.
5 Eeta omiu hinage hevali vauvaumiu babadao amve'ahihiyedi, na maudoimiu
amnuwadobi yo ehebo ehebo alimiyai amvehaguhagu. Dova Buki Ve'ahihi iwalo
mahalava, iwalo:
‘Yaubada taunuwahaehae i'auhidi,
na hesi taunuwadobi ive'i'ilaedi’.
6 Eeta amnuwadobi yo amtalamwegomiu Yaubada Tauwahiyala iya nimanai, na ainaena
mulitai iya yana hauga namwanamwana ainai i'abihinigomiu.

7 Na ami vitaiwo maudoidi Yaubada ainai ammohei ta ami vitaiwone ivai vehuludi.
8 Am'ita avivini ili'ilimaniuyoigomiu ami aleha Tomodulele ainaena. Wuwuna iya
dova laiyoni, hauga maudoina ita'ita'i'ili na ibehabeha ta ebe ana tau'ilobai yo i'ai.
9 Na havena ammehemeheuhi, na hesi yami yemidi ainai amtowolo wahiyala,
wuwuna amhanapui ebeha ada geluwo hiya Yeisu ana tauyemidiwo vitaiwone hilob-
alobaidi tupwa vehopali aidiyai.
10 Yaubada iya tauve'i'ila na bada iyogaegita'o ta ebeha yana wasawasa miyamiya
vateyaina ainai tamiyamiya Besinana baidada. Ami muyao hauga ubwa'ubwana na
hi'ovi, eena mulitai Yaubada i'abiye maselegomiu na i'abiye wahiyalagomiu ta yaiyaimiu
ebe ammiya namwanamwa.
11 Wuwuna iya tauwahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Walo awayauwedo

12 Yami leta ubwa'ubwana teina Sailasa ihaguigau ta yalelelene vehabamiu. Iya Sailasa
tahanapui ebeha ehebo tahida mayana yemidi. Eeta yami leta teina ainai nuwanuwagu
na Yaubada yana ve'i'ila moihanaena yawalo mahalavaei, alimiyai, ta ainai amtowolo
wahiyala.
13 Na hinage tautapwalolo tupwa teina Babiloni ainai yadi awayauwedo alimiyai. Hiya
Yaubada ivesinuwaidi dova omiu ivesinuwaigomiune yadi awayauwedo alimiyai. Yo
hinage natugu Maki i'awa yauwedo alimiyai.
14 Am'awa yauwedouyoigomiu ehebo ehebo ainai, yo am'atuhapwaliuyoigomiu velau
moihanaena.
Omiu Besinana yana bodao ammiya daumwali.

2 PITA

Awayauwedo

1 Yau Saimoni Pita Yeisu Besinana yana taupaihowa, na ana tauyewasa, leta teina
yaleleyawa alimiyai omiu na yau yada Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana yadi
dumwalu ainaena mayada yemidi talobalobai.
2 Yaubada na yada Bada Yeisu amhanapuidi'o, eeta mata yadi ve'i'ila na yadi
nuwadaumwali imwala'i alili alimiyai.

Miya namwanamwa mumugana

3 Yaubada iya yana wahiyalaena ihaguhaguigita, ainaena yana nuwatuwu maudoidi
ta mulita ili'ilimanidi Yaubada yana nuwatuwu hanapu ainaena. Eeta iyogaegita ebeha
yana wasawasa yo yana mumuga namwanamwadi ive'itagita.
4 Iya yana waloyemidi hinamwanamwa alili eeta yana ala'alawowoli aidiyena
mumuga bale'u ana nuwatuwu dawaniwo yababadi tadena gabaedi'o, ta Yaubada ana
lautowoi namwanamwana ta lobaiya'o.
5 Neta vehabana na amtowoi wahiyala ta yami yemidi amyemutulaidi mumuga
namwanamwana ainaena, mumuga namwanamwana ewanai hanapu.
6 Hanapu ewanai ve'ao ili'ilimani, ve'ao ili'ilimani ewanai towolo wahiyala, towolo
wahiyala ewanai Yaubada yana miyamiya,
7 na ewanai ve'au'augelu, na yana aba'ovi neta tahida tavelauwei.
8 Ainaena ebe mumugaone teina aidiyai amwahiyala mata yada Bada Yeisu Besinana
ana hanapu alimiyai imiya alili, ta yami paihowa yo yamo lau'aino mata nigele
hiyatautowolo.
9 Na ebe mumuga teina nigele alimiyai hiyamiyamiya ana ita dova mehe gibugibu-
miu, wuwuna yami pwanoliwo miyamiyadi Taunuwahamuina bada amnuwapwanop-
wanowena'o.
10 Ainaena tahiguwao, amtowoi wahiyala ta Yaubada yana boda vesivesinuwada ainai
ammiyamiya na havena aidiyena ammiyamiya mahalava. Na ebe yagu walo teina
am'awa abiyedi mata nigele amyabe'u.
11 Hauga mehedai moiha mata i'abiye yaliyayagomiu ta amluwu yada Bada ada
Taulivahi Yeisu Besinana yana abaloina miyamiyavateyaina ainai.
12 Eeta nuwanuwagu yo yaguguyaigomiu ebeha ginauli teina amnuwatuwu avivinidi,
wuwuna bada amhanapuidi'o yo walomoiha am'awa abiyedi'o.
13 Na hauga teina bale'uwai mayawahigu yamiyamiya, na ya'abiye nuwatuwu
avivinigomiu ta am'aipate mumuga namwanamwa vehabana.
14 Wuwuna yada Bada Yeisu Besinana bada ive'itagau'o ta muhamuhana na yawahigu
yalaugabaei teina bale'uwai.
15 Ainaena yatowotowoi wahiyala ta ebe yagu mwalowoi tuluhanai ve'itaone havena
amnuwanuwa pwanopwanowedi.

Besinana yana wasawasa a'itaya'o.

16 Mwalona yada Bada Yeisu Besinana yana wahiyala yo yana laoma awalo ma-
halavaedi'o alimiyai, na yama walomahalavao nigele tomowa yadi aubabadao aidiyena,
na hesi mehemaiyena yana wasawasa a'itaya'o.
17-18 Na haugana mwalona baidamai oya ve'ave'ahihina ewanai amiyamiya na
Yaubada alinana galewaena abenalei iwalo, ‘Teina Natugu yavelauwei na iya vehabana
yayaliyaya mwala'ina’. Na alinane teina neta Tamana yana wasawasa maselenaena
ilalaomane, ta oyanane ewanai Yaubada walo vetuvehaenana ta yana wasawasa Natuna
imohegeyo'awaheine.
19 Ainaena tahanapuiya'o ebeha tauwalo mahalavao mugai yadi walo aidiyena
Besinana hiwalo mahalava mugaiyei neta moiha. Eeta tauwalo mahalavaone yadi
walo amnuwatuwu ili'ilimanidi, wuwuna walowone dova masele tupwa guguyou ainai
ihinahinali ana higa mala itomtom ta saelohana atemiyai ihihinaline.
20 Teina ginauli mwala'ina eeta amhanapui neta nigele howahowana tabom Yaubada
yana walomahalava ainona ta'ita lobai.
21 Wuwuna tauwalo mahalava nigele hiyabom yadi nuwatuwuwena hiyawalowalo
mahalava na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi tauwalo mahalavaone ivenuwamwauwedi ta
Yaubada yana walowone hiwalowalowedine.

2

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

1 Tupwadi tauwalo mahalava oya'oyama mwalona tomowa ahi'ahipudiyai hima-
halava. Dova hinage teina haugane tauve'ita oya'oyama ahi'ahipumiyai himahama-
halava, ta mata hi'oyamaegomiu yadi yababa yo yadi nuwatuwu dawaniwo aidiyena, ta
Bada igimwagimwalaigitawa hiuvalaei, eeta mata maihana yababana hilobai.
2 Hiya paihowa vedeba hinihinimayadi aidiyena mata tomowa bagibagilidi
hi'oyamaedi ta himulitaedi na taumiya ganamuli hi'itadi ta hiwalo, walo moiha
amwahana iyababa.
3 Hiya tobwatobwa nuwaleledi aidiyai imwala'i alili na yadi walo am'amnaena ebeha
nuwamiu hivaidi ta oyamaena yami tobwatobwao hivaidi. Na hesi Yaubada yadi
abalauvetala bada i'atububuniya'o ta ihaha'waha'wa.
4 Yaubada tausagenawasao yadi yababa nigele iya'ate'atemuyamuyaedi na hesi guda
gugugugugуouna ainai ihiwa aituluwedi, ta himiyamiya na lauvetala ana ahubena
hiha'waha'wai.
5 Na hinage mwalona taumiya bale'u maudoidi Yaubada nigele iya'atemuyamuyaedi,
eeta tauyababao abaitaena imutu ve'ovidine. Na Nowa mayana bodao hitau 7
iyayayovidine, wuwuna Nowa iya dumwalu ana tauguguya.
6 Na hinage dalavaone yababadi bwau igabudi ta hi'alahi ve'ovidine neta Sodoma
na Gomola, ta ainaena ebeha maudoida tahanapui na havena mumuga yababana
tapaipaihowai.
7 Na Lota iya dalavaone aidiyena yana mumuga dumwadumwaluna, ainaena Yaubada
ihahaloine. Walo moiha, Lota neta tauyababa yadi mumuga bi'ibi'idi vehabana
inuwavitai.
8 Lota iya taudumwalu na hesi tauyababaone ahi'ahipudiyai imiyamiya, ta abubena
ehebo ehebo yadi mumuga yababao i'ita'itadi na ibenabenaledi ta inuwavitai mwala'ina.
9 Ainaena tahanahanapui ebeha Bada taunamwanamwao adi towoiwo maudoidi
aidiyena mata ihaloidi, na tauyababao mata ipaipaidi ana higa hauga lauvetala ana
ahubena imahalava.
10 Tomowaone, neta hiya taupwanoliwo Yaubada yana loina namwanamwana
hita'wata'wataedi, na yadi nuwatuwu dawaniwo bi'ibi'idi himulimulitaedi, adi maiha
yababa alilina mata imohedi. Taupwanoliwone hinage yadi gagasa woiyawa, yo nigele
yadi ve'ahihi taumiya galewa namwanamwadi aidiyai, na hiwalo dobidobiyedi.
11 Na tausagenawasao wahiwahiyala alilidi yadi abamiya Yaubada ainai, na hesi
tausagenawasao yababadi nigele hiyawalo dobidobiyedi Bada mehenai.
12 Tomowaone hiya tauve'ita oya'oyamao mumuga yababana hipaipaihowai adi
oleya dova lagulagu, ta adi lautowoi hibom himulimulitaedi. Yadi nuwapwanopwano
vehabana hiwalowalo sebasebai ta mata yadi mwalowoi dova lagulagu hipwahipwa
ainai,
13 ainaena yadi yababao maihana mata himuya. Wuwuna tomowa mehediyai adi
amna dawadawanidi ainodi hi'abi'abiye mahalavadi. Na ebe baidamiyao am'ai toyawa
mata hi'abiye hinimayagomiu yadi mumuga yababao vehabadi.
14 Na yadi mehe ayouhi vehabana hipwanopwanoli lau na nigele mumuga yababana
hiyalaumwauwi. Na tapitapiyadi himugaiyedi'o amwaha yababana ainai na hi'aiduma
moiha. Neta vehabana ta Yaubada i'awa yababaedi'o.
15 Amwaha dumwaluna bada hilaugabainao ta hilau pwano'o, ta Biyo natuna yehana
Balam yana mumuga himulimulitaei, wuwuna iya nuwanuwana yo yana paihowa
yababana ainaena ivetobwatobwa,
16 na doniki ehebo Balam yana mumuga yababana ivelau mwauwi dova tomowa yana
aubabada ainaena. Donikinane tauwalo mahalavane yana paihowa yababanane abiye
lau mwauwidine.
17 Tomowa teina dova yadi mumuga adi ita dova bwahi gumagumadi, na hinage dova
yaloyalovi, yaumai itowatowapeiyei, ainaena Yaubada howola abo ihiwa aituluwedi
guda guguyou ainai ta nemai himiya vateyai.
18 Yadi mumuga yababadi mayadi walo gagasa na hi'au'aubabada yauyaule, na hinage
yadi pwanoli aidiyena taunuwabui vauvaudi hiniuniulidi ta hiwuyowuyo yadi mumuga
mugai aidiyai.
19 Adi taumulitawone aidiyai hiwalo, ‘Amwaha teina ho'eho'ena amwaha
namwanamwana, na nigele teya laugagayo iyamiyamiya’. Na hesi hiya yadi mumuga
yababana ainaena hibom hipaipaiyoidi. Wuwuna yaiya tomowa mumuga yababana
ipaipaihowa ala'alabiliyei ibom ipaipaiuyoi

20 Hiya mugai yada Bada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana wasana bada hibenalena'o
yo hiyemidiyena'o ta mumuga yababadi hidena gabaedi'o, na ebe hiwuyouyo mumuga
miyamiyana aidiyai mata yadi yababa mugamugaina hidi'wai.
21 Ebeha amwaha dumwadumwaluna nigele hiyahanapui, ainaena yababa
hiveve'alone. Na hesi hiya bada amwaha dumwadumwaluna hihanapuiya'o na
hilaugabaei, mata miya yababa alilina ainai himahalava wuwuna loina ve'ave'ahihina
hilaugabaina'o.
22 Ta yadi mumugao ipaihowauyaoidi ta tomowa hiwalo adi ita dova edewa maliwaidi
hi'ai'aiyoidi. Na hinage maheya tauna ta abiye maseledi, na mulitai hiwuyo ta
hitobatobauyo.

3

Bada yana ahubena mwala'ina vehabana

1 Augeluwo, teina yagu leta bwauna alimiyai, na letaowone bwaune aidiyai ya-
towotowoi ta yavenuwatuwu avivinigomiu na amnuwanuwatuwu ili'ilimani.
2 Yaubada yana tauwalo mahalava ve'ave'ahihidi yadi walo mugamugaidi am-
nuwatuwu avivinidi, yo hinage yada Bada, Taulivahigita, yana tauyewasa hiwawalo
auligomiuwa amnuwatuwu avivinidi.
3 Na teina ginauli mwala'ina amhanapui mugaiyei ebeha hauga yana aba'ovi ainai
tau'abi talawahi himahalava, na hiya taudi nuwalelena himulitaedi,
4 na hiwalo, ‘Aiteya hauga ainai yami Bada iwuwuyoma dova yana waloyemidi.
Mwalona bale'u yana abavetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage ginauli iyamwaug-
waipile. Mugai tubudao mwalomwalowoidi yadi haugaena na ilalaomane, ginauli
maudoina adi oleyaone ehebodine.’
5 Hiya nigele nuwanuwadi hinuwatuwu avivini ebeha mugai Yaubada yana walowena
galewa imamahalavane, na ni'u ainaena Yaubada bale'u iyeyemaselene,
6 na mulitai ni'u ainaena bale'u maudoina i'abiye yababane Nowa yana hauga ainai.
7 Na Yaubada yana walo ehebonane ainaena galewa yo bale'u imwau ili'ilimanidi
ta hiha'waha'wa na hauga lauvetala ana ahubena ainai mata igabu vehuludi, yo
tauyababao imutudi.
8 Augeluwo, ehebo ginauli amnuwatuwu avivini, ebeha Bada ainai ahubena ehebo
dova bolimai 1000 alidai, na bolimai 1000 ainai dova ahubena ehebo.
9 Hesi tupwadi tomowa yadi nuwatuwu pwano hiwalo, ‘Bada yana waloyemidi
inuwapwanopwanowena'o ta mata nigele iyapaihowaidi’. Nigele iyabwedabweda na
hesi i'alama i'ita na iha'waha'waigita ebeha maudoida tanuwabui, ta havena teya
igabagabaei.
10 Eeta Bada yana lauvetala ana ahubena mata yana laoma dova tau'aivavali na
ive'aluwagavaigita. Ta galewa isawali mayana alapwahi mwala'ina yo ginauli maudoidi
galewai aiwa ala'alahina ainaena i'ala yesawalidi, yo hinage bale'u ta ginauli maudoidi
holanai himiyamiya i'alaye hisawalidi.
11 Ginauli teina maudoina mata hisawali, ainaena ilowoinanei yo mayami mumuga
maselena yo mayami ve'ahihi Yaubada ainai ammiyamiya.
12 Na amha'waha'wa mayami nuwatuwu avivini Yaubada yana ahubena yana lau
mwayamwayau vehabana, yo haugana ainai Yaubada galewa yo ginauli maudoidi i'oiye
sawalidi aiwa ala'alahina ainaena.
13 Ta ita taha'waha'wa na galewa yo bale'u vauvaudi ta'itadi, dova Yaubada mugai
iwalo yemidi, na dalavanane ainai mumuga dumwadumwaluna imiyamiya.
14 Augeluwo, yami ha'wa ana hauga ainai amtowoi wahiyala, ta ebe ima-
halavama ilobaigomiu mayami mumuga dumwalu maudoina na nuwadaumwaliyena
ammiyamiya.
15 Na amnuwatuwu avivini yada Bada yana alama'i'ita ebeha nuwanuwana yo livahi
talobai. Ginauli teina vehabana ada gelu moiha Paulo bada alimiyai ilaulelewa'o. Na
yana hanapu Yaubada ainaena ilaoma.
16 Ta ginauli teina maudoidi Paulo iwalowalo yana letao aidiyai. Na tupwadi ginauli
yana letao holadiyai adi hanapu vitaina, ainaena yauyauledi yo tautapiyao ginauliwone
himwaubuidi, ta Yaubada yana Buki ana lelewo hinage himwaubuidi ta aidiyena hibom
hi'abiye yababauyowedi.
17 Augeluwo, ginauli teina bada amhanapuidi'o, ainaena am'ita avivinigomiu ta
havena tau'awa sewao himugai pwanoligomiu mata dova ta yami towolo momohi
ainaena ambe'u.

18 Na hesi yada Bada, iya ada Taulivahi Yeisu Besinana, ana ve'i'ila yo yana hanapu alimiyai imwala'i, na iya tawalo vetuvehaeyei wau ta nigele yana aba'ovi. Moiha.

1 YONI

Walone yawahida vehabana

1-2 Hauga mayamayauni ainai walo mayawahina imiyamiya, ainaena ai mehemaiyena
a'ita na talimaiyena abenalei, na nimamaiyena towahonane a'abi towoine, wuwuna
bada imahalava'o ta mehemaiyena a'itaya'o, ta iya vehabana awalowalo mahalava
alimiyai, neta iya yawahi vateyai wuwuna, na hesi mugai iya tamana baidana
himiyamiya ta bada imahalava'o alidai.
3 Iya a'ita yo abenalei ta alimiyai awalo mahalavaei, ta ebe omiu baidamaiyao
tave'au'augelu, yo hinage Tamada na Natuna Yeisu Besinana baidadao
tave'au'augeluwegita.
4 Ainaena yami leta teina bada aleleyawa'o, ta ebeha amvahili, na tayaliyaya moiha.

Yaubada masele wuwuna

5 Wasa teina abenalena'o iya ainaena, ta awalo mahalavaei alimiyai neta Yaubada
masele wuwuna, na nigele teya guguyou ainai iyamiyamiya.
6 Ainaena ebe tupwa guguyou ainai tamiyamiya, havena ta'oya'oyama na tawalo,
“Yaubada baidada tave'au'augelu”. Neta nigele mumuga dumwaluna.
7 Na ebe tupwa masele ainai tamiyamiya, dova Yaubada tupwa masele ainai
imiyamiyane, neta tave'au'augelu'o moiha, wuwuna natuna Yeisu 'wahinanaena i'abiye
maselegita'o yada yababao maudoidi aidiyena.
8 Maudoida tauyababao ta'i, na ebe tauvauvala na taoya'oyamaegita, yo tawalo, ‘Yau
namwanamwagu, na nigele yagu yababao.’ Neta ana nuwamasele ebeha walomoiha
nigele alidai.
9 Na hesi ebe tawalo dumwalu na tawalo, ‘Moiha, bada yalauhapuli'o.’ Eeta Yaubada
yada pwanoliwo inuwahamuidi na ainaena i'abiye maselegita, wuwuna Yaubada iya
taudumwalu ta imwau yedumwalugita'o.
10 Na ebe tawalo, ‘Nigele teya hauga yalaulauhapuli’, neta Yaubada ta'awa'awa
oyamaei, ta yana walo nigele alidai.

2

Besinana iya ada tauhagu

1 Ae natuguwao, yami leta teina yaleleyawa ta ainaena havena amlaulau hapuli.
Na ebe talaupwano'o, Yeisu Besinana iya ada tauhagu dumwadumwaluna i'awanoi
vehabada Tamada ainai,
2 yo yada lauhapuliwo inuwahamuidi, wuwuna Yeisu iya ipwaoliyowei yada lauha-
puliwo vehabadi, yo hinage taumiya bale'u maudoidi yadi lauhapuliwo vehabadi.
3 Ebe Yaubada yana loina ta'awa'awa abiyei, mata tahanapui neta iya ada gelu moiha.
4 Eeta ebe yaiya i'au'aubabada na iwalo, “Yau Yaubada augelu” na ebe Yaubada yana
loina nigele iya'awa abiyei, neta i'o'oyama, ta walomoiha nigele ainai.
5 Na ebe Yaubada yana walo tamulimulita ili'ilimani, mata yada velauwo Yaubada
vehabana i'oiye mwaugita ta hanahanapui ebeha Yaubada baidada tamiyamiya.
6 Ta mata tawalo, ‘Yau Yaubada baidagu amiyamiya,’ eeta ebeha yada miya dova Yeisu
yana miya.

Loina vauvauna

7 Tahiguwao, teina loinane yalelelelene nigele loina vauvauna, na loina miyamiyana
neta mugai wasana ambenalena'o, ta bada amhanapuiya'o.
8 Na loina teina yaleleuyoi ta dova loina vauvauna, velau namwanamwa walomoiha
vehabana, wuwuna walomoiha neta Besinana ainai, yo omiu alimiyai hinage. Ta
ainaena guguyou isawasawali, na masele moiha bada ihaema'o.
9 Eeta ebe yaiya tahina ive'alehaei na iwalo ebeha iya masele ainai imiyamiya, neta
i'o'oyama, wuwuna iya howola ta'i guguyou ainai imiyamiya.
10 Na ebe yaiya owa tahim uve'ilahi namwanamwaei, owa masele ainai umiyamiya,
ainaena mata nigele uyabe'u.
11 Na ebe tahim uve'alehaei, owa howola guguyou yana tupwa ainai umiyamiya, na
hinage guguyoi ainai ulaulau, ta ainaena nigele uyahanapui havaidova ulalau, wuwuna
mehem ihoga.
12 Hedaheda, walo teina yaleleyawa wuwuna yami lauhapuliwo Yaubada inuwa-
hamuidi'o Besinana yehanaena.

13 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga vetuwuni ta wau imiyamiya bada amhanapuiya'o.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa, wuwuna iya tauyababa bada amwahiyala gabaena'o.
Hedaheda mwalamwala'imiu, walo teina yaleleyawa wuwuna Tamada bada amhanapuiya'o.
14 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga mugai ta wau imiyamiya bada amhanahanapui.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa wuwuna omiu tauwahiyala ta Yaubada yana walo imiyamiya alimiyai, ainaena iya tauyababawa bada amwahiyala gabaena'o.
15 Havena bale'u mumugana amnuwanuwaleleyei na bale'u ginaulidi havena nuwamiu ivaivaidi. Ebe bale'u mumugana amnuwaleleyei mata Tamada yana velau amta'wata'wataei
16 neta nuwadawani yo tobwatobwa adi nuwavai yo wasawasa nuwaleledi vehabana, ginauli teina nigele Tamada ainaena hiyalaoma, na hesi bale'u ainaena.
17 Na bale'u teina mata isawali ta bale'u adi nuwalelewo maudoina mata hi'ovi, na ita hesi ebe Yaubada yana nuwatuwuwo tapaipaihowai mata tamiya vateyai.

Besinana ana aleha

18 Natuguwao, hauga yana aba'ovi ilaoma'o, ta mugai ambenalena'o ebeha Besinana ana alehawa muhamuhana imahalavama, eeta amnuwatuwu avivini Besinana ana alehao bahudi bale'uwai himiyamiya, ainaena tahanahanapui hauga yana aba'ovi teina.
19 Na Besinana ana tau'alehao yada boda alonaena hi'a'aitulune, na hesi nigele yada boda moihana wuwuna ebe yada boda moihana mata baidadao tamiyamiya. Nigele teya yaiya, eeta yadi laune imiya mahalava ebeha neta nigele alidaena.
20 Na omiu Alu'aluwa Ve'ahihi ibesinanaigomiu'o, eeta hanapu moiha bada amhanapuiya'o.
21 Nigele yami nuwapwanopwano vehabana leta teina yayavetamalenawa, wuwuna ve'ita dumwaluna bada amhanapuiya'o, yo hinage amhanapui ebeha nigele teya oyama iyamahamahalavama mumuga dumwaluna ainaena.
22 Na hiya tau'oyamaone Yeisu hiuvalaei, na hiwalo, ‘Yeisu iya nigele Besinana towahona’. Ebe yaiyadiwo hiwalowalo dova, hiya Besinana ana alehao, eeta Besinana Tamana baidana hita'wata'wataedi.
23 Na ebe yaiya owa Yaubada Natuna uta'wata'wataei, Tamana nigele baidam amyamiyamiya. Na hesi ebe utalam Natuna ainai, iya yo Tamana baidamwao ammiyamiya.
24 Omiu mugai wasadi ambenalena'o, ainaena ebe wasane alimiyai imiyamiya mata Besinana na Tamana baidamiyao ammiyamiya,.
25 Teina waloyemidine iwalo yemidiyeiwa neta yawahi vateyai.
26 Besinana ana tau'alehao vehabadi yalalaulelewa ta ainaena havena hi'oya'oyamaegomiu.
27 Na hanapunane bada amhanapuiya'o, wuwuna Besinana bada ibesinanaigomiu'o, ta alimiyai imiyamiya, yo ive'ive'itagomiu. Eeta havena amnuwanuwapwanopwano ebeha tomowa teya ive'itagomiu, na hesi Yaubada Alu'aluwana ive'itagomiu. Neta besinana moihana, na nigele oyama. Ainaena yana ve'ita'o ammulitaedi, ta Besinana baidamiu ammiyamiya.

Yaubada natunao ita

28 Ainaena natuguwao, ilowoinanegomiu ta Besinana ainai ammiya vateyai, eeta haugana ebe imahalavama, havena amhinihinimaya, na hesi mayami atepatu yana laoma vehabana.
29 Na Yaubada hinage amhanapui iya taudumwalu, ainaena yaiyadiwo hiya hipaihowa dumwalu, hiya Yaubada natunao.

3

1 Tamada yana velau imwala'i alidai ainaena i'awa natunaegita. Ta nigele yana walo a'ava na natumohimohilinao ita. Ainaena taumiya bale'u nigele hiya'ita lobaigita wuwuna Yaubada nigele hiyahanapui.
2 Augeluwo, teina hauga Yaubada i'awa natunaegita, na mulitai, hava imahalava alidai? Neta tahanahanapui haugana yana mahalava ainai ana oleya mata ta'ita, na imwaugwaipilegita ta ana oleya dova ita wuwuna iya ta'ita lobaiya'o moiha.
3 Yada nuwatuwuhae ginauli teina vehabana ainaena ebeha ta'abiye maseledi dova Besinana.

4 Na hesi ebe teya alidaena yababa ipaihowai neta Yaubada yana loina hiho'eho'e,
wuwuna teina mumuga yababana.
5 Hinage tahanahanapui ebeha Besinana ilaoma yada mumuga yababadi ivaivehuludi,
wuwuna iya nigele teya yana lauhapuliwo.
6 Ainaena ebe ita Besinana baidada tamiyamiya havena yababa tapaipaihowaidi. Na
hesi hiya tauyababao nigele Besinana hiya'ita ta hinage nigele hiyahanapui.
7 Natuguwao, havena teya i'oya'oyamaegomiu, na hesi nuwamiu himasele ebe
yaiyadiwo hiya yadi mumuga hidumwalu, hiya neta taudumwalu dova Besinana
mumugana.
8 Na tauyababao neta hiya Tomodulele yana bodao, wuwuna hauga mugamugaina
ainaena ta wau Tomodulele iya tauyababa. Eeta Yaubada Natuna ivetamalenama ta
bale'uwai ilaoma Tomodulele yana paihowa habi oipeiyedi.
9 Na hinage ebe Yaubada ilabahigita havena tapaipaihowa yababa, wuwuna mumuga
vauvauna atedai imwauwiya'o, ainaena ita Yaubada natunao nigele howahowana yo
yababana tapaihowai.
10 Eeta ebeha tomowa ta'ita lobaidi yaiyadiwo Yaubada natunao, na yaiyadiwo Tomod-
ulele natunao, wuwuna hiya Tomodulele natunao nigele hiyapaipaihowa dumwalu, na
nigele hiyavelau namwanamwa matahidiyao.

Ada geluwo ta velauwedi

11 Venuwamwau teina mugai ambenalena'o ebeha ada geluwo baidadao ta tavelauy-
owegita.
12 Na havena dova Keni, wuwuna iya Tomodulele yana boda, na tahina iwunui. Na
yana oiyemwalowoina wuwuna neta tahina Abeli yana paihowa namwanamwana na
Keni yana paihowa yababana.
13 Ainaena tahiguwao, havena am'alu'aluwagavai ebe taumiya bale'u
hive'alehaegomiu.
14 Teina ainaena na mata tahanapui mwalowoi yana tupwa bada talaugabainao ta
talao'o yawahi vateyai ana tupwa ainai. Wuwuna tahidao tavelau namwanamwaedi.
Na ebe yaiya nigele velau atenai tahinao vehabadi, iya howola mwalowoi yana tupwa
ainai imiyamiya.
15 Walo moiha, ebe yaiya tahina ive'alehaei, iya taulauwunu ta'i na tahanapuiya'o iya
mata nigele yawahi vateyai iyalobai.
16 Eeta teina ainaena velau tahanapuiya'o, neta ebeha Besinana yawahina ita-
lamwena'o vehabada imwalowoi, ainaena ilowoinanegita ebeha yawahida tatalamwei
tahidao vehabadi.
17 Amnuwatuwu avivini neta ebe yaiya mayana tobwatobwa imiyamiya na ana gelu
teya i'abiye ahubali, ta nigele teya hagu iyamohemohei, vedova mata Yaubada yana
velau atenai imiyamiyane? Nigele.
18 Natuguwao, havena yada velau walo a'ava ainaena, na hesi yada paihowaena
tavelau moiha.
19 Teina ainaena tahanahanapui neta walomoiha ainai tamiyamiya, na havena
tamehemeheuhi Yaubada mehenai.
20 Na ebe mayada atehawawali ebeha yababa howola atedai imiyamiya, Yaubada
atehawawawaliwone mata ibohoidi, wuwuna Yaubada iya imwala'i alili, na yada
nuwatuwuwo maudoina ihanahanapuidi,
21 Augeluwo, ebe nigele yada atehawawaliwo, howahowana ta'atepatu Yaubada
mehenai,
22 na ebe hava ta'awanoi ainai mata imohegita, wuwuna iya yana loina ta'awa abiyedi,
na yada paihowao vehabadi iyaliyaya.
23 Na loina teina ebeha Natuna Yeisu Besinana yehana tayemidiyei, na hinage ada
geluwo tavelau ili'ilimanidi, dova Besinana ada loina imomohegitawa.
24 Ainaena ebe yana loina tamulitaedi, ita ainai tamiyamiya, na iya alidai imiyamiya.
Na vedova yana miyamiya alidai mata tahanapuine? Wuwuna Alu'aluwana imohegita,
ta alidai imiyamiya.

4

Alu'aluwao moihadi na oya'oyamadi

1 Augeluwo, havena alu'aluwa maudoidi amyemiyemidiyedi, na hesi amtowoidi
Yaubada Alu'aluwana ainena bo alawai ainaena, wuwuna teina hauga tauwalo
mahalava oya'oyamao bagibagilidi alu'aluwadi nigele Yaubada ainaena.

2 Teina ainaena tahanapui Yaubada Alu'aluwana: ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava
neta Yeisu Besinana ilaoma bale'uwai ta iyemala tomowa, neta Yaubada Alu'aluwana
ainaena.
3 Na ebe yaiyadiwo Yeisu hiuvalaei, hiya nigele Yaubada ainaena, na hesi hiya neta
Besinana ana alehao. Na tau'alehane yana laoma bada mugai ambenalena'o, ta hauga
teina bale'uwai imiyamiya.
4 Natuguwao, omiu Yaubada ilabahigomiu, ainaena vali alu'aluwaone bada
amwahiyala gabaedi'o, wuwuna Alu'aluwane alidai imiyamiya iya iwahiyala alili, na
hesi alu'aluwa taumiya bale'u aidiyai himiyamiya yadi wahiyala nigele iyamwala'i.
5 Na hiya taumiya bale'u mumuga bale'u ainaena hi'au'aubabada, ainaena taumiya
bale'u bahudi alinadi hibenabenaledi.
6 Na ita hesi Yaubada ilabahigita, ainaena mata hiya Yaubada tauhanapuina alinada
hibenalei, na hiya nigele Yaubada hiyahanahanapui alinada mata nigele hiyabenalei.
Ainaena tahanapui aiteya alu'aluwa moihadi na aiteya alu'aluwa oya'oyamadi.

Yaubada yana velau

7 Augeluwo, maudoida tavevelavelauyowegita, wuwuna Yaubada velau wuwuna,
ainaena yaiyadiwo hiya tauvelau bada Yaubada i'awa natuguwedi'o, na hiya Yaubada
ana tauhanapuwo.
8 Na hesi hiya nigele tauvelau, hiya nigele Yaubada ana tauhanapuwo, wuwuna
Yaubada tauvelau.
9 Na yana velau i'abiye mahalava alidai natuna ainaena, ta natu ehe'ehebona
ivetamalenama, na bale'uwai ilaoma, ta ebe yawahi moihana ainaena tavai.
10 Teina velau moiha, nigele ebeha ita Yaubada tavelauwei, na Yaubada hesi
ivelauwegita, ta natuna italamwei yo ipwaoliyei ita yada pwanoliwo vehabadi.
11 Augeluwo, ebe teina dova Yaubada yana velau alidai, ainaena ita tavevelavelauy-
owegita.
12 Nigele teya hauga taumiya bale'u Yaubada hiya'ita, na ita hesi tavevelavelauyowe-
gita, neta ainaena Yaubada alidai, na hinage yana velau ainona alidai imwala'i.
13 Teina ainaena tahanapui ebeha ita ainai tamiyamiya na iya alidai imiyamiya?
Wuwuna Alu'aluwana bada imohegita'o.
14 Na ai mehemaiyena Yaubada Natuna a'itaya'o, ta vehabana awalowalo mahalava
ebeha Tamana bale'uwai ivetamalenama ta ebeha tomowa maudoida ada Taulivahi.
15 Ainaena ebe yaiya i'awa moiha neta Yeisu iya Yaubada Natuna, Yaubada ainai
imiyamiya na iya Yaubada ainai imiyamiya.
16 Eeta Yaubada yana velau alidai bada tahanapuiya'o ta tayemidiyenao. Walo moiha,
Yaubada velau wuwuna, ainaena ebe yaiya velau ainai imiyamiya, iya Yaubada ainai
imiyamiya, na Yaubada iya hinage ainai imiyamiya.
17 Ainaena ebeha velau mumugana alidai imwala'i alili ta lauvetala ana ahubena ainai
havena tamehemeheuhi, na hesi ta'atepatu. Wuwuna hauga teina bale'uwai tamiyamiya
ita dova Besinana.
18 Na yada velau ainaena havena tamehemeheuhi, wuwuna velau moiha yada
meheuhi ivai vehuluya'o. Walo moiha, lauvetala ainai tameheuhi, ebe velau moiha
nigele alidai.
19 Na tavelauwei wuwuna iya ivelau mugaiyegita.
20 Ebe yaiya iwalo, ‘Yaubada ivelauwei’, na tahina ive'alehaei, iya tau'oyama,
wuwuna tahina i'itaya'o, na nigele iyavelauwei, ainaena nigele howahowana ta Yaubada
ivelauwei wuwuna nigele iya'ita.
21 Na ada loina Yaubada ainaena ta ebeha iya tavelauwei, na hinage tahidao
tavelauwedi.

5

Yada yemidi iwahiyala mumuga bale'u ainaena

1 Ebe maudoida Yeisu tayemidiyei na tawalo, ‘Iya Besinana towahona’ ita Yaubada
natunao. Na ebe Tamada tavelauwei, natunao hinage tavelauwedi.
2 Haugana Yaubada tavelauwei, na yana loina ta'awa abiyedi, teina ainaena mata
tahanapui ebeha Yaubada natunao hinage tavelauwedi.
3 Wuwuna Yaubada yana velau ainona ebeha yana loina ta'awa abiyei. Ta yana loinao
nigele hiyavitai.
4 Eeta ebe Yaubada ilabahigita mata mumuga bale'u tawahiyala gabaei. Hava ainaena
tawahiwahiyalane? Yada yemidiyena.

5 Wuwuna ebe Yeisu tayemidiyei ebeha Yaubada Natuna, teina ainaena mumuga
bale'u tawahiyala gabaena'o.

Yaubada Natuna ana walomahalava vehabana

6 Na Natuna yana laoma alidai neta we'ahaena na 'wahinanaena neta iya Yeisu
Besinana. Nigele we'aha a'avana ainaena, na hesi we'aha yo 'wahina aidiyena.
Teina vehabana Yaubada Alu'aluwana iwalo mahalava moiha wuwuna Alu'aluwana
mumugana dumwadumwaluna.
7 Na Besinana ana tauwalo moiha tonuga himiyamiya,
8 neta Alu'aluwa, we'aha, na 'wahina, na yadi ve'ita ehe'ehebonane.
9 Ebe tomowa yadi walo moihao tayemidiyedi, howahowana na Yaubada yana walo
moiha tayemidiyei, wuwuna Yaubada iya tauwahiyala, na Natuna vehabana iwalo
moiha alidai.
10 Ainaena ebe iya tayemidiyei, atedai talautowoi ebeha iya Yaubada Natuna. Na hesi
ebe Yaubada nigele tayayemidiyei, tenem ainaena mata ta'awa oya'oyamaei, wuwuna
yana walo moiha Natuna vehabana nigele tayayemidiyei.
11 Na yana walo moihane ebeha Natunane ainaena yawahi vateyai imohegita.
12 Eeta ebe yaiya Yaubada Natuna ainai imiyamiya, tomowanane yawahi bada
ilobaiya'o, na ebe yaiya nigele Yaubada Natuna baidana, iya nigele yawahi ainai.

Yawahi vateyai vehabana

13 Yami leta teina bada yaleleyawa'o ta amhanahanapui ebe Yaubada Natuna yehana
amyemidiyei, yawahi vateyai bada amlobaiya'o.
14 Na hinage ebe mehenai ta'atepatu mata yada awanoi ibenaledi, yo imohegita hava
ta'awanoiyedine vehabana, ebe iya yana nuwatuwu tamulitaedi.
15 Walo moiha, yada awanoiwo maudoidi ibenaledi, ainaena tahanapui ebeha yada
awanoiwone ainodi imohemohegita.
16 Tupwadi lauhapuliwo adi maiha mwalowoi na tupwadi nigele, ainaena ebe yaiya
owa tahim u'ita ilauhapuli, na lauhapuline iu'iuna neta nigele ana maiha mwalowoi, na
hesi taulauhapuline vehabana u'awanoi Yaubada ainai, ta Yaubada yam awanoi ibenalei,
na tahimne ihagui. Na hesi lauhapuliwone adi maiha mwalowoi, havena vehabadi
am'awa'awanoi Yaubada ainai.
17 Walo moiha, lauhapuli maudoidi yababadi, na tupwadi adi maiha nigele mwalowoi.
18 Na hesi tahanahanapui neta ebe Yaubada ilabahigita havena talaulauhapuli,
wuwuna Yaubada Natuna i'ita'ita avivinigita, ta nigele tauyababa iya'abi'abisawahigita.
19 Na hinage ita tahanahanapui neta Yaubada ilabahigita, bwagana bale'u maudoina
tauyababane yana loina elauhanai.
20 Na hinage tahanahanapui neta Yaubada Natuna bada ilaoma'o alidai, ta nuwada
i'abi maseledi'o ebeha Yaubada iya moiha, na moiha ainai tamiyamiya, wuwuna ita
Yaubada Natuna Yeisu Besinana baidada. Yeisu iya Yaubada moiha, na yawahi vateyai
wuwuna.
21 Natuguwao, am'ita avivinigomiu vali abayemidi aidiyena, na amlau vehuludi.

2 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na owa waihiu Yaubada ivesinuwaigo ta manatumwao alimiyai leta teina yaleleyawa. Ya'awa yauwedo mwala'ina alimiyai na hinage hiya amwaha moiha ana taumulitao hi'awa yauwedo alimiyai.
2 Wuwuna walomoiha atedai imiyamiya na alidai imiya vateyai.
3 Ainaena Tamada Yaubada na Natuna Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena yo yadi atemuyamuyaena yo yadi nuwadaumwaliyena ammiyamiya mayami awamoiha yo hinage mayami velau.

Yeisu Wasana am'abi avivini ilimani

4 Mugai tupwadi natumwao ya'itadi amwaha dumwaluna himulimulitaedi, dova ada loina Tamada ainaena, eeta yayaliyaya mwala'ina.
5 Waihiu ee, ya'awanoiyego ebeha teina nigele loina vauvauna yayaleleyawa na hesi loina miyamiyanawa mugai ambenalena'o ebeha maudoida tavelauyowegita.
6 Velau ainona teina ebeha Yaubada yana loina tamulimulitaedi, na loinanane mugai ambenalena'o ebeha velau yana amwahaena talau.
7 Na tau'oyama'o bahudi bada himahalava'o bale'uwai ta Yeisu Besinana hiuvauvalaei, hiwalo, ‘Nigele iyayemala tomowa’. Eeta yaiya i'oya'oyama, iya Besinana ana aleha.
8 Ainaena tau'oyamaone aidiyena am'ita avivinigomiu ta yami paihowa ana moiha havena amvetavetaudawani, na hesi ami maiha maudoina Yaubada mata imohegomiu.
9 Hiya yaiyadiwo Besinana hilaugabaei na yana ve'ita nigele hiyamulitaei Yaubada hinage himiya vehuluya'o, na ebe Besinana yana ve'itao am'abi avivinidi, Tamada yo hinage Natuna alimiyai himiyamiya.
10 Ainaena ebe yaiya alimiyai ilaoma na yana ve'ita vagana, havena amyogayogaei yami vadai bo amwalowalo velauwei.
11 Havena amyogayogaei mata dova ta yana paihowa yababanawa ainai amhagui.

Walo yana aba'ovi

12 Ginauli bagibagilidi himiyamiya ta ebeha vehabadi yalaulelewa, na hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai yalaulele, wuwuna yanuwatuwu avivini mata mulitai yalaowa ta omiu baidaguwao ta'au'aubabada, na tayaliyaya ovi.
13 Tahim iya Yaubada ivesinuwaena'o natunao yadi awayauwedo alimwai.

3 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na leta teina yaleleyawa owa augelu Gayosi alimwai. Walo moiha, ateguwena yavelau alimwai.
2 Augelu, mayagu awanoi Yaubada ainai amnam yana miya namwanamwa vehabana, wuwuna yahanahanapui alu'aluwam yana miya namwanamwana.
3 Mugai yayaliyaya mwala'ina haugana tahidiyao tupwadi hilaoma ta yam mumuga dumwaluna vehabana hi'aubabadaei, wuwuna walomoiha ainaena ulaulau.
4 Teina dova wasa neta yagu abayaliyaya mwala'ina, wuwuna natuguwao walomoiha ainaena amlaulau.
5 Augelu yam hagu yo yam paihowa tahidao yo taumanao aidiyai vehabana haugana himahalavawa yam dalavai, neta paihowa namwanamwana.
6 Na tahidaone hilaugwaipileuyoma'o ta yam hagu aidiyai vehabana hiwalowalo mahalava tautapwalolo alimaiyai. Walo moiha, owa Yaubada yana taupaihowa, ainaena ilowoinanei yo ebe hilalaugabaigo adi nima'abi hinage umohedi.
7 Hiya Besinana yehanaena hi'ada'adau ta'i'ili, na nigele hiyatalam hagu vehabana taumiya ganamuli aidiyena.
8 Eeta ilowoinanegita ebe ita tahaguidi, ta ainaena baidadao tavetaupaihowa toyawa walomoiha ainai.

Ada tauhaguwo yo ada tau'alehao vehabadi

9 Ami venuwamwau yaleleyawa'o tautapwalolo alimiyai na towahone yehana Diyotilipi nuwanuwana na ibom iloiloinaegomiu, ta ainaena yagu loina i'au'auhi.
10 Na nigele yabom iyavetavetala piliyegau na hinage tahidaone nigele iyayaliyayaidi na tautapwalolo isosomanaedi wuwuna tahidao hihaguhaguidi vehabana. Eeta ebe hauganane yamahalavawa, yana mumugaone vehabadi ya'aubabada.
11 Augeluwo, havena mumuga yababana ammulimulitaei, na mumuga namwanamwana hesi. Walo moiha, taunamwanamwao hiya Yaubada yana bodao, na tauyababao nigele Yaubada hiyahanapui.
12 Na Dimitilo iya towaho namwanamwana. Tomowa bahudi yadi walomahalava dova, wuwuna hiya ve'ita moiha ana taumulitao hiwalo mahalava ebeha Dimitilo towaho namwanamwana, na yau hinage yagu walomahalava dova, yo yagu walomahalava amhanahanapui neta ebeha walo moiha.

Walo yana aba'ovi

13 Ginauli bahudi himiyamiya yo nuwanuwagu vehabadi yalaulelewa na hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai yalaulelewa,
14 wuwuna yanuwatuwu aviviniya'o mata muhamuhana abo yalaowa na owa baidagu ta'aubabada.
15 Ada geluwo teina yadi awayauwedo alimiyai. Na ada geluwo netai maudoidi hinage aidiyai yagu awayauwedo uwalo mahalavaei. Yaubada yana nuwadaumwali imiya vahaligomiu.

YUDE

Awayauwedo

1 Yau Yude, Yeisu Besinana yana taupaihowa, na tahigu neta Yemesa. Teina yami leta
yaleleyawa, omiu Tamada Yaubada ana vesivesinuwao, eeta ivelauwegomiu na Yeisu
Besinana i'ita avivinigomiu.
2 Yaubada yana atemuyamuya yo yana nuwadaumwali yo yana velau imwala'i
alimiyai.

Tauve'ita oya'oyamao

3 Augeluwo, nuwanuwagu ada livahi vehabana yalaulelewa, na hesi nigele howa-
howana, wuwuna ehebo ve'ita vaga bada alimiyai imahalava'o, eeta leta teina ainaena
yaguguyeigomiu ta ebe havena yada abayemidi dumwaluna amta'wata'wataei, na
hesi am'aipate vehabana. Wuwuna tauve'ahihiwo ita bada Yaubada abayemidiwo
imohegita'o.
4 Vitai teina bada alimiyai imahalava'o neta tupwadi tauyababao hi'oya'oyamaegomiu
ta ami boda ainai hiluwu'o, eeta Yaubada yana ve'i'ila alidai hiya yadi ve'itaena
himwaugwaipiledi ta pwanoli adi amwa'amwaha aidiyai, yo hinage yada Taubada yo
yada Bada Yeisu Besinana hita'wata'wataedi. Hiya yadi pwanoli vehabana adi loina
vitaina mugai Yaubada yana buki ainai hileleya'o.
5 Yagu venuwa yawalouyowei, neta mugai amnuwamasele ainaena amnuwatuwu
avivini, neta mwalona Bada yana boda ihaguidi ta himahalava tupwa Itipita ainaena,
na mulitai aidiyena tupwadi imumutudine, neta hiya nigele hiyayemidi.
6 Tausagenawasao hinage amnuwatuwu avivinidi, wuwuna yadi abamiyao hilau-
gabaidi ta himwauihiniuyoidi, ainaena Yaubada ipaidi ta dalava guguyou holanai
imwauwidi'o, ta nemai himiyamiya ana higa lauvetala ana ahubena imahalava.
7 Hiya yadi mumuga dova tupwadi dalava mugai, neta Sodoma yo Gomola yo tupwadi
dalavao vahalidiyai, wuwuna pwanoli ana nuwavai mwala'ina ainaena hipaipaihowa
awa'awawa na yadi taliya towatowahowo baidadiyao hipwanopwanoli, eeta Yaubada
igabudi aiwa ala'alahi vateyaina ainai. Ta ve'ita tenem ita maudoida vehabada.
8 Na tomowaone, bada hiluwuwa'o alimiyai, yadi mumuga ehe'ehebonane, wuwuna
hiya yadi enonivinivi wo aidiyena ve'ita yababadi, hipaipaihowaidi, neta mehe'ayo
na Yaubada yana loinao hiuvalaedi, na taumiya galewa masemaseledi hi'awa'awa
yababaedi.
9 Na hesi tausagenawasao adi taumugai Maikeli mugai i'awa pa'ipa'i'i Tomodulele
baidana, Mosese tauna vehabana, na Maikeli nigele Tomodulele iyahinahinabodai. Na
teina dova iwalo, ‘Bada ihinahinabodaigo’.
10 Na tomowaone, ebe hava nigele hiyahanapuidi bada ta'i hi'awa yababaedi, wuwuna
hiya dova lagulagu, ta adi lautowoi iloiloinaedi, ta hiya hi'abi'abiye yababauyoidi.
11 Nuwayabayababadi, wuwuna Keni yana amwaha yababana ainaena hilaulau, na
yadi tobwatobwa vehabana himumuga yababa dova hinage Balam mugai yana mumuga.
Ainaena mata hisilahe, wuwuna Yaubada yana loina hita'wata'wataena'o, dova Kola
mugai loina ita'wata'wataei.
12 Ebe tapwalolo toyawa ainai ai'ai ampaihowai, na tomowaone hiluwuwa, na
aine hi'abiye yababa, wuwuna hi'ai ala'alabili na hibom hinuwanuwatuwuyoidi.
Nuwanuwadi hiya hiyaliyaya, ta adi oleya dova yalovi gibana yaumai ipeiyei, na nigele
'wesu. Hinage adi oleya dova aiwa yana hauga aino na nigele ainona, eeta lamlamna
hidavai vehulu ta imwalowoi ili'ilimani.
13 Na hinage adi oleya dova bagodu mwala'idi na gwalagwalabuhodi yadi paihowao
abahinimaya. Hinage adi oleya dova utui hilowolowouhi awawauhi ta mata guguyou
yana tupwa ainai himiya vateyai.
14 Mugai Adam yana hauga ainai ta ilaoma Inoke ainai neta yaso maudoina 7. Inoke
iwalo mahalava tomowaone vehabadi iwalo, ‘Am'ita Bada ana tauve'ahihiwo tausani
viha baidanao hilalaoma,
15 na ebe tomowa maudoidi iloinaedi na ilauvetalaedi yadi mumuga bagibagilidi na
yababadi vehabana, na hinage yadi awayababa Yaubada ainai maudoina vehabadi.’
16 Tomowaone tau'ulumiyai na tau'awa yali, na hiya adi lautowoi ainaena hilaulau.
Hinage tauwalo haehae, na ebe adi geluwo aidiyai hiwalo am'amna, neta tobwatobwa
vehabadi.

Am'ita avivinigomiu

17 Augeluwo, yada Bada Yeisu Besinana yana tauyewasao yadi walomahalava
amnuwatuwu avivini haugana mwalona hiwalo,
18 'Hauga yana aba'ovi ainai tupwadi tomowa mata mumuga dumwaluna hi'abi
talawahiyei, wuwuna hiya adi lautowoi yababana iloiloinaedi'.
19 Tomowaone mumuga bale'u himulimulitaei, ainaena hiya tauyemidiwo adi tauwa-
heiwo, ta Alu'aluwa nigele aidiyai.
20 Augeluwo, ilowoinanegomiu na yami yemidi ve'ave'ahihinaena amabiuyoigomiu
ta amtowolo wahiyala na Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwatuwuwena am'awa'awanoi
Yaubada ainai.
21 Na hinage velaune Yaubada ainaena am'abi avivini, na amha'waha'wa maivihana
abo yada Bada Yeisu Besinana yana atemuyamuyaena yawahimiu miyamiya vateyaina
imohegomiu.
22 Na tupwadi ada geluwo hinuwabwaubwau am'atemuyamuyaedi na amhaguidi.
23 Tupwadi hinage dalava ala'alahina ainai himiyamiya, amtowoi ta amhaloidi. Tup-
wadi hinage taulauhapuliwo am'atemuyamuyaedi mayami meheuhi, ta yadi nuwalele
yababadi dova luwuluwu bi'ibi'idi amta'wata'wataedi.

Walo vetuvehae

24 Yaubada howahowana i'ita avivinigomiu ta havena ambe'ube'u, ana higa hau-
gana iya mehenai ilauvaigomiu yana dalava masemaselena ainai, mayami mumuga
namwanamwana, na hinage mayami yaliyaya mwala'ina.
25 Yaubada iya ibom ada Taulivahi, neta yada Bada Yeisu Besinana yana mumuga
ainaena, eeta tawalo vetuvehaeyei yana wasawasa yo yana namanamalina yo yana
wahiyala yo yana loina mugai ta wau yo hinage hauga hilalaoma aidiyai. Moiha.

MEHE'ITA'ITA

1 Buki teina ainai Yeisu Besinana yana ve'ita wasana, Yaubada i'aiyauyaei na
ebeha Yeisu ive'itaei yana taupaihowao aidiyai na hihanapui hava mata muhamuhana
imahalavane.
Teina ve'itane Yeisu Besinana yana tausagenawasa ivetamalei yau yana taupaihowa
Yoni aliguwai na yawalo mahalavaei.
2 Yau ginaulidine bada ya'itadi'o maudoina, ainaena yamwau mahalavaedine, neta
Yaubada yana walo, na hinage Yeisu Besinana yana wasa.
3 Uyaliyaya owa taulauvahili na amyaliyaya omiu taubenali, eeta teina walomahalava
lelelelena ambenalei na ammulitaei, wuwuna ginaulidine yawalo mahalavaedine
muhamuhana mata himahalava.

Awayauwedo boda maudoina 7 aidiyai

4-5 Yau Yoni yami leta yaleleyawa omiu boda tauyemidiwo tupwa 7 Esiya holanai.
Atemuyamuya na nuwadaumwali alimiyai, Yaubada ainaena, na hinage alu'aluwa 7
aidiyena, hinage Yeisu Besinana ainaena. Iya Yaubada mwalona, ta hauga teina, yo
hauga ilalaoma aidiyai imiyamiya, na alu'aluwaone 7 hiya Yaubada yana abamiya
wasawasa mehenai himiyamiya. Yeisu Besinana iya tauwalo moiha, na hinage iya
mwalowoiyena itowolo mugai, ta bale'u ana tauwasawasao yadi Tauwasawasa. Ibom
Yeisune ivelauwegita na yada pwanoliwone 'wahinanaena iwuwadine.
6 Eeta imwau ahaigita na ebeha tavetauloina na tapwaoli Tamana Yaubada ainai. Iya
Yeisunane yana wasawasa yo yana wahiyala miyamiya vateyaidi. Moiha.
7 Na am'ita iya ilalaoma yalovi ainaena, na tomowa maudoidi yo hinage ana tauwom-
aliwo maudoidi hi'ita, na taumiya bale'u tupwa maudoina aidiyena hinuwa'uvali na
vehabana mata hidou mwala'ina. Teina mata imahalava. Moiha.
8 Yada Bada iwalo, ‘Yau abavetuwuni yo aba'ovi’. Ibom Yaubadane Tauwahiyala
moiha, na mwalona yo wau yo hauga hilalaoma aidiyai imiyamiya.

Besinana ana ita

9 Yau tahimiu Yoni. Taveboda ehebo'o Yeisu Besinana baidada, yana abaloina holanai
omiu na yau ta'alama'i'itanegita muyamuya yo vitai aidiyena. Yau mwalona hipaigau
na himwauwigau bwanabwana Patimo ainai, wuwuna yaguguya Yaubada yana walo yo
Yeisu wasana.
10 Tenem ainai yada Badane yana ahubena ainai Alu'aluwa Ve'ahihi yalautowoi
aliguwai, na ainaena ehebo alinana mwala'ina yabenalei dova yoguli i'au'aubabada
dagelaguwai, iwalo,
11 ‘Ginaulidine howola abo u'itadi na vehabadi ulaulele buki ainai, na bukine
uvetamalei boda tauyemidiwo 7 aidiyai, neta Epeso, Simena, Pegamosi, Tayataila, Sadisi,
Piladelipiya yo Laodisiya aidiyai’.
12 Eeta yatowolo gwaipile ebeha ya'ita yaiya aliguwai i'au'aubabadane. Tenem ainai
masele adi abamwau 7 ya'i'itadine goula aidiyena hipapaihowaidine.
13 Na ahi'ahipudiyai ehebo ya'ita, dova Towaho Moihana, ana ale'o dabalonaena ta
idobi aenai, na nuwanuwanai ana tulituli goula,
14 na vahunane hewahewa alilina, dova ahole vauvauna, na mehena dova aiwa
ala'alahawawalina.
15 Na aena namanamalina dova pwawati vauvauna higabu, na alinana ana benali
dova bwahi mwala'idi dagugudi,
16 na hinage utui 7 nima tautuwanaena i'abihinidi, na hinage awanaena elepa ale'aleha
imahamahalava mehemehegaina tupwa bwaubwauna ainaena, na maninane dova
mahana ihinahinali, mahana ala'alapwahiyai.
17 Na haugana ya'ita, aenai yabe'u dova yamwalowoi, na nima tautuwanaena i'abi
aliguwai, na iwalo, ‘Havena umehemeheuhi, wuwuna yau abavetuwuni yo aba'ovi.
18 Mayawahigu yamiyamiya, mwalona yamwalowoi na u'ita yau yamiyamiya na
mata nigele yaya'ovi. Eeta nimaguwai mwalowoi yo Bwebweso adi awa'eda abaho'ena
ya'abi'abi avivinidi.
19 ‘Inamwanamwa. Ginauli teina u'itadi'o uleledi, na hinage hava mata mulitai
himahalava uleledi.
20 Teina utuine 7 nima tautuwaguwai na hinage masele adi abamwau 7 u'itadi'o, adi
nuwamasele dawadawanidi, alimwai ya'abiye masele. Utui 7 neta tausagenawasao 7
tauyemidiwo 7 vehabadi, na masele abamwauwina 7 neta hiya boda tauyemidiwo 7.

2

Epeso yadi leta

1 'Tausagenawasane tautapwalolowone Epeso ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Epesowone vehabadi, na uwalo,

'Wasa teina ilaoma towahone ainaena iya utuiwone 7 nima tautuwanaena i'abi avivinidine, na masele abamwauwina goula 7 ahi'ahipudiyai ilaulau. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

2 'Yahanapuiya'o, neta yami paihowa mwala'ina ainaena, yo yami alama'i'ita aidiyena, amwahiyala'o, eena tauyababao nigele nuwamiu, eeta amtowoidi ta ebeha hiya tauyewasao na hesi hiya nigele, ta yadi oyama'o amlobaidi'o.

3 Na hinage alama'i'ita amhanahanapui, ta paihowa vitaidi na mwala'idi aidiyena nigele amyatapiya yehagu vehabana.

4 'Na yau ehebo ginauli alimiyai ya'ita nigele iyanamwanamwa, neta mwalona yami velau namwanamwana aliguwai na hesi bada amlau mwauya'o.

5 Mwalona namwanamwamiu, na amnuwatuwu avivini yami miyamiyawa ainaena ambebe'une, eeta amnuwabui na ampaihowa namwanamwa, dova mwalona. Na ebe nigele amyanuwabui mata yalaowa na yami masele abamwauwina yavaivehulu alimiyena.

6 Na yahanapuigomiu'o ebeha ginauli namwanamwana alimiyai, neta Nikoleitani yana bodao yadi mumuga amta'wata'wataei, yau dova.

7 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana ibenalei Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwone aidiyai. Na ebe alimiyena yaiya Tomodulele iwahiyala, gabae iya yawahi ana aiwa ainona yatalamwei i'ai, aiwane itowotowolo Yaubada yana tanovi namwanamwana ainai.

Simena yadi leta

8 'Tausagenawasane tautapwalolo Simenawone ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Simena vehabadi na uwalo,

Wasa teina ilaoma iya abavetuwuni yo aba'ovi ainaena, iya imwalowoi'o na itowolouyo ta mayawahina imiyamiya. Iya teina ibom yana walomahalava alimiyai iwalo:

9 'Bada yahanapuiya'o amve'atemuyamuya, neta omiu wewelohe, na hesi moiha omiu wasawasa. Na hinage yahanapuiya'o ebeha tupwadi hi'awa'awa yababaegomiu na hinage hiwalo, "Ai Yudeya", na nigele. Na hesi hiya Tomodulele yana bodao.

10 Na havena ammehemeheuhi ebe ginauli teya ainai muya amlobai. Amnuwatuwu avivini mata howola Tomodulele abo itowoigomiu na tupwamiu hipaigomiu na vada paipaiyai himwauwigomiu, na hesi ami vitaine ahubena 10 a'ava vehabana. Na amtowolo wahiyala ana higa mwalowoi, ta ebe yawahimiu vateyai yamohegomiu.

11 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei, na hinage yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei, mata nigele mwalowoi bwauna iya'abiye yababagomiu.

Pegamosi yadi leta

12 'Tausagenawasane tautapwalolowone Pegamosi ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Pegamosiwone vehabadi, na uwalo,

'Wasa teina ilaoma iya mayana elepa ale'aleha, mehemehegaina tupwa bwaubwauna ainaena. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

13 Bada yahanapuiya'o tupwanane ainai ammiyamiyane neta Tomodulele yana abamiya wasawasana. Na hesi amyemidiyegau, wuwuna nigele amyauvalaegau. Na Tomodulele yana tupwane ainai mwalona ehebo agu tauwalo moiha hi'oiye mwalowoiya'o, yehana Anitipasa, na hesi am'abi avivinigau mwala'ina.

14 'Mumugamiu tupwana vehabana nigele yayayaliyaya, wuwuna tupwamiu Balam yana ve'itao ammulimulitaedi. Na yana ve'itaone mwalona Belaki imulitaedi, na Isileli mumuga yababana ive'itadi, neta aiwa tagitagi ai'ai himomoheiwa, ta hi'ai'ai, yo hinage himehemeheganawali.

15 Na hesi ehebo ginauli nigele namwanamwana, neta tupwamiu Nikoleitani yana bodao yadi ve'ita ammulimulitaedi.

16 Ainaena teina ta'i mumuga yababana aidiyena amnuwabui. Na ebe nigele, hauga habuluna ainai yalaowa na ya'alehaigomiu, elepa ale'alehaena awaguwena imahamahalava ainaena.

17 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei. Na ebe yaiyadiwo Tomodulele amwahiyala gabaei, ai'ai dawadawanina

yamohegomiu. Na hinage ehebo ehebo ainai ya'aiyauya gaima hewahewadi, na gaimadine aidiyai yehamiu vauvaudi lelelеledi, neta nigele teya howahowana ihanapuidi, bada hibom tauvainane hihanapuidi.

Tayataila yadi leta

18 'Tausagenawasane tautapwalolowone Tayataila ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Tayatailawone vehabadi, na uwalo,

'Wasa teina ilaoma Yaubada Natuna ainaena, iya mehena adi ita dova aiwa hawahawawalina, na hinage aena namanamalidi dova pwawati vauvauna higabu.

19 Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

'Yami paihowao bada yahanapuidi'o, yami velau yo yami yemidi yo yami paihowa yo yami alama'i'ita, na yahanapuigomiu'o teina hauga yami paihowao hinamwanamwa alili, na mwalona tupwana.

20 'Na hesi teina ainai ehebo ginauli vehabana nigele yayayaliyaya, wuwuna Yesibeli ainai amtalamwegomiu, ibom waihiune iwawalone ebeha iya ehebo Yaubada ana tauwalo mahalava, na nigele. Hesi waihiune yagu taupaihowaone ive'ita pwanolidi ta higanaganawali yo hinage aiwa tagitagi aidiyena iniuniulidi, ta ana himohemohei na tupwana hi'ai'aidi.

21 Na bada waihiunane yana hauga yamohena'o na ebeha yana meheganawali aidiyena inuwabui, na hesi nigele nuwana na yana pwanoline ita'wata'wataei.

22 Eeta asiyebwa mata yamohei na ebe yaiyadiwo hiya baidanao hipwanoli muya mwala'ina hilobai, ebe yadi paihowa yababana aidiyena nigele hiyanuwabui.

23 Na hinage natunao mata ya'oiye mwalowoidi, na ainaena tauyemidiwo maudoidi hihanapuigau ebeha yau tomowa maudoidi yadi nuwanuwatuwu atediyai maudoina yahanahanapuidi, na hinage maudoina alimiyai yayemaiha hava dova yami paihowao, namwanamwadi bo yababadi.

24 Na hesi omiu Tayatailawone maudoimiu, vitai teina yababanane nigele amyamulitaedi, yo Tomodulele yana nuwatuwu honihoni nigele amyahanapui, mata nigele ava'avala vitavitaina yayamohegomiu.

25 Na hesi mayami yemidi amtowolo wahiyala ana higa yawuyoma.

26-27 'Hinage ebe yaiyadiwo omiu Tomodulele amwahiyala gabaei, na yagu paihowaone besiwa ampaipaihowaidi ana higa yana aba'ovi ainai, loina yamohegomiu na tupwa maudoidi amloinaedi, dova Tamagu loina imohegau'o. Na yami loinane wahiwahiyalana ainaena amloina tomowa aidiyai, dova pwawati ainaena walata ta'oiwowoli yeha'aha'a.

28 Na hinage utui sailohana mata yamohegomiu.

29 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

3

Sadisi yadi leta

1 'Tausagenawasane tautapwalolowone Sadisi ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Sadisiwone vehabadi, na uwalo,

'Wasa teina ilaoma towahone ainaena, iya towahone Yaubada Alu'aluwana 7 yo hinage utui 7 ainai himiyamiya. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

'Yami paihowa bada yahanapuidi'o, na wasamiu yabenalei ebeha mayawahimiu ammiyamiya, na hesi nigele, wuwuna alu'aluwamiu bada himwalowoi'o.

2 Ainaena eno'enowena amtowolo na hava habuluna alimiyai imiyamiya am'abiye mwala'i, na havena maudoina imwalomwalowoi. Yahanapui yami paihowa yagu Yaubada mehenai tupwana nigele hiyadumwalu.

3 Na mwalona ve'itanane hive'itagomiu'o yo ambenalena'o, howahowana amnuwatuwu avivini na amnuwabui, ta ammulita ili'ilimani. Na ebe nigele eno'enowena amyatowolo, howola abo alimiyai yalaowa na aluwamiu yavegavai dova tau'aivavali, na nigele amyahanapui aiteya ahubena ainai yalaowa.

4 'Na tupwamiu Sadisi ainai ami ale'o masemaseledi, howola abo omiu baidaguwao talau ovi'ovi ma'ada ale'o hewahewadi, wuwuna omiu ilowoinanegomiu.

5 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei omiu hinage ami ale'o hewahewana amli'wadi, na havena yehamiu yawahi bukina ainaena yaho'eho'e vehulu, na hesi ebeha yehamiu mata yawalo mahalavaedi Tamagu mayana tausagenawasao mehediyai, ebeha omiu yagu boda.

6 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Piladelipiya yadi leta

7 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Piladelipiya ainai i'ita'ita avivinidine yana leta
ulele Piladelipiyaone vehabadi na uwalo,
‘Wasa teina ilaoma iya masemaselena na moihana ainaena, na hinage iya Deivida
yana abaho'e nimanai i'abi'abi avivini, na ebe awa'eda iho'e nigele teya howahowana
na igudui, na hinage ebe igudui nigele teya howahowana iho'e.
8 Iya teina yana walomahalava alimiyai iwalo:
‘Yami paihowao bada yahanapuidi'o, na hinage yahanahanapui yami wahiyala
tupwana imiyamiya, wuwuna yagu ve'itao ammulimulitaedi, na hinage yehagu nigele
amyauvalaei. Eeta amwaha yaho'eya'o mehemiyai na nigele teya howahowana na
igudui.
9 Na moiha, hiya Tomodulele yana bodao hi'oyama hiwalo ebeha hiya Yudeya, na hesi
nigele. Eeta howola abo yaloinaedi na hilaoma mehemiyai na hipwagogo na maudoidi
hihanapui ebeha omiu yavelauwegomiu.
10 Na howola abo hauga vitai imahalava bale'uwai, na tomowa maudoidi itowoidi na
omiu hesi mata vitaine ainai ya'ita avivinigomiu wuwuna yagu walo ammulimulitaedi
na vehabagu am'alama'i'itaegomiu.
11 ‘Muhamuhana abo yalaowa na hava dova alimiyai imiyamiya am'abi avivinidi na
mata nigele yaiya maihane alimiyena iyavaivehulu.
12 Na ebe alimiyena teya Tomodulele iwahiyala gabaei, yaloina na ivelogidi Yaubada
yana vada ve'ahihi vehabana, na mata nigele hinage iyalaugabaei, na alimiyai Yaubada
yehana yalele, na hinage Yaubada yana dalava yehana yalele, neta Yelusalem vauvauna,
howola abo galewaena i'aituluma yagu Yaubada ainaena. Na hinage alimiyai yehagu
vauvauna yalele.
13 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo
aidiyai ibenalei.

Laodisiya yadi leta

14 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Laodisiya ainai i'ita'ita avivinidine yana leta
ulele Laodisiyaone vehabadi, na uwalo,
‘Wasa teina ilaoma Moiha ainaena iya tauwalo moiha, na hinage iya Yaubada yana
paihowao wuwuna, iwalo mahalava alimiyai iwalo:
15 Yami paihowao bada yahanapuidi'o ebeha nigele ala'ala wowoli yo gwagwama.
Nuwanuwagu ehebo tupwa ainai ammiyamiya.
16 Na hesi omiu bada ahi'ahipuwai, nigele ala'ala wowoli yo gwagwama yadi tupwai
amyamiyamiya. Ainaena awaguwena mata yahowa vehulugomiu.
17 Na omiu amwalo, “Yau wasawasa, na ginauli maudoina howahowagu”, na
nigele amyahanapui ebeha omiu bada wewelohe, na atemuyamuyamiu, na hinage
mehegibugibumiu na bugebugewamiu.
18 Ta ainaena yavenuwamwauwegomiu na aliguwena goula moiha amgimwala na
ainaena amwasawasa, na hinage ale'o hewahewadi amgimwala na amli'wadi na
havena mabugebugewamiu amlaulau, na hinage mulamula amgimwala na mehemiyai
amhiwaidi na mehemiu himaseleuyo.
19 ‘Na amnuwatuwu avivini ebeha yaiyadiwo omiu yavelauwegomiu, ta yahinahina-
bodaigomiu neta ya'abiye dumwalugomiu ta amwahiyala na amnuwabui.
20 Na am'ita, yau yami awa'edai yatowotowolo na ya'aigohagoha. Na ebe yaiya owa
alinagu ubenalei awa'eda uho'e, mata yaluwuwa na owa na yau tave'au'augelu, na owa
baidagu ta'ai yaugogo.
21 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei, yatalam alimiyai na
baidaguwao tamiya yagu abamiya wasawasa ainai, dova yau Tomodulele yawahiyala
gabaeine, ta Tamagu yana abamiya wasawasa ainai baidagu amiyamiyane.
22 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo
aidiyai ibenalei.’

4

Taumiya galewa Yaubada ainai hitapwalolo

1 Ginauli teina bada hi'ovi'o na yavinuvinunu, ta ehebo awa'eda ya'i'itane galewaena
ilotaho'e. Na hinage ehebo alinana yabenalei dova yoguli, iya mwalona yabebenaleiwa,
aliguwai iwalowalo iwalo, ‘Uhaema na yave'itago hava mata mulitai imahalavane’.
2 Mai'ehebo na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala yalautowoi, na galewai ehebo
towaho ya'i'itane yana abamiya wasawasa ainai imiyamiya.

3 Na maninane ya'ita inamanamali dova gaima wasawasa. Na yana abamiya
wasawasane hulele ala'alawana itowolo gwaigwaipileyei.
4 Na abamiyao wasawasadi adi bagibagili 24 himiya gwaigwaipileyei na abamiya
wasawasa aidiyai babadao hitau 24 himiyamiya ma'adi ale'o hewahewadi na hinage
ma'adi pwaopwaomi wasawasa goula vahudiyai.
5 Na abamiya wasawasane ahi'ahipudiyena tupwana ginauli himahamahalava, namali
na dagugu na tutu. Na hinage abamiya wasawasa mehenai lampa 7 hi'ala'alahi, hiya
neta Yaubada Alu'aluwanao 7.
6 Na abamiya wasawasane mehenai ehebo ginauli inamanamali dova daumwali
namwanamwana ni'u ewanai, ana ita dova vihilo. Na hinage abamiya wasawasane
vahalinai meimeituwa vehopali hitowolo ta'i'iliyei, na mehedi dageladi yo nuwanuwadi
i'oiye mwau.
7 Ehebo meimeituwa ana ita dova laiyoni, na bwaunane dova bulumakau, na
tonuganane maninane ana ita dova tomowa, na hinage vehopalinane ana ita dova
manihubu iyevayeva.
8 Na ehebo ehebo pepediyao adi bagibagili 6, na pepediyaone maudoidi aidiyai mehe
hi'oiye mwaudi pepedi ewadiyai yo elauhadiyai. Na hauga maudoina, ahubena yo
masigili aidiyai, hiwaliwali, na hiwalowalo:
‘Ve'ahihim, ve'ahihim, ve'ahihim, Bada Yaubada Tauwahiyala alili.
Owa hauga mugai, na hauga teina na hauga ilalaoma aidiyai umiyamiya.’
9 Taumiya vateyaine yana abamiya wasawasa ainai imiya, na hauga bagibagilidi
meimeituwaone teina hiwaliwali vetuvehae na hive'ave'ahihiyei, na hinage hi'awa'awa
yauwedo ainai.
10 Na hauga bagibagilidi ebe meimeituwaone hiwaliwali babadaone hitau 24 hip-
wagogo iya miyamiya vateyaina yana abamiya wasawasane mehenai na hiwalowalo
vetuvehae ainai. Na adi pwaopwaomi wasawasao abamiya wasawasa mehenai
himwauwi aituluwedi na hiwalowalo,
11 ‘Owa yama Bada na yama Yaubada, na walo vetuvehae yo ve'ahihi yo
wahiyala ilowoinanego, wuwuna owa ginauli maudoidi uyemaseledi ubom
yamnuwatuwuwena ta wau himiyamiya.’

5

Peipa youyouna

1 Eeta iya abamiya wasawasana ainai imiya na ya'i'itane, na nima tautuwanaena
peipa youyouna i'abi avivini, na lelelelena holanai yo tuluhanai, na hinage peipane
ana hipwaone adi bagibagili 7.
2 Na hinage ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana ya'ita, na alinana mwala'ina
iyogayoga, iwalo, ‘Yaiya ilowoinanei lauhipwane ilivahidi na peipane i'ala?’
3 Na moiha, nigele yaiya teya iyalobai galewai yo bale'uwai yo bale'u elauhanai ebeha
howahowana na lauhipwaone ilivahidi na peipa holana i'ita.
4 Ainaena yanuwayababa moiha na yadou, wuwuna nigele yaiya teya howahowana
na peipa i'ala na holana i'ita.
5 Eeta babadao aidiyena ehebo aliguwai iwalo, ‘Havena udoudou, wuwuna laiyonine
Yuda ainaena, iya Deivida yana huhuwena bada Tomodulele iwahiyala gabaena'o, ta iya
howahowana na lauhipwane 7 ilivahidi na peipane youyouna i'ala’.
6 Na hinage abamiya wasawasa vahalinai ehebo Lami ya'ita, meimeituwa vehopali
ahi'ahipudiyai itowotowolo, na babadao hinage ahi'ahipudiyai, na ana ita dova tomowa
Lamine hi'oiye mwalowoiya'o. Na wa'iyanao maudoina 7 na hinage mehenao maudoina
7, hiya mehenaone Yaubada Alu'aluwanao hitau 7 ivetamaledi bale'u maudoina aidiyai.
7 Na Lamine ilau ta peipane youyounawa ivai iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya
nima tautuwanaena.
8 Na peipanane youyounane ivai na meimeituwao hitau vehopali, na hinage
babadaone hitau 24 Lamiwa mehenai hibe'utalu mayadi abayepaipaihi, na hinage
mayadi gaeba goula namwanamwadi, na gado'a panena namwanamwana gaeba
holadiyai hi'oiye mwaudi na ana nuwamasele neta Yaubada yana tomowao yadi awanoi.
9 Na wali vauvauna hiwaliyei, hiwalo,
‘Moiha, owa ilowoinanego na peipa youyouna neta uvai, na hinage ilowoinanego ta ana
lauhipwao ulivahidi, wuwuna bada hi'oiye mwalowoigo'o, na 'wahinamwena to-
mowa uyemaihadi'o Yaubada vehabana, hiya bodaone yo alinaone yo huhuwone
yo abaloinaone maudoidi aidiyena.

10 Wuwuna owa u'abiye lowoinanedi ta ebeha yam abaloina holanai hivetaupwaoli yada
Yaubada vehabana, yo hinage bale'uwai mata hivetauloina.'
11 Na hinage ya'ita na yabenalei tausagenawasao tausani ta tausani, nigele howa-
howana tavahili ve'ovidi. Tausagenawasaone abamiya wasawasane na meimeituwaone
na hinage babadaone hitowolo ta'i'iliyedi,
12 na alinadi mwala'ina yabenalei hiwaliwali, hiwalo,
'Iya Laminane hi'oiye mwalowoiwa howahowana loina yo wasawasa yo hanapu yo
wahiyala yo ve'ahihi yo walo vetuvehae yo hinage no'o ilobaidi'.
13 Na hinage Yaubada yana yemaselewo ehebo ehebo galewai yo bale'uwai yo bale'u
holanai yo ni'uwai, na hinage yana yemaselewo tupwa maudoina aidiyena, yabenaledi
hiwaliwali, hiwalo:
'Iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya na hinage Lamine baidana walo vetuvehae yo
ve'ahihi yo no'o, yo wahiyala aidiyai imiya vateyai'.
14 Na meimeituwaone hitau vehopali hiwalo, 'Moiha', na hinage babadaone hibe'utalu,
na hipwagopwagogo na hiwalowalo vetuvehaeyei.

6

Lauhipwaone maudoidi 6 hilivahi gabaedi

1 Na Lamine ya'ita lauhipwa ehebo ililivahine lauhipwaowa aidiyena, na
meimeituwaone vehopali aidiyena ehebo alinana dova tutu yabenalei, iwalo, 'Ulaoma!'.
2 Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi hewahewana ilaoma, na ana taugelune nimanai
gita, na Yaubada pwaopwaomi wasawasana imomoheine. Na ilau i'aleha ta ebe
iwahiyala.
3 Na Lamine lauhipwa bwauna ilivahi, na hinage meimeituwa bwauna alinana
yabenalei iwalo, 'Ulaoma'.
4 Eeta hinage teya hosi hawahawawalina ilaoma, na ana taugelune Yaubada wahiyala
himohei ta aleha ivaiyama bale'uwai, na ebe tomowa maudoidi hibom hi'alehauyoidi ta
hiwunuwunuyoidi. Ta elepa ale'aleha mwala'ina imohei.
5 Na Lamine hinage lauhipwa tonugana ilivahi na hinage meimeituwa tonugana
alinana yabenalei iwalo, 'Ulaoma'. Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi gibagibana ilaoma,
ana taugelune nimanai yana sikele ai'ai vehabana.
6 Na ehebo alina meimeituwaone vehopali ahi'ahipudiyena yabenalei, iwalo, 'Aee,
kapole vahali mwala'ina: pegapega ana vitai ehebo neta ahubena ehebo ana maiha na
pwalawa ana vitai tonuga neta ahubena ehebo ana maiha. Na hesi olibe aiwadi yo
guleipi oyadi havena amveyaveyababadi.'
7 Na Lamine hinage lauhipwa vehopalina ilivahi, na hinage meimeituwa vehopalina
alinana yabenalei, iwalo, 'Ulaoma'.
8 Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi ana ita tupwana hewahewana ilaoma. Na ana
taugelune yehana Mwalowoi na hinage Bwebweso vahalinai imulimulitaei, na hitau
bwauwone loina hivai Yaubada ainaena ebeha tomowa maudoidi himutudi alehaena
yo vahaliyena yo asiyebwaena yo hinage lagulagu manimaninidi aidiyena, na nigele
ebeha tomowa maudoidi himutudi, na hesi bale'u maudoina ainaena boda tawahei adi
bagibagili vehopali, na aidiyena mata ehebo boda maudoidi himutudi, na boda tonuga
hitupwa.
9 Na hinage Laminane lauhipwa 5 ilivahi, na Yaubada yana abapwaoli elauhanai
yana tamowao alu'aluwadi ya'itadi, hiya mwalona bale'uwai Yaubada yana walo ana
tauwalo moiha namwanamwadi, na teina vehabana tomowa hive'alehaedi na hi'oiye
mwalowoidine.
10 Na alu'aluwaone alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, 'Bada Tauwahiyala
moiha na ve'ave'ahihim, aiteya hauga ainai mata ama tau'oiye mwalowoiwone
bale'uwai ulauvetalaedi na uyemahaidine'.
11 Eeta adi ale'o hewahewadi imohedi, na iwalo ta hauga ubwa'ubwana hi'aiyawasi,
ana higa tupwadi hinage yadi taliya taupaihowao yo tahidiyao taumiya bale'u hi'oiye
mwalowoidi, ta dova mwalona hiya himwamwalowoiwa Yaubada yana paihowa
vehabana ta adi vahivahili howahowadi na abo Yaubada taumiya bale'u iyemaihadi.
12 Na Lamine hinage ya'ita lauhipwa 6 ilivahi na mwani'ini'i mwala'ina isagena, na
mahana iguguyou, ana ita dova walata dubina, na hinage wai'ena ana ita maudoina
hawahawawalina 'wahina dova.
13 Na utuiwone galewaena hibe'uma, dova ebe aiwa ainona yaumai wahiwahiyalana
itowa ta ainonaone hiholuholu.

14 Na galewa ya'ita dova peipa iyou ta isawali, na oya ehebo ehebo yo bwanabwanao
himiya geyo'awa vali tupwa aidiyai.
15 Na bale'u adi tauwasawasao yo tauloinao yo aleha adi babadao yo wasawasao yo
tauwahiyalao, yo hinage tomowa mohili yo taupaihowao, maudoidi hidena oyai, na
duluva yo gaima aidiyai hi'aidawani.
16 Eena hiyoga gaima yo oya aidiyai, hiwalo, ‘Ambe'uma ewamaiyai, ta ebe havena
iya abamiya wasawasa ainai imiyamiyane i'ita'itagai, na hinage Lamine yana modi'ini
ainaena.
17 ‘Wuwuna Yaubada na Lamine yadi modi'ini ana ahubena mwala'ina bada
imahalavama'o, na nigele teya yaiya howahowana na iwahiyala gabaedi.’

7

Isileli manidiyai Yaubada ana ve'ive'ilala hi'oiye patu

1 Ginauli teina tuluhanai tausagenawasa vehopali ya'i'itadine hitowotowolo bale'u
tupwanao vehopali aidiyai. Tausagenawasawone yaumai mehena adi bagibagili
vehopali hi'abi'abi avivinidi ta ebeha havena bale'u yo ni'u yo aiwa aidiyai hitowatowa.
2 Yaubada italam na ebeha tausagenawasaone bale'u yo ni'u hi'abiye yababadi. Na
ehebo hinage tausagenawasa ya'ita mahana yana abapoetaohaniyena ilaolaoma na
nimanai Yaubada miyamiya vateyaina ana ve'ive'ilala. Tausaganawasanane iyoga
tausagenawasaone vehopaline aidiyai,
3 iwalo, ‘Havena bale'u yo ni'u yo aiwao am'abi'abiye yababadi ana higa yada Yaubada
yana taupaihowao adi ve'ive'ilala tamwauwi manidiyai’.
4 Eeta ve'ive'ilalane himwauwi tupwana Isileli manidiyai, na mulitai Isileliwone adi
bagibagili yabenaledi, neta 144,000 maudoina, neta Isileli huhu aidiyena.
5 Huhu Yuda aidiyena tomowa adi bagibagili neta 12,000 manidiyai himwauwidi, na
Lubeni 12,000, na Gada 12,000,
6 hinage Ase 12,000, na Napitalai 12,000, na Manasa 12,000,
7 hinage Simiyoni 12,000, na Livai 12,000, na Aisake 12,000,
8 hinage Sebuloni 12,000, na Yosepa 12,000, na hinage Beniyamina 12,000.

Boda mwala'i ali'alilina

9 Mulitai, yavinuvinunu na boda imwala'i alilina ya'i'itadine, nigele aivahili. To-
mowaone abaloina ehebo ehebo aidiyena, na huhu ehebo ehebo aidiyena, na boda ehebo
ehebo aidiyena, na alinao ehebo ehebo aidiyena, maudoidi abamiya wasawasa mehenai
na hinage Lami mehenai hitowotowolo na adi ale'o hewahewadi, na labulabu luguna
hi'abi avivinidi,
10 na alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, ‘Ada livahi yada Yaubada ainai, iya
abamiya wasawasa ainai imiyamiya, na hinage Laminane ainai’.
11 Na tausagenawasaone abamiya wasawasanane yo hinage babadaone yo
meimeituwaone vehopali hitowolo gwaigwaipileyedi, na maudoidi hibe'utalu na
Yaubada ainai hipwagopwagogo ta mehenai hiwalowalo vetuvehae,
12 hiwalo, ‘Moiha, yada Yaubada ainai tano'o, yo ta'awa wasawasaei yo hanapu yo
awayauwedo yo ve'ahihi yo wahiyala himiya vateyai ainai. Moiha!’
13 Na babadaone aidiyena ehebo ipanivila aliguwai, iwalo, ‘Yaiyadiwo teina ma'adi
ale'o hewahewadi? Na havaena hilalaomane?’
14 Na ainai yawalo, ‘Taubada owa uhanahanapuidi, yau nigele’. Na iwalo aliguwai,
iwalo, ‘Teina tomowaone bale'u muyana mwala'ina hive'alo, na adi ale'owone Lamine
'wahinanaena hiuwadi ta hihehewane.
15 Neta wuwuna Yaubada yana abamiya wasawasa mehenai himiyamiya, na ahubena
yo boniyai aidiyai yana paihowao hipaipaihowaidi yana vada ve'ahihi holanai. Na
hinage Yaubada yana abamiya wasawasa ainai imimiya, iya i'ita'ita avivinidi.
16 Nigele mata hiyavahaliuyo yo gadodi hiyamaguniuyo, na nigele mata mahana yo
hava ala'alawowolina ainaena hiyamuyauyo.
17 Wuwuna Lamine, iya abamiya wasawasa holanai imiyamiya, iya adi tau'ita
aviviniyede, eeta iya imugaiyedi bidala aidiyai, yawahidi vehabana, na Yaubada mata
mehelinodi iba'ilivehuludi.’

8

Lauhipwa sebenina vehabana

1 Na Lamine lauhipwa sebenina ililivahine mahana ana hawahawaga tupwana
holanai, nigele teya hinage ta'eta'e yo dagugu yayabenalei galewai.

2 Na mulitai tausagenawasaone 7 Yaubada mehenai hitowotowolo ya'itadi na Yaubada yadi yoguli ehebo ehebo imohedi.
3 Na hinage ehebo tausagenawasa mayana gaeba goula ilaoma, na abapwaoli mehenai itowolo. Na abapwaoline goulane Yaubada yana abamiya wasawasa vahalinai. Na Yaubada gaeba goulane i'oiye mwau gado'a ainaena, na tausagenawasane imohei. Eeta tausagenawasane abapwaoline ainai imwauwi na igabu ta panenane Yaubada yana tomowao ve'ave'ahihidi yadi awanoi baidana ivilai ta ihahaene Yaubada mehenai.
4 Na gado'a gaebana i'abi avivini na Yaubada mehenai itowotowolo ta awanoi yo gado'a asuna baidana hihaehae.
5 Na tausagenawasane gaeba a'avana ivai, na abapwaoline ainaena aiwa ala'alahina ivai, ta gaebane i'oiye mwau, na igabaei aituluwei bale'uwai, na tenem ainai namali yo tutu yo tupwadi dagugu mwala'idi na hinage mwani'ini'i himahalava.

Yoguli hiyuvidi

6 Eeta tausagenawasaone 7 yadi yoguli hi'abi avivinidi habi yuvidi.
7 Na ehebo yana yoguli iyuvi na 'wesu ana ita vagana i'aitulu dova aisi poupouwana, na hinage aiwa ala'alahina 'wahina baidana hiholuholuma bale'uwai. Ebe bale'u maudoina tawahei tonuga, ehebo tupwa i'alahi na tupwa bwau nigele. Na tupwanane i'ala'alahine ainai aiwa yo awahi maudoina i'ala ve'ovidi.
8 Eena tausagenawasa bwauna, yana yoguli iyuvi, na ehebo ginauli ana ita dova oya mwala'ina i'ala hawawali na ni'uwai higabaei.
9 Na ebe ni'u maudoina tawahei tonuga, ehebo aidiyena iyemala 'wahina, na bwau namwanamwadi. Na ni'une iyemala 'wahina ta yama na ginauli maudoidi himwalowoi na waga maudoidi ainai hilotalotalo'ene.
10 Na tausagenawasa tonugana yana yoguli iyuvi, na utui mwala'ina i'ala'alahi ana ita dova wodam galewaena ibe'uma, ta bale'une wahei tonugaei na ehebo waheine ainai utuine ibebe'une ta bwahinao yo bidalanao maudoina hi'abele gogoidine.
11 Utuinane yehana ‘Abele’, na ebe tomowa bagibagilidi bwahine abe'abelena ainaena hinuma mata himwalowoi.
12 Hinage tausagenawasa vehopalina yana yoguli iyuvi na mahana tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage wai'ena tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage utuiwone ebe tawaheidi tupwa tonuga aidiyai, tupwa ehebo ana utuiwo higuguyou, na tupwa bwau aidiyai himasemasele. Na ahubena maudoina ana wahei tonuga, ehebo hauga guguyou na bwau namwanamwadi. Dova hinage boniyai ehebo hauga guguyou, na bwau namwanamwadi.
13 Eena yavinuvinunu ta manihubu mwala'ina iyevayeva galewai ya'i'itane, na alinana mwala'ina yabenalei iwalo, ‘Vitai, vitai, vitai, omiu bale'u ana taumiyao, wuwuna ebe tausagenawasao tonuga hinage yoguli tonuga hiyuvidi, mata vitai mwala'ina imahalava alimiyai’.

9

1 Hinage tausagenawasa paibina yana yoguli iyuvi, na ehebo utui ya'i'itane galewaena ibe'uma bale'uwai, na utuine guda mwala'ina ana abaho'e ivai,
2 na gudanane ihoho'ene, na holanaena asu imahamahalavama, dova guguyou mwala'ina, ta mahana iguguyou, na hinage bale'u maudoina iguguyou asunane ainaena.
3 Na asune holanaena mwaimwai'e'e hi'ai'aituluma bale'uwai, na yadi wahiyala hilobai dova ilamgigina yadi wahiyala,
4 na hinage Yaubada i'auhidi ta havena awahi hi'abi'abiye yababadi, yo aiwa, yo hinage ai'ai ini'inidi, na hesi tomowaone hibom nigele Yaubada ana ve'ive'ilala manidiyai iyamiyamiya hiya hesi hi'abiye yababadi.
5 Na mwaimwai'e'ewone nigele adi talam na tomowa hiyemwalowoidi, na hesi muya himohedi wai'ena 5 aidiyai. Na muyaone mwala'idi, dova ilamgigina yadi awa alahi.
6 Na wai'enaone aidiyai taumuyaone mwalowoi hilau'amumuwei, na hesi nigele mata hiyamwalowoi, wuwuna mwalowoi ana amwaha hibeha ahayai.
7 Na mwaimwai'e'ewone adi ita dova hosi atu'atububunidi aleha vehabana, na vahudiyai dova pwaopwaomi goula himwauwidi, na manidi dova tomowa manidi,
8 na hinage vahudi daodaodi dova waiwaihiu, na saladi dova laiyoni saladi.
9 Na nuwanuwadi hilau au'auhidi ana ita dova pwawati aidiyena. Na pepediyaone yadi dagugu dova hosi bagibagilidi mayadi waga niuniuli hisagesagena aleha ainai.
10 Na hinage mawulidi, dova ilamgigina wulidi, wuwuna wulidiyena howahowana tomowa hiwomalidi, na wai'ena 5 aidiyai himuyamuya.

11 Na hinage mayadi tauloina, iya tausagenawasa gudane ana tau'ita avivini, na yehana Hibulu alinadiyena hiwalo, ‘Abadoni’, na alina Gilisi hiwalo, ‘Apoliyoni’, na ana nuwamasele neta ‘Tauveyababa’.
12 Na vitai ehebo i'ovi'o, na howola vitai bwau hilalaoma.
13 Na tausagenawasa sikisina yana yoguli iyuvi, na ehebo alina yabenalei ilalaomane abapwaoli tupwa vehopali aidiyena, abapwaoline goulane Yaubada mehenai itowotowolo.
14 Na alinane iwalo tausagenawasa sikisinane mayana yoguli ainai, ‘Tausagenawasa hitau vehopali paipaidi bwahi mwala'ina yehana Yupeletisi ainai ulivahidi, na hilau’.
15 Eeta tausagenawasa vehopaliwone ilivahidi ta hilalaune, wuwuna Yaubada i'atububunidi'o yadi ahubena, yo wai'ena, yo bolimai ta ebe tomowa bagibagilidi hi'oiye mwalowoidi. Na ebe tomowa maudoina bale'uwai tawahei boda tonuga, mata boda ehebo hi'oiye mwalowoidi.
16 Na tau'alehaone yadi bodao adi vahivahili yabenalei ebeha 200 miliyoni, maudoidi hosi ainaena hisagesagena.
17 Na teina eno'ita'ita ainai hosiwone ya'i'itadine, na adi taugeluwone ma'adi lau'au'auhi nuwanuwadiyai himwauwidi, tupwadi hawahawawalidi na tupwadi ala'alawadi na tupwadi yogeyogedi. Na hosiwone ulu'uludi dova laiyoni ulu'uludi, na aiwa ala'alahawawalidi yo asu yo gaima ala'alawowolidi awadiyena himahamahalava.
18 Eeta boda tonuga bale'uwai hive'ahadi, ta boda ehebo hi'oiye mwalowoidine, teina ginauli tonugaone aidiyena. Neta aiwa ala'alahawawalina yo asu yo gaima ala'alawowolidi, awadiyena himahamahalava.
19 Wuwuna hosiwone yadi wahiyala awadiyai yo wulidiyai himiyamiya, na wulidine dova weso ma'awadi, na aidiyena tomowa hi'abi'abiye muyadi.
20 Na tomowaone maudoidi nigele hiyamwalowoi ginauliwone teina yababadine aidiyena. Wuwuna hava ibom hipapaihowaidiwa nigele hiyata'wata'wataedi. Na hesi hi'abi avivini mwala'ina na hipwagopwagogo aidiyai. Ginauliwone dova alu'aluwa yababadi yo aiwa tagitagi goula yo siliba yo kopa yo gaima yo aiwa. Teina aiwa tagitagiwone nigele howahowadi na hivinunu yo hibenali yo hilowouhi.
21 Na hinage tomowaone nigele hiyanuwanuwabui oiyemwalowoi yo oba yo mehe'ayo yo aivavali aidiyena.

10

Tausagenawasa ehebo mayana peipa habuluna youyouna
1 Ehebo hinage tausagenawasa wahiwahiyalana galewaena i'ai'aituluma ya'ita yaloviyena ihumauyoi, na ulu'ulunai hulele itowolo ta'i'iliyei, na manina dova mahana, na aena dova aiwa ala'alahina.
2 Tausagenawasanane nimanai peipa youyouna habuluna i'abi avivini na ala'alavateyaina, na i'aituluma ae tautuwana ni'uwai iwutuwei, na ae eha'ehana bale'uwai.
3 Na alinana mwala'ina iyoga ana benali dova laiyoni iyogayoga. Eeta yana yoga i'ovi na tutu adi bagibagili 7 yana yoga hiyeyemaihane.
4 Tutuwone alinadi yabenaledi ta ebeha yaleledi, na galewaena alina yabenalei iwalo, ‘Tutu alinadi hitau 7 bada ubenaledi'o udawanidi, na havena ulelelеledi’.
5 Eeta tausagenawasane ibom ya'i'itawa ni'u yo bale'u aidiyai itowotowolowa, nima tautuwana i'abihini galewai,
6 na i'awa Tamada Yaubada yehanaena iya miyamiya vateyaina, na hinage iya galewa maudoina, yo bale'u maudoina yo hinage ni'u yo ginauli maudoidi holadiyai, adi tauyemasele. Na tausagenawasanane iwalo, ‘Bada hauga i'ahubali'o.
7 Ta mata tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi na Yaubada yana nuwatuwu dawadawanidi maudoidi ive'ovidi, hava yana taupaihowao hiya neta tauwalo mahalavao mwalona aidiyai iwalo mahalavaedi'o’.
8 Na alinawa galewaena yabenale mugaiyeiwa hinage aliguwai iwalo, “Ulau peipa youyouna ala'alana tausagenawasane itowotowolo ni'uwai yo bale'uwai nimanaena uvai.”
9 Eeta yalau tausagenawasane ainai peipa youyouna habuluna ya'awa noiyeine. Ta peipa youyouna habuluna imohegau na aliguwai iwalo, ‘Inamwanamwa, uvai, u'ai. Na haugana utonoli, howola ana abele diyamwai ulautowoi, na hesi awamwai ana amna gawawalina, dova mwagagau’.
10 Eeta peipa youyouna habuluna yavai ya'ai, na awaguwai ana amna igawawali, dova mwagagau, na hesi yatonoli na diyaguwai yalautowoi i'abele alili.

11 Na hinage aliguwai iwalo, ‘Owa mata Yaubada yana walowone bodao yo abaloinao
yo alinao yo tauwasawasao vehabadi uwalo mahalavauyowedi’.

11

Yaubada ana tauwalo moiha bwau

1 Mulitai ai'aiwa ehebo imohegau dova abalive, na aliguwai iwalo, ‘Utowolo na
Yaubada yana vada ve'ahihi yo abapwaoli uliveidi, na tautapwalolowone holanai
uvahilidi.
2 Na hesi vada ve'ahihi mwala'ina tuluhanai havena ulivelivei, wuwuna tuluhanane
neta taumiya ganamuli vehabadi, hiya neta nigele Yudeya, mata aediyena Yaubada yana
dalava ve'ave'ahihina hiwutuye bi'ibi'idi wai'ena 42 holadiyai.
3 Na tauwalo moiha bwau mata yavetamaledi na ala'alawowoli yamohedi ta hiwalo
mahalava, adi ale'o dova hiwahiwape adi ale'o, na Yaubada yana walo hiwalowei
ahubena 1260 holadiyai.’
4 Tauwalo moihaone neta aiwa olibe bwau na masele abamwauwina bwau hi-
towotowolone bale'u ana Badane mehenai.
5 Na ebe yaiya itowoi na ive'aleha tauwalo moihaone aidiyai, aiwa ala'alahawawalina
awadiyena imahalava na adi alehaone hiveyababadi, na hi'oi'oiye mwalowoidi.
6 Hitau bwau teina mayadi wahiyala ta hauganane ainai Yaubada yana walo
hiwalowalowei, howahowana 'wesu galewaena higudui. Hinage mayadi wahiyala bwahi
yo bidala aidiyai, ta hiyemala 'wahina. Hinage mayadi wahiyala vitai vaganavagana yo
muyamuya vehabadi, ta ebe aiteya hauga nuwanuwadi vitaiwone himahalava mata
himahalava.
7 Eeta tauwalo moiha bwauwone yadi walo tomowa aidiyai i'ovi, na mata lagulagu
manimaninina ehebo guda mwala'ina ainaena imahalava, ta i'aleha tauwalo moihaone
baidanao, na iwahiyala ta i'oiye mwalowoidi.
8 Na mwalomwalowoidi hi'eno'eno maseleyai dalava mwala'ina ainai. Dalavanane
mwalona yada Bada ainai hive'abahi, na walo dawaniyena yehana himwauwi hiwalo,
Sodoma, bo Itipita.
9 Tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, boda, huhuwo yo alinao yo abaloinao aidiyena,
eeta taumwalowoiwone hivinuvinuidi ahubena tonuga na tupwana aidiyai. Na
taumwalowoiwowa adi mwau magaiyai hilaugagayowedi.
10 Na taumiya bale'u hiyaliyaya tauwalo moiha bwauwone yadi mwalowoi vehabana,
ta hiyemahuli, na velau himohe ehebo ehebo aidiyai, wuwuna tauwalo mahalava
bwauwone muya mwala'ina taumiya bale'u aidiyai hivaiyama.
11 Eeta ahubena tonuga na tupwana hi'ovi, na Yaubada yawahi imohedi, ta hi-
towolouyo, na tomowa bagibagilidi hi'itadi, ta himeheuhi mwala'ina.
12 Na tauwalo mahalava bwauwone alina galewaena hibenalei, aidiyai iwalo,
‘Amhaema teinai’. Eeta yaloyaloviyena hihahaene, na adi alehaowa hivinuvinunuidi.
13 Hauganane tenem ainai mwani'ini'i mwala'ina isagena, na dalava mwala'ina
ana biliutuhi teni aidiyena ehebo tupwa ilolo'ene, ta tomowa adi bagibagili 7 tau-
sani himwalowoi mwani'ini'ine ainaena. Na tomowaowa himiyamiyane himeheuhi
mwala'ina, na Yaubada galewai hino'owei.
14 Na muya bwauna bada i'ovi'o, na tonugana muhamuhana imahalava.

Yoguli sebenina

15 Eeta tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi, na galewaena alina mwala'ina
hiwalo, ‘Bada mayana Besinana teina hauga yadi ala'alawowoli ta hiloina bale'u yana
abaloina maudoina aidiyai, na yana loinane mata nigele yana aba'ovi.’
16 Na babadao hitau 24 Yaubada mehenai himiyamiyawa yadi abamiya wasawasa
aidiyena, hibe'u aitulu na ainai hipwagopwagogo na hino'owei,
17 hiwalo,
‘Yama Bada Yaubada tauwahiyala moiha, owa umiyamiya, wau yo mwalona aidiyai,
awayauwedo alimwai, wuwuna yam wahiyala mwala'ina u'abiye mahalava, eeta
uvetuwuni uloina.
18 Hiya taumiya ganamuli himodi'ini moiha, na hesi yam hauga lauvetala ana hauga
imahalava'o ta taumwalowoi hitowolo na uloinaedi yo yam tauwalo mahalavao adi
maiha umohedi yo yam tomowa maudoidi adi maiha umohedi, hiya mwala'idi yo hiya
habuhabuludi aidiyai, wuwuna hiya am tauve'ahihiwo. Na hesi bale'u ana tau'abiye
yababao owa uveyababadi.’

19 Ainaena Yaubada yana vada ve'ahihi galewai iho'e, ta Dedewaga Ve'ahihi vada ve'ahihi holanai, ya'ita. Na namali yo dagugu yo tutu igoha, yo mwani'ini'i isagena, yo 'wesu patupatuna dova aisi italu.

12

Waihiu na lagulagu ulu'ulunao 7

1 Na galewai abanuwapwanopwano mwala'ina imahalava, neta waihiu ehebo ana ale'o dova mahana, na wai'ena aena elauhanai, na vahuna ana pwaopwaomi wasawasa neta utui 12 hi'ala'alahi.

2 Na waihiunane hiuhiumana na muya mwala'ina isidasida habi labalaba.

3 Hinage ehebo abanuwapwanopwano galewai imahalava, neta weso mwala'ina hawahawawalina, na ulu'uluna adi bagibagili 7 yo wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'ulunao 7 aidiyai pwaopwaomi wasawasa himiyamiya.

4 Na wulinaena utui bagibagilidi iniulidi na igabaedi bale'uwai. Ebe utui maudoina tawahei boda tonuga aidiyena, ehebo boda bada igabaedi'o, na bwau hitupwa. Na weso hawahawawalina waihiu mehenai itowotowolo, ta ebe ilabalaba, gamanane i'ai.

5 Eeta waihiuwa ilabalaba, ta towahona, iya ebeha tupwa maudoina adi tauloina wahiwahiyalana dova pwawati yana wahiyala, na gamanane Yaubada i'abivai ibom yana abamiya wasawasa ainai.

6 Na waihiuwa balabala awawai idena. Tenem ainai waihiune yana abamiya Yaubada i'atububuni, na ainai i'ita avivini ahubena adi bagibagili 1,260 aidiyai.

7 Ainaena galewai aleha imahalava. Alehanane ainai Maikeli mayana tausagenawasao na wesowa hawahawawalina mayana tausagenawasao hi'aleha.

8 Eeta wesowa mayana tausagenawasao nigele howahowana na hiwahiyala Maikeli mayana bodao aidiyai, eeta wesonane mayana tausagenawasao galewaena hi'abi avivinidi ta higabae aituluwedi.

9 Wesonane hawahawalina na mwala'ina, iya weso miyamiyana yehana Tomodulele, bo Seitani, iya bale'u ana tau'oyama. Iya mayana tausagenawasao maudoidi bale'uwai higabae aituluwedi.

10 Na mulitai galewaena alina mwala'ina yabenalei, iwalo, ‘Teina hauga Yaubada yana wahiyalaena iloinaegita, yo ilivahigita. Na hinage ada Besinana ivetauloina alidai, wuwuna tahidao adi tauve'ewa, iya mwalona ahubena yo boniyai Yaubada mehenai itowotowolo na ive'eve'ewaidi, bada galewaena higabae aituluwena'o.

11 Na tahidaone moiha yawahidi hitalamwedi ta Besinana vehabana himwalowoi, wuwuna Tomodulele baidadi hi'ale'aleha ta hiwahiyala. Na yadi wahiyalane Lami 'wahinanaena, hinage yadi walomahalavane Lami vehabana.

12 ‘Eeta omiu taumiya galewa maudoimiu amyaliyaya, na hesi omiu bale'u yo ni'u ana taumiyao vitai mwala'ina alimiyai, wuwuna Tomodulele bada i'aitulu'o alimiyai mayana manini, ta ihanapuiya'o ebeha yana hauga iu'iuna ta'i imiyamiya.’

13 Tenem ainai weso hawahawawalinawa inuwamasele ebeha bada bale'uwai higabae aituluwena'o, eeta iheusili waihiuwa, iya gamawa ana taulabahiwa.

14 Waihiunane manihubu mwala'ina peipanao Yaubada imohei, ta ainaena iyeva yana tupwai balabala awawai, na nemai Yaubada i'ita avivini bolimai tonuga na tupwana aidiyai, ta ebe havena wesone i'abi'abitovoi.

15 Hinage wesone awanaena we'aha isagena dova abaita waihiune dagelanaena, ebeha waihiune ilibai.

16 Na bale'u waihiuwa ihagui, wuwuna bale'unane ilotaho'e na bwahi maudoina wesowa awanaenawa itotonoline.

17 Eeta wesone imodi'ini moiha waihiune ainai, ta ilau waihiune yana huhu i'alehaidi, hiya neta Yaubada yana walo ana tautuluhahegoyao, yo Yeisu ana tauwalo moihao.

18 Na wesowa hawahawawalinawa le'awai itowotowolo.

13

Lagulagu bwau

1 Yavinuvinunu na ehebo lagulagu ya'ita ihaema ni'uwena, na wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'uluna adi bagibagili 7 na wa'iyanao maudoina ma'adi pwaopwaomi wasawasa, na ulu'ulunaone aidiyai Yaubada ana walo hinali hileledi.

2 Na lagulagune ya'i'itane ana ita dova simai mwala'ina, na aena adi ita dova hagwai aedi, na awana dova laiyoni awadi. Eena wesowa iya hawahawawalinawa ibom yana wahiyala lagulagune ni'uwenane imohei, na hinage yana abamiya wasawasa yo yana loina mwala'ina imohei.

3 Na lagulagune ni'uwenane ulu'uluna ehebo ana ita dova silasilahena, na bada
mwalowoiyena inamwanamwauyo'o. Na tenem ainai taumiya bale'u maudoidi nuwadi
hipwanopwano mwala'ina, na lagulagune ni'uwenane himulimulitaei.
4 Na hinage tomowa maudoina weso hawahawalina ainai hipwagopwagogo, wuwuna
bada loina imohena'o lagulaguwa ni'uwenane ainai. Na hinage lagulagu ni'uwenane
ainai hipwagopwagogo, hiwalo, ‘Nigele teya yaiya yana wahiyala lagulagune teina dova
ta ebe hi'alehai’.
5 Na lagulagunane bada talam ivaiya'o Yaubada ainaena ta iwalo haehae na
i'abi'abitalawahiyei, na hinage mayana loina wai'ena 42 holanai.
6 Na lagulagunane ivetuwuni ta Yaubada i'awa yababaei, yehana yo yana dalava yo
galewa ana taumiyao i'awa yabayababaedi.
7 Na hinage talam ivai ebeha Yaubada yana tomowao i'alehaidi na iwahiyala, na
hinage mayana loina bodao bagibagilididi aidiyai, na huhuwao yo alina bagibagilidi
aidiyai, yo abaloina bagibagilidi aidiyai.
8 Na taumiya bale'u maudoina howola abo ainai hipwagogo, hiya neta nigele yehadi
hiyamiyamiya yawahi bukina holanai, bukinane Lamine hiyeyemwalowoine bukina,
wuwuna bukine holanai mwalona nigele yehadi hiyalele mugaiyedi abo mulitai bale'u
iyeyemaselene.
9 Ainaena ebe yaiya matalinana walo teina ibenalei, wuwuna,
10 ‘Ebe yaiya hi'abi avivini, mata hi'abi avivini ta'i, na hinage yaiya ebe elepa
ale'alehaena hi'oiye mwalowoi mata hi'oiye mwalowoi ta'i’.
Walo teina ainaena howahowana Yaubada yana tomowao hiyemidiyei na hi'aipate
wahiwahiyala.
11 Hinage lagulagu bwauna ya'ita bale'uwena imahalava na wa'iyanao bwau dova lami
wa'iyanao, na i'au'aubabada dova wesowa hawahawawalinawa alinanane.
12 Na lagulaguwa ni'uwenane yana wahiyala maudoina lagulagune bwaunane imohei
ta ebeha ibom iloina, ta lagulagune ni'uwenane i'ita'ita mohilei. Eeta lagulagune
bwaunane taumiya bale'u maudoina iloinaedi, na lagulaguwa ni'uwenane ainai
hipwagopwagogo, iya mwalona ulu'ulunawa isilahe na inanamwanamwauyone.
13 Na hinage ve'ive'ilala mwala'idi ipaihowaidi, dova aiwa ala'ala hawahawawalina
ipaihowai ta galewaena ibe'u bale'uwai tomowa mehediyai.
14 Na bada talam ivaiya'o ta Yaubada ainaena ebe lagulaguwa ni'uwenane mehenai
ve'ive'ilala ipaihowaidi, ta ainaena taumiya bale'u maudoidi i'oyamaedi. Eeta yana
oyamaena aidiyai iwalo, ‘Aiwa tagitagi ehebo amtagi, ta ana ita dova lagulagune iya
elepa ale'alehaena isisilahewa, na inanamwanamwauyone’.
15 Eeta hitagi na lagulagune bwaunane teina mayana wahiyala ainaena aiwa
tagitagiwa ana ita dova lagulaguwa mugamugainawa yawahina imohei ta howahowana
i'aubabada, na iloina ta ebe yaiyadiwo tomowa nigele ainai hiyapwagogo mwalowoi
hilobai.
16 Na hinage maudoidi iloinaedi, habuhabuludi yo mwalamwala'idi na wasawasao
yo wewelohewo, na hinage tautaubadao, yo tomowa mohili yo taupaihowao, ta nima
tautuwadiyai na ulu'uludiyai ana ve'ive'ilala himwauwi,
17 na aidiyai loina yaiyaina imwauwi neta hiya ebe ve'ive'ilalanane nigele
aidiyai, havena hinage hivegivegimwala, bo higimwagimwala, Na lagulagunane ana
ve'ive'ilalane teina yehana yo ana numela.
18 Na ana nuwamasele imiyamiya ebe yaiya mayana nuwamasele lagulagunane ana
numela ivahililobai, neta ehebo towaho yehana 666.

14

Taulivahi yana tomowao yadi wali

1 Hinage yavinuvinunu, na Lami ya'ita oya Saiyoni ewanai itowotowolo, na tomowa
hitau 144 tausani baidanao, hiya neta Lamine yehana yo hinage Tamana yehana
manidiyai hileledi'o.
2 Eena galewaena alina ehebo yabenalei dova bwahi daguguna, na hinage dova tutu
daguguna. Na alinane yabenalei dova tomowa mayadi ai'opi'opi higohagoha adi benali
namwanamwadi.
3 Na tomowaone abamiya wasawasa mehenai hitowolo, neta meimeituwa vehopali na
babadaone mehediyai, na wali vauvauna hiwaliwaliyei. Na walinane nigele teya yaiya
howahowana ihanapui, bada ta'i hiya bodadine hitau 144 tausani howahowadi, na hesi
hibom taumiya bale'u Yaubada bada igimwalaidi'o.

4 Na towatowahowone hiya nigele lauhapuli waiwaihiu baidadiyao hiyapaihowai, wuwuna hiya nuwanuwapuyodi, na hesi Lami himulitaei ili'ilimani, ebe havaidova ilalau. Hiya bada Yaubada igimwala mugaiyedi'o tomowa aidiyena, hiya neta Yaubada na Lami yadi lau'eli mugamugaina.
5 Hiya nigele teya oyama awadiyena, yo nigele teya lauhapuli aidiyai.

Tausagenawasa tonuga yadi wasa

6 Hinage ehebo tausagenawasa ya'ita ewaena iyevayeva, ilaoma wasa namwanamwana miyamiya vateyaina habi walomahalavaeina taumiya bale'u aidiyai, neta abaloinao yo huhu yo alina ehebo ehebo yo boda ehebo ehebo aidiyai.
7 Na tauwagenawasanane alinana mwala'ina iwalo,
‘Yaubada ammeheuhei na amwalo vetuvehaeyei, wuwuna yana hauga lauvetala bada imahalava'o, iya galewa yo bale'u yo ni'u, yo hinage bwahi bidala adi tauyemasele ainaena mehenai aemiu amyoudi na ampwagogo’.
8 Na tausagenawasa bwauna imulitaenama na iyoga, iwalo,
‘Babiloni bada ibe'u'o, bada ibe'u'o, dalavanane yana mumugaena boda maudoidi ivenumadi, mumuganane neta tauda ana nuwalele mumuga yababana vehabana’.
9 Tausagenawasa bwauwone tuluhadiyena ehebo hinage imulitaedima, na tausagenawasanane iya hinage iyoga alinana mwala'ina, iwalo,
‘Ebe yaiyadiwo lagulagune yo yana aiwa tagitagi aidiyai hipwagogo, na adi ve'ive'ilala manidiyai bo nimadiyai,
10 hiya Yaubada yana waini wahiwahiyalana mata hinuma, na waininane neta Yaubada yana manini moiha bada ihiwaiya'o modi'ini vedina ainai. Na hinage aiwa ala'alahawawalina yo gaima ala'alawolidi tomowaone taudiyai mata hilautowoi, Yaubada yana tausagenawasao yo Lami mehediyai.
11 Na adi muya neta aiwane asuna ihaehae vateyai, na nigele yana aba'ovi. Na nigele teya yadi aiyawasi ahubena yo boniyai aidiyai wuwuna tomowaone hiya lagulagune mayana aiwa tagitagi ana tautapwalolowo, na ana ve'ive'ilala adi tauvaiwo.’
12 Walo teina ainaena Yaubada yana tomowao hi'alama'i'ita, hiya yana loina ana taumulitao na Yeisu ana tauyemidiwo.
13 Hinage galewaena alinana yabenalei iwalo, ‘Teina uleledi, ebe yaiyadiwo yada Bada ana tauyemidiwo teina haugane talaulaune, hiya himwalowoi mata hiyaliyaya’.
Na Alu'aluwa Ve'ahihi hinage iwalo, ‘Moiha mata hiyaliyaya, wuwuna mata hi'aiyawasi yadi paihowa wahiyala ainaena, na yadi paihowa maihana mata hilobai’.

Bale'u ana laulau'eli

14 Yavinuvinunu na yaloyalovi hewahewana ya'ita, na yaloyalovinane ainai dova Towaho Moihana ya'i'itane, imiya na vahunai ana pwaopwaomi wasawasa goula, na nimanai yana elepa mehemehegaina.
15 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihi ainaena imahalava, na alinana mwala'ina ainaena iyogahae towahone yaloyalovine ewanai imimiyane ainai, iwalo, ‘Yam elepaena ulautom, wuwuna bale'uwai hauga lau'eli bada imahalava'o, ta bada ai'ai hihuna'o’.
16 Ainaena towahowa yaloyalovine ewanai yana elepa ilau'wadiyei ta bale'u lau'elina ihiwa ahaidine.
17 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihiyena galewa ainaena imahalava, iya hinage elepa mehemehegaina nimanai.
18 Na ehebo hinage tausagenawasa abapwaoli ainaena ilaoma, iya aiwa ala'alahi ana tauloina, na alinana mwala'ina iyoga tausagenawasane mayana elepane ainai, iwalo, ‘Yam elepane uyepaihowa na guleipi ainona bale'uwai utano'ahai, wuwuna bada hibuina'o’.
19 Eeta tausagenawasane yana elepaena guleipi ainona bale'uwai itomdi, na abapihagi mwala'ina holanai ihiwaidi. Na abapihagine neta Yaubada yana modi'ini.
20 Na guleipine maudoina ipihagidi, abapihagi ainai, neta dalava mwala'ina tulutuluhanai, na 'wahina isagesagena abapihagi holanaena, dova abaita, ana daodao 300 kilomita, na ana hae dova bale'uwena na hosi itowotowolo gadona ainai.

15

Ve'ive'ilala yababadi

1 Ehebo hinage abanuwapwanopwano mwala'ina ya'ita galewai, neta tausagenawasa 7, mayadi muyamuya yababadi 7. Na muyamuyaone yababadine neta Yaubada yana modi'ini yana aba'ovi.

2 Na hinage ya'ita dova ni'u yana daumwali na aiwa ala'ala hawahawawalina, na
ni'unane dova vihilo papalinai boda hitowotowolo, hiya lagulaguwo yo aiwa tagitagi yo
hinage yehana ana numela ainaena bada hiwahiyala gabaedi'o. Na bodane nimadiyai
aba'ai'opi'opi Yaubada ainaena,
3 na maudoina Mosese yana wali hiwaliwaliyei, iya Yaubada yana taupaihowa, na
hinage Lami walina hiwaliwaliyei, hiwalo,
‘Taubada Yaubada Tauwahiyala moiha, yam paihowao mwala'idi na abanuwapwanop-
wano, na yam mumuga maudoina namwanamwana na dumwaludi, na hinage
abaloina maudoidi uloinaedi.
4 ‘Taubada ee, tomowa maudoina hive'ahihiyego, na hi'awa wasawasaego, hinage
owa taumasele, ainaena taumiya bale'u maudoidi mata hilaoma mehemwai na
hipwagogo, wuwuna tomowa maudoidi yam loinao dumwadumwaludi bada
hi'itadi'o.’
5 Na mulitai hinage ya'ita galewai Yaubada yana vada ve'ahihi ho'eho'ena, na
vadanane holanai yana waloyemidi lelelelena imiyamiya.
6 Na vada ve'ahihine ainaena tausagenawasa hitau 7 himahalavama na muyamuya 7
nimadiyai. Tausagenawasaone adi ale'o hewahewadi na masemaseledi, na adi tulituli
goula nuwanuwadiyai hihipwaidi.
7 Na meimeituwa vehopali aidiyena ehebo vedi goula 7 ivaidi, ta tausagenawasaone
7 imohedi, na vediwone holadiyai Yaubada miyamiya vateyaina yana modi'ini i'oiye
mwaudi.
8 Tenem ainai vada ve'ahihi holana imwau Yaubada yana wasawasa yo yana
ala'alawowoli ainaena, ana ita dova asu, na nigele teya yaiya howahowana vada
ve'ahihine ainai iluwu, ana higa tausagenawasao 7 yadi paihowa muyamuyaone 7
hive'ovidi.

16

Yaubada yana modi'ini vedinao 7

1 Hinage vada ve'ahihi holanaena ehebo alina mwala'ina yabenalei, iwalowalo
tausagenawasaone 7 aidiyai, iwalo, ‘Ammahalava na Yaubada yana modi'ini vedinao
7 am'atuhiwaidi bale'uwai’.
2 Eeta tausagenawasa mugamugaina ilau na yana vedi bale'uwai i'atuhiwai, ta
bonu yababadi yo muyamuyadi himahalava hiya lagulagune yana aiwa tagitagi ana
tautapwalolo aidiyai, hiya neta lagulagune ana ve'ive'ilala aidiyai imiyamiya.
3 Na tausagenawasa bwauna hinage yana vedi ivai na ni'uwai i'atuhiwai, ta ni'une
maudoina iyemala 'wahina, ana ita dova ehebo taumwalowoi 'wahinana. Na ainaena
ginauli maudoina mayawahidi ni'uwai himwalowoi.
4 Na tausagenawasa tonugana hinage yana vedi ivai ta we'aha sagesagenadi yo we'aha
eli yo bidala aidiyai i'atuhiwaidi, na hinage hiyemala 'wahina.
5 Na tausagenawasane iya we'aha ana tauloina alinana yabenalei, iwalo,
‘Ve'ave'ahihim Yaubada ee, owa hauga teina aidiyai umiyamiya na hinage hauga
hi'ovi'o umiyamiya, owa dumwadumwalum na masemaselem. Yam lauvetala
teina idumwalu alili, wuwuna tomowaone yababadi,
6 na yam tomowao yo hinage yam tauwalo mahalavao hi'oiye mwalowoidi ta 'wahinadi
hivesagenadi. Ainaena adi maiha bada umohedi'o ebeha 'wahina hinuma, na neta adi
maihane ilowoinanedi moiha.’
7 Na alina ehebo hinage yabenalei abapwaoli ainaena iwalo, ‘Taubada ee, owa
Yaubada Tauwahiyala moiha yam loina teina namwanamwadi na dumwaludi’.
8 Na hinage tausagenawasa vehopalina yana vedi ivai ta mahana ainai i'atuhiwai, ta
mahana yana wahiyala ilauhepoiyei ta howahowana tomowa i'alahidi.
9 Eeta ala'alawowoli mwala'ina tomowa i'alahidi, ainaena Yaubada yehana hi'awa
yabayababaei, wuwuna iya yana loinaena muyamuyaone himahamahalava. Na hesi
nigele hiyanuwabui ta ebe Yaubada hiwalo vetuvehaeyei.
10 Eena tausagenawasa paibina hinage yana vedi i'atuhiwai lagulaguwa yana abamiya
wasawasa ainai, na yana abaloina maudoina iguguyou. Na tomowa muya ainaena
memenadi hi'alahidi.
11 Na Yaubada galewai hi'awa yabayababaei bonudine yadi muya vehabadi, na hesi
nigele hiyanuwabui yadi paihowa yababadi aidiyena.
12 Na tausagenawasa sikisina yana vedi ivai ta bwahi mwala'ina yehana Yupilitisi ainai
i'atuhiwai, na we'ahanane maudoina iguma ta ainaena tupwadi tauwasawasa aluwabu
ainaena mata higeyo'awama.

13 Na alu'aluwa tonuga yababadi adi ita dova 'we'we, ya'itadi himahalava wesone hawahawawalinane awanaena, na lagulagune ni'uwenane awanaena na hinage yana tauwalo mahalava oya'oyamane awanaena.
14 Alu'aluwa tonugaone neta Tomodulele yana hedahedao, hiya abanuwapwanopwano hipaihowaidi, na hiya teina hilau ta tauwasawasaone bale'u maudoina ainai ebeha yadi bodao hiyemiya ahaidi habi alehaidi, neta Yaubada Tauwahiyala moiha yana ahubena yana aba'ovi ainai.
15 ‘Ambenali ili'ilimani, wuwuna mata yagu laoma dova tau'aivavali yadi laoma, na ebe yaiya owa uhilahilawa na am ale'o u'ita avivini ili'ilimani, owa mata uyaliyaya, nigele mata uyahinimaya tomowa ahi'ahipudiyai wuwuna nigele uyabugewa’.
16 Na alu'aluwaone tauwasawasaone mayadi bodao hiyemiya ahaidima ehebo tupwa ainai, neta alina Hibuluwena hiwalo ‘Amagedoni’.
17 Tausagenawasa sebenina hinage yana vedi ivai na hawahawaga awawa ewanai i'atuhiwai, na abamiya wasawasa vada ve'ahihi holanaena ehebo alina mwala'ina iwalo, ‘Teina i'ovi'o’.
18 Tenem ainai pigabu yo dagugu yo tutu yo hinage mwani'ini'i mwala'ina himahalava. Mwalona ta ana higa wau tomowa yadi hauga ainai nigele teya mwani'ini'i ana mwala'i dova iyamahalava. Na teina moiha iyababa alili.
19 Eeta dalava mwala'inawa itom iwahei, ta tupwa tonuga himamahalavane. Na dalavao mwala'idi yadi tupwao maudoidi aidiyai mwani'ini'ine i'abiye yababadi. Na dalava mwala'ina yehana Babiloni yana yababa Yaubada inuwatuwu avivini, na yana vedi ainaena waini ivenuma, na waininane neta yana modi'ini mwala'ina wainina.
20 Na hinage bwanabwanao yo oya maudoidi hisawali, na nigele howahowana na talobauyoidi.
21 Na hinage 'wesu mwala'idi na po'upo'uwadi, dova gaima mwala'idi galewaena hibe'uma tomowa aidiyai. Na tomowaone Yaubada hi'awa yabayababaei 'wesu yababanane vehabana.

17

Waihiu mehemehe'ayona
1 Tausagenawasao 7 mayadi vedi 7 Yaubada ainaena, ehebo aidiyena ilaoma na iwalo aliguwai, ‘Ulaoma yave'itago Yaubada yana lauvetala waihiu ainai yana mehe'ayo vehabana, na taumehe'ayone ana nuwamasele neta dalava mwala'ina we'aha bagibagilidi ewadiyai imiyamiya,
2 na bale'u ana tauwasawasao pwanoli ainai hiwahiyala taumehe'ayone baidadi, na ainaena taumiya bale'u maudoidi lauhapuli mumuganane hinuma na hiyauyaulene.’
3 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yalautowoi dova tausagenawasawa ilauvaigau tupwa balabala awawai, na waihiu ehebo ya'ita lagulagu hawahawawalina ainai igelu, na lagulagunane tauna maudoina ainai yeha yababadi hileledi, na ulu'uluna ana bagibagili 7, na wa'iyanao ana bagibagili 10.
4 Na waihiune ana ale'o hawahawawalina dova wasawasao adi ale'o, na ana pasao goula yo gaima wasawasa yo epo, na nimanai vedi goula i'abi avivini, bada i'oiye mwauya'o mumuga yababana ainaena, pwanoli vehabana.
5 Na ulu'ulunai yehana hilele, na ana nuwamaselese dawadawanina iwalo, ‘Babiloni mwala'ina, neta taumehe'ayo yo taupwanoli yababadi hinadi’.
6 Na waihiunane ya'itaya'o, Yaubada yana tomowao yo Yeisu ana tauwalo moihao yadi mwalowoiyena 'wahinadi inumadi'o, na ainaena iyauyaule ta nuwagu ipwanopwano waihiunane ana ita vehabana.
7 Eeta tausagenawasane iwalo auligau, iwalo, ‘Havena nuwam ipwanopwano, mata yalivahi alimwai hava waihiune na lagulagune ainai igegelune iya ulu'uluna 7 na wa'iyanao 10 adi nuwamasele.
8 Lagulagune u'ita'itane mwalona mayawahina na bada imwalowoi'o, howola abo imahalava guda mwala'ina ainaena ta ilau, na mata hiveyababa moiha. Na tomowa taumiya bale'u, yaiyadiwo hiya yehadi Yaubada nigele iyaleledi yawahi bukina holanai, haugana bale'u ana yemasele mugai ainai, hiya lagulagunane mata hi'ita na nuwadi ipwanopwano, wuwuna mwalona mayawahina na teina hauga imwalowoi'o, na howola abo imahalavauyoma.
9 ‘Ebe nuwamasele alimwai, uhanapu ebeha ulu'ulunane 7, neta oya adi bagibagili 7, na aidiyai waihiunane imiyamiya, na ana nuwamasele hinage tauwasawasao hitau 7,
10 na 5 aidiyena bada hibe'u'o, na ehebo teina ta'i howola iloiloina, na ehebo howola nigele iyamahalava, na haugana imahalava mata hauga ubwa'ubwana imiyamiya.

11 ‘Na tauwasawasaone 7 yadi loina mata i'ovi, na tauwasawasa teya yadi bodane
ainaena neta lagulaguwa mwalona mayawahina ta imwamwalowoiwa mata adi boda
iyemutulai na hesi mata ilau ta imwalowoi na abo hilobai.
12 ‘Na wa'iyanao 10 u'itadi'o neta tauwasawasa adi bagibagili 10, hiya nigele
hiyavetuwuni na hiloina, na howola abo hiloina, hauga ubwa'ubwana ta'i ainai
lagulagunane baidadi.
13 ‘Hiya hitau 10 yadi nuwatuwu ehebo, neta nuwanuwadi yadi wahiyala na yadi loina
hitalamwedi lagulagune ainai.
14 Eena mata Lami ainai hi'aleha, ta Laminane iwahiyala alili, wuwuna iya babadao
yadi Taubada, na tauwasawasao yadi Tauwasawasa, na hinage iya yana vesinuwaena
iyogaedima ana taumulita moiha baidanao.’
15 Na tausagenawasa aliguwai hinage iwalo, ‘We'ahaone bada u'itadi'o, aidiyai
waihiune taumehe'ayone imiyamiyane, adi nuwamaselewo neta bodao yo huhuwo yo
alinao.
16 Na wa'iyanao 10 yo lagulagune hiya u'ita'itadine mata howola abo taumehe'ayone
hive'alehaei, yo hiveyababa moiha ta mabumabugewana imiyamiya, yo hinage
bunumana hi'ai, na hilihiliyana aiwaena higabu.
17 Wuwuna Yaubada bada atediyai ivenuwamwauwedi'o ta yana nuwatuwu hipai-
howai, neta yadi paihowa ehe'ehebona yo yadi wahiyala na yadi loina lagulagune
himohei, na iya iloina ana higa Yaubada yana walowone ipaihowaidi.
18 ‘Na waihiune u'ita'itane, iya dalava mwala'ina, na iloiloina bale'u ana tauwasawasa
maudoidi aidiyai.’

18

Dalava Babiloni yana be'u

1 Mulitai ehebo tausagenawasa ya'ita galewaena i'ai'aituluma, iya mayana loina
mwala'ina, na hinage maselenaena bale'u maudoina i'abiye masele,
2 na alinana mwala'inaena ilohagali iwalo, ‘Dalava mwala'ina Babiloni bada ibe'u'o, na
Tomodulele mayana alu'aluwao yababadi bahudi yo hinage lowolowo yababadi vagadi
vagadi hivedalavaena'o.
3 Wuwuna Babiloni yana waini boda bagibagilidi ivenumadi, waininane neta pwanoli
yababana. Iya taumehe'ayo ainaena bale'u ana tauwasawasao baidadi hipwanopwanoli,
na pwanolinane aidiyena tau'awa une yadi wasawasa mwala'ina hilobalobaidi.’
4 Hinage galewaena ehebo alina yabenalei, iwalo, ‘Yagu tomowao dalava neta ainaena
ammahalavama, na mata yana yababane alimiyai igeyo'awa na ana maiha yababana
amlobai.
5 Wuwuna yana yababa ana mwala'i dova galewa yana hae, na yana mumuga
yababanane teina vehabadi Yaubada inuwanuwatuwu na iyemaiha.’
6 Na hinage tausagenawasanane iwalo, ‘Dalava tenem uyemaiha dova yana pai-
howane, na uyemaiha mai bwau yana paihowa vehabana. Hinage iya yana waini
yababana uyebweli mai bwau ta umohei inuma.
7 Na hinage yana walo haehae yo yana mehe'ayo adi maiha umohei, muya yo dou,
wuwuna iya iwalo, “Yau alawata, nigele mata hiwape yana tupwa ainai yayamiyamiya,
na hinage nigele dou yayalobai”.
8 Ainaena mai'ehebo muyamuya teina ainai himahalava, neta asiyebwa yo dou
yo vahali na aiwa ala'alahawawalina i'alahiye sawali. Na Taubadawa Yaubada abo
waihiune ana maiha imoihei, wuwuna ibom Tauwahiyala moiha.’
9 Na bale'u ana tauwasawasao, hiya waihiune baidadi hipwanoli'o na himehe-
mehe'ayo, hibom hinage dalavanane vehabana hidou vahivahili, na mehelinodi
hisagena haugana dalavane i'ala'alahi na asuna hi'ita.
10 Na himeheuhi ana muya vehabana, eena amwaha daodaowai hitowolo na hiwalo,
‘Aiyoi, aiyoi! Teina ta'i dalava mwala'ina na wahiwahiyalana Babiloni bada ana
mehesabu ilobaiya'o.’
11 Na hinage bale'uwai tau'awa unewo hinuwavitai na dalavanane vehabana hidou,
wuwuna yadi tobwatobwao nigele teya hinage adi taugimwala.
12 Yadi tobwatobwaone goula yo siliba yo gaima wasawasa yo giniuba yo ale'o
namanamalidi hewahewadi yo ale'o wasawasa yebweyebwelidi yo aiwa panepanedi
bagibagilidi yo ginauliwo wa'iya ainaena hipapahowaidine yo aiwa namwanamwadi
dova gavi yo kopa yo pwawati yo gaima hewahewadi

13 yo gado'a yo haiyala yo waini yo woloi olibe yo pwalawa yo witi yo bulumakau yo
sipi yo hosi yo waga niuniuli, na hinage tomowa mayawahidi higimwalaidi na hinage
taupaihowao.
14 Na tau'awa unewo hiwalo dalavane ainai, hiwalo, ‘Ginauli namwanamwadi hiya
nuwanuwam bada hi'ovi'o, na hinage yam wasawasa, yo amwalo vetuvehae maudoina
i'ovi'o, na mata nigele uyalobauyoidi’.
15 Na tau'awa unewone hiya wasawasa mwala'ina dalavanane ainaena hilobaidi,
hitowolo amwaha daodaowai, wuwuna dalavane ana muyao hi'itaya'o, ta himeheuhi,
na mayadi nuwayababa hidou,
16 hiwalo, ‘Aiyoi, aiyoi, dalava tenem mwala'ina mwalona ipasa ale'o wasawasa yo
hewahewadi na hawahawawalidi na ihumauyoi goula yo gaima wasawasa yo giniuba
aidiyena,
17 na hauga habuluna ta'i ainai yana wasawasaone hi'ovi'o’.
Na hinage hiya tau'abi'eyaisi, yo yadi taugelugelu maudoidi yo ni'u ana tau'adau
bagibagilidi ainaena yadi namwanamwa hilobalobai amwaha daodaowena hitowolo,
18 na dalavane asuna hi'ita, na hiyoga, hiwalo, ‘Nigele teya dalava ana ita dova teina
dalavane mwala'inane, na teina wau vedova?’
19 Ainaena vahudi higawalaidi, yo hidou mwala'ina, hiwalo, ‘Aiyoi, aiyoi, dalava tenem
mwala'ina ainaena tau'adauwo yadi wasawasa hilobalobaidi na hauga muhamuhana ta'i
ainai yana wasawasa maudoina bada isawali'o.
20 ‘Amyaliyaya galewai omiu Yaubada yana tomowao, yo hinage tauyewasao yo ana
tauwalo mahalavao amyaliyaya, wuwuna mwalona ami muyao dalavanane ainaena
amlobalobai na teina ta'i Yaubada muya ainaena iyemaihadi'o.’
21 Eena ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana gaimatau mwala'i alilina i'avalaihini ta
ni'uwai ivehanenene iwalo, ‘Dalava mwala'ina Babiloni mata ibe'u teina dova gaimane,
na mata nigele taya'itauyoi’.
22 ‘Ainaena dalavane ana yaliyaya i'o'ovi, na nigele teya aba'ai'opi'opi alinana, yo
yoguli alinana hiyabenabenalei. Na hinage paihowa adi tauhanapuwo nigele mata
hiya'itadi, na hinage witi abamutuna daguguna i'ovi ainaena
23 ‘Na masele abamwauwina maseledi ainai mata nigele hiya'itadi. Na hinage
tauvetawahola alinadi dalavane ainaena mata nigele hiya benaliuyowei.
‘Moiha, bale'u maudoina ainaena dalavane ana tauwasawasao hihae alili, na yadi
balau aidiyena tomowa maudoina bale'u ana taumiya hi'oya'oyamaedi.
24 Na hinage mwalona tomowa bagibagilidi hiya tauwalo mahalavao, yo Yaubada yana
tomowao hi'oiye mwalowoidi'o dalavane Babiloni ainai. Moiha ulauhapuli'o wuwuna
taumiya bagibagilidi u'oiye mwalowoidi'o ainaena ana mehesabu mata ilobai Yaubada
ainaena.

19

1 Mulitai ta'eta'e mwala'ina galewaena yabenalei dova boda mwala'ina alinadi
hiwalowalo,
‘Yaubada tano'owei, iya livahi yo wasawasa yo ala'alawowoli wuwuna.
2 Na yana loina maudoina dumwaluna na namwanamwana, wuwuna taumehe'ayowa
yana meheganawaliyena bale'u maudoina i'abiye yababane, ta ana maiha ilobaiya'o.
Na hinage dalavanane Yaubada yana tomowao hi'oiye mwalowoidine, ainaena ilaume-
hesabuwena'o.’
3 Na hinage hiyoga hiwalo,
‘Yaubada tano'owei wuwuna dalavane mwala'ina i'ala'alahi, na asuna hauga maudoina
ihaehae’.
4 Eena babadaone hitau 24 na hinage meimeituwaone hitau vehopali hitalupwagogo
Yaubada yana abamiya wasawasa ainai imiyamiya mehenai, na ainai hiwalo, ‘Moiha.
Ano'owego!’

Lami yana tawahola guyauna

5 Abamiya wasawasa ainaena ehebo alina ilaoma iwalo,
‘Omiu Yaubada yana taupaihowao yo ana tauve'ahihiwo habulumiu yo mwala'imiu
amwalo vetuvehae ainai’.
6 Na hinage yabenalei dova boda mwala'ina alinadi, na hinage dova we'aha
sagesagenana daguguna, yo hinage dova tutu daguguna iwalowalo,
‘Yaubada amno'owei wuwuna iya yada Bada, Yaubada Tauwahiyala alili, na bada
ivetauloina'o.

7 Tayaliyaya mwala'ina, na hinage tano'owei, Lami yana tawahola vehabana, na waihiu
bada i'aupasa'o yadi tawahola vehabana,
8 na wahiune bada ana ale'o hewahewana na masemaselena Yaubada imohena'o.'
Na ale'one ana nuwamasele neta Yaubada yana tomowao yadi mumuga dumwaluna.
9 Eeta tausagenawasane aliguwai iwalo, 'Walo teina uleledi "Yaiyadiwo omiu Yaubada
iyogaegomiu Lamine yana tawahola guyauna ainai, amyaliyaya" '. Na hinage
tausagenawasane iwalouyo, na iwalo, 'Teina Yaubada yana walo moiha'.
10 Na aenai yabe'utalu ta ebeha yapwagogo ainai, eena iwalo, 'Havena dova. Yau
Yeisu yana taupaihowa, owa dova, na hinage dova tahimwao hiya Yeisu ana tauwalo
mahalavao, Yaubada hesi ainai upwagogo.' Wuwuna Yeisu ana tau'awa moihao Yaubada
Alu'aluwana ipaihowaidi ta hi'au'aubabada dova tauwalo mahalava.

Hosi hewahewana ana taugelu

11 Ainaena galewa ya'ita ilotaho'e, na ainai hosi hewahewana imahalava, na ana
taugelune yehana himwauwi Taudumwalu na Moiha. Na yana loina dumwaluna
ainaena ilauvetala, yo hinage i'aleha.
12 Na mehena adi ita dova aiwa ala'alahawawalina, na vahunai ana pwaopwaomi
wasawasao bagibagilidi himiyamiya. Na hinage yehana hilele nigele howahowana yaiya
ihanapui. Ibom ihanahanapui.
13 Na ana ale'one ili'wa, 'wahina ainaena hiyebuta, na yehana himwauwi, hiwalo,
'Yaubada yana Walo'.
14 Na galewa yana tau'alehao yadi hosi hewahewadi higeluidi, na himulitaei, adi ale'o
hewahewadi na gaugaudi.
15 Na yadi taumugaine awanaena elepa ale'aleha mehemehegaina imahamahalava,
iya mata elepane ainaena tupwa maudoina iwahiyala gabaedi na aidiyai iloina dova
pwawati, na hinage waini abapihagi ainai ipihagidi, neta Yaubada Tauwahiyala alili
yana modi'ini mwala'ina.
16 Na ana ale'o yo esi'esina aidiyai yehana hilele, hiwalo, 'Towaho teina tauwasawasao
yadi Tauwasawasa, na hinage babadao yadi Taubada'.
17 Eena ehebo tausagenawasa ya'ita mahana ainai itowotowolo, na alinana mwala'ina
ainaena iyogayoga lowolowo maudoidi ahipuwai hiyevayeva aidiyai, iwalo, 'Amhulu
gogoiyama Yaubada yana guyau mwala'ina ainai,
18 na am'ai tauwasawasao bunumadi, yo aleha adi taumugaiwo bunumadi, yo
tau'alehao bunumadi, na hinage hosiwone, yo adi taugeluwo bunumadi, na hinage
tomowa maudoidi bunumadi, hiya tomowa mohili na hinage taupaihowao, tomowa
mwala'idi yo habuludi.'
19 Na lagulagune ni'uwena ilaoma, na bale'u ana tauwasawasao mayadi tau'alehao
ya'itadi hilau ahaidi habi aleha hosine ana taugelune mayana tau'alehao aidiyai.
20 Tenem ainai lagulagune mayana tauwalo mahalava oya'oyamao hi'abi avivinidi na
mayawahidi higabaedi dalava ala'ala wowoli mwala'ina holanai. Tauwalo mahalava
oya'oyamane iya mwalona yana paihowa wahiwahiyaladi ipaihowaidi lagulagune
mehenai na aidiyena tomowa i'oya'oyamaedi, hiya lagulagune ana ve'ive'ilala aidiyai
imiyamiya, na yana aiwa tagitagine ana taupwagogowo.
21 Na elepa ale'alehane hosi ana taugelune awanaena imahamahalava na ainaena
lagulagune yo yana tauwalo mahalava oya'oyama yadi tau'alehao bagibagilidi i'oiye
mwalowoidi. Eeta lowolowo bagibagilidi hilaoma ta taumwalowoi bunumadiwa hi'aidi,
na diyadi imwau.

20

Bolimai tausani

1 Ehebo hinage tausagenawasa ya'ita galewaena i'ai'aituluma, na gudane mwala'ina
ana abaho'e, na balavai mwala'ina ivaidi, ta ilaoma,
2 na weso hawahawawalinane i'abi avivini, iya weso mugamugaina, neta Tomodulele,
bo Seitani, na ipai ana higa tausani bolimai hi'ovi.
3 Eeta tausagenawasane wesone i'abihini, na igabaei guda mwala'ina holanai, na
nemai igudu'auhi, na i'abiye yaiyai, ta havena boda i'oya'oyamaedi ana higa bolimai
tausani hi'ovi, na mulitai ilivahi hauga habuhabuluna vehabana.
4 Na hinage tupwana abamiya wasawasa ya'itadi aidiyai hiya Yaubada loina imohedi'o
himiyamiya, na hinage tomowaone gadodi mwalona hitomdi'o, wuwuna hiya Yeisu ana
tauwalo mahalavao na Yaubada yana walo ana tauyewasaeina, alu'aluwadi ya'itadi, hiya
nigele lagulagune yo yana aiwa tagitagine aidiyai hiyapwagogo, na nigele ana ve'ive'ilala

vahudiyai yo nimadiyai hiyamwauwidi. Hiya teina mwalowoiyena bada hitowolo'o, na Besinana baidadi hiloiloina bolimai tausani aidiyai.
5 Na taumwalowoi maudoidi mata nigele hiyayawahaiuyo ana higa bolimai tausani hi'ovi. Teina taumwalowoiwone yadi towolo mugamugaina.
6 Ta hiya tautowolo mugamugaidi masemaseledi, ainaena mayadi yaliyaya, na mwalowoi bwauna nigele mata hiyalobai, na hesi Yaubada na Besinana yadi taupwaoliwo, na Besinana baidadi mata hivetauloina bolimai tausani aidiyai.

Tomodulele yana tapiya
7 Bolimai tausani hi'ovi, abo Tomodulele abapaiyena hilivahi, na imahalavama,
8 na ilau bale'u maudoina aidiyai habi oyamaedi, tupwadine dova Gogi na Meigogi aidiyai. Ainaena Tomodulele tau'aleha maudoidi i'atu'ahaidi habi aleha, adi bagibagili tavahili ahayai, dova namonamo le'awai.
9 Ainaena bale'u maudoina hitau'ahai ta Yaubada yana tomowao yadi abamiya na dalavane Yaubada ivevelauweiwa himiya gwaigwaipileyei na aiwa ala'alahawawalina galewaena i'aituluma ta i'alave'ovidi.
10 Eena tau'oyamawa Tomodulele, tomowa i'oya'oyamaediwa bada higabaena'o dalava ala'alahi holanai. Ala'alawowoline holanai mwalona lagulagunane na tauwalo mahalava oya'oyamawa higabaedi'o, na tupwanane ainai hitau tonugaone himuyamuya ahubena yo boniyai aidiyai, na havena i'ovi'ovi.

Lauvetala yana aba'ovi
11 Na ya'ita ehebo abamiya wasawasa hewahewana na mwala'ina, na abamiyane ana taumiyane mehenaena galewa yo bale'u hisawali, ta nigele howahowana ta'itauyoidi.
12 Na taumwalowoiwo maudoidi ya'itadi, mwala'idi yo habuludi, abamiya wasawasane mehenai hitowotowolo, na buki hi'aladi, na ehebo hinage buki hi'ala, iya yawahi ana buki, na taumwalowoi iloinaedi, hava dova mumugadi lelelelena bukiwone aidiyai imiyamiya.
13 Hiya ni'u adi tau'enowo hilaoma, na Bwebweso ana taumiyao, yo bale'u ana taumwalowoiwo maudoidi hilaoma, na ehebo ehebo iloinaedi, hava yadi mumuga dova.
14 Ainaena mwalowoi yo Bwebweso igabae aituluwedi dalava ala'alahi holanai, na teina dalava ala'alahinane neta mwalowoi bwauna.
15 Na ebe yaiyadiwo nigele yehadi iyalobaidi yawahi bukina ainai igabaedi dalava ala'alahina ainai.

21

Galewa vauvauna yo bale'u vauvauna
1 Ainaena galewa yo bale'u miyamiyadi ya'ita'itadi na hitau'aidawani ta hisasawaline, na galewa vauvauna na bale'u vauvauna hitaumahalava, na hesi nigele ni'u.
2 Na dalava mwala'ina ve'ave'ahihi ya'i'itane, iya Yelusalem vauvauna, galewaena i'ai'aituluma Yaubada ainaena, bada iyepasaya'o dova tautawahola waihiuna ipasa, na mwanena baidana hivelau lobaloba.
3 Na abamiya wasawasa ainaena alinana mwala'ina yabenalei, iwalo, ‘U'ita teina hauga, Yaubada mayana tomowao himiyamiya, wuwuna iya mata baidanao, na hiya mata yana tomowao. Moiha Yaubada ibom iya baidadi.
4 Yaubadane mehelinodi iba'ilidi, ta mata nigele mwalowoi, nuwana nuwayababa yo muyamuya yo dou aidiyai iyamahamahalava, wuwuna mumuga miyamiyana bada i'ovi'o.’
5 Eena abamiya wasawasa ana taumiyane iwalo, ‘Ginauli maudoidi ya'abiye vauvaudi’, na hinage iwalo, ‘Walo teina uleledi, wuwuna walo moiha na howahowana tayemidiyedi’.
6 Na hinage iwalo auligau, iwalo, ‘Bada i'ovi'o. Yau abavetuwuni na aba'ovi na Taumugai yo Taumulita. Na ebe yaiyadiwo hiya gadodi himaguni we'aha bidalaena yamohe mohiledi, yawahidi vehabana.
7 Na ebe yaiyadiwo Tomodulele hiwahiyala gabaei, mata ginauli namwanamwana aliguwena yamohedi ta yau yadi Yaubada na hiya natuguwao.
8 Na hesi hiya nigele tau'atepatu na nigele hiyayemidi, na tauveyababa yo tau'oiye mwalowoi yo taupwanoliwo yo taubalau, yo aiwa tagitagi tautapwalolowo, yo tau'oyamao maudoidi, hiya teina yadi tupwa dalava ala'alahina, neta mwalowoi bwauna.’

Yelusalem vauvauna

9 Eeta tausagenawasaone 7 mwalona muyamuya vedidi 7 adi tau'avalao, ehebo aidiyena ilaoma, na iwalo auligau, iwalo, 'Ulaoma na waihiu yave'itago, neta iya Lami mwanena'.
10 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ilauvaigau oya haehae alilina ewanai, na dalava masemaselena ive'itagau, yehana Yelusalem, galewaena i'ai'aituluma Yaubada ainaena.
11 Na Yaubada yana wasawasa maselena dalavanane ainai ihinahinali, na dalavanane maselena dova gaima wasawasa ala'alawana yo hawahawawalina, na inamanamali dova vihilo masemaselena.
12 Na dalavanane ana abwalu mwala'ina na ewa'aliliyai, na ana awa'eda adi bagibagili 12, na awa'edaone adi tau'ita avivini tausagenawasao 12, hinage awa'edanane aidiyai huhu 12 Isileli aidiyena yehadiyaone hileledi'o.
13 Abwalu ana waheiwone vehopali. Ehebo tupwa aluwabu ainaena, na ana awa'edao tonuga, tupwa bomatu ainaena awa'edao tonuga, yalasiyena hinage awa'edao tonuga, na tupwa bwauli awa'edao tonuga.
14 Dalavane mwala'ina ana abwalu wahuwahuna, neta gaima namwanamwadi 12 yaiyaidi ewadiyai, na gaimadine aidiyai Lami ana tauyewasao 12 yehadiyaone hileledi'o.
15 Na tausagenawasane aliguwai i'a'aubabadawa, nimanai abalive goula, na ebeha ainaena dalavane yo ana awa'edao yo ana abwalune iliveidi.
16 Dalava mwala'ina ana daodao yo ana tabataba tupwa vehopali ehe'ehebodi. Eena tausagenawasane yana abalive ainaena dalavanane ilivei, na ana daodao yo ana tabataba yo ana hae maudoina ehe'ehebodi, neta 2400 kilomita.
17 Na abwalune ana bado nimanaena ilivei ta ilobai 36 ana bado neta 144 kiubita. Tausagenawasanane nimana dova towaho nimana ana daodao.
18 Dalava mwala'ina ana abwalune gaima wasawasa na namanamalidi aidiyena hi'a'abine, na dalava holana goula ainaena hi'a'abine, na hinamanamali dova vihilo.
19 Dalavanane ana wahuwahu gaimanaone, gaima wasawasa na namanamalidi aidiyena hiyepasane, wahuwahu mugai ana pasa ehebo gaima wasawasa hewahewana, gaima bwauna ana ita dova giniuba, tonugana yebweyebwelina, na vehopalinane dova mwadaya tayana,
20 paibina dova siyae, sikisina hawahawawalina, na sebenina yogeyogena, na eitina dova tavali ala'alawana, na naenina magomagolona, na tenina hulehulelena, na lebenina dova ni'u gibagibana, na tuwelona gibagibana dova nabu'a.
21 Na dalavane ana awa'edao tuwelowone giniuba mwala'idi tuwelo aidiyena hipapaihowaidine, na awa'eda ehebo giniuba ehebo ainaena hipaihowai. Na dalavanane ana amwaha maudoina goula a'ava, inamanamali dova vihilo.
22 Dalavanane ainai nigele vada ve'ahihi yaya'ita, wuwuna Taubada iya Yaubada Tauwahiyala alili yo Lami, hiya vada ve'ahihinaede.
23 Mahana yo wai'ena nigele adi lowoinana ta hihinali dalavanane ainai, wuwuna Yaubada yana wasawasaena ihinahinali maudoina, na hinage Lami iyemala masele dalavanane ainai.
24 Na maselenane ainaena taumiya bale'u hilowolowouhi, na bale'u ana tauwasawasao yadi wasawasa hivaiyama dalavanane ainai.
25 Na dalavanane ana awa'edao nigele howahowana ahubenaena higuduidi, na tenem ainai nigele teya boniyai.
26 Na abaloinao maudoidi yadi ve'ahihi yo yadi walo vetuvehae hivaidima dalavanane holanai.
27 Na nigele howahowana ginauli bi'ibi'idi dalavanane ainai hiluwu, dova mumuga vedeba hinihinimayadi yo tau'oyamao. Na hesi hiya yehadi hileledi'o Lamine yana yawahi bukina ainai mata hiluwu.

22

1 Eeta tausagenawasane yawahi bwahina ive'itagau, bwahinane mehena masemaselena moiha dova vihilo, Yaubada yo Lami yadi abamiya wasawasa ainaena isagesagenama.
2 Ta dalavane ana amwaha ahi'ahipunaena isagesagena dobi. Na bwahine papalina ainai yawahida aiwanao hitowotowolo. Aiwadine ainodi wai'ena ehebo ehebo vagadi na vagadi, eeta bolimai ehebo holanai maituwelo hi'ai'aino, na lugunao boda maudoidi bale'uwai yadi mulamula.
3 Na hesi Yaubada ginauliwowa i'awa yababaediwa mata nigele dalavanane ainai hiyalobaidi Yaubada yo Lamine yadi abamiya wasawasa ainai himiyamiya, na Lamine yana taupaihowao ainai hipaihowa.
4 Yo hinage manina hi'ita, na hiya yehanane manidiyai.

5 Nigele masigili, na nigele mahana yo lampa, wuwuna Bada yada Yaubada iya ta'i
yadi maselene na mata hiloina vateyai.

Yeisu yana laoma

6 Ainaena tausagenawasane iwalo aliguwai, iwalo, ‘Walo teina moiha na howahowana
tayemidiyedi, wuwuna Bada Yaubada ibom Alu'aluwana ana taumohe tauwalo ma-
halavao aidiyai, na yana tausagenawasa ivetamalei na yana taupaihowao aidiyai ive'ita
hava mata muhamuhana imahalavama’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Am'ita! Teina hauga na yalaowa, na hiya waloyemidi buki teina
ainai adi tau'awa abiwo hiyaliyaya’.
8 Yau Yoni ginauli teina maudoina yabenaledi'o, na ya'itadi'o. Teina ginauliwone
yabenaledi na ya'itadi ta tausagenawasanane aenai yatalupwagogo na yatapwalolo iya
ginaulidine iveve'itagaune vehabana.
9 Eeta iwalo aliguwai, iwalo, ‘Havena dova, wuwuna yau taupaihowa bada dova owa
na tahidao hiya tauwalo mahalavao, yo hinage hiya buki teina ana tau'awa abiwo. Na
Yaubada hesi ainai upwagogo.’
10 Na hinage iwalo auligau, iwalo, ‘Havena waloyemidine buki teina holanai
udawadawanidi, wuwuna hauga bada ilauvahavahaliya'o,
11 na ebe hiya tauyababa besiwa mata yababana aidiyai imiyamiya, na ebe hiya
yadi mumuga bi'ibi'idi besiwa bi'i ainai himiyamiya, na ebe hiya yadi mumuga
namwanamwana besiwa yadi mumuga namwanamwana ainai himiyamiya, na hinage
hiya ve'ave'ahihidi besiwa ve'ahihi ainai himiyamiya’.
12 Ainaena Yeisu iwalo, ‘Mata muhamuhana na yalaowa ta ami maiha yavaidiwa ta
ya'aiyauya alimiyai, dova yami paihowa ana mwala'i,
13 wuwuna yau Taumugai yo Taumulita, na abavetuwuni yo aba'ovi’.
14 Na amyaliyaya ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o am'abiye maseledi, wuwuna omiu
mata aiwa ainona yawahida vehabana am'aidi, yo hinage dalavanane ana awa'edao
aidiyena amluluwu.
15 Na dalavanane maseleyai ana taumiyao adi ita dova edewa, neta tomowa yadi
mumuga bi'ibi'idi, yo balabalaudi, yo taumehe'ayowo, yo tau'oiye mwalowoiwo, yo
alawai adi tauyemidiwo, yo hinage oyamao adi taunuwalelewo.
16 ‘Yau Yeisu, na yagu tausagenawasa bada yavetamalenawa'o alimiyai, ta ginauli teina
iwalowedi tauyemidiwo alimiyai. Yau Deivida wuwuna yo yana huhu ainaena yalaoma,
na yau hinage sailohana maselena.’
17 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi na Lami mwanena hiwalo, ‘Yeisu ulaoma’. Yo yaiyadiwo
omiu walo teina ambenalena'o, omiu hinage amwalo, ‘Yeisu ulaoma’. Na hiya gadodi
himaguni hilaoma, yo yaiyadiwo hiya nuwanuwadi yawahi bwahina hivai awawai na
hinuma. Nigele ana maiha.

Aba'ovi

18 Omiu walomahalavao buki teina ana taubenaliwo teina ami venuwamwau, ebeha
havena yami walowena amyemuyemutulai, mata dova muyamuya buki teina holanai
iwalo mahalavaedi'o Yaubada iyemutulaidi alimiyai.
19 Na hinage havena ehebo walomahalavao buki teina ainaena amvaivai vehulu, mata
dova ta Yaubada hinage ami ai'aiyauya yawahi aiwana ainaena ivai vehulu, na hinage
yami abamiya dalavane masemaselena holanai, yo ginauli bagibagilidi namwanamwadi
buki teina ainai iwalowedi'o, alimiyena ivai vehuludi.
20 Walo teina ana tau'abiye mahalava iwalo, ‘Moiha. Teina na yalaowa.’
‘Dova Bada, ulaoma, owa Yeisu’.
21 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila yo yana velau maudoimiu ana tauyemidiwo alimiyai.
Moiha.